Charlotte
Brontë

Jane Eyre

roman

Editura Eminescu

Lei 16,50

Colecţia
« Romanul de dragoste »
42

În colecţia
«ROMANUL DE DRAGOSTE»
au apărut:

20	Panait Istrati	Nerantula
21	Jane Austen	Mîndrie şi prejudecată
22	x x x	Tristan şi Iseut
	Abatele Prévost	Manon Lescaut
	Bernardin de Saint-Pierre	Paul şi Virginia
23	Honoré de Balzac	Şuanii
24	Guy de Maupassant	Mont-Oriol
25	Guy de Maupassant	Bel-Ami
26	G. Călinescu	Enigma Otiliei
27	André Maurois	Climate
28	Camil Petrescu	Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război
29	Eugen Lovinescu	Mite • Bălăuca
30	Anişoara Odeanu	Anotimpul pierdut
31	George Sand	Mauprat
32	I. S. Turgheniev	Prima iubire • Fum
33-34	Boleslaw Prus	Păpuşa
35	Daphne du Maurier	Rebecca
36	Petru Popescu	Prins
37	Jožo Nižnánsky	Fîntîna dragostei
38	Émile Zola	O pagină de dragoste
39	Zaharia Stancu	Pădurea nebună
40	Stefan Zweig	Suflete zbuciumate
41	Claude Anet	Mayerling

Charlotte Brontë

Jane Eyre

Coperta colecţiei : Val Munteanu
Ilustraţia copertei : Micu Veniamin

Bucureşti, 1972

Charlotte Brontë
JANE EYRE
Collins Clear-Type Press
London and Glasgow

Charlotte
Brontë

Jane Eyre

roman

Traducere de
Paul B. Marian
și
D. Mazilu

Editura Eminescu

Lui W. M. THACKERAY esq.,
această operă
îi este cu respect dedicată
de către autor.

CAPITOLUL I

ÎN ZIUA ACEEA NU AVEAM PUTINȚA să ieșim la plimbare. E drept că rătăcisem dimineața un ceas prin crîngul desfrunzit, dar de la prînz (cînd nu avea pe nimeni, doamna Reed prînzea devreme), vîntul înghețat al iernii adusese nori atît de întunecați și o ploaie atît de pătrunzătoare, încît nici nu te puteai gîndi la plimbare.

Eram mulțumită. Nu mi-au plăcut niciodată plimbările lungi, mai ales pe frig, și eram îngrozită că o să trebuiască să mă întorc în înserarea rece, cu mîinile și picioarele înghețate, mîhnită de cuvintele cu care mă mustra Bessie, bona copiilor, și umilită de conștiința inferiorității mele fizice față de Eliza, John și Georgiana Reed.

Eliza, John și Georgiana erau acum adunați în salon, lîngă mama lor; iar mama, întinsă pe o canapea, în

preajma focului, şi înconjurată de toţi cei dragi — care deocamdată nu se certau, nici nu plîngeau — părea pe deplin fericită. Doamna Reed îmi interzisese să mă alătur grupului lor, spunîndu-mi cît îi părea de rău că e silită să mă ţină la distanţă, dar pînă ce nu va afla mai întîi de la Bessie şi pînă ce ea însăşi nu va observa străduinţa mea de a-mi schimba caracterul, devenind mai prietenoasă şi mai copilăroasă — ceva mai veselă, mai deschisă, şi mai firească decît mă arătam — nu-mi va putea recunoaşte drepturile cuvenite numai copiilor ei mulţumiţi şi fericiţi.

— Ce spune Bessie că aş fi făcut ? întrebai eu.

— Jane, nu-mi plac de loc curioşii care mă pisează cu tot felul de întrebări ! De altfel, e într-adevăr nemaipomenit ca un copil să se poarte aşa cu cei mai în vîrstă. Stai la locul tău şi nu mai vorbi, dacă nu poţi vorbi ca o fată cuminte.

Din salon dădeai într-o mică sufragerie, unde era şi un dulap cu cărţi ; mă furişai acolo. Luai numaidecît o carte, avînd grijă să fie una cu cît mai multe ilustraţii. Mă aşezai în pervazul ferestrei ; strîngînd picioarele turceşte şi trăgînd draperia de damasc roşu, mă găseam adăpostită de amîndouă părţile. Cutele draperiei stacojii îmi ascundeau tot ce se găsea la dreapta mea ; în stînga erau geamurile limpezi, care mă ocroteau fără să-mi ascundă vederii priveliştea unei zile mohorîte de noiembrie. Din cînd în cînd, întorcînd foile cărţii, cercetam înfăţişarea acelei după-amieze de iarnă. În depărtare se zărea o grămadă tulbure de pîclă şi de nori ; în apropiere, frunzişul ud, tufişuri biciuite de furtună şi o ploaie necurmată gonită sălbatic din urmă de vijelia tînguitoare. Mă întorsei la cartea mea. Era *Istoria păsărilor din Anglia* de Bewick. Nu mă prea sinchiseam de text ; existau, totuşi, cîteva pagini de introducere peste care nu puteam trece în fugă, cu toată vîrsta mea fragedă. Pomeneau despre locurile unde se aţin păsările de mare, despre „stîncile singuratice şi promontoriile“ locuite numai de ele, despre acele

coaste ale Norvegiei, presărate cu insule de la marginea de miazăzi, Lindeness sau Naze, pînă la capul Nord.

„La nord unde-oceanul în valuri se zbate,
Ape în clocot izbind de stîncile-aride,
Acolo, spre Thula, talazuri se umflă,
Gem ca furtuna şi spală Hebridele ţărmuri."

De asemenea nu puteam să trec peste descrierea sumară a acelor ţinuturi îngheţate ale Laponiei, Siberiei, Spitzbergului, Noii Zemlia, Islandei, Groenlandei, cu vasta întindere a zonei arctice şi a acelor ţinuturi nemărginite, a acelor rezervoare de ger şi zăpadă, unde întinderi de gheaţă masivă, strînse în timpul iernilor de mai multe veacuri, sau îngrămădite în strălucire de sticlă, munţi peste munţi, înconjoară Polul şi concentrează acolo toată asprimea celui mai cumplit frig.

Îmi făurisem o idee a mea despre acele ţinuturi, palide ca moartea, idee neconturată, aşa cum sînt toate lucrurile, pe jumătate înţelese, care plutesc nelămurite în mintea copiilor ; dar ceea ce îmi închipuiam mă impresiona peste măsură. Textul acelor pagini introductive era legat de succesiunea gravurilor şi dădea un înţeles stîncii singuratice, în mijlocul unei înspumate mări vijelioase, corăbiei sfărîmate şi aruncate pe o coastă pustie, razelor înfiorătoare şi reci ale lunii care, strălucind printre perdelele de nori, luminau un naufragiu.

Nu pot descrie atmosfera ce domnea în cimitirul singuratic, cu monumentul funerar pe care se putea desluşi o inscripţie : gardul, cei doi copaci, orizontul strîmt, închis de un zid dărăpănat, cu secera lunii noi care prevestea ora fluxului de seară.

Cele două corăbii oprite pe marea liniştită mi s-au părut fantome marine.

Pe demonul care prindea cu o spangă traista în spinarea tîlharului l-am privit numai în fugă : era o arătare de groază.

La fel şi făptura aceea neagră, cu coarne, cocoţată semeţ în vîrful unei stînci, cercetînd cu privirea o mulţime îndepărtată, strînsă în jurul unei spînzurători.

Fiecare gravură îmi spunea o poveste, deseori tainică pentru înţelegerea mea nedezvoltată şi pentru sentimen-

tele mele nedesăvîrşite, dar totdeauna deosebit de interesantă; interesantă ca şi acele poveşti pe care ni le spunea uneori Bessie, în serile de iarnă, cînd se întîmpla să fie bine dispusă şi cînd, după ce aducea masa de călcat în odaia copiilor, ne dădea voie să ne aşezăm lîngă ea. Atunci, în vreme ce făcea cute la dantelele şi scufiţele de noapte ale doamnei Reed, ne hrănea curiozitatea înflăcărată cu întîmplări de dragoste şi aventuri din vechi poveşti cu zîne şi balade şi mai vechi sau, aşa cum am descoperit mai tîrziu, din *Pamela* şi *Henry, conte de Moreland* [1].

Cu Bewick pe genunchi, eram fericită, fericită cel puţin în felul meu; nu mă temeam decît de o întrerupere şi ea nu întîrzie să vină. Uşa sufrageriei fu deschisă violent.

— Ei! Madam Mope! strigă glasul lui John Reed. După aceea, tăcu, fiindcă i se păruse că odaia era goală. Unde dracu o fi? Lizzy, Georgy! Jane nu e aici, urmă el (vorbind cu surorile sale). Spuneţi mamei că Jane s-a dus să alerge prin ploaie — sălbatică lighioaie!

„Am făcut bine că am tras perdeaua", mă gîndii eu şi doream din tot sufletul să nu mi se descopere ascunzătoarea. John n-ar fi descoperit-o niciodată; n-avea nici privirea, nici mintea destul de agere; dar Eliza, băgînd capul pe uşă, strigă numaidecît:

— Poţi să fii sigur că e în pervazul ferestrei, John.

Am ieşit îndată de acolo, căci tremuram la gîndul de a fi tîrîtă de John afară din ascunzătoare.

— Ce vreţi? întrebai eu, cu o neîncredere stîngace.

— Spune: „Ce doriţi, domnule Reed?" mi se răspunse. Vreau să vii încoa!

Apoi, aşezîndu-se într-un jilţ, îmi făcu semn să mă apropii şi să stau în picioare în faţa lui.

John Reed era un şcolar în vîrstă de paisprezece ani, cu patru ani mai mare decît mine, pentru că atunci eu nu aveam decît zece. Era destul de spătos şi îndesat pentru vîrsta lui; avea pielea smolită şi nesănătoasă, tră-

[1] Romane ale scriitorului englez *Samuel Richardson* (1689—1761).

săturile grosolane, fața largă, mădularele greoaie, iar mîinile și picioarele dezvoltate. Din pricina obiceiului de a se îndopa la masă, pielea îi era plină de pete, ca a bolnavilor de ficat, ochii tulburi, obrajii buhăiți. Ar fi trebuit să fie atunci la școală, dar mamă-sa îl luase acasă pe o lună sau două „din cauza sănătății sale delicate". Domnul Miles, directorul pensionului, spunea că ar fi pe deplin sănătos, dacă i s-ar trimite mai puține prăjituri și dulciuri de-acasă ; dar inima mamei se împotrivise unei păreri atît de aspre și-i surîdea mai mult ideea rafinată că aspectul nesănătos al lui John se datora prea marii lui sîrguințe, și, poate, dorului de casă.

John nu-și prea iubea nici mama, nici surorile, iar pe mine nu mă putea suferi. Mă pedepsea și mă ocăra nu de două-trei ori pe săptămînă, nu o dată sau de două ori pe zi, ci într-una. Fiecare nerv al meu se temea de el și fiecare părticică din carnea sau din oasele mele tresărea cînd se apropia. Erau clipe cînd mă înfioram de groaza pe care mi-o insufla ; pentru că atunci cînd mă amenința sau mă bătea, nu puteam cere ajutorul nimănui. Servitorii s-ar fi temut să-l jignească pe tînărul lor stăpîn, luîndu-mi apărarea, iar doamna Reed era, în această privință, oarbă și mută. Ea nu-l vedea niciodată lovindu-mă, nu-l auzea niciodată ocărîndu-mă, cu toate că din cînd în cînd făcea și una și alta chiar față de dînsa, însă mai adesea în spatele ei.

Obișnuită să fiu supusă față de John, mă apropiai de jețul său. Timp de trei minute scoase limba la mine, de-un cot. Îmi dădeam seama că în curînd avea să mă lovească și, așteptînd cu spaimă lovitura, gîndul meu se oprea la înfățișarea dezgustătoare și urîtă a celui care mă va lovi.

Nu știu dacă mi-a citit gîndul pe față, dar deodată se ridică și, fără să vorbească, mă lovi cu putere. M-am clătinat și, regăsindu-mi echilibrul, m-am îndepărtat cu un pas sau doi de scaunul lui.

— Asta-i pentru nerușinarea cu care ai răspuns mamei, apoi fiindcă te-ai ascuns hoțește în dosul draperiei și la urmă pentru privirea pe care mi-ai aruncat-o adineauri, guzganule !

Obişnuită cu ocările lui John, nu mi-a trecut niciodată prin gînd să-i răspund ; grija mea era cum să fac să rezist loviturii ce trebuia neapărat să urmeze ocărilor.

— Ce făceai în dosul draperiei ? mă întrebă el.

— Citeam.

— Arată cartea.

Mă întorsei spre fereastră şi-i adusei volumul lui Bewick.

— N-ai voie să ne iei cărţile ; mama spune că depinzi de noi, n-ai bani, fiindcă tatăl tău nu ţi-a lăsat nimic ; ar trebui să cerşeşti, nu să trăieşti aici cu copii de gentilomi ca noi, să mănînci aceeaşi mîncare ca şi noi, să porţi aceeaşi îmbrăcăminte, pe cheltuiala mamei noastre ! Acum am să te învăţ eu minte să-mi răscoleşti biblioteca în halul ăsta, fiindcă toate cărţile sînt ale mele, toată casa-i a mea sau o să fie peste cîţiva ani ; du-te la pervazul uşii, departe de oglindă şi de fereastră.

M-am dus, fără să înţeleg mai întîi ce gînd avea ; apoi cînd îl văzui ridicînd cartea, ţinînd-o în cumpănă şi pregătindu-se s-o arunce, mă retrăsei instinctiv, scoţînd un ţipăt ; n-o făcui însă destul de repede. Volumul zbură în aer, mă lovi şi eu căzui izbindu-mi capul de uşă şi făcîndu-mi o tăietură. Tăietura sîngera ; mă durea cumplit ; spaima mea trecuse de orice culme, făcînd loc altor sentimente.

— Băiat rău şi crud ce eşti ! îi strigai eu. Te porţi ca un ucigaş, te porţi ca un vătaf de sclavi — ca împăraţii romani !

Citisem *Istoria Romei* de Goldsmith[1] şi-mi făcusem o anumită părere despre Neron, Caligula şi ceilalţi. Făcusem în tăcere şi paralele pe care pînă atunci încă nu mă gîndisem să le rostesc cu glas tare.

— Cum, cum ! exclamă el, mie mi-ai spus toate astea ? Aţi auzit-o, Eliza, Georgiana ! Am s-o spun mamei, dar înainte de toate...

Spunînd aceste cuvinte, se năpusti asupra mea şi-l simţii cum mă înşfacă de păr şi de umeri. Avea însă de-a face cu o fiinţă ajunsă la desperare. Vedeam cu ade-

---

[1] *Oliver Goldsmith* (1728—1774), scriitor preromantic englez, de origine irlandeză. S-a făcut cunoscut mai ales prin romanul *Vicarul din Wakefield,* operă clasică a literaturii engleze.

vărat în el un tiran, un ucigaş. Simţeam picături mici de sînge şiroindu-mi din cap de-a lungul gîtului şi simţeam o durere ascuţită. Aceste senzaţii erau mai puternice decît teama, care se prefăcu în furie. Nu prea ştiu ce făceam cu mîinile, dar îl auzii pe John strigîndu-mi : „Guzganule ! Guzganule !“ şi mugind ca o vită.

Ajutorul îi sosi curînd. Eliza şi soră-sa alergaseră s-o cheme pe mama lor, care se dusese sus. Doamna Reed intră în timp ce se petreceau toate astea. Camerista ei, domnişoara Abbot, şi Bessie o însoţeau. Furăm despărţiţi şi auzii pe cineva rostind aceste cuvinte :

— Doamne ! Ce furie ! Să-l lovească pe domnul John !

— A mai văzut vreodată cineva atîta patimă ?

— Luaţi-o, spuse doamna Reed celor ce o urmau. Duceţi-o şi închideţi-o în odaia roşie.

Patru mîini mă apucară şi fui dusă imediat sus.

CAPITOLUL II

PE DRUM M-AM ÎMPOTRIVIT ; ASTA era ceva cu totul nou în purtarea mea, ceea ce întări foarte mult părerea proastă pe care Bessie şi domnişoara Abbot o aveau despre mine. Adevărul este că nu-mi mai ţineam firea, sau mai curînd, cum ar spune francezii, *îmi ieşisem* din fire. Ştiam că pentru o clipă de împotrivire trebuia să mă aştept la pedepse deosebit de aspre, dar, ca oricare alt rob răzvrătit, eram hotărîtă, în deznădejdea mea, s-o ţin aşa pînă la capăt.

— Domnişoară Abbot, ţine-i braţul, spuse Bessie ; e ca o pisică turbată.

— Ce ruşine ! ce ruşine ! strigă camerista. Ce purtare urîtă, domnişoară Eyre. Să loveşti un tînăr gentilom, fiul binefăcătoarei dumitale ! Tînărul dumitale stăpîn !

— Stăpînul meu ! Cum, el e stăpînul meu ? Dar ce sînt eu, servitoare ?

— Nu ! ești mai puțin decît o servitoare, căci nu faci nimic ca să-ți cîștigi existența. Stai aici și gîndește-te la ticăloșia ta.

Mă duseră între timp în odaia unde doamna Reed poruncise să fiu închisă și mă aruncară pe un scaun. Întîiul meu imbold fu să mă ridic dintr-o săritură. Patru mîini mă ținură pe loc.

— Dacă nu stai liniștită, va trebui să te legăm, spuse Bessie. Domnișoară Abbot, împrumută-mi jartiera dumitale, căci pe a mea ar rupe-o numaidecît.

Domnișoara Abbot se întoarse ca să-și desprindă jartiera de pe piciorul ei voinic. Aceste pregătiri și rușinea mai mare ce mi se pregătea mă liniștiră puțin.

— Nu scoate jartiera, strigai eu, că nu mă mișc. Și ca să-mi întăresc spusele, mă agățai cu mîinile de scaun.

— Chiar ia seama să nu te clintești de aici, spuse Bessie. Cînd fu sigură că eram într-adevăr hotărîtă să ascult, îmi dădu drumul. Atunci ea și domnișoara Abbot își încrucișară brațele și mă priviră posomorîte și bănuitoare, ca și cînd ar fi crezut că mi-am pierdut mințile.

— N-a făcut niciodată atîtea prostii, spuse Bessie, întorcîndu-se spre cameristă.

— Dar totdeauna era înclinată spre așa ceva. Eu i-am spus adeseori doamnei părerea mea și dînsa a recunoscut că am dreptate : e un copil prefăcut. N-am văzut niciodată o fetiță de vîrsta ei așa lipsită de sinceritate.

Bessie nu răspunse, dar îmi zise numaidecît :

— Ar trebui să-ți dai seama, domnișoară, că datorezi mult doamnei Reed. Ea te ține, și dacă te-ar izgoni, ai fi silită să te duci într-un azil de săraci.

N-aveam ce răspunde la cuvintele astea. Nu erau noi pentru mine. Cele mai vechi amintiri din viața mea se legau de astfel de aluzii. Aceste imputări privitoare la starea de dependență în care mă aflam ajunseseră o litanie nelămurită pentru urechile mele : foarte dureroase și apăsătoare, dar pe jumătate neînțelese. Domnișoara Abbot se amestecă și ea :

— Și nu se cuvine să te crezi la fel cu domnul și domnișoarele Reed, numai pentru că doamna are bunătatea să te crească împreună cu dînșii. Copiii doamnei Reed vor

avea o groază de bani, iar dumneata nimic ; trebuie deci să fii umilă şi să încerci a le fi pe plac.

— Ceea ce îţi spunem e spre binele dumitale, adăugă Bessie, cu glas mai puţin aspru. Trebuie să cauţi să fii folositoare şi plăcută, ca să te ţie aici ; dar sînt sigură că, dacă vei fi sălbatică şi furioasă, doamna o să te alunge.

— Şi apoi, urmă domnişoara Abbot, Dumnezeu o va pedepsi. Atunci unde va ajunge ? Ar putea s-o trăsnească tocmai cînd face nebuniile. Haide, Bessie, s-o lăsăm. Pentru nimic în lume n-aş vrea să am o inimă ca a ei. Cînd o să fii singură, fă-ţi rugăciunile, domnişoară Eyre ; dacă nu te vei căi, Dumnezeu va îngădui unui duh rău să coboare prin coş ca să te răpească.

Plecară, trăgînd uşa în urma lor şi încuind-o.

Camera roşie era o odaie de musafiri în care se dormea foarte rar. Aş putea chiar spune că niciodată, în afară de zilele cînd la Gateshead Hall soseau din întîmplare mulţi oaspeţi şi era nevoie să se folosească şi ultima odaie ; cu toate acestea, era una din cele mai mari şi mai arătoase încăperi ale casei. În mijloc se înălţa un pat ca un altar, susţinut de stîlpi de mahon masiv de care atîrnau draperii de mătase purpurie : două ferestre mari, cu jaluzelele totdeauna trase, erau pe jumătate ascunse de ghirlande şi draperii la fel cu ale patului ; covorul era stacojiu ; masa, aşezată la piciorul patului, acoperită cu un postav cărămiziu ; pereţii vopsiţi într-o culoare roşiatică cu reflexe trandafirii ; dulapul, toaleta, fotoliile, din mahon vechi, cu lustru de culoare închisă. În mijlocul acestor umbre întunecate, se înălţa pe pat şi strălucea, albă, o grămadă de saltele şi de perne, totul acoperit cu o pătură de Marsilia, ca neaua de albă. Ascuns în umbră la capul patului, se zărea un jilţ larg, capitonat, tot de culoare albă, care-mi părea un tron adumbrit, iar dedesubt se găsea un scăunel pe care se ţin picioarele.

Odaia era rece, fiindcă se făcea rar focul în ea ; fiind departe de bucătărie şi de odaia copiilor, era totdeauna tăcută şi, cum rareori intra cineva aici, avea în permanenţă un aer solemn. Numai jupîneasa venea sîmbăta să şteargă praful strîns în linişte timp de o săptămînă pe oglinzi şi pe mobile. Chiar doamna Reed o vizita la răstimpuri destul de mari, ca să cerceteze un anume sertar

secret al dulapului, unde erau închise diferite hîrtii, sipetul ei de giuvaericale și o miniatură a răposatului său bărbat. Aceste din urmă cuvinte închid în ele taina odăii roșii, vraja care o făcea atît de singuratică, în ciuda întregii ei măreții.

Domnul Reed murise cu nouă ani înainte ; acolo își dăduse sufletul, zăcuse pe catafalc, de acolo fusese scos sicriul de către ciocli și din ziua aceea un simțămînt de tristă evlavie apărase camera de vizite frecvente.

Bessie și apriga domnișoară Abbot mă lăsară țintuită pe o sofa scundă lîngă căminul de marmură. Patul se înălța în fața mea ; în dreapta era dulapul înalt, întunecat, cu luciul mat al tăbliilor tulburat de reflexe stinse ; în stînga, ferestrele cu geamuri mate ; între ele o oglindă mare răsfrîngea pustia măreție a camerei și a patului. Nu eram de loc sigură dacă ușa fusese încuiată și de cum îndrăznii să mă mișc, mă ridicai, vrînd să mă încredințez. Vai ! niciodată vreo temniță n-a fost mai bine închisă. Întorcîndu-mă, fui silită să trec prin fața oglinzii. Privirea mea fascinată se cufundă fără voie în adîncul ei. În abisul imaginar totul era mai rece, mai întunecat decît în realitate, și ciudata, mica ființă care mă privea cu fața ei palidă, cu brațele desprinzîndu-se din umbră, cu ochii strălucitori de teamă și frămîntîndu-se în odaia aceea, unde totul era neclintit, îmi făcu deodată impresia unui duh, mi se păru ca o nălucă mică, jumătate zînă, jumătate spiriduș, despre care Bessie ne povestea seara, și pe care ne-o înfățișa ieșind din văi singuratice, mlăștinoase, năpădite de ferigi, spre a se arăta privirii călătorilor întîrziați. M-am întors la locul meu.

Toate superstițiile pe care le cunoșteam începură să mi se strecoare în minte, dar clipa izbînzii lor depline nu venise încă. Sîngele tot îmi mai încălzea vinele, furia roabei răzvrătite încă mă mai stăpînea cu puterea ei grozavă. Înainte de a mă lăsa abătută de spaima prezentului, trebuia să încetinesc goana înspre trecut a amintirilor.

Asuprirea sălbatică a lui John Reed, trufașa nepăsare a surorilor lui, dușmănia mamei lor, părtinirea servitorilor îmi întunecau mintea, ca niște murdării azvîrlite

într-o fîntînă tulbure. De ce trebuia să sufăr într-una? De ce se purtau fără încetare disprețuitor cu mine? Pentru ce vină eram osîndită fără nădejde de izbăvire? De ce nu puteam să plec niciodată? De ce zadarnic aş fi încercat să cîştig bunăvoinţa cuiva? Eliza, deşi încăpăţînată şi egoistă, era respectată. Georgiana, răsfăţată, pizmaşă, obraznică, certăreaţă, era tratată cu îngăduinţă de toată lumea. Frumuseţea ei, obrajii trandafirii, cîrlionţii de aur păreau să încînte pe toţi cei ce o priveau şi să-i răscumpere greşelile. John nu era niciodată contrazis, nici pedepsit, cu toate că sucea gîtul porumbeilor, omora păunaşii, asmuţea dulăii împotriva oilor, despuia de roade viţele din sere şi rupea mugurii plantelor rare; îi zicea „zgripţoroaică" chiar mamei sale; îi reproşa că are pielea smolită, cum o avea şi el; nu ţinea de loc seama de dorinţele ei şi nu arareori îi rupea ori îi păta rochiile de mătase şi, totuşi, ea îl numea „scumpul meu odor". Eu nu îndrăzneam să fac nici o singură greşeală, mă străduiam să-mi îndeplinesc îndatoririle, dar cu toate astea, de dimineaţa pînă seara mi se spunea că sînt rea şi nesuferită, morocănoasă şi plină de ascunzişuri.

Capul mă durea încă şi-mi sîngera de lovitura pe care o primisem. Nimeni nu-l mustrase pe John pentru că mă lovise fără milă. Însă pentru că mă împotrivisem lui, ca să mă feresc de altă sălbăticie, mă împovărau toţi cu osîndele lor.

„Nedreptate! Nedreptate!" striga mintea mea aţîţată de imboldul dureros al unei energii precoce, dar trecătoare. Ceea ce era în mine tărie de caracter, stîrnită de tot ce se petrecea în juru-mi, mă făcea să visez la cele mai ciudate mijloace menite să mă scape de asuprirea aceasta de nesuferit; mă gîndeam să fug, sau, dacă n-oi putea fugi, să nu mănînc nimic, să mor de foame.

Ce jale în sufletul meu în acea după-amiază posomorîtă! Cît de tulburată mi-era mintea şi cît de răzvrătită inima! Totuşi, în ce beznă de neştiinţă se desfăşura acea luptă! Nu puteam răspunde la această neîncetată întrebare a fiinţei mele lăuntrice: *de ce* eram sortită să sufăr aşa? Acum, după ce au trecut mulţi ani — nu voi spune cîţi — toate acestea mi se par limpezi.

La Gateshead Hall eram un element discordant. Acolo nu semănam cu nimeni; nu mă puteam potrivi de fel cu doamna Reed, cu copiii ei sau cu slugile la care ţinea ea mai mult. E adevărat că dacă ei nu mă iubeau, nici eu nu-i iubeam mai mult. Nu erau siliţi să arate dragoste unei fiinţe care nu putea iubi pe nici unul dintr-înşii, o fiinţă străină care se deosebea de ei prin fire, înţelegere şi porniri; o fiinţă nefolositoare, care nu era în stare să le servească interesele sau să le sporească plăcerile; o fiinţă dăunătoare, ce căuta să păstreze în ea sămînţa răzvrătirii împotriva purtării lor şi un dispreţ neînduplecat faţă de părerile lor. Ştiu că, dacă aş fi fost o copilă vioaie, strălucitoare, nepăsătoare, pretenţioasă, frumoasă, nebunatică, doamna Reed mi-ar fi îndurat mai uşor prezenţa, cu toate că m-aş fi găsit tot sub stăpînirea ei şi tot lipsită de prieteni. Copiii ei mi-ar fi arătat mai mult din acea prietenie ce se vede de obicei între tovarăşii de joc şi servitorii ar fi fost mai puţin porniţi să facă din mine ţapul lor ispăşitor.

Lumina zilei începea să scadă în odaia roşie. Trecuse de ora patru şi norii care acopereau cerul trebuiau să aducă în curînd un amurg posomorît. Auzeam ploaia bătînd mereu în geamurile scării şi vîntul urlînd în desişul dindărătul holului. Încetul cu încetul mă făcui rece ca piatra şi pierdui tot curajul. Obişnuita mea umilinţă. îndoiala, descurajarea omului părăsit căzură ca ploaia rece pe cenuşa caldă încă a mîniei mele stinse. Toţi spuneau că aveam porniri rele şi poate era adevărat: nu plăsmuisem eu oare gîndul de a mă lăsa să mor de foame? Asta ar fi fost cu siguranţă o crimă. Şi eram oare pregătită să mor? Or cripta de sub altarul bisericii din Gateshead era un liman ademenitor! Mi se spusese că domnul Reed era înmormîntat acolo. Gîndurile îmi aduseseră astfel în minte chipul mortului; începui să stărui asupra acestei imagini cu o spaimă crescîndă. Nu puteam să mi-l amintesc, dar ştiam că-mi fusese unchi, fratele mamei, că mă luase la el cînd rămăsesem o biată orfană şi în ultimele sale clipe ceruse doamnei Reed să-i promită că voi fi crescută ca şi copiii lor. Doamna Reed credea fără îndoială că şi-a ţinut cuvîntul şi aş spune chiar că şi l-a ţinut, atît cît

îi îngăduia firea. Cum ar fi putut să mă vadă cu încîntare, încălcînd drepturile copiilor săi, pe mine, care, după moartea soțului ei, nu eram prin nimic legată de dînsa? Trebuie să-i fi fost tare neplăcut că se legase printr-un jurămînt silit să fie mama unei copile pe care nu o putea iubi și să-și vadă astfel viața de familie în permanență stingherită de o străină a cărei prezență nu era nimănui plăcută.

Un gînd ciudat miji în mintea mea. Nu mă îndoiam — nu mă îndoisem niciodată — că, dacă domnul Reed ar fi trăit, s-ar fi purtat bine cu mine, iar acum, pe cînd priveam patul acoperit cu pătura albă, pereții cuprinși încetul cu încetul de umbra nopții și-mi îndreptam, din cînd în cînd, privirea fascinată spre oglinda ce nu mai reflecta decît contururi întunecate, începui să-mi amintesc ce auzisem spunîndu-se despre morții care, tulburați în morminte prin călcarea ultimelor lor dorinți, se întorc pe pămînt spre a pedepsi pe cei ce-și calcă jurămîntul și a răzbuna pe cel obijduit. Mă gîndeam că duhul domnului Reed, hărțuit de suferințele copilului surorii sale, își va părăsi poate lăcașul, fie c-ar fi sub bolțile bisericii, fie în lumea necunoscută a morților și se va ivi în fața mea în acea odaie. Îmi ștersei lacrimile și-mi înăbușii suspinele, temîndu-mă ca nu cumva semnele unei dureri prea puternice să trezească un glas supranatural care să mă mîngîie, sau să facă să iasă din beznă vreun chip înconjurat de aureolă care să se aplece spre mine cu o milă ciudată. Simțeam că aceste lucruri, atît de alinătoare în poveste, ar fi grozave dacă s-ar înfăptui. Mă silii din răsputeri să înlătur acest gînd și să fiu tare. Scuturîndu-mi părul de pe ochi, mi-am înălțat capul și am încercat să privesc curajoasă în jurul meu.

În clipa aceea, o lumină se prelinse de-a lungul peretelui. Mă întrebam dacă nu era o rază de lună strecurată printre jaluzele. Nu, razele lunii erau neclintite: fîșia de lumină se clătina. Pe cînd priveam, lumina alunecă pe tavan și prinse să tremure deasupra capului meu. Azi sînt gata să cred că această fîșie de lumină era flacăra unui felinar purtat de cineva care trecea pe pajiște; dar atunci, simțind spaima cuprinzîndu-mi inima și bi-

ciuindu-mi nervii, luai acea rază țîșnită fugar drept vestitorul unei vedenii venite de pe celălalt tărîm. Inima îmi bătea cu putere, capul îmi ardea. Un sunet ce semăna cu un fîlfîit de aripi ajunse pînă la urechile mele. Lîngă mine părea că se află ceva... Simțeam ca o apăsare pe piept și mă-năbușeam; nu mai putui îndura... Mă năpustii la ușă, scuturai clanța cu o stăruință deznădăjduită. Auzii pași alergînd înspre odaia mea. Cheia fu răsucită în broască. Bessie și domnișoara Abbot intrară.

— Ți-e rău, domnișoară Eyre? întrebă Bessie.

— Ce zgomot îngrozitor! M-a cuprins spaima, exclamă domnișoara Abbot.

— Luați-mă! Lăsați-mă să mă duc în odaia copiilor, strigai.

— De ce? Te-ai lovit? Ai văzut ceva? întrebă din nou Bessie.

— Oh! Am văzut o lumină și am crezut că o să vină o stafie.

O apucasem pe Bessie de mînă și ea nu și-o retrase.

— Ai strigat fără nici un rost, spuse domnișoara Abbot cu un fel de scîrbă. Și ce zbierete! Ar putea fi iertată dacă ar fi suferit mai mult, dar voia numai să venim încoa. Cunosc eu prefăcătoriile ei viclene.

— Ce înseamnă toate astea? întrebă un glas autoritar, și doamna Reed sosi pe coridor. Boneta îi flutura și mersul grăbit făcea să-i foșnească rochia. Bessie și Abbot, mi se pare că v-am poruncit s-o lăsați pe Jane în odaie pînă cînd voi veni s-o iau eu.

— Domnișoara Jane striga așa de tare! îndrăzni Bessie.

— Lăsați-o! Haide, fetițo, n-o mai ține pe Bessie de mînă. Fii sigură că nu vei izbuti prin tertipuri de astea. Disprețuiesc prefăcătoria, mai ales la copii, și e de datoria mea să-ți dovedesc că prin șiretenie nu vei dobîndi niciodată nimic. Vei sta aici o oră mai mult și-ți vei recăpăta libertatea numai cu condiția unei supuneri și liniști desăvîrșite.

— Oh! mătușă! Fie-ți milă de mine! Iartă-mă! Nu mai pot îndura; pedepsește-mă altfel! Am să mor aici...

— Taci! Înverșunarea asta îmi face greață!

Şi fără îndoială că aşa simţea. Mă socotea o comediană precoce ; credea, cu toată sinceritatea, că sînt o ființă în care se găseau amestecate patimi aprinse, un spirit josnic şi o făţărnicie primejdioasă.

Bessie şi Abbot ieşiră din odaie. Doamna Reed, scoasă din răbdări de spaima şi lacrimile mele, mă îmbrînci, zorită, înăuntru şi mă închise, fără să spună măcar un cuvînt. O auzii plecînd. Cred că am avut atunci un fel de leşin, căci nu-mi amintesc ce a urmat.

CAPITOLUL III

CÎND MI-AM VENIT ÎN FIRE, MI S-A părut că am scăpat dintr-un vis îngrozitor şi că văd o lumină roşie, vărgată de dungi negre şi groase. Am auzit glasuri ce vorbeau în şoaptă, de parcă ar fi fost vătuite de murmurul vîntului sau al apei. Frămîntarea, nesiguranţa şi mai ales spaima m-au zăpăcit de tot. După puţin timp, simţii pe cineva apropiindu-se de mine, ridicîndu-mă şi aşezîndu-mă într-o poziţie mai comodă ; nimeni nu se purtase pînă atunci faţă de mine cu atîta duioşie. Mi-am rezemat capul de o pernă sau de un braţ şi m-am simţit bine.

Cinci minute după aceea, buimăceala se risipise. Îmi dădui bine seama că eram culcată în patul meu şi că lumina roşie venea de la foc. Se lăsase noaptea, o lumînare ardea pe masă. Bessie stătea în picioare, la marginea patului şi ţinea în mînă un vas plin cu apă, iar un

domn, așezat pe un scaun lîngă perna mea, se apleca spre mine.

Simții o ușurare nespusă, o alinătoare certitudine că eram ocrotită și în siguranță, cînd observai că în odaie se afla un necunoscut, un străin care nu locuia la Gateshead și nu făcea parte din familia doamnei Reed. Luîndu-mi ochii de la Bessie (cu toate că prezența ei era pentru mine mai puțin supărătoare decît a domnișoarei Abbot, de pildă) am cercetat fața străinului. L-am recunoscut : era domnul Lloyd, farmacistul. Doamna Reed îl chema cîteodată, cînd se îmbolnăveau servitorii ; pentru ea și pentru copii chema un doctor.

— Știi cine sînt ? mă întrebă domnul Lloyd.

I-am rostit numele și i-am dat mîna. El a luat-o și mi-a spus zîmbind :

— În scurt timp, totul o să fie bine. Pe urmă îmi așeză încet capul pe pernă și adresîndu-se lui Bessie, îi spuse să vegheze cu multă grijă să nu fiu stingherită în timpul nopții. După ce mai dădu cîteva îndrumări, lăsînd a se înțelege că va reveni a doua zi, plecă, spre marea mea părere de rău. Mă simțeam așa de ocrotită, așa de îngrijită, cît sta el pe scaun la căpătîiul meu ! Cînd închise ușa, pentru mine odaia se întunecă, rămăsei iar abătută și mă copleși o mîhnire de nespus.

— Simți nevoia să dormi, domnișoară ? întrebă Bessie aproape cu blîndețe.

Abia dacă îndrăzneam să răspund, căci mă temeam că următoarele cuvinte vor fi prea aspre.

— O să încerc.

— Dorești să bei ceva, sau crezi că ai putea să mănînci ?

— Nu, Bessie, mulțumesc.

— Atunci mă duc să mă culc, căci e trecut de miezul nopții ; dar poți să mă chemi, dacă ai nevoie de ceva peste noapte.

Ce minunat de îndatoritoare era ! Îmi dădu curaj să-i pun o întrebare.

— Bessie, ce-i cu mine ? Sînt bolnavă ?

— Cred că de atîta plîns ai leșinat în odaia roșie. În curînd o să te simți mai bine, fără îndoială.

Bessie trecu alături, în odaia fetei din casă, şi o auzii spunînd :

— Sarah, hai să dormi cu mine în odaia copiilor. Pentru nimic în lume nu vreau să rămîn singură noaptea cu copilul ăsta nenorocit. Ar putea să moară ! Criza pe care a avut-o e aşa de ciudată. O fi văzut de bună seamă ceva. Doamna e prea aspră.

Sarah se întoarse cu Bessie. Se culcară amîndouă. Le-am auzit şoptind vreo jumătate de ceas înainte de a adormi. Prinsei cîteva cuvinte din convorbire şi ghicii subiectul.

„O formă îmbrăcată în alb a trecut prin faţa ei şi a pierit... Un cîine mare, negru venea din urmă... Trei lovituri puternice la uşa odăii... O lumină în cimitir, chiar deasupra mormîntului fiului său..."

La urmă adormiră amîndouă ; focul şi lumînarea se stinseră. Petrecui noaptea într-o veghe plină de teamă ; urechile, ochii, mintea îmi erau deopotrivă încordate de spaimă, una din acele spaime pe care numai copiii le pot simţi.

Întîmplarea aceasta din odaia roşie n-a fost urmată de nici o boală lungă sau serioasă. Totuşi nervii îmi fură zdruncinaţi şi urmările le simt încă şi azi. Da, doamnă Reed, datorită dumitale am îndurat chinurile dureroase ale multor spaime ; dar trebuie să te iert, căci nu ştiai ce faci ; credeai că dezrădăcinezi numai apucăturile mele rele, cînd, de fapt, îmi sfărîmai corzile inimii.

A doua zi, către prînz, m-am sculat, m-am spălat şi după ce m-am învelit într-un şal m-am aşezat lîngă cămin. Mă simţeam slabă şi sleită ; dar suferinţa mea cea mai mare venea de la o mîhnire de nespus ce mă făcea să plîng pe înfundate ; de-abia îmi ştergeam o picătură sărată de pe obraz, că altele urmau. Şi totuşi — gîndeam — ar fi trebuit să fiu fericită, căci nimeni din familia Reed nu era de faţă : toţi copiii plecaseră cu trăsura, cu mama lor. Abbot cosea şi ea în altă odaie, iar Bessie, care intra şi ieşea să rînduiască sertarele şi să aranjeze jucăriile, îmi vorbea din cînd în cînd cu o blîndeţe neobişnuită. Trebuia să mă cred în rai, obişnuită cum eram cu o viaţă de mustrări neîncetate, de străduinţi nerăsplătite ; dar nervii îmi fuseseră atît de zdruncinaţi, încît

liniştea nu mai avea putere de a-i potoli şi nici o plăcere nu mai putea trezi în ei o senzaţie agreabilă.

Bessie coborî în bucătărie şi-mi aduse o bucată de tort pe o farfurie de porţelan pictată în culori strălucitoare, pe care se vedea o pasăre a paradisului aşezată pe o cunună de zorele şi de boboci de trandafiri. Farfuria aceea trezise în mine o admiraţie înflăcărată; cerusem, deseori, să mi se îngăduie să o văd mai de aproape, dar pînă atunci n-am fost socotită vrednică de acest hatîr; iar acum acel porţelan preţios sta pe genunchii mei şi eram îndemnată, prieteneşte, să mănînc prăjitura. Hatîr zadarnic! Venea prea tîrziu, ca aproape toate favorurile mult timp dorite şi deseori refuzate! N-am putut mînca torta; penele păsărilor şi culorile florilor mi se păreau ciudat de şterse, fără viaţă. Pusei deoparte farfuria şi torta. Bessie mă întrebă dacă vreau o carte. Acest cuvînt avu darul de a mă trezi în mod trecător şi o rugai să aducă din bibliotecă *Călătoriile lui Gulliver*. Citisem şi recitisem, cu o plăcere veşnic nouă, acest volum. Luam întîmplările cuprinse acolo drept fapte adevărate şi ele îmi trezeau un interes mai adînc decît povestirile cu zîne, căci după ce căutasem în zadar zînele printre frunze, în corolele clopoţeilor, sub ciuperci, prin iederile care acopereau zidurile vechi, mă resemnasem la gîndul trist că ele părăsiseră Anglia spre a se adăposti în vreo ţară unde pădurile erau mai sălbatice şi mai dese, iar populaţia mai rară.

În schimb Lilliput şi Brobdingnag se aflau, după părerea mea, în vreun colţ al pămîntului şi nu mă îndoiam că va veni o zi cînd voi putea face o călătorie lungă şi voi vedea cu ochii mei cîmpiile mici, casele şi arborii, micul popor, vacile minuscule, oile şi păsările unuia dintre regate — sau holdele înalte cît pădurile, dulăii nespus de mari, pisicile îngrozitoare, oamenii şi femeile înalte cît turnurile, ale celuilalt. Totuşi, cînd am avut în mînă acel volum drag, cînd începui să-l răsfoiesc pagină cu pagină, căutînd în minunatele sale gravuri farmecul pe care-l găsisem totdeauna în ele, totul mi se păru întunecat şi trist: uriaşii nu mai erau decît stafii jigărite; pigmeii,

spiriduși de temut și răufăcători; Gulliver, un călător deznădăjduit, rătăcit în acele ținuturi îngrozitoare și primejdioase. Închisei cartea, căci nu mai aveam poftă de citit și o pusei pe masă, lîngă torta din care nu gustasem

Bessie sfîrșise de măturat și dereticat odaia, iar după ce se spălă pe mîini, deschise un sertar plin de mătăsuri și atlazuri strălucitoare și începu să facă o pălărie nouă pentru păpușa Georgianei. În timp ce lucra, cînta:

„Pe vremea cînd pribegeam ca țiganii,
Ce mult e de-atunci..."

Auzisem deseori acest cîntec și totdeauna îmi făcuse mare plăcere, căci Bessie avea glas dulce, sau cel puțin așa mi se părea mie. Dar acum, deși vocea îi era tot dulce, melodia îmi apărea de o tristețe neînchipuită. Cîteodată, cu gîndul la lucrul ei, cînta foarte încet, tărăgănat, refrenul, iar cuvintele: *„Ce mult e de-atunci"* reveneau totdeauna asemenea celei mai triste cadențe a unui marș funebru. Bessie trecu la altă baladă, de astă dată cu adevărat tristă:

„Trup ostenit, picioarele — o rană.
Drumul e lung, munții pierduți în fum;
Amurgul cu posomorîtă geană
Orfanului sărman îi cade-n drum.

De ce mă sfîșie surghiun și plîngeri,
Tot printre stînci, prin mlaștina ursuză?
Au inimi aspre oamenii; voi, îngeri,
Orfanului îi sînteți călăuză.

Dar vîntul serii liniștit adie,
Senin e cerul, stelele-s ivite;
În mila lui doar Dumnezeu mă știe,
Căci el e al orfanilor părinte.

Chiar dac-ar fi și-n mlaștini aș rămîne,
Eu împăcat îmi voi primi destinul.
Tatăl din cer va fi mereu cu mine,
El îi va da orfanului alinul.

Acesta-i gîndul ce mă-mbărbătează,
Deşi părinţii mei sînt azi morminte.
Cămin mi-e cerul, el îmi stă de pază,
Căci Domnul e-al orfanului părinte."

— Haide, domnişoară Jane, nu mai plînge ! exclamă Bessie, cînd sfîrşi. Era ca şi cum ar fi spus focului : „Nu arde !" Dar cum ar fi putut ea ghici că eram pradă unei suferinţe bolnăvicioase ? Domnul Lloyd se întoarse dimineaţa.

— Ei, ce ! Te-ai şi sculat ? spuse el intrînd. Ei, Bessie, cum se simte ?

Bessie răspunse că-mi merge foarte bine.

— Atunci ar trebui să fie mai veselă... Vino încoa, domnişoară Jane. Te cheamă Jane, nu-i aşa ?

— Da, domnule, Jane Eyre.

— Ei, dar ai plîns, domnişoară Jane Eyre ! Poţi să-mi spui şi mie de ce ? Ai vreun necaz ?

— Nu, domnule.

— Plînge fără îndoială pentru că nu s-a putut duce cu doamna, cu trăsura, interveni Bessie.

— Oh, nu ! E prea mare pentru o asemenea copilărie.

La fel socoteam şi eu şi, jignită de o astfel de învinuire, am răspuns iute :

— Niciodată n-am plîns pentru un lucru atît de neînsemnat ; nu pot suferi să merg cu trăsura. Plîng pentru că sînt nenorocită.

— Oh, domnişoară, ce ruşine ! exclamă Bessie.

Farmacistul cel bun păru cam încurcat. Mă aflam în faţa lui şi el mă privi stăruitor. Ochii îi erau cenuşii, mici şi nu prea strălucitori, dar acum cred că mi s-ar părea pătrunzători. Avea trăsături aspre, însă chipul lui exprima bunătate. După ce mă privi pe îndelete, mă întrebă :

— Ce ţi s-a întîmplat ieri de te-ai îmbolnăvit ?

— A căzut, zise Bessie, amestecîndu-se din nou.

— A căzut. Iar ca un copilaş ! Dar ce, la vîrsta ei nu ştie să meargă ? Trebuie să aibă opt sau nouă ani.

— M-a lovit şi m-a trîntit jos ! fu explicaţia neocolită smulsă de un alt acces dureros de mîndrie jignită. Dar nu de asta m-am îmbolnăvit, adăugai, pe cînd domnul Lloyd lua o priză de tabac.

În vreme ce-şi punea tabachera la loc în buzunarul hainei, clopotul sună pentru masa slugilor. El ştiu ce înseamnă acel sunet de clopot.

— E pentru dumneata, Bessie, spuse farmacistul întorcîndu-se spre bonă. Poţi să cobori ; pînă te întorci, eu am să citesc ceva domnişoarei Jane.

Bessie ar fi vrut să rămînă, dar fu silită să plece, căci ştia că punctualitatea la mese era o datorie care la Gateshead Hall nu se putea încălca.

— Dacă nu te-ai îmbolnăvit din cauza căzăturii, atunci de ce ? urmă domnul Lloyd, după ce plecă Bessie.

— Am fost închisă singură într-o odaie, unde noaptea umblă o stafie.

Văzui pe domnul Lloyd zîmbind şi încruntînd sprîncenele totodată.

— O stafie ? spuse el. Ei bine, dacă ţi-e frică de umbre, nu eşti totuşi decît un copil.

— Da, urmai eu, mă tem de stafia domnului Reed. A murit în odaia aceea şi acolo a şi fost aşezat pe catafalc. Nici Bessie, nici nimeni altcineva nu intră noaptea acolo, dacă nu-i silit, şi a fost o cruzime să mă închidă acolo singură, fără o lumînare, o cruzime pe care cred că n-o voi uita niciodată.

— Ce prostie ! Şi pentru asta te simţi atît de nefericită ? Ţi-e frică acum, în plină zi ?

— Nu, dar peste puţin o să se facă iar noapte. Şi, de altfel, sînt nefericită, foarte nefericită şi din alte pricini.

— Care ? Spune-mi cîteva din ele.

Cum aş fi dorit să pot răspunde pe larg la această întrebare, dar îmi venea aşa de greu. Copiii simt, dar nu-şi pot analiza sentimentele şi dacă ajung să facă această analiză în sinea lor, izbutesc doar parţial şi n-o pot exprima prin cuvinte. Temîndu-mă, totuşi, să nu pierd acest prim şi unic prilej de a-mi alina mîhnirea, spunînd ce aveam pe inimă, după o clipă de tulburare dădui acest răspuns scurt, dar adevărat :

— Mai întîi n-am nici tată, nici mamă, nici frate, nici soră.

— Ai o mătuşă şi veri, care sînt buni cu dumneata.
Am făcut iar o pauză, am rostit cu glas tremurat:
— John Reed m-a bătut şi mătuşa m-a închis în camera roşie.
Domnul Llody priză a doua oară.
— Castelul Gateshead nu ţi se pare foarte frumos? mă întrebă el. Şi nu eşti recunoscătoare că poţi să stai intr-o astfel de locuinţă?
— Nu-i casa mea, domnule, şi domnişoara Abbot spune că am chiar mai puţine drepturi decît o slugă.
— Haida-de! Doar nu eşti aşa de proastă să vrei să părăseşti o locuinţă atît de frumoasă!
— Dacă aş putea să mă duc oriunde, aş fi fericită s-o părăsesc; dar nu pot, cîtă vreme încă sînt copil.
— Poate, cine ştie! Afară de doamna Reed, ai alte rude?
— Nu cred, domnule.
— Nici una din partea tatălui dumitale?
— Nu ştiu; am întrebat o dată pe mătuşa Reed şi mi-a spus că se poate să am nişte rude sărace cu numele Eyre, dar că nu ştie nimic despre ele.
— Dacă ai avea, ai vrea să te duci la ele?
Mă gîndii. Oamenilor mari sărăcia li se pare un lucru dureros, iar copiilor cu atît mai mult. Ei nu-şi pot da seama ce este o sărăcie harnică, muncitoare şi respectabilă; cuvîntul nu le aminteşte decît de haine jerpelite, de lipsa de hrană, de cămin fără foc, de obiceiuri grosolane şi vicii înjositoare; pentru mine sărăcia era sinonimă cu degradarea.
— Nu, răspunsei eu, n-aş vrea să trăiesc printre săraci.
— Nici chiar dacă ar fi buni cu dumneata?
Clătinai din cap; nu puteam pricepe cum ar avea săracii cu ce să fie buni; apoi, să învăţ a vorbi ca ei, să le capăt obiceiurile, să rămîn o incultă, să cresc ca una dintre acele femei nenorocite pe care le vedeam cîteodată hrănindu-şi copiii sau spălîndu-le hăinuţele la porţile caselor din sat? Nu mă simţeam destul de curajoasă ca să plătesc libertatea cu preţul renunţării la casta mea.
— Dar rudele dumitale sînt atît de sărace? Sînt muncitori?

— Nu știu ; mătușa zice că, dacă am rude, trebuie să fie niște cerșetori și eu nu vreau să cerșesc.

— Ai vrea să mergi la școală ?

Chibzuii din nou. Nu prea știam ce-i o școală. Bessie îmi vorbise ca despre o casă unde fetele ședeau în bănci de lemn, în fața unei mese mari și unde li se cerea să fie cît mai blînde și ordonate. John Reed își ura școala și-și bătea joc de profesor, dar gusturile lui John Reed nu puteau sluji ca model gusturilor mele. Dacă amănuntele pe care mi le dăduse Bessie — amănunte aflate de la fetele dintr-o casă unde servise înainte de a veni la Gateshead — erau cam înspăimîntătoare, mă atrăgea în schimb învățătura căpătată de fetele acelea. Bessie îmi lăuda peisajele minunate și florile frumoase pictate de ele ; apoi fetele știau să cînte romanțe, să joace piese, să brodeze pungulițe, să traducă din cărțile franțuzești. Ascultînd-o pe Bessie, simțeam trezindu-se în mine rîvna de a le întrece. De altfel, școala mi-ar schimba viața pe de-a-ntregul, ar însemna să fac o călătorie lungă și m-aș îndepărta cu totul de cei din castel ; în sfîrșit, ar fi începutul unei vieți noi.

— Asta-i, mi-ar plăcea mult să merg la școală, răspunsei eu drept încheiere a chibzuielilor.

— Așa, bine ! cine știe ce se poate întîmpla ? spuse domnul Lloyd, sculîndu-se. Acestui copil i-ar trebui o schimbare de aer și de mediu, adăugă el, ca pentru sine ; nervii-i sînt obosiți.

Bessie se întoarse. În aceeași clipă, se auzi în curte trăsura doamnei Reed.

— E stăpîna dumitale, Bessie ? întrebă domnul Lloyd. Aș vrea să-i vorbesc înainte de a pleca.

Bessie îl pofti în sufragerie și o luă înainte, să-i arate drumul. În întrevederea care urmă între el și doamna Reed, eu socotesc că, după cele petrecute mai tîrziu, farmacistul a sfătuit-o să mă trimită la școală. Sfatul fu primit îndată, căci în aceeași seară Abbot și Bessie veniră în odaia copiilor și, crezîndu-mă adormită, vorbiră despre acest lucru. „Doamna, spunea Abbot, e mulțumită că scapă de copilul ăsta supărăcios și nărăvit, care pare că totdeauna spionează pe toată lumea sau pune la cale vreun complot."

Eu cred că Abbot mă socotea un fel de Guy Fawkes [1].

Cu acelaşi prilej, din convorbirea dintre Abbot şi Bessie aflai pentru întîia oară că tata fusese un pastor sărac; mama se măritase cu el fără încuviinţarea rudelor, care socoteau această căsătorie ca nepotrivită pentru dînsa. Bunicul meu, Reed, supărat de neascultarea mamei, nu-i dăduse nici un ban. După un an de căsătorie, tata căzu bolnav de tifos. Se molipsise pe cînd vizita pe săracii dintr-un mare oraş cu fabrici în care îşi avea parohia şi unde bîntuia această molimă. Mama se îmbolnăvi şi ea îngrijindu-l şi amîndoi muriră în răstimp de o lună.

Bessie, după ce auzi povestirea, oftă şi zise:

— Biata domnişoară Jane e de compătimit, Abbot!

— Da, răspunse Abbot: dacă ar fi un copil cuminte şi frumos ţi-ar fi milă văzînd cît e de părăsit; dar cine să se uite la un brotac?

— Aşa e, spuse Bessie şovăind. Oricum, sigur că o frumuseţe ca domnişoara Georgiana te-ar mişca mai mult, dacă s-ar afla în aceeaşi stare.

— Da, exclamă zeloasa domnişoară Abbot, mie-mi place grozav domnişoara Georgiana. Micuţă scumpă! cu ochii ei albaştri, bucle lungi şi obrăjorii aşa de gingaşi, parcă ar fi de cadră! Bessie, am poftă să mănînc din iepure la cină.

— Şi eu, cu puţină ceapă prăjită. Hai să coborîm. Şi plecară.

---

[1] Unul din conducătorii aşa-zisului „complot al prafului de puşcă". îndreptat împotriva regelui Iacob I al Angliei (1606).

CAPITOLUL IV

DUPĂ CONVORBIREA AVUTĂ CU domnul Lloyd şi după discuţia dintre Bessie şi Abbot, pe care am relatat-o mai sus, nădejdea într-o apropiată schimbare a situaţiei mele devenise îndeajuns de mare pentru a-mi trezi dorinţa de a mă însănătoşi. Doream însănătoşirea şi o aşteptam în linişte, dar totul rămînea ca mai înainte. Zilele şi săptămînile treceau, mă înzdrăvenisem şi totuşi nu se mai pomenea nimic despre ceea ce mă interesa aşa de mult. Doamna Reed arunca uneori cîte o privire aspră asupra mea, dar rareori îmi vorbea : de cînd cu boala mea, trăsese o linie de separaţie mai accentuată ca oricînd între mine şi propriii ei copii. Dormeam singură într-un mic iatac. Eram condamnată să mănînc singură, îmi petreceam tot timpul în odaia copiilor, pe cînd verii mei şedeau în salon. Mătuşa nu lăsa, cu toate acestea, să-i scape vreun cuvînt despre trimiterea mea la şcoală. Aveam, totuşi, certitudinea instinctivă

că nu mă va mai suferi mult timp sub același acoperămînt, căci privirea ei, atunci cînd cădea asupră-mi, trăda o dușmănie adîncă și nepotolită.

Eliza şi Georgiana, urmînd desigur îndrumările ce li se dăduseră, îmi vorbeau cît puteau mai puţin. John se strîmba la mine, de cîte ori mă întîlnea. Într-o zi încercă să mă bată, dar numaidecît mă împotrivii, mînată de același simţămînt de mînie adîncă și revoltă deznădăjduită ce mă mai cuprinsese o dată, aşa încît socoti că-i mai cuminte să mă lase în pace. Se îndepărtă, amenințîndu-mă și strigînd că i-am rupt nasul. Într-adevăr, lovisem acea parte proeminentă a obrazului său cu toată tăria de care fusese în stare pumnul meu ; cînd îl văzui speriat, fie de lovitură, fie de privirea mea, simţii o arzătoare dorinţă să mă folosesc de avantajul cîștigat și să-l învăţ minte, dar el şi ajunsese la maică-sa. Îl auzeam spunîndu-i pe ton plîngăreţ că „scîrboasa de Jane Eyre" se repezise la el ca o pisică turbată. Maică-sa îl întrerupse cu asprime :

— Nu-mi mai vorbi despre creatura asta, John. Ți-am spus să nu te mai apropii de ea ; nu merită s-o iei în seamă și nu vreau să te mai văd nici pe tine, nici pe surorile tale jucîndu-vă cu ea.

Eram foarte aproape și mă sprijineam de balustrada scării. Strigai deodată, fără să mă mai gîndesc la ce spuneam :

— Ba ei nu sînt vrednici să se joace cu mine !

Doamna Reed era o femeie destul de grasă, dar auzind aceste vorbe ciudate și îndrăzneţe, urcă repede scara, mă tîrî valvîrtej în odaia copiilor şi mă îmbrînci lîngă patul meu, interzicîndu-mi să părăsesc locul acela și să mai rostesc vreun cuvînt în tot restul zilei.

— Ce-ar zice unchiul Reed, dacă ar fi aici ? întrebai eu aproape fără voie. Spun fără voie, căci cuvintele acelea le rostea gura mea fără ca mintea să fi voit să le spună. Era în mine o putere care vorbea și căreia eu nu mă puteam împotrivi.

— Cum ? exclamă doamna Reed, aproape șoptit. Ochii verzi, de obicei reci şi stăpîniţi, se tulburară și căpătară o expresie de teamă ; luă mîna de pe braţul meu, părînd

că se îndoiește dacă sînt copil sau nălucă. Intrasem în horă, trebuia să joc.

— Unchiul Reed e în cer, urmai eu ; el vede tot ce faci și ce gîndești ; tata și mama văd și ei și știu că mă ții închisă toată ziua și că-mi dorești moartea.

Doamna Reed își reveni curînd. Mă zgîlții cu putere și, după ce mă trase zdravăn de urechi, plecă fără să mai spună vreun cuvînt.

Bessie mă mai dăscăli vreme de un ceas ; îmi dovedi că eram cea mai rea și cea mai părăsită fată care a locuit vreodată sub un acoperiș. Eram ispitită s-o cred, fiindcă nu simțeam în inima mea decît porniri rele.

Trecu noiembrie, decembrie și jumătate din ianuarie. Crăciunul și Anul nou se sărbătoriră la Gateshead cu veselia obișnuită ; s-au schimbat daruri și s-au dat ospețe. Eu eram, firește, înlăturată de la aceste bucurii. Partea mea de veselie era să fiu de față, în fiecare zi, la găteala Elizei și Georgianei, să le văd coborînd în salon cu rochiile lor de muselină ușoară, cu eșarfele lor stacojii și cu părul lor inelat cu grijă ; să pîndesc apoi vînzoleala valeților, să ascult sunetul pianului și al harpei, clinchetul de pahare și de porțelanuri, în clipa cînd se aduceau în salon gustările. Cînd se deschidea ușa, murmurul întretăiat al convorbirilor ajungea pînă la mine. Dacă îndeletnicirea asta mă obosea, plecam de la scară, ca să intru în pustia și tăcuta odaie a copiilor. Acolo, deși cam tristă, nu mă simțeam totuși nefericită. La drept vorbind, nu aveam nici cea mai mică dorință să mă aflu în societate, căci în societate eram foarte arareori luată în seamă. Dacă Bessie ar fi fost bună cu mine, aș fi preferat să-mi petrec serile cu ea, decît să stau ceasuri întregi sub privirea cruntă a doamnei Reed, într-o încăpere plină de doamne și domni. Dar Bessie, de îndată ce erau îmbrăcate tinerele ei stăpîne, avea obiceiul să se îndrepte înspre regiunile pline de viață ale bucătăriei sau ale odăii jupînesei, și lua de obicei lampa cu ea ; așa că, pînă în clipa cînd murea focul, mă așezam lîngă cămin cu păpușa pe genunchi, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire cercetătoare în juru-mi, spre a mă încredința că afară de mine nu se mai află nici o nălucă în acea odaie plină de umbre.

Cînd jarul devenea roşu întunecat, mă dezbrăcam repede, trăgînd cum mă pricepeam de noduri şi de şireturi şi căutam, în pătucul meu, un adăpost împotriva frigului şi a întunericului. În acest pătuc luam de fiecare dată păpuşa cu mine. Oamenii au totdeauna nevoie să iubească ceva şi, negăsind nici un lucru mai vrednic de dragostea mea, o iubeam din toată inima pe păpuşa aceea zdrenţăroasă ca o sperietoare de ciori în miniatură. Acum îmi aduc aminte cu mirare de sinceritatea absurdă cu care iubeam acea mică jucărie, ce mi se părea aproape vie şi în stare să simtă. Nu puteam adormi fără să învelesc păpuşa în cămaşa mea de noapte şi cînd o ştiam acolo, în siguranţă şi la căldură, eram oarecum fericită, fiindcă o credeam şi pe ea mulţumită.

Ceasurile mi se păreau lungi pînă la plecarea musafirilor. Ascultam paşii lui Bessie pe scară : venea cîteodată să ia degetarul sau foarfeca, ori să-mi aducă drept cină o prăjitură sau o plăcintă cu brînză. Dacă începeam să mănînc, se aşeza lîngă patul meu şi, cînd sfîrşeam, îmi aşeza păturile şi sărutîndu-mă de două ori îmi spunea : „Noapte bună, domnişoară Jane“. Cînd se purta astfel, Bessie îmi părea fiinţa cea mai bună, cea mai frumoasă şi cea mai blîndă de pe pămînt ; doream din tot sufletul s-o văd totdeauna aşa de bună şi de binevoitoare şi doream să nu mă certe, să nu-mi mai dea de lucru peste puterile mele cum era de-atîtea ori îndemnată să facă.

Bessie Lee era, cred, o fată vrednică, fiindcă făcea totul cu îndemînare şi pesemne că povestea minunat, căci basmele cu care mi-a fermecat copilăria mi-au rămas ca o imagine de neşters. Era şi frumoasă, dacă nu mă înşală cumva aducerile-aminte ; era o femeie mlădie, cu păr negru, cu ochi de culoare închisă. Îmi amintesc trăsăturile ei fine, culoarea albă şi sănătoasă a feţei ; era însă iute şi cu toane. Totuşi, deşi se arăta nepăsătoare faţă de principii şi faţă de dreptate, o preferam tuturor celorlalţi de la Gateshead Hall.

Ne aflam în 15 ianuarie. Pendula bătuse nouă dimineaţa. Bessie coborîse la micul dejun ; verii mei nu fuseseră încă chemaţi de doamna Reed. Eliza îşi punea pălăria şi rochia cea mai călduroasă, şi se ducea să dea de mîncare găinilor. Era cea mai plăcută îndeletnicire a ei ;

dar îi plăcea — nu mai puţin — să vîndă ouă menajerei şi să strîngă banii astfel căpătaţi. Avea un adevărat talent pentru negustorie şi o pronunţată tendinţă de a strînge bani, care se vădea nu numai prin vînzarea ouălor şi a puilor, dar şi în îndelungile tocmeli cu grădinarul pentru răsaduri de flori, seminţe şi puieţi. Grădinarul avea poruncă de la doamna Reed să-i cumpere toate roadele grădinii pe care dorea ea să le vîndă, iar Eliza şi-ar fi vîndut şi părul din cap, dacă ar fi putut scoate vreun cîştig frumos din asta. În ce priveşte banii, la început îi ţinea ascunşi prin diferite unghere, înveliţi în zdrenţe sau în bigudiuri vechi, dar unele ascunzători fiind descoperite de servitoare, Eliza se temu că într-o zi va pierde toată comoara şi consimţi s-o încredinţeze mamei sale, cu o dobîndă cămătărească de 50 sau 60 la sută, pe care o pretindea necruţător la fiecare trimestru, ţinînd cu mare grijă, într-o cărţulie, socoteala cîştigului.

Georgiana sta pe un scaun înalt în faţa unei oglinzi. Îşi împletea în păr flori artificiale şi pene ponosite pe care le găsise într-un dulap din mansardă. În timpul acesta eu îmi făceam patul. Primisem poruncă strictă de la Bessie ca patul să fie gata făcut înainte de înapoierea ei (căci Bessie mă folosea acum adeseori ca pe un fel de ajutoare a ei, punîndu-mă să curăţ odaia şi să şterg fotoliile de praf). După ce am întins cuvertura pe pat şi am împăturit cămaşa de noapte, m-am dus la fereastră, unde zăceau împrăştiate cîteva cărţi cu poze şi jucării. Am vrut să le rînduiesc, dar Georgiana mi-a poruncit cu asprime să-i las în pace lucrurile (fiindcă farfurioarele, ceşcuţele, scaunele acelea mici erau averea ei). Neavînd ce face, începui să suflu în florile de gheaţă ce se prinseseră pe geam şi făcui astfel un ochi, prin care priveam afară pămîntul nemişcat şi împietrit de un ger aspru. De la fereastră se zărea locuinţa portarului şi aleea pe unde intrau trăsurile, iar după ce topisem de ajuns din frunzişul argintiu de pe geam, văzui deschizîndu-se porţile. O trăsură intra, îndreptîndu-se spre casă. O priveam cu nepăsare cum se apropie ; veneau adesea trăsuri la Gateshead Hall, dar niciodată nu aduceau musafiri care să mă intereseze. Caleaşca se opri în faţa uşii. Se auzi sunînd şi noul-venit fu primit. Cum toate acestea nu-mi spu-

neau nimic, îmi îndreptai atenția asupra unui prigor flămînd, care se așezase și ciripea în ramurile desfrunzite ale unui cireș din fața zidului, sub fereastra mea. Îmi mai rămăsese pîine și lapte de la micul dejun : făcui firimituri dintr-un rest de pîinișoară și încercai să deschid fereastra, vrînd să risipesc firimiturile pe marginea ei, cînd Bessie urcă repede scara și intră în odaie strigînd :

— Domnișoară Jane, scoate șorțul. Ce faci aici ? Te-ai spălat azi dimineață pe obraz și pe mîini ?

Înainte de a răspunde, încercai iar să deschid fereastra, fiindcă țineam să dau eu însămi păsării firimiturile de pîine. Izbutii, aruncai o parte din firimituri pe jos și alta pe ramurile pomului ; pe urmă, închizînd fereastra, răspunsei liniștită :

— Nu, Bessie, de-abia am terminat de șters praful.

— Ce fetiță sîcîitoare și neîngrijită ! Ce făceai acolo ? Ești roșie, de parc-ai fi făcut vreo poznă. De ce ai deschis fereastra ?

Fui cruțată de osteneala de-a mai răspunde, căci Bessie părea prea zorită ca să mai asculte lămuririle. Mă trase la lavoar, luă săpun, apă și un prosop ordinar, și-mi frecă fără milă fața și mîinile. Din fericire pentru mine, termină repede ; apoi îmi netezi părul cu o perie țepoasă, îmi scoase șorțul și împingîndu-mă pe scară îmi porunci să cobor repede în sufragerie, unde eram așteptată.

Tocmai mă pregăteam să întreb cine m-aștepta și dacă mătușa era jos, dar Bessie și dispăruse, închizînd ușa după ea.

Am coborît încet. De aproape trei luni nu mai fusesem chemată la doamna Reed. Închisă atîta timp în odaia copiilor, sufrageria și salonul ajunseseră pentru mine locuri impunătoare, în care mi-era teamă să intru.

Ajunsei în antreul gol, în fața ușii sufrageriei. Acolo m-am oprit intimidată și tremurînd. Teama de pedepse nedrepte făcuse din mine o mică ființă bănuitoare și fricoasă. Nu îndrăzneam nici să mă întorc sus în odaia copiilor, nici să pătrund în salon ; rămăsei pe loc zece minute, șovăind. Deodată clopotul din sufragerie sună cu putere : *trebuia* să intru.

„Cine m-o fi așteptînd ? mă întrebam eu, în timp ce apăsam cu amîndouă mîinile clanța înțepenită care, o clipă

sau două, rezistă opintirilor mele. Pe cine voi găsi la mătuşa Reed ? Un bărbat sau o femeie ?" Apăsai din toate puterile pe clanţă şi uşa se deschise. Înaintai, făcînd respectuos o reverenţă, şi privii în jurul meu. Ceva întunecat şi lung — un fel de coloană îngustă — îmi atrase privirea. Îmi dădui seama, în cele din urmă, că era un om întunecat, îmbrăcat în negru, care sta în picioare în faţa căminului. Capul acelui străin ciudat părea o mască înfiptă într-o săgeată lungă.

Doamna Reed sta la locul ei obişnuit, lîngă foc. Îmi făcu semn să mă apropii. O ascultai şi ea mă prezentă străinului, spunînd :

— Iată fetiţa despre care v-am vorbit.

Străinul întoarse încet capul spre mine şi, după ce aţinti asupră-mi cercetătorii săi ochi cenuşii ce clipeau pe sub genele stufoase, întrebă, pe un ton solemn şi cu o voce de bas :

— E micuţă, cîţi ani are ?

— Zece ani.

— Aşa de mult ? întrebă el cu îndoială.

Şi mai prelungi cercetarea cîteva minute ; pe urmă mi se adresă mie :

— Cum te cheamă, fetiţo ?

— Jane Eyre, domnule.

Rostind aceste cuvinte, m-am uitat la el. Era foarte mare, dar poate că mi s-a părut aşa, fiindcă pe atunci eram eu foarte mică. Avea trăsături prelungi şi mi se părea că de altfel toate celelalte caracteristici ale înfăţişării sale îl arătau aspru şi făţarnic.

— Ei bine, Jane Eyre, tu eşti fetiţă cuminte ?

Nu puteam răspunde da : toţi cei în mijlocul cărora trăiam credeau tocmai dimpotrivă ; tăcui deci. Doamna Reed răspunse în locul meu printr-o clătinare din cap plină de înţeles. Adăugă repede :

— Cu cît vom vorbi mai puţin despre asta, cu atît va fi poate mai bine, domnule Brocklehurst.

— Îmi pare rău că aud una ca asta. Trebuie să vorbesc cîteva clipe cu ea.

Şi, renunţînd la poziţia sa perpendiculară, se aşeză într-un jilţ, în faţa doamnei Reed.

— Vino încoa, îmi zise.

Păşii peste covoraş ; străinul mă aduse drept în faţa lui. Acum, cînd chipurile noastre se aflau la aceeaşi înălţime, putui să-i văd mai bine faţa. Ce nas mare ! Şi ce gură ! Şi ce dinţi mari, ieşiţi în afară !

— Nu-i nimic mai trist decît să vezi un copil rău, urmă el, mai ales o fetiţă rea. Ştii unde se duc după moarte cei afurisiţi ?

Răspunsul meu fu prompt şi ortodox :

— În iad.

— Şi poţi să-mi spui ce este iadul ?

— Este o prăpastie plină de flăcări.

— Ţi-ar place să fii aruncată în acea prăpastie şi să arzi în vecii vecilor ?

— Nu, domnule.

— Şi ce trebuie să faci ca să te fereşti de-o asemenea soartă ?

Mă gîndii puţin ; de astă dată, auzindu-mi răspunsul, fu uşor să-i găsească slăbiciunea.

— Trebuie să fiu sănătoasă şi să nu mor.

— Şi cum îţi poţi păstra sănătatea ? Copii mai mici decît dumneata pier zilnic. Acu o zi, două, am îngropat un copil numai de cinci ani ; dar era bun şi sufletul său e acum în cer. Ar trebui să-ţi fie teamă că nu s-ar putea spune acelaşi lucru despre dumneata, dacă ai fi chemată pe lumea cealaltă.

Neputîndu-i risipi îndoielile, mi-am pironit ochii la picioarele lui mari şi am oftat, dorind să mă aflu la capătul pămîntului.

— Sper că acest oftat vine din inimă, reluă domnul Brocklehurst, şi te căieşti că ai necăjit atîta pe nobila dumitale binefăcătoare.

„Binefăcătoare ! Binefăcătoare ! spusei eu în gîndu-mi. Toţi îi spun doamnei Reed binefăcătoarea mea. Dacă este aşa, atunci o binefăcătoare este ceva foarte neplăcut."

— Îţi faci rugăciunea dimineaţa şi seara ? îşi urmă el interogatoriul.

— Da, domnule.

— Citeşti *Biblia* ?

— Cîteodată.

— O faci cu plăcere ? Îţi place s-o citeşti ?

— Îmi plac *Apocalipsul*, cartea lui Daniel, *Facerea*, *Samuel*, cîteva fragmente din *Exod* şi unele părţi din *Regi* şi din *Cronici* şi îmi plac cărţile lui Iov şi a lui Iona.

— Dar *Psalmii*? Sper că-ţi plac.

— Nu, domnule.

— Nu? Vai, ce ruşine! Eu am un băieţel mai mic decît dumneata, care ştie şase psalmi pe dinafară şi cînd e întrebat ce-i place mai mult, să mănînce turtă dulce sau să înveţe un verset din psalmi, răspunde: „Îmi place mai mult să învăţ un verset, pentru că îngerii cîntă psalmi şi eu vreau să fiu un mic înger pe pămînt". Atunci i se dau două bucăţi de turtă, ca răsplată pentru cuvioşia lui.

— Psalmii nu sînt interesanţi, spusei eu.

— Asta dovedeşte că ai un suflet rău. Trebuie să ceri lui Dumnezeu să ţi-l schimbe, să-ţi dea altul nou şi curat, să-ţi ia inima asta de piatră şi să-ţi dăruiască una de carne.

Eram să întreb prin ce operaţie s-ar putea face această schimbare, cînd interveni doamna Reed poruncindu-mi să stau jos. Apoi luă ea în mînă firul convorbirii:

— După cîte îmi amintesc, domnule Brocklehurst, spuse ea, v-am pomenit în scrisoarea mea de acum trei săptămîni că această fetiţă n-are tocmai firea şi sentimentele pe care le-aş fi dorit eu. Dacă o primeşti în şcoala din Lowood, mi-ar face plăcere să li se ceară subdirectoarei şi institutoarelor s-o supravegheze îndeaproape şi mai presus de orice să se ferească de cusurul ei cel mai mare: pornirea de a minţi. Spun toate astea în faţa ta, Jane, adăugă ea, ca să nu încerci să amăgeşti pe domnul Brocklehurst.

Era firesc să mă tem şi s-o urăsc pe doamna Reed, căci niciodată nu uita să mă jignească adînc. Niciodată n-am fost fericită cînd se afla ea de faţă. Oricîtă silinţă mi-aş fi dat s-o ascult şi să-i fiu pe plac, strădaniile mele erau totdeauna respinse şi în schimbul lor nu căpătam decît jigniri, ca acelea arătate mai sus. Pentru mine, învinuirea aceea adusă de faţă cu un străin fu grozav de dureroasă. Începeam să întrezăresc cum mi se spulberă speranţele într-o viaţă nouă şi simţeam, fără să-mi dau prea bine seama, că ea seamănă ură şi rea voinţă pe drumul ce-l voi străbate în curînd. Mă vedeam transfor-

mată, în ochii domnului Brocklehurst, într-o fetiță prefăcută și periculoasă. Oare ce puteam face spre a șterge această nedreptate ? „Nimic, nimic“, mă gîndii. Mă străduiam să-mi rețin un oftat și-mi ștersei repede cîteva lacrimi, dovezi neputincioase ale suferințelor mele.

— La un copil, minciuna e într-adevăr un cusur jalnic, spuse domnul Brocklehurst. Se înrudește cu înșelătoria și acela care înșală în timpul vieții va primi răsplata greșelilor sale într-o genună de flăcări și de pucioasă. Vă asigur însă că va fi supravegheată ; voi vorbi eu cu domnișoara Temple și cu institutoarele.

— Aș dori, urmă doamna Reed, să primească o educație potrivită cu starea ei, să devină folositoare și smerită. În ce privește vacanța, vă voi cere s-o petreacă tot la Lowood.

— Hotărîrile dumneavoastră sînt foarte chibzuite, doamnă, răspunse domnul Brocklehurst : smerenia e o virtute creștină și ea este neapărat trebuitoare, mai ales elevelor din Lowood. Pentru asta cer eu neîncetat să li se insufle elevelor acest sentiment pios. Am studiat mult timp mijloacele de a le nimici prealumeasca lor mîndrie și zilele astea am avut o îmbucurătoare dovadă a izbînzii mele. Cea de a doua fiică a mea, Augusta, s-a dus cu mamă-sa să viziteze școala și la întoarcere a exclamat : „O, dragă tată, ce liniștite și simple sînt toate fetele de la Lowood, cu părul pieptănat după urechi, cu șorțurile lungi și cu buzunărașele de la rochii cusute ! Sînt îmbrăcate ca și copiii săraci !“ Apoi adăugă : „Se uitau la rochia mea și a mamei, ca și cînd n-ar mai văzut niciodată mătase“.

— Iată o stare de lucruri pe care o aprob întru totul, urmă doamna Reed. Să fi căutat în toată Anglia și n-aș fi găsit ceva mai potrivit pentru Jane Eyre și pentru firea ei. Modestie, dragă domnule Brocklehurst, asta cer : modestie în toate privințele.

— Firește, doamnă, modestia este una dintre datoriile creștinești și la Lowood noi am respectat-o în toate : hrană și haine simple, un trai bun, pe care am avut grijă să nu-l exagerăm, obiceiuri aspre și sobre : acestea sînt regulile școlii.

— Foarte bine, domnule. Atunci pot nădăjdui că

această copilă va fi primită la Lowood, că va fi crescută așa cum se cuvine stării sale și în vederea îndatoririlor ce-i vor reveni în viitor ?

— Doamnă, fiți fără grijă, va fi dusă în această grădină de plante alese și sper că privilegiul de nepreţuit al admiterii sale îi va trezi recunoștința.

— O voi trimite atunci cît mai curînd îmi va fi cu putință, domnule Brocklehurst, căci mă grăbesc să scap de o răspundere ce începea să mă stînjenească din cale afară.

— Negreșit, doamnă, adăugă el. Sînt silit să-mi iau rămas bun. Nu mă voi întoarce la Brocklehurst Hall decît peste o săptămînă sau două, pentru că arhidiaconul, cel mai bun prieten al meu, nu-mi îngăduie să-l părăsesc mai curînd, dar voi înștiința pe domnișoara Temple să-și aștepte noua elevă și astfel primirea domnișoarei Jane se va face fără nici o greutate. La revedere, doamnă.

— La revedere, domnule Brocklehurst. Salută din partea-mi pe doamna și domnișoara Brocklehurst, pe Augusta, pe Theodore și pe domnul Broughton Brocklehurst.

— Nu voi uita, doamnă. Micuțo, zise el întorcîndu-se către mine, iată o carte intitulată *Călăuza copilului*. Vei citi rugăciunile ce se găsesc în ea, dar mai cu osebire partea unde se vorbește despre moartea năprasnică și îngrozitoare a Marthei G..., o fetiță rea, care avea obiceiul să înșele și să mintă.

Spunînd aceste cuvinte, domnul Brocklehurst îmi dădu o broșură subțire, cusută într-o copertă tare, și după ce porunci să i se aducă trăsura, ne părăsi.

Am rămas singură cu doamna Reed. Cîteva minute se scurseră în liniște. Ea lucra, iar eu o priveam.

Doamna Reed să tot fi avut la vremea aceea treizeci și șase sau treizeci și șapte de ani. Era o femeie voinică și cu umeri drepți, cu mădulare puternice. Nu era înaltă și — cu toate că era corpolentă — nu părea obeză. Fața cam mare, maxilarele dezvoltate și puternice. Avea fruntea joasă, bărbia proeminentă, gura și nasul destul de regulate ; ochii lipsiți de bunătate străluceau sub sprîncenele-i rare, pielea era negricioasă și opacă, părul foarte blond. Era sănătoasă tun, nu știa ce-i boala. Gospodină harnică și pricepută, ținea sub mîna ei la fel de bine

fermele, ca şi casa. Numai copiii îi sfidau cîteodată autoritatea şi rîdeau de ea. Se îmbrăca totdeauna cu gust şi ştia să se poarte aşa fel încît să-şi scotă totdeauna în evidenţă toaletele.

Stînd pe un scăunaş, nu departe de jilţul ei, îi putusem cerceta toate trăsăturile. Ţineam în mînă cartea, unde se povestea moartea năprasnică a unei mincinoase, spre care-mi fusese îndreptată atenţia ca spre o foarte nimerită prevenire.

Cele petrecute, tot ce-i spusese doamna Reed domnului Brocklehurst, tonul convorbirii lor, erau încă proaspete, crude şi dureroase în sufletul meu. Fiecare cuvînt mă străpunsese ca o săgeată şi stam acolo frămîntată de o ură arzătoare.

Doamna Reed ridică ochii de pe lucru şi-i pironi asupra mea, iar degetele i se opriră.

— Pleacă de aici : întoarce-te în odaia ta ! îmi porunci ea.

Fără îndoială că privirea mea, sau nu ştiu ce altceva o jignise. Cu toate că se stăpînise, tonul ei era foarte îndîrjit. Mă ridicai şi mă îndreptai spre uşă ; dar mă întorsei, mă îndreptai spre fereastră, prin mijlocul odăii, apoi mă apropiai de doamna Reed.

Trebuia să vorbesc ! Fusesem călcată în picioare fără milă şi *trebuia* să ripostez. Dar cum ? Care erau puterile mele, ca să lupt cu această duşmancă ? Toată energia mea răbufni în aceste cuvinte făţişe :

— Eu nu sînt prefăcută. Dacă aş fi prefăcută, ţi-aş spune că te iubesc ; dar eu îţi spun că nu te iubesc. După John Reed, pe dumneata te urăsc mai mult decît orice pe lume. Cartea asta despre mincinoşi s-o dai fiicei dumitale, Georgiana ; ea minte, nu eu !

Degetele doamnei Reed rămaseră nemişcate, ochii ei de gheaţă continuau să mă privească la fel de reci.

— Ce mai ai să-mi spui ? mă întrebă ea, pe un ton mai potrivit faţă de o femeie în toată firea, decît faţă de un copil.

Privirea aceea, glasul acela îmi aţîţară şi mai cumplit ura. Îmboldită de o furie nespusă, tremurînd din creştet pînă în tălpi, urmai :

— Sînt fericită că nu-mi ești rudă; cît voi trăi n-am să-ți mai spun vreodată mătușă, niciodată nu voi veni să te văd cînd voi fi mare, iar de mă va întreba cineva dacă te iubesc și cum te-ai purtat cu mine, îi voi spune că numai amintirea dumitale îmi face rău și că ai fost crudă față de mine, de o cruzime necruțătoare.

— Cum de îndrăznești să afirmi așa ceva, Jane Eyre!

— Cum de îndrăznesc, doamnă Reed? Cum de îndrăznesc? Îndrăznesc pentru că acesta-i *adevărul*. Crezi că eu nu am simțire și pot trăi fără să mă iubească cineva cît de puțin, fără ca vreun om să fie bun cu mine? Nu, nu pot trăi astfel, și dumneata n-ai milă. Îmi voi aminti totdeauna asprimea și violența cu care m-ai îmbrîncit înapoi în odaia roșie, cum m-ai încuiat acolo, să pier, deși mă zbăteam ca-n ceasul morții. Și, totuși, înăbușită de suferință, îți strigasem: „Fie-ți milă, mătușă Reed, îndură-te de mine!“ M-ai pedepsit în felul ăsta pentru că fusesem bătută și trîntită pe jos fără nici o vină de către nemernicul dumitale fiu. Voi spune adevărul tuturor celor care mă vor întreba. Oamenii cred că ești bună, dar inima dumitale e aspră și rea. Dumneata ești prefăcută!

Cînd sfîrșii de vorbit, mă cuprinse sentimentul cel mai ciudat pe care-l încercasem vreodată: aveam impresia că s-a sfărîmat un lanț nevăzut și am cucerit o libertate neașteptată. Simțămîntul acesta nu-mi venise din senin, căci doamna Reed părea speriată; lucrul îi căzuse de pe genunchi. Ridică mîinile, se mișcă agitată în fotoliu și, după fața ei contractată, s-ar fi spus că era gata să plîngă.

— Jane, îmi spuse ea, te înșeli. Ce ai? De ce tremuri așa de tare? Vrei să bei puțină apă?

— Nu, doamnă Reed.

— Dorești altceva, Jane? Te încredințez că aș vrea să-ți fiu prietenă.

— Dumneata nu. Mai înainte ai spus domnului Brocklehurst că sînt rea și mincinoasă, dar toți cei de la Lowood îți vor cunoaște purtarea.

— Jane, astea-s lucruri pe care tu nu le înțelegi; apucăturile rele ale copiilor trebuiesc îndreptate.

— Minciuna nu-i una din apucăturile mele! strigai cu glas sălbatic, ascuţit.

— Dar eşti pătimaşă, Jane, trebuie să recunoşti asta; şi acum întoarce-te în odaia ta, draga mea copilă, şi culcă-te puţin.

— Eu nu sînt draga dumitale copilă, şi nu pot să mă culc. Trimite-mă la şcoală cît mai repede cu putinţă, doamnă Reed, căci urăsc casa asta.

— Oh! da, am s-o trimit cît mai repede cu putinţă, murmură doamna Reed, *sotto voce*, strîngîndu-şi lucrul. După asta părăsi în grabă odaia.

Fusesem lăsată singură, stăpînă pe teren. Fusese bătălia mea cea mai grea şi întîia mea izbîndă. Rămăsei o clipă pe covoraşul unde stătuse domnul Brocklehurst, bucurîndu-mă de singurătatea cuceritorului. Mai întîi îmi zîmbii şi mă simţii uşurată; dar această plăcere sălbatică mi se potoli tot aşa de repede ca şi bătăile iuţi ale inimii. Un copil nu se poate lua la harţă cu cei mari, aşa cum făcusem eu, nu-şi poate da drumul furiei, fără să încerce apoi durerile remuşcării şi înţepătura de gheaţă a căinţei. Cîtă vreme o învinuisem şi-o ameninţasem pe doamna Reed, ardeam ca un foc viu, mistuitor, de bălării uscate, dar tot aşa cum vîlvătăile unui asemenea foc nu mai lasă, după ce s-au stins, decît cenuşă, sufletul meu fu zdrobit cînd, după o jumătate de ceas de gîndire, recunoscui nebunia purtării mele şi mă simţii apăsată de tristeţea unei situaţii în care eram urîtă, cu aceeaşi pasiune cu care uram.

Gustasem întîia oară răzbunarea. Mi se păru plăcută, caldă şi întremătoare, ca un vin aromat, dar gustul pe care mi-l lăsase, metalic şi arzător, mi se păru ca de otravă. Atunci m-aş fi dus cu dragă inimă să cer iertare doamnei Reed; dar ştiam, parte din experienţă şi parte din instinct, că acum m-ar fi respins cu şi mai multă duşmănie şi mi-ar fi trezit astfel din nou toate impulsurile clocotitoare ale firii mele.

Aş fi vrut să fac ceva mai bun decît să azvîrl cuvinte sălbatice, aş fi vrut să pot nutri un sentiment mai puţin vinovat decît cel al unei mînii posomorîte. Luai o carte cu poveşti arabe şi mă silii să citesc, dar nu înţelesei nimic, căci gîndurile-mi parcă se rătăceau mereu în spa-

ţiul dintre mine şi paginile care de obicei mi se păruseră fermecătoare. Deschisei uşa sufrageriei şi ieşii afară. Tufişurile erau tăcute şi încremenite. O promoroacă neagră, pe care n-o topiseră nici razele soarelui, nici bătaia vîntului, acoperea pămîntul. Mi-am învelit capul şi braţele cu poala fustelor şi m-am dus să mă plimb într-o parte a parcului, cu totul singuratică. Nu mai găseam însă nici o bucurie sub acei copaci tăcuţi, printre conurile pinilor, îngheţate vestigii ale toamnei, care acopereau pămîntul. În mijlocul acelor frunze moarte, îngrămădite de vînt şi înţepenite de îngheţ, mă rezemai de grilaj şi privii cîmpul gol, cu iarba arsă de ger, pe care turmele nu mai păşteau. Era o zi foarte cenuşie, cu un cer întunecat ce prevestea ninsoarea. Din cînd în cînd fulgi de omăt cădeau, fără a se topi, pe poteca tare şi pe pămîntul argintat de chiciură. Stam acolo, copilă mîhnită şi nenorocită şi şopteam : „Ce să fac, ce să fac ?"

Deodată am auzit un glas limpede strigînd :

— Domnişoară Jane, unde eşti ? Hai la masă.

Era Bessie. Ştiam şi de aceea nu m-am mişcat ; dar în curînd zgomotul uşor al paşilor ei îmi ajunse la urechi. Bessie trecu pe potecă şi se îndreptă spre mine.

— Scîrboasă mică, îmi spuse ea, de ce nu răspunzi cînd te chem ?

Venirea lui Bessie îmi făcu mai mare plăcere decît gîndurile care mă copleşiseră, deşi, ea, ca de obicei, nu era bine dispusă. După lupta cu doamna Reed, din care ieşisem învingătoare, nu-mi mai păsa de furia trecătoare a unei servitoare şi eram gata să viu să mă încălzesc la inima ei tînără. Mă agăţai de gîtul ei, zicîndu-i :

— Haide, Bessie, nu mă mai certa.

Nu fusesem niciodată aşa de deschisă şi de puţin sfioasă. Acest fel de a fi îi plăcu lui Bessie.

— Eşti o fetiţă ciudată, domnişoară Jane, îmi spuse ea privindu-mă ; o mică hoaţă hoinară, căreia îi place singurătatea. Te duci la şcoală, nu-i aşa ?

Făcui un semn afirmativ.

— Şi nu-ţi pare rău c-o părăseşti pe sărmana Bessie ?

— Ce-i pasă lui Bessie de mine ? Ea totdeauna mă dojeneşte.

— Pentru că eşti ciudată, sfioasă şi sperioasă. Dacă ai fi mai îndrăzneaţă...

— Da, ca să capăt mai multe lovituri !

— Prostii ! Dar, de altfel, e adevărat că nu se poartă bine cu dumneata. Mama, cînd a venit să mă vadă săptămîna trecută, a spus că pentru nimic în lume n-ar vrea să vadă pe unul dintre copiii ei în locul dumitale. Dar, haide, am o veste bună pentru dumneata.

— Nu cred, Bessie.

— Ce vrei să spui, fetiţo ? De ce sînt ochii aşa de trişti ? Ei bine, află că domnişorul, doamna şi domnişoarele s-au dus să ia ceaiul la una din cunoştinţele lor, iar dumneata îl vei bea cu mine. Voi spune bucătăresei să-ţi facă un cozonăcel şi pe urmă ai să mă ajuţi să scotocesc sertarele, pentru că în curînd va trebui să-ţi fac bagajul. Doamna vrea să părăseşti castelul peste o zi sau două. Vei alege ce jucării vrei să-ţi iei.

— Bessie, făgăduiește-mi că n-ai să mă mai dojenești pînă la plecare.

— Bine, n-am să te mai dojenesc ; dar fii foarte cuminte şi să nu-ţi mai fie frică de mine. Nu-ţi fie teamă dacă vorbesc cam repezit, căci teama asta mă aţîţă mai mult decît orice.

— Nu cred că mă tem acum de dumneata, Bessie, pentru că sînt obișnuită cu purtările dumitale ; dar în curînd va trebui să mă tem de alţii.

— Dacă te vei teme, n-au să te poată suferi.

— Aşa cum faci dumneata, Bessie ?

— Eu nu te urăsc, domnişoară. Cred că te iubesc mai mult decît pe ceilalţi.

— Nu mi-o arăţi.

— Ce copil încăpăţînat ! N-ai mai vorbit niciodată așa. Ce te-a făcut aşa de cutezătoare ?

— În curînd voi fi departe de dumneata, Bessie, și de altfel...

Era să pomenesc de cele petrecute între mine şi doamna Reed, dar gîndindu-mă puţin, mi-am dat seama că era mai bine să nu vorbesc despre asta.

— Şi va să zică îţi pare bine că mă părăseşti ?

— Ba de fel, Bessie ; chiar în clipa asta încep să simt puţină mîhnire.

— Numai în clipa asta, şi puţină. Cît de rece îmi vorbeşti, domnişorica mea. Sînt sigură că dacă ţi-aş cere să mă săruţi, n-ai vrea. Sau ai vrea numai aşa, puţin.

— O, ba da, vreau să te sărut şi chiar cu mare plăcere. Apleacă puţin capul.

Bessie şi-a aplecat obrazul şi ne-am sărutat. Apoi, cu inima pe deplin întărită, o urmai spre casă. După-amiaza trecu în pace şi linişte. Seara, Bessie îmi spuse poveştile cele mai frumoase pe care le ştia şi cîntă cele mai gingaşe cîntece ale ei. Chiar şi pentru mine, viaţa avea razele ei de soare.

CAPITOLUL V

ERA ÎN DIMINEAȚA ZILEI DE 19 ianuarie. Tocmai bătuse ora cinci cînd Bessie intră cu o lumînare în iatacul meu și mă găsi în picioare și aproape îmbrăcată. Sculată de o jumătate de ceas, mă spălasem pe față și mă îmbrăcasem la lumina lunii ce tocmai sta să apună și ale cărei raze se strecurau prin fereastra strîmtă, lîngă culcușul meu. Trebuia să plec din Gateshead chiar în ziua aceea. Diligența trecea pe la poarta castelului la șase dimineața.

Numai Bessie se sculase. După ce aprinse focul, începu să-mi încălzească mîncarea. Copiii mănîncă rareori, cînd sînt preocupați de gîndul unei călătorii. În ce mă privește, nu putui mînca nimic. În zadar mă ruga Bessie să iau măcar o linguriță sau două din laptele pregătit special pentru mine, ori măcar o înghițitură de pîine. Atunci înveli într-o hîrtie cîțiva pesmeți și mi-i vîrî în săculeț; apoi, după ce-mi puse paltonul și pălăria, se înveli cu un

şal şi părăsirăm împreună odaia copiilor. Cînd ajunsei în faţa dormitorului doamnei Reed, Bessie mă întrebă dacă vreau să-mi iau rămas bun de la stăpîna sa.

— Nu, Bessie, răspunsei. Aseară, cînd ai coborît la cină, ea a venit la patul meu şi mi-a spus că azi dimineaţă nu va fi nevoie să le deranjez, nici pe ea, nici pe verişoarele mele. Mi-a mai spus să nu uit că mi-a fost totdeauna cea mai bună prietenă, să vorbesc despre ea cum se cuvine şi să-i fiu recunoscătoare pentru tot ce-a făcut spre binele meu.

— Şi ce i-ai răspuns, domnişoară ?

— Nimic. Mi-am ascuns faţa sub plapumă şi m-am întors cu faţa la perete.

— Rău ai făcut, domnişoară Jane.

— Nu, Bessie, am făcut bine. Stăpîna dumitale n-a fost niciodată prietena mea. Dimpotrivă, a fost duşmanca mea.

— Oh, domnişoară Jane, nu vorbi aşa !

— Adio, Gateshead ! exclamai eu trecînd prin hol şi îndreptîndu-mă spre poarta cea mare.

Luna apusese şi era întuneric beznă. Bessie purta un felinar cu care lumina treptele umede ale peronului şi aleile cu pietriş pe care dezgheţul le muiase de curînd. Dimineaţa aceea de iarnă era rece şi pătrunzătoare, dinţii îmi clănţăneau în timp ce zoream pe alee. În odaia portarului era lumină. Cînd am ajuns acolo, am găsit-o pe nevasta portarului aţîţînd focul. De cu seară, geamantanul meu fusese coborît, legat cu frînghii şi pus la uşă. Era şase fără cîteva minute, iar cînd bătu ceasul, un zgomot de roţi vesti sosirea diligenţei ; mă îndreptai spre uşă şi văzui lumina unui felinar apropiindu-se repede prin întuneric.

— Pleacă singură ? întrebă nevasta portarului.

— Da.

— Se duce departe ?

— La cincizeci de mile.

— Lung drum ! Mă mir că doamna Reed îndrăzneşte s-o lase să se ducă singură atît de departe.

O diligenţă trasă de patru cai şi a cărei imperială era înţesată de călători sosise şi se oprise în faţa porţii. Surugiul şi conducătorul strigau să ne zorim. Geamantanul

meu fu ridicat, iar eu smulsă din brațele lui Bessie pe cînd eram agățată de gîtul ei și o sărutam.

— Ai grijă de copil! strigă ea conductorului, cînd mă săltă înăuntru.

— Da, da! răspunse el.

Ușa fu închisă și se auzi un glas strigînd:

— Gata.

Diligența porni.

Așa mă despărții de Bessie și de Gateshead Hall. așa fui dusă în goană spre tărîmuri necunoscute, pe care le credeam îndepărtate și tainice.

Nu-mi amintesc decît vag de călătoria mea; știu doar că ziua mi s-a părut nesfîrșită și credeam c-am străbătut sute de mile. Am trecut prin mai multe orașe și într-unul din ele, unul foarte mare, diligența s-a oprit. Caii fură schimbați și călătorii coborîră pentru masă. Conductorul mă duse într-un han, unde voi să-mi dea ceva de mîncare, dar fiindcă nu-mi era foame, mă lăsă într-o încăpere uriașă, unde se găsea cîte un cămin la fiecare capăt, un policandru atîrnat în mijlocul tavanului și în partea de sus a unuia dintre pereți o mică galerie roșie, plină de instrumente muzicale. Copleșită de gînduri ciudate, mă plimbai mult timp prin odaia aceea. Mi-era grozav de teamă să nu vină cineva să mă răpească, deoarece eram încredințată că există hoți de copii. Nu se afla poveste de-a lui Bessie în care să nu fi fost vorba de isprăvile lor. În cele din urmă ocrotitorul meu se întoarse și mă așeză iarăși în diligență. După ce se urcă pe capră, suflă în corn, dădu bice cailor și diligența porni în goană pe „drumul de piatră“ ce ducea către L...

Seara se vestea umedă și cam cețoasă. Cînd ziua se stinse spre a face loc amurgului, înțelesei că eram într-adevăr departe de Gateshead. Nu mai treceam prin orașe, iar priveliștile se schimbaseră. Zarea era închisă de coline înalte, cenușii; întunericul creștea pe măsură ce coboram în vale; de jur împrejurul nostru nu erau decît păduri dese. Multă vreme după ce se lăsase noaptea întunecoasă auzii vîntul sălbatic gonind năvalnic printre copaci. Legănată de acele sunete, am adormit în sfîrșit. Ațipisem nu demult, cînd oprirea bruscă a diligenței mă trezi. În fața mea se afla o străină pe care o luai drept

servitoare ; la lumina felinarului putui să-i văd faţa şi veşmintele.

— E aici o fetiţă cu numele de Jane Eyre ? întrebă străina.

— Da, răspunsei eu.

Atunci fui ridicată şi scoasă din diligenţă. Geamantanul fu dat jos şi diligenţa plecă îndată. Eram amorţită de şederea îndelungată, iar zgomotul şi zguduiturile diligenţei mă buimăciseră. M-am străduit să-mi vin în fire şi privii în jurul meu. Vîntul, ploaia şi întunericul stăpîneau văzduhul. Izbutii, totuşi, să întrezăresc un zid şi în el o poartă deschisă. Pe acolo trecui împreună cu noua mea călăuză, care închise poarta cu grijă şi trase zăvorul. Aveam în faţa mea o casă, sau mai bine zis un şir de case, care se întindeau pe o suprafaţă destul de vastă. Faţadele lor aveau un mare număr de ferestre, dintre care numai cîteva erau luminate. Trecurăm pe o alee largă acoperită cu pietriş şi plină de băltoace, la capătul căreia dădurăm de o uşă. Intrarăm, servitoarea mă conduse într-o odaie unde ardea focul şi mă lăsă singură acolo.

Rămăsei în picioare în faţa căminului, căutînd să-mi încălzesc degetele ţepene ; apoi privii în jurul meu.

Nu era nici o lumînare, dar flacăra jucăuşă a focului îmi arăta, în răstimpuri, pereţii tapetaţi, covoarele, perdelele şi mobilele de mahon strălucitor. Mă aflam într-un salon, nu atît de spaţios sau elegant cum era cel de la Gateshead, dar destul de confortabil. Îmi dădui osteneala să înţeleg ce reprezenta unul dintre tablourile atîrnate pe perete, cînd intră cineva cu o lumînare : în spatele său venea altă persoană.

Cea dintîi era o femeie înaltă. Avea părul şi ochii negri, fruntea largă şi palidă, trupul înfăşurat în parte într-un şal, înfăţişarea gravă şi portul nobil.

— Copilul e prea mic ca să fie trimis singur, spuse ea, punînd pe masă sfeşnicul în care ardea lumînarea.

Mă cercetă cu atenţie încă un minut sau două ; apoi adăugă :

— Trebuie s-o culcăm numaidecît, pare obosită. Eşti trudită, copila mea ? mă întrebă ea, punîndu-mi mîna pe umăr.

— Puţin, doamnă.

— Şi ţi-e foame, desigur. Înainte de a o duce la culcare, dă-i să mănînce, domnişoară Miller. E prima oară cînd îţi părăseşti părinţii ca să vii la şcoală, fetiţo?

Îi răspunsei că n-am părinţi şi ea mă întrebă de cînd au murit, cîţi ani am şi cum mă cheamă, dacă ştiu să citesc, să scriu şi să cos. După aceea mă mîngîie cu blîndeţe pe obraz, spunîndu-mi:

— Sper că ai să fii o fetiţă cuminte.

Apoi mă dădu în seama domnişoarei Miller.

Doamna care mă părăsise putea să aibă cam douăzeci şi nouă de ani; cea care mă însoţea acum părea cu cîţiva ani mai tînără. Prima mă uimise cu înfăţişarea, cu glasul şi cu privirea ei. Domnişoara Miller era mai ştearsă, avea un obraz rumen, dar înfăţişarea o arăta istovită de griji. Mersul şi mişcările ei repezi dovedeau că trebuia să aibă multe îndatoriri. Părea a fi supraveghetoare şi aflai mai tîrziu, într-adevăr, că asta era slujba ei la Lowood. Mă duse din odaie în odaie, prin coridoarele întortocheate ale unei case mari. O linişte desăvîrşită, care mă cam sperie, domnea în partea pe unde trecuserăm. Un murmur de glasuri se auzi de îndată. Intrarăm într-o sală lungă şi spaţioasă. La ambele capete erau cîte două mese mari, de brad, luminate fiecare de două lumînări. De jur împrejur şedeau, pe bănci, fete de toate vîrstele, mergînd de la nouă ori zece şi pînă la douăzeci de ani. La lumina aceea pîlpîitoare, mi se păru că sînt nespus de multe, cu toate că, de fapt, nu erau mai mult de optzeci. Purtau toate acelaşi costum: rochii de culoare cafenie şi de croială ciudată, iar pe deasupra rochiei şorţuri lungi de pînză. Era ora de meditaţie şi-şi preparau lecţiile pe a doua zi; murmurul pe care-l auzisem era provocat de şoaptele lor.

Domnişoara Miller îmi făcu semn să mă apropii şi să mă aşez pe o bancă, lîngă uşă; pe urmă, îndreptîndu-se spre capătul acelei odăi lungi, strigă:

— Monitoarele să strîngă cărţile!

De la diferite mese se ridicară patru fete înalte, luară cărţile şi le puseră la o parte. Domnişoara Miller strigă din nou:

— Monitoarele să aducă cina!

Cele patru fete ieșiră și se întoarseră după cîteva clipe, aducînd fiecare cîte o tavă cu un număr de porții dintr-un fel de mîncare pe care la început nu-l putui recunoaște. În mijloc văzui o cană și un urcior. Porțiile fură împărțite elevelor și cele cărora le era sete luară puțină apă din cana care servea tuturor. Cînd veni rîndul meu, am băut, căci eram tare însetată, dar nu mă atinsei de mîncare; emoțiile și oboseala călătoriei făcuseră să-mi piară pofta. Tava trecu pe lîngă mine și atunci putui vedea că mîncarea servită era o budincă de ovăz, tăiată în felii.

După ce se termină masa, domnișoara Miller citi rugăciunea și fetele urcară scările, două cîte două. Sfîrșită de oboseală, dădui puțină atenție dormitorului; mi se păru, totuși, foarte lung, ca și sala de studiu. În noaptea aceea urma să dorm cu domnișoara Miller, care mă și ajută să mă dezbrac. După ce mă întinsei în așternut, aruncai o privire asupra șirului nesfîrșit de paturi; în fiecare se urcară, curînd, cîte două eleve. După zece minute, singura lumînare care ne lumina a fost stinsă și adormii în mijlocul unei întunecimi și liniști depline.

Noaptea trecu repede. Eram prea obosită ca să am vreme măcar să visez. Doar o dată m-am trezit și am auzit vîntul mugind furios și ploaia căzînd în rafale. De-abia atunci observai că domnișoara Miller se culcase lîngă mine. Cînd am deschis iar ochii, se auzea sunetul unui clopot. Toate fetele erau în picioare și se îmbrăcau. Zorile nu mijiseră încă și încăperea era luminată de o candelă sau două. Mă sculai în silă, pentru că era un frig straşnic, dar mă spălai totuși la un lighean la care făceam coadă șase eleve și, tremurînd, mă îmbrăcai cum putui. După ce se sfîrși toaleta, clopotul sună din nou. Toate elevele se așezară în rînd, două cîte două, și în această ordine coborîră scara și intrară într-o sală de studiu slab luminată. Rugăciunile fură citite de domnișoara Miller, care, după ce sfîrși, strigă :

— Așezați-vă pe clase !

Urmă o zarvă care ținu cîteva minute, deși domnișoara Miller nu mai contenea să strige: „Tăcere! Păstrați ordinea!“ Cînd zgomotul încetă pe deplin, băgai de seamă că elevele se grupaseră în patru semicercuri, în fața a

patru jilţuri aşezate la patru mese. Toate şcolăriţele aveau cîte un volum în mînă. O carte mare, ce părea a fi *Biblia*, sta pe fiecare masă, în faţa jilţului gol. Urmă o pauză de cîteva clipe, în timpul căreia nu se auzea decît murmurul nedesluşit, pe care-l face totdeauna un număr mare de oameni. Domnişoara Miller trecu de la clasă la clasă cerînd să înceteze acel zgomot surd, ce se prelungea.

Clinchetul unui clopot îndepărtat îmi izbi urechile şi imediat trei doamne intrară în încăpere. Fiecare din ele se aşeză în faţa unei mese. Domnişoara Miller se aşeză pe scaunul al patrulea, cel mai apropiat de uşă, în jurul căruia nu erau adunate decît fetiţe foarte mici. Mi se porunci să iau loc în această ultimă clasă şi m-am pomenit la capătul băncii.

Începură lecţiile. Se spuseră temele din ziua aceea şi cîteva texte din *Scriptură*. Urmă apoi o lectură lungă din *Biblie*, care ţinu un ceas. Cînd se sfîrşiră toate aceste exerciţii, se făcuse ziuă de-a binelea. Neobosit, clopotul sună a patra oară. Elevele se rînduiră din nou şi se îndreptară spre sufragerie. Cît mă bucuram că am să pot mînca ceva ! Mîncasem aşa de puţin în ajun, încît eram pe jumătate leşinată de foame.

Sufrageria era o sală mare, scundă şi întunecoasă. Pe două mese lungi fumegau castroanele, dar aroma aburilor nu deschidea de loc pofta de mîncare. Cînd fetele simţiră mirosul mîncării, fu o mişcare generală de nemulţumire. Din fruntea coloanei unde se aflau fetele înalte din clasa cea mai mare, se auziră şoapte :

— O, ce scîrbos ! Iar a ars *porridge*-ul !

— Linişte ! strigă un glas. Nu era al domnişoarei Miller, ci al unei profesoare dintr-o clasă superioară, o femeie scundă, negricioasă, bine îmbrăcată, dar a cărei înfăţişare avea ceva morocănos. Se aşezase la capătul primei mese, iar o altă doamnă, cu o înfăţişare mai plăcută, prezida la a doua. M-am uitat degeaba după cea care mă conduse cu o seară înainte, căci n-am zărit-o. Domnişoara Miller stătea la capătul mesei unde mă aflam eu ; în sfîrşit, o femeie mai vîrstnică şi care părea străină se aşeză la a patra masă, în faţa domnişoarei Miller. Am aflat mai tîrziu că era profesoara de franceză. Se

rosti o rugăciune lungă şi se cîntă un imn religios. O servitoare aduse ceai pentru profesoare şi masa începu.

Înfometată şi foarte slăbită, am înghiţit cu lăcomie cîteva linguri din porţia mea, fără să mă gîndesc la gustul mîncării, dar cînd foamea mi s-a mai potolit puţin mi-am dat seama că e greţoasă : *porridge*-ul ars are un gust aproape la fel de respingător ca şi cartofii putrezi. Foamei înseşi i se face greaţă de aşa ceva. Fiecare fată mişca încet lingura, gusta hrana, încerca s-o înghită şi pe urmă mai toate renunţau. Dejunul se sfîrşi, fără ca cineva să fi mîncat. Fetele rostiră rugăciunea de mulţumire, pentru ceea ce nu primiseră, şi se cîntă din nou un imn religios. Din sufragerie trecurăm în sala de meditaţie. Am ieşit printre cele din urmă şi am văzut o profesoară gustînd din *porridge* şi uitîndu-se apoi la celelalte ; întreaga atitudine a profesoarelor exprima nemulţumirea. Una dintre ele — cea voinică — murmură :

— Ce mîncare groaznică ! E o ruşine !

Lecţiile reîncepură de-abia după un sfert de ceas, în care timp clasa vuia de atîta gălăgie. Se părea că în acest scurt răgaz e îngăduit să vorbeşti, chiar tare şi slobod, şi nu era fată să nu se folosească de acest drept. Toate discuţiile se învîrteau în jurul dejunului, de care elevele îşi băteau joc în voie. Sărmane fiinţe ! era singura lor mîngîiere. În sală nu se afla altă profesoară în afară de domnişoara Miller. Fetele cele mari o înconjuraseră şi vorbeau cu ea serioase şi triste. Am auzit rostindu-se numele doamnei Brocklehurst. Domnişoara Miller dădu din cap, ca şi cum ar dezaproba ce se spunea, dar nu părea că se sileşte să potolească nemulţumirea generală, pentru că, desigur, o împărtăşea.

Ceasornicul bătu de nouă ori ; domnişoara Miller veni în mijlocul încăperii şi exclamă :

— Linişte ! La locurile voastre !

Disciplina se înscăună : în cinci minute ordinea înlocui zarva, iar babiloniei de mai înainte îi urmă o relativă linişte. Profesoarele îşi reluaseră cu punctualitate posturile ; şi totuşi şcoala întreagă parcă era în aşteptare. Rînduite în bănci, cele optzeci de fete stăteau drepte şi nemişcate. Era o adunare ciudată : toate aveau părul lins pe frunte şi pieptănat pe după urechi, fără

cea mai mică buclă; toate purtau rochii cafenii, închise la gît și cu guleraș îngust. Pe rochii se cususe un buzunar de pînză ce le slujea ca sac pentru lucru și semăna puțin cu chimirele *highlanderilor*[1]. Purtau ciorapi de lînă și pantofi grosolani țărănești încheiați cu catarame de aramă. Vreo douăzeci dintre ele, îmbrăcate în felul acesta, erau fete pe deplin dezvoltate sau, aș putea spune, chiar femei tinere. Costumul acela le stătea prost și le dădea, pînă și celor mai chipeșe, o înfățișare ciudată.

Le priveam și le cercetam din cînd în cînd și pe profesoare. Nu-mi plăcea nici una. Cea voinică părea cam grosolană, cea scundă părea iute și rea, iar franțuzoaica era repezită și caraghioasă. Cît despre sărmana domnișoară Miller, era stacojie, părea obosită peste măsură. Pe cînd le priveam ba pe una, ba pe alta, toată școala se ridică deodată în picioare ca împinsă de un singur resort.

Ce se întîmplase? Nu auzisem nici un ordin: eram nedumerită. Dar, înainte de-a mă lămuri, fetele se așezaseră la loc. Cum toți ochii se îndreptaseră spre un singur punct, privii și eu în aceeași direcție și observai în sală persoana care mă primise în ajun. Stătea în fundul lungii încăperi, lîngă foc, căci la fiecare capăt al sălii se afla cîte un cămin. Privea serioasă și tăcută cele două rînduri de fete. Domnișoara Miller se apropie de ea, pentru a-i pune o întrebare, iar după ce primi răspunsul se întoarse la locul ei și spuse tare:

— Monitoarea clasei întîi să aducă globurile!

În vreme ce se îndeplinea porunca, doamna necunoscută se plimba încet prin odaie. Cred că înclinarea către respect mi-e adînc înrădăcinată în suflet, fiindcă îmi amintesc parcă și acum respectul admirativ cu care îi urmăream pașii. Văzută în plină lumină a zilei, mi se păru frumoasă, înaltă și bine făcută. În ochii ei căprui strălucea o mare bunăvoință; sprîncenele-i lungi și bine desenate scoteau în evidență albeața frunții. Părul ei, castaniu foarte închis, era strîns în bucle mici pe tîmple, după moda vremii. Nu se purtau pe atunci nici pangli-

[1] Țărani din munții Scoției.

cuțe, nici bucle lungi. Rochia, de asemeni croită după moda timpului, era de culoare purpurie și garnisită cu o podoabă de modă spaniolă din catifea neagră, iar la cordonul ei strălucea un ceas de aur (ceasornicele erau mai rare atunci decît astăzi). Dacă va întregi acest portret, adăugîndu-i niște trăsături fine, un obraz palid dar senin și o ținută nobilă, cititorul va avea în minte, atît de desăvîrșită pe cît sînt în stare să zugrăvească cuvintele, icoana domnișoarei Temple, Maria Temple, după cum aflai mai tîrziu că o cheamă, văzînd numele ei scris pe o carte de rugăciuni pe care mi-o încredințase s-o duc la biserică.

Directoarea școlii din Lowood (căci ea era) se așeză în fața mesei, pe care fuseseră rînduite globurile, strînse prima clasă în jurul ei și începu o lecție de geografie. Clasele mai mici fură chemate de celelalte profesoare și vreme de un ceas urmară lecțiile de gramatică și de istorie, apoi de scriere și de aritmetică. Lecțiile de muzică le preda domnișoara Temple, dar numai cîtorva eleve mai mari. Ceasul vestea sfîrșitul orei hotărîte pentru fiecare lecție. Cînd sună în cele din urmă douăsprezece, directoarea se ridică.

— Am de spus un cuvînt elevelor din Lowood, zise ea.

Murmurul care urma fiecărei lecții izbucnise și acum, dar cînd se auzi glasul domnișoarei Temple, încetă dintr-o dată. Ea urmă :

— Vi s-a dat azi dimineață o mîncare pe care n-ați putut-o mînca. Trebuie să vă fie foame. Am dat dispoziții să vi se dea o gustare cu pîine și brînză.

Profesoarele o priviră uimite.

— Iau asupra mea toată răspunderea, adăugă ea, vrînd, parcă, să-i lămurească pe ceilalți. Și părăsi imediat sala.

Pîinea și brînza fură aduse și împărțite, spre marea mulțumire a întregii școli, apoi ni se dădu ordin să ne ducem în grădină. Fiecare își puse o pălărie ordinară de pai, legată cu panglici din stambă vopsită, și un palton de stofă cenușie. Eu fui îmbrăcată ca și celelalte și, urmîndu-le, ajunsei afară, în aer liber.

Grădina era mare, înconjurată de ziduri înalte, spre a opri orice privire necuviincioasă. Pe una din laturi se găsea o galerie acoperită. Mijlocul, înconjurat de alei lungi, era împărţit în straturi mici. Fiecare elevă primea în grijă unul dintre ele, aşa încît nu exista strat care să nu-şi aibă stăpînul său. Vara, cînd pămîntul era acoperit de flori, acele grădiniţe deveneau desigur încîntătoare, dar la sfîrşitul lui ianuarie, totul era uscat de vînt şi părăginit.

Tremuram şi mă uitam în jurul meu. Nu era o zi potrivită pentru plimbări în aer liber : deşi nu ploua, se lăsase o ceaţă deasă, gălbuie, ce se prefăcu apoi într-o burniţă măruntă. Pămîntul mustea încă din cauza ploii puternice din ajun. Cele mai voinice dintre fete alergau de colo pînă colo şi înjghebau jocuri repezi, altele, palide şi slabe, se înghesuiau căutînd adăpost şi căldură sub galerie. Se auzea deseori, pe măsură ce le pătrundea umezeala, o tuse seacă ieşind din piepturile lor chinuite de tremur.

Pînă acum încă nu vorbisem cu nimeni şi nimeni nu se sinchisea de mine. Mă simţeam destul de singură ; dar singurătatea nu mă apăsa prea tare, căci eram obişnuită cu ea. Mă rezemai de un stîlp al galeriei, strîngîndu-mi la piept paltonul subţirel şi încercînd să uit frigul ce mă cuprindea şi foamea care mă chinuia. Îmi petrecui tot timpul privind în juru-mi şi gîndindu-mă. Observaţiile mele erau prea nedesluşite şi fragmentare ca să merite a fi rechemate în memorie. Abia dacă ştiam unde mă aflu. Gateshead şi viaţa mea trecută pluteau la o depărtare care îmi părea nemărginită ; prezentul era nelămurit şi ciudat, iar asupra viitorului nu-mi puteam face nici o părere. Privii grădina, care aducea foarte mult a grădină de mînăstire, pe urmă privirile mi se opriră asupra casei, formată dintr-o aripă cenuşie şi veche şi alta ce părea cu totul nouă. Partea cea nouă, unde se aflau sala de studii şi dormitoarele, era luminată de ferestre cu multe ochiuri şi apărate de zăbrele, ceea ce o făcea să semene cu o biserică. Pe o placă mare, aşezată deasupra intrării, se vedea următoarea inscripţie :

„Așezămîntul Lowood. Această aripă a fost reclădită în anul... de Naomi Brocklehurst, de la Brocklehurst Hall, din acest comitat." „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pre Tatăl vostru carele este în ceruri." (Matei, V. 16).

După ce am citit și recitit aceste cuvinte, mi-am dat seama că aș avea nevoie de lămuriri, deoarece singură nu le puteam pătrunde pe deplin înțelesul. Chibzuiam încă la ce-ar putea să însemne „așezămînt" și mă străduiam să văd ce legătură putea fi între partea întîi a inscripției și versetul din *Biblie*, cînd o tuse seacă mă făcu să întorc capul. Văzui o fată care sta lîngă mine pe banca de piatră. Ținea în mînă o carte și părea cu totul cufundată în lectură. De unde eram, puteam citi titlul : *Rasselas* [1]. Numele acesta mă izbi prin ciudățenia lui și mi se păru prin urmare atrăgător. Întorcînd o pagină, fata ridică ochii, iar eu folosii prilejul ca să-i vorbesc.

— E interesantă cartea asta ? o întrebai.

Mă gîndeam chiar s-o rog să mi-o împrumute o dată.

— Mie îmi place, îmi răspunse ea după o scurtă pauză, în care timp mă cercetă cu privirile.

— Despre ce-i vorba ? urmai eu.

Nu puteam pricepe de unde luasem îndrăzneala de a începe în felul acesta convorbirea cu o străină. Era ceva împotriva firii și obiceiurilor mele, dar îndeletnicirea în care o găsisem cufundată trezise fără îndoială în sufletul meu oarecare simpatie. Și mie îmi plăcea să citesc, însă, ce-i drept, numai lucruri ușoare și copilărești, întrucît nu eram încă în stare să pricep cărțile serioase și cu miez.

— Poți să te uiți la ea, îmi spuse fata, dîndu-mi cartea.

Cercetînd-o zorită, m-am încredințat că titlul era mai captivant decît cuprinsul. *Rasselas* mi se păru o carte plicticoasă pentru gustul meu neformat. Nu pomenea nimic de zîne și duhuri, n-avea nici o poză strălucitoare pe paginile cu litere înghesuite. O înapoiai deci proprie-

---

[1] Este vorba de romanul didactic intitulat *Rasselas, prinț al Abisiniei* — operă a scriitorului englez *Samuel Johnson* (1709—1784).

tarei sale. Fata o primi la fel de liniştită, fără să-mi spună nimic. Era gata să-şi reînceapă lectura, cînd o întrerupsei iar.

— Poţi să-mi spui, întrebai eu, ce înseamnă inscripţia săpată pe placa de deasupra uşii ? Ce-i aceea „Aşezămîntul Lowood“ ?

— Casa unde ai venit să locuieşti.

— De ce se numeşte aşezămînt ? E deosebită într-un fel oarecare de alte şcoli ?

— E o şcoală ţinută în parte din mila obştească. Şi tu, şi eu, şi toate celelalte eleve sîntem întreţinute din mila publică, sîntem copii ai milei. Desigur că eşti orfană. Tatăl sau mama ta au murit, nu-i aşa ?

— Amîndoi au murit de multă vreme. Nici nu mi-i aduc aminte.

— Ei bine, toţi copiii pe care ai să-i vezi aici au pierdut cel puţin pe unul dintre părinţi şi de aceea s-a dat şcolii numele de aşezămînt pentru creşterea orfanilor.

— Plătim ceva, sau sîntem ţinute fără plată ?

— Noi sau prietenii noştri plătesc cincisprezece lire sterline pe an.

— Atunci de ce ni se spune copii ai milei ?

— Pentru că cele cincisprezece lire nefiind îndestulătoare pentru întreţinerea şi educaţia noastră, ce lipseşte se adună prin subscripţie.

— Şi cine sînt subscriitori ?

— Diferiţi oameni miloşi, care locuiesc prin împrejurimi, sau chiar la Londra.

— Dar această Naomi Brocklehurst cine-i ?

— Este doamna care a clădit aripa cea nouă a casei, după cum arată şi inscripţia, şi al cărei fiu supraveghează şi conduce aici totul.

— Pentru ce ?

— Fiindcă el este administratorul şi conducătorul acestui aşezămînt.

— Atunci casa nu-i a acelei doamne care are ceas de aur şi care a spus că vom căpăta pîine şi brînză ?

— Domnişoara Temple ? Oh, nu ! Aş fi vrut să fie a ei, dar ea trebuie să dea socoteală domnului Brocklehurst pentru tot ce face. El ne cumpără hrană şi îmbrăcăminte.

— Şade aici ?
— Nu. Locuieşte într-un castel mare, la două mile de Lowood. E pastor şi se spune că face mult bine.
— Ai spus că doamna aceea înaltă se numeşte domnişoara Temple ?
— Da.
— Dar pe celelalte profesoare cum le cheamă ?
— Cea pe care o vezi aici, roşie la faţă, e domnişoara Smith. Ea croieşte şi supraveghează lucrul nostru, fiindcă noi singure ne facem rochiile, paltoanele şi celelalte veşminte. Cea scundă, cu păr negru, este domnişoara Scatcherd. Predă istoria şi gramatica şi conduce clasa a doua. În sfîrşit, cea învelită în şal şi care poartă batista legată de cordon cu o panglică galbenă este doamna Pierrot. E din Lille, din Franţa, şi predă franceza.
— Îţi iubeşti profesoarele ?
— Destul de mult.
— O iubeşti şi pe cea scundă cu părul negru, pe doamna... ? Nu pot pronunţa numele cum îl pronunţi tu.
— Domnişoara Scatcherd are o fire iute, trebuie să iei seama să n-o superi. Doamna Pierrot nu-i o fiinţă rea.
— Dar domnişoara Temple e cea mai bună, nu-i aşa?
— Da, domnişoara Temple e foarte bună, înţeleaptă şi-i mai mare peste celelalte profesoare pentru că-i cea mai învăţată dintre toate.
— Eşti de mult la Lowood ?
— De doi ani.
— Eşti orfană ?
— Mama a murit.
— Te simţi bine aici ?
— Mă întrebi cam prea multe. Deocamdată ţi-am spus destule. Acum aş vrea să citesc puţin.

Dar în clipa aceea clopotul sună, vestind prînzul. Toată lumea părăsi grădina. Cu greu s-ar fi putut spune că mirosul ce umplea sufrageria era mai atrăgător decît cel care ne întîmpinase dimineaţă. Mîncarea fu adusă în două vase uriaşe, cositorite, din care se înălţa un abur gros cu miros de grăsime rîncedă. Ni se servi un fel de mîncare alcătuit din bucăţi de carne cu cartofi fără nici un gust, amestecaţi şi fierţi laolaltă. Fiecare elevă căpătă

o porţie destul de mare. Mîncai cît putui, întrebîndu-mă dacă în fiecare zi voi mînca aşa de prost.

După masă, trecurăm imediat în sala de studiu. Reîncepură lecţiile şi ţinură pînă la cinci.

În timpul după-amiezii nu se petrecu decît un singur fapt deosebit. Fata cu care vorbisem în grădină fu dată afară de la lecţia de istorie de către domnişoara Scatcherd şi pusă să stea în picioare în mijlocul clasei. Pedeapsa asta mi se păru foarte umilitoare, mai ales pentru o fată de vîrsta ei : părea să aibă treisprezecepaisprezece ani. Mă aşteptam să arate că suferă şi-i e ruşine ; dar, spre marea mea mirare, nu plînse şi nici măcar nu roşi. Stătea liniştită — deşi gravă — şi era ţinta tuturor privirilor. „Cum poate îndura asta cu atîta linişte şi tărie ? mă gîndeam eu. Dacă aş fi în locul ei, aş vrea să mă-nghită pămîntul. Dar ea pare că nici nu se gîndeşte la pedeapsa pe care-o suferă şi la situaţia tristă în care se află, parcă nici nu vede nimic împrejurul ei. Am auzit vorbindu-se de oameni care visează treji şi mă întreb dacă nu-i cumva cazul ei. Are ochii aţintiţi în podea, dar sînt sigură că n-o vede. Privirea-i parcă pătrunde înăuntrul fiinţei, în însăşi inima sa. Se gîndeşte la trecut ; prezentul nu înseamnă nimic în faţa ei. Fata asta-i o enigmă pentru mine ; o fi bună, o fi rea ?“

Puţin după cinci, ni se dădu altă masă : o ceaşcă mică de cafea şi o jumătate de felie de pîine neagră. Am băut cafeaua şi am mîncat cu nesaţ pîinea ; dar aş mai fi dorit încă o dată pe atîta : eram încă flămîndă. Pe urmă ni se dădu o jumătate de ceas recreaţie, apoi iar studiu. În sfîrşit, cana de apă, felia de budincă de ovăz, rugăciunea — şi toată lumea se duse la culcare.

Aşa a trecut prima mea zi la Lowood.

CAPITOLUL VI

ZIUA URMĂTOARE ÎNCEPU LA FEL: ne-am sculat şi ne-am îmbrăcat la lumina candelei. În dimineaţa aceea, însă, am fost silite să ne lipsim de ceremonia spălatului, pentru că apa îngheţase în urcioare. Vremea se schimbase de cu seară şi un vînt aspru dinspre nord-est şuierase toată noaptea prin crăpăturile ferestrelor, făcîndu-ne să tremurăm în paturi şi îngheţînd apa din căni.

Timp de un ceas şi jumătate, cît a durat rugăciunea şi citirea Bibliei, am simţit că-s aproape gata să mor de frig. În sfîrşit, veni şi vremea mesei. De data aceasta *porridge*-ul nu era ars, şi se putea mînca, dar porţiile erau destul de mici şi mie cel puţin mi-ar fi trebuit de două ori pe atît.

În ziua aceea am fost repartizată ca elevă în clasa a patra[1] şi a trebuit să mă supun tuturor îndatoririlor obişnuite. Pînă acum nu fusesem decît spectatoare la Lowood; acum devenisem actriţă. Nefiind obişnuită să învăţ pe dinafară, lecţiile mi se părură lungi şi grele, iar trecerea rapidă de la un obiect la altul mă buimăci. De aceea m-am bucurat cînd, la trei după amiază, domnişoara Smith mi-a dat o fîşie de muselin, lungă de doi yarzi[2], un degetar şi ace şi m-a trimis într-un capăt al sălii, poruncindu-mi să tivesc fîşia de muselin. La ora aceea, aproape toată lumea cosea, afară, totuşi, de elevele unei singure clase, care citeau tare, adunate în jurul domnişoarei Scatcherd. În sală domnea linişte, aşa încît auzeai cu uşurinţă subiectul lecţiei, puteai observa cum se descurcă fiecare copil şi ascultă mustrările sau laudele profesoarei. Era ora de istoria Angliei. Printre cele care citeau se găsea şi fata întîlnită de mine pe galeria din grădină; la începutul lecţiei se aflase în rîndurile din faţă, dar pentru vreo greşeală de pronunţare, sau pentru că nu respectase cum trebuie punctuaţia, fu aşezată tocmai în fund. Domnişoara Scatcherd continua, chiar după ce-o pedepsise în felul acela, să-i facă observaţii şi-i adresa într-una cuvinte cam de soiul acestora:

„Burns (se pare că acesta-i era numele; aici tuturor fetelor li se spune pe numele de familie, aşa cum se face în alte părţi numai cu băieţii), Burns, stai drept, nu mai ţine piciorul într-o parte." „Burns, îţi scoţi bărbia în afară într-un fel neplăcut; îndreaptă-ţi-o." „Burns, ţi-am spus să ţii capul sus; nu vreau să te văd în faţa mea cu o asemenea ţinută." Şi tot aşa o ţinea mereu.

După ce citi capitolul de două ori, cărţile fură închise şi începură întrebările. Lecţia cuprindea o parte din domnia lui Carol I. Era vorba despre diferite chestiuni în legătură cu impozitele şi taxele ce se plăteau pentru vapoare. Cea mai mare parte dintre eleve nu puteau răspunde, dar cum se ajungea la domnişoara Burns, toate greutăţile erau numaidecît înlăturate. Se părea că ea ţine

[1] În şcolile engleze clasele urmează ordinea descrescătoare.
[2] 1 yard = 0,92 metri.

minte pe dinafară toată lecţia şi la orice întrebare are răspunsul gata. Mă aşteptam s-o aud pe domnişoara Scatcherd lăudînd-o. Dimpotrivă, o auzii strigînd deodată:

— Murdaro şi nesuferito, azi dimineaţă nu ţi-ai curăţat unghiile !

Fata nu răspunse nimic şi tăcerea ei mă miră.

„De ce, îmi ziceam eu, nu spune că nu s-a putut spăla nici pe mîini, nici pe faţă pentru că apa a fost îngheţată ?"

Dar în acea clipă, domnişoara Smith mă rugă să-i ţin o jurubiţă de aţă, aşa încît n-o mai putui urmări pe Burns. Cîtă vreme a depănat jurubiţa, domnişoara Smith mi-a vorbit din cînd în cînd, întrebîndu-mă dacă am mai fost vreodată la şcoală, dacă ştiam să brodez iniţiale, să cos, să tricotez, aşa că n-am mai putut să iau seama la purtarea domnişoarei Scatcherd. Cînd mă întorsei la locul meu, ea tocmai dăduse un ordin a cărui semnificaţie n-am priceput-o. O văzui însă pe Burns părăsind îndată sala, îndreptîndu-se spre o cămăruţă unde se închideau cărţile şi întorcîndu-se după mai puţin de un minut cu un mănunchi de vergi legate la un loc. Făcînd o reverenţă respectuoasă, ea dădu acea unealtă prevestitoare de rău domnişoarei Scatcherd şi, fără a i se fi spus, îşi desfăcu liniştită bluza. Profesoara o lovi cu îndîrjire de douăsprezece ori peste umeri şi gît. Nici o lacrimă nu căzu din ochii fetei. Eu mă oprisem din lucru, căci la această privelişte degetele începură să-mi tremure şi mă cuprinse o furie neputincioasă, dar nici o trăsătură de pe chipul melancolic al domnişoarei Burns nu se schimbă, nici un muşchi nu-i tresări.

— Nesimţitoareo ! exclamă domnişoara Scatcherd. Oare nimic n-o să te facă să te îndrepţi şi să nu mai fii atît de neglijentă ? Du vergile înapoi !

Burns se supuse. O privii pe furiş cînd ieşea din cămăruţa unde se închideau cărţile. Îşi punea batista la loc în buzunar şi dîra unei lacrimi strălucea pe obrazul ei palid.

La Lowood, recreaţia de seară era ceasul cel mai plăcut. Colţul de pîine şi cafeaua care ni se dădeau la cinci, fără să potolească foamea, ne însufleţeau totuşi. Lunga constrîngere de peste zi slăbea ; sala de studiu

era mai călduroasă decît dimineaţa. Făceau foc mare ca să înlocuiască luminarea ce nu era adusă decît ceva mai tîrziu. Văpaia roşiatică din cămin, zarva de astă dată îngăduită, în sfîrşit zumzetul nedesluşit al tuturor glasurilor strecurau în noi o dulce senzaţie de libertate.

În seara zilei cînd o văzusem pe domnişoara Scatcherd bătîndu-şi eleva cu vergile, mă plimbam, ca de obicei, printre bănci, mese şi grupe vesele de eleve, singură, dar fără să mă simt totuşi stingherită. Cînd treceam prin faţa ferestrelor, ridicam din cînd în cînd obloanele şi mă uitam afară. Cădeau fulgi deşi şi zăpada se îngrămădise lîngă perete. Apropiindu-mi urechea de fereastră, putui desluşi, cu tot zgomotul dinăuntru, jalnicul vîjîit al vîntului.

Dacă aş fi părăsit un cămin drag şi părinţi iubitori e probabil că acesta ar fi fost ceasul cînd aş fi suferit cel mai rău din pricina despărţirii. Vîntul mi-ar fi sfîşiat sufletul, şi haosul acela întunecat mi-ar fi tulburat liniştea ; dar în starea în care mă aflam, amîndouă nu-mi provocau decît o aţîţare ciudată. Cuprinsă de neastîmpăr şi de un fel de febră, doream ca vîntul să şuiere mai sălbatic, lumina slabă ce mă înconjura să se preschimbe în beznă, iar zumzetul nedesluşit să devină vuiet năprasnic.

Sărind peste bănci, tîrîndu-mă pe sub mese, îmi făcui drum pînă la cămin şi, îngenunchind lîngă apărătoarea de fier, o găsii pe Burns stînd pe gînduri, tăcută, despărţită de tot ce se petrecea în sală datorită tovărăşiei unei cărţi, pe care o citea la lumina jarului.

— Tot *Rasselas?* o întrebai, aşezîndu-mă în spatele ei.

— Da, îmi răspunse ea, am terminat-o chiar adineauri.

După cinci minute, închise într-adevăr cartea. M-am bucurat.

„Acum, mă gîndii eu, poate o să vrea să vorbească puţin cu mine." Mă aşezai lîngă dînsa, pe podea.

— Care este celălalt nume al dumitale, Burns ? întrebai eu.

— Helen.

— Eşti de departe ?

— Dintr-un ținut de la nord, la hotarul cu Scoția.
— Te mai întorci vreodată acolo?
— Nădăjduiesc; dar nimeni nu știe ce-ascunde viitorul.
— Desigur că dorești să pleci de la Lowood?
— Nu, de ce să doresc? Am fost trimisă la Lowood ca să învăț. La ce mi-ar folosi să plec înainte de a termina școala?
— Dar domnișoara Scatcherd este atît de crudă cu tine!
— Crudă? Nu! E aspră. Nu-i plac defectele mele.
— Dacă aș fi în locul tău, aș urî-o; m-aș împotrivi, dacă m-ar bate cu vergi; i le-aș smulge și le-aș rupe în fața ei.
— Cred că nu. Dar dacă ai face-o, domnul Brocklehurst te-ar da afară din școală și le-ai pricinui mare supărare rudelor. E mai bine să înduri cu răbdare o durere pe care o suferi singură, decît să faci un fapt necugetat ale cărui urmări supărătoare ar apăsa asupra întregii familii. Și, de altfel, *Biblia* ne poruncește să răsplătim răul cu binele.
— Dar e cumplit să fii bătută cu vergile, sau pusă să stai în picioare în mijlocul unei săli pline de lume, mai ales la vîrsta ta. Eu sînt cu mult mai mică și n-aș putea îndura așa ceva.
— Și totuși ar fi de datoria ta să te supui fără să cîrtești, dacă nu poți altfel. Ar fi o slăbiciune și o nerozie să spui „nu pot", cînd știi că ți-e sortit să înduri.
O ascultai mirată. Nu puteam înțelege această doctrină a resemnării și pricepeam și mai puțin bunăvoința pe care o arăta ea celor ce-o pedepseau. Simțeam că Helen Burns privea orice lucru în lumina unei flăcări nevăzute de mine. Mă gîndeam că ar fi posibil ca Helen să aibă dreptate și eu să greșesc, dar nu țineam să adîncesc problema asta; am lăsat-o deoparte, așteptînd o vreme mai potrivită.
— Spui că ai defecte, Helen. Care sînt? Mie mi se pare că ești o fată foarte bună.
— Atunci învață de la mine să nu judeci după aparențe. Așa cum spune domnișoara Scatcherd, sînt foarte neîngrijită; pun rareori lucrurile la locul lor și

nu le las niciodată acolo unde trebuie; sînt neglijentă, uit regulile stabilite, citesc cînd ar trebui să-mi pregătesc lecţiile, n-am nici o metodă; cîteodată, spun ca şi tine, că nu pot *îndura* să fiu supusă unor reguli stricte. Asta o supără mult pe domnişoara Scatcherd, care, bineînţeles, e pricepută şi destoinică.

— Şi aspră şi crudă, adăugai eu.

Dar Helen nu vru să aprobe această adăugire şi tăcu.

— Domnişoara Temple e tot aşa de severă cu tine ca şi domnişoara Scatcherd ?

Cînd auzi numele domnişoarei Temple, un zîmbet blînd îi lumină figura serioasă.

— Domnişoara Temple, spuse ea, este foarte bună. Îi vine greu să fie aspră chiar cu elevele cele mai rele. Ea vede greşelile mele şi mă dojeneşte cu blîndeţe; dacă fac ceva vrednic de laudă, mă răsplăteşte cu dărnicie, iar o dovadă a caracterului meu urît este că pînă şi mustrările ei aşa de domoale, aşa de drepte, n-au avut puterea de-a mă face să-mi îndrept greşelile; chiar laudele ei, pe care eu le preţuiesc atît de mult, nu mă pot face mai îngrijită şi mai stăruitoare.

— E de mirare, spusei eu. E atît de uşor să fii ordonată !

— Pentru tine, nu mă îndoiesc. Dimineaţa, în clasă, am observat că erai foarte atentă; gîndurile nu-ţi rătăceau în altă parte cînd domnişoara Miller explica lecţia şi te întreba, pe cîtă vreme ale mele rătăcesc totdeauna. Adeseori, cînd ar trebui s-o ascult pe domnişoara Scatcherd şi să reţin tot ce spune, nici nu-i aud glasul. Cad într-un fel de visare. Îmi pare cîteodată că sînt în Northumberland, iar zgomotul din jurul meu parcă ar fi murmurul unui rîuleţ ce curge prin Deepden, pe lîngă casa noastră. Cînd îmi vine rîndul, sînt trezită din visare; dar, ca să aud mai bine susurul rîuleţului din visurile mele, n-am ascultat ce se spunea şi nu ştiu la ce-ar trebui să răspund.

— Şi totuşi, ce bine ai răspuns azi dimineaţă.

— A fost doar o întîmplare: lecţia pe care o citeam mă interesase. În loc să visez la Deepden, mă minunam cum de un om căruia îi plăcea dreptatea putea fi aşa de nedrept, aşa de nebun ca regele Carol I. Mă gîndeam cît

a fost de jalnic că omul ăsta înzestrat cu atîta cinste şi conştiinţă n-a putut vedea dincolo de prerogativele coroanei. O, dacă ar fi fost el în stare să prevadă şi să înţeleagă încotro tindeau ceea ce numim năzuinţele veacului! Şi totuşi îl iubesc, îl respect, îl compătimesc pe acest biet rege ucis! Duşmanii lui au fost mai vinovaţi decît el; ei au vărsat un sînge pe care n-aveau dreptul să-l verse. Cum au îndrăznit să-l ucidă?

Helen vorbea acum pentru sine. Uitase că nu eram în stare s-o înţeleg prea bine, că nu ştiam nimic sau aproape nimic despre acest subiect. Am adus-o iar la starea înţelegerii mele.

— Dar cînd domnişoara Temple îşi predă lecţiile, gîndurile îţi mai rătăcesc?

— Nu, fireşte; sau, oricum, rar de tot. Fiindcă domnişoara Temple are totdeauna să-mi spună ceva mai nou decît gîndurile mele; graiul ei îmi pare deosebit de blînd şi ceea ce mă învaţă ea este adesea tocmai ce doream eu să aflu.

— Atunci te porţi bine cu domnişoara Temple?

— Da, adică sînt bună într-un chip pasiv; nu mă străduiesc, merg încotro mă împing pornirile mele. O bunătate ca asta nu are nici un merit.

— Dimpotrivă. Eşti bună cu cei care sînt buni cu tine. E ceea ce mi-am dorit totdeauna. Dacă am fi blînzi şi ascultători faţă de cei cruzi şi nedrepţi, totul s-ar petrece numai după voia celor haini; de nimic nu le-ar mai fi teamă şi deci niciodată nu s-ar mai schimba, ci, dimpotrivă, s-ar face din ce în ce mai răi. Cînd sîntem bătute pe nedrept, ar trebui să lovim şi noi, aşa de straşnic, încît persoana care a fost nedreaptă să nu mai aibă niciodată poftă să reînceapă...

— Cînd o să fii mai mare, sper că o să-ţi schimbi părerile. Eşti încă o copilă neştiutoare.

— Dar eu, Helen, simt că trebuie să nu pot suferi pe cei care nu mă iubesc, orice aş face spre a le fi pe plac; trebuie să mă împotrivesc celor care mă pedepsesc pe nedrept. Lucrul ăsta e tot aşa de firesc ca şi a iubi pe cei care îmi arată dragoste şi a primi o pedeapsă, dacă recunosc că o merit.

— Păgînii şi sălbaticii susţin asemenea păreri, dar creştinii şi popoarele civilizate le resping.

— Cum ? Nu înţeleg.

— Nu violenţa domoleşte ura şi nu răzbunarea lecuieşte nedreptatea.

— Atunci ce ?

— Citeşte *Noul Testament*, ascultă ce spune Cristos şi vezi ce face el. Cuvîntul lui să-ţi fie poruncă şi purtarea sa pildă să-ţi fie.

— Şi ce spune el ?

— Spune : „Iubeşte pe duşmanii tăi, binecuvîntează pe cei care te blestemă şi fă binele celor care te urăsc şi te dispreţuiesc".

— Atunci ar trebui s-o iubesc pe doamna Reed ? Nu pot. Să-l binecuvîntez pe fiul ei John ? E peste puterile mele.

La rîndul ei, Helen îmi ceru lămuriri. Şi atunci începui să înşir, aşa cum mă pricepeam, povestirea nenorocirilor şi a urii mele. Sălbatică şi crudă, cînd eram aţîţată, spusei ce simţeam, fără s-ascund ceva, fără cruţare.

Helen mă ascultă răbdătoare pînă la sfîrşit. Mă aşteptam să facă vreo observaţie, dar ea rămase mută.

— Ei bine, exclamai eu, nu-i doamna Reed o femeie cu inimă de piatră, o femeie fără suflet ?

— Fără îndoială că n-a fost bună cu tine, pentru că nu-i plăcea firea ta, după cum domnişoarei Scatcherd nu-i place a mea. Dar cît de amănunţit îţi aduci aminte toate cuvintele şi faptele ei ! Ce impresie adîncă a făcut asupra sufletului tău nedreptatea ei ! Mie nici o nedreptate nu mi-a lăsat urme atît de adînci. N-ai fi mai fericită dacă ai încerca să-i uiţi asprimea şi emoţiile adînci pe care le-a stîrnit în sufletul tău ? Mi se pare că viaţa-i prea scurtă ca s-o petrecem hrănindu-ne ura sau ţinînd minte nedreptăţile. Oare pe lumea asta nu sîntem toţi împovăraţi de greşeli ? Eu sînt încredinţată că va veni în curînd o vreme cînd ne vom putea lipsi de trupurile astea care ne duc în ispită. Atunci, scăpînd de apăsătoarea noastră temniţă de carne, vom scăpa şi de înjosire şi păcat ; atunci nu ne va mai rămîne decît scînteia spiritului, principiul impalpabil al vieţii şi al gîndirii, curat

ca în clipa cînd a ieșit din mîna Ziditorului. El se va întoarce de unde a purces, pentru a fi transmis — poate unei ființe superioare omului. Poate că va urca pe rînd treptele slavei ; poate, în sfîrşit, palida rază a sufletului omenesc se va preface în strălucitoarea lumină a serafimilor ! Dar este oare sigur că acest principiu nu va degenera cumva dinspre om înspre duhul răului ? Nu, nu pot să cred. Credința mea e cu totul alta. Nimeni nu mi-a arătat-o şi vorbesc rar despre ea ; ea este însă bucuria mea şi mă leg de dînsa, căci ea aduce nădejdea în sufletele tuturora. Socotesc veşnicia o odihnă necurmată, un lăcaş de lumină, nu o prăpastie şi un loc de spaimă. Şi afară de asta, cu această credință pot deosebi foarte limpede pe criminal de crima lui ; pot să iert cu toată sinceritatea pe primul şi să urăsc pe cea de-a doua ; cu această credință dorința de răzbunare nu-mi poate otrăvi sufletul, nicicînd josnicia nu mă scîrbeşte prea adînc, iar nedreptatea niciodată nu mă zdrobeşte. Trăiesc liniştită, îndreptîndu-mi ochii către sfîrşitul vieții mele !

Capul lui Helen, care se lăsa în jos pe măsură ce vorbea, se plecă şi mai mult cînd sfîrşi ultima frază. Văzui din privirea ei că nu mai vrea să discute cu mine, ci vrea să stea de vorbă cu propriile ei gînduri.

Totuşi, nu i se lăsă mult timp pentru gîndire. O monitoare, o fată înaltă, necioplită, care intră aproape chiar în clipa cînd sfîrşeam convorbirea, strigă, cu accent puternic din Cumberland :

— Helen Burns, dacă nu faci rînduială în sertare şi nu-ți strîngi numaidecît lucrul, o rog pe domnişoara Scatcherd să vină să vadă şi dînsa.

Trezindu-se din visare, Helen oftă ; se ridică şi se supuse monitoarei fără să răspundă şi fără să zăbovească.

CAPITOLUL VII

PRIMELE TREI LUNI PETRECUTE LA Lowood îmi părură un veac, dar nu veacul de aur: a fost pentru mine o luptă istovitoare cu tot felul de greutăţi. A trebuit să mă obişnuiesc cu reguli noi, cu îndatoriri cu care nu eram deprinsă. Teama de a nesocoti vreo obligaţie mă sleia mai mult decît suferinţele fizice, deşi nici acestea nu erau puţin lucru.

În cursul lunilor ianuarie, februarie şi o parte din martie, zăpezile mari şi apoi dezgheţul făcuseră drumurile de neumblat. Nu puteam ieşi dincolo de zidurile grădinii, decît pentru a ne duce la biserică; dar între aceste hotare trebuia să petrecem în fiecare zi un ceas în aer liber. Veşmintele noastre nu erau destul de groase ca să ne apere de un frig atît de straşnic. În loc de ghete aveam pantofi în care zăpada intra şi se topea uşor. Mîinile, nefiindu-ne apărate de mănuşi, degerau, ca şi

picioarele. Ţin minte şi-acum suferinţa îngrozitoare pe care o înduram din această pricină în fiecare seară, căci picioarele mi se umflau, şi durerile cumplite care mă săgetau în fiecare dimineaţă, cînd încercam să vîr în pantofi degetele jupuite, umflate şi ţepene. Afară de asta, mîncarea era din ce în ce mai puţină şi mai rea. Copiii în creştere au mare poftă de mîncare, iar noi primeam de-abia atît cît să ne putem ţine pe picioare. Urmarea era terorizarea fetelor mai mici, căci de cîte ori găseau prilej, cele mari, totdeauna flămînde, ameninţau pe cele mici c-o să le ia o parte din porţia lor. De multe ori am împărţit între două din ele preţioasa mea bucată de pîine neagră, ce ni se dădea o dată cu cafeaua, şi după ce dădeam celei de-a treia jumătate din ceaşca mea de cafea, înghiţeam restul plîngînd pe-ascuns de foame.

Duminicile de iarnă erau triste. Aveam de făcut două mile pînă la biserica din Brocklebridge, unde slujea directorul nostru. Plecam dîrdîind de frig. Cînd ajungeam acolo, ne era şi mai frig şi, înainte de a se sfîrşi slujba de dimineaţă, eram aproape paralizate. Fiind prea departe ca să ne întoarcem la masă, căpătam între slujbe pîine şi carne rece în porţii tot aşa de neîndestulătoare ca şi la mesele obişnuite.

După slujba de seară, ne întorceam pe un drum în pantă, neadăpostit din nici o parte. Vîntul amarnic de iarnă sufla peste colinele înzăpezite — înspre miazănoapte — şi aproape ne jupuia pielea de pe obraji.

Îmi amintesc de domnişoara Temple cum păşea uşor şi repede de-a lungul rîndurilor de eleve chinuite, strîngîndu-şi la piept paltonul prin care pătrundea vîntul îngheţat. Cu îndemnurile şi pilda ei încuraja pe toată lumea şi tuturor le dădea puterea să-şi ţină firea şi să mărşăluiască înainte, „ca nişte ostaşi căliţi". Celelalte profesoare — sărmanele! — erau în mod obişnuit, ele însele, mult prea abătute, ca să-şi mai dea osteneala să încurajeze pe alţii.

Cînd ajungeam la Lowood, cît de mult doream toate lumina şi căldura unui foc zdravăn! Dar — celor mici cel puţin — nu le era îngăduit; amîndouă căminele din clasă erau numaidecît împresurate de două şiruri de eleve mari, iar în spatele lor cele mai mici, îngrămă-

dindu-se una într-alta, îşi ascundeau sub şorţuri braţele rebegite de frig.

Ne era sortită totuşi o mică bucurie: la cinci ni se împărţea o porţie dublă de pîine — o felie întreagă, în loc de o jumătate — şi o fărîmă de unt. Era ospăţul săptămînal la care visam de la o duminică la alta. De obicei mă străduiam să-mi păstrez măcar jumătate din această masă copioasă, fiindcă restul eram totdeauna silită să-l împart.

Duminica seara se repeta pe dinafară catehismul, capitolele cinci, şase şi şapte din Evanghelia după Matei şi ascultam o predică lungă, citită de domnişoara Miller, care-şi trăda oboseala printr-un căscat cu neputinţă de oprit. Lectura era deseori întreruptă de vreo jumătate de duzină de fetiţe, care, doborîte de somn, începeau să joace rolul lui *Evtihie*[1] şi cădeau, nu de la al treilea etaj, ci din banca a patra. Erau ridicate pe jumătate moarte şi, drept leac, erau silite să stea în picioare în mijlocul sălii, pînă la sfîrşitul predicii; cîteodată, totuşi, picioarele li se tăiau şi cădeau grămadă. Trupurile lor erau proptite atunci de scaunele mari ale monitoarelor.

N-am pomenit încă de vizitele domnului Brocklehurst. Cea mai mare parte a primei luni după sosirea mea el nu se arătă; îşi prelungise pesemne şederea la prietenul său, arhidiaconul. Pentru mine, absenţa aceasta era o uşurare. Nu trebuie să mai spun că aveam motivele mele să mă tem de sosirea lui. Dar de venit, a venit în cele din urmă.

Eram la Lowood de aproape trei săptămîni. Într-o după-amiază, pe cînd stam cu o tăbliţă pe genunchi şi mă chinuiam să sfîrşesc de adunat un şir lung de cifre, ridicai distrată ochii spre fereastră şi zării pe cineva care tocmai trecea. Îl recunoscui aproape instinctiv şi cînd, două minute după aceea, toată şcoala, inclusiv profesoarele se ridicară *en masse*[2], n-avui nevoie să privesc ca să văd pe cine salutau astfel. Un pas apăsat străbătu sala şi aceeaşi coloană neagră ce se încruntase aşa de crîncen

---

[1] O legendă biblică vorbeşte despre tînărul troian Evtihie, care în timpul unei foarte lungi cuvîntări a apostolului Pavel a adormit şi a căzut pe fereastră de la etajul al treilea.

[2] Toţi deodată (fr.).

la mine, atunci cînd mă cercetase pe covoraşul de lîngă căminul din Gateshead, se ivi alături de domnişoara Temple, care se sculase şi ea în picioare. Privii dintr-o parte această piesă arhitectonică. Nu mă înşelasem. Era domnul Brocklehurst, cu redingota sa închisă de sus pînă jos, şi părînd mai lung, mai slab şi mai ţeapăn decît oricînd.

Aveam temeiurile mele să mă tem de această arătare. Îmi aminteam prea bine insinuările viclene ale doamnei Reed cu privire la felul meu de a fi, făgăduiala făcută de domnul Brocklehurst că va înştiinţa pe domnişoara Temple şi pe celelalte profesoare despre firea mea dezmăţată. Tot timpul mă temusem de îndeplinirea acestei făgăduieli ; în fiecare zi mă aşteptam să-l văd pe „Omul care trebuie să vină", căci cele ce avea să spună despre convorbirea mea cu el şi despre viaţa mea trecută aveau să mă înfiereze pentru totdeauna, ca pe un copil netrebnic. Şi iată-l acum aici. Stătea în picioare lîngă domnişoara Temple şi-i vorbea la ureche. Eram încredinţată că-i dezvăluia josnicia mea şi-i căutam privirea cu o îngrijorare dureroasă, aşteptîndu-mă dintr-o clipă în alta ca ochii ei negri să-mi arunce priviri de duşmănie şi dispreţ. Am ciulit urechile şi, deoarece se întîmplase să mă aflu chiar în faţă, am putut auzi aproape tot ce vorbeau. Subiectul convorbirii lor îmi linişti deocamdată temerile.

— Eu cred, domnişoară Temple, spunea domnul Brocklehurst, că aţa cumpărată la Lowton are să fie bună. Mi s-a părut tocmai potrivită pentru cămăşile de stambă şi m-am îngrijit şi de ace. Să-i spui domnişoarei Smith că am uitat să-mi notez acele pentru eleve, dar săptămîna viitoare va primi cîteva testele. Sub nici un cuvînt să nu dea însă mai mult de unul fiecărei eleve. Dacă au mai multe, nu mai sînt destul de atente şi le pierd. Şi, să nu uit, domnişoară ! Doresc ca ciorapii de lînă să fie păstraţi mai bine. Cînd am venit aici ultima dată, am cercetat, trecînd prin grădina bucătăriei, rufele ce se uscau pe frînghii şi am văzut o mulţime de ciorapi negri rupţi de tot ; după mărimea găurilor sînt sigur că n-au fost ţesuţi la timp.

Şi tăcu.

— Instrucţiunile dumneavoastră vor fi împlinite, domnule, spuse domnişoara Temple.

— În afară de asta, urmă el, spălătoreasa mi-a spus că unele fetiţe au primit două gulerașe într-o săptămînă ; e prea mult, regulamentul nu îngăduie decît unul.

— Cred că vă pot explica pentru ce s-a întîmplat aşa, domnule. Agnes şi Catherina Johnstone au fost poftite joia trecută să ia ceaiul cu cîteva prietene la Lowton şi le-am dat voie, numai pentru acest prilej, să pună gulerașe curate.

Domnul Brocklehurst dădu din cap :

— Bine, de astă dată treacă-meargă ! Dar asemenea lucruri nu trebuie să se repete prea des. Mai e ceva care m-a mirat : verificînd socotelile cu intendenta am constatat că în ultimele cincisprezece zile s-a dat de două ori copiilor o gustare de pîine şi brînză. Ce-i cu asta ? Mă uit în regulament şi nu văd nicăieri menţionată gustarea. Cine a introdus această inovaţie ? Şi cu ce drept ?

— Eu sînt răspunzătoare, domnule, reluă domnişoara Temple. Dejunul fusese aşa de prost, încît elevele nu l-au putut mînca şi n-am vrut să le las să rabde pînă la cinci.

— O clipă ! După cum ştii, crescîndu-le pe aceste fete, scopul meu nu este să le deprind cu luxul şi răsfăţul, ci să le fac răbdătoare, tari şi sobre. Dacă se întîmplă o mică neplăcere, cum ar fi o mîncare stricată, care n-a fiert de ajuns sau a stat prea mult pe plită, nu trebuie să le dai o lecţie dăunătoare, înlocuind un bun pierdut cu altul şi mai de preţ, spre a le răsfăţa trupul şi a te abate de la ţelul acestei instituţii. Astfel de întîmplări ar trebui dimpotrivă să fie un prilej de întărire sufletească pentru eleve. Ar fi fost momentul potrivit să li se predice neluarea în seamă a lipsurilor trecătoare ; în asemenea prilejuri o cuvîntare scurtă ar fi fost cum nu se poate mai binevenită. Un îndrumător înţelept n-ar fi pierdut o asemenea ocazie de a aminti suferinţele primilor creştini, chinurile mucenicilor, îndemnurile stăpînului nostru ceresc care poruncea ucenicilor să-şi ia crucea şi să-l urmeze. Cît de nimerit ar fi fost să li se repete cuvintele lui Cristos : „Omul nu trăieşte doar cu pîine, ci şi cu cuvîntul lui Dumnezeu“ şi să li se amin-

tească alinătoarea sentinţă: „Fericiţi cei ce flămînzesc şi însetează din dragoste pentru mine!“ O, doamnă! Dumneata nu te-ai gîndit, cînd le-ai dat copiilor pîine şi brînză în loc de *porridge* ars, că poate le hrăneşti, într-adevăr, trupul lor nemernic, dar nu ţii de loc seamă că le înfometezi sufletul nemuritor!

Domnul Brocklehurst se opri din nou, ca şi cum ar fi fost copleşit de emoţie. Cînd începuse să vorbească, domnişoara Temple plecase ochii, dar acum privea drept înaintea ei; faţa sa, de obicei palidă ca marmura, părea a fi căpătat acum în plus răceala şi tăria ei; îndeosebi gura-i era aşa de bine închisă, încît doar dalta sculptorului ar mai fi fost în stare s-o deschidă, iar sprîncenele i se-ncruntaseră treptat, dîndu-i o înfăţişare de asprime împietrită.

Domnul Brocklehurst sta în picioare lîngă cămin. Cu mîinile la spate, supraveghea maiestuos toată şcoala. Deodată ochii îi scăpărară ca şi cum privirea sa ar fi întîlnit ceva supărător. Se întoarse şi exclamă, cu mai multă aprindere decît pînă atunci:

— Domnişoară Temple, domnişoară Temple! Cine-i, *cine-i* copila asta cu păr buclat? Da, domnişoară, cu păr roşu şi buclat, numai bucle? Întinse bastonul arătînd spre fetiţa care-l îngrozise. Mîna îi tremura.

— E Julia Severn, răspunse domnişoara Temple foarte liniştită.

— Julia Severn, domnişoară? Şi de ce are părul buclat? De ce se ţine ea atît de făţiş de regulile modei lumeşti, sfidînd orice precept moral şi orice principiu al acestui institut? Aici, într-un aşezămînt evanghelic, de caritate, să poarte părul numai bucle?

— Părul Juliei e buclat de la natură, răspunse domnişoara Temple, din ce în ce mai liniştită.

— De la natură! Poate, dar noi nu trebuie să ne conformăm naturii. Eu vreau ca aceste fete să fie copii ai harului divin. Am spus de atîtea şi de atîtea ori că doresc să poarte părul pieptănat lins, simplu, modest. Domnişoară Temple, părul acestei fetiţe trebuie tuns. Mîine dimineaţă voi trimite un frizer. Dar mai văd şi altele care au mult prea bogată podoabă. Spune acelei fete înalte

să se întoarcă, sau mai bine spune tuturor celor din prima bancă să se ridice şi să se întoarcă cu faţa la perete.

Domnişoara Temple îşi trecu batista peste buze, ca şi cum şi-ar fi stăpinit un surîs involuntar ; totuşi dădu ordinul şi, cînd fetele din prima clasă înţeleseră ce li se cerea, se supuseră. Aplecîndu-mă peste bancă, le observai privirile şi strîmbăturile în vreme ce executau mişcarea. Păcat că nu putea şi domnul Brocklehurst să le vadă. Poate ar fi înţeles atunci că, în pofida grijii pe care o purta înfăţişării exterioare, ceea ce se afla înăuntru rămînea mult mai departe de înrîurirea sa decît şi-ar fi putut el închipui.

Cercetă cîteva minute reversul acelor medalii vii, apoi rosti hotărîrea. Glasul acela răsună în urechea mea ca glasul judecăţii de apoi :

— Toate fetele vor fi tunse !

Domnişoara Temple vru să facă o observaţie.

— Domnişoară, urmă el, eu slujesc unui stăpîn a cărui împărăţie nu e în lumea aceasta. Misiunea mea este să stîrpesc în aceste fete dorinţele cărnii, să le învăţ să se îmbrace modest şi sobru, iar nu să-şi împletească părul şi să poarte veşminte costisitoare. Ei bine ! toţi aceşti copii care stau în faţa noastră şi-au aranjat părul lung în cozi pe care deşertăciunea însăşi pare a le fi împletit... Da, repet, toate cozile astea trebuiesc tăiate. Gîndeşte-te la timpul pe care l-au pierdut pînă acum... la...

Aici domnul Brocklehurst fu întrerupt. Trei doamne intrară în clasă. Nimerit ar fi fost să vină ceva mai înainte şi să audă predica lui asupra gătelilor, căci erau splendid îmbrăcate în catifele, mătăsuri şi blănuri. Două dintre ele (fete frumoase, de şaisprezece sau şaptesprezece ani) purtau pălării de castor garnisite cu pene de struţ, cum era moda pe atunci. O mulţime de bucle mici, pieptănate cu grijă, ieşeau de sub borul pălăriilor încîntătoare. Doamna mai în vîrstă era înfăşurată într-un minunat şal de catifea, brodat cu hermină, şi purta, după moda franceză, un rînd de bucle false.

Acele doamne — care nu erau decît doamna şi domnişoarele Brocklehurst — fură primite cu respect de domnişoara Temple şi conduse la locurile de onoare de la capătul sălii. Se părea că veniseră în trăsură cu dom-

nul Brocklehurst şi cercetaseră cu atenţie încăperile de la etaj, în vreme ce domnul Brocklehurst făcea socotelile cu intendenta, cerceta pe spălătoreasă şi silea pe directoare să-i asculte predicile. Deocamdată ele făcură cîteva observaţii şi imputări domnişoarei Smith, care îngrijea rufăria şi inspecta dormitoarele, dar n-am avut timp să le ascult, atenţia mea fiind atrasă de altceva.

Pînă acum, tot trăgînd cu urechea la convorbirea dintre domnul Brocklehurst şi domnişoara Temple, nu uitasem să iau — în acelaşi timp — precauţiile necesare în ce priveşte siguranţa mea personală. Îmi ziceam că totul ar merge bine, dacă aş putea face aşa fel încît să nu fiu observată. De aceea m-am înfundat în bancă şi m-am prefăcut foarte ocupată cu adunarea mea. Mă aşezasem aşa ca să-mi ascund obrazul în dosul tăbliţei. Poate aş fi scăpat dacă tăbliţa mea trădătoare nu mi-ar fi alunecat din mînă şi n-ar fi căzut cu zgomot mare la pămînt. Toţi ochii se îndreptară spre mine. Am ştiut atunci că totul s-a sfîrşit şi pe cînd mă aplecam să strîng cioburile tăbliţei de ardezie, mi-am adunat puterile ca să pot înfrunta orice.

Furtuna nu întîrzie să se dezlănţuie :

— O fată zăpăcită ! spuse domnul Brocklehurst ; şi continuă de îndată : Mi se pare că-i eleva cea nouă. Apoi, mai înainte ca eu să-mi fi putut trage sufletul : Să nu uit că trebuie să vă spun ceva cu privire la ea. După asta strigă — Doamne, cît de tare mi se păru că strigă ! — Să vină aici copila care a spart tăbliţa !

Singură nu m-aş fi putut mişca : eram paralizată. Dar două fete mai mărişoare, care se aflau lîngă mine, mă puseră pe picioare şi mă împinseră spre temutul judecător. Domnişoara Temple mă ajută cu blîndeţe să viu lîngă el şi prinsei din fugă sfatul ei şoptit :

— Nu te speria, Jane. Am văzut că n-ai făcut-o dinadins şi n-ai să fii pedepsită.

Aceste cuvinte blajine îmi străpunseră inima ca un pumnal.

„Peste o clipă mă va dispreţui şi nu va mai vedea în mine decît o făţarnică“, îmi zisei. Şi atunci un acces de furie împotriva lui Reed, Brocklehurst şi-a celorlalţi îmi aprinse sîngele. Eu nu eram Helen Burns.

— Apropiaţi scaunul ăsta, spuse domnul Brocklehurst, arătînd un scaun foarte înalt, de pe care coborîse o monitoare.

Scaunul fu adus.

— Aşezaţi copila pe el, zise dînsul.

Fui aşezată ; de cine ? N-aş putea spune. Starea în care mă aflam nu-mi îngăduia să reţin amănuntele. Îmi dădeam numai seama că fusesem ridicată la înălţimea nasului domnului Brocklehurst, că dînsul se afla la o distanţă cam de un yard de mine şi o sumedenie de jacheţele îmblănite de mătase portocalie şi purpurie, un nor de pene argintii se întindeau şi se legănau mai jos de mine.

— Doamnelor, spuse domnul Brocklehurst, întorcîndu-se către familia sa, domnişoară Temple, doamnelor profesoare şi elevelor, o vedeţi toate pe această fetiţă ?

Fără îndoială că toate mă vedeau ; simţeam privirile lor îndreptate ca nişte săgeţi de foc înspre obrajii mei învăpăiaţi.

— Vedeţi că-i încă tînără ; observaţi că are chipul obişnuit al copilăriei. Dumnezeu i-a acordat cu dărnicie înfăţişarea noastră, a tuturor. Nici o sluţire nu arată că ar avea o fire deosebită. Cine ar putea crede totuşi că necuratul a şi găsit în ea o slujitoare şi o unealtă ? Şi totuşi, deşi mă doare inima s-o spun, acesta-i adevărul.

Urmă o pauză în care avui timpul să-mi domolesc nervii, să-mi dau seama că trecusem Rubiconul şi că încercarea nu mai putea fi înlăturată ; eram, deci hotărîtă s-o îndur cu tot curajul.

— Dragele mele copile, urmă cu patos preotul de marmură neagră, este aceasta o împrejurare tristă şi nenorocită ; căci am datoria să vă previn că fetiţa pe care o vedeţi şi care ar fi putut fi un mieluşel al Domnului este o mică osîndită ; nu-i o oiţă din turma credincioşilor ci, în chip vădit, o străină şi o vrăjmaşă. Fugiţi de ea ; nu-i urmaţi pilda ; dacă va fi nevoie, feriţi-vă de tovărăşia ei, îndepărtaţi-o din jocurile voastre şi nu staţi de vorbă cu ea. Iar dumneavoastră, doamnelor profesoare, trebuie s-o supravegheaţi îndeaproape : urmăriţi-i toate mişcările, cîntăriţi-i bine cuvintele, cercetaţi-i faptele, pedepsiţi-i trupul ca să-i mîntuiţi sufletul, dacă mîntuirea ei mai

este cu putință — pentru că această fetiță (limba mea șovăie s-o spună), această copilă născută într-o țară creştină e mai rea decît mulți dintre păgînii care se roagă lui Brahma sau îngenunchează în fața lui Juggernaut [1]. Căci această fetiță este o... mincinoasă !

Urmă o pauză de vreo zece minute, în timpul căreia, devenind deplin stăpînă pe mine, putui vedea pe soția şi fiicele preotului scoțînd batiste din buzunar şi ducîndu-le la ochi. Cea mai în vîrstă dintre doamne îşi legăna capul la dreapta şi la stînga, iar cele două mai tinere murmurau fără încetare : „Îngrozitor !“

Drept încheiere, domnul Brocklehurst spuse :

— Toate aceste lucruri le-am aflat de la binefăcătoarea sa, de la acea doamnă evlavioasă şi milostivă care a luat-o sub ocrotirea sa ca pe o orfană şi a crescut-o ca pe propria ei fiică. Dar nenorocita copilă a plătit bunătatea şi dărnicia ocrotitoarei sale printr-o nerecunoştință atît de josnică şi înfiorătoare, încît preabuna doamnă Reed a fost silită s-o despartă de copiii săi, de teamă ca pilda rea să nu le întineze curățenia. Binecredincioasa doamnă a trimis-o aici ca s-o vindece, aşa cum în vechime evreii își trimiteau bolnavii la lacul Bethesda. Doamnelor profesoare, domnișoară directoare, vă cer să nu lăsați ca apele să rămînă neclintite în preajma ei. [2]

După această încheiere sublimă, domnul Brocklehurst îşi încheie nasturele de sus al redingotei, mormăi ceva către familia sa care se ridică, se înclină înaintea domnişoarei Temple şi apoi toate mărimile ieşiră cu pompă din încăpere. În pragul uşii, judecătorul se întoarse şi spuse :

— Lăsați-o acolo încă o jumătate de ceas şi nimeni să nu-i vorbească în tot restul zilei.

Eram acolo, sus. Eu, care spusesem că n-aş putea îndura ruşinea de a sta în picioare în mijlocul sălii, mă

---

[1] În sanscrită *Yagannatha, „stăpînul lumii“*, zeu venerat de hinduşi ca încarnare a lui *Vişnu*. Statuia lui, aflată în templul din oraşul Puri de pe coasta Golfului Bengal, este purtată în fiecare an în procesiune pe un car uriaş, ale cărui roți striveso în învălmășeală numeroşi pelerini.

[2] Legenda biblică spune că apele lacului erau tămăduitoare numai atunci cînd se pogora îngerul şi le tulbura.

aflam acum pe acel piedestal al rușinii expusă tuturor privirilor. Nu pot arăta în cuvinte ceea ce simțeam, dar chiar în clipa cînd acele simțăminte îmi umpleau pieptul înăbușindu-mi respirația și sugrumîndu-mi gîtlejul, o fată trecu pe lîngă mine; în trecere și-a înălțat ochii. Ce lumină stranie strălucea în ei! Ce senzație nemaiîncercată arunca în ființa mea raza aceea! Și senzația aceasta nouă m-a întărit. Era ca și cînd un mucenic sau un erou, trecînd pe lîngă o victimă ori o roabă, îi dăruise o parte din forțele sale. Îmi stăpînii furia clocotitoare, înălțai capul și mă înțepenii bine în scaun. Helen Burns întrebă pe domnișoara Smith ceva cu privire la lucrul ei. Fu certată fiindcă întreabă un lucru atît de simplu, dar întorcîndu-se la loc în bancă îmi zîmbi iarăși. Ce surîs! Mi-l amintesc și-acum: era prinosul unei inteligențe vii și-al unui curaj adevărat; el îi lumina trăsăturile limpezi, fața-i slăbită și cenușiii ei ochi melancolici, ca oglindirea unui chip de înger. Și totuși, Helen Burns purta pe braț un bilet pe care erau scrise aceste cuvinte: „Fată dezordonată". Cu un ceas mai înainte o auzisem pe domnișoara Scatcherd pedepsind-o ca a doua zi să mănînce numai pîine goală și apă, fiindcă pătase cu cerneală foaia caietului, pe cînd transcria un exercițiu. Așa-i alcătuită biata fire omenească! Pete ca cele ale Helenei Burns se află pe discul celei mai curate planete, dar ochi ca ai domnișoarei Scatcherd nu pot zări decît aceste nimicuri și rămîn orbi în fața desăvîrșitei străluciri a globului întreg.

CAPITOLUL VIII

ÎNAINTE DE A-MI FI ISPĂȘIT PEdeapsa mea de o jumătate de ceas, bătu ora cinci. Lucrul încetă și toată lumea se duse în sufragerie să bea ceaiul. M-am încumetat să cobor. Înserase de-a binelea. Mă strecurai într-un colț și mă așezai pe parchet. Farmecul ce mă susținuse pînă atunci era pe cale să piară. Necazul care mă cuprinse era atît de copleșitor, încît căzui fără putere cu fața la pămînt. Mă podidi pînsul. Helen Burns nu era acolo, nimeni nu-mi venea în ajutor. Părăsită, vărsai lacrimi din belșug. Venind la Lowood, mă hotărîsem să fiu bună, să mă străduiesc și să-mi cîștig multe prietene, să le cîștig respectul și să le merit dragostea. Făcusem chiar progrese vădite. Încă în dimineața aceea fusesem așezată în fruntea clasei, domnișoara Miller mă lăudase călduros, domnișoara Temple îmi dăruise un zîmbet de aprobare și-mi promisese să mă învețe desenul

şi să-mi îngăduie să iau lecţii de franceză, dacă aveam să mă port tot aşa timp de două luni. Eram iubită de tovarăşele mele. Cele de vîrsta mea mă socoteau egala lor, cele mari nu mă mai hărţuiau ; iar acum eram din nou doborîtă, călcată în picioare ; mă voi mai putea ridica vreodată ?

„Nu, nu voi mai putea", îmi spusei, şi mă rugam din tot sufletul să mor. Pe cînd murmuram această rugăciune printre sughiţuri de plîns, se apropie cineva. Am tresărit — Helen Burns era iar lîngă mine. O văzusem la lumina focului din cămin, trecînd prin odaia lungă şi goală. Îmi aducea pîinea şi cafeaua.

— Hai, mănîncă ceva, îmi spuse ea.

N-am vrut : simţeam că în starea în care mă aflu, o picătură de cafea sau o firimitură de pîine îmi va face rău. Helen mă privi, probabil, cu mirare ; în ciuda tuturor străduinţelor mele, nu izbuteam să mă liniştesc. Plîngeam cu hohote. Se aşeză lîngă mine, prinzîndu-şi genunchii cu braţele şi rezemîndu-şi capul pe ei ; dar sta tăcută ca o indiană. Tot eu am rupt tăcerea.

— Helen, spusei eu, de ce stai lîngă o fată pe care toată lumea o socoteşte mincinoasă ?

— Toată lumea, Jane ? De-abia optzeci de persoane au auzit că ţi s-a spus aşa şi pe lume sînt sute de milioane de oameni.

— Ce-mi pasă de aceste milioane ? Cei optzeci pe care-i cunosc mă dispreţuiesc.

— Te înşeli, Jane. Cred că nici una dintre eleve nu te dispreţuieşte, nici nu te urăşte, ba sînt sigură că multe te compătimesc.

— Cum pot să mă compătimească, după cele spuse de domnul Brocklehurst ?

— Domnul Brocklehurst nu-i un zeu ; nu-i nici măcar un om de seamă pe care să-l poţi admira. Nimeni nu-l iubeşte aici, pentru că n-a făcut niciodată nimic ca să ne cîştige dragostea. Dacă s-ar fi purtat frumos cu tine, ai fi găsit în jurul tău numai duşmance care te-ar fi urît, pe faţă sau în ascuns. Dar după cele petrecute, aproape toate ar vrea să-ţi arate simpatie, dacă ar îndrăzni. Profesoarele şi elevele te vor privi, poate, o zi sau două, cu răceală ; dar în sufletele lor sînt ascunse sen-

timente prietenoase pe care le vor arăta în curînd, cu atît mai hotărît, cu cît vor trebui să şi le înăbuşe un timp. Şi de altfel, Jane...

Tăcu.

— Ce, Helen? spusei eu, punîndu-mi mîinile într-ale ei.

Ea îmi luă cu blîndeţe degetele spre a le încălzi şi urmă :

— Chiar dacă toată lumea te-ar urî şi te-ar crede păcătoasă, dar propria-ţi conştiinţă te va aproba şi te va dezvinovăţi, nu vei rămîne fără prietene.

— Nu ; îmi dau seama că aş fi mulţumită de mine însămi, dar asta nu e de ajuns. Dacă aş şti că celelalte nu mă iubesc, mai bine aş muri decît să trăiesc aşa ; nu pot îndura să fiu singură şi duşmănită. Uite, Helen, ca să capăt dragostea ta, a domnişoarei Temple şi a tuturor celor pe care-i iubesc sincer, aş primi cu bucurie să mi se rupă un braţ, să fiu împunsă de un taur sau să stau îndărătul unui cal nărăvaş, care m-ar izbi cu copita în piept...

— Taci, Jane! Pui prea mult preţ pe dragostea oamenilor, eşti prea impulsivă şi prea neînduplecată. Mîna divină care ţi-a zămislit trupul şi i-a dat viaţă te-a înzestrat şi cu alte puteri în afara slabei tale făpturi sau a altor fiinţe ca şi tine de slabe. Dincolo de lumea asta şi în afară de seminţia omenească există o lume nevăzută şi o împărăţie a duhurilor ; lumea aceea se află în jurul nostru, fiindcă ea este pretutindeni şi acele duhuri veghează asupra noastră, pentru că li s-a dat menirea să ne păzească ; şi dacă murim în suferinţă şi ruşine, dacă batjocura ne loveşte din toate părţile şi ura ne striveşte, îngerii ne văd chinul şi ne recunosc nevinovăţia (dacă într-adevăr sîntem nevinovate, aşa cum te ştiu pe tine străină de vina pe care domnul Brocklehurst ţi-a adus-o cu uşurinţă şi trufie, luîndu-se după cele spuse de doamna Reed ; căci în ochii tăi strălucitori şi în fruntea ta senină ţi-am citit sinceritatea) iar Dumnezeu aşteaptă doar ca spiritul să se elibereze de trup, pentru a ne încununa cu o răsplată deplină. De ce să ne lăsăm aşadar striviţi de nenorocire, cînd viaţa-i atît de scurtă, iar

moartea ne aduce în chip atît de neîndoielnic fericirea și slava ?

Eu tăceam : vorbele Helenei mă alinaseră ; dar în acea alinare pe care mi-o dăruise era o mîhnire nespusă. Pe măsură ce vorbea, mă simțeam copleșită de o jale despre care-mi dădeam seama de unde vine. Cînd sfîrși de vorbit, răsuflă mai iute și o tuse seacă îi zbuciumă pieptul. Uitai deocamdată de necazurile mele și fui îngrijorată din pricina ei.

Aplecînd capul pe umărul Helenei, îmi trecui brațul în jurul mijlocului ei, mă strînsei lîngă ea și ne odihnirăm astfel în liniște. Dar asta nu dură mult timp, căci în sala mare intră cineva. Vîntul gonise cîțiva nori groși și luna apăruse iar pe cer ; razele ei pătrundeau pe o fereastră și ne luminau din plin, pe noi și pe cea care venea spre noi. O recunoscurăm numaidecît pe domnișoara Temple.

— Te căutam, Jane Eyre, spuse ea. Vino în odaia mea, căci vreau să-ți vorbesc. Fiindcă tot e și Helen Burns aici, poate veni și ea.

Ne-am ridicat. Urmînd-o pe directoare, am trecut prin mai multe coridoare întortocheate și am urcat o scară înainte de-a ajunge la locuința ei. Încăperea mi se păru veselă. Era luminată de un foc bun. Domnișoara Temple spuse Helenei Burns să se așeze într-un jilț scund lîngă foc și luînd altul mă pofti să iau loc alături de ea.

— Te-ai potolit ? mă întrebă directoarea privindu-mă în ochi. Te-a ușurat plînsul ?

— Mă tem că nu mă voi mai liniști niciodată.

— De ce ?

— Pentru că am fost învinuită pe nedrept și toată lumea, chiar și dumneavoastră, mă socotiți vinovată.

— Vom crede ce vom vedea și ne vom forma părerea după faptele tale, copila mea. Poartă-te mai departe ca o fată de ispravă și-ai să fii mulțumită.

— Într-adevăr, domnișoară ?

— Da, îmi răspunse ea, cuprinzîndu-mă pe după mijloc. Și acum spune-mi cine-i doamna pe care domnul Brocklehurst o numește binefăcătoarea ta ?

— Este doamna Reed, nevasta unchiului meu. Unchiul a murit și m-a lăsat în grija ei.

— Va să zică nu te-a înfiat de bunăvoie ?

— Nu. I-a părut rău c-a trebuit s-o facă, dar unchiul, după cîte mi-au spus deseori servitorii, cînd se afla pe patul de moarte a pus-o să-i promită că mă va ţine totdeauna lîngă ea.

— Uite, Jane, după cum ştii — sau dacă nu ştii îţi spun eu — cînd un criminal e acuzat, i se îngăduie totdeauna să ia cuvîntul şi să se apere. Ai fost învinuită de ipocrizie ; apără-te în faţa mea cît poţi mai bine ; spune tot ce ţii minte, dar nu adăuga şi nu exagera nimic.

Hotărîi în adîncul sufletului meu să fiu cît se poate de cumpătată şi sinceră. După ce mă gîndii cîteva minute, ca să rînduiesc în minte cele ce aveam de spus, începui să depăn firul întregii poveşti a tristei mele copilării. Eram istovită de emoţie, aşa încît cuvintele-mi fură mai blînde decît erau de obicei, cînd pomeneam despre acest subiect dureros. Amintindu-mi ceea ce îmi spusese Helen cu privire la îngăduinţă, pusei în cuvintele mele mult mai puţină fiere şi venin decît în alte dăţi. Povestită şi simplificată astfel, istorisirea mea părea mai aproape de adevăr şi pe măsură ce înaintam, simţeam că domnişoara Temple mă crede pe de-a-ntregul.

În timpul povestirii, pomenisem de domnul Lloyd, spunînd cum venise el să mă vadă după criza aceea, căci nu uitasem întîmplarea îngrozitoare din odaia roşie. Mă temeam chiar că, povestind-o, voi fi împinsă de furie să depăşesc măsura, căci într-adevăr nimic nu putea îmblînzi amintirea fiorilor de gheaţă ai agoniei ce-mi cuprinsese atunci sufletul şi-mi aminteam cum doamna Reed nici nu luase în seamă rugăminţile-mi deznădăjduite şi mă încuiase a doua oară în acea odaie întunecoasă pe care o credeam bîntuită de stafii.

Sfîrşisem. Domnişoara Temple mă privi în tăcere cîteva clipe, apoi îmi spuse :

— Îl cunosc puţin pe domnul Lloyd şi am să-i scriu. Dacă răspunsul lui îţi va întări spusele, ai să fii descărcată, în mod public, de orice învinuire. Eu te socotesc de pe acum nevinovată, Jane.

Mă îmbrăţişă şi mă ţinu mult timp lîngă dînsa. Fui fericită, pentru că simţeam o plăcere copilărească să-i admir faţa, rochia, podoabele, fruntea luminoasă, nenu-

măratele-i bucle mătăsoase și ochii negri strălucitori. Întorcîndu-se spre Helen, o întrebă :

— Cum te mai simți, Helen ? Ai tușit mult astăzi ?

— Nu chiar așa de mult, domnișoară.

— Dar durerile de piept ?

— M-au mai lăsat.

Domnișoara Temple se sculă, luă mîna Helenei, îi pipăi pulsul, pe urmă se întoarse la locul ei și o auzii oftînd. Rămase pe gînduri cîteva clipe, pe urmă spuse veselă :

— Astă-seară sînteți musafirii mei, trebuie să vă tratez cum se cuvine.

Sună.

— Barbara, zise ea servitoarei care intrase, n-am luat încă ceaiul. Adu tava și pune cești pentru aceste două domnișoare.

Tava fu adusă îndată. Cît îmi încîntară ochii ceștile de porțelan și ceainicul așezat pe măsuța rotundă, lîngă foc ! Ce minunate mi se părură aroma ceaiului și feliile de pîine, care însă, spre dezamăgirea mea (căci începea să-mi fie foame), nu erau decît foarte puține la număr. Domnișoara Temple observă și dînsa.

— Barbara, zise ea atunci, n-ai putea să ne mai aduci niște pîine și puțin unt ? Nu-i destul pentru trei persoane.

Barbara plecă și se întoarse numaidecît.

— Domnișoară, doamna Harden spune că a trimis rația obișnuită.

Doamna Harden, intendenta, era croită după voia inimii domnului Brocklehurst ; părea alcătuită dintr-un amestec ciudat de fier și oase de balenă.

— Oh, foarte bine ! răspunse domnișoara Temple. Atunci, Barbara, mi se pare că o să fie nevoie să ne mulțumim și cu atît.

După ce ieși servitoarea, adăugă zîmbind :

— Noroc că de data asta am cum înlocui ce lipsește.

Ne pofti din nou să ne apropiem de masă și puse în fața noastră cîte o ceașcă de ceai și o felie de pîine prăjită, foarte gustoasă, dar subțire ; pe urmă se ridică, deschise un sertar și scoase un pachet învelit în hîrtie ; o turtă dulce, rotundă și mare, se arătă ochilor noștri.

— Aş fi vrut să vă dau fiecăreia cîte o bucată s-o luaţi cu voi, spuse ea, dar fiindcă n-avem destulă pîine cu unt, va trebui s-o mîncăm acum. Şi mîna ei darnică ne tăie felii mari.

În seara aceea ni s-a părut că sîntem hrănite cu nectar şi ambrozie. O bucurie aproape la fel de mare ne-a făcut zîmbetul de mulţumire cu care ne privea domnişoara Temple pe cînd ne potoleam foamea cu acea mîncare minunată pe care ne-o împărţise cu dărnicie. După ce terminarăm ceaiul şi tava fu luată, ne chemă iarăşi lîngă foc; ne aşezarăm de o parte şi de cealaltă a fotoliului său, şi dînsa începu să discute cu Helen. Era într-adevăr o favoare să le poţi asculta.

Domnişoara Temple avea totdeauna ceva senin în înfăţişare, ceva nobil în ţinută, în vorba ei exista acea rafinată preciziune care înlătură exagerarea sau patima. Cei care o priveau şi o ascultau simţeau nu numai mare plăcere, dar şi adîncă admiraţie. Aşa mi se întîmplă şi mie; Helen Burns, însă, m-a uimit.

Mîncarea întremătoare, focul strălucitor, prezenţa şi bunătatea profesoarei noastre iubite, sau poate, mai mult decît toate, ceva ce se petrecea în acel suflet ales îi întărea toate puterile fiinţei; şi ele se arătaseră începînd prin a-i colora obrajii pînă atunci totdeauna palizi şi lipsiţi de sînge; pe urmă îi luminară ochii, dîndu-le treptat o strălucire blîndă şi dintr-o dată mi se dezvălui o frumuseţe mai mare decît a domnişoarei Temple, dar nu o frumuseţe a culorilor gingaşe a genelor lungi sau a sprîncenelor bine desenate, ci o frumuseţe a cugetului, a bunătăţii şi a dragostei. Sufletul îi sta pe buze şi cuvintele îi curgeau ca dintr-un şipot tainic. Oare poate o fată de patrusprezece ani să aibă un suflet îndeajuns de mare şi îndeajuns de puternic spre a cuprinde în el izvorul năvalnic al unei elocinţe pure şi înflăcărate? Asta a fost trăsătura caracteristică a cuvintelor Helenei în acea seară pe care eu nu o voi uita niciodată; spiritul său părea că se grăbeşte să trăiască, într-un timp nespus de scurt, cît mulţi alţii într-o viaţă întreagă.

Domnişoara Temple şi Helen vorbiră de lucruri care-mi erau străine; despre popoare şi timpuri trecute; despre ţinuturi îndepărtate; despre taine ale firii desco-

perite sau numai bănuite. Vorbiră despre cărţi. Cît de mult citiseră ! Ce comori de cunoştinţe stăpîneau ! Numele scriitorilor francezi le păreau atît de familiare. Dar mirarea mea ajunsese la culme cînd domnişoara Temple o întrebă pe Helen dacă mai găsea timp să repete latina pe care o învăţase de la tatăl ei ; apoi, luînd o carte din bibliotecă, îi spuse să citească şi să traducă o pagină din Vergiliu. Helen se supuse şi admiraţia mea creştea cu fiecare clipă. Cînd sfîrşi, clopotul vestea ceasul culcării. Nu mai puteam rămîne. Domnişoara Temple ne îmbrăţişă şi, strîngîndu-ne la piept, ne zise :

— Dumnezeu să vă binecuvînteze, copiii mei !

O îmbrăţişă pe Helen ceva mai îndelung decît pe mine. O lăsă să plece mai greu ; pe Helen o urmări cu privirea, pentru ea oftă mîhnită a doua oară şi-şi şterse o lacrimă de pe obraz.

Cînd am ajuns în dormitor, am auzit glasul domnişoarei Scatcherd. Inspecta sertarele. Era tocmai la cel al Helenei Burns şi cînd fata intră fu aspru certată. I se spuse că a doua zi i se vor agăţa de umăr o duzină de lucruri prost rînduite.

— Este adevărat că sertarele mele erau într-o neorînduială ruşinoasă, îmi spuse Helen încet. Aveam de gînd să le aranjez, dar am uitat.

A doua zi, domnişoara Scatcherd scrise cu litere mari pe o bucată de carton cuvîntul *„Dezordonată"*, apoi îl prinse — ca pe nişte *phylactere*[1] — în jurul frunţii Helenei, fruntea aceea albă, înaltă, blîndă şi inteligentă. Pînă seara, fata suferi răbdătoare pedeapsa, fără mînie, căci socotea că a meritat ispăşirea. În clipa cînd domnişoara Scatcherd plecă, după lecţia de seară, alergai la Helen, îi smulsei hîrtia de pe frunte şi o aruncai în foc. Furia aceea de care Helen nu era capabilă mie îmi sîngerase inima toată ziua şi lacrimi fierbinţi îmi curseră de-a lungul obrajilor. Vederea tristei ei resemnări mă făcea să sufăr îngrozitor.

Trecuse aproape o săptămînă de la cele povestite, cînd domnişoara Temple primi răspuns din partea domnului Lloyd. Pare-se că povestirea lui întărea spusele

---

[1] Talismane (gr veche).

mele. Directoarea strînse toată şcoala, arătă că luase informaţii asupra greşelilor de care fusese învinuită Jane Eyre de către domnul Brocklehurst şi spuse că e cît se poate de fericită să comunice că o găsise nevinovată. Profesoarele îmi strînseră mîna şi mă sărutară ; un murmur de satisfacţie trecu printre colegele mele.

Uşurată de o povară atît de copleşitoare, hotărîi să mă pun pe lucru şi să-mi croiesc un drum prin mijlocul tuturor greutăţilor.

Muncii mult şi izbînzile fură pe măsura trudei ; memoria mea, care nu era prea credincioasă, se îmbunătăţi prin practică şi exerciţiul îmi ascuţi mintea. După cîteva săptămîni, fui trecută într-o clasă superioară şi nu eram de două luni la Lowood cînd mi se îngădui să iau lecţii de franceză şi desen. În aceeaşi zi, învăţai primele două timpuri ale verbului *„être“* şi desenai cea dintîi casă (ai cărei pereţi, în treacăt fie zis, erau mai înclinaţi decît ai vestitului turn din Pisa). În seara aceea, ducîndu-mă la culcare, uitai să-mi servesc în gînd cina alcătuită din cartofi prăjiţi, pîine albă şi mult lapte proaspăt, cum aveam obiceiul să fac spre a-mi potoli stomacul flămînd. Mă mulţumii, în loc de cină, să privesc mii de gravuri închipuite care se desprindeau din întuneric. Îmi imaginam că erau toate făcute de mine. Vedeam case, copaci, stînci şi ruine pitoreşti, cirezi de vite, ca în tablourile lui Cuyp [1], picturi frumoase reprezentînd fluturi care zburau pe trandafiri îmbobociţi, păsări ciugulind cireşele coapte, sau un cuib de prigorii acoperit cu ramuri de iederă şi cu ouşoare cît mărgăritarul într-însul. Mă trudeam să-mi închipui cum va fi ziua cînd voi putea traduce cu uşurinţă o cărticică franţuzească de poveşti, pe care mi-o arătase doamna Pierrot. Am adormit înainte de-a izbuti să dezleg problema într-un chip mulţumitor.

Solomon a avut dreptate : „Mai de preţ este un blid de linte acolo unde e dragoste, decît un bou îngrăşat acolo unde e ură“.

Acum n-aş fi dat Lowoodul şi toate privaţiunile lui pentru Gateshead şi belşugul său zilnic.

---

[1] *Albert Cuyp* (1620—1691), pictor şi gravor olandez.

CAPITOLUL IX

DAR LIPSURILE, SAU MAI CURÎND suferinţele, pe care le răbdasem pînă atunci, se împuţinau. Primăvara se apropia — ba de fapt primele ei semne se şi arătaseră; gerurile încetaseră, zăpezile se topiseră, vînturile reci suflau cu mai puţină tărie. Sărmanele mele picioare, pe care frigul lui ianuarie le degerase şi le umflase, începeau să se vindece, sub balsamul adierilor molcome de aprilie. În cursul nopţilor şi dimineţilor, nemaifiind un frig ca în Canada, nu ne mai îngheţa sîngele în vine. Puteam îndura recreaţiile în grădină; cîteodată chiar, cînd strălucea soarele, ele erau vesele şi plăcute. Firele de iarbă străpungeau scoarţa cafenie a pămîntului care se înviora pe zi ce trecea, ca şi cum în timpul nopţii Speranţa ar fi plutit pe deasupra şi ar fi lăsat, în fiecare dimineaţă, urmele tot mai strălucitoare ale trecerii sale. Florile începeau a se arăta printre frunzele

uscate ; erau ghioceii, șofranul, urechiușa de culoare roșie și panselele cu ochii auriți. Joia aveam jumătate de zi liberă și mergeam să ne plimbăm. Găseam flori și mai frumoase, răsărite pe sub gardurile vii.

Mai descoperii încă o mare desfătare, o bucurie pe care numai zarea o țărmurea. Dincolo de zidurile înalte cu țepuși de fier, care străjuiau școala, se întindea un platou plin de verdeață și umbră, împrejmuit de un lanț de culmi înalte ; în mijloc curgea un rîu, plin de pietre negre și de vîltori scînteietoare. Cît de diferită mi se păruse această priveliște sub cerul de plumb al iernii, cînd totul era înțepenit de îngheț sau îngropat sub zăpadă, cînd negura, tot așa de rece ca moartea, purtată de vîntul din răsărit, se prelingea pe acele culmi împurpurate, pe urmă se strecura de-a lungul ostrovului spre a se contopi, în sfîrșit, cu pîcla înghețată ce plutea deasupra rîului ! Chiar și rîul era, în acel anotimp, un nesuferit puhoi mocirlos ce despica pădurea în două. În văzduhul frămîntat de ploaia rece sau de vîrtejurile viforului deseori răsuna iarna un vuiet groaznic, iar pădurea nu înfățișa privirilor decît un șir de copaci schilavi, ca niște schelete.

Aprilie era pe sfîrșite și luna mai se apropia, strălucitoare și senină. În fiecare zi cerul era albastru, soarele-și arunca asupra pămîntului razele-i blînde, adieri ușoare veneau dinspre apus și dinspre miazăzi. Plantele creșteau repede. Totul înverzea, totul era acoperit de flori. Natura dădea viață și măreție stejarilor, fagilor și ulmilor : arbuștii și plantele de pădure cotropeau fiecare colțișor ascuns ; șanțurile erau pline de nenumărate feluri de mușchi, iar pămîntul iradia o lumină ciudată, izvorîtă din bogăția primulelor sălbatice. Vedeam lucirea lor, de un auriu palid, răspîndindu-se blîndă în locurile umbrite.

Inima îmi era copleșită de bucuria primăverii, eram liberă și mai totdeauna singură. Desfătarea și libertatea asta, nouă pentru mine, aveau o cauză despre care trebuie să vorbesc chiar acum.

N-am transformat oare Lowoodul într-un cuib prietenos atunci cînd l-am descris, înconjurat de verdeață, de flori de pădure și munți, așezați pe malul unui rîu ?

Fără îndoială, locul era frumos ; dar oare era şi sănătos ? Asta-i o altă întrebare.

Valea împădurită unde se afla situat Lowoodul era leagănul acelor neguri care aduc molimele. Primăvara, pîclele se înteţiră, intrară în azilul orfanelor şi suflarea lor răspîndi tifosul în dormitoare şi în sălile de studiu înţesate, aşa că încă înainte de venirea lui mai, şcoala fu transformată în spital.

Hrana proastă, răcelile neîngrijite pregăteau cel mai prielnic teren molimelor. Din optzeci de eleve, patruzeci şi cinci zăceau bolnave. Cursurile fură întrerupte şi nu se mai păstra disciplina. Cele cîteva fete sănătoase căpătară aproape deplină libertate, pentru că medicul stăruia asupra plimbărilor în aer liber ca ajutor de seamă pentru păstrarea sănătăţii şi pentru că, chiar de n-ar fi fost aşa, nimeni n-avea timp să ne supravegheze. Atenţia domnişoarei Temple era cu totul absorbită de bolnavele sale ; îşi petrecea zilele în infirmerie şi n-o părăsea decît pentru a-şi îngădui o odihnă de cîteva ceasuri, în timpul nopţii. Profesoarele erau ocupate pînă peste cap, împachetînd şi făcînd pregătirile de plecare pentru elevele norocoase, care aveau rude sau prieteni în stare să le scoată din focarul acela de molimă. Multe din ele, care fuseseră mai înainte atinse de boală, au murit de cum au ajuns acasă ; altele îşi dădură sufletul la Lowood şi fură înmormîntate, în grabă şi pe tăcute, caracterul bolii neîngăduind nici o întîrziere.

Părea că boala îşi făcuse sălaş la Lowood şi moartea îşi repeta stăruitor vizitele. În timp ce între zidurile şcolii stăruiau spaima şi tristeţea, în timp ce din odăi răbufneau mirosuri de spital şi se încerca în zadar stăvilirea asalturilor morţii prin droguri şi hapuri, luminoasa lună mai strălucea senină deasupra colinelor înalte şi a acelui ţinut frumos, acoperit de păduri. Grădinile scînteiau de flori, nalbele erau cît pomii de înalte, crinii se deschiseseră, lalelele şi trandafirii îmboboceau ; marginile răzoarelor erau înveselite de rozmarin trandafiriu şi de mărgăritar ; dimineaţă şi seara, măceşul îşi răspîndea mireasma asemănătoare cu cea a mărului. Dar de toate aceste comori cele mai multe fete de la Lowood nu se puteau bucura. Arareori dacă mai culegea cineva un

buchet de flori, şi atunci doar ca să împodobească un sicriu.

Dar eu şi celelalte fete care rămăseseră sănătoase ne bucuram din plin de frumuseţea locurilor şi a anotimpului. Eram lăsate să alergăm prin pădure ca nişte ţigănci, de dimineaţă pînă seara. Ne duceam unde voiam, după pofta inimii; apoi regimul era mai bun decît înainte. Domnul Brocklehurst şi familia lui nu se mai apropiau de loc de Lowood; nu mai exista nici o inspecţie şi intendenta cea zgîrcită, speriată de molimă, plecase. Cea care o înlocuia lucrase la dispensarul din Lowood şi, necunoscînd obiceiurile de la noi, împărţea mîncare cu mai multă dărnicie. De altfel, era şi mai puţină lume de hrănit; bolnavele mîncau puţin, aşa că mesele erau mai îmbelşugate. Cînd nu mai era timp să se gătească, şi asta se întîmpla adeseori, ni se dădea o bucată mare de plăcintă cu carne rece sau o felie groasă de pîine cu brînză. Luam mîncarea cu noi în pădure, ne alegeam locul care ne plăcea mai mult şi ne ospătam pe iarbă, cu mare poftă.

Locul cel mai drag mi-era o piatră mare şi netedă care se înălţa, albă şi uscată, chiar în mijlocul rîului. Nu puteai ajunge acolo decît dacă treceai apa prin vad, ispravă ce-o făceam totdeauna desculţe. Piatra era îndeajuns de lată ca să putem sta în voie pe dînsa, eu şi o altă elevă, care era pe atunci prietena mea cea mai iubită, Mary-Ann Wilson, o fată deşteaptă şi înzestrată cu mult spirit de observaţie. Mă simţeam bine cu ea, atît din pricină că era spirituală şi originală cît şi pentru că felul ei de a se purta mă făcea să mă simt în largul meu. Mai în vîrstă decît mine cu cîţiva ani, cunoştea lumea mai bine şi putea să-mi povestească multe lucruri pe care le ascultam cu plăcere. Alături de ea curiozitatea mea era totdeauna satisfăcută. Se arăta îngăduitoare faţă de cusururile mele şi nu căuta niciodată să-mi pună frîu cuvintelor. Ei îi plăcea să povestească, mie să ascult; ei îi plăcea să dea amănunte, mie să le cer. Ne potriveam foarte bine şi chiar dacă din discuţiile noastre nu trăgeam mare folos, ne simţeam foarte fericite.

Dar unde era Helen Burns? De ce nu petreceam cu ea aceste dulci zile de libertate? O uitasem? Sau eram

atît de nevrednică încît mă obosise aleasa ei tovărăşie ? Fireşte, Mary-Ann Wilson, de care am pomenit, era inferioară întîiei mele prietene. Putea doar să-mi povestească istorioare amuzante, să-mi astîmpere curiozitatea prin bîrfeli de duh, pe care eram bucuroasă să le aflu, dar Helen da acelor care aveau fericirea de a vorbi cu ea îndemn către lucruri mult mai înalte.

Aşa e, cititorule ; ştiam şi simţeam toate astea dar, deşi am multe defecte şi puţine calităţi care să le răscumpere, Helen nu m-a obosit niciodată ; n-am încetat niciodată să am pentru dînsa o dragoste vie, gingaşă şi respectuoasă, atît cît era în stare inima mea să cuprindă. Şi cum ar fi fost altfel, cînd Helen, în orice timp, în orice împrejurări, îmi arătase o prietenie caldă şi credincioasă, pe care niciodată n-a întunecat-o proasta dispoziţie şi n-a tulburat-o niciodată supărarea ? Dar Helen era bolnavă ; de cîteva săptămîni fusese despărţită de noi şi nu ştiam în ce odaie zace. Mi se spuse că nu locuia în infirmerie cu elevele bolnave, fiindcă nu suferea de tifos, ci de tuberculoză. În neştiinţa mea, socoteam că boala asta-i o suferinţă blîndă şi înceată, pe care timpul şi îngrijirile trebuiau s-o vindece negreşit.

Părerea aceasta îmi fu întărită cînd o văzui coborînd de două sau de trei ori, în după-amieze foarte calde, însorite, şi ducîndu-se în grădină împreună cu domnişoara Temple. Nu mi s-a dat însă voie să-i vorbesc ; n-o puteam vedea decît prin fereastra sălii de studiu şi încă şi atunci nelămurit, căci era învelită într-un şal şi se aşeza deoparte, sub galerie.

Într-o seară, la începutul lui iunie, rămăsesem pînă foarte tîrziu în pădure, cu Mary-Ann. Ca de obicei, ne-am despărţit de celelalte şi am colindat pînă departe, dar atît de departe de data asta, încît ne rătăcisem şi furăm nevoite să întrebăm de drum pe un om şi o femeie ce locuiau într-o căsuţă singuratică şi aveau grijă de o turmă de porci pe jumătate sălbatici care păşteau jir în pădure. Cînd ne-am întors, luna se înălţase pe cer ; un căluţ, pe care-l recunoscusem ca fiind al doctorului, era legat la poarta grădinii. Mary-Ann îmi atrase atenţia că trebuia să fie cineva foarte bolnav, dacă s-a trimis după domnul Bates la asemenea ceas. Ea a intrat înăuntru, dar

eu am mai rămas cîteva clipe să sădesc în grădină niște rădăcini pe care le adusesem din pădure, căci mă temeam să nu se veștejească, dacă nu le pun îndată în pămînt. După ce am sfîrşit treaba aceasta, am mai zăbovit încă puţin. Roua da un parfum suav florilor. Era o seară atît de plăcută, de senină şi de caldă ! Apusul încă împurpurat făgăduia şi pentru a doua zi o vreme frumoasă. Luna se înălţa măreaţă. Priveam toate acestea și mă bucuram, aşa cum se poate bucura un copil, cînd deodată îmi veni un gînd pe care nu-l mai avusesem niciodată pînă atunci :

„Cît de dureros e să zaci în asemenea clipe pe patul de suferinţă şi să te afli în primejdie de moarte ! E frumoasă lumea — îngrozitor ar fi să te vezi smulsă dintr-însa ca să te duci... cine ştie unde !" Mintea mea a făcut în clipa aceea primul efort de a înţelege tot ce mi se spusese despre cer şi iad şi pentru întîia oară s-a tras înapoi, speriată. Pentru prima dată, cercetînd în jur, se văzu înconjurată de o prăpastie fără fund. Simţea și înțelegea numai starea în care se află : prezentul ; tot restul nu era decît un nor fără formă, o genune nepătrunsă, și se-ncrîncenă la gîndul de a fi aruncată în acel haos. Eram cufundată în asemenea gînduri noi pentru mine, cînd auzii deschizîndu-se poarta cea mare ; domnul Bates ieșea cu infirmiera. După ce se încredinţă că doctorul a încălecat şi a plecat, se pregătea să închidă poarta, cînd eu alergai spre dînsa.

— Cum îi merge Helenei Burns ?

— Foarte rău, răspunse ea.

— Pentru Helen a venit doctorul Bates ?

— Da.

— Și ce spune ?

— Că n-o să mai rămînă mult aici.

Dacă aş fi auzit aceeași frază în ajun, mi-aș fi închipuit că Helen urma să se întoarcă în Northumberland, la tatăl ei, și nu m-aş fi gîndit la o moarte apropiată ; dar atunci înţelesei numaidecît. Mi-am dat seama că zilele Helenei Burns sînt numărate, că ea va părăsi lumea asta spre a trece în lăcașul duhurilor, dacă asemenea lăcaşuri există. Primul meu sentiment fu spaima ; pe urmă inima

îmi fu sfîșiată de o durere grozavă. Simțeam dorința și nevoia de a o vedea ; întrebai în ce odaie se află.

— În odaia domnișoarei Temple, îmi spuse infirmiera.

— Pot să-i vorbesc ?

— O, nu, fetițo, nu cred. Și pe urmă e timpul să intri înăuntru. Capeți friguri dacă stai afară, cînd cade roua.

Infirmiera închise poarta și eu intrai pe o ușă lăturalnică ce ducea în sala de studiu. Era tocmai timpul. Sunase de nouă și domnișoara Miller chema elevele la culcare.

Trecură două ceasuri ; trebuia să fie aproape unsprezece. Nu puteam să dorm. Judecînd după liniștea desăvîrșită din dormitor, toate colegele mele erau cufundate într-un somn adînc. Mă sculai, îmbrăcai rochia peste cămașa de noapte și ieșii desculță din dormitor. Începui să caut odaia domnișoarei Temple. Era la celălalt capăt al clădirii. Cunoșteam drumul, și lumina lunii de vară, pe care norii n-o acoperiseră, pătrundea pe ferestre și mă ajută să-l găsesc ușor. Un miros de camfor și de oțet mă vesti că eram aproape de infirmerie ; trecui repede, înspăimîntată de gîndul că aș putea fi auzită de sora care veghea toată noaptea. Mi-era teamă să nu fiu observată și trimisă înapoi în pat ; *trebuia* s-o văd pe Helen ; eram hotărîtă s-o strîng în brațe înainte ca ea să moară, să-i dau o ultimă sărutare, să schimb un ultim cuvînt cu ea.

După ce coborîi o scară, trecui printr-o aripă a clădirii și, izbutind să deschid și să închid două uși fără să fiu auzită, ajunsei la o altă scară. O urcai. În fața mea se găsea odaia domnișoarei Temple. Prin gaura cheii și pe sub ușă se strecurau fuioare subțiri de lumină. Domnea tăcere adîncă. Apropiindu-mă, văzui că ușa era întredeschisă, pesemne spre a lăsa aerul de afară să intre în acel înăbușitor lăcaș al bolii. Nerăbdătoare și fără să șovăi prea mult — cu sufletul și simțurile înfiorate de o cumplită suferință — împinsei ușa și privii în cameră. Ochii mei o căutau pe Helen și se temeau să n-o găsească moartă.

Lîngă patul domnișoarei Temple, pe jumătate acoperit de perdele albe, se afla un pătuț. Văzui forma unui trup desenîndu-se sub pătură ; dar fața era ascunsă de perdele. Sora, cu care vorbisem în grădină, adormise în jilț. O

lumînare, căreia uitaseră să-i taie mucul, ardea pîlpîind pe masă. Domnişoara Temple nu era acolo. Aflai mai tîrziu că fusese chemată lîngă o fată care delira. Făcui vreo cîţiva paşi şi mă oprii lîngă pat; pusei mîna pe perdea, dar mă gîndii că-i mai bine să vorbesc înainte de a o trage, căci mi-era groază să nu găsesc doar un trup fără viaţă.

— Helen, murmurai încet, dormi ?

Bolnava se ridică, dădu perdeaua la o parte şi îi văzui faţa palidă, slăbită, dar nespus de senină. Mi se păru aşa de puţin schimbată, încît temerile mele se topiră pe dată.

— Tu eşti, Jane ? E cu putinţă ? întrebă glasul ei blînd.

„O ! îmi zisei, n-o să moară; infirmiera, doctorul, toţi se înşală ; dacă ar fi aşa, privirea şi vorbele sale n-ar fi atît de liniştite."

Mă îndreptai către pătuţul ei şi o îmbrăţişai. Fruntea-i era rece şi amîndoi obrajii îi erau reci şi firavi, reci îi erau mîinile şi tot trupul ei era rece, dar zîmbea ca şi altădată.

— De ce ai venit aici, Jane ? E trecut de unsprezece ; am auzit pendula bătînd acum cîteva clipe.

— Am venit să te văd, Helen ; mi s-a spus că eşti greu bolnavă şi n-am putut să adorm înainte de a vorbi cu tine.

— Ai venit, deci, să-mi spui adio ; soseşti tocmai la timp.

— Te duci undeva, Helen ? Te întorci acasă ?

— Da, la casa mult dorită — la casa cea veşnică.

— Nu, nu, Helen !... Mă oprii, deznădăjduită. Pe cînd căutam să-mi înghit lacrimile, Helen fu apucată de un acces de tuse şi totuşi sora nu se trezi. După ce-i conteni tusea, rămase cîteva minute sfîrşită, pe urmă murmură :

— Jane, picioruşele tale sînt goale ; culcă-te lîngă mine şi acoperă-te cu pătura mea.

Aşa am făcut. Îşi trecu braţul pe după mijlocul meu şi eu mă cuibării lîngă dînsa. După o lungă tăcere, îmi spuse în şoaptă :

— Sînt foarte fericită, Jane. Cînd ţi se va spune că am murit, să crezi şi să nu te întristezi. Nu-i nimic trist în asta ; toţi trebuie să murim într-o zi şi boala ce mă răpeşte nu-i dureroasă, e blîndă şi înceată. Sufletul meu e-atît de liniştit ; nimănui pe lume nu-i va părea prea rău după mine. Nu-l am decît pe tata, care s-a recăsătorit de curînd şi moartea mea nu va fi o mare pierdere pentru el. Dacă mor tînără, înseamnă că scap de suferinţe mari şi grele. Eu n-am puterile şi darurile trebuincioase spre a-mi croi cu uşurinţă un drum în lume ; n-aş fi făcut decît greşeli după greşeli.

— Dar unde te duci, Helen ? Poţi să vezi ? Ştii ?

— Eu am credinţă şi cred că păşesc spre Dumnezeu !

— Unde este Dumnezeu ? Ce este Dumnezeu ?

— E creatorul meu şi al tău. El nu-şi va nimici niciodată făpturile. Mă bizui deplin pe puterea lui şi mă încredinţez bunătăţii sale. Număr ceasurile pînă în clipa cea mare care mă va dărui lui şi mi-l va descoperi.

— Atunci, Helen, tu eşti sigură că raiul există şi că sufletele noastre pot ajunge acolo după moarte ?

— Da, Jane, sînt sigură că există o viaţă viitoare. Eu cred că Dumnezeu e bun şi că pot să-i încredinţez lui ceea ce e nemuritor în mine fără să mă tem de greşeală. Dumnezeu este tatăl meu, Dumnezeu este prietenul meu ; eu îl iubesc şi cred că şi el mă iubeşte.

— Helen, am să te revăd după ce vei muri ?

— Vei veni în acelaşi lăcaş al fericirii, vei fi primită de acelaşi părinte atotputernic şi atotziditor ; să nu te-ndoieşti, dragă Jane !

Întrebai iarăşi, dar de data asta numai în sinea mea :

„Unde-o fi oare acel lăcaş ? Există măcar un asemenea loc ?" O strînsei şi mai tare în braţe pe Helen ; îmi era mai dragă ca oricînd ; mi se părea că-mi stă în putinţă să n-o las să plece, şi-mi culcai faţa pe umărul ei. Atunci îmi spuse ea, cu tonul cel mai blînd :

— Ce bine mă simt ! Tusea asta din urmă m-a obosit puţin şi cred că acum aş putea dormi. Dar nu mă părăsi, Jane ; îmi place să te simt lîngă mine.

— Am să rămîn cu tine, dragă Helen, şi nimeni nu mă va putea smulge de aici.

— Ţi-e cald, draga mea ?
— Da.
— Noapte bună, Jane.
— Noapte bună, Helen.

Mă sărută, o sărutai şi eu şi curînd adormirăm amîndouă.

Cînd mă deşteptai, era ziuă. Fui trezită de o clătinare neobişnuită. Eram în braţele cuiva ; sora mă ducea prin coridor, înapoi în dormitor. Nu mă certă nimeni pentru că părăsisem patul ; toată lumea era preocupată de cu totul altceva. Nu căpătai nici o explicaţie la întrebările mele stăruitoare. Cîteva zile după aceea, aflai că domnişoara Temple, întorcîndu-se în zori în odaie, mă găsise culcată în pătuţ, cu faţa rezemată de umărul Helenei Burns, cu braţele în jurul gîtului ei. Eu dormeam ; dar Helen murise.

Mormîntul ei se află în cimitirul din Brocklebridge. Vreme de cincisprezece ani n-a fost decît o moviliţă acoperită cu iarbă ; dar acum o placă de marmură cenuşie arată locul unde se odihneşte ; pe placă se poate citi numele ei şi acest singur cuvînt : *Resurgam* [1].

---

[1] Voi învia.

CAPITOLUL X

PÎNĂ AICI AM POVESTIT ÎN AMĂnunţime întîmplările existenţei mele fără însemnătate. Pentru primii zece ani ai vieţii mi-au trebuit aproape tot atîtea capitole, dar n-am de gînd să fac o biografie exactă şi nu vreau să-mi evoc amintirile decît atunci cînd ştiu că ele ar putea fi întrucîtva interesante: de aceea voi trece aproape opt ani sub tăcere. Va fi nevoie numai de cîteva rînduri spre a face legătura cu ce va urma.

După ce tifosul şi-a încheiat ravagiile, a părăsit, încetul cu încetul, Lowoodul; dar furia lui şi numărul jertfelor atraseră atenţia tuturor asupra şcolii. Se făcură cercetări şi se descoperiră cauzele cumplitei nenorociri. Dezvăluite treptat, amănuntele asupra acestor cauze aţîţară la culme mînia opiniei publice. Poziţia nesănătoasă a clădirii, cantitatea şi calitatea hranei ce se da copiilor, apa sălcie şi puturoasă folosită la gătit, îmbrăcămintea

proastă, totul, în sfîrşit, fu dat la iveală. Descoperirile fură teribil de umilitoare pentru domnul Brocklehurst, dar foarte folositoare aşezămîntului.

Mai mulţi binefăcători bogaţi din comitat adunară o sumă cu care se putu ridica o altă clădire, în locuri sănătoase. Regulamente noi înlocuiră pe cele vechi. Hrana şi veşmintele fură mult îmbunătăţite ; administrarea fondurilor şcolii fu încredinţată unui comitet. Domnul Brocklehurst nu putu fi lăsat pe dinafară, din pricina averii şi a legăturilor familiei sale. Rămase deci administrator, dar i se asociară persoane cu vederi mai largi şi suflet mai milostiv. În funcţia sa de inspector fu asistat de oameni iscusiţi, care îmbinau înţelegerea cu severitatea, bunătatea cu dreptatea şi împăcau totodată confortul cu economia. Astfel îmbunătăţită, şcoala ajunse, cu timpul, un aşezămînt într-adevăr nobil şi folositor. După această înnoire, am mai stat opt ani între zidurile şcolii ; şase ca elevă, iar doi ca profesoară. Şi într-o calitate, şi în cealaltă mi-am putut da seama de valoarea şi importanţa şcolii.

În aceşti opt ani, viaţa mea a fost monotonă, dar pentru că munceam, nu mi s-a părut tristă. Aveam la îndemînă putinţa de-a căpăta o foarte bună educaţie şi eram permanent stimulată, atît de dragostea pentru anumite studii şi dorinţa de a excela în toate, cît şi de plăcerea de-a face o bucurie profesoarelor, mai ales celor pe care le iubeam. M-am folosit din plin de avantajele ce mi se ofereau. Cu timpul, ajunsei cea mai bună elevă din clasa întîi şi după asta am fost numită profesoară. Mi-am făcut cu rîvnă datoria vreme de doi ani ; dar după aceea, mi-am schimbat părerile.

În vremea tuturor schimbărilor de care pomenesc, domnişoara Temple rămăsese directoarea şcolii şi ei îi datorez cea mai mare parte a cunoştinţelor mele. Prietenia şi tovărăşia ei îmi fuseseră o necontenită mîngîiere : îmi ţinuse loc de mamă, de profesoară şi, în ultimul timp, de prietenă. Apoi s-a măritat cu un pastor, un bărbat minunat şi aproape vrednic de o astfel de femeie. A plecat cu soţul ei într-un comitat îndepărtat, aşa că am pierdut-o.

Din ziua plecării ei, n-am mai fost nici eu aceeaşi fiinţă. O dată cu ea s-au risipit simţămintele statornice, toate acele mici obişnuinţe ce făcuseră ca Lowoodul să devină aproape un cămin pentru mine. Împrumutasem ceva din firea ei şi-i luasem multe din obiceiuri : eram pătrunsă de simţămîntul datoriei şi al ordinei, eram liniştită şi mă credeam mulţumită. În ochii celorlalţi şi chiar în ai mei păream disciplinată şi supusă.

Dar soarta, în persoana pastorului Nasmyth, s-a aşezat între domnişoara Temple şi mine. Puţin după celebrarea căsătoriei, o văzui îmbrăcată în costum de călătorie şi urcîndu-se în diligenţă. Urmării cu privirea trăsura care urca dealul, pînă ce dispăru după creastă : pe urmă mă întorsei în odaia mea, unde petrecui singură cea mai mare parte a după-amiezii libere acordate în cinstea evenimentului.

Mă plimbai prin odaie aproape tot timpul. Mi se părea că nu fac decît să regret pierderea suferită şi să mă gîndesc cum aş putea-o înlocui. Dar, după ce cugetările mele ajunseră la capăt şi, ridicîndu-mi privirea, mi-am dat seama că se scursese toată după-amiaza şi era seară tîrziu, descoperii altceva. Băgai de seamă că în mine se petrecuse o transformare. Mintea mea dăduse la o parte tot ce împrumutasem de la domnişoara Temple, sau mai bine zis ea luase cu sine întreaga atmosferă senină pe care o respirasem în preajma ei. Acum, cînd eram lăsată în voia pornirilor mele fireşti, începui să simt iar imboldul emoţiilor trecute. Nu-mi lipsea sprijinul, dar îmi fusese răpit temeiul strădaniilor ; nu-mi lipsea tăria de a fi liniştită, dar raţiunea de a-mi păstra liniştea nu-mi mai stătea alături. Pînă atunci, pentru mine lumea întreagă fusese închisă între zidurile Lowoodului. Toată experienţa mea se mărginea la cunoaşterea regulilor şi obiceiurilor de aici ; dar acum îmi aminteam că lumea e largă şi că multe căi de nădejde şi teamă, de emoţii şi imbolduri sînt deschise celor care aveau destul curaj să păşească înainte şi să caute în mijlocul primejdiilor adevărata cunoaştere a vieţii.

Mă îndreptai spre fereastră, o deschisei şi privii. În faţa mea erau cele două aripi ale clădirii, mai încolo grădina, apoi hotarele Lowoodului şi în sfîrşit linia ondulată

a dealurilor. Îmbrățișai într-o singură ochire totul ; și privirile mi se opriră pe îndepărtatele piscuri albastre. Peste ele doream să trec. Podișul acela întreg acoperit de bălării și împrejmuit de stînci mi se părea o închisoare, sau un loc de surghiun. Privirea mea urmărea șoseaua albă ce șerpuia ocolind piciorul muntelui și pierea într-o trecătoare, între două culmi. Cît aș fi dorit s-o urmăresc mai departe ! Începui să mă gîndesc la vremea cînd călătorisem pe aceeași șosea într-o diligență, cînd coborîsem același povîrniș, în lumina slabă a amurgului. Părea că un veac s-a scurs de cînd venisem la Lowood și totuși de atunci nu-l părăsisem niciodată. Toate vacanțele mi le petrecusem tot aici, căci doamna Reed nu mă poftise niciodată la Gateshead și nici ea, nici altcineva din familie nu venise vreodată să mă vadă. Nu primisem nici o scrisoare și nici un sol din partea celor dinafară. Cunoștințele mele despre lume se reduceau la regulile școlii, la îndatoririle de aici, la obiceiurile și felul de trai de aici, la glasurile, chipurile, frazele, costumele, preferințele și antipatiile din școală, și de-abia acum îmi dădeam seama că toate astea nu erau de ajuns. Într-o după-amiază, această rutină de opt ani începu să mă apese. Doream libertatea, după libertate tînjeam, pentru libertate înălțam ruga-mi cea mai fierbinte, dar se părea că vîntul care adia ușor lua cu el și-mprăștia toate vorbele mele. Renunțai deci la acest vis și înfiripai o pretenție mai umilă : cerui doar o schimbare a stării mele, dar și cerința aceasta păru a se pierde în gol.

Atunci, pe jumătate deznădăjduită, strigai : „Hărăzește-mi, Doamne, cel puțin o nouă robie !"

Clopotul sună chemîndu-mă la cină și coborîi.

Pînă în clipa cînd copiii fură culcați, nu-mi putui relua firul gîndurilor și chiar și după aceea o profesoară, care dormea cu mine în odaie, printr-un iureș de cuvinte îmi îndepărtă gîndurile de la țelul năzuințelor mele. Cît de mult doream să-și curme năvala vorbelor ! Aveam impresia că dacă m-aș putea gîndi puțin la ce mi se cuibărise în minte pe cînd stam rezemată de fereastră, aș afla cu siguranță soluția eliberatoare.

Domnișoara Gryce începu, în sfîrșit, să sforăie. Era o femeie greoaie din Țara Galilor și pînă acum nu văzu-

sem în obișnuitele ei arii nazale decît ceva supărător. În seara aceea însă am întîmpinat primele note cu o adîncă satisfacție. Eram ferită de orice întrerupere și gîndurile-mi pe jumătate șterse se reînsuflețiră dintr-o dată.

„Altă robie! Asta înseamnă totuși ceva", monologam eu (în gînd, bineînțeles, fiindcă nu vorbeam tare). Știu ce înseamnă asta, pentru că nu sună prea plăcut; nu sună ca Libertate, Bucurie, Pasiune, cuvinte cu adevărat desfătătoare, dar care pentru mine nu-s nimic altceva decît sunete deșarte, trecătoare și fără semnificație. Dacă aș fi vrut să le ascult, ar fi însemnat numai să-mi pierd timpul. Însă Robie! Asta are un înțeles! Oricine poate robi. Eu am robit aici opt ani; tot ce doresc acum este să robesc în altă parte. Nici măcar o asemenea dorință umilă să nu mi-o pot împlini? Nici asta să nu fie cu putință? O, nu, țelul acesta nu e greu de atins, dacă am o minte în stare măcar să găsească mijloacele de cuviință pentru a ajunge acolo.

Mă așezai pe pat, sperînd astfel că biata mea minte o să poată gîndi mai în voie. Noaptea era rece; îmi aruncai un șal pe umeri și începui să mă gîndesc, încordindu-mi toate puterile:

„Ce vreau? O slujbă nouă, o altă casă, alte chipuri și alte întîmplări. Numai atît vreau, fiindcă ar fi zadarnic să vreau mai mult. Dar ce fac oamenii ca să capete o slujbă nouă? Se roagă de prieteni, pesemne, dar eu n-am prieteni. Mai sînt însă mulți alții care n-au prieteni, care o scot singuri la capăt și se ajută singuri. Cum or fi făcînd oare?"

N-aș fi putut spune; nimeni nu-mi dădea răspuns. Și atunci cerui minții mele să găsească răspunsul și să-l găsească repede.

Iar mintea mea lucră din ce în ce mai iute; îmi simțeam inima bătînd și sîngele zvîcnindu-mi în tîmple; dar vreme de aproape un ceas s-a chinuit în van și n-a izbutit să scoată din haos răspuns întrebărilor mele.

Istovită de acest efort zadarnic, mă ridicai și începui să umblu prin odaie. Dădui perdeaua la o parte să pot privi cîteva stele care punctau cerul negru; apoi, pătrunsă de frig, mă furișai în pat.

În lipsa mea, o zînă binevoitoare așezase răspunsul pe pernă, căci de cum mi-am așezat capul pe ea acel răspuns mi-a venit în minte. „Cei ce doresc o slujbă dau un anunț la ziar, la *Crainicul Comitatului* de pildă."

„Dar cum ? Nu știu nici măcar în ce fel se dă un anunț."

De data asta răspunsul veni lin și repede.

„N-ai decît să scrii ce dorești, să pui într-un plic scrisoarea și banii trebuincioși pentru anunț ; pe urmă o trimiți directorului ziarului *Crainicul*. Cu cel dintîi prilej pui scrisoarea la poșta din Lowton. Ceri ca răspunsul să fie trimis lui J.E. la post-restante. Te poți duce să te interesezi, cam o săptămînă după ce ai trimis scrisoarea și dacă primești un răspuns, ai să procedezi așa cum vei crede de cuviință, ținînd seama de cuprinsul lui." Mă gîndii mereu la acest plan, pînă cînd ajunse să mi se cristalizeze limpede în minte. Apoi, mulțumită, am adormit.

M-am sculat în revărsatul zorilor și, înainte de-a suna clopotul care trezea toată școala, scrisoarea mea era gata, închisă și cu adresa pusă. Iată ce cuprindea :

„*O fată cu practică de educatoare* (nu fusesem oare doi ani profesoară ?) *dorește un loc într*-o *familie cu copii mai mici de patrusprezece ani* (mă gîndeam că avînd de-abia optsprezece nu puteam lua sub îndrumarea mea copii aproape de aceeași vîrstă). *Poate preda disciplinele cerute de o bună educație, împreună cu franceza, desenul și muzica.* (Pe vremea aceea, cititorule, programul acesta restrîns era socotit destul de cuprinzător.) *A se adresa : J. E., post-restante, Lowton, comitatul...*"

Scrisoarea rămase o zi închisă în sertarul meu. După ceai, cerui voie noii directoare să mă duc la Lowton să fac unele cumpărături, atît pentru mine, cît și pentru celelalte profesoare. Mă învoi îndată și plecai. Aveam de mers vreo două mile, seara era umedă, dar zilele încă destul de lungi. Intrai în vreo două prăvălii și după ce pusei scrisoarea la poștă mă întorsei pe o ploaie cu găleata. Hainele îmi erau ude leoarcă, dar inima ușoară.

Săptămîna care urmă mi se păru nesfîrșită ; avu totuși un sfîrșit ca toate lucrurile pămîntești și într-o seară frumoasă de toamnă pornii din nou pe șoseaua ce ducea

la Lowton. Drumul era încîntător : mergea de-a lungul rîului și șerpuia prin curbele foarte line ale văilor ; dar în ziua aceea frumusețea lui nu mă atrăgea, mă gîndeam mai mult la scrisorile pe care aveam să le găsesc sau nu în acel orășel spre care îmi îndreptam pașii, decît la farmecul cîmpului și al apei.

Ca să pot pleca în ziua aceea, am spus că vreau să-mi comand o pereche de pantofi ; mă ocupai, deci, mai întîi de asta. Apoi, părăsind ulicioara curată și liniștită pe care locuia cizmarul, mă îndreptai spre biroul poștei, condus de o bătrînă care purta ochelari de baga și mănuși negre.

— Sînt ceva scrisori pentru J. E. ? întrebai.

Mă privi pe deasupra ochelarilor, pe urmă deschise sertarul, căută printr-însul mult timp, așa de mult, încît începusem să pierd orice nădejde ; în cele din urmă luă o scrisoare pe care o ținu aproape cinci minute înaintea ochelarilor, apoi mi-o dădu, țintuindu-mă cu o privire inchizitorială, plină de îndoială. Scrisoarea purta adresa : J. E.

— Nu-i decît una ? întrebai.

— Asta-i tot, îmi răspunse ea.

Pusei scrisoarea în buzunar și mă-ntorsei spre casă. N-o puteam deschide numaidecît ; regulamentul mă obliga să mă întorc la opt și era aproape șapte jumătate.

Diferite îndatoriri mă așteptau la înapoiere ; trebuia să stau cu copiii în timpul orei de studiu, apoi era rîndul meu să citesc rugăciunile și să fiu de față la culcarea elevelor ; după aceea urma cina luată împreună cu celelalte profesoare. Chiar atunci cînd — în sfîrșit — ne retraserăm să ne culcăm, domnișoara Gryce, de care nu puteam scăpa, rămînea să doarmă cu mine în odaie. Nu mai aveam decît un muc de lumînare și tremuram de teamă ca nu cumva să ardă cu totul înainte ca pălăvrăgeala tovarășei mele să ia sfîrșit. Din fericire, cina îmbelșugată o făcu să adoarmă ; nu mă dezbrăcasem încă, și ea sforăia. Lumînarea nu se mistuise toată ; luai plicul care purta inițialele J. E. și-l deschisei. Era o scrisoare scurtă, cu următorul cuprins :

„Dacă J. E. care a dat anunțul în Crainicul *de joia trecută are cunoștințele arătate, dacă poate prezenta cer-*

tificate mulțumitoare asupra firii și priceperii sale, i se oferă un loc de educatoare pentru o fetiță mai mică de zece ani. Salariul: 30 de lire pe an. J. E. e rugată să trimită numele, adresa, certificatele și alte amănunte pe adresa: Doamna Fairfax, la Thornfield, lîngă Millcote, comitatul...“

Privii mult timp scrisoarea; scrisul demodat și tremurat trăda mîna unei bătrîne, ceea ce avu darul să mă bucure, fiindcă la început mă încercase o oarecare spaimă. Mă temeam ca nu cumva, lucrînd după cum mă tăiase capul, să cad în vreo cursă și mai presus de toate doream ca urmarea demersului meu să fie respectabilă, cinstită, *en règle*[1]. Îmi dădeam seama că o bătrînă reprezenta o chezășie pentru mine. Doamna Fairfax! Mi-o închipuiam îmbrăcată într-o rochie neagră și cu o bonetă de văduvă, rece poate, dar nu nepoliticoasă; în sfîrșit, o croiam după modelul bătrînelor doamne respectabile din Anglia. Thornfield! Fără îndoială numele casei ei: mi-o imaginam frumoasă și rînduită cu gust, deși clădirea nu-mi apărea limpede înaintea ochilor. Millcote, comitatul...! Mi-am amintit harta Angliei și am stabilit pe harta închipuită orașul și comitatul. Dar comitatul Millcote era cu șaptezeci de mile mai aproape de Londra decît ținutul îndepărtat în care mă aflam: un avantaj în plus pentru mine. Doream să mă îndrept spre viață și mișcare. Millcote era un oraș mare, cu fabrici, pe malurile rîului A... De bună seamă, un loc plin de forfotă; cu atît mai bine! Va fi, cel puțin, o schimbare desăvîrșită. Nu pentru că în închipuirea mea coșurile înalte și norii de fum ar fi fost pline de farmec. „Dar, îmi spuneam eu, Thornfield trebuie să fie negreșit la o depărtare bună de oraș.“

Tocmai atunci lumînarea arse pînă la capăt și flacăra se stinse.

A doua zi, trebuia să merg mai departe: nu-mi mai puteam tăinui planurile; trebuia să le împărtășesc și altora, ca să pot izbîndi. În timpul recreației de după masă, am spus directoarei că mi se prezintă perspectiva să capăt un loc cu leafă de două ori mai mare decît cea de la

[1] Cum se cuvine (fr.).

Lowood. (Acolo nu primeam decît 15 lire pe an.) O rugai să vorbească despre mine cu domnul Brocklehurst sau cu un alt membru din comitet și să vadă dacă dînșii ar fi dispuși să-mi dea referințe. Îndatoritoare, directoarea consimți și în ziua următoare vorbi domnului Brocklehurst, care spuse că trebuia să se scrie doamnei Reed, întrucît era tutoarea mea. S-a trimis scrisoarea mătușii mele, iar ea a răspuns că „pot face orice vreau și că de mult s-a hotărît să nu se mai amestece în treburile mele". Scrisoarea trecu prin mîna tuturor membrilor comitetului și, după o zăbavă ce mi se păru de neîndurat, mi s-a dat în mod formal voie să-mi găsesc o situație mai bună dacă pot. Fui asigurată — pe deasupra — că, întrucît mă purtasem totdeauna bine la Lowood, atît ca profesoară cît și ca elevă, mi se va da imediat un certificat asupra caracterului și destoiniciei mele, semnat de conducătorii așezămîntului.

Într-adevăr, după vreo lună, am căpătat certificatul. Trimisei o copie doamnei Fairfax și primii răspunsul. Era mulțumită și-mi lăsa un răgaz de cincisprezece zile pentru a mă prezenta să primesc postul de guvernantă în casa ei.

Acum eram ocupată cu pregătirile. Cele cincisprezece zile trecură repede. N-aveam multe lucruri și ultima zi îmi fu prea de ajuns ca să-mi fac bagajul. Tot avutul meu era strîns în același geamantan cu care venisem, opt ani mai înainte, de la Gateshead.

În sfîrșit, geamantanul era legat și adresa pusă. Peste o jumătate de ceas trebuia să vină cineva să-l ia și să-l ducă la Lowton, de unde a doua zi dis-de-dimineață urma să iau și eu diligența. Îmi periasem rochia de stofă neagră, pe care aveam s-o port pe drum, îmi pregătisem pălăria, mănușile, manșonul, scotocisem prin toate sertarele să mă încredințez că n-am uitat nimic. Și acum, nemaiavînd altceva de făcut, mă așezai pe un scaun și încercai să mă odihnesc. Dar nu putui, deși stătusem în picioare toată ziua. Nu mă putui odihni o clipă. Eram prea emoționată. Una din etapele vieții mele se încheia în noaptea asta, alta începea a doua zi. Între cele două etape, somnul nu se lipea de mine și, înfrigurată, mă vedeam silită să veghez, în vreme ce se desăvîrșea schimbarea.

— Domnişoară, îmi spuse servitoarea, întîlnindu-mă în antreu, unde rătăceam ca un duh neliniştit, este jos cineva care vrea să vă vorbească.

„Surugiul, fără îndoială“, îmi zisei şi coborîi repede scările, negăsind cu cale să mai cer alte lămuriri. Ca să ajung la bucătărie, trebuia să trec prin vorbitor, a cărui uşă era întredeschisă. Cineva ieşi de acolo şi se repezi la mine.

— Ea e, sînt sigură! Aş fi cunoscut-o dintr-o mie! exclamă persoana care îmi tăiase drumul prinzîndu-mă de mînă.

M-am uitat şi am văzut o femeie îmbrăcată ca o bonă elegantă, trupeşă, dar încă tînără şi foarte frumuşică; avea ochii şi părul negru, chipul surîzător.

— Ei, ştii cine sînt? mă întrebă ea, cu un glas şi un zîmbet ce mi se păreau cunoscute. Sper că nu m-ai uitat de tot, domnişoară Jane?

O clipă după aceea eram în braţele ei, acoperind-o cu sărutări şi exclamînd: „Bessie! Bessie! Bessie!“ Altceva nu fui în stare să mai spun, în vreme ce ea mă privea rîzînd printre lacrimi. Intrarăm amîndouă în vorbitor. Lîngă foc sta un băieţel de trei ani, îmbrăcat cu o bluză şi pantaloni cadrilaţi.

— E băieţaşul meu, îmi spuse Bessie de îndată.

— Atunci înseamnă că te-ai măritat, Bessie?

— Da, de aproape cinci ani, cu Robert Leaven, vizitiul. Bobby are şi o surioară, pe care am botezat-o Jane.

— Şi nu mai eşti la Gateshead?

— Acum stau în odaia portarului, fiindcă portarul cel vechi a plecat.

— Şi cum o duc ceilalţi? Vorbeşte-mi despre ei, Bessie... Dar mai întîi stai jos; Bobby, vino aici, pe genunchii mei.

Bobby însă preferă să se ducă la maică-sa.

— Nu eşti nici prea înaltă, nici prea voinică, domnişoară Jane, urmă doamna Leaven. Aş îndrăzni să spun că nu te-au îngrijit bine aici. Domnişoara Reed este cu un cap mai înaltă decît dumneata şi domnişoara Georgiana e de două ori mai voinică.

— Georgiana trebuie să fie frumoasă, Bessie.

— Da, foarte frumoasă. Iarna trecută a fost la Londra cu mama ei şi toată lumea a admirat-o. Un tînăr lord s-a îndrăgostit de ea şi fiindcă părinţii lui nu se învoiau la căsătorie, ştii ce au făcut ? Domnişoara Georgiana şi el au fugit. Au fost însă prinşi şi aduşi îndărăt. Domnişoara Reed i-a descoperit. Cred că a făcut-o numai din gelozie şi acum cele două surori se au ca pisica şi cîinele. Într-una se ceartă.

— Dar John Reed ce face ?

— Nu chiar aşa de bine cum ar dori maică-sa. A urmat un colegiu, dar l-au trîntit la examene. Unchii săi ar vrea să-l facă avocat şi l-au pus să studieze dreptul ; dar e un pierde-vară şi nu cred să facă mare ispravă.

— Cum arată ?

— E foarte înalt. Unii spun că-i un domnişor tare chipeş, dar are buzele atît de groase !

— Şi doamna Reed ?

— Arată destul de bine, dar cred că e cam amărîtă. Purtarea domnului John nu-i prea place. Cheltuieşte atîta bănet !

— Ea te-a trimis aici, Bessie ?

— Fireşte că nu ; dar de mult doream să te văd, şi cînd am auzit că a venit o scrisoare de la dumneata şi vrei să te duci în altă parte, m-am hotărît să vin să te mai văd o dată, înainte de-a pleca atît de departe de mine.

— Mă tem, Bessie, zisei eu rîzînd, că ai rămas cam dezamăgită cînd m-ai văzut. Şi într-adevăr, privirea ei, cu toate că era respectuoasă, nu arăta nici un fel de admiraţie.

— Nu, domnişoară Jane, nu-i chiar aşa. Eşti destul de drăguţă ; arăţi ca o adevărată doamnă şi asta e tot ce am aşteptat de la dumneata. Nici în copilărie n-ai fost vreo frumuseţe.

Răspunsul sincer al lui Bessie m-a făcut să zîmbesc : am simţit că are dreptate, dar mărturisesc că nu m-a lăsat chiar indiferentă. La optsprezece ani oricine doreşte să placă — şi convingerea că înfăţişarea lui nu ajută cu nimic la îndeplinirea acestei dorinţi numai plăcere nu poate aduce.

— Dar cred că ești învățată, urmă Bessie, ca și cum ar fi vrut să mă mîngîie. Ce știi ? Cînți la pian ?

— Puțin.

În odaie era un pian. Bessie îl deschise și mă rugă să-i cînt ceva. Cîntai un vals sau două și ea fu încîntată.

— Domnișoarele Reed nu cîntă așa bine ca dumneata ! strigă ea cu entuziasm. Am spus totdeauna c-o să le întreci la învățătură. Să desenezi știi ?

— Uite, deasupra căminului, un tablou pictat de mine. Era un peisaj în acuarelă pe care îl dăruisem directoarei drept mulțumire că vorbise pentru mine cu cei din comitet. Directoarea îl înrămase și îi pusese geam.

— E minunat, domnișoară Jane ! Este tot așa de frumos ca tablourile profesorului de desen al domnișoarelor Reed. Cît despre domnișoare, ele n-ar putea face așa ceva pentru nimic în lume. Ai învățat și franceza ?

— Da, Bessie, pot să citesc și să vorbesc.

— Știi să brodezi și să lucrezi la canava și la gherghef ?

— Știu.

— Atunci ești într-adevăr o doamnă, domnișoară Jane ! Știam că așa o să fie. Ai să-ți croiești drum în viață, chiar dacă rudele n-or să vrea să știe de dumneata. Ah ! te-aș mai întreba un lucru ! Ai auzit vreodată ceva despre familia tatălui dumitale ?

— Niciodată.

— Știi că doamna spunea totdeauna că-s săraci și nenorociți. Se poate să fie săraci, dar aș pune gîtul că sînt și tot atît de nobili ca și familia Reed. Acum vreo șapte ani, un domn Eyre a venit la Gateshead și a cerut să te vadă. Doamna a răspuns că ești la școală, la cincizeci de mile depărtare. Domnul acela a părut a fi tare mîhnit ; spunea că n-are timp să se ducă acolo, căci pleca într-o țară îndepărtată și vaporul trebuia să pornească peste o zi sau două zile din Londra. Arăta ca un adevărat gentilom și cred că era fratele tatălui dumitale.

— Și în ce țară pleca, Bessie ?

— Într-o insulă, la mii de mile de aici și unde se face vin, după cîte mi-a spus feciorul.

— Madera ? sugerai eu.

— Da... așa... chiar ăsta-i numele !

— Şi a plecat ?

— Da, n-a stat mult la noi. Doamna l-a luat cam de sus şi după ce a plecat a spus că-i un pungaş de negustor. Robert al meu crede că-i un negustor de vinuri.

— Se prea poate, i-am răspuns eu, şi o fi agent sau funcţionar la un negustor de vinuri.

Am vorbit cu Bessie încă vreun ceas despre vremurile trecute. Pe urmă a trebuit să mă părăsească. A doua zi de dimineaţă, o mai văzui cîteva minute la Lowton, pe cînd aşteptam diligenţa. Ne-am despărţit în faţa casei domnului Brocklehurst. Fiecare se-ndrepta către alt loc. Ea a pornit spre Lowood Fell, pe unde trebuia să treacă diligenţa de Gateshead, iar eu m-am suit în aceea care avea să mă ducă spre o viaţă nouă şi spre noi îndatoriri în împrejurimile necunoscute ale Millcote-ului.

CAPITOLUL XI

UN CAPITOL NOU AL UNUI ROMAN este ca un tablou nou într-o piesă. Închipuieşte-ţi, cititorule, că la ridicarea cortinei ai în faţa ochilor o odaie a hanului „George" din Millcote; ca în toate hanurile, pereţii sînt acoperiţi de un tapet cu desene mari, şi în odaie se mai află un covor, mobile şi cîteva podoabe pe cămin; în sfîrşit, mai era acolo portretul lui George al III-lea şi al principelui de Wales, dimpreună cu un alt tablou care înfăţişa moartea lui Wolfe [1]. Toate acestea le zăreşti la lumina unei lămpi cu gaz agăţate de tavan şi a unui foc straşnic lîngă care mă aflu aşezată, cu mantila pe mine şi pălăria pe cap. Manşonul şi umbrela stau pe masa de alături şi eu caut să scap de amorţeală şi de frigul care mi-a pătruns în oase după şaisprezece ceasuri de călătorie,

[1] *James Wolfe* (1727—1759), general englez mort în Canada în timpul unui război împotriva francezilor.

pe o zi aspră de octombrie. Părăsisem Lowton la patru dimineața și ceasul din Millcote bătea chiar acum ora opt.

Cititorule, deși se pare că nimic nu-mi lipsește, n-am totuși cugetul liniștit. Credeam că la sosirea diligenței o să mă întîmpine cineva. Pe cînd coboram scărița de lemn rezemată de trăsură, privisem îngrijorată în juru-mi, cu speranța că voi auzi rostindu-mi-se numele și voi vedea ceva ce-ar semăna cu o trăsură, care să mă ducă la Thornfield ; dar nu văzui nimic din toate acestea și, cînd întrebai pe un băiat dacă nimeni nu întrebase de domnișoara Eyre, el îmi răspunse că nu. Nu-mi mai rămăsese altceva de făcut decît să cer să mi se pregătească o odaie și iată-mă așteptînd aici, întovărășită doar de temerile și îndoielile mele.

O fată fără experiență, care deodată se vede singură pe lume, încearcă o senzație foarte ciudată. Nu cunoaște pe nimeni, nu-i sigură că va putea atinge cîndva ținta călătoriei și, oprită de tot felul de piedici, nu se mai poate întoarce nici la locul pe care l-a părăsit. Farmecul aventurii îndulcește această senzație, văpaia mîndriei o încălzește, iar zvîcnetul fricii vine s-o tulbure. Și frica puse cu totul stăpînire pe mine, cînd văzui că a trecut o jumătate de ceas și nimeni nu vine să mă întîmpine. În sfîrșit, m-am hotărît să sun.

— Este pe-aici pe-aproape vreo așezare căreia i se spune Thornfield ? întrebai pe băiatul de prăvălie care apăru în ușă.

— Thornfield ? Nu știu, doamnă, dar să întreb în cîrciumă.

Ieși, însă reveni aproape imediat.

— Dumneavoastră sînteți domnișoara Eyre ?

— Da.

— Atunci vă așteaptă cineva.

Am sărit de pe scaun, mi-am luat manșonul și umbrela și am ieșit iute. Un om stătea în fața ușii hanului și, la lumina unui felinar, putui zări în stradă un soi de vehicul la care era înhămat un cal.

— Asta e bagajul dumneavoastră ? spuse cu bruschețe omul care mă aștepta, arătînd spre geamantanul meu.

— Da.

Geamantanul fu repede săltat în vehicul, care era un fel de cupeu. Mă urcai, și înainte ca vizitiul să închidă ușa, îl întrebai ce distanță era pînă la Thornfield.

— Aproape șase mile.

— Și cît o să facem ?

— Cam vreun ceas și jumătate.

Închise ușa, se cățără pe capră și pornirăm. Mergeam încet, așa că avui tot timpul să mă gîndesc. Eram mulțumită că sînt, în sfîrșit, atît de aproape de ținta călătoriei mele și, rezemîndu-mă de fundul trăsurii confortabile, dar nu prea elegante, putui cugeta în voie.

„Pesemne — îmi spusei eu, judecînd după simplicitatea vizitiului și a trăsurii — că doamna Fairfax nu-i o femeie deosebit de luxoasă ; cu atît mai bine ! O singură dată în viață am fost în casă de oameni bogați și am fost nespus de nenorocită. Aș vrea să știu dacă stă singură, numai cu fetița. În cazul ăsta, dacă va fi pe cît de puțin binevoitoare, sînt sigură că ne vom înțelege foarte bine. Am să fac tot ce-mi va sta în putință. E păcat că nu totdeauna obții ce dorești, chiar dacă te străduiești din răsputeri. Cînd venisem la Lowood, de pildă, luasem aceeași hotărîre ; m-am ținut de dînsa și am reușit, dar la doamna Reed toate eforturile mele n-au fost întîmpinate decît cu dispreț. Mă rog lui Dumnezeu ca doamna Fairfax să nu fie a doua doamnă Reed : oricum, nu voi fi silită să rămîn la ea. Dacă lucrurile nu vor merge cum trebuie, am să-mi pot căuta un alt loc. Dar unde om fi ajuns ?"

Lăsai fereastra în jos și privii : Millcote rămînea în urma noastră. Judecînd după numărul luminilor, era un oraș de seamă, mult mai mare decît Lowton. Ne aflam acum — după cîte puteam vedea — pe un fel de izlaz pe care se vedeau risipite cîteva case. Ținutul mi se păru foarte deosebit de cel al Lowoodului ; mai populat, dar mai puțin pitoresc ; mai însuflețit, dar mai puțin romantic.

Drumul era greu și noaptea cețoasă. Vizitiul lăsa calul mai mult la pas, așa că făcurăm două ceasuri. În cele din urmă se întoarse spre mine și spuse :

— Nu mai avem mult pînă la Thornfield.

Privii din nou. Treceam pe lîngă o biserică. Zării turnulețele ei scunde și largi și auzii ceasornicul bătînd sfertul. Pe un povîrniș de deal zării luminile unui sat

sau cătun, strălucind ca o adevărată Cale a Laptelui. Peste zece minute, vizitiul coborî și deschise două porți mari care fură trîntite la loc după trecerea noastră. Urcarăm încet o coastă și ajunserăm înaintea fațadei lungi a unei case. O singură fereastră boltită, cu perdeaua trasă, era luminată ; restul rămînea în întuneric. Trăsura se opri în fața ușii din mijloc, care-mi fu deschisă de o servitoare. Am coborît și am intrat în casă.

— Pe aici, doamnă, îmi spuse femeia.

Trecurăm printr-un hol pătrat, cu uși înalte de jur împrejur și mă duse într-o odaie luminată și de foc și de lumînări : lumina vie mă sili să mă opresc o clipă, orbită din pricina contrastului cu întunericul în care fusesem cufundată cîteva ceasuri. Cînd fui în stare să văd ce mă înconjoară, mi se înfățișă o priveliște plăcută.

Mă aflam într-o încăpere mică, atrăgătoare. Lîngă focul vesel era o masă rotundă ; pe un jeț înalt și de formă demodată ședea cea mai îngrijită și mai scundă doamnă ce se poate închipui. Purta bonetă de văduvă, rochie de mătase neagră și șorț alb de muselină. Întocmai așa mi-o închipuisem pe doamna Fairfax ; crezusem doar că era mai impunătoare și cu o privire mai puțin blîndă. Împletea ; la picioarele ei stătea culcată o pisică mare. Într-un cuvînt, nimic nu lipsea ca să împlinească frumosul ideal al tihnei casnice. Nu se poate închipui ceva mai liniștitor pentru o guvernantă nouă : nu era acea măreție ce te copleșește, acel fast care te buimăcește. În clipa în care intrai, bătrîna doamnă se sculă și foarte binevoitoare veni în întîmpinarea mea :

— Bine ai venit, drăguțo ! Mă tem să nu te fi plictisit de drum ; John mînă așa de încet. Trebuie să-ți fie frig ; apropie-te de foc.

— Doamna Fairfax, nu ? spusei eu.

— Da, chiar eu. Șezi, te rog.

Mă duse la fotoliul său și începu să-mi scoată șalul și să-mi deznoade panglicile pălăriei. O rugai să nu-și dea atîta osteneală.

— O, nu-i nimic, nu-i nimic. Dar mîinile dumitale sînt aproape înghețate ! Leah ! adăugă ea, fierbe puțin vin și fă vreo două sandvișuri ; uite cheile de la cămară.

Scoase din buzunar o legătură mare de chei, cît se poate de gospodărească, şi o dădu servitoarei.

— Apropie-te de foc, urmă ea. Ţi-ai adus geamantanul, nu-i aşa, drăguţo ?

— Da, doamnă.

— Voi spune să ţi-l ducă în odaie.

Şi ieşi.

„Mă tratează ca pe un oaspete, îmi zisei. Nu mă aşteptam la o astfel de primire, credeam că voi găsi oameni reci şi rigizi. Văd că nu mă tratează în felul obişnuit în care am auzit că este tratată o guvernantă : dar să nu ne bucurăm prea repede."

Doamna se întoarse. Cînd Leah aduse tava, ea strînse de pe masă coşul cu lucruri de împletit şi cele cîteva cărţi care se mai aflau acolo şi cu mîna ei îmi întinse gustarea. Atîta atenţie venită din partea stăpînei mele şi încă a unei persoane în vîrstă mă cam stînjenea, dar cum n-avea de loc aerul să facă ceva deosebit, socotii că-i mai bine să-i primesc liniştită politeţea.

— Voi avea plăcerea s-o văd pe domnişoara Fairfax astă-seară ? întrebai eu, după ce luai de cîteva ori din ce-mi oferise.

— Ce spui, draga mea ? Sînt cam surdă, răspunse buna doamnă, apropiindu-şi urechea de gura mea.

Repetai întrebarea, mai desluşit.

— Domnisoara Fairfax ? A, domnişoara Varens, vrei să zici ! Varens e numele viitoarei dumitale eleve.

— Adevărat ? Nu-i fiica dumneavoastră ?

— Nu, eu n-am familie.

Eram s-o întreb ce rudă e cu domnişoara Varens, dar mi-am amintit că nu-i frumos să întrebi prea multe şi eram sigură că, mai curînd sau mai tîrziu, am să aflu.

— Sînt aşa de mulţumită, îmi spuse ea, aşezîndu-se în faţa mea şi luînd pisica pe genunchi, sînt aşa de mulţumită că ai venit. Voi fi foarte fericită să am o tovarăşă. Poţi să fii sigură că aici te vei simţi totdeauna bine : Thornfield este un castel vechi şi vestit, poate cam neglijat în ultima vreme, dar e totuşi un loc respectabil. Ştii însă că iarna te simţi prost singură, chiar în cele mai frumoase reşedinţe. Spun singură, fiindcă Leah este fără îndoială o fată drăguţă, John şi nevastă-sa sînt şi ei

foarte de treabă, dar sînt servitori şi cu ei nu poţi vorbi de la egal la egal; trebuie să-i ţii la distanţa cuvenită dacă vrei să nu-ţi pierzi autoritatea. Iarna trecută, dacă ţi-aduci aminte, a fost o iarnă foarte aspră şi cînd nu ningea, ploua sau bătea vîntul — iarna trecută, zic, din noiembrie pînă în februarie, afară de măcelari şi poştaşi n-a mai venit nimeni pe aici. Căzusem într-un fel de melancolie, tot stînd singură noapte după noapte. Leah îmi mai citea cîteodată, dar cred că biata fată socotea asta o robie. Primăvara şi vara lucrurile au mers mai bine. Soarele şi zilele lungi aduc atîta schimbare ! Apoi, la începutul toamnei, a venit mica Adèle Varens cu bona ei. Un copil însufleţeşte dintr-o dată o casă întreagă şi acum, cînd eşti şi dumneata aici, am să fiu într-adevăr veselă.

Sufletul mi s-a încălzit cînd am auzit-o pe buna doamnă vorbind astfel şi mi-am apropiat scaunul de al ei ; apoi îi arătai dorinţa mea sinceră de a-i fi o tovarăşă la înălţimea tuturor nădejdilor ei.

— Dar nu vreau să te ţin prea tîrziu, spuse ea. Acum o să sune miezul nopţii ; ai călătorit toată ziua şi trebuie să fii obosită. Dacă ţi-ai încălzit picioarele, am să-ţi arăt odaia. Ţi-am pregătit o cameră lîngă a mea. E mică, dar m-am gîndit c-o să te simţi mai bine decît în odăile mari din faţă. Mobilele sînt într-adevăr mai frumoase acolo, dar sînt aşa de triste şi singuratice ! Eu nu dorm niciodată în camerele acelea.

Îi mulţumii pentru alegerea foarte nimerită şi, cum eram într-adevăr obosită de călătorie, mă grăbii să mă retrag. Doamna Fairfax luă luminarea şi mă petrecu. Se duse întîi să vadă dacă uşa sălii era încuiată, pe urmă, după ce scoase cheia, se îndreptă spre scară. Treptele şi balustrada erau de stejar. Ferestrele înalte şi prevăzute cu gratii, ca şi sala spre care dădeau uşile odăilor de dormit, păreau mai degrabă ale unei biserici decît ale unei case. Pe scară şi pe sală stăruia un aer îngheţat, ca de cavou. Te simţeai singur şi părăsit, aşa încît fui mulţumită că odaia mea e mică şi mobilată în stil modern obişnuit.

După ce doamna Fairfax îmi ură prietenos noapte bună, închisei uşa şi privii în jurul meu. În curînd impresia neplăcută lăsată de sala aceea goală, de scara în-

tuncoată și spațioasă, de antreul lung și rece, fu risipită de aspectul primitor al odăiței mele. Îmi adusei aminte că, după o zi de oboseală pentru trup și frămîntare pentru suflet, eram în sfîrșit la adăpost. Cu inima plină de recunoștință, îngenuncheai în fața patului și mulțumii lui Dumnezeu pentru ce îmi dăduse ; nu uitai a-l implora să-mi acorde sprijin pe drumul pe care pășeam mai departe și să-mi dea tăria de a fi vrednică de bunătatea ce mi se arătase cu atîta mărinimie, înainte de-a o fi meritat. În acea noapte, culcușul meu n-avea spini și odaia nu ascundea spaime. Obosită și fericită, adormii repede și adînc. Cînd m-am trezit, de mult se luminase de ziuă.

Ce veselă mi se păru cămăruța mea, cînd soarele, răzbătînd printre perdelele de cit albastru, îmi arătă un covor întins pe parchet și pereți acoperiți cu tapet frumos ? Nu mă putui opri să compar această odaie cu cea de la Lowood, cu scîndurile ei goale și pereții cu văruiala pătată. Cînd ești tînără, aspectul exterior al lucrurilor te impresionează adînc. De aceea mi-am închipuit că o nouă viață va începe de acum înainte, o viață care, pe lîngă spini și trudă, îmi va aduce flori și bucurii. Toate forțele mele sufletești se treziră, ațîțate de această schimbare și de acest cîmp nou deschis speranței ; nu pot spune ce așteptam, dar năzuiam către ceva minunat, care poate n-avea să se petreacă îndată, nici într-o lună, ci într-un viitor pe care nu-l puteam hotărî.

Mă sculai și mă îmbrăcai cu îngrijire. Nevoită să fiu simplă, pentru că toate obiectele mele de îmbrăcăminte erau de o extremă simplicitate, doream totuși — cum e și firesc — să am o înfățișare cît mai plăcută. Nu obișnuiam să disprețuiesc aparențele și să nu mă gîndesc la impresia pe care aș face-o ; dimpotrivă, dorisem totdeauna să arăt cît mai bine și să plac, atît cît îmi putea îngădui lipsa mea de frumusețe. Cîteodată îmi părea rău că nu eram mai frumoasă. Aș fi dorit să am obrajii trandafirii, nasul drept, gura mică, roșie ca o cireașă ; mi-ar fi plăcut să fiu înaltă, bine făcută, să am un port semeț. Simțeam că era o nenorocire să fii atît de mică, de palidă, să ai trăsături neregulate și așa de aspre. Pentru ce mă năpădeau aceste dorinți și aceste păreri de rău ? Ar fi

greu de spus ; atunci nu-mi puteam nici eu da seama : și, totuși, exista o pricină logică, firească.

Cu toate acestea, după ce-mi netezii părul și îmbrăcai rochia neagră care, deși arăta ca un veșmînt de *quaker*[1] avea cel puțin meritul că era bine croită, și după ce îmi potrivii gulerul curat, alb, îmi spusei că arăt destul de bine pentru a mă înfățișa înaintea doamnei Fairfax și că noua mea elevă nu se va îndepărta de mine, cu silă. După ce deschisei fereastra și cercetai dacă toate se aflau la locul lor pe masa de toaletă, ieșii din odaie.

Trecui prin gangul lung și îngust, apoi coborîi scara alunecoasă de stejar. Ajunsei în sala mare, unde mă oprii cîteva clipe spre a privi tablourile ce împodobeau pereții (îmi amintesc că unul dintre ele înfățișa un bătrîn fioros, cu platoșă, iar altul o doamnă cu păr pudrat și colier de mărgăritare), lampa de bronz agățată de tavan și ceasornicul, a cărui cutie era ciudat sculptată, și pe care scurgerea vremii o făcuse neagră ca abanosul. Toate acestea mi se păreau impunătoare, dar pe atunci eram atît de puțin obișnuită cu măreția ! Ușa cu geamuri a holului fiind deschisă, am pășit peste prag. Mi se înfățișa o minunată dimineață de toamnă : cerul era limpede, soarele strălucea deasupra tufișurilor îngălbenite, peste cîmpiile încă verzi. Am înaintat cîțiva pași spre pajiște și am privit casa. Avea trei caturi ; fără să fie prea mare, era totuși destul de încăpătoare. Părea mai degrabă un conac decît castelul unui nobil. Crenelele îi dădeau o înfățișare pitorească. Fațada cenușie a casei se înălța în spatele unor copaci plini de cuiburi de ciori ; păsările zburau croncănind încoace și-ncolo și trecînd pe deasupra pajiștii ajungeau la o livadă, despărțită printr-un gard prăbușit de curtea largă. Lîngă gard străjuia un șir de copaci falnici ca niște stejari noduroși, dar acoperiți de spini. De aici venea pesemne numele casei[2]. În depărtare se zăreau niște dealuri nu atît de înalte ca cele din preajma Lowood-ului, nici atît de rîpoase. Nu păreau niște bariere ce te despărțeau de lume și, totuși, erau îndeajuns de masive și singuratice, lăsînd impresia că înconjoară Thornfieldul,

---

[1] Adept al unei secte religioase foarte austere.
[2] Thornfield înseamnă „cîmpul spinilor".

prefăcîndu-l într-o sihăstrie pe care n-ai fi bănuit-o în preajma unei așezări atît de agitate ca Millcote. Pe coasta unui deal stăteau risipite casele dintr-un mic cătun, ale căror acoperișuri licăreau în bătaia soarelui printre coroanele arborilor. Biserica se înălța în apropierea Thornfieldului. Turla ei înaltă și veche răsărea dintre case și porți, deasupra unui colnic.

Mă bucuram de priveliștea calmă, respiram aerul curat și răcoros. Ascultam croncănitul ciorilor, priveam fațada largă, învechită, a clădirii și tocmai mă gîndeam ce mare trebuie să-i pară casa scundei doamne Fairfax, cînd ea se ivi în ușă.

— Ce ! Ai și ieșit ? Văd că te scoli devreme.

Mă îndreptai spre ea ; mă îmbrățișă și-mi strînse mîna.

— Îți place la Thornfield ? mă întrebă doamna.

Îi răspunsei că-mi place nespus de mult.

— Da, e un loc frumos, dar are să se părăginească dacă domnul Rochester nu se va hotărî să stea sau măcar să vină mai des pe aici. Țarinele frumoase și casele mari au nevoie de ochiul stăpînului.

— Domnul Rochester ? ! exclamai eu.

— Proprietarul Thornfieldului, îmi răspunse ea liniștită. Nu știai că-l cheamă Rochester ?

Bineînțeles că nu știam. Nu auzisem niciodată de el. Dar buna doamnă credea că toată lumea era obligată să fi auzit de domnul Rochester.

— Credeam, urmai eu, că Thornfieldul e proprietatea dumneavoastră.

— A mea ! Bată-te să te bată ! Ce-ți trece prin minte ? A mea ! Eu nu sînt decît îngrijitoarea casei — intendenta. Este adevărat că sînt rudă de departe cu domnul Rochester (din partea mamei) sau cel puțin soțul meu era rudă de-a lor. Era preot, parohul bisericii din Hay, cătunul cel mic pe care-l vezi pe coasta dealului, și în biserica aceea slujea. Mama domnului Rochester era din familia Fairfax, verișoară de-a doua cu soțul meu. Dar nu pun prea mult temei pe legătura asta de rudenie. De fapt asemenea lucruri n-au nici o însemnătate pentru mine. Mă socotesc doar o simplă îngrijitoare și stăpînul meu este totdeauna foarte politicos cu mine. Nu cer nimic mai mult.

— Dar fetiţa, eleva mea ?

— Este pupila domnului Rochester şi dînsul m-a rugat să-i găsesc o guvernantă. Are de gînd, cred, s-o crească în comitatul... Iat-o că vine cu „bona“ ei, căci aşa îi spune ea dădacei.

Astfel se lămuri enigma. Văduva aceea scundă, curtenitoare şi bună, nu era o doamnă, ci o femeie care depindea de alţii, ca şi mine. Pentru asta n-o iubeam de loc mai puţin ; dimpotrivă, îmi era mai dragă ca oricînd. Egalitatea dintre ea şi mine era nu numai rezultatul bunăvoinţei sale, ci şi un lucru real. Cu atît mai bine : asta însemna că voi fi şi mai liberă.

Pe cînd toate lucrurile astea îmi treceau prin minte, o fetiţă, întovărăşită de dădacă, veni în fugă de-a lungul pajiştei. Îmi privii eleva care, la început, părea că nu mă vede. Era o fetiţă de vreo şapte, opt ani, plăpîndă, palidă, cu trăsături fine şi păr bogat, revărsat în bucle pînă la talie.

— Bună ziua, domnişoară Adèle, spuse doamna Fairfax. Vino s-o saluţi pe domnişoara care îţi va fi profesoară şi care va face din tine o fată învăţată.

Fetiţa se apropie.

— *C'est là ma gouvernante ?* [1] zise ea bonei, arătînd spre mine.

— *Mais oui, certainement* [2], i se răspunse.

— Sînt străine ? întrebai eu, mirată că le aud vorbind franţuzeşte.

— Dădaca e străină şi Adèle s-a născut pe continent. Nu l-a părăsit niciodată, cred, pînă acum şase luni, cînd a venit aici. Nu ştia o boabă englezeşte, dar astăzi vorbeşte puţintel. Eu n-o pricep, fiindcă amestecă amîndouă limbile, însă dumitale îţi va veni uşor să te înţelegi cu ea.

Din fericire, avusesem ca profesoară chiar o franţuzoaică şi cum căutasem totdeauna să vorbesc cît mai mult franţuzeşte cu domnişoara Pierrot, iar în ultimii şapte ani învăţasem pe dinafară, în fiecare zi, cîte un pasaj din operele scriitorilor francezi, dîndu-mi multă osteneală cu accentul şi străduindu-mă să imit cît mai bine pronun-

---

[1] E guvernanta mea (fr.).
[2] Da, bineînţeles (fr.).

țarea profesoarei mele, ajunsesem să vorbesc îndeajuns de repede și de corect, ca s-o scot la capăt cu domnișoara Adèle. Cînd i se spuse că eram guvernanta ei, se apropie și-mi strînse mîna. Conducînd-o la dejun, îi spusei cîteva fraze în limba ei. Îmi răspunse la început scurt; dar cînd ne-am așezat la masă și după ce m-a privit țintă vreo zece minute cu ochii ei mari de un castaniu-deschis, începu deodată flecăreala.

— Ah! exclamă ea și continuă în franțuzește, vorbești limba mea tot așa de bine ca și domnul Rochester. Cu dumneata pot vorbi ca și cu el. Și Sophie o să aibă cu cine vorbi. O să fie așa de fericită! Aici nu se înțelege cu nimeni, fiindcă doamna Fairfax e englezoaică în toată legea. Sophie e dădaca mea. A trecut marea cu mine pe un vapor mare... Avea un coș care scotea fum — tii, ce de fum mai scotea!... Eu eram bolnavă. Sophie și domnul Rochester erau și ei bolnavi. Domnul Rochester sta întins pe o canapea într-o odaie frumoasă, căreia-i zicea salon. Sophie și cu mine aveam două paturi mici în altă cameră. Eu eram gata să cad dintr-al meu: era numai atîta de îngust, ca o bancă. Și *mademoiselle...* cum te cheamă!

— Eyre — Jane Eyre.

— Aire? Of! dar nu pot să-l pronunț. Ei, și cum îți spuneam, vaporul nostru s-a oprit dimineața, înainte să răsară soarele, într-un oraș mare — un oraș uriaș cu case negre și acoperite de fum. Nu semăna de loc cu orașul frumos și curat din care plecasem. Domnul Rochester m-a luat în brațe și-am trecut pe-o scîndură care ducea înspre uscat; și Sophie venea în urmă, apoi ne-am urcat cu toții într-o trăsură și ne-am dus la o casă mare și frumoasă, mai mare și mai frumoasă decît asta și căreia i se spunea hotel, unde am stat aproape o săptămînă. Sophie și cu mine ne-am plimbat în fiecare zi într-un loc mare, plin de copaci, căruia i se spunea parc. Eram mulți copii acolo, nu numai eu, și un eleșteu cu păsări frumoase pe care le hrăneam cu firimituri de pîine.

— Poți s-o înțelegi dacă vorbește atît de repede? întrebă doamna Fairfax.

O înțelegeam foarte bine, fiindcă eram obișnuită cu vorbirea năvalnică a doamnei Pierrot.

— Întreab-o despre părinţii ei, urmă doamna cea bună. Aş fi curioasă să aflu dacă-şi mai aduce aminte de dînşii.

— Adèle, întrebai eu, cu cine stăteai în oraşul acela frumos şi curat despre care mi-ai vorbit ?

— Am stat un timp cu mama : dar ea a plecat la Maica Domnului. Mama mă învăţa să dansez, să cînt şi să spun versuri ; o mulţime de domni şi doamne frumoase veneau s-o vadă şi eu dansam în faţa lor şi le cîntam. Tare-mi plăcea. Vrei să mă auzi cum cînt ?

Fiindcă terminase micul dejun, îi dădui voie să-mi arate ce ştie. Coborî de pe scaun şi se aşeză pe genunchii mei şi pe urmă, împreunîndu-şi mîinile cu prefăcută modestie, îşi aruncă buclele înapoi, ridică ochii în tavan şi începu să cînte o arie dintr-o operă. Era vorba de o femeie părăsită care, după ce plînsese din pricina perfidiei amantului, îşi chema în ajutor mîndria. Cerea slugilor ei s-o împodobească dîndu-i bijuteriile cele mai strălucitoare, s-o îmbrace în rochiile cele mai elegante, căci s-a hotărît să se ducă în noaptea aceea la bal, unde trebuia să-l întîlnească pe înşelător, spre a-i dovedi prin veselia ei că n-o doare necredinţa lui.

Aria aleasă părea ciudată pentru un copil, dar socotii că originalitatea constă în a face să răsune pe buzele-i nevinovate accentele dragostei şi ale geloziei. În orice caz, era ceva de prost gust, cel puţin aşa mi se păru mie.

Adèle cîntase melodia destul de bine şi cu naivitatea vîrstei sale. După ce sfîrşi, coborî de pe genunchii mei şi zise :

— Acum, *mademoiselle*, voi spune cîteva versuri !

Luînd ţinuta de rigoare începu : *„La ligue de rats“ : fable de La Fontaine*[1]. Declamă fabula cu intonaţie corectă, fiind foarte atentă la punctuaţie. Mlădierea glasului şi gesturile potrivite, lucru foarte rar la vîrsta ei, dovedeau că fusese învăţată cu grijă.

— Cine te-a învăţat fabula asta ? o întrebai.

— Mama ; ea mi-o spunea totdeauna aşa. De cîte ori ajungeam aici, cînd spui : *„Qu'avez-vous donc ? lui dit un de ces rats, parlez !“*[2] mă punea să ridic mîna ca

---

[1] *Liga şoarecilor*, fabulă de La Fontaine (fr.).

[2] Ce ai ? îi spuse unul dintre şoareci, vorbeşte ! (Fr.)

să-mi aduc aminte că trebuie să ridic şi glasul. Acum vrei să dansez puţin ?

— Nu, ajunge. Dar cînd a plecat mama ta la Maica Domnului, cu cine ai rămas ?

— Cu *madame* Frédéric şi bărbatu-său. Ea m-a îngrijit, dar nu mi-e rudă. Cred că e săracă, pentru că n-are casă atît de frumoasă ca mama. De altfel n-am rămas mult acolo. Domnul Rochester m-a întrebat dacă vreau să vin să stau cu el în Anglia şi am răspuns că da, pentru că-l cunoscusem pe domnul Rochester înaintea doamnei Frédéric şi fusese totdeauna bun cu mine; îmi dădea rochii şi jucării frumoase. Dar nu şi-a ţinut făgăduiala, fiindcă după ce m-a adus în Anglia, a plecat şi nu l-am mai văzut niciodată.

După micul dejun, Adèle şi cu mine ne-am dus în bibliotecă. Din porunca domnului Rochester, aici trebuia să fie sala de studiu. Cele mai multe cărţi erau încuiate în nişte dulapuri mari, cu geamuri. Unul singur era deschis. Cuprindea lucrări elementare din toate domeniile, romane, volume de literatură uşoară, de poezii, biografii şi însemnări de călătorie. Socotise pesemne că asta era tot ce putea dori să citească o guvernantă. Într-adevăr, eram mulţumită deocamdată şi, în comparaţie cu puţinele cărţi pe care le frunzăream din cînd în cînd la Lowood, mi se părea că am aici nenumărate prilejuri de desfătare şi învăţătură. În aceeaşi cameră se mai aflau un pian nou de tot, un şevalet şi două globuri, pentru lecţiile de geografie, de bună seamă.

Adèle se dovedi o elevă destul de cuminte, deşi niciodată nu mă asculta cu prea multă atenţie. Nu era obişnuită să muncească organizat şi m-am gîndit că n-ar fi fost nimerit s-o iau prea repede de la început. De aceea, după ce i-am vorbit mult timp şi am învăţat-o cîteva lucruri, văzînd că era aproape douăsprezece, îi dădui voie să se înapoieze la dădaca ei.

M-am hotărît ca pînă la ora cinci să desenez pentru ea cîteva schiţe.

În vreme ce urcam să-mi iau mapa şi creioanele, mă chemă doamna Fairfax.

— Lecţia dumitale de dimineaţă s-a sfîrşit, cred, îmi zise ea.

Glasul venea dintr-o odaie a cărei ușă cu canaturi era deschisă. Intrai, cînd o auzii că mă strigă. Văzui atunci o odaie spațioasă și impozantă. Pe jos era așternut un covor turcesc, fotoliile și perdelele erau roșii, pereții îmbrăcați în lemn de nuc, tavanul împodobit cu sculpturi minunate. O fereastră mare, cu multe vitralii, lăsa să pătrundă lumina limpede a dimineții. Doamna Fairfax curăța cîteva vase de marcasită roșie, așezate pe bufet.

— Ce odaie frumoasă! exclamai eu privind în jurul meu. Niciodată nu mai văzusem o odaie atît de impunătoare.

— Asta e sufrageria. Tocmai am deschis fereastra să intre puțin aer și soare, căci totul e așa de umed în apartamentele rar locuite! Salonul miroase ca o pivniță.

Îmi arătă o boltă mare arcuită, acoperită de o perdea purpurie, ridicată deocamdată. Am urcat cele două trepte largi din fața bolții și m-am uitat înăuntru; mi s-a părut o priveliște de basm, într-atît era de minunat ceea ce se oferea ochilor mei neobișnuiți cu asemenea lucruri. Nu era, cu toate astea, decît un simplu salon foarte arătos, iar alături un budoar. Pe jos se aflau covoare albe, ce păreau presărate cu strălucitoare cununi de flori. Tavanele erau împodobite cu reliefuri de ciorchini de struguri și frunze de viță, de un alb ca zăpada, ce contrasta puternic cu stofele și divanele stacojii. Vase strălucitoare de Boemia, de un roșu-rubiniu, scoteau în relief marmura albă a căminului. Între ferestre, oglinzi mari răsfrîngeau acea îmbinare de zăpadă și foc.

— Ce rînduială în toate odăile, doamnă Fairfax! exclamai eu. Nici o învelitoare și, totuși, nici un fir de praf. Dacă n-ar fi frigul ăsta, ar părea că sînt locuite zi de zi.

— Ei, ce să faci, domnișoară Eyre. Domnul Rochester vine rar, însă totdeauna pe neașteptate. Nu-i place de loc să găsească mobilele acoperite și să audă zgomotul dereticatului, așa încît mă străduiesc ca odăile să fie totdeauna pregătite.

— Domnul Rochester e un om pedant și pretențios?

— Nu chiar; dar are gusturile și obiceiurile unui gentilom și vrea ca totul să fie rînduit după voia lui.

— Îl iubești? E iubit?

— O, da. Pe aici familia sa a fost totdeauna respectată. Aproape tot ţinutul e încă din timpuri străvechi al Rochesterilor.

— Dar... lăsînd la o parte averea, dumneata îl iubeşti? Aşa, numai ca om, e simpatizat ?

— N-aş avea de ce să nu-l iubesc, cred că şi arendaşii îl socotesc un stăpîn drept şi darnic ; dar n-a stat niciodată prea mult timp printre ei.

— Şi n-are nici un fel de ciudăţenii ? Într-un cuvînt, ce fel de om e ?

— O, e un om fără cusur, cel puţin aşa mi se pare mie. Poate că e cam ciudat. A călătorit şi a văzut multe. Sînt încredinţată că e foarte învăţat, dar de vorbit, n-am vorbit niciodată prea mult cu el.

— Ce ciudăţenii are ?

— Nu ştiu, nu-i de loc uşor de spus : nimic deosebit, dar cînd începe să-ţi vorbească, simţi că-i mai altfel decît alţii. Nu poţi fi niciodată sigur dacă vorbeşte serios ori glumeşte, dacă-i mulţumit sau nu. Pe scurt, nu-ţi poţi da bine seama ce gîndeşte, sau cel puţin eu nu pot : dar n-are a face, e un stăpîn foarte bun.

Asta-i tot ce am aflat de la doamna Fairfax despre stăpînul ei şi al meu. Sînt unii oameni care nu se pricep de loc să schiţeze portretul moral al cuiva, să observe ce-i caracteristic unei persoane sau unui lucru ; buna noastră doamnă aparţinea fără îndoială acestei categorii. Întrebările mele o neliniştea, dar n-o făceau să găsească nimic nou. În ochii ei, domnul Rochester era domnul Rochester, un gentilom, un moşier şi nimic mai mult : nu cerceta mai adînc lucrurile şi dorinţa mea de a căpăta o imagine mai precisă a caracterului său o mira, de bună seamă.

Cînd părăsirăm sufrageria, mă pofti să-mi arate restul casei ; m-a condus peste tot. Am admirat eleganţa şi curăţenia ce domneau pretutindeni. Mai ales camerele din faţă mi se părură deosebit de impresionante ; unele dintre cele de la catul trei, deşi întunecoase şi scunde, erau interesante prin aspectul lor străvechi. Pe măsură ce mobilele de la primele caturi se demodaseră, fuseseră trimise sus şi lumina slabă ce pătrundea prin ferestruici scotea la iveală paturi vechi de o sută de ani, cufere de

stejar sau de nuc, care datorită sculpturilor ciudate, înfăţişînd ramuri de palmieri sau capete de îngeraşi, semănau mult cu arca lui Noe, şiruri de jilţuri venerabile, cu spetezele înguste şi înalte, scaune şi mai vechi, purtînd urmele pe jumătate şterse ale unor broderii lucrate de mîini care de două generaţii nu mai erau decît pulbere. Toate astea dădeau catului al treilea de la Thornfield Hall înfăţişarea unei case a trecutului, a unei racle cu moaşte. În timpul zilei îmi plăcea liniştea ciudată şi întunericul acelor încăperi, dar noaptea pentru nimic în lume n-aş fi dormit în acele paturi largi şi grele, cu tăblii masive de stejar, umbrite de perdele uriaşe ale căror broderii înfăţişau flori ciudate, păsări şi mai ciudate şi cele mai ciudate chipuri omeneşti. Cît de straniu trebuie să fi arătat toate acestea sub razele palide ale lunii!

— Servitorii dorm în odăile astea? întrebai eu.

— Nu; servitorii stau în nişte apartamente mai mici, în spatele casei. În camerele astea nu doarme niciodată nimeni. Dacă ar fi o stafie la Thornfield Hall, cu siguranţă că aici şi-ar căuta refugiul.

— Cred şi eu. Va să zică n-aveţi stafii?

— După cîte ştiu eu, nu, răspunse zîmbind Fairfax.

— Nici în tradiţiile locului? Nu sînt legende sau poveşti cu stafii?

— Nu cred. Se spune totuşi că Rochesterii au fost nişte oameni foarte violenţi. Poate de aceea stau acum atît de liniştiţi în mormintele lor.

— Da. După frămîntarea unei vieţi zbuciumate, dorm bine, murmurai eu. Dar unde te duci, doamnă Fairfax? o întrebai văzînd-o că se îndepărtează.

— Pe terasă. Nu vrei să vezi ce privelişte se zăreşte de sus?

O urmai pe o scară foarte îngustă ce ducea la mansardă; de acolo urcarăm o scăriţă şi trecînd printr-un chepeng ajunserăm pe acoperiş. Eram acum la acelaşi nivel cu crengile pline de cuiburi de ciori şi le puteam vedea bine de tot. Rezemată de creneluri, privii în depărtare şi cercetai locurile ce se întindeau în faţa mea, ca o hartă. Atunci văzui pajiştea scînteietoare şi catifelată ce înconjura casa. Cîmpul era mare cît un parc şi acoperit ici-colo cu pîlcuri de copaci bătrîni. Pădurea

tristă și deasă era străbătută de o cărare neumblată și atît de acoperită cu mușchi, încît arăta mai verde decît arborii cu frunzișul lor. Biserica, porțile, drumul, dealurile liniștite, toată firea părea că se odihnește sub soarele zilei de toamnă. În zare, un cer adînc de azur cu pete albe de marmură, ca niște perle. Nimic nu era uimitor în această priveliște, dar totul te încînta. Cînd m-am înapoiat și am trecut din nou prin chepeng, abia de mai vedeam în josul scăriței. Mansardele mi se păreau întunecate ca niște cripte, în comparație cu cerul albastru, cu tufișurile, pășunile și dealurile în mijlocul cărora se afla castelul, cu toate împrejurimile luminate de razele soarelui, pe care le admirasem, năpădită de fericire.

Doamna Fairfax rămase o clipă în urmă, să ferece chepengul. Bîjbîind, am găsit ușa care ducea afară din mansardă și am coborît scara întunecată. Rătăcii cîtva timp pe coridorul ce despărțea, la catul al treilea, camerele din față de cele din spate. Era strîmt, scund și întunecos ; n-avea decît o fereastră mică ce-l lumina din capătul cel mai îndepărtat. Cele două rînduri de ușițe negre și închise te făceau să te gîndești la gangul castelului unui Barbă-Albastră.

Cînd treceam, pășind ușor pe acolo, urechile-mi fură izbite de un hohot de rîs, singurul sunet pe care nu te-ai fi așteptat să-l auzi într-un loc atît de tăcut.

Era un rîs ciudat, limpede, dar fără viață și fără nici o umbră de veselie. M-am oprit. Rîsul încetă doar o clipă, apoi izbucni mai tare : căci întîiul hohot, deși deslușit, fusese foarte slab. De data asta era zgomotos, părînd că trezește răsunet în toate odăile pustii, deși pornise din una singură, a cărei ușă aș fi putut s-o arăt chiar, fără să greșesc.

— Doamnă Fairfax — strigai eu, pentru că în acea clipă cobora scara — ai auzit hohotul acela de rîs ? De unde o fi venind ?

— Pesemne-i vreo servitoare, răspunse ea ; poate Grace Poole.

— Ai auzit-o ? întrebai din nou.

— Da; și o aud adeseori. Coase într-una din odăile astea. Cîteodată stă și Leah cu ea, iar cînd sînt împreună, fac deseori zgomot.

Rîsul se repetă pe un ton coborît, sacadat și se sfîrși printr-un murmur ciudat.

— Grace! strigă doamna Fairfax.

Nu mă așteptam să aud pe cineva răspunzînd, căci acel rîs era tragic și supranatural. Niciodată n-am auzit unul la fel. Din fericire era ziua nămiaza mare, așa că nici o împrejurare prielnică stafiilor nu însoțise acel zgomot și nici locul, nici ceasul nu puteau trezi spaima. Altfel m-ar fi cuprins o groază superstițioasă. Faptele îmi dovediră că fusesem de-a dreptul nebună cînd mă speriasem.

Văzui deschizîndu-se o ușă în apropierea mea și o servitoare ieși. Era o femeie între treizeci și patruzeci de ani. Avea umerii obrajilor pătrați, părul roșu, fața urîtă și aspră. Nu se poate închipui arătare mai puțin romantică, mai puțin fantomatică.

— Prea mult zgomot, Grace, zise doamna Fairfax. Nu uita poruncile pe care le-ai primit!

Grace făcu o reverență tăcută și plecă.

— Femeia asta coase și o ajută pe Leah, urmă văduva. Desigur că nu-i fără cusur, dar lucrează minunat. A, bine că mi-am adus aminte! Cum te-ai împăcat azi dimineață cu eleva dumitale?

Îndreptînd astfel convorbirea spre Adèle, ajunserăm repede în odăile vesele și luminoase de jos. Adèle ne întîmpină, strigîndu-ne:

— *Mesdames, vous êtes servies!* [1] Pe urmă adăugă: *J'ai bien faim, moi!* [2]

Masa era gata și ne aștepta în odaia doamnei Fairfax.

---

[1] Doamnelor, poftiți la masă! (Fr.)
[2] Mie mi-e grozav de foame! (Fr.)

CAPITOLUL XII

FELUL LINIŞTIT ÎN CARE FUSESEM primită la Thornfield părea să-mi vestească o viaţă uşoară şi impresia asta n-a fost întru nimic dezminţită cînd am cunoscut mai bine castelul şi pe cei ce-l locuiau. Doamna Fairfax era într-adevăr ceea ce îmi păruse de la început: o femeie blîndă, binevoitoare, destul de instruită şi de o inteligenţă obişnuită. Eleva mea era o fată foarte vioaie, dar fiindcă fusese răsfăţată şi lăsată în voia ei, avea cîteodată toane. Cum însă era încredinţată cu totul îngrijirilor mele şi nici o intervenţie nechibzuită nu venea de nicăieri să pună piedici metodelor mele de educaţie, renunţă repede la micile ei capricii şi deveni fată ascultătoare. N-avea nici un talent deosebit, nici o trăsătură de caracter mai pronunţată, nici o latură a sentimentelor sau preferinţelor care ar fi putut-o înălţa fie şi cu o şchioapă deasupra celorlalţi copii, dar nici n-avea

vreun cusur care s-o facă inferioară celor mai mulţi dintre ei. Progresa mulţumitor şi îmi arăta o dragoste care, dacă nu era prea profundă, era în schimb sinceră şi caldă. Silinţa ce şi-o dădea ca să-mi placă, simplicitatea, flecăreala ei veselă îmi insuflau şi mie destulă dragoste ca să putem fi mulţumite una de alta.

Limbajul acesta, *par parenthèse*[1], ar putea să le pară rece acelora care afişează doctrine pompoase despre firea îngerească a copiilor şi despre devotamentul idolatru ce trebuie să li-l arate cei însărcinaţi cu creşterea lor. Dar eu nu scriu ca să măgulesc egoismul părinţilor sau să mă transform în ecou al făţărniciei ; eu spun adevărul şi atît. Mă îngrijeam cu conştiinciozitate de progresele şi bunul mers al educaţiei Adèlei şi nutream pentru ea o dragoste calmă, după cum pe doamna Fairfax o iubeam din pricina bunătăţii sale şi în tovărăşia ei aflam totdeauna o mare plăcere dăruită de privirea-i calmă, de sufletul şi caracterul ei potolit.

Dojenească-mă cine o vrea, cînd voi mai spune că din timp în timp mă plimbam singură, că priveam prin grilajul porţii drumul ce se-ntindea înaintea mea, sau că văzînd pe Adèle jucîndu-se cu dădaca şi pe doamna Fairfax făcînd peltea în cămara de provizii, urcam cele trei caturi, ridicam chepengul podului şi mă duceam pe terasă ; că atunci cînd, în sfîrşit, ochii mei puteau cuprinde cîmpiile, colinele, linia întunecată a orizontului, doream cu înflăcărare sprijinul unei puteri în stare să-mi arate ce era dincolo de aceste hotare, ca să cercetez acea lume activă, acele ţinuturi şi oraşe pline de viaţă, despre care auzisem vorbindu-se, dar pe care niciodată nu le văzusem. Atunci îmi doream mai multă experienţă de viaţă, legături mai strînse cu ceilalţi semeni şi putinţa de a cunoaşte un număr mai mare de oameni şi caractere mai diferite decît cele de la Thornfield. Preţuiam ce era bun în doamna Fairfax şi în Adèle, dar credeam în existenţa altor firi, a căror bunătate să fie mai caldă. Aş fi vrut să pot vedea cu ochii mei lucrurile de a căror existenţă eram încredinţată.

---

[1] În treacăt fie spus (fr.).

Cu siguranţă că mulţi mă vor huli şi mă vor socoti o fire veşnic nemulţumită. Dar n-aveam încotro; neastîmpărul era în firea mea şi cîteodată mă frămînta pînă la tortură. Atunci, unica mea uşurare era să mă plimb încoace şi încolo pe coridorul de la catul al treilea, retrasă în mijlocul liniştii şi singurătăţii ce domneau acolo, să mă opresc cu ochii minţii asupra tuturor nălucirilor strălucitoare ce se înfăţişau dinainte-mi şi care, de bună seamă, erau numeroase şi ademenitoare. Aceste gînduri îmi furnicau neîncetat prin minte şi neliniştea ce mă frămînta îmi dădea totuşi viaţă. Îmi plăcea nespus să ascult o poveste fără sfîrşit, o poveste plăsmuită de închipuirea mea, plină cu tot felul de isprăvi, cu viaţă, cu flăcări şi pasiuni — tot lucruri pe care le doream atît de mult, dar pe care viaţa mea actuală nu mi le oferea.

Degeaba se crede că oamenii ar trebui să fie fericiţi atunci cînd au linişte; lor le trebuie acţiune şi dacă n-o au, şi-o creează. Milioane de fiinţe sînt condamnate la viaţă mai monotonă decît a mea şi milioane se răzvrătesc împotriva soartei. Nimeni nu-şi închipuie cîte revolte, afară de cele politice, dospesc în masa fiinţelor vii care populează pămîntul. Ne închipuim că femeile sînt totdeauna foarte potolite, dar femeile simt ca şi bărbaţii; au nevoie să-şi folosească puterile ca şi fraţii lor, le trebuie un cîmp pe care să-şi desfăşoare strădaniile, întocmai ca şi bărbaţii lor. Ele suferă din pricina constrîngerii prea straşnice, şi a nemişcării prea absolute, exact aşa cum ar suferi şi bărbaţii. Fraţii lor mai fericiţi dau dovadă de orbire cînd spun că ele trebuie să se mărginească la a face budinci, la a împleti ciorapi, a cînta la pian şi a broda săculeţe. E o nesocotinţă să le condamni ori să le iei în rîs dacă încearcă să facă sau să înveţe mai mult decît statorniceşte tradiţia că-i de trebuinţă pentru ele.

Cînd mă aflam acolo, singură, auzeam deseori rîsul lui Grace Poole; totdeauna acelaşi rîs încet şi gros — ha! ha! — ce mă făcuse să tresar prima dată. Auzeam de asemenea murmurul ei ciudat, mai ciudat chiar decît rîsul. Erau zile cînd rămînea cu totul tăcută şi altele cînd scotea sunete neînţelese. Cîteodată o vedeam ieşind din odaie, ducînd în mînă un lighean, o farfurie sau o tavă,

coborînd în bucătărie şi înapoindu-se după scurt timp (oh! cititorule romantic, iartă-mă dacă-ţi spun întreg adevărul!) cu o cană de bere neagră. Înfăţişarea ei avea darul de a domoli orice curiozitate trezită de ţipetele-i curioase. Avea trăsături aspre şi nimic în făptura sa nu te putea atrage. Încercai de mai multe ori să intru în vorbă cu ea, dar nu era vorbăreaţă. De obicei un răspuns monosilabic reteza scurt orice încercare de acest fel.

Ceilalţi servitori, John şi nevastă-sa, Leah, fata în casă şi Sophie, dădaca franceză, erau oameni cumsecade, dar întru nimic deosebiţi. Cu Sophie vorbeam franţuzeşte şi cîteodată o întrebam despre ţara ei natală; dar nu era în stare să povestească sau să descrie, răspunsurile ei nelămurite şi încurcate te făceau să crezi că dorea mai curînd să încetezi, decît să continui cu întrebările.

Astfel trecură octombrie, noiembrie şi decembrie. Într-o după-amiază de ianuarie, doamna Fairfax îmi ceru o zi de învoire pentru Adèle, care răcise. Adèle stărui cu o însufleţire ce-mi aminti cît de preţioase mi se păreau zilele libere, cînd eram copil. I-o dădui deci, gîndindu-mă că-i bine să mă arăt, în privinţa asta, mai înţelegătoare. Era o zi frumoasă şi liniştită, deşi foarte rece; mă săturasem să tot stau nemişcată în bibliotecă o întreagă dimineaţă ce mi se părea nesfîrşită. Doamna Fairfax tocmai încheiase o scrisoare. Mi-am pus pălăria şi paltonul şi i-am spus că duc eu scrisoarea la poşta din Hay, la o depărtare de două mile. Socoteam că va fi o plimbare plăcută. Cînd Adèle fu aşezată pe scăunaşul ei, lîngă focul din odaia doamnei Fairfax, îi dădui cea mai frumoasă păpuşă de ceară a ei (pe care o păstram de obicei învelită în poleială în sertar) şi o carte de istorie.

— *Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère mademoiselle Jeannette*[1], îmi spuse ea.

O îmbrăţişai şi plecai.

Pămîntul era îngheţat, aerul liniştit şi drumul singuratic. Pînă m-am încălzit am mers repede, dar după aceea am domolit pasul, să mă bucur în tihnă şi să trăiesc cît mai din plin desfătarea acelei clipe. Cînd tre-

---

[1] Întoarce-te repede, buna mea prietenă, dragă domnişoară Jeannette (fr.).

cui pe lîngă clopotniță, la biserică bătea ora trei. Acel ceas al zilei avea farmec pentru mine, fiindcă se apropia amurgul și soarele scăpăta alene către asfințit. Eram la o milă de Thornfield, pe un drumeag vestit vara pentru trandafirii sălbatici, pentru nucii și rugurile de mure pline de rod, care creșteau pe margini; chiar la vremea aceea erau încă poame roșii de păducel, dar farmecul său cel mai de seamă stătea în singurătatea-i desăvîrșită și tihna-i netulburată de foșnetul frunzelor. Dacă se stîrnea o adiere, aici nu se auzea nici un sunet, pentru că nu exista nici unul din acei arbori al căror frunziș se păstrează totdeauna verde și prin care șuieră vîntul; păducelul veștejit și tufișurile de aluni rămîneau tot atît de mute ca și pietrele albe, tocite, din mijlocul drumului. Cît puteam cuprinde cu ochii, de fiece parte, vedeam doar cîmpii, pe care vitele nu mai pășteau, și dacă zăream, din timp în timp, vreo pasăre cafenie sărind pe gardurile vii, credeam că-i o ultimă frunză moartă, ce nu se desprinsese încă de pe ramură.

Drumeagul urca necontenit pînă la Hay. După ce am făcut cam jumătate din drum, m-am așezat pe treptele unei scări mici ce urca înspre un ogor, îmi strînsei bine mantila în jurul corpului și-mi ascunsei mîinile în manșon. Nu simțeam de fel gerul, deși era foarte aspru, după cum dovedea gheața ce acoperea drumul, în mijlocul căruia un pîrîiaș acum înghețat se revărsase cu cîteva zile mai înainte, pe o vreme de dezgheț. Din locul unde mă aflam, zăream Thornfieldul: castelul cenușiu și crenelat era lucrul cel mai izbitor din valea a cărei panoramă mi se arăta. La apus se vedeau pădurile din Thornfield și arborii unde își făceau cuiburi ciorile. Am zăbovit acolo pînă ce soarele coborî și pieri, purpuriu, dincolo de crestele copacilor. Atunci am pornit-o iarăși spre răsărit.

În fața mea vedeam luna ridicîndu-se pe coama unui deal, palidă încă și părînd un norișor, dar devenind din ce în ce mai strălucitoare. Plutea deasupra satului Hay, care, pe jumătate pierdut printre arbori, își înălța fumul albastru din cele cîteva hornuri. Mai aveam o milă pînă acolo, și, totuși, în mijlocul acelei liniști depline, zgomotele firave ale vieții răzbăteau pînă la mine. Auzeam și murmurul rîurilor, însă din ce vale și de la ce depărtare,

n-aş fi putut-o spune. Dincolo de Hay erau însă multe dealuri şi — fără îndoială — multe rîuri îşi strecurau firul apei printre ele. Seara aceea liniştită lăsa să se audă clipocitul cristalin al pîraielor apropiate şi susurul stins al celor mai de departe.

Dar acele delicate clipociri şi şoapte, atît de îndepărtate şi de limpezi totodată, fură acoperite de un zgomot neaşteptat. Un tropăit, un sunet metalic de potcoave izbite în pămîntul îngheţat înlătură clipocitul dulce al apelor, tot aşa precum într-un tablou, masa greoaie a unei stînci sau trunchiul masiv al unui stejar gros, înfipt cu tărie pe primul plan, te împiedică să vezi colinele albăstrii, zarea luminoasă şi norii ce-şi contopesc nuanţele.

Zgomotul îl făcea un cal ce se apropia. Cotiturile drumeagului mi-l ascundeau încă, dar îl auzeam venind. Mă pregăteam să părăsesc drumul, fiindcă era îngust, dar m-am oprit numai şi m-am tras puţin la o parte, să-l las să treacă. Eram tînără pe-atunci şi mintea mi-era pălită de tot felul de plăsmuiri luminoase ori întunecate. Amintirile din poveştile doicii erau, alături de atîtea altele, adînc întipărite în mintea mea. Totuşi, cînd răsăreau din tainiţele minţii, aveau mai multă tărie şi vioiciune pentru cea care eram acum, decît avuseseră pentru copilul de-odinioară. În timp ce calul se apropia şi aşteptam clipa cînd avea să apară în lumina tulbure a înserării, îmi amintii de o poveste pe care mi-o spunea Bessie; era vorba de un spiriduş din nordul Angliei, numit „Gytrash". Acest spiriduş rătăcea pe drumurile singuratice, în chip de cal, catîr sau dulău şi se arăta uneori călătorilor întîrziaţi, asemeni calului acestuia ce venea acum înspre mine.

Ajunsese aproape, dar încă nu se vedea, cînd afară de tropăit auzii un zgomot venind din tufiş şi văzui strecurîndu-se de-a lungul alunilor un cîine mare, care, datorită blănii sale albe vrîstate cu negru, se zărea cu uşurinţă printre pomi. Era tocmai una dintre înfăţişările pe care le lua Gytrash: un animal ce semăna cu un leu, cu păr lung şi cap uriaş. Trecu totuşi destul de liniştit pe lîngă mine, fără să-şi întoarcă ochii lui ciudaţi, aşa cum mă aşteptam. Apăru şi calul, un animal înalt ce purta

un călăreț. Acel bărbat destrămă dintr-o dată tot farmecul, pentru că Gytrash nu fusese nicicînd încălecat de făptură omenească. El era totdeauna singur și, după părerea mea, spiridușii puteau sălășlui în trupul necuvîntător al animalelor, dar nu prea jinduiau după forma unei banale ființe omenești. Nu era deci Gytrash, ci un simplu călător care luase drumul cel mai scurt spre Millcote. Trecu pe lîngă mine și își urmă drumul. Dar după cîțiva pași mă întorsei, căci atenția îmi fu atrasă de zgomotul unei căderi și exclamația : „Ce dracu mă fac acum ?" Animalul alunecase pe gheața care acoperea șoseaua ; calul și călărețul se prăbușiră. Cîinele se întoarse și el, alergînd în salturi. Văzînd starea nenorocită în care se afla stăpînu-său și auzind calul icnind, lătră de hăuliră văile, cu o putere la care te puteai aștepta văzîndu-i statura. Chelălăi dînd tîrcoale calului și călărețului trîntiți la pămînt, apoi alergă spre mine. Era tot ce putea face, n-avea cum să cheme pe altcineva în ajutor.

L-am urmat și am găsit pe călător chinuindu-se să iasă de sub cal. Făcea asemenea eforturi, încît mi-am zis că nu s-a putut lovi prea tare. Totuși îl întrebai :

— Sînteți rănit, domnule ?

Mi se păru că-l aud înjurînd, dar nu eram sigură. Cert este că mormăi ceva și nu-mi răspunse îndată.

— Ce pot face pentru dumneata ? întrebai din nou.

— Numai să te dai la o parte, îmi răspunse el, pe cînd se ridică în genunchi, apoi în picioare.

M-am supus. Atunci începu o operație grea, complicată și zgomotoasă, însoțită de lătrături atît de furioase, încît a trebuit să mă dau la o parte, dar n-am vrut să plec înainte de a vedea sfîrșitul. Totul s-a terminat cu bine : calul a fost pus pe picioare iar cîinele fu domolit printr-un „Jos, Pilot !" Călătorul, aplecat acum, își pipăia laba piciorului și coapsa, de bună seamă să vadă dacă mai erau teferе ; dar se pare că era totuși ceva care îl făcea să sufere, căci îndată se îndreptă spre treptele de unde tocmai mă ridicasem și se așeză.

Se vedea că în ziua aceea aveam mare dorință să fiu de folos, sau cel puțin îndatoritoare, căci mă apropiai din nou și zisei :

— Dacă sînteţi rănit, domnule, pot aduce pe cineva de la Thornfield, sau de la Hay.

— Mulţumesc, nu-i nevoie: n-am nici un os rupt, e numai o scrîntitură.

Încercă din nou să umble, dar efortul acesta îi smulse fără voie un geamăt.

Nu se întunecase încă bine şi luna devenise strălucitoare. Îl putui vedea limpede pe străin. Era îmbrăcat într-o jachetă lungă de călătorie, cu guler de blană şi catarame de oţel. De talie mijlocie, avea pieptul foarte lat, faţa întunecată, trăsăturile aspre şi fruntea largă. Ochii şi sprîncenele încruntate arătau că are o fire aprigă şi că acum e tare nemulţumit. Nu mai era tînăr, dar nici nu se putea încă spune că e în vîrstă. Putea să aibă treizeci şi cinci de ani. Nu-mi era de loc teamă de el: simţeam doar puţină sfială. Dacă ar fi fost un tînăr frumos, un erou de roman, n-aş fi îndrăznit să-l mai întreb ceva, deşi vedeam bine că nu-i fac nici o plăcere, sau n-aş fi cutezat să-i ofer servicii pe care nu le cerea. Nu vorbisem niciodată cu un tînăr frumos şi nici nu ştiu dacă văzusem vreunul. Aduceam omagii teoretice frumuseţii, eleganţei, curteniei şi farmecelor fascinante, dar dacă aş fi întîlnit vreodată un bărbat cu toate aceste însuşiri, instinctul m-ar fi înştiinţat că el nu găseşte şi nici nu poate găsi la mine ceva care să-l încînte. Aş fi fugit de el cum fugi de foc, de fulgere, de tot ce nu-i plăcut, deşi e strălucitor.

Dacă acel străin mi-ar fi zîmbit şi s-ar fi arătat prietenos cînd i-am vorbit, dacă mi-ar fi refuzat ajutorul cu voie bună şi mulţumindu-mi, mi-aş fi urmat drumul, fără a fi ispitită să-mi reînnoiesc întrebările. Dar încruntarea şi asprimea călătorului m-au ajutat să mă simt bine şi, cînd îmi făcu semn să plec, rămăsei pe loc, spunîndu-i:

— Dar, domnule, nu pot să te părăsesc acum, pe drumul ăsta pustiu, înainte de a vedea că eşti din nou în stare să încaleci.

Cînd am spus asta m-a privit; pînă acum abia dacă-şi întorsese ochii către mine.

— Mi se pare că la ora asta dumneata ar fi trebuit să fii acasă, dacă locuieşti pe aici, prin împrejurimi. De unde vii ?

— Din vale şi cînd e lună nu mi-e teamă, oricît ar fi de tîrziu. Dacă vrei, pot să dau o fugă pînă la Hay ; de altfel trebuie să pun o scrisoare la poşta de acolo.

— Spui că vii din vale ? Locuieşti în casa aceea cu creneluri ? mă întrebă el, arătîndu-mi Thornfield Hall, pe care luna îl lumina cu razele sale argintii. Castelul se vedea înălţîndu-se palid, din mijlocul pădurii ce se proiecta, întunecată, pe cerul înroşit de cele de pe urmă flăcări ale amurgului.

— Da, domnule.

— A cui e casa ?

— A domnului Rochester.

— Îl cunoşti pe domnul Rochester ?

— Nu, nu l-am văzut niciodată.

— Nu stă acolo ?

— Nu.

— Ai putea să-mi spui unde este ?

— Nu, domnule.

— Desigur că nu eşti una din servitoarele de la castel. Eşti...

Se opri şi aruncă o privire asupra îmbrăcăminţii mele, ca de obicei, simplă : un palton de merinos negru şi o pălărie de castor, pe care nu le-ar fi purtat fata în casă a unei doamne din lumea mare. Părea încurcat ; nu ştia ce să creadă. Îi venii în ajutor.

— Sînt guvernanta.

— A, guvernanta ! repetă el. Să mă ia dracu dacă nu uitasem. Guvernanta !

Şi fui din nou silită să îndur privirea lui scrutătoare. După două minute se ridică ; dar cînd încercă să umble, suferinţa i se citi pe chip.

— Nu pot să te trimit după ajutor, îmi spuse el ; dar ai putea să mă ajuţi chiar dumneata, dacă eşti aşa de bună.

— Cum să nu, domnule.

— Ai o umbrelă de care să mă slujesc, în loc de baston ?

— Nu.

— Atunci caută să apuci dîrlogii calului şi să mi-l aduci. Nu ţi-e frică ?

Dacă aş fi fost singură, m-aş fi temut să mă apropii de un cal, dar fiindcă mi se cerea s-o fac, eram gata să mă supun. Lăsai manşonul jos, înaintai spre calul înalt şi încercai să prind dîrlogii, dar era un animal nervos şi nu mă lăsă să mă apropii. M-am trudit în zadar ; mi-a fost chiar tare frică văzîndu-l cum loveşte pămîntul cu picioarele de dinainte. Călăreţul aştepta şi privi cîtva timp ; în cele din urmă rîse :

— După cîte văd, spuse el, muntele nu va veni niciodată la Mahomed, aşa că tot ce-ţi rămîne de făcut e să-l ajuţi pe Mahomed să se ducă la munte. Vino încoace, te rog.

Mă apropiai.

— Iartă-mă, urmă el ; nevoia mă sileşte să mă folosesc de dumneata.

Îmi puse o mînă grea pe umăr şi, rezemîndu-se cu oarecare opintire, şchiopătă pînă la calul său, pe care-l stăpîni de îndată ce prinse dîrlogii ; apoi sări în şa, făcînd o strîmbătură dureroasă, pentru că sforţarea îi răscolise durerea.

— Acum, zise el, muşcîndu-şi buzele, dă-mi cravaşa ; e acolo sub tufiş.

O găsii şi i-o adusei.

— Îţi mulţumesc ; du repede scrisoarea la Hay şi întoarce-te cît poţi mai curînd.

Dădu pinteni calului, care porni în galop. Cîinele îl urmă şi cîteşitrei se făcură nevăzuţi.

„Cum duce vîntul în vîrtej sălbaticele bălării".

Îmi ridicai manşonul de jos şi-mi urmai drumul. Aventura se sfîrşise. Fusese o întîmplare fără importanţă ; n-avea nimic romantic şi nimic interesant ; dar adusese o schimbare în unul din ceasurile vieţii mele monotone : cineva avusese nevoie de mine, îmi ceruse sprijinul şi i-l dădusem. Eram mulţumită că făcusem ceva. Oricît de comună şi neînsemnată ar fi fost acea faptă, ea fusese totuşi ceva activ ; şi eram atît de sătulă să tot duc o viaţă în care mai mult lîncezeam decît trăiam. Apoi un chip nou era ca un nou portret în galeria amintirilor

mele. Se deosebea de celelalte, mai întîi fiindcă era al unui bărbat; pe urmă, pentru că era întunecat, puternic şi aspru. Cînd am ajuns la Hay şi am pus scrisoarea la poştă, tot mai păstram în faţa ochilor chipul acela şi coborînd dealul către Thornfield îl mai vedeam încă. Ajunsă la locul întîlnirii m-am oprit, am privit în jurul meu şi am ascultat, închipuindu-mi că voi auzi tropotul unui cal şi voi vedea un călăreţ îmbrăcat într-o jachetă de călărie, urmat de un cîine de Terra Nova, ce semăna cu Gytrash. Dar nu vedeam decît un gard şi o salcie cu creştetul desfrunzit, înălţîndu-se dreaptă în întîmpinarea razelor lunii; nu se auzea decît vîntul, care vuia departe, în arborii Thornfieldului, şi, aruncînd o privire spre locul de unde venea murmurul, am zărit lumină la una din ferestrele castelului. Mi-am adus aminte că e tîrziu şi am grăbit pasul.

Întoarcerea la Thornfield nu-mi făcu nici o plăcere. A pătrunde pe porţile castelului însemna a mă reîntoarce la viaţa mea, în care nu se întîmpla niciodată nimic; însemna doar să trec prin sala tăcută, să urc scara întunecoasă, să intru în odaia mea singuratică şi să petrec o bună parte a serii de iarnă doar cu liniştita doamnă Fairfax, atît şi nimic altceva. Nu era de ajuns ca să spulbere uşoara aţîţare pricinuită de plimbarea mea? Nu însemna să-mi ferec iarăşi viaţa — ale cărei daruri de siguranţă şi tihnă nu eram în stare să le preţuiesc — cu nişte lanţuri nevăzute? Cum mi-ar fi priit furtunile unei vieţi nesigure şi plină de lupte, o experienţă grea şi amară, în stare a mă face să rîvnesc liniştea în care trăiam acum! Da, toate acestea ar fi fost pentru mine la fel de binevenite ca o plimbare lungă pentru cineva care a amorţit rămînînd prea îndelung într-un fotoliu confortabil; dorinţa mea de agitaţie şi mişcare era la fel de firească şi normală ca şi a celui ţintuit prea mult în fotoliu.

Zăbovii în faţa porţii, zăbovii pe pajişte; mă plimbai încoace şi-ncolo pe drumul pardosit cu piatră. Obloanele uşii cu geamuri erau trase: nu puteam vedea înăuntru. Ochii şi mintea mea păreau, de altfel, că vor să se îndepărteze de casa mohorîtă, de vizuina plină cu celule

întunecate, aşa cum mi se părea în clipa aceea, ca să se îndrepte spre cerul frumos ce se înfăţişa înainte-mi — o mare albastră şi fără pic de nor. Luna se înălţa măreaţă la orizont. Părăsind vîrful colinelor, de după care se ridicase, din ce în ce mai departe de ele, părea că tinde spre zenitul întunecat, pierdut în adîncul nemărginit şi-n neţărmurita depărtare. Stelele tremurătoare care-i urmăreau drumul îmi tulburau sufletul şi-mi grăbeau bătăile inimii. Sînt lucruri mici care ne aduc din nou pe pămînt ; atunci a bătut orologiul şi a fost de ajuns. Îmi luai privirile de la lună şi stele, deschisei o uşă lăturalnică şi intrai.

Deşi lampa de bronz atîrnată de plafonul sălii celei mari fusese aprinsă, încăperea era întunecată. Prin uşa deschisă a sufrageriei se strecura licărirea unui foc, luminînd sala şi primele trepte ale scării. Lumina focului se răsfrîngea pe căminul de marmură, pe grătarele de alamă, şi scotea în relief draperiile purpurii şi mobilele lustruite, într-o iradiere nespus de plăcută. La aceeaşi lumină se vedeau de asemeni cîteva persoane stînd de vorbă în jurul căminului. De-abia am apucat să le zăresc şi să deosebesc un amestec de glasuri pline de voioşie, printre care pe acela al Adèlei, că uşa s-a şi închis.

Mă îndreptai repede spre odaia doamnei Fairfax. Şi acolo ardea focul în cămin, dar odaia nu era luminată şi nici doamna Fairfax nu se afla la locul ei. În schimb, un dulău alb şi negru, leit Gytrash de pe drum, stătea lungit pe covor şi privea ţintă la foc. Semăna într-atît cu acela, încît înaintai spre el şi strigai : „Pilot !" Cîinele se ridică şi mă mirosi. Îl mîngîiai şi el se gudură blînd. Era un cîine cu care ţi-ar fi fost teamă să rămîi singură şi mă întrebam de unde a venit aici ; sunai, pentru că aveam nevoie de lumină şi voiam să ştiu cine era musafirul. Leah intră.

— Ce-i cu cîinele ăsta ? întrebai.

— A venit cu stăpînul.

— Cu cine ?

— Cu stăpînul, domnul Rochester, care a sosit chiar acum.

— Aha ! Şi doamna Fairfax e cu dînsul ?

— Da, şi domnişoara Adèle. John s-a dus să aducă un doctor, căci stăpînul a suferit un accident; a căzut calul şi domnul Rochester şi-a scrîntit un picior.

— A căzut calul pe drumul spre Hay ?

— Da, a alunecat pe cînd cobora dealul.

— Ah ! Leah, adu-mi te rog o lumînare.

Leah se întoarse numaidecît, urmată de doamna Fairfax, care îmi repetă aceleaşi veşti, adăugînd că domnul Carter, medicul, sosise şi se afla la domnul Rochester; pe urmă dădu porunci pentru ceai şi eu mă urcai în odaie, să mă dezbrac.

CAPITOLUL XIII

SE PARE CĂ, URMÎND SFATURILE doctorului, domnul Rochester se culcă în acea seară devreme şi se sculă a doua zi tîrziu. Nu coborî decît pentru a rezolva unele afaceri urgente; agentul său şi cîţiva fermieri sosiseră şi aşteptau să-i vorbească.

Adèle şi cu mine furăm silite să părăsim biblioteca, pentru că acolo îşi primea domnul Rochester oaspeţii. Se făcu foc în altă odaie de la etaj, ne-am dus cărţile acolo şi ne-am rînduit camera ca pe o sală de studiu. În acea dimineaţă chiar mi-am dat seama că Thornfield Hall şi-a schimbat înfăţişarea. Nu mai era tăcut ca o biserică: mereu se auzea cîte cineva bătînd în uşă, sunînd sau trecînd în grabă pe sală. Glasuri noi răsunau la parter. Un şuvoi nou, de viaţă adevărată, năvălise în castel. Acum avea un stăpîn. În ce mă priveşte eram mai mulţumită.

N-a fost lucru uşor să faci în ziua aceea lecţii cu Adèle, care nu mai era în stare să se concentreze. Ieşea într-una din odaie şi se uita pe scară, vrînd să-l zărească pe domnul Rochester. Ticluia mereu pretexte să coboare: dorea, se vede, să intre în bibliotecă, unde ştiam că de fapt nu i se simţea de loc lipsa. Cînd mă supăram puţin şi o sileam să stea liniştită, continua să-mi vorbească de prietenul ei, domnul Edward Fairfax de Rochester, cum îi spunea ea (auzeam întîia oară toate aceste nume). Era tare curioasă să afle ce dar i-o fi adus. Se pare că domnul Rochester o vestise chiar de cu seară că o dată cu bagajele va sosi de la Millcote şi o cutie, al cărei conţinut o va interesa îndeaproape.

— *Et cela doit signifier*, spuse ea, *qu'il y aura, là-dedans, un cadeau pour moi et peut-être pour vous aussi, mademoiselle. Monsieur a parlé de vous; il m'a demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n'était pas une petite personne, assez mince et un peu pâle. J'ai dit oui, car c'est vrai, n'est-ce pas, mademoiselle?*"

Mîncai împreună cu eleva mea, ca de obicei, în odaia doamnei Fairfax. Fiindcă ningea şi era vifornită, rămaserăm după masă în sala de studiu. Seara dădui voie Adèlei să-şi lase cărţile şi lucrul şi să coboare; căci, judecînd după liniştea ce domnea la parter şi după faptul că nu mai auzeam sunînd la uşă, îmi închipuiam că domnul Rochester era acum liber. Rămasă singură, mă îndreptai spre fereastră, dar nu era nimic de văzut. Amurgul şi fulgii de zăpadă îngroşau aerul şi ascundeau pînă şi copăceii de pe pajişte. Lăsai perdeaua în jos şi revenii lîngă foc.

Priveam jarul şi începusem să zugrăvesc în minte ceva asemănător cu un tablou pe care-l văzusem altădată şi care înfăţişa castelul din Heidelberg, în valea Rinului, cînd doamna Fairfax, intrînd pe neaşteptate, făcu fărîme mozaicul scînteietor de-abia înfiripat şi împrăştie — tot-

---

[1] Asta înseamnă desigur că acolo-i un dar pentru mine şi poate şi pentru dumneata, domnişoară. Domnul a vorbit de dumneata, m-a întrebat cum o cheamă pe guvernanta mea şi dacă nu-i o persoană micuţă, destul de slabă şi puţin palidă. Am spus că da, fiindcă-i adevărat, nu-i aşa, domnişoară? (Fr.)

odată — gîndurile apăsătoare ce începuseră să se îngrămădească în singurătatea mea.

— Domnului Rochester i-ar face plăcere, zise ea, dacă dumneata și eleva dumitale ați vrea să luați ceaiul cu dînsul astă-seară. Atîtea treburi a avut toată ziua, încît n-a putut să te vadă încă.

— La ce oră ia ceaiul? întrebai.

— Oh, la șase. Cînd e la țară, mănîncă mai devreme. Dar acum ai face bine să-ți schimbi rochia; hai să te ajut. Uite, ia lumînarea asta.

— Trebuie să-mi schimb rochia?

— Da, e mai bine. Cînd e domnul Rochester aici, eu mă îmbrac totdeauna în toaletă de seară.

Această formalitate suplimentară îmi părea cam ceremonioasă, totuși mă întorsei în odaie și ajutată de doamna Fairfax îmi schimbai rochia de stofă neagră cu una de mătase de aceeași culoare, cea mai arătoasă și singura rochie de schimb pe care o aveam, în afară de una cenușie-deschisă, care — după ideile mele despre eleganță, formate la Lowood — îmi părea prea frumoasă ca să poată fi îmbrăcată altfel decît în prilejuri cu totul excepționale.

— Îți trebuie o broșă, îmi spuse doamna Fairfax.

N-aveam decît o mică perlă, o amintire lăsată de domnișoara Temple, la despărțire. O pusei și coborîrăm. Nu eram obișnuită cu străinii și de aceea faptul că trebuia să apar în fața domnului Rochester devenea o încercare grea pentru mine. Trecînd prin sufragerie, am lăsat-o pe doamna Fairfax s-o ia înainte și eu mă ținui în urma ei. După ce trecurăm pe sub bolta a cărei perdea era acum lăsată, am ajuns în elegantul salon.

Pe masă ardeau două lumînări de ceară și pe cămin alte două. Pilot sta întins pe jos, încălzindu-se la flacăra minunatului foc. Adèle stătea în genunchi lîngă el. Îl văzui și pe domnul Rochester, pe jumătate culcat pe o canapea, cu piciorul sprijinit de o pernă. Se uita la Adèle și la cîine, iar lumina focului îi bătea în plină față. Recunoscui pe călătorul cu sprîncene stufoase de cărbune, cu fruntea pătrată ce părea și mai pătrată din pricina felului cum era tuns. Îi recunoscui nasul, deosebit mai mult prin expresia de hotărîre decît prin frumusețe, nările largi,

care trădau, după cum credeam eu, o fire aprinsă; gura, bărbia şi maxilarele îi erau aspre, da, cîteşitrele foarte aspre — fără doar şi poate. Acum, cînd nu mai era îmbrăcat în jacheta de călărie, puteai observa că trupu-i spătos se potrivea cu faţa. Avea un trup frumos de atlet, piept larg, şolduri înguste, deşi nu era de loc înalt şi era lipsit de graţie.

Domnul Rochester trebuie să fi observat intrarea mea şi a doamnei Fairfax, dar se părea că nu are de gînd să ne bage în seamă, deoarece apropierea noastră nu-l făcu nici măcar să ridice capul.

— Iat-o pe domnişoara Eyre, spuse doamna Fairfax, liniştită.

El făcu o plecăciune, dar privi mai departe la cîine şi la copil.

— Domnişoara Eyre să ia loc, zise el.

Salutul lui ţeapăn, tonul nerăbdător, deşi ceremonios, părea să adauge : „Ce-mi pasă că domnişoara Eyre este aici sau aiurea? Deocamdată n-am chef să vorbesc cu ea."

M-am aşezat şi nu m-am simţit stînjenită. O primire prea curtenitoare m-ar fi zăpăcit probabil : n-aş fi putut răspunde cu eleganţa şi graţia cuvenită; această ciudată bădărănie însă nu-mi impunea nici o îndatorire. Dimpotrivă, o ţinută de linişte cuviincioasă mă avantaja faţă de asemenea toane. De altfel, ciudăţenia acestei purtări avea haz şi eram nerăbdătoare să ştiu ce o să-i urmeze.

Domnul Rochester continua să se poarte ca o statuie, ceea ce înseamnă că nici nu vorbi, nici nu se mişcă. Doamna Fairfax, gîndindu-se pesemne că oamenii trebuie să se poarte totdeauna amabil, începu să vorbească plină de blîndeţe, ca de obicei, dar, tot ca de obicei, destul de banal. Îl compătimi pentru sumedenia de treburi pe care le avusese toată ziua şi pentru durerea ce i-o pricinuia piciorul scrîntit, apoi îi recomandă răbdare şi stăruinţă cît timp va ţine boala.

— Doamnă, aş dori ceai, fu singurul răspuns pe care-l căpătă.

Ea se grăbi să sune, şi cînd slujnica aduse tava, orîndui ceştile şi linguriţele cu iuţeală, Adèle şi cu mine

ne apropiarăm de masă, dar stăpînul nu-şi părăsi canapeaua.

— Eşti bună să dai ceaşca asta domnului Rochester? mă întrebă doamna Fairfax. Adèle ar putea s-o verse.

Făcui ce-mi ceruse. Cînd el luă ceaşca din mîinile mele, Adèle socoti că e momentul potrivit să ceară ceva pentru mine şi zise :

— *N'est-ce pas, monsieur, qu'il y a un cadeau pour mademoiselle Eyre dans votre petit coffre?* [1]

— Cum de veni vorba despre daruri? spuse el morocănos. Te aşteptai la vreun dar, domnişoară Eyre? Îţi plac darurile?

Şi mă scrută cu nişte ochi care îmi părură întunecaţi, supăraţi şi pătrunzători.

— Nu prea ştiu, domnule, am avut prea puţin de a face cu ele. Un dar e socotit de obicei un lucru plăcut.

— De obicei? Dar dumneata ce părere ai?

— Trebuie să mă gîndesc cîtva timp, înainte de a vă putea răspunde. Un dar are mai multe aspecte, nu-i aşa? şi trebuie să te gîndeşti la toate, înainte de a emite o părere.

— Domnişoară Eyre, dumneata nu eşti atît de spontană ca Adèle : cum mă vede îmi şi cere în gura mare un dar. Dumneata o iei pe ocolite.

— Pentru că am mai puţină încredere decît Adèle în drepturile mele. Ea se poate bizui pe faptul că e o cunoştinţă veche şi pe o oarecare tradiţie, deoarece mi-a spus că totdeauna i-aţi dăruit jucării. În ce mă priveşte, n-aş putea spune întrucît mi s-ar cădea aşa ceva, fiindcă sînt străină şi n-am făcut nimic care să merite un semn de recunoştinţă.

— Oh, nu fi prea modestă! Am examinat-o pe Adèle şi am văzut că ţi-ai dat destulă osteneală cu ea; nu prea străluceşte, nu-i prea talentată, dar într-un timp scurt a progresat foarte mult.

— Prin aceste cuvinte mi-aţi făcut într-adevăr un dar, domnule, şi vă sînt recunoscătoare. Cea mai rîvnită

---

[1] Nu-i aşa, domnule, că ai un dar pentru domnişoara Eyre în cufăraşul dumitale? (Fr.)

răsplată pentru un profesor este lauda adusă elevului său.

— Oh ! Oh ! zise domnul Rochester, şi-şi bău ceaiul în linişte. Veniţi lîngă foc, spuse el cînd tava fu ridicată şi doamna Fairfax se retrase într-un colţ şi-şi luă lucrul.

Adèle mă prinse de mînă şi mă purtă în jurul odăii, să-mi arate cărţile frumoase şi bibelourile de pe măsuţe, dar cînd auzirăm glasul domnului Rochester, ne grăbirăm să ascultăm. Fetiţa voi să se aşeze pe genunchii mei, dar el îi porunci să se joace cu Pilot.

— De trei luni eşti aici ? mă întrebă el.

— Da, domnule.

— Şi vii de la... ?

— De la şcoala din Lowood, în comitatul...

— Ah ! o şcoală de caritate. Cît timp ai stat acolo ?

— Opt ani.

— Opt ani ! Atunci înseamnă că eşti într-adevăr rezistentă. Eu credeam că numai jumătate din acest răstimp e prea de ajuns ca să vină de hac celui mai puternic organism. Nu mă mai mir că pari ieşită de pe celălalt tărîm. M-am şi întrebat unde ai putut căpăta figura asta. Ieri, cînd mi-ai ieşit în cale, pe drumul spre Hay, m-am gîndit fără voie la poveştile cu zîne şi am fost gata să cred că mi-ai vrăjit calul ; nici acum nu-s încă sigur de asta. Cine-ţi sînt părinţii ?

— N-am.

— Şi cred că n-ai avut niciodată. Ţi-aduci aminte de ei ?

— Nu.

— Mi-am închipuit. Şi cînd te-am găsit lîngă scările acelea îţi aşteptai poporul.

— Despre cine vorbiţi, domnule ?

— Despre oamenii verzi : era o noapte cu lună, cum nu se poate mai potrivită pentru ei. Ţi-am sfărîmat oare vreun cerc, de mi-ai aşternut în cale gheaţa aceea blestemată ?

Dădui din cap.

— S-a împlinit de mult un veac — răspunsei eu tot aşa de serioasă, ca şi el — de cînd oamenii verzi au părăsit Anglia. Nici pe drumul ce duce spre Hay, nici

pe cîmpiile vecine nu mai poţi afla vreo urmă de-a lor. De aici înainte, nici soarele arzător al verii, nici luna rece a nopţilor de iarnă nu le vor mai lumina petrecerile.

Doamna Fairfax lăsase să-i cadă lucrul din mînă şi părea că nu pricepe ce fel de discuţie o mai fi şi asta.

— Ei bine, spuse domnul Rochester, dacă n-ai nici tată, nici mamă, trebuie să ai unchi sau mătuşi, cel puţin.

— Nu, după cîte ştiu, n-am nici unul.

— Şi căminul dumitale ?

— N-am nici unul.

— Dar fraţii, surorile dumitale, unde sînt ?

— N-am nici fraţi, nici surori.

— Cine te-a îndemnat să vii aici ?

— Am dat un anunţ la ziar şi doamna Fairfax mi-a scris.

— Da, zise buna doamnă, care ştia acum pe ce lume se află, şi mulţumesc în fiecare zi providenţei că m-a îndemnat să fac asemenea alegere. Domnişoara Eyre a fost o tovarăşă minunată pentru mine şi o profesoară blîndă şi atentă pentru Adèle.

— Nu te osteni cu laudele, răspunse domnul Rochester. N-au trecere la mine. Voi judeca eu însuşi. Mai întîi şi întîi mi-a vrăjit calul.

— Cum, domnule ? tresări doamna Fairfax.

— Ei îi datorez scrîntitura asta.

Văduva privi buimacă, fără să înţeleagă.

— Domnişoară Eyre, ai locuit vreodată într-un oraş ? reluă domnul Rochester.

— Nu, domnule.

— Dar de văzut ai văzut multă lume ?

— Numai elevele şi profesoarele de la Lowood, iar acum pe cei care locuiesc împreună cu mine la Thornfield.

— Ai citit mult ?

— Doar cărţile care mi-au căzut în mînă ; n-au fost nici prea multe, nici prea savante.

— Ai dus o viaţă de călugăriţă şi fără îndoială că ai fost crescută într-o atmosferă religioasă. Brocklehurst,

care după cîte înţeleg conduce Lowoodul, e pastor, nu-i aşa ?

— Da, domnule.

— Şi de bună seamă că toate fetele îl veneraţi aşa cum o întreagă mănăstire de călugăriţe o venerează pe stareţă.

— Oh, nu !

— Eşti foarte aspră ! Nu ! Cum aşa ? Care călugăriţă nouă nu-şi venerează duhovnicul ? Asta aduce a nelegiuire.

— Nu-l puteam suferi pe domnul Brocklehurst ; şi nu numai eu. Este un om rău, făţarnic şi intrigant. Ne-a tuns pe toate fetele şi din economie cumpăra ace şi aţă atît de proaste încît cu greu se putea coase cu ele.

— O economie foarte păgubitoare, spuse doamna Fairfax, care putu lua din nou parte la conversaţie.

— Şi ăsta era păcatul lui cel mai mare ? întrebă domnul Rochester.

— Înainte de înfiinţarea comitetului, cît timp se ocupa singur de aprovizionare, ne lăsa să suferim de foame. O dată pe săptămînă ne ameţea cu nişte lecturi lungi şi în fiecare seară ne silea să citim cărţile scrise de el despre moartea năprasnică şi despre judecata de apoi. Cărţile astea ne speriau atît de tare, încît nu mai îndrăzneam să ne ducem la culcare.

— Ce vîrstă aveai cînd ai intrat la Lowood ?

— Zece ani.

— Şi ai stat acolo opt ani ? Atunci ai optsprezece.

Am încuviinţat.

— După cum vezi, aritmetica e folositoare. Fără ajutorul ei nu ţi-aş fi putut ghici vîrsta. Nu-i uşor s-o afli, cînd trăsăturile şi înfăţişarea nu-s pe măsura anilor. Ce ai învăţat la Lowood ? Cînţi la pian ?

— Puţin.

— Nici vorbă, ăsta-i răspunsul care se dă totdeauna. Treci în bibliotecă... dacă vrei. (Iartă-mă, dar sînt obişnuit cu tonul poruncitor. Spun : „Fă asta", şi se face ! Nu-mi pot schimba obiceiurile pentru dumneata, o nouvenită.) Intră, deci, în bibliotecă ; ia o lumînare ; lasă uşa deschisă ; aşază-te la pian şi cîntă ceva !

Am ieşit din salon şi m-am supus tuturor dispoziţiilor primite.

— Destul ! îmi strigă el după cîteva minute. Văd că ştii să cînţi *puţin*, ca orice şcolăriţă engleză : poate ceva mai bine decît unele dintre ele, dar nu cînţi bine.

Închisei pianul şi mă întorsei. Domnul Rochester urmă :

— Azi dimineaţă, Adèle mi-a arătat cîteva schiţe, pe care spune că le-ai făcut dumneata. Nu ştiu dacă sînt făcute în întregime de dumneata. Te-a ajutat, de bună seamă, un profesor ?

— Nu ! Nu ! exclamai eu.

— O ! asta va să zică îţi aţîţă mîndria. Ei bine, du-te de adă mapa, dacă poţi afirma că sînt făcute de dumneata ; dar nu afirma, dacă nu eşti sigură, fiindcă mă pricep.

— Atunci, domnule, eu voi tăcea şi veţi judeca dumneavoastră singur.

Adusei mapa din bibliotecă.

— Apropie masa, spuse domnul Rochester.

O împinsei lîngă canapeaua lui. Adèle şi doamna Fairfaix se apropiară şi ele, să vadă desenele.

— Nu vă înghesuiţi aşa, spuse domnul Rochester. Le veţi lua pe măsură ce termin eu cu ele, dar nu vă mai băgaţi în sufletul meu.

Examină pe rînd picturile şi schiţele ; puse trei deoparte şi, după ce le privi pe celelalte, le aruncă.

— Pune-le pe masa de dincolo, doamnă Fairfax, zise el, şi priveşte-le împreună cu Adèle. Iar dumneata (se uită la mine) stai jos şi răspunde la întrebările mele. Văd că aceste trei picturi sînt făcute de aceeaşi mînă. Dumneata le-ai făcut ?

— Da.

— Cînd ai avut vreme să le faci ? Ţi-au cerut desigur timp mult şi ceva gîndire.

— Le-am făcut în ultimile două vacanţe petrecute la Lowood, cînd n-aveam altceva de lucru.

— Unde ai găsit originalele acestor copii ?

— În capul meu.

— În capul ăsta de pe umerii dumitale ?

— Da, domnule.

— Mai ai şi alte piese de acelaşi fel într-însul ?

— Cred că da, domnule, ba sper că şi mai bune.

Puse tablourile în faţa lui şi le privi din nou.

Cititorule, în vreme ce domnul Rochester e ocupat să le privească, am să-ţi prezint desenele cu pricina. Mai întîi trebuie să-ţi spun că n-au nimic minunat. Într-adevăr, subiectele se înfăţişează limpede minţii mele. Aşa cum le plăsmuisem în închipuire înainte de a încerca să le dau viaţă, erau cu adevărat impresionante, dar mîna nu se arătase a fi pe măsura închipuirii, nu realizase decît o palidă copie a ceea ce văzuseră ochii minţii mele.

Erau acuarele. Prima înfăţişa nişte nori joşi şi vineţi plutind deasupra mării zbuciumate. Zarea era acoperită de umbră ca şi primul plan, adică talazurile cele mai apropiate, căci pămîntul nu se zărea de loc. O rază de lumină scotea în relief un catarg pe jumătate scufundat, în vîrful căruia stătea un cormoran mare şi întunecat, cu aripile stropite de spumă ; ţinea în cioc o brăţară de aur ţintuită cu nestemate, căreia mă silisem să-i dau culorile cele mai strălucitoare ce le puteam găsi pe paletă şi toată preciziunea de care era în stare penelul meu. La piciorul catargului, acoperit de pînza valurilor ce băteau în verde, se zărea trupul unui înecat. Singurul mădular care se putea vedea lămurit, întrucît ieşea afară din valuri, era un braţ fără nici un fel de podoabă.

Pe primul plan al celui de-al doilea tablou se înălţa o colină acoperită de iarbă şi frunze purtate de vînt. Deasupra colinei se întindea cerul inundat de lumina violetă a amurgului. Înălţat pe fundalul cerului, se desluşea bustul unei femei. Combinasem culorile cele mai întunecate şi cele mai blînde, pentru a o zugrăvi. Fruntea-i mohorîtă era încununată de o stea ; partea de jos a feţei se zărea ca printr-o ceaţă, ochii îi străluceau întunecat şi sălbatic ; părul flutura ca o umbră, asemenea unor nori întunecaţi, frămîntaţi de furtună şi sfîşiaţi de fulger. Pe gît i se revărsa o lumină palidă, ce amintea de razele lunii. Aceeaşi lumină se răspîndea şi pe norii uşori ce înconjurau acel simbol al luceafărului.

În sfîrşit, ultimul tablou reprezenta piscul unui ghețar, avîntîndu-se către un cer polar de iarnă. Razele Nordului trimiteau zării săgețile lor strîns înmănuncheate. Pe primul plan se vedea un cap — un cap uriaş plecat spre ghețar şi sprijinit de el. Două mîini prelungi, încrucişate sub frunte, acopereau partea de jos a feței cu un văl întunecat. Nu se vedea decît o frunte palidă albă ca osul uscat, doi ochi ce priveau țintă, găunoşi şi parcă sticloşi de deznădejde. Tîmplele erau înfăşurate în faldurile negre ale unui turban, în mijlocul căruia, desenat nelămurit, ca un nor, strălucea un cerc de flăcări albe cu scînteieri de nestemate de o culoare mai sumbră. Acea palidă aureolă era simbolul unei diademe regale şi încununa o „ființă fără trup".

— Erai fericită cînd ai făcut aceste desene ? mă întrebă domnul Rochester.

— Eram preocupată, domnule. Da, şi eram fericită ; a fost una dintre cele mai mari bucurii ale vieții mele.

— Asta nu înseamnă mult. Ai recunoscut singură că plăcerile dumitale n-au fost prea numeroase. Aş spune că te aflai pe un fel de tărîm al visărilor de artist, cînd ai amestecat aceste culori ciudate. Lucrai mult în fiecare zi ?

— Era vacanță şi n-aveam nimic altceva de făcut ; lucram de dimineață pînă la prînz şi de la prînz pînă-n seară. Zilele lungi de vară mi-erau prielnice.

— Şi erai mulțumită de rezultatele acestei munci febrile ?

— Cîtuşi de puțin. Contrastul între idei şi realizare mă făcea să sufăr ; de fiecare dată imaginasem ceva ce nu eram în stare să realizez.

— Nu-i chiar aşa. Ai prins umbra gîndurilor dumitale, dar probabil că nimic mai mult. N-ai destulă ştiință şi îndemînare de artist, spre a le reda pe deplin. Aceste schițe sînt, totuşi, remarcabile pentru o şcolăriță. Gîndul pe care vor să-l exprime e fantastic. Aceşti ochi ai Luceafărului trebuie să-i fi văzut într-un vis. Cum i-ai putut face atît de limpezi şi, totuşi, de loc strălucitori ? Căci astrul ăsta care străluceşte deasupra le întunecă razele. Ce ai vrut să spui zugrăvindu-i atît de adînci şi de solemni ? Şi cine te-a învățat să pictezi vîntul ? E fur-

tună pe cer și pe această culme de deal. Unde ai văzut Latmosul[1] ? Căci muntele ăsta nu-i altul decît Latmos. Ia-ți desenele !

De abia legasem mapa, cînd, uitîndu-se la ceas, domnul Rochester zise deodată :

— E nouă. Unde îți sînt gîndurile, domnișoară Eyre, de o lași pe Adèle să stea așa de tîrziu ? Du-o la culcare.

Adèle își sărută tutorele înainte de a părăsi odaia. El primi îmbrățișarea, dar nu păru să fie mai încîntat decît dacă în locul ei ar fi fost Pilot ; ba poate chiar mai puțin.

— Acum vă urez bună seara la toți, spuse el, arătînd ușa.

Însemna că e obosit de tovărășia noastră și vrea să plecăm. Doamna Fairfax își strînse andrelele. Eu îmi luai mapa, făcurăm o plecăciune, la care ne răspunse cu răceală și plecarăm.

— Ziceai că domnul Rochester nu-i din cale afară de ciudat, doamnă Fairfax ? îi spusei cînd, după ce culcasem pe Adèle, mă dusei în odaia ei.

— Așadar ți se pare ciudat ?

— Mi se pare foarte schimbăcios și foarte repezit.

— Ai dreptate. Cineva care nu-l cunoaște poate să-și facă impresia asta. Eu sînt însă așa de obișnuită cu felul lui de a fi, că nu-i dau atenție, și apoi, abia dacă are o fire ciudată, trebuie să fim îngăduitori.

— De ce ?

— Mai întîi, pentru că așa-i firea lui și nimeni nu-și poate schimba firea ; pe urmă fiindcă e fără îndoială copleșit de gînduri triste care-l zbuciumă și asta îl face schimbăcios.

— Ce gînduri ?

— Necazuri familiale.

— Dar n-are familie.

— Acum nu, însă a avut — sau, cel puțin, rude. Și-a pierdut acum cîțiva ani fratele mai vîrstnic.

— Un frate *mai mare ?*

---

[1] Munte în Asia Mică între Milet și Heracleea, unde, după cum spune o legendă, Diana venea să-l vadă pe păstorul Endymion, iubitul ei.

— Da. Nu sînt decît vreo nouă ani de cînd stăpîneşte domnul Rochester această proprietate.

— Nouă ani înseamnă ceva. Îşi iubea oare aşa de mult fratele ca să rămînă nemîngîiat atîta timp ?

— O ! nu — poate că nu. Cred că au fost unele neînţelegeri între ei. Domnul Rowland Rochester nu era prea drept cu domnul Edward şi se pare că l-a aţîţat chiar pe tatăl lor împotriva lui. Domnul cel bătrîn ţinea la bani şi dorea tare mult ca moşia familiei să rămînă întreagă. Nu se împăca de loc cu gîndul de a micşora averea împărţind-o, dar în acelaşi timp voia, totuşi, ca pentru cinstea numelui, Edward să fie bogat. Puţin timp după ce dînsul a devenit major, s-a recurs la unele procedee care nu au fost prea loiale şi care au pricinuit multe răutăţi. Domnul Rochester cel bătrîn şi cu Rowland se înţeleseseră şi, spre a-l îmbogăţi pe Edward, îl tîrîră într-o situaţie cu care el nu s-a putut împăca. Nu ştiu prea bine ce au făcut, dar domnul Edward n-a putut îndura tot ce-a avut de suferit. Nu-i prea iertător, aşa că a rupt legăturile cu familia şi duce de mult o viaţă pribeagă. De cînd a ajuns stăpînul castelului, după moartea fratelui său — care n-a lăsat testament — nu cred să fi stat nici cincisprezece zile aici. De altfel, nu mă mir că se fereşte de acest loc.

— Şi de ce ?

— Poate că i se pare trist.

Răspunsul era şovăielnic. L-aş fi vrut ceva mai limpede, dar doamna Fairfax nu putea sau nu voia să-mi dea amănunte asupra pricinii şi felului încercărilor suferite de domnul Rochester. Mărturisea că e o taină pentru dînsa şi că nu putea face decît presupuneri. Era vădit că nu mai dorea să vorbească despre asta. Am înţeles şi n-am mai stăruit.

CAPITOLUL XIV

ÎN ZILELE URMĂTOARE L-AM văzut foarte puţin pe domnul Rochester. Dimineaţa părea a fi extrem de ocupat cu diverse treburi, iar după-amiază, domnii din Millcote sau din împrejurimi veneau să-l vadă şi rămîneau cîteodată să cineze cu el. După ce i s-a înzdrăvenit piciorul şi a putut să încalece din nou, mare parte din zi era plecat, pesemne să înapoieze vizitele primite, deoarece nu se întorcea decît noaptea tîrziu.

În acest interval, chiar şi pe Adèle o chema foarte rar. Eu nu-l vedeam decît întîmplător, întîlnindu-l în sala cea mare, pe scară sau în antreu. Cîteodată trecea prin faţa mea trufaş şi nepăsător, abia catadicsind să mă salute uşor şi să-mi arunce o privire rece; alteori dimpotrivă, făcea o plecăciune şi-mi zîmbea cu amabilitate. Aceste toane nu mă jigneau de loc, deoarece îmi dădeam bine seama că eu nu contribuiam cu nimic la ele

și atitudinile lui contradictorii erau provocate de pricini cu desăvîrșire străine de mine.

Într-o zi, cînd avea oaspeți la masă, trimise după mapa mea, fără îndoială spre a le arăta desenele. Musafirii plecară devreme, ca să se ducă la Millcote, la o întrunire publică, după cum am aflat de la doamna Fairfax, dar fiindcă timpul era umed și urît, domnul Rochester nu i-a însoțit. Puțin după plecarea lor, el sună și fui rugată să cobor împreună cu Adèle. După ce o îmbrăcai și-i aranjai părul și după ce mă încredințai că îmi venea bine costumul de *quaker* la care nu mai era nimic de retușat, pentru că îmbrăcămintea ca și pieptănătura mea erau prea simple și prea searbede, coborîrăm. Adèle se întreba dacă sosise, în sfîrșit, *le petit* coffre [1], căci, datorită cine știe căror încurcături, pînă atunci nu sosise încă. Nu se înșelase. Intrînd în sufragerie, văzurăm pe masă o cutie de carton, pe care fetița păru a o recunoaște instinctiv.

— *Ma boîte ! Ma boîte !* [2] exclamă ea, alergînd înspre masă.

— Da, ți-a sosit în sfîrșit cutia. Du-o într-un colț, tu, fiică autentică a Parisului, și desfată-te, spuse glasul grav și cam batjocoritor al domnului Rochester, care stătea într-un fotoliu larg, lîngă foc. Dar ia seama să nu mă plictisești turuindu-mi tot timpul despre disecția pe care ai de gînd s-o faci pachetului, sau despre ce ai să găsești înăuntru. Să faci totul în liniște. *Tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu ?* [3]

Se părea că Adèle n-ar mai fi avut nevoie de această recomandare, căci se retrăsese imediat pe canapea cu comoara ei și începu să desfacă sforile cu care era împachetată. După ce înlătură această piedică și îndepărtă diferite învelitori de poleială, strigă doar :

— *Oh ! ciel ! Que c'est beau !* [4] și rămase cufundată într-o contemplare plină de admirație.

— Domnișoara Eyre e aici ? întrebă stăpînul, ridicîndu-se pe jumătate și privind spre mine. Așa ! vino și

---

[1] Cufărașul (fr.).
[2] Cutia mea ! Cutia mea ! (Fr.)
[3] Să stai liniștită, fetițo, ai înțeles ? (Fr.)
[4] Oh ! Doamne, ce frumos e ! (Fr.)

stai aici, adăugă el, trăgînd un scaun alături de fotoliu. Flecăreala copiilor nu poate aminti nimic plăcut unui bătrîn holtei ca mine. Mi-ar fi cu neputință să petrec o seară întreagă *en tête-à-tête*[1] cu un ţînc. Nu-ţi depărta scaunul, domnişoară Eyre. Stai chiar acolo unde l-am pus — adică — te rog. Dă-o-ncolo de politeţe! Eu uit mereu de ea. Nici bătrînele doamne naive nu-mi plac prea mult, dar pe bătrînica mea nu trebuie totuşi s-o uit! E o Fairfax, sau cel puţin s-a căsătorit cu un Fairfax. Nu trebuie s-o neglijez. Se spune că sîngele apă nu se face.

Sună şi chemă pe doamna Fairfax, care veni imediat, aducîndu-şi lucrul.

— Bună seara, doamnă, zise el. Te-am chemat într-un scop caritabil. Am oprit-o pe Adèle să-mi vorbească despre darul pe care i l-am făcut. Văd că arde de nerăbdare, aşa că ai bunătatea şi ţine-i de urît; va fi una din faptele cele mai milostive pe care le vei fi făcut vreodată.

Într-adevăr, de-abia zărise Adèle pe doamna Fairfax, că o şi chemă pe sofa şi-i aruncă în poală tot conţinutul de porţelan, fildeş şi ceară al *boîte*-i sale; în tot acest timp nu mai înceta cu explicaţiile şi îşi exprima încîntarea într-o englezească stîlcită, alegîndu-şi cu greu cuvintele.

— Acum, zise domnul Rochester, mi-am făcut datoria de stăpîn al casei, am orînduit ca musafirii să se distreze. Pot, deci, să mă gîndesc în voie şi la plăcerea mea. Domnişoară Eyre, trage-ţi scaunul mai aproape, eşti încă prea departe de mine şi nu te pot privi fără să-mi schimb poziţia comodă în care stau, ceea ce n-am de loc chef să fac.

M-am supus, deşi aş fi preferat să rămîn puţin mai în umbră; dar domnul Rochester ştia să poruncească în aşa fel, încît n-aveai încotro şi trebuia să execuţi de îndată.

Eram în sufragerie, după cum am mai spus. Candelabrul ce fusese aprins pentru cină lumina sărbătoreşte toată odaia. Focul ardea cu flăcări roşii şi strălucitoare,

---

[1] Între patru ochi (fr.).

perdelele purpurii cădeau în falduri bogate în fața ferestrei mari și a bolții înalte. Nu se auzea decît murmurul șoptit al vorbelor Adèlei (nu îndrăznea să vorbească tare) și ropotul ploii de iarnă ce izbea în geamuri.

Domnul Rochester — cel care sta acum întins în jilțul îmbrăcat cu damasc — mi se părea cu totul altul decît cel pe care-l văzusem înainte. Nu mai arăta nici așa de posac, nici atît de sever. Văzui că zîmbește și ochii îi scînteiară. Ar fi fost cu putință ca vinul să-l fi înveselit puțin, dar n-aș putea s-o afirm cu tărie. Într-un cuvînt, era mai bine dispus, ca omul după o masă bună, mai deschis, mai vesel și mai îngăduitor decît fusese dimineață. Totuși, mai păstra ceva mohorît în înfățișare, cînd își rezema capul masiv de speteaza capitonată a jilțului și cînd focul îi lumina trăsăturile săpate parcă în granit și ochii mari, negri (pentru că avea niște ochi negri, mari și frumoși, în adîncurile cărora se ivea cîteodată o lumină nouă ce exprima, dacă nu blîndețea, cel puțin ceva care amintea de ea). Vreo două minute privise focul și în tot acest răstimp eu îi cercetasem cu atenție chipul, cînd, întorcîndu-se brusc, observă privirea mea pironită asupra lui.

— Mă examinezi, domnișoară Eyre? Îți par frumos?

Dacă aș fi avut timp să mă gîndesc, aș fi dat un răspuns convențional, nelămurit și politicos, dar cuvintele îmi porniră aproape fără voie de pe buze.

— Nu, domnule.

— Ah! pe cuvîntul meu! știi că ești cam ciudată? Pari o micuță *nonnette*[1] delicată, liniștită, serioasă și simplă — cum stai așa cu mîinile împreunate, cu ochii de obicei pironiți în podea (afară doar de clipele cînd îi ții ațintiți asupra mea, ca acum, de pildă). Cînd ești întrebată sau cînd se face în fața dumitale o observație la care ești datoare să răspunzi, atunci trîntești un răspuns fără ocol, dacă nu obraznic, cel puțin neașteptat. Ce vrei să spui cu vorbele astea?

— Iertați-mă, domnule. Am fost prea sinceră. Ar fi trebuit să vă spun că nu-i ușor să dai pe neașteptate un răspuns cu privire la înfățișarea cuiva, că gusturile sînt

[1] Călugăriță tînără (fr.).

diferite, că frumusețea n-are însemnătate, sau cam așa ceva.

— Nu, n-ar fi trebuit să răspunzi așa. Poftim ! Frumusețea n-are însemnătate ! Astfel, sub cuvînt că îndulcești lovitura de mai adineauri, că mă mîngîi și mă alini, îmi dai o lovitură și mai vicleană ! urmă el. Zi-i mai departe. Și ce cusur îmi găsești, mă rog ? Mi se pare că am toate mădularele întregi și că sînt la fel ca ceilalți oameni.

— Domnule Rochester, îngăduiți-mi vă rog să-mi retrag răspunsul. N-a fost un lucru cugetat, ci pur și simplu o gafă.

— Așa cred și eu, dar ești răspunzătoare de o asemenea ușurință. Ia să vedem : fruntea mea nu-ți place ?

Își ridică părul negru ce-i cădea pe ochi și lăsă să se vadă fruntea mare, inteligentă, dar care nu arăta urmă de bunătate.

— Ei, domnișoară, sînt oare un prost ? mă întrebă el.

— Departe de așa ceva, domnule. Dar nădăjduiesc că n-o să vă pară prea deplasată întrebarea : iubiți oamenii ?

— Iarăși ! Încă o împunsătură sub pretext de mîngîiere și asta din pricina afirmației că nu-mi place societatea copiilor și a bătrînilor (să nu fim cumva auziți !). Nu, domnișoară, nu sînt un mare iubitor de oameni, dar am putere de înțelegere, adăugă el arătînd spre acea parte a capului care — după cum se spune — indică tocmai prezența facultății pomenite și care, din fericire pentru el, se vedea destul de bine și făcea ca partea de sus a capului să pară mai largă. Ba chiar altădată am avut un fel de gingășie sufletească. La vîrsta dumitale eram un flăcău destul de sensibil ; mi-era milă de cei slabi, de cei lipsiți de apărare și noroc. Dar soarta m-a încercat, ba chiar m-a chinuit cu mîinile ei puternice și acum pot să mă laud că sînt tare și rezistent ca o minge de cauciuc ; e adevărat că, din cînd în cînd, îmi mai simt inima vibrînd, dar nu mai am decît un singur punct sensibil. Crezi că mai e vreo nădejde pentru mine ?

— Ce fel de nădejde, domnule ?

„De bună seamă a băut prea mult“, îmi zisei, neștiind ce să răspund la năstrușnica-i întrebare. Cum i-aș fi putut spune eu dacă mai era sau nu în stare să se schimbe ?

— Pari încurcată, îmi zise el, şi cu toate că nu eşti mai frumoasă decît mine, totuşi aerul acesta stingherit îţi şade bine; de altfel, asta îmi convine, fiind un mijloc de a-ţi îndepărta de faţa mea ochii scrutători şi a-i îndrepta spre florile tocite de pe covor. Aşa că fii încurcată! Astă-seară, domnişoară, am chef de vorbă.

Spunînd aceste cuvinte, se ridică din fotoliu şi-şi rezemă braţul de marmura căminului. Aşa cum stătea acum, îi putui vedea desluşit corpul, faţa şi lăţimea neobişnuită a pieptului, disproporţionat oarecum faţă de lungimea trupului. Sînt sigură că aproape oricui i-ar fi părut un om urît; dar în atitudinea sa era atîta mîndrie inconştientă, în purtarea lui atîta degajare, părea că-i pasă aşa de puţin de aspectul lui exterior şi părea atît de convins că avea alte însuşiri, în stare să înlocuiască simplul farmec personal, încît, privindu-l, îi împărtăşeai în mod inevitabil nepăsarea, fiind aproape ispitit să-i împărtăşeşti şi încrederea în sine.

— Aveam chef de vorbă, repetă el şi de aceea am trimis să te cheme. Focul şi candelabrul nu-mi erau de ajuns, şi nici chiar Pilot, întrucît nici unul nu vorbeşte. Adèle ar fi fost mai potrivită, dar şi ea lasă mult de dorit... şi doamna Fairfax e la fel. În ce te priveşte pe dumneata, sînt încredinţat că, dacă ai vrea, ai fi tocmai ce-mi trebuie. M-ai pus pe gînduri din prima seară cînd te-am invitat aici. De atunci aproape te uitasem; alte gînduri te izgoniseră din mintea mea. Dar în astă-seară vreau să fiu la largul meu; să dau deoparte tot ce displace şi să iau aminte la ceea ce face plăcere. Ei bine! Tare aş vrea să ştiu mai multe despre dumneata; vorbeşte.

În loc să vorbesc, am zîmbit, şi surîsul meu nu era nici binevoitor, nici supus.

— Vorbeşte, stărui el.

— Despre ce, domnule?

— Despre ce vrei. Te las să alegi şi poţi să povesteşti cum îţi place.

Mă aşezai şi nu spusei nimic. „Dacă îşi închipuie că voi vorbi numai pentru plăcerea de a vorbi, de a mă da în spectacol, îi voi dovedi că nu şi-a găsit omul", gîndii eu.

— Eşti mută, domnişoară Eyre?

Tăceam mai departe. Domnul Rochester aplecă puţin capul spre mine şi scormoni cu privirea în ochii mei.

— Îndărătnică ? spuse el. Şi supărată ? A ! e şi firesc... Ţi-am cerut să-mi vorbeşti, într-un fel cu totul nesocotit şi aproape obraznic. Domnişoară Eyre, îţi cer iertare. Îţi spun o dată pentru totdeauna că nici nu mă gîndesc să te tratez ca pe un inferior. Adică (se corectă el) nu revendic decît superioritatea conferită de o diferenţă de douăzeci de ani în ceea ce priveşte vîrsta şi un veac în ceea ce priveşte experienţa, căci cu atît ţi-am luat-o înainte. Asemenea superioritate este firească *et j'y tiens* [1], cum ar spune Adèle, şi pe temeiul acestei superiorităţi, numai şi numai a acesteia, te rog să ai bunătatea să-mi vorbeşti puţin în ceasul de faţă şi să-mi alungi gîndurile, care-mi devin dureroase, pentru că se întorc totdeauna la acelaşi punct, unde rod ca un cui ruginit.

Binevoise să-mi dea o lămurire, să-şi ceară aproape scuze. N-am rămas insensibilă şi am vrut să i-o dovedesc.

— Nu vreau altceva decît să vă alung gîndurile negre, domnule ; numai că nu sînt de fel sigură de izbîndă. De unde să ştiu eu ce vă interesează ? Întrebaţi-mă şi mă voi strădui să vă răspund.

— Atunci, mai întîi, recunoşti că am dreptul să fac puţin pe stăpînul ? Să fiu cîteodată repezit şi — poate — pretenţios, din pricinile pe care ţi le-am arătat ? Adică, înainte de toate, pentru că sînt destul de bătrîn ca să-ţi fiu tată, apoi, pentru că am luptat — trecînd prin tot felul de încercări — cu o mulţime de oameni de toate naţiile, pentru că am cutreierat jumătate din lumea asta, pe cînd dumneata ai stat liniştită, totdeauna cu aceiaşi oameni şi în aceeaşi casă.

— Faceţi cum credeţi, domnule.

— Asta nu-i un răspuns, sau — mai degrabă — e un răspuns foarte supărător, fiindcă-i foarte evaziv. Răspunde limpede.

— Nu cred, domnule, că aveţi dreptul să-mi porunciţi numai pentru că sînteţi mai bătrîn sau pentru că aţi cunoscut lumea mai bine decît mine. Dreptul de a vă

---

[1] Şi ţin la ea (fr.).

aroga această superioritate depinde de felul cum v-aţi folosit timpul şi experienţa.

— Hm! Spus pe şleau! Dar nu admit acest punct de vedere. Nu m-ar avantaja de loc, căci n-am folosit cum trebuie nici timpul, nici experienţa. Să lăsăm atunci deoparte superioritatea mea; îţi cer numai să-mi primeşti din cînd în cînd ordinele, fără să fii şocată şi fără să te socoţi jignită de tonul meu poruncitor. Spune: vrei?

Am zîmbit. „Domnul Rochester e într-adevăr un om ciudat, mi-am zis eu, pare să fi uitat că-mi plăteşte treizeci de lire pe an tocmai ca să-mi poruncească".

— Iată un surîs care-mi place, spuse el, observînd pe dată zîmbetul meu fugar. Dar nu-i de ajuns; vorbeşte.

— Mă gîndeam, domnule, că puţini stăpîni se ostenesc să afle dacă cei pe care-i plătesc sînt sau nu jigniţi ori şocaţi de poruncile primite.

— Cei pe care-i plătesc! Cum, eu te plătesc? Ah, da, uitasem de salariu! Ei bine, atunci pentru acest motiv pecuniar, îmi îngădui să fac puţin pe stăpînul?

— Pentru acest motiv nu, domnule. Dar pentru motivul că aţi uitat de plată şi de bani, pentru că vă interesează dacă subalternul e fericit să depindă de altul, da, primesc din toată inima.

— Şi consimţi să nu ţin seama de o sumedenie de fraze şi forme convenţionale, fără să iei lipsa lor drept obrăznicie?

— Fiţi sigur, domnule, că n-o să confund niciodată lipsa unor forme exterioare cu insolenţa. Despre cea dintîi aş putea spune chiar că îmi place, dar pe cea de a doua nici o fiinţă liberă n-o poate îndura pentru nici un fel de plată.

— Asta-i o glumă! Majoritatea fiinţelor libere îndură orice pentru bani. Te sfătuiesc, deci, să nu mai proclami adevăruri universale, în privinţa cărora eşti cu desăvîrşire neştiutoare. Totuşi, îţi sînt recunoscător pentru răspuns, în ciuda inexactităţii sale: da, da... îţi mulţumesc, atît pentru felul în care l-ai rostit, cît şi pentru semnificaţia cuvintelor dumitale. Felul în care le-ai rostit a fost sincer şi deschis, iar un asemenea fel de a vorbi nu se întîlneşte pe toate drumurile. Dimpotrivă, la since-

ritate se răspunde de obicei cu tot soiul de fasoane, cu o manieră neroadă, rece şi grosolană de a ţi se răstălmăci intenţiile. Din trei mii de guvernante proaspăt ieşite din şcoală, nici trei nu mi-ar fi răspuns ca dumneata. Dar nu vreau să te măgulesc; dacă ai fost turnată într-un alt tipar decît celelalte, nu-i meritul dumitale, ci opera firii. De altfel, poate că mă pripesc cu concluziile, căci numai după lucrurile pe care le ştiu deocamdată despre dumneata s-ar prea putea să nu fii mai bună decît celelalte; ar fi posibil să ai defecte insuportabile, care să precumpănească asupra celor cîteva calităţi.

„Poate aşa stau lucrurile şi cu dumneata", mă gîndii eu. În clipa cînd acest gînd îmi fulgeră prin minte privirile noastre se întîlniră şi el îmi citi gîndul şi-mi răspunse, ca şi cînd l-aş fi rostit prin cuvinte...

— Da, da, ai dreptate, am destule cusururi: îmi dau seama şi nu caut să le ascund, te asigur; Dumnezeu ştie că n-am dreptul să fiu prea aspru faţă de alţii. Răscolindu-mi sufletul şi scrutîndu-mi trecutul, văd un şir de fapte, un fel de viaţă care mi-ar putea atrage multe mustrări din partea semenilor mei. La vîrsta de douăzeci şi unu de ani, am intrat, sau mai bine zis (trebuie să ştii că păcătoşilor le place să arunce jumătate din vină asupra sorţii şi împrejurărilor)... am fost azvîrlit pe un drum greşit şi de atunci niciodată n-am mai aflat drumul cel drept; dar aş fi putut fi altfel, aş fi putut fi tot atît de bun ca dumneata — mai înţelept — aproape tot aşa de neprihănit. Îţi invidiez liniştea sufletească, puritatea conştiinţei şi trecutul fără pată. Fetiţo, un trecut neîntinat e o comoară fermecătoare, un izvor nesecat de prospeţime şi puritate. Nu-i aşa?

— Ce fel de trecut aveaţi dumneavoastră la optsprezece ani, domnule?

— Minunat, limpede şi sănătos; nici o apă spurcată nu-l prefăcuse în mocirlă puturoasă. La optsprezece ani eram ca şi dumneata, întocmai ca şi dumneata. Natura mă făcuse un om bun, unul dintre cei mai buni, domnişoară Eyre, şi vezi că acum nu mai sînt. Ochii dumitale îmi spun că nu vezi; mă felicit că-ţi pot cel puţin citi asta în privire (bine că a venit vorba; ia seama la cele ce spui cu ochii, fiindcă le înţeleg de minune limbajul).

Crede-mă pe cuvînt: nu sînt rău! să nu vezi în mine un nemernic. Nu. Dar datorită împrejurărilor — sînt într-adevăr încredinţat de acest lucru — mai mult decît pornirilor mele fireşti, am ajuns un păcătos de rînd, care s-a cufundat, spre a se desfăta, în toate acele sărmane desfrînări şi batjocuri în mijlocul cărora cei bogaţi şi bicisnici îşi duc viaţa. Te miră că-ţi mărturisesc asemenea lucruri? În cursul vieţii dumitale va trebui să fii de nenumărate ori duhovnic fără voie a multor taine. Mulţi vor simţi instinctiv, ca şi mine, că cel mai mare dar pe care-l ai nu e să vorbeşti despre dumneata, ci să asculţi şi pe alţii vorbind despre ei, vor înţelege că nu le primeşti spovedania cu răutate dispreţuitoare, ci cu un fel de simpatie înnăscută, ce alină şi îmbărbătează, deşi nu se manifestă prea zgomotos.

— De unde puteţi şti, cum puteţi ghici toate astea, domnule?

— Ştiu foarte bine, de aceea continuu să-ţi vorbesc aproape tot atît de nestingherit, ca şi cum mi-aş scrie gîndurile într-un jurnal. Ai să-mi spui că ar fi trebuit să mă arăt mai tare decît împrejurările; e adevărat, dar nu vezi că n-am putut. Cînd soarta m-a înşelat, nu am avut înţelepciunea de a mă stăpîni; m-a cuprins deznădejdea. De atunci a început prăbuşirea mea, iar acum, cînd vreun idiot depravat îmi trezeşte scîrba prin destrăbălarea lui neruşinată, nu mă pot lăuda că sînt mai bun decît el. Mă văd silit să mărturisesc că sîntem la fel. De ce n-am avut tăria să rezist? Dumnezeu ştie cît o doream! Să te temi de remuşcări, cînd vei fi ispitit să cazi în greşeală, domnişoară Eyre. Remuşcarea este otrava vieţii.

— Se spune că leacul ei este căinţa.

— Nu ăsta-i leacul. Singurul leac ar putea fi îndreptarea şi eu aş fi în stare să mă îndrept. Mai am încă destulă putere, dacă... Dar la ce bun m-aş gîndi la asta, aşa hărţuit, copleşit şi blestemat cum sînt! Şi de altfel, întrucît fericirea îmi este pentru totdeauna interzisă, am dreptul să aflu plăcerea în viaţă. Şi o s-o dobîndesc cu orice preţ.

— Atunci, domnule, o să vă prăbuşiţi şi mai în adînc.

— Se prea poate; şi totuşi, dacă aflu o plăcere nouă şi proaspătă, de ce să însemne asta o prăbuşire? Şi s-ar

putea să aflu una tot așa de nouă și proaspătă ca mierea sălbatică pe care albinele o culeg din florile cîmpului.

— Luați seama numai să nu vă lase un gust amar.

— Ce știi dumneata? N-ai gustat-o niciodată. Ce serioasă și solemnă ți-e privirea! Și ești tot atît de neștiutoare, ca și cameea asta — spuse el luînd una de pe cămin. N-ai dreptul să-mi ții predici, neofitule, tu care n-ai trecut pragul vieții și nu-i cunoști tainele.

— Nu fac decît să vă reamintesc propriile dumneavoastră cuvinte, domnule. Ați spus că greșeala aduce remușcare și ați afirmat că remușcarea este otrava vieții.

— Cine vorbește de greșeală acum? Nu socotesc greșeală gîndul care mi-a trecut prin minte. Cred că a fost mai curînd o inspirație, decît o ispită; a fost un gînd sincer, nespus de alinător — știu bine! Uite că-mi vine iar în minte. Nu mi l-a insuflat duhul răului, te asigur, sau — dacă a fost el — atunci a îmbrăcat veșminte îngerești. Cred că trebuie să primesc un asemenea oaspete, cînd cere să intre în inima mea.

— Nu vă încredeți în el, domnule: nu-i un înger adevărat.

— Te mai întreb o dată: de unde știi dumneata? Prin ce instinct vrei să deosebești serafimul prăbușit în abis de solul lui Dumnezeu — pe îndrumător de seducător?

— Am judecat după înfățișarea dumneavoastră; era foarte tulburată cînd ați spus că gîndul ăsta vă apare iar în cuget. Sînt încredințată că dacă-l veți asculta, veți avea și mai multe de îndurat.

— De loc. Trimisul ăsta mi-a adus cea mai minunată solie din lume. De altfel, nu ești îngerul meu păzitor, așa că fii liniștită. Intră, vesele hoinar!

Părea că vorbește cu o nălucă văzută numai de el; apoi încrucișă brațele, ca spre a strînge la piept acea ființă nevăzută.

— Acum, zise el din nou către mine, l-am primit pe nou-sositul pelerin. Cred cu adevărat că e un zeu travestit. Am și început să mă simt mai bine; inima mea era un fel de raclă cu moaște, acum va fi un altar.

— Ca să spun drept, domnule, nu vă înțeleg de loc. Nu pot urma această convorbire; mă depășește cu totul.

Știu un singur lucru : spuneați că nu sînteți așa de bun cum ați dori să fiți și că asta vă doare. Am înțeles doar atît : că aveți conștiința încărcată și din pricina asta suferiți fără încetare. Mi se pare însă că dacă v-ați strădui din răsputeri, ați izbuti cu timpul să ajungeți acolo unde năzuiți, și dacă de acum înainte veți lua hotărîrea de a îndrepta faptele și gîndurile, peste cîțiva ani veți avea un trecut limpede pe care-l veți putea contempla cu bucurie.

— E un gînd frumos și bine exprimat, domnișoară Eyre, și în această clipă pavez iadul cu intenții bune.

— Vă rog ? !

— Da. Iau hotărîri bune și cred că vor fi trainice ca bronzul. Faptele mele vor fi altele decît pînă acum.

— Și mai bune ?

— Da, mai bune. În aceeași măsură în care mineralul pur este mai bun decît zgura murdară. Pari a te îndoi de mine, dar eu nu mă îndoiesc. Îmi cunosc ținta și mijloacele. Din această clipă fac o lege neînduplecată, ca a mezilor și perșilor, și declar că amîndouă vor fi drepte.

— Nu pot fi, domnule, dacă pentru ele ai nevoie de legi noi.

— Ba sînt, domnișoară Eyre, deși reclamă neapărat legi noi. Măsurile și împrejurările excepționale cer legi excepționale.

— Asta-i o maximă primejdioasă, domnule, se vede de îndată că e ușor să abuzezi de ea.

— Ai dreptate, sentențiosule filozof ! Dar jur pe toți zeii căminului meu că nu voi abuza.

— Sînteți om și deci supus greșelilor.

— Da, ca și dumneata. Ei, și ?

— Oamenii supuși greșelilor n-ar trebui să-și însușească pe nedrept o putere ce nu poate fi încredințată fără primejdii decît ființelor desăvîrșite și dumnezeiești.

— Ce putere ?

— Aceea de a spune despre orice linie de conduită, oricît de ciudată și neobișnuită : asta-i calea cea bună.

— Da, răspunse domnul Rochester, chiar acestea sînt cuvintele : asta-i calea cea bună.

— Să dea Dumnezeu să fie ! am răspuns eu ridicîndu-mă, căci mi se părea de prisos să continui o discuție

atît de greu de înțeles pentru mine. Simțeam, de altfel, că, cel puțin deocamdată, nu puteam ajunge să pătrund firea celui cu care stăteam de vorbă. Încercam acea nesiguranță, acel simțămînt nedeslușit de neliniște pe care ți-l trezește convingerea că ești neștiutor.

— Unde te duci ? mă întrebă domnul Rochester.

— S-o culc pe Adèle, răspunsei. Trebuia de mult să doarmă.

— Ți-e teamă de mine pentru că vorbele mele seamănă cu cele ale Sfinxului.

— Vorbiți într-adevăr în enigme, dar, deși sînt mirată, nu mă tem.

— Ba da, *te temi ;* mîndria dumitale se teme de o gafă.

— În acest sens, da, mi-e teamă ; n-aș vrea să spun prostii.

— Dacă le-ai spune, ai face-o cu atîta liniște și seriozitate, încît le-aș lua drept vorbe înțelepte. Nu rîzi niciodată, domnișoară Eyre ? Nu-ți da osteneala să răspunzi. Văd că rîzi rar, dar poți s-o faci cu multă voioșie. Crede-mă, natura nu te-a făcut aspră, după cum nici pe mine nu m-a făcut vicios. Te mai ține încă în chingi constrîngerea Lowoodului ; îți supraveghezi expresia feței, vorbirea ți-e reținută, gesturile măsurate, și te temi înaintea unui bărbat sau a unui frate, sau a tatălui, a stăpînului, în sfîrșit în fața oricui ; te temi ca zîmbetul să nu-ți fie prea vesel, vorba prea liberă, mișcările prea vioaie. Dar cu timpul, sper, vei învăța să fii naturală față de mine, căci mie îmi este cu neputință să fiu convențional cu dumneata. Atunci mișcările și privirile îți vor fi mai vii, mai libere ; acum încă nu îndrăznești. Cîteodată semeni cu o pasăre ciudată închisă în colivie ; acolo între gratii se află un prizonier plin de viață, neastîmpărat și hotărît ; de-ar fi slobod, s-ar înălța pînă la nori. Tot mai vrei să te duci la culcare ?

— A bătut ora nouă, domnule.

— Nu-i nimic. Mai stai o clipă. Adèle nu-i încă gata de culcare. Am putut s-o observ în voie, tot timpul cît am stat cu spatele la foc și cu fața spre odaie. În vreme ce-ți vorbeam, m-am uitat la ea din cînd în cînd (am motivele mele s-o socotesc vrednică de studiat, motive

pe care s-ar putea, ba nu... pe care sigur o să ţi le împărtăşesc într-o zi). Acum vreo zece minute a scos din cutie o rochiţă de mătase trandafirie. Chipul i s-a luminat numaidecît. Parcă simţeai cum îi curge cochetăria în sînge, cum îi umple creierul şi-i hrăneşte pînă şi măduva oaselor. *„Il faut que je l'essaie !"* [1] a exclamat ea, *et à l'instant même !"* [2] şi a zbughit-o din odaie. E acum cu Sophie şi-şi încearcă rochia. Peste cîteva minute se va întoarce. Şi ştiu ce voi vedea : o miniatură a Célinei Varens, în costumul pe care-l purta pe scenă la începutul... Dar n-are nici o importanţă. Totuşi presimt că cele mai gingaşe simţăminte ale mele vor primi o lovitură ; rămîi aici, să vezi dacă am dreptate.

După cîteva minute, se auziră paşii Adèlei în sala cea mare. Intră îmbrăcată aşa cum îmi vestise tutorele ei : o rochie de atlaz trandafiriu foarte scurtă şi plină de garnituri înspre poale înlocuise rochia ei cafenie, iar o cunună de boboci de trandafiri îi împodobea fruntea. Purta ciorapi de mătase şi sandale de atlaz alb.

— *Est-ce que ma robe va bien?* [3] exclamă ea, sărind în sus. *Et mes souliers? et mes bas? Tenez, je crois que je vais danser!* [4] Şi prinzîndu-şi poalele rochiei, începu să sară prin încăpere. Ajungînd lîngă domnul Rochester, făcu o piruetă pe vîrful picioarelor şi îngenunche în faţa lui, exclamînd :

— *Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté* [5], apoi, ridicîndu-se, adăugă : *C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, monsieur ?* [6]

— În-toc-mai ! răspunse el — şi *„comme cela"* [7] mi-a fermecat banii mei englezeşti şi m-a făcut să-i scot din buzunarele pantalonilor mei de croială britanică. Eram neştiutor, domnişoară Eyre ; faţa mea a fost tot atît de proaspătă ca şi a dumitale. Primăvara mea s-a dus totuşi,

---

[1] Trebuie s-o încerc ! (Fr.).
[2] Şi chiar acum ! (Fr.)
[3] Îmi vine bine rochia ? (Fr.)
[4] Dar pantofii ? şi ciorapii ! Ştiţi ceva, cred că am să dansez ! (Fr.)
[5] Domnule, vă mulţumesc de o mie de ori pentru bunătatea dumneavoastră (fr.).
[6] Aşa făcea mama mea, nu-i aşa, domnule ? (Fr.).
[7] In felul ăsta (fr.)

dar mi-a lăsat pe mîini această floricică franceză de care — cîteodată — m-aş descotorosi bucuros, căci nu mai dau nici o însemnătate trunchiului care a zămislit-o, întrucît am descoperit că numai o pulbere de aur îi putea sluji de îngrăşămînt. Nu îndrăgesc decît pe jumătate această floare, mai ales cînd se arată atît de artificială ca acum. O păstrez şi o cresc spre a da urmare principiului catolic conform căruia printr-o singură faptă bună ispăşeşti nenumărate păcate mari sau mici. Într-o zi îţi voi lămuri toate astea. Noapte bună.

CAPITOLUL XV

DOMNUL ROCHESTER MĂ LĂMURI

Într-adevăr, cu alt prilej. Într-o după-amiază, cînd mă aflam pe cîmp cu Adèle, ne-am întîlnit întîmplător și m-a rugat să-mi las eleva să se joace prin preajma noastră cu Pilot și cu cercul, iar noi să ne plimbăm pe o alee lungă, străjuită de fagi.

Apoi îmi povesti că Adèle era fata unei dansatoare de la Opera franceză, Céline Varens, față de care avusese odată ceea ce numea el *„une grande passion"* [1]. Céline se prefăcuse că-i răspunde cu o dragoste și mai înflăcărată. Se credea idolatrizat, așa urît cum era; își închipuia că dansatoarei îi plăcea mai mult *„sa taille d'athlète"* [2] decît eleganța lui Apollo din Belvedere.

---

[1] O mare pasiune (fr.).
[2] Talia lui de atlet (fr.).

— Şi am fost atît de măgulit de dragostea silfidei franceze pentru spiriduşul englez, încît am instalat-o într-o casă somptuoasă, i-am dat servitori, trăsură, caşmiruri, diamante, dantele. Într-un cuvînt, am început să-mi toc averea, în stilul obişnuit, ca oricare alt guguman. N-am avut măcar nici originalitatea de a căuta un drum nou către ruşine şi sărăcie, ci am urmat, ca un prost, vechiul făgaş, fără să mă îndepărtez cu un deget măcar de drumul bătătorit. Am avut, după cum meritam, soarta tuturor nătîngilor. Venii într-o seară, cînd Céline nu mă aştepta, şi n-o găsii acasă. Era o noapte caldă, şi, cum alergătura prin tot Parisul mă obosise cumplit, mă aşezai în salonaşul ei, fericit să respir aerul sfinţit prin prezenţa ei îndelungată. Exagerez; nu socotisem niciodată că în preajma ei ar stărui mireasma sfinţeniei; nu, în jurul ei nu plutea decît mirosul moscului şi al ambrei. Mireasma florilor din seră amestecată cu cea a parfumurilor începea să mă sufoce şi atunci îmi trecu prin minte să deschid fereastra şi să ies pe balcon. Era lună, becurile de gaz aprinse, noaptea liniştită şi senină; pe balcon se aflau cîteva scaune. Mă aşezai pe unul din ele şi-mi aprinsei o ţigară. Dacă îmi dai voie am să aprind şi acum una.

Se opri, scoase o ţigară, o aprinse şi zvîrli în aerul îngheţat cîteva rotocoale de fum cu aromă havaneză, apoi continuă:

— Pe vremea aceea îmi plăceau şi bomboanele, domnişoară Eyre. Crocam[1] (nu lua în seamă barbarismul), crocam pastile de ciocolată şi trăgeam apoi cîte un fum de ţigară, privind cum se perindau echipajele în lungul acelei străzi la modă, ce se învecina cu Opera. Deodată am observat un cupeu elegant, tras de doi frumoşi cai englezeşti şi luminat din plin de strălucitoarele felinare ale oraşului. Am recunoscut cupeul pe care i-l dăruisem Célinei. Se întorcea acasă. De nerăbdare, inima îmi bătea să se spargă de balustrada de fier pe care mă rezemasem. Cupeul se opri — după cum mă aşteptam — la poarta casei şi flacăra mea (ăsta e numele ce se dă unei *inamorata* de operă) coborî. Deşi Céline era înfăşurată într-un

[1] De la cuvîntul francez *croquer*, a ronţăi.

mantou (de prisos într-o seară atît de călduroasă de iunie), o recunoscui îndată după piciorușul ce i se zări de sub rochie, cînd coborî. Aplecat peste balcon, eram să șoptesc: „*Mon ange*"...[1] cu un glas pe care numai dragostea îl putea auzi, cînd altă persoană, înfășurată de asemenea într-o mantie, coborî după ea; dar de astă dată niște tocuri cu pinteni loviră caldarîmul și o pălărie bărbătească trecu sub poarta cea mare a casei.

N-ai știut niciodată ce-i gelozia, nu-i așa, domnișoară Eyre? Bineînțeles că nu; nici nu mai era nevoie să te întreb, de vreme ce niciodată n-ai știut ce-i dragostea! O să încerci cîndva aceste două sentimente; inima dumitale încă doarme și așteaptă pe cel menit s-o trezească. Îți închipui că toată viața vei pluti pe valuri tot atît de liniștite ca și acelea pe care a alunecat pînă acum tinerețea dumitale. Te lași legănată de unde, cu ochii închiși și urechile astupate. Nu vezi stîncile ce se înalță din valuri și nici vîltorile ce le spumegă la picioare. Dar îți spun, și poți să ții minte aceste cuvinte ale mele, că într-o zi vei ajunge la o strîmtoare presărată cu stînci primejdioase și acolo întregul curent al vieții ți se va sfărîma între vîrtejurile furioase, în spumă și vuiet. Atunci, fie că vei fi sfărîmată și prefăcută în pulbere de vîrfurile tăioase ale stîncilor, fie că te vei vedea ridicată de vreun val puternic și aruncată pe ape mai liniștite, așa cum mă aflu eu acum. Îmi place ziua asta, cerul acesta de oțel, îmi place nemișcarea și asprimea lumii sub strînsoarea gerului; îmi place Thornfieldul, vechimea lui, singurătatea și copacii săi năpădiți de ciori, tufișurile spinoase, fațada cenușie și șirurile de geamuri întunecate în care se oglindesc tăriile de metal ale cerului. Și totuși, mult timp mi-a fost groază să mă gîndesc măcar la acest castel. M-am ferit de el ca de o casă ciumată! Cît urăsc încă...

Își încleștă fălcile și tăcu; se opri și izbi cu piciorul în pămîntul înghețat. Un gînd nesuferit părea a-l fi prins atît de crîncen în gheare, încît nu mai putea face nici măcar un pas. Înaintam pe alee în clipa cînd el se oprise. Castelul era în fața noastră. Și-a înălțat ochii, apoi a

---

[1] Îngerul meu (fr.)

aruncat asupra crenelurilor o privire cum nu văzusem și nici n-am mai văzut vreodată în viața mea; durerea, rușinea, furia, nerăbdarea, scîrba, ura — toate păreau că se luptă și năvălesc în aceeași clipă în pupilele ochilor săi dilatați, sub sprîncenele negre ca abanosul. Lupta era cumplită, dar un alt simțămînt se înălță și birui: era ceva aspru, cinic, hotărît și neînduplecat. Își birui emoția și urmă:

— În acest minut de tăcere, domnișoară Eyre, m-am socotit cu destinul meu care sta acolo, după acel trunchi de fag, ca una din vrăjitoarele ce i s-au arătat lui Macbeth în bătăliile din Forres. „Îți place Thornfieldul?", îmi spunea el, ridicînd degetul și scriind în aer un memento ce se așternea în hieroglife lugubre pe fațada castelului: „Iubește-l dacă poți! Iubește-l dacă îndrăznești!" „Da, îl voi iubi", am răspuns eu. Îndrăznesc să-l iubesc și, adăugă el furios, îmi voi ține cuvîntul, voi sfărîma piedicile care nu mă lasă să fiu fericit și bun; da, da, bun. Aș vrea să fiu mai bun decît am fost și decît sînt acum. După cum Leviathanul lui Iov a sfărîmat sulița, săgeata și platoșa, tot așa ceea ce alții vor socoti că sînt bariere de fier și aramă, vor fi zdrobite sub mîna mea, ca paiele sau ca lemnul putred.

În clipa aceea, Adèle alergă înspre el, cu cercul în mînă.

— Pleacă de aici, fetițo! strigă domnul Rochester cu asprime. Stai deoparte, sau du-te înăuntru la Sophie.

Apoi își urmă plimbarea în tăcere. Încercai să aduc iarăși vorba despre subiectul de care se depărtase brusc.

— Ați părăsit balconul, domnule, cînd a intrat *mademoiselle* Varens? îl întrebai.

Mă așteptam aproape să fiu repezită pentru această întrebare nu prea la locul ei, dar dimpotrivă, trezindu-se din posomorîta sa visare, întoarse ochii spre mine și fruntea păru că i se luminează.

— Oh! uitasem de Céline! îmi spuse el. Ei bine, cînd am zărit-o pe fermecătoarea mea iubită în tovărășia unui bărbat, mi s-a părut că aud un șuierat și văd șarpele verde al geloziei înălțîndu-se de pe balconul luminat de lună, strecurîndu-mi-se în rotocoale unduitoare sub haină și deschizîndu-și în cîteva clipe drum pînă în străfundu-

rile inimii mele. Este ciudat! exclamă el, întrerupîndu-se din nou. Este ciudat că te-am ales drept confidentă pentru toate astea, domnişoară! Este şi mai ciudat că mă asculţi liniştită, ca şi cum cel mai firesc lucru din lume ar fi că un bărbat cum sînt eu să povestească despre metresele lui de la Operă unei fete delicate şi fără experienţă, cum eşti dumneata! Dar această din urmă ciudăţenie lămureşte pe cea dintîi. Cum ţi-am mai arătat o dată, cu înfăţişarea asta serioasă, prevăzătoare şi înţeleaptă, pari o confidentă ideală. De altfel, ştiu de ce m-am încrezut în sufletul dumitale. Este un suflet aparte, unic şi care nu se poate molipsi de nici un rău. Din fericire, nu vreau să-i fac vreun rău şi chiar dacă aş vrea, n-aş putea; cu cît stăm mai mult de vorbă, cu atît e mai bine, căci eu nu te pot pîngări, însă dumneata poţi să mă purifici.

După ce se abătu astfel de la povestirea lui, urmă:

— Am rămas pe balcon. „O să vină cu siguranţă în buduar, îmi zisei; să le pregătesc o capcană." Trecînd mîna prin fereastra deschisă, trăsei perdeaua şi închisei oblonul, lăsînd doar o mică deschizătură, prin care să pot auzi jurămintele şoptite ale îndrăgostiţilor. Apoi, mă strecurai iar în jilţul meu, tocmai cînd perechea pătrundea înăuntru. Priveam ţintă prin deschizătură. Camerista Célinei intră, lăsă o lampă aprinsă pe masă şi plecă. Îi putui vedea astfel desluşit pe amîndoi; îşi scoaseră pelerinele. Îmbrăcată în atlaz şi cu bijuterii — darurile mele, bineînţeles — Céline era cu adevărat strălucitoare. Însoţitorul ei purta o uniformă de ofiţer. L-am recunoscut: era vicontele... un tînăr stricat şi zănatic. Îl întîlnisem de cîteva ori în societate. Mi se părea atît de vrednic de dispreţ, încît nici nu-mi trecuse vreodată prin minte să-l urăsc. Recunoscîndu-l, dintele şarpelui geloziei fu rupt, dar şi dragostea pentru Céline se stinse. Nu merita să lupţi pentru o femeie care te putea înşela cu un astfel de om; nu era vrednică decît de dispreţ, mai puţin totuşi decît mine, care fusesem jucăria ei.

Începură să discute; convorbirea lor mă linişti de-a binelea: uşuratică, fără suflet şi fără duh, era sortită mai mult să plictisească, decît să întărîte pe cel ce asculta. Cartea mea de vizită se afla pe masă; cum o văzură,

începură să vorbească despre mine, dar nici unul nici altul n-avea destulă tărie sau nu dorea îndeajuns să mă scuture zdravăn. M-au batjocorit însă, atît cît le-a îngăduit meschinăria lor. Céline îndeosebi stăruia asupra cusururilor mele — diformităţi, cum le spunea ea. Tocmai ea, care îmi arătase o admiraţie înflăcărată pentru ceea ce numea *„ma beauté mâle“* [1]. În această privinţă se deosebeşte cu totul de dumneata, care mi-ai spus pe şleau la a doua întrevedere a noastră că nu-ţi par frumos. Acest contrast m-a izbit atunci şi...

În clipa aceea, Adèle alergă iar spre noi.

— *Monsieur*, zise ea, John a venit să spună că a sosit administratorul dumneavoastră şi vă aşteaptă.

— Ah! atunci trebuie să scurtez povestea. Deschisei fereastra şi înaintai spre ei. O eliberai pe Céline de ocrotirea mea şi-i pusei în vedere să se mute din casă; îi dădui o pungă de bani, să facă faţă nevoilor celor mai grabnice, fără să mă sinchisesc de ţipetele, istericalele, zvîrcolirile, protestele şi rugăminţile ei. Cu vicontele îmi dădui întîlnire în Bois de Boulogne. Avui plăcerea să mă bat cu el a doua zi. I-am trimis un glonţ într-un braţ, gălbejit şi slab ca o aripă de pui jigărit, şi atunci crezui că am sfîrşit cu toată clica. Dar, din nenorocire, cu şase luni mai înainte Varens născuse fetiţa asta, pe Adèle, despre care afirma că-i a mea. Se prea poate, deşi nu găsesc în înfăţişarea ei nici un indiciu al urîtei mele paternităţi. Pilot îmi seamănă mai mult. Cîţiva ani după ruptura noastră, mamă-sa o părăsi şi fugi în Italia cu un muzicant sau cîntăreţ. Socoteam că nu-i sînt dator cu nimic Adèlei şi nici acum nu-mi recunosc vreo îndatorire, pentru că nu sînt tatăl ei, dar aflînd că a fost părăsită, luai această sărmană fiinţă din mocirla şi noroiul Parisului şi o transplantai aici, ca s-o cresc curată pe pămîntul sănătos al unei grădini englezeşti de ţară. Doamna Fairfax te-a găsit pe dumneata pentru educaţia ei, dar acum, cînd ştii că Adèle este fiica din flori a unei dănţuitoare de la Operă, o să ai poate alte păreri despre slujba dumitale şi despre elevă. Într-o zi vei veni pro-

[1] Frumuseţea mea bărbătească (fr.).

babil să-mi spui că ai găsit un alt loc și să mă rogi să caut altă guvernantă, nu ?

— Nu ; Adèle nu-i răspunzătoare de greșelile mamei sale și nici de ale dumneavoastră. Țin la ea, și, acum cînd știu că n-are părinți, fiindcă mamă-sa a părăsit-o iar dumneata te lepezi de ea, o voi iubi și mai mult. Cum aș putea să prefer pe moștenitorul răsfățat al unei familii bogate, care și-ar urî guvernanta ca pe un lucru supărător, în locul sărmanei orfane ce caută o prietenă în educatoarea ei ?

— O, ăsta-i felul dumitale de a vedea ! Trebuie să intru în casă acum. Dumneata de asemenea ; se întunecă.

Mai rămăsei cîteva minute cu Adèle și cu Pilot, alergai puțin cu ea și ne jucarăm cu racheta și cu cercul. Cînd ne întoarserăm acasă și-i scosei boneta și pardesiul, o luai pe genunchi, și o lăsai să pălăvrăgească aproape un ceas, după pofta inimii. Îi îngăduii chiar cîteva libertăți și expresii nepotrivite în care se complăcea cînd i se dădea multă atenție și care-i arătau caracterul ușuratic, moștenit probabil de la maică-sa, și atît de puțin potrivit spiritului englezesc. Avea totuși calitățile ei și eram pornită să prețuiesc cît mai mult tot ce avea bun. Căutam în trăsăturile și portul său o asemănare cu domnul Rochester, dar nu puteam găsi nici una ; nimic în ea nu trăda această înrudire. Păcat. Dacă i-ar fi semănat puțin, i-ar fi fost cu mult mai dragă.

Numai cînd mă retrăsei în odaia mea, să mă culc, îmi amintii pe îndelete de povestirea domnului Rochester. Nu era probabil nimic deosebit : pasiunea unui bogat gentilom englez pentru o dănțuitoare franceză, trădarea acesteia erau fapte care se petreceau în fiecare zi în lumea mare ; dar ceva cu adevărat ciudat se arăta în exaltarea emoției ce-l cuprinsese deodată, în clipa cînd spusese că-i fericit să poată mărturisi bucuria pe care o trăia din nou în vechiul castel și împrejurimile acestuia. Chibzuii îndelung asupra acestui fapt, dar îl părăsii treptat, găsindu-l de neînțeles și pornii să mă gîndesc la purtarea domnului Rochester față de mine. Taina pe care găsise cu cale să mi-o destăinuiască părea un tribut adus discreției mele. Eu așa o socoteam și o primeam ca atare. De vreo cîteva săptămîni, se purta cu mine

într-un fel cu mult mai uniform decît la început; se părea că nu-l mai stingheresc și nu mai avea acele accese de trufie care mă înghețau. Cînd mă întîlnea pe neașteptate, părea că socotește întîlnirea binevenită și avea totdeauna un cuvînt bun, ba cîteodată chiar un zîmbet, pentru mine. Cînd mă poftea la el, îmi oferea cinstea unei primiri cordiale, care mă făcea să-mi dau seama că aveam într-adevăr puterea să-l amuz și că aceste convorbiri ce aveau loc de obicei seara erau căutate atît pentru plăcerea lui, cît și pentru folosul meu.

Vorbeam puțin, e drept, dar îmi plăcea să-l ascult. Era comunicativ din fire; îi plăcea să zugrăvească aspecte și întîmplări cu totul necunoscute unei minți care nu le putea afla, neavînd legături cu lumea. (Nu-mi pomenea de fapte urîte și destrăbălate, ci de lucruri pline de interes pentru mine, datorită importanței ori realei lor noutăți.) Eram fericită cînd îmi împărtășea atîtea lucruri necunoscute mie, cînd îmi înfățișa locuri nevăzute de mine și descoperea minții mele tărîmuri nestrăbătute. Nu mă mai tulbura niciodată cu aluzii supărătoare.

Purtările sale potolite mă făcură să lepăd toate constrîngerile ce mi le impuneam cîndva; fui atrasă spre el de sinceritatea prietenoasă ce mi-o arăta. Erau clipe cînd îl socoteam mai curînd o rudă și mai puțin un stăpîn; totuși, cîteodată se arăta încă poruncitor, dar asta nu mă mai supăra, căci vedeam bine că o făcea fără nici un fel de intenție, numai fiindcă așa-i era firea. Acest nou interes arătat ființei mele mă făcu atît de fericită și de recunoscătoare, încît încetai să mai doresc o familie. Părea că soarta începe să mă favorizeze; golurile vieții mele se umplură; sănătatea mea înflori, puterile îmi sporiră.

Dar mi se mai părea urît domnul Rochester? Nu, cititorule: recunoștința și plăcutele asociații de idei făceau ca fața lui să fie lucrul cel mai plăcut vederii mele. Prezența sa într-o odaie mi se părea mai luminoasă decît focul cel mai viu. Totuși, nu-i uitasem cusururile; nici nu puteam să le uit, pentru că mereu și le arăta: era mîndru, batjocoritor și aspru față de orice slăbiciune. În fundul sufletului, știam că marea lui bunătate față de mine corespunde unei asprimi nedrepte față de ceilalți.

Avea toane și era ciudat. În mai multe rînduri, fiind trimisă să-i citesc ceva, l-am găsit singur în bibliotecă stînd cu capul sprijinit pe brațele încrucișate și, cînd ridică ochii, observai că trăsăturile-i erau întunecate de o expresie morocănoasă și rea. Dar credeam că asprimea, ciudățenia și greșelile trecutului (spun ale trecutului, întrucît părea că și le îndreptase) se datorau crudelor lovituri ale soartei. Eram convinsă că firea îl înzestrase cu porniri mai bune, principii mai nobile, gusturi mai curate, decît acelea care fuseseră create de împrejurări, infiltrate prin educație sau făurite de jocul destinului. Credeam că într-însul sălășluiau calități minunate, deși — deocamdată — cam slabe și învălmășite. Trebuie să mărturisesc că mîhnirea lui mă chinuia și aș fi dat mult să i-o pot alina.

Stinsesem lumînarea și mă culcasem, dar nu puteam dormi și mă gîndeam într-una la expresia pe care o luase chipul său în clipa cînd se oprise pe alee și spusese că soarta îl luase în rîs sfidîndu-l să fie fericit la Thornfield.

„Și de ce n-ar fi ? mă întrebam. Ce-l îndepărtează de casa aceasta ? O va părăsi oare curînd ? Doamna Fairfax mi-a spus că rareori sta aici mai mult de cincisprezece zile și iată că se împlineau opt săptămîni de cînd se afla între noi. Cît de trist ar fi să plece ! Să presupunem că ar lipsi toată primăvara, vara și toamna ; cît de posomorîtă ar fi atunci strălucirea soarelui și cît de triste zilele cele mai frumoase !"

Nu știu dacă după ce m-am gîndit la toate astea am adormit sau nu ; dar deodată am tresărit, pe de-a-ntregul trează, la auzul unui murmur nedeslușit, străin și lugubru, care mi se părea că vine chiar de deasupra mea. Regretam că nu lăsasem lumînarea aprinsă ; noaptea era întunecoasă și simțeam cum mă cuprinde spaima. M-am ridicat, m-am așezat în capul oaselor și am ascultat. Zgomotul încetase.

Încercai să adorm iar, dar inima îmi bătea cu putere ; nu-mi mai puteam afla liniștea. Ceasul de jos, din holul cel mare, bătu ora două. În acea clipă mi se păru că o mînă atinge ușa mea, ca și cum ar fi vrut să pipăie drumul de-a lungul sălii întunecoase. „Cine-i acolo ?" am

strigat. Nici un răspuns. Înghețasem de spaimă. Deodată mi-am amintit că ar putea fi Pilot, care venea adeseori, cînd se întîmpla ca ușa bucătăriei să rămînă deschisă, și se culca la ușa domnului Rochester. Îl găsisem chiar eu de cîteva ori acolo, dimineața cînd mă sculasem. Gîndul acesta mă liniști întrucîtva și mă culcai din nou. Liniștea potolește nervii și, fiindcă o tăcere deplină stăpînea iarăși peste tot, am simțit cum mă cuprinde din nou somnul; dar în noaptea aceea nu-mi era dat să dorm. Cînd eram cît pe aci să mă afund în vise, fui îngrozită de un zgomot care-ți îngheța sîngele în vine.

Un rîs drăcesc — gros, înăbușit și adînc — izbucni, după cît se părea, chiar la ușa odăii mele. Capătul patului era lîngă ușă și crezui o clipă că diavolul, care se strecurase pînă aici, sta la căpătîiul meu — ba chiar că se tupilase pe pernă. Mă sculai, privii în jurul meu, dar nu putui distinge nimic. Sunetul ciudat se auzi iar și înțelesei că venea din antreu. Primul meu gest a fost să pun zăvorul, al doilea să strig: „Cine-i acolo?“ Auzii pe cineva mormăind și gemînd, iar după o clipă pași îndepărtîndu-se din antreu către scara dinspre catul al treilea, a cărei ușă fu îndată deschisă și închisă. Apoi totul se liniști.

„Să fi fost Grace Poole? O fi stăpînită de diavoli?“ mă întrebai. Nu mai puteam rămîne singură, trebuia să mă duc la doamna Fairfax. Îmi pusei o rochie și un șal, trăsei zăvorul și deschisei ușa tremurînd. În coridor ardea o lumînare, lăsată pe preș. Fui mirată, dar uimirea mea crescu și mai mult cînd băgai de seamă că aerul era cețos, ca și cum ar fi fost plin de fum. M-am uitat în jurul meu să-mi dau seama de unde vine mirosul de ars pe care-l simțeam.

Auzii o ușă scîrțîind: era ușa de la camera domnului Rochester și de acolo ieșea un nor de fum. Nu m-am mai gîndit la doamna Fairfax, nici la Grace Poole, nici la rîsul acela straniu. Într-o clipă fui în odaia domnului Rochester. Perdelele erau în flăcări. În mijlocul flăcărilor și al fumului, domnul Rochester zăcea întins nemișcat, cufundat într-un somn adînc.

— Scoală-te! Scoală-te! îi strigai eu, scuturîndu-l. El mormăi ceva și se întoarse pe o parte; fumul îl înă-

bușise pe jumătate. Nu mai era nici o clipă de pierdut; focul cuprinsese cearșafurile. Alergai la lighean și cană; din fericire, amîndouă erau mari și pline cu apă. Le-am răsturnat inundînd patul și pe domnul Rochester. Am fugit înapoi în odaia mea, de unde am luat cana cu apă, am udat din nou patul și, cu ajutorul lui Dumnezeu, am izbutit să sting flăcările care-l cuprinseseră.

Sfîrîitul focului ce se stingea, zgomotul pe care-l făcuse cana goală cînd o zvîrlisem din mîini și mai ales răceala apei cu care-l stropisem îl treziră în sfîrșit pe domnul Rochester. Deși acum era întuneric, mi-am dat seama că se deșteptase, deoarece l-am auzit izbucnind în blesteme groaznice, cînd se pomeni culcat într-o băltoacă.

— Ce-i asta, o inundație? exclamă el.

— Nu, domnule, răspunsei; dar a izbucnit focul. Sculați-vă, ați scăpat. Mă duc să aduc o lumînare.

— În numele tuturor zînelor creștinătății, tu ești, Jane Eyre? întrebă el. Ce mi-ai făcut, mică vrăjitoare? Cine mai e cu dumneata în odaia asta? Ai vrut să mă îneci?

— Mă duc să aduc o lumînare, domnule; dar, în numele cerului, sculați-vă! Cineva a încercat să vă omoare. Trebuie să aflați îndată cine-i și de ce a vrut să facă asta.

— Uite că m-am și sculat! Dar — deși te pun în primejdie — mai adă o lumînare. Așteaptă puțin să găsesc ceva haine uscate, dacă or mai fi. Oh! uite halatul meu. Acum aleargă!

Știu că am alergat! Am adus lumînarea ce rămăsese încă în antreu. El mi-o luă din mînă, o ridică și cercetă patul înnegrit de fum și scorojit, cearșafurile muiate și arse, covorul ce înota în apă.

— Ce-i asta? Și cine a făcut-o? întrebă el.

Îi povestii pe scurt tot ce știam; îi vorbii despre rîsul ciudat pe care-l auzisem pe sală, despre pașii care se îndreptaseră spre catul al treilea, despre fumul și mirosul de ars ce mă adusese în odaia lui, despre ce găsisem aici; îi spusei că pentru a stinge focul întrebuințasem toată apa pe care o găsisem

M-a ascultat păstrînd un aer foarte grav Chipul lui — în timp ce eu povesteam — trăda mai mult tulburare

decît mirare. După ce terminai ce aveam de spus, stătu cîtva timp fără să scoată o vorbă.

— Vreţi s-o vestesc pe doamna Fairfax? întrebai eu.

— Doamna Fairfax? Nu, la ce dracu s-o chemi? Ce ai putea face? Las-o să doarmă liniştită.

— Atunci să trezesc pe Leah, pe John şi pe nevastă-sa.

— Nu, stai aici liniştită. Ai un şal pe dumneata. Dacă nu ţi-e destul de cald, poţi lua mantaua de colo. Înfăşoară-te cu ea şi stai în jilţul ăsta; acum pune picioarele pe scăunaş, să nu le uzi. Eu am să iau sfeşnicul şi lumînarea şi o să te las singură cîteva minute. Stai aici pînă mă întorc; taci ca un şoarece. Trebuie să cercetez catul al treilea; dar ţine minte: nu te clinti şi nu chema pe nimeni.

Plecă; eu urmării cîtva timp lumînarea depărtîndu-se. Străbătu antreul cu paşi uşori, deschise încet de tot uşa scării, o închise după dînsul, şi ultima rază se stinse. Eram părăsită într-un întuneric desăvîrşit. Căutai să prind vreun zgomot, dar nu auzii nimic. Trecu foarte mult timp; eram obosită şi-mi era frig, deşi mă învelisem cu mantaua. Şi apoi nu vedeam pentru ce era nevoie să rămîn acolo, deoarece, oricum, nu mă gîndeam să trezesc pe cineva. Eram cît pe ce să risc a-l nemulţumi pe domnul Rochester neascultîndu-i poruncile, cînd lumina luci din nou, nelămurită, pe peretele sălii şi auzii picioarele sale desculţe păşind de-a lungul antreului. „Sper că-i el! — îmi zisei — şi nu ceva mai rău."

A intrat în cameră galben şi foarte posomorît.

— Am descoperit totul, îmi spuse punînd sfeşnicul pe lavoar. E chiar aşa cum mi-am închipuit.

— Ce adică, domnule?

Nu răspunse, dar încrucişînd braţele privi cîteva clipe în podele. În cele din urmă, după mai multe minute, îmi zise pe un ton destul de ciudat:

— Nu-mi amintesc ce mi-ai spus c-ai văzut cînd ai deschis uşa odăii dumitale?

— Numai sfeşnicul, pus pe jos.

— Dar ai auzit un rîs ciudat; înainte n-ai mai auzit rîsul acela sau cel puţin ceva asemănător?

— Ba da, domnule, este aici o femeie, Grace Poole, care coase; ea rîde în felul acela. E o fiinţă ciudată.

— Chiar aşa, Grace Poole. Ai ghicit: e foarte ciudată. Am să mă gîndesc la cele petrecute. Sînt mulţumit că sîntem singurii care cunoaştem amănuntele precise ale întîmplării din noaptea asta. Să nu flecăreşti ; nu pomeni nimic despre asta. Voi lămuri eu totul, spuse el, arătînd patul. Întoarce-te acum în odaia dumitale ; pentru restul nopţii, mie o să-mi fie de ajuns divanul din bibliotecă. E aproape patru ; peste două ceasuri se vor trezi servitorii.

— Atunci, noapte bună, domnule, spusei eu, ridicîndu-mă.

Părea mirat, deşi chiar el îmi spusese să plec.

— Ce, exclamă deodată, mă părăseşti aşa curînd şi în felul acesta ?

— Dumneavoastră mi-aţi spus să plec, domnule.

— Dar nu aşa, fără să-mi adresezi un singur cuvînt bun ; nu în felul acesta scurt şi aspru. Mi-ai scăpat viaţa, m-ai smuls din ghearele unei morţi crîncene şi mă părăseşti ca şi cum am fi străini ! Cel puţin să ne dăm mîna.

Îmi întinse mîna ; i-o dădui pe a mea. O luă mai întîi într-o mînă, apoi în amîndouă.

— M-ai scăpat de la moarte şi sînt fericit că am faţă de dumneata o datorie atît de mare ; nu pot spune nimic mai mult. Aş fi suferit să am o asemenea obligaţie faţă de orice altă fiinţă, dar faţă de dumneata e cu totul altceva. Nu mi se pare de loc o povară binefacerea dumitale, Jane.

Tăcu şi mă privi iar ; cuvinte vizibile aproape îi tremurau pe buze şi glasul îi era sugrumat de emoţie.

— Încă o dată, noapte bună, domnule. Dar în toată chestiunea asta nu poate fi vorba de datorie ori de folos, nici de recunoştinţă şi de povară.

— Ştiam, continuă el, că odată şi odată o să-mi faci un bine. Am citit-o în ochii dumitale cînd te-am privit prima oară. Nu-i întîmplător că expresia şi surîsul lor... (se opri iar, apoi urmă repede) m-au alinat pînă în fundul sufletului. Oamenii vorbesc de simpatii fireşti. Am auzit vorbindu-se de duhuri binevoitoare. E un grăunte de adevăr în basmele cele mai ciudate. Scumpa mea ocrotitoare, noapte bună !

Glasul lui avea o energie ciudată şi o flacără stranie îi strălucea în ochi.

— Sînt fericită că s-a întîmplat să fiu trează, spusei eu retrăgîndu-mă.

— Cum ? vrei să pleci ?

— Mi-e frig, domnule.

— Frig ? E adevărat, stai în băltoaca asta ! Du-te, Jane, du-te !

Dar îmi ţinea mîna şi nu puteam pleca. Am recurs la un şiretlic.

— Mi se pare, domnule, că aud pe doamna Fairfax.

— Atunci lasă-mă.

Îmi eliberă mîna şi plecai.

M-am întors în patul meu, dar nu mai puteam să dorm. Pînă în revărsatul zorilor m-am simţit purtată pe o mare neliniştită, în care valuri de mîhnire se rostogoleau sub vîrtejuri de bucurie ; mi se părea cîteodată că zăream, dincolo de acele ape furioase, un ţărm dulce, ca dealurile Beulah [1]. Din cînd în cînd, o adiere răcoritoare, pe care speranţa o ţinea trează, îmi purta sufletul în triumf, către o ţintă ce nu putea fi atinsă nici chiar în închipuire. Un vînt potrivnic sufla dinspre uscat şi mă trăgea într-una înapoi. În zadar mintea voia să se împotrivească aiurărilor mele : eram prea înflăcărată ca să adorm şi mă sculai o dată cu ivirea zorilor.

---

[1] Regiune pitorească pomenită în *Biblie.*

CAPITOLUL XVI

ÎN ZIUA CE URMĂ ACELEI NOPŢI de nesomn, mă temeam şi doream în acelaşi timp să-l văd pe domnul Rochester : doream să-i aud iarăşi glasul şi mi-era teamă să-i întîlnesc privirea La începutul dimineţii mă aşteptam să-l văd dintr-o clipă într-alta. Nu intra des în camera de studiu, dar venea uneori pentru cîteva minute şi aveam impresia că în ziua aceea trebuia neapărat să se arate.

Dar dimineaţa trecu întocmai ca de obicei şi nimic nu întrerupse cursul liniştit al studiilor Adèlei ; doar la scurt timp după micul dejun auzii zgomot înspre odaia domnului Rochester. Se deosebeau glasurile doamnei Fairfax, al lui Leah şi al bucătăresei — adică al nevestei lui John — şi chiar vocea îmbufnată a acestuia din urmă. Ajungeau pînă la mine exclamaţii felurite : „Ce fericire că stăpînul nostru n-a ars !“ „E primejdios să ţii luminarea

aprinsă toată noaptea". „Ce noroc că a avut prezența de spirit și s-a gîndit la cana cu apă!" „De ce n-o fi trezit pe nimeni?" „Numai să nu fi răcit dormind pe canapeaua din bibliotecă!"

După multă tăifăsuială, auzii cum se curăță mobilele și totul e pus în rînduială. Cînd coborîi la dejun, trecui prin dreptul odăii domnului Rochester; văzui prin ușa deschisă că totul fusese așezat la loc, în desăvîrșită ordine; numai patul rămăsese fără perdele. Leah sta în pervazul ferestrei și spăla geamurile înnegrite de fum. Tocmai voiam să-i spun ceva, fiindcă aș fi dorit să aflu ce lămuriri dăduse domnul Rochester asupra întîmplării, cînd, apropiindu-mă, observai că în cameră mai era cineva: o femeie ședea pe scaun lîngă pat și cosea inele la niște perdele noi. Nu era alta decît Grace Poole.

Sta acolo, serioasă și tăcută, ca de obicei, îmbrăcată într-o rochie aspră, cafenie, șorț cu șireturi, basma albă și bonetă. Cosea cu mare atenție și părea cu totul cufundată în lucrul ei. Fruntea-i aspră și trăsăturile grosolane nu arătau de fel paloarea sau deznădejdea pe care te-ai fi așteptat să le descoperi pe chipul unei femei ce încercase să ucidă, a cărei victimă reușind să scape teafără o urmărise pînă în vizuina ei și (după cum credeam eu) îi ceruse socoteală de crima ce voise s-o săvîrșească. Eram uimită, buimăcită. Pe cînd o priveam, ridică ochii; nici o tresărire, nici o roșeață sau paloare, care să-i trădeze emoția, conștiința greșelii sau teama de a fi descoperită. Îmi spuse doar: „Bună ziua, domnișoară", scurt și nepăsător, ca de obicei, și luînd alt inel își continuă lucrul.

„Am s-o pun la încercare, îmi zisei; o astfel de prefăcătorie întrece orice închipuire."

— Bună ziua, Grace. S-a întîmplat ceva aici? Mi s-a părut adineauri că aud pe servitori stînd de vorbă.

— Stăpînul nostru a stat în pat și a citit noaptea trecută. A adormit cu luminarea aprinsă și perdelele au luat foc. Noroc că s-a sculat înainte s-ajungă focul la cearșafuri și la lemnăria patului și a putut să-l stingă cu apa din lighean.

— Foarte ciudat! am şoptit privind-o ţintă. Domnul Rochester n-a trezit pe nimeni? Nimeni nu l-a auzit luptîndu-se să stingă focul?

Din nou şi-a înălţat ochii spre mine, dar de data asta privirea ei n-a mai fost aceeaşi. Păru că mă cercetează cu atenţie; apoi răspunse:

— Ştii, domnişoară, servitorii dorm atît de departe de aici, că nici n-ar fi avut cum să audă. Cele mai apropiate odăi sînt a dumitale şi a doamnei Fairfax, care spune că n-a auzit nimic. Cînd îmbătrîneşti, ai somnul greu! Aici se opri, pe urmă, adăugă cu nepăsare prefăcută, dar totuşi pe un ton apăsat şi semnificativ: — Dar dumneata, domnişoară, eşti tînără, ai somnul uşor; poate că dumneata ai auzit vreun zgomot?

— Da, spusei eu încet, ca să nu fiu auzită de Leah, care spăla geamurile. Am crezut mai întîi că e Pilot; dar Pilot nu rîde şi sînt sigură că am auzit un rîs foarte ciudat.

Grace luă din nou un fir de aţă, îl trase grijulie printr-un boţ de ceară, îl băgă cu mînă sigură în ac şi mă cercetă cu cel mai desăvîrşit calm.

— Domnişoară, mie nu-mi vine a crede că stăpînul nostru a mai avut chef de rîs cînd se afla în asemenea primejdie. Pesemne c-ai visat.

— Ba n-am visat! răspunsei eu cu oarecare aprindere, indignată de calmul acela neruşinat.

Femeia aţinti din nou asupra mea o privire cercetătoare şi calculată.

— Ai spus stăpînului nostru că ai auzit pe cineva rîzînd? mă întrebă ea.

— N-am avut încă prilejul să-i vorbesc în dimineaţa asta.

— Nu ţi-a dat în gînd să deschizi uşa şi să te uiţi în antreu?

Părea acum că ea mă interoghează, ca să-mi smulgă pe neaşteptate cine ştie ce amănunte. Îmi trecu prin minte că dacă va afla că-i cunosc sau bănuiesc crima, va încerca să pună la cale ceva împotriva mea. M-am gîndit atunci că e mai bine să mă feresc.

— Dimpotrivă, spusei eu, am tras zăvorul.

— Nu obişnuieşti să tragi în fiecare seară zăvorul înainte de-a te culca ?

„Drace ! îmi zisei, vrea să-mi cunoască obiceiurile, ca să-şi facă anumite planuri." Indignarea fu din nou mai tare decît prevederea. Răspunsei răspicat :

— Pînă acum am uitat deseori să pun zăvorul, pentru că mi se părea de prisos. Nu credeam că la Thornfield Hall trebuie să te fereşti de vreo primejdie sau de cine ştie ce neplăceri. Pe viitor însă (adăugai eu apăsînd pe fiecare cuvînt) mă voi îngriji să iau mai întîi toate măsurile de siguranţă şi de-abia după aceea să mă culc.

— Foarte bine ai să faci, răspunse ea. Locurile de pe-aici sînt cît se poate de liniştite şi n-am auzit ca Thornfield Hall să fi fost vreodată călcat de hoţi, deşi se ştie că aici se află servicii de argint foarte scumpe. Pe lîngă asta, se mai ştie că aici se află prea puţini servitori pentru o casă aşa de mare, fiindcă stăpînul n-a prea stat aici, iar cînd vine — fiind necăsătorit — n-are nevoie de mulţi oameni. Eu însă am crezut totdeauna că-i mai bine să fii prevăzătoare ; o uşă se zăvoreşte repede, aşa că-i mai înţelept să pui o stavilă între dumneata şi oricare primejdie. Mulţi oameni, domnişoară, cred că trebuie să te laşi în seama proniei cereşti ; dar eu gîndesc că trebuie să ne îngrijim singuri de binele nostru şi că pronia blagosloveşte pe cei cuminţi, cînd folosesc cu cumpătare mijloacele de apărare.

Cu asta, cuvîntarea ei luă sfîrşit. Rostise, cu încetineala unei *quakere*, mult mai multe cuvinte ca de obicei.

Stam încă mută de uimire în faţa acestei extraordinare stăpîniri de sine şi a unei făţărnicii ce mi se părea de necrezut, cînd intră bucătăreasa.

— Doamnă Poole, spuse ea, adresîndu-se lui Grace, masa oamenilor de serviciu va fi curînd gata ; vrei să cobori ?

— Nu, pune-mi pe o tavă numai o cană de bere neagră şi o bucată de budincă ; o să le duc eu sus.

— Vrei puţină carne ?

— Da, numai o bucată şi puţină brînză, atîta tot.

— Și sago[1]?

— Nu-mi trebuie acum. O să cobor înainte de ora ceaiului și o s-o fac eu singură.

Bucătăreasa se întoarse spre mine, spunîndu-mi că doamna Fairfax mă așteaptă. Ieșii atunci din odaie.

Firea enigmatică a lui Grace Poole îmi dădea atît de mult de gîndit, încît în timpul dejunului urmării cu greu povestirea doamnei Fairfax despre întîmplarea din noaptea trecută. Mă chinuiam să înțeleg rostul lui Grace în castel și mă întrebam de ce domnul Rochester nu ceruse să fie arestată sau de ce n-o concediase cel puțin. Noaptea trecută îmi mărturisise aproape fățiș convingerea sa că ea era vinovată; ce pricină ascunsă îl împiedica s-o scuze? De ce mă rugase să nu suflu nimănui nici un cuvînt? Era ciudat. Un gentilom mîndru, îndrăzneț și răzbunător, părea oarecum căzut sub puterea uneia dintre slujnicele sale cele mai umile. Se afla în așa măsură sub puterea ei, încît chiar cînd atentă la viața lui, n-avea curajul s-o învinuiască pe față și cu atît mai puțin s-o pedepsească!

Dacă Grace ar fi fost tînără și frumoasă, aș fi fost ispitită să cred că domnul Rochester fusese mînat de sentimente mai duioase decît prevederea și teama; dar deplina absurditate a unei asemenea presupuneri se vădea în chiar clipa cînd o priveai pe Grace. „Și totuși, începui să mă gîndesc, fusese și ea tînără cîndva, exact cam pe cînd fusese tînăr și domnul Rochester. Doamna Fairfax îmi spunea că locuia de mult la castel. Nu cred să fi fost niciodată frumoasă, dar poate a avut o fire deosebită, originală, și frumusețea caracterului compensa lipsa farmecelor exterioare. Domnului Rochester îi plăceau firile hotărîte și excentrice, iar Grace era o femeie cel puțin ciudată. Poate că, altădată, un capriciu (n-ar fi fost de mirare, la o fire atît de iute și nestăpînită ca a lui) îl făcuse să cadă pe mîinile acelei femei; poate că în urma nesocotințelor de odinioară ea are acum asupra faptelor sale o înrîurire ascunsă, de care nu putea scăpa și pe care nu îndrăznea s-o nesocotească?“ Dar în acea clipă,

[1] Budincă făcută dintr-o făină extrasă din sucul sagotierului (arborele de pîine).

Grace, cu făptura ei pătrată și lipsită de farmec, cu fața urîtă, ofilită și de-a dreptul grosolană, îmi apăru înaintea ochilor atît de lămurit, că-mi spusei : „Nu, bănuiala mea nu poate fi întemeiată !“ Și cu toate acestea, vocea care grăiește tainic în inimile noastre părea a-mi spune : „Nici tu nu ești frumoasă și, totuși, poate că placi domnului Rochester ; sau cel puțin așa ți s-a părut uneori. Amintește-ți cuvintele, adu-ți aminte de privirile, de glasul lui din noaptea trecută !“

Toate îmi veneau de astă dată în minte : felul lui de a vorbi, privirea, tonul. Mă aflam acum în sala de studiu : Adèle desena ; mă aplecai spre ea să-i îndrumez creionul. Își ridică deodată ochii și mă privi cu un fel de tresărire :

—*Qu'avez-vous, mademoiselle? Vos doigts tremblent comme la feuille et vos joues sont rouges: mais rouges comme les cerises !* [1]

— Mi-e cald, Adèle, și m-am înroșit pentru că am stat aplecată.

Fetița continuă să deseneze, iar eu căzui din nou pe gînduri. Mă sforțam să-mi alung cît mai curînd din suflet ura pe care-o simțeam pentru Grace Poole ; mă scîrbea. Mă comparai cu ea și văzui că sîntem deosebite. Bessie Leaven îmi spusese că par o doamnă ; și avea dreptate : eram o doamnă. Iar acum arătam mult mai bine decît atunci cînd mă întîlnisem cu Bessie ; eram mai plină, mai rumenă, mai vioaie, pentru că mai vii îmi erau bucuriile și mai luminoase speranțele.

„Se lasă seara, îmi zisei, uitîndu-mă pe fereastră. Astăzi n-am auzit nici pașii, nici glasul domnului Rochester ; dar îl voi vedea negreșit diseară. Dimineață mă temeam de această întîlnire, dar acum o doresc ; am așteptat atîta vreme zadarnic, încît acum am ajuns nerăbdătoare.“

Cînd se înseră de-a binelea și Adèle mă părăsi ca să se joace cu Sophie în camera copiilor, dorința mea ajunse la culme. Ascultam într-una s-aud clopoțelul sunînd ; ascultam să-i aud pașii și așteptam s-o văd pe Leah venind cu un mesaj ; cîteodată mi se părea că aud călcătura

---

[1] Ce ai, domnișoară ? Degetele îți tremură ca frunza și obrajii îți sînt roșii, dar roșii ca cireșele (fr.).

apăsată a domnului Rochester şi mă-ntorceam spre uşă aşteptînd să se deschidă şi să-l văd intrînd. Dar uşa rămase închisă şi numai bezna pătrundea înăuntru, pe fereastră. Totuşi nu era încă prea tîrziu; adeseori trimitea să mă cheme la şapte sau opt şi acum nu era nici şase. Desigur că nădejdile mele nu vor fi înşelate tocmai acum, cînd aveam atîtea să-i spun! Voiam să aduc din nou vorba despre Grace Poole şi să văd ce-mi va răspunde; aveam de gînd să-l întreb fără ocol dacă o credea într-adevăr vinovată de acel atentat mişelesc şi de ce dorea ca ticăloşia ei să rămînă tăinuită. Prea puţin îmi păsa dacă marea mea curiozitate avea să-l înfurie ori nu. Încercasem bucuria de a-l scoate din sărite şi a-l domoli rînd pe rînd; era o adevărată desfătare pentru mine şi un instinct sigur mă împiedica totdeauna să merg prea departe; nu treceam niciodată dincolo de limită; îmi încercam iscusinţa în a merge pe muchie de cuţit. Păstrînd totdeauna formele respectuoase pe care mi le impunea situaţia mea, puteam, totuşi, să răspund argumentelor lui cu ale mele, fără teamă şi fără pic de stînjeneală; lucrul acesta ne plăcea amîndurora.

Se auziră paşi pe scări. Leah apăru în sfîrşit, dar numai pentru a-mi spune că ceaiul se servea în odaia doamnei Fairfax. Mă dusei acolo, mulţumită că trebuia în sfîrşit să cobor; aveam impresia că în felul ăsta sînt mai aproape de domnul Rochester.

— Desigur că de-abia aştepţi să-ţi iei ceaiul, îmi spuse doamna Fairfax, plină de bunătate, cînd intrai; ai mîncat aşa de puţin la prînz... Mi-e teamă, urmă ea, că astăzi nu ţi-e bine: pari să ai febră şi eşti congestionată.

— Ba de loc! Niciodată nu m-am simţit mai bine.

— În cazul acesta, dovedeşte-o cu o poftă zdravănă de mîncare. Vrei să umpli ceainicul, pînă ajung eu la capătul andrelei?

Cînd îşi sfîrşi lucrul, se sculă şi trase obloanele, pe care le lăsase pînă atunci ridicate, să se bucure pesemne cît mai mult de lumina zilei, cu toate că afară înserarea se prefăcuse în beznă deplină.

— Deşi nu se văd stele, e timp frumos, spuse ea, uitîndu-se pe fereastră. Domnul Rochester are noroc de vreme bună la drum.

— La drum ? Domnul Rochester s-a dus undeva ? Nu ştiam c-a plecat.

— Oh, a plecat îndată după micul dejun ! S-a dus la Leas, la castelul domnului Eshton, zece mile dincolo de Millcote. Cred că se întruneşte acolo o întreagă societate : lordul Ingram, *sir* George Lynn, colonelul Dent şi mulţi alţii trebuie să se afle de faţă.

— Crezi că se reîntoarce în noaptea asta ?

— Nu. Nici mîine. Bănuiesc c-o să rămînă acolo o săptămînă sau chiar mai mult. Cînd se adună societatea asta aleasă, sînt înconjuraţi de atîta veselie şi eleganţă şi au la-ndemînă atîtea lucruri plăcute şi distractive, încît nu se grăbesc de loc să se despartă. Bărbaţii sînt foarte căutaţi la asemenea sindrofii, iar cînd se află în societate domnul Rochester este atît de vesel şi de încîntător, încît îi cucereşte pe toţi. Place foarte mult doamnelor, deşi ai crede că înfăţişarea nu-l avantajează în chip deosebit ; îmi închipui însă că însuşirile şi cunoştinţele sale, poate averea şi obîrşia, fac să i se treacă uşor cu vederea unele mici neajunsuri ale înfăţişării sale.

— Sînt şi doamne la Leas ?

— Doamna Eshton cu cele trei fete ale ei, nişte tinere cu adevărat elegante ; cred că vor mai fi de faţă domnişoarele Blanche şi Mary Ingram, care-s foarte frumoase. Am văzut-o pe Blanche acum şase ori şapte ani, cînd avea optsprezece. Venise la un bal dat de domnul Rochester de Crăciun. Să fi văzut cît era de frumos împodobită şi luminată sufrageria în ziua aceea ! Cred că erau cincizeci de doamne şi gentilomi din cele mai bune familii ale comitatului, iar domnişoara Ingram era într-adevăr regina serbării.

— Spui că ai văzut-o, doamnă Fairfax ? Cum arăta ?

— Da, am văzut-o. Uşile sufrageriei stăteau larg deschise şi, fiindcă era zi de Crăciun, servitorii aveau dreptul să se adune în sala cea mare, să asculte cum cîntă doamnele. Domnul Rochester m-a poftit să iau parte şi eu, neapărat. M-am aşezat într-un colţ mai retras şi am privit în jurul meu. N-am văzut niciodată o privelişte atît de încîntătoare : doamnele erau îmbrăcate în splendide rochii de seară ; cele mai multe — sau cel puţin cele mai multe dintre cele tinere — îmi păreau de-a dreptul

minunate, dar domnișoara Ingram era fără doar și poate regina serbării.

— Cum arăta ?

— Înaltă, cu o talie subțire, cu umerii arcuiți, gît lung și grațios, ten mat, măsliniu, trăsături nobile, ochii aducînd puțin cu cei ai domnului Rochester : mari, negri și strălucitori ca diamantele pe care le purta. Părul ei frumos, negru ca pana corbului, era pieptănat cu multă pricepere și gust ; avea niște cozi groase și buclele cele mai lungi și mai lucioase pe care le-am văzut vreodată. Purta o rochie albă ; o eșarfă de culoarea chihlimbarului, ce-i trecea pe umeri și pe piept, era legată într-o parte și se prelungea în ciucuri lungi, pînă mai jos de genunchi. Părul era împodobit cu flori, tot de culoarea chihlimbarului, care scoteau și mai mult la iveală negrul de antracit al buclelor.

— A fost pesemne tare admirată.

— O, sigur că da ! Și nu numai pentru frumusețea, ci și pentru talentul ei. Cînta și ea, acompaniată la pian de un gentilom. A cîntat un duet cu domnul Rochester.

— Cu domnul Rochester ? Nu știam că și cîntă.

— O ! are un foarte frumos glas de bas. Îi place tare mult muzica.

— Dar domnișoara Ingram, ce fel de glas are ?

— Plin și foarte puternic. Cînta admirabil și era o plăcere s-o asculți. Pe urmă a cîntat la pian. Eu nu mă pricep la muzică, dar domnul Rochester e cunoscător și l-am auzit spunînd că executa foarte bine.

— Și fata asta, atît de frumoasă și desăvîrșită în toate, nu s-a măritat încă ?

— Se pare că nu. Cred că nici ea, nici sora ei n-au avere prea mare. Bătrînul lord Ingram a dispus prin testament de moșiile sale astfel ca mai toată averea să revină fiului mai mare.

— Dar mă mir că nici un nobil sau gentilom bogat nu s-a îndrăgostit de ea : domnul Rochester, de pildă. E bogat, nu-i așa ?

— Desigur. Numai că, vezi dumneata, e foarte mare deosebire de vîrstă. Domnul Rochester are aproape patruzeci de ani și ea n-are decît douăzeci și cinci.

— Şi ce-i cu asta ? Se văd zilnic căsătorii în care deosebirea de vîrstă dintre soţi e şi mai mare.

— E adevărat ; totuşi, nu cred să-i fi trecut vreodată una ca asta prin gînd domnului Rochester. Dar nu mănînci nimic ; de cînd ai venit, de-abia dacă ai gustat din felia de pîine.

— Nu. Mi-e prea sete ca să mănînc ; vrei, te rog, să-mi mai dai o ceaşcă de ceai ?

Eram gata să vorbesc din nou despre posibilităţile unei căsătorii între domnul Rochester şi frumoasa Blanche, cînd intră Adèle, ceea ce ne sili să schimbăm vorba.

Cum am rămas singură, m-am gîndit la ceea ce îmi spusese doamna Fairfax. Îmi cercetai sufletul, îmi scrutai gîndurile şi sentimentele şi mă silii, cu toată energia, să readuc pe drumul sigur al bunului-simţ pe aceea care rătăcise în pustiul fără de hotare şi fără de poteci al imaginaţiei.

Chemată în faţa propriei mele judecăţi, Amintirea aduse mărturie în sprijinul speranţelor, dorinţelor şi simţămintelor născute în noaptea trecută şi îmi lămuri de ce mă aflam de vreo cincisprezece zile încoace în starea asta ; dar Raţiunea veni liniştită, în felul ei demn, simplu, neprefăcut, să-mi prezinte lucrurile aşa cum erau, să-mi arate că înlăturasem adevărul spre a mă hrăni cu visuri. Atunci îmi rostii sentinţa şi declarai :

„Că niciodată n-a vieţuit pe pămînt o nebună mai mare decît Jane Eyre ; că niciodată o idioată mai sinistră nu se lăsase cu totul în voia unor dulci minciuni, şi că nimeni n-a înghiţit cu mai multă plăcere o otravă, luînd-o drept nectar."

„*Tu,* îmi zisei eu, să ajungi să placi domnului Rochester ? *Tu,* să însemni ceva pentru el ? Haida-de ! Nebunia ta mă scîrbeşte ! Te-ai bucurat pentru cîteva semne de atenţie, semne îndoielnice, acordate de un gentilom şi un om de lume, unei slugi, unei copile. Cum ai îndrăznit ? Sărmană naivă fără minte ! Nici chiar propriul tău interes nu te-a putut face mai înţeleaptă ? Azi dimineaţă ai văzut în minte scurta scenă din noaptea trecută ; acoperă-ţi faţa şi ruşinează-te ! Ţi-a lăudat ochii, nu-i aşa? Ţînc orb ! Deschide-ţi ochii rătăciţi şi priveşte-ţi nebunia ! Nu-i sănătos pentru nici o femeie să se lase măgu-

lită de superiorul ei, care nici nu se poate gîndi s-o ia în căsătorie. Pentru orice femeie e o nebunie să lase să i se înfiripeze în suflet o dragoste tainică ce-i va zdrobi viața, dacă nu-i cunoscută și împărtășită ; sau, dacă este cunoscută și împărtășită, trebuie s-o atragă — ca o Fata Morgana — înspre smîrcuri sălbatice, din care nimeni nu se mai poate smulge."

„Jane Eyre, ascultă-ți sentința : mîine vei lua o oglindă și-ți vei face cu creta portretul plin de sinceritate, fără să atenuezi un singur cusur, fără să îndulcești vreo linie sau să ștergi vreo trăsătură neplăcută. Iar dedesubt vei scrie : «Portretul unei guvernante fără familie, săracă și urîtă».

Apoi vei lua o plăcuță netedă de fildeș — ai una pregătită în cutia de desen. Vei pune mîna pe paletă ; vei amesteca atentă culorile cele mai proaspete, mai gingașe și mai luminoase ; vei alege pensulele cele mai delicate din păr de cămilă ; vei desena cu grijă cea mai încîntătoare față pe care ți-ai putea-o închipui ; vei zugrăvi-o în tonurile cele mai fermecătoare, așa cum ți-a descris-o doamna Fairfax pe Blanche Ingram. Nu uita buclele negre și ochii migdalați. Ce, te gîndești să-l iei pe domnul Rochester ca model ! Vino-ți în fire ! Nu, nu te arăta mîhnită, nu fi sentimentală, nu regreta ! Fii numai bunsimț și hotărîre. Amintește-ți trăsăturile nobile și armonioase, gîtul și talia, de statuie antică, lasă să se vadă brațul rotund și fermecător, mîna gingașă ; nu uita inelul cu diamante, nici brățara de aur ; înfățișează întocmai veșmîntul ce-o împodobește, dantelele străvezii și atlazul sclipitor, eșarfa grațioasă și trandafirii strălucitori. Dedesubt vei scrie :

«Blanche, fată încîntătoare, dintr-o familie nobilă.»

Și dacă vreodată, în viitor, îți vei închipui că domnul Rochester se gîndește la tine, ia aceste două portrete, compară-le și spune-ți : «Stă în putința domnului Rochester să cîștige dragostea acestei fete nobile, dacă își dă osteneala. Mai este oare posibil să se gîndească la sărmana și neînsemnata plebeiană ?»".

— Ei bine, da ! îmi spusei. Voi face aceste două portrete.

După ce luai hotărîrea aceasta, mă mai liniştii şi adormii. M-am ţinut de cuvînt. Un ceas sau două mi-au fost de ajuns să-mi schiţez autoportretul în creion şi în mai puţin de cincisprezece zile am sfîrşit o miniatură de fildeş a unei Blanche Ingram, aşa cum mi-o închipuiam eu. Era un chip destul de frumos şi cînd l-am comparat cu al meu, contrastul era atît de izbitor cît îl putea dori autocontrolul ce-mi impusesem. Toate astea mi-au făcut bine ; mai întîi am avut cîtva timp de lucru, pe urmă dădură putere şi statornicie noilor impresii pe care doream să le întipăresc, aşa ca să nu se mai şteargă niciodată din sufletul meu.

Am fost curînd răsplătită pentru această disciplină temeinică pe care o impusesem sentimentelor mele. Datorită ei, am putut îndura cu calmul trebuincios întîmplările ce-au urmat. Dacă n-aş fi fost pregătită, n-aş fi putut rămîne liniştită, nici măcar în aparenţă.

CAPITOLUL XVII

TRECU O SĂPTĂMÎNĂ FĂRĂ SĂ vină vreo știre de la domnul Rochester; trecură zece zile și el tot nu se înapoiase. Doamna Fairfax îmi spuse că nu s-ar mira dacă de la Leas, el s-ar duce de-a dreptul la Londra, iar de acolo pe continent și n-ar mai da tot anul pe la Thornfield; nu rareori se întîmplase să părăsească la fel de repede și pe neașteptate castelul. Auzind-o vorbind astfel, simțeam cum un fior și o sfîrșeală ciudată îmi cuprind inima. Încercam în acele momente un amarnic simțămînt de dezamăgire, dar, adunîndu-mi gîndurile și amintindu-mi principiile la care hotărîsem să mă rezum, îmi veneam imediat în fire. Și fu uimitor cît de repede izbutii să-mi stăpînesc prostia trecătoare și s-alung gîndul că faptele domnului Rochester puteau prezenta în vreun fel un interes atît de vital pentru mine.

Şi am făcut asta nu îmbrățişînd ideea slugarnică a inferiorității mele față de dînsul, ci dimpotrivă, spunîndu-mi:

„Între tine şi stăpînul Thornfieldului nu poate exista altă legătură decît leafa ce ți-o datorează pentru lecțiile predate pupilei sale şi recunoştința ce se cade să i-o porți datorită bunătății și respectului pe care — dacă-ți faci datoria — ai dreptul să le aştepți din parte-i. Fii sigură că domnul Rochester nu poate admite în mod serios decît această unică legătură între tine şi el. De aceea, nu fă din stăpînul tău obiectul celor mai gingașe sentimente, al admirației, al frămîntărilor şi altor simțăminte ale tale de acelaşi fel. Nu eşti de-un rang cu el; nu trebuie să încerci să-ți părăsești casta; trebuie să te respecți îndeajuns ca să nu risipeşti toată dragostea inimii tale, sufletul şi tăria ta, acolo unde un asemenea dar nu poate fi primit și nu poate fi întîmpinat decît cu dispreț."

Îmi făceam zilnic datoria păstrîndu-mi toată liniştea. Dar, din cînd în cînd, îmi treceau vag prin minte motive pentru care s-ar fi cuvenit să părăsesc Thornfieldul; fără să vreau, ticluiam anunțuri şi mă gîndeam cum ar fi de făcut ca să plec de-aici. Nu socoteam necesar să stăvilesc aceste gînduri. S-ar putea ca ele să încolțească și să dea roade într-o zi.

Trecuseră aproape cincisprezece zile de la plecarea domnului Rochester, cînd doamna Fairfax primi o scrisoare.

— E de la stăpîn, spuse ea privind adresa expeditorului. Acum cred că vom ști dacă se întoarce sau nu.

Pe cînd rupea sigiliul și citea scrisoarea, eu îmi beam cafeaua (ne aflam la micul dejun). Era fierbinte şi fu pentru mine un mijloc de a explica roşeața ce-mi acoperise brusc obrazul. Dar nu mă ostenii să-mi explic pentru ce-mi tremura mîna și pentru ce fără să vreau vărsasem jumătate din cafea în farfurioară.

— Eu mă plîng cîteodată că sîntem prea liniştite aici, spuse doamna Fairfax, urmînd să țină scrisoarea în fața ochelarilor. Acum o s-avem însă destulă treabă, cel puțin pentru cîtva timp.

Înainte de a-mi îngădui să cer o lămurire, legai şiretul de la şorțul Adèlei, care se desfăcuse; după ce i-am

turnat altă ceașcă de lapte și i-am dat încă o bucată de cozonac, am spus cu nepăsare :

— Probabil că domnul Rochester n-o să se înapoieze prea curînd...

— Ba da. Sosește peste trei zile, adică joia viitoare, și nu vine singur. Aduce cu el o droaie de musafiri. Ne cere să pregătim cele mai frumoase camere de culcare din castel ; biblioteca și salonul trebuie dereticate. Îmi mai scrie să tocmesc oameni de la hanul din Millcote sau de unde știu, să ajute la bucătărie. Doamnele își vor aduce cameristele, iar bărbații feciorii ; o să fie casa ticsită de lume.

Doamna Fairfax își înghiți repede dejunul și plecă zorită să înceapă pregătirile.

În cele trei zile care urmară, fură într-adevăr multe de făcut, așa cum prevăzuse ea. Odăile de la Thornfield mi se păruseră foarte curate și bine rînduite ; dar se pare că mă înșelasem. Sosiră încă trei servitoare noi să le ajute pe celelalte ; totul fu frecat și periat ; tapetele fură spălate, covoarele bătute, oglinzile și candelabrele lustruite, tablourile date jos și puse la loc, focurile aprinse în odăi, plăpumile de puf lăsate să se aerisească, cearșafurile puse să se usuce lîngă cămin. Nici pînă atunci, nici de atunci încoace n-am mai văzut așa ceva. Adèle alerga nestingherită prin mijlocul acestei harababuri.Pregătirile de tot felul și gîndul că va vedea atîta lume o bucurau la culme. Ceru ca Sophie să-i controleze toaletele, cum își numea ea rochiile, să le curețe și să le repare pe cele *passées*[1] și să le aranjeze pe celelalte. Tot timpul dădea buzna în odăi, sărea pe paturi, se trîntea pe saltele, clădea grămezi de perne și pernițe în fața focurilor uriașe care duduiau în cămine. De lecții era scutită. Doamna Fairfax mă rugase s-o ajut, așa că îmi petreceam toată ziua prin cămări, ajutînd-o (sau stînjenind-o) pe ea și pe bucătăreasă. Învățam să fac tortă, plăcinte, aluat franțuzesc, să pregătesc vînatul și să garnisesc platourile cu deserturi.

Musafirii erau așteptați să sosească joi înainte de cină, adică pe la șase. În acest timp n-am avut vreme să-mi hrănesc himerele și cred că afară de Adèle nimeni n-a fost

[1] Uzate (fr.).

mai harnică şi mai veselă decît mine. Totuşi, cîteodată veselia mea se curma şi fără să vreau mă lăsam pradă îndoielii, presimţirilor negre şi închipuirilor pesimiste. Asta se întîmpla mai ales cînd vedeam uşa scării de la catul al treilea (în ultima vreme uşa aceasta fusese totdeauna închisă) deschizîndu-se încet şi pe Grace Poole cu bonetă, şorţ alb şi şal, lunecînd tiptil de-a lungul coridorului, călcînd fără zgomot cu papucii ei vătuiţi, ca să intre în dormitoarele răvăşite să spună poate ceva unei servitoare : cum să frece mai bine un grătar, să cureţe marmura căminului sau să scoată petele de pe tapete. O dată pe zi, cobora la masă în bucătărie, trăgea domol dintr-o pipă, lîngă cămin, şi se întorcea în odaia ei, tristă, tăcută şi singuratică, luînd cu ea drept orice alinare o cană de bere. Din douăzeci şi patru de ceasuri, nu-şi petrecea decît unul cu servitoarele ; restul timpului rămînea în vreo odaie scundă cu tavan de stejar, de la catul al treilea ; acolo şedea şi cosea, singură ca un osîndit în temniţa lui.

Dar lucrul care mi se părea cel mai straniu dintre toate era că în casa asta nimeni, afară de mine, nu se sinchisea şi nu se minuna de obiceiurile ei. Nimeni nu vorbea despre ea şi nu se întreba ce face ; nimeni nu o compătimea pentru singurătatea şi izolarea ei. Într-o zi am prins un crîmpei de convorbire între Leah şi o femeie tocmită cu ziua. Vorbeau despre Grace. Leah a spus ceva, dar n-am auzit ce, iar femeia a răspuns :

— Are leafă bună, nu-i aşa ?

— Da, zise Leah. Aş vrea să am şi eu atîta ; nu că mă plîng de leafă — se plăteşte bine la Thornfield — dar doamna Poole are cel puţin de cinci ori mai mult ca mine şi pune deoparte. La fiecare trei luni duce bani la banca din Millcote. Nu m-aş mira să aibă destul ca să poată duce o viaţă fără grijă dacă ar vrea să-şi lase serviciul. Dar cred că s-a obişnuit aici. Şi pe urmă n-are nici patruzeci de ani, e voinică şi poate să facă multe. Nu-i încă aşa de bătrînă ca să se lase de muncă.

— Cred că e o slujnică bună, urmă femeia.

— Ah ! ştie mai bine decît oricare alta tot ce are de făcut, răspunse Leah, pe un ton plin de înţeles. N-ar putea face oricine ce face ea, oricît i-ar plăti.

— O, asta nu! adăugă cealaltă. Eu mă mir că stăpînul...

Femeia ar fi continuat, dar Leah mă zări și-i făcu numaidecît semn cu cotul.

— Nu știe? întrebă, în șoaptă abia auzită, femeia.

Leah clătină din cap și convorbirea încetă. Aflasem dar că la Thornfield era o taină și că acea taină eu nu trebuia s-o cunosc.

Sosi și joia. Cu o seară înainte pregătirile fuseseră încheiate și totul fusese pus la punct: covoarele așezate, perdelele atîrnate, păturile de o albeață strălucitoare întinse, mesele de toaletă rînduite, mobilele șterse, vasele pline de flori; încăperile și saloanele radiau de prospețime și strălucire. Holul principal fusese de asemenea curățat. Pendula cea mare lustruită cu grijă, scara, balustrada luceau ca sticla; în sufragerie, bufetul strălucea de atîta argintărie; flori exotice își răspîndeau parfumul în salon și salonaș.

După-amiază, doamna Fairfax își puse cea mai frumoasă rochie de atlaz negru, mănușile și ceasul de aur, căci era datoria ei să-i primească pe oaspeți și să le conducă pe doamne în odăile lor. Adèle voia să se îmbrace și ea, deși nu credeam că va fi chemată în ziua aceea spre a fi prezentată doamnelor. Totuși, dorind să-i fac pe plac, am dat voie Sophiei să-i pună una din rochiile ei scurte și albe de muselin. Eu nu-mi schimbai toaleta. Eram încredințată că nu voi fi chemată să părăsesc sanctuarul sălii de studiu, căci devenise pentru mine un sanctuar — „un adăpost foarte plăcut în vremuri de restriște".

Fusese o zi senină și blîndă de primăvară, una dintre acele zile care, spre sfîrșitul lui martie sau începutul lui aprilie, se înalță luminoase deasupra pămîntului, ca niște crainici ai verii. Desenam, și, fiindcă seara era caldă, stăteam cu ferestrele deschise, în sala de studiu.

— E destul de tîrziu, spuse doamna Fairfax, intrînd în cameră cu rochia ei foșnitoare. Îmi pare bine că am poruncit ca să fie servită cina cu un ceas mai tîrziu decît mi-a cerut domnul Rochester; uite că e trecut de șase. Am trimis pe John să vadă dacă nu zărește ceva venind,

fiindcă de la porțile parcului se vede o bucată bună din drumul spre Millcote.

Se duse la fereastră.

— Uite-l că vine, spuse ea. Apoi, aplecîndu-se în afară : Ei, John, ce s-aude ?

— Vin, doamnă, fu răspunsul. În zece minute sînt aici.

Adèle fugi la fereastră. Eu o urmai, căutînd să stau în așa fel încît să fiu ascunsă de perdea și să văd fără să fiu văzută.

Cele zece minute ale lui John mi se părură foarte lungi, dar în cele din urmă se auzi uruit de roți. Patru călăreți galopau înainte pe alee ; în spatele lor veneau două trăsuri descoperite, în care zării fluturînd vălul și unduind pene. Doi dintre călăreți erau tineri și arătoși ; în cel de-al treilea îl recunoscui pe domnul Rochester și pe Mesrour, calul său negru, însoțit de Pilot, care alerga în fața lui. Alături de el călărea o femeie tînără și ei doi erau în fruntea convoiului. Costumul ei de călărie, roșu ca purpura, ajungea aproape la pămînt, vălul lung flutura în adierea vîntului ; prinse în cutele transparente ale vălului, străluceau inele bogate de păr, negre ca pana corbului.

— Domnișoara Ingram ! exclamă doamna Fairfax și coborî repede.

Călăreții, gonind mai departe, au cotit în curînd după colțul casei și nu i-am mai putut vedea. Adèle se rugă să fie lăsată să coboare, dar o luai pe genunchi și o făcui să înțeleagă că sub nici un cuvînt nu-i era îngăduit să se arate doamnelor, decît dacă tutorele ei va trimite s-o cheme, iar dacă acesta ar vedea-o îngăduindu-și astfel de lucruri, cu siguranță că ar fi foarte supărat. După ce ascultă spusele mele, „vărsă cîteva lacrimi adevărate", dar eu luai îndată o înfățișare serioasă și atunci își șterse ochii.

Din sala cea mare venea un murmur vesel. Glasurile groase ale bărbaților și accentele argintii ale doamnelor se îmbinau plăcut. Dar, deși nu vorbea tare, vocea răsunătoare a stăpînului Thornfieldului urînd bun venit oaspeților se deosebea dintre toate celelalte. Apoi pași ușori

urcară scara, se auziră foșnete, rîsete vesele pe sală, uși ce se deschideau și se închideau și — cîtva timp — tăcere deplină.

— *Elles changent de toilettes*[1], spuse Adèle, care, ascultînd cu atenție, urmărise fiece mișcare; apoi oftă. *Chez maman,* continuă ea, *quand il y avait du monde, je les suivais partout au salon et à leurs chambres; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames et c'était amusant: comme cela on apprend.*[2]

— Nu ți-e foame, Adèle?

— *Mais oui, mademoiselle; voilà cinq ou six heures que nous n'avons pas mangé.*[3]

— Atunci o să profit de faptul că doamnele s-au retras și o să cobor să-ți aduc ceva de mîncare.

Ieșind cu băgare de seamă din adăpostul meu, am coborît pe scara de serviciu ce ducea de-a dreptul la bucătărie. Acolo, toată lumea se agita; supa și peștele dădeau în fiert, bucătarul se apleca peste crătiți, cuprins de un neastîmpăr ce amenința să-l mistuie. În sala servitorilor, doi vizitii și trei feciori ședeau lîngă foc; cameristele erau, desigur, ocupate cu stăpînele lor; oamenii care fuseseră tocmiți de la Millcote roboteau peste tot locul. Străbătînd acest haos, am ajuns în sfîrșit la cămară, de unde am luat un pui rece, cîteva tarte, o pîine, vreo două farfurii, un cuțit și o furculiță și, cu prada aceasta, operai o retragere grabnică. Ajunsesem în coridor și tocmai închisesem ușa scării, cînd un zgomot mă preveni că doamnele ieșeau din odăi. Nu puteam ajunge în sala de studiu fără să trec pe lîngă cîteva din odăile lor și riscam să fiu văzută cu încărcătura mea de provizii, Așa că mă oprii tăcută locului, la capătul coridorului, care era totdeauna întunecat, fiind lipsit de ferestre, iar

---

[1] Își schimbă toaletele (fr.).

[2] Cînd mama avea musafiri, mă țineam pretutindeni după ei, în salon și prin camerele lor; adeseori, priveam cum cameristele coafează și îmbracă pe doamne și era atît de plăcut! Așa am învățat multe (fr.).

[3] Ba da, domnișoară. Au trecut cinci sau șase ore de cînd n-am mîncat (fr.).

acum cu totul în beznă, deoarece soarele apusese şi se lăsase amurgul.

Toate doamnele acelea frumoase ieşiră în curînd din odăi, unele după altele, vesele şi cu veşminte strălucitoare. Se strînseră o clipă în capătul coridorului, pe cînd eu stăteam ascunsă în celălalt, şi vorbiră cu vioiciune potolită. Coborîră scara, fără zgomot, ca un nor luminos ce se lasă de pe deal. Apariţia aceasta colectivă mă uimea prin eleganţa ei distinsă, aşa cum nu mai văzusem eu vreodată.

Adèle privea prin uşa întredeschisă a sălii de studiu.

— Ce doamne frumoase! exclamă ea pe englezeşte. Oh! ce mulţumită aş fi să fiu şi eu cu ele! Crezi că, după cină, domnul Rochester o să trimită să ne cheme?

— Nu cred. Domnul Rochester trebuie să se îngrijească de altele. Nu te mai gîndi azi la doamne; poate ai să le vezi mîine. Pînă atunci, mănîncă.

Îi era tare foame, aşa că un timp atenţia îi fu acaparată de pui şi prăjituri. Făcusem bine că mă dusesem să aduc ceva de mîncare, căci altfel Adèle, cu mine şi cu Sophie, pe care o poftii să împartă masa noastră, am fi rămas flămînde. Cei de jos erau prea ocupaţi ca să se mai gîndească şi la noi. Trecuse de nouă cînd se strînse desertul şi la zece se mai auzeau valeţii aducînd şi scoţînd tăvile şi ceştile cu cafele. Am dat voie Adèlei să se culce mult mai tîrziu decît de obicei, fiindcă spusese că n-ar putea dormi cît timp jos se vor deschide şi închide uşile şi va forfoti lumea „Şi pe urmă, adăugă ea, domnul Rochester ar putea să mă cheme cînd voi fi dezbrăcată, *et alors quel dommage!*[1]"

I-am spus cîte poveşti a poftit, apoi, ca s-o distrez, am scos-o pe coridor. Lampa din sala cea mare era acum aprinsă, aşa încît, aplecîndu-se peste balustradă, Adèle putea să vadă servitorii trecînd. Tîrziu, se auziră acorduri răsunînd în salon, unde fusese mutat pianul. Ne aşezarăm amîndouă pe scară să ascultăm. Un glas se îmbină în curînd cu vibraţiile puternice ale instrumentului. Cînta o femeie, cu voce dezmierdătoare. Solo-ul fu urmat de un duo, apoi cîntecul fu reluat de mai multe voci. Din

---

[1] Şi ce păcat ar fi! (Fr.)

cînd în cînd zumzetul unor conversaţii vesele ajungea pînă la noi. Am ascultat mult timp. Deodată mi-am dat seama că urechea mea prinde toate glasurile şi caută să deosebească, în mijlocul acelor sunete nelămurite, vorbele domnului Rochester ; şi cînd am izbutit (destul de iute de altfel) m-am străduit să înţeleg cuvintele pe care depărtarea le făcea nedesluşite.

Ceasornicul bătu unsprezece. Mă uitai la Adèle, care-şi rezemase capul de umărul meu ; ochii i se închideau. O luai în braţe, o dusei la pat şi o culcai. Cînd oaspeţii se retraseră, era aproape unu.

Ziua următoare a fost tot atît de frumoasă. Oaspeţii făcură o excursie prin împrejurimi. Plecară devreme, unii călări, alţii în trăsură. I-am văzut cînd au plecat şi cînd s-au întors. Dintre doamne, numai domnişoara Ingram călărea, ca şi în ajun, şi tot ca în ajun domnul Rochester galopa alături de ea ; amîndoi se ţineau cam la o parte de ceilalţi oaspeţi. Îi atrăsei atenţia doamnei Fairfax, care era cu mine la fereastră, asupra acestui amănunt.

— Spuneai ieri, îi zisei eu, că nu ţi se pare cu putinţă să-i vezi căsătoriţi ; dar priveşte şi dumneata dacă domnul Rochester n-o preferă tuturor celorlalte.

— Da, fără îndoială că o admiră.

— Dar şi ea îl admiră, adăugai eu. Uită-te cum se apleacă să-i vorbească la ureche. Aş vrea să-i văd faţa ; pînă acum nu i-am putut-o nici măcar zări.

— Ai s-o vezi desearā, răspunse doamna Fairfax. I-am spus domnului Rochester cît de mult dorea Adèle să le vadă pe doamne şi el mi-a răspuns : „Atunci să vină în salon după cină şi roag-o pe domnişoara Eyre s-o însoţească".

— Da, a făcut-o din simplă politeţe, dar fii sigură că n-am să mă duc, răspunsei eu.

— I-am spus că nu eşti obişnuită cu lumea şi că n-o să-ţi placă să apari în faţa atîtor străini, dar mi-a răspuns în felul său repezit : „Prostii ! Dacă se împotriveşte, spune-i că doresc foarte mult să vină şi dacă tot nu vrea, spune-i că am să vin s-o aduc".

— N-am să-l fac să se ostenească. Am să mă duc, dacă nu se poate altfel ; dar nu-mi face nici o plăcere. Ai să fii şi dumneata acolo, doamnă Fairfax ?

— Nu. Eu am cerut să fiu scutită și mi s-a îngăduit. Uite cum trebuie să faci ca să eviți o intrare ceremonioasă, care de fapt e lucrul cel mai neplăcut. Te duci în salon cînd nu e nimeni acolo, înainte ca doamnele să se retragă de la masă, și te așezi într-un colț mai ferit. Nu va trebui să rămîi multă vreme după venirea bărbaților, afară numai dacă o să te simți foarte bine. Altminteri e de-ajuns să te vadă domnul Rochester și după aceea te poți strecura afară, că nimeni n-o să bage de seamă.

— Crezi că musafirii vor sta mult la castel ?

— O săptămînă sau două, în nici un caz mai mult. După vacanța de Paști, Domnul George Lynn, care a fost ales deputat de Millcote, va trebui să se înapoieze în oraș. Cred că domnul Rochester îl va însoți, fiindcă și așa a stat prea mult la Thornfield.

Vedeam cu oarecare teamă cum se apropia clipa cînd trebuia să intru în salon cu eleva mea. De cînd aflase că va fi prezentată doamnelor, Adèle se legănase într-o nesfîrșită încîntare și nu se liniști decît atunci cînd Sophie începu s-o îmbrace. După ce părul îi fu aranjat în bucle strălucitoare, după ce-și puse rochia de atlaz trandafiriu, mănușile de dantelă neagră și un cordon lung în jurul taliei, căpătă o înfățișare serioasă ca a unui judecător. N-a fost nevoie să-i atrag luarea-aminte să nu-și boțească rochia : după ce fu îmbrăcată, se așeză cu băgare de seamă pe scăunașul ei, ridicîndu-și cu atenție rochia, de teamă să nu-și mototolească volănașele. Îmi făgădui să nu se miște pînă cînd n-o să fiu și eu gata. Găteala mea nu ținu mult. Îmbrăcai îndată rochia cea mai bună, cea de mătase cenușie, cumpărată pentru nunta domnișoarei Temple, și pe care n-o mai purtasem niciodată de atunci, mă pieptănai iute, îmi pusei singura mea bijuterie, broșa cu perlă, și coborîrăm.

Din fericire nu era nevoie să trecem prin sufragerie — unde se aflau cu toții la masă — ca să intrăm în salon, unde nu era nimeni. Focul ardea tăcut în căminul de marmură și lumînările de ceară străluceau singuratice în mijlocul florilor minunate ce împodobeau mesele. Salonul era despărțit de sufragerie numai printr-o perdea roșie. Totuși, oaspeții vorbeau atît de încet, încît nu se putea auzi decît un murmur ușor.

Adèle, care părea că se află încă sub impresia solemnităţii momentului, se aşeză, fără să spună un cuvînt, pe taburetul pe care i-l arătai. Eu m-am retras într-un fotoliu lîngă fereastră şi, luînd o carte de pe masă, am încercat să citesc. Adèle îşi trase scăunelul la picioarele mele şi, după cîtva timp, îmi atinse genunchiul.

— Ce-i, Adèle ? o întrebai.

— *Est-ce que je ne puis prendre une seule de ces fleurs magnifiques, mademoiselle ? Seulement pour compléter ma toilette.* [1]

— Te gîndeşti prea mult la toaletă, Adèle. Totuşi, o să-ţi dau o floare, şi luînd un trandafir dintr-un vas i-l prinsei de cordon.

Fetiţa scoase un oftat de nespusă mulţumire, ca şi cum acea bucurie ar fi umplut cupa fericirii sale. Mi-am întors faţa să-mi ascund un zîmbet pe care nu mi-l putui stăpîni. Era ceva caraghios şi trist deopotrivă în evlavia înnăscută a acestei mici pariziene pentru tot ce era în legătură cu îmbrăcămintea.

Deodată am auzit în odaia vecină zgomotul lin făcut de mai multe persoane care se ridicau de la masă. Draperia fu dată la o parte şi zării sufrageria, al cărei candelabru răspîndea o lumină vie asupra argintului şi cristalului unui minunat serviciu de desert ce acoperea o masă lungă. Un grup de doamne apăru sub boltă ; intrară, şi draperia căzu după ele.

Erau doar opt, dar, fără să-mi dau seama de ce, cînd intrară mi se părură cu mult mai multe. Unele erau foarte înalte, multe din ele îmbrăcate în alb şi toate înveşmîntate în rochii largi, care le făceau mai impunătoare, aşa cum ceaţa face ca luna să pară mai mare. Mă ridicai şi le salutai. Una sau două îmi răspunseră printr-o mişcare din cap. Altele se mulţumiră să mă privească.

Păşiră care încotro în încăpere. Sprinteneala mişcărilor le făcea să semene cu nişte păsări albe. Unele se tolăniră pe canapele şi pe divane, altele se aplecară să se uite la flori şi cărţile răspîndite pe mese, în sfîrşit mai

---

[1] N-aş putea să iau una din florile astea minunate, domnişoară ? Numai ca să-mi completez toaleta (fr.).

multe dintre ele alcătuiră un grup în jurul focului şi începură să vorbească încet, dar limpede, aşa cum se părea că sînt obişnuite. Am aflat mai tîrziu cum se numeau şi pot de pe acum să le spun pe nume.

Era, mai întîi, doamna Eshton cu două din fiicele ei. Se vedea limpede că fusese frumoasă pe vremuri şi se ţinea încă bine. Cea mai mare dintre fete, Amy, era scundă. Avea un obraz ale cărui trăsături trădau o naivitate copilăroasă ; dar felul ei de a se purta părea totuşi destul de rafinat. Rochia de muselină albă şi cordonul albastru îi veneau bine. Soră-sa, Louise, era mai înaltă şi cu o înfăţişare mai elegantă ; figura ei foarte drăgălaşă făcea parte dintre acelea pe care francezii le numesc *minois chiffonne*[1]. Amîndouă surorile erau frumoase ca nişte crini.

Lady Lynn era o femeie de patruzeci de ani, înaltă şi voinică, dreaptă şi cu privirea semeaţă. Purta o rochie bogată de atlaz cu ape, o pană albastră ca azurul şi o diademă de pietre preţioase, care-i scotea în relief strălucirea părului negru.

Doamna colonel Dent nu arăta tot atît de impunătoare, dar avea mai multă distincţie. Era subţire, cu faţa blîndă şi palidă, cu părul blond. Îmi plăcură mai mult rochia ei de atlaz negru, eşarfa de dantelă străină şi cele cîteva perle decît strălucirea de curcubeu a nobilei *lady* Lynn.

Dar cele mai distinse — poate din pricină că erau mai înalte din întreg grupul — erau trei : văduva *lady* Ingram şi cele două fiice ale ei, Blanche şi Mary. Cîteşitrele aveau statură semeaţă. Văduva părea să aibă între patruzeci şi patruzeci şi cinci de ani : talia-i era încă zveltă şi părul negru, sau cel puţin aşa arăta la lumina candelabrului. Dinţii parcă-şi păstraseră toată albeaţa. Ţinînd seama de vîrsta ei, trebuia să treacă în ochii tuturor drept o femeie foarte frumoasă. Şi chiar era. Dar în întreaga ei ţinută şi în expresia ei se citea o trufie aproape nesuferită. Avea trăsături romane şi o bărbie dublă ce se contopea cu gîtul, ca un stîlp. Aceste trăsături îmi părură nu numai umflate şi încruntate, ci chiar brăzdate de

[1] Drăguţă, deşi cu trăsături neregulate (fr).

mîndrie, o mîndrie ce-o făcea să țină capul așa de drept, încît părea încremenită ; pe deasupra, ochii îi erau sălbatici și aspri : mi-i reaminteau pe ai doamnei Reed. Mestecа fiecare cuvînt. Avea un glas profund, un ton pompos, sentențios — într-un cuvînt, de nesuferit. Datorită unei rochii de catifea stacojie și unui șal indian cu țesătură de aur, pe care-l purta ca pe un turban, credea pesemne că are măreția unei împărătese.

Blanche și Mary erau tot atît de înalte ca și ea și drepte ca niște plopi. Mary era prea slabă pentru statura ei, dar Blanche era modelată ca o Diană. O cercetai — desigur — cu o deosebită atenție : mai întîi doream să știu dacă înfățișarea ei se potrivea cu cele ce-mi spusese doamna Fairfax ; apoi dacă semăna cu miniatura pe care o făcusem din închipuire ; în al treilea rînd — mărturisesc ! — dacă exista în ea ceva care să-i placă domnului Rochester.

Era întocmai cum mi-o descrisese doamna Fairfax și cum o pictasem eu. Recunoscui talia aceea nobilă, umerii rotunzi, gîtul grațios, ochii și buclele negre, despre care îmi vorbise doamna Fairfax. Dar fața ? La față semăna cu mama ei ; era *lady* Ingram mai tînără și fără zbîrcituri ; aceeași frunte joasă, aceleași trăsături trufașe, aceeași mîndrie, mai puțin încruntată însă. Rîdea mereu. Avea un rîs batjocoritor, ca și expresia obișnuită a buzei sale arcuite, disprețuitoare.

Se spune că geniul e conștient de sine însuși. Nu știu dacă domnișoara Ingram era un geniu, dar desigur că își prețuia chiar prea mult valoarea. Începu să discute despre botanică împreună cu blînda doamnă Dent. Se pare însă că doamna Dent nu studiase această știință, deși — după cum spunea — îi plăceau florile, „mai ales cele sălbatice". Domnișoara Ingram o studiase și înșiră plină de îngîmfare tot ce știa. Observai că lua, cu oarecare îndemînare, cam în rîs neștiința doamnei Dent ; batjocura ei putea fi îndemînatică, dar oricum, nu dovedea o fire bună. Cîntă la pian ; execuția sa era strălucitoare ; cîntă, și glasul ei era frumos ; vorbi franțuzește cu mamă-sa și putui observa că vorbea curgător și pronunța frumos.

Mary avea o față mai deschisă decît Blanche, trăsături mai blînde și un ten mai luminos (domnișoara In-

gram avea un adevărat ten de spaniolă), dar nu arăta atît de vioaie. Nu avea nimic de spus şi, după ce se aşeză, rămase nemişcată ca o statuie într-o nişă. Amîndouă surorile erau îmbrăcate în alb imaculat.

Credeam acum oare că domnişoara Ingram ar fi o alegere pe placul domnului Rochester? N-aş fi putut spune. Nu-i cunoşteam gusturile în ce priveşte frumuseţea feminină. Dacă îi plăceau frumuseţile maiestuoase, Blanche era idealul. În plus era şi talentată şi plină de voioşie. Îmi dădeam seama că mai toţi bărbaţii ar admira-o ; şi mi se părea un lucru dovedit că-i plăcea domnului Rochester. Nu trebuia decît să-i văd împreună pentru a îndepărta şi ultima umbră de îndoială.

Nu-ţi închipui, cititorule, că Adèle a stat tot timpul nemişcată pe scaun, la picioarele mele! Nici gînd. În clipa cînd intrară doamnele, ea se sculă, înaintă spre ele, le salută ceremonios şi le spuse cu gravitate :

— *Bonjour, mesdames.*[1]

Domnişoara Ingram o privi batjocoritor şi exclamă :

— Oh ! ce păpuşică !

— Cred, spuse doamna Lynn, că este pupila domnului Rochester, micuţa franţuzoaică despre care ne-a vorbit.

Doamna Dent o luă binişor de mînă şi o îmbrăţişă. Amy şi Louise Eshton exclamară amîndouă deodată :

— Ce îngeraş !

Apoi o chemară pe canapea şi Adèle începu să vorbească ba în franţuzeşte, ba într-o englezească stricată, cucerind nu numai atenţia fetelor, ci şi a doamnei Eshton şi a *lady*-ei Lynn. Fu răsfăţată după pofta inimii ei.

În sfîrşit se aduse cafeaua şi fură poftiţi bărbaţii. Eu şedeam în umbră — dacă poate exista vreo pată de umbră într-un salon atît de bine luminat — şi perdeaua de la fereastră mă ascundea pe jumătate. Draperiile fură din nou date la o parte şi sosiră oaspeţii care rămăseseră în sufragerie. Apariţia bărbaţilor mi se păru impunătoare, ca şi a doamnelor. Cei mai mulţi erau înalţi, cîţiva tineri şi toţi îmbrăcaţi în fracuri negre. Henry şi Frederik Lynn se arătau a fi cu adevărat nişte tineri strălucitori ; pe colonelul Dent îl trăda ţinuta că e militar şi

[1] Bună ziua, doamnelor (fr.).

era foarte chipeş. Domnul Eshton, magistratul comitatului, avea înfăţişarea unui veritabil gentilom. Părul complet alb, sprîncenele şi favoritele încă negre, îl făceau să pară un *„père noble de théâtre"* [1]. Lordul Ingram era foarte înalt şi frumos ca şi surorile sale; dar se vedea că-i apatic şi amorţit ca şi Mary. Părea că excelează mai degrabă prin lungimea membrelor decît prin vioiciunea trupului sau agerimea minţii.

Dar unde-o fi domnul Rochester?

Iată-l că soseşte în sfîrşit. Nu mă uit spre uşă şi, totuşi, îl văd intrînd. Mă străduiesc să fiu cît mai atentă la împletitura la care lucrez: nu vreau să mă gîndesc decît la ceea ce ţin în mîini, la perlele de argint şi firele de mătase de pe genunchii mei. Şi cu toate acestea îi văd desluşit figura şi fără să vreau îmi amintesc de clipa cînd o zărisem ultima oară, de clipa în care, după ce-i făcusem ceea ce el numise un serviciu nespus de preţios, îmi luase mîinile într-ale sale şi mă privise cu ochi care trădau un suflet plin şi dornic să se reverse. Nu fusesem străină de pricina acelei emoţii. Cît de aproape de el mă aflasem atunci! Ce s-a întîmplat oare pe urmă în stare să schimbe într-atît poziţia unuia faţă de celălalt? Cît de departe unul de altul şi cît de străini eram acum! Eram atît de străini, încît nici nu mă mai aşteptam să-mi adreseze vreun cuvînt şi nu m-am mirat de fel cînd, fără să-mi arunce măcar o privire, s-a dus în celălalt capăt al odăii, unde a început să discute cu cîteva doamne.

De cum l-am văzut absorbit de discuţie şi am fost încredinţată că-l puteam cerceta fără să fiu observată, privirile mi-au fost atrase fără de voie spre dînsul. L-am privit şi m-am simţit cuprinsă de-o mare bucurie — o bucurie fără seamăn, dar în acelaşi timp sfîşietoare: era aurul cel mai curat, cu un ascuţiş oţelit de crîncenă suferinţă. Bucuria mea semăna probabil cu aceea a unui om înnebunit de sete, ce ştie că fîntîna către care se tîrăşte e otrăvită şi totuşi bea apa cu înghiţituri lacome.

E cum nu se poate mai adevărat că „frumuseţea stă în ochiul celui care priveşte". Obrazul măsliniu şi palid

---

[1] Un tată nobil, aşa cum e înfăţişat pe scenă (fr.).

al domnului Rochester, fruntea pătrată şi masivă, sprîncenele groase de cărbune, ochii adînci, trăsăturile hotărîte, gura aspră — într-un cuvînt, înfăţişarea-i energică şi hotărîtă — nu respectau întru nimic canoanele frumuseţii; pentru mine însă chipul său era mult mai frumos: mă interesa şi mă stăpînea cu totul. N-am avut de gînd să-l iubesc pe domnul Rochester. Cititorul ştie că făcusem tot ce era în puterea mea ca să-mi smulg din inimă acele prime gingaşe mlădiţe ale dragostei, dar, din prima clipă cînd îl văzusem, ele răsăriseră din nou mai verzi şi mai puternice. El mă făcuse să-l iubesc, fără ca măcar să se uite la mine.

Îl comparai cu oaspeţii săi. Ce era farmecul curtenitor al domnilor Lynn, eleganţa căutată a lordului Ingram şi chiar distincţia militărească a colonelului Dent, faţă de înfăţişarea lui plină de o tărie firească şi o putere adevărată. Ceilalţi nu-mi trezeau nici o simpatie, deşi îmi dădeam seama că toată lumea îi socoteşte pe ei frumoşi, impunători şi atrăgători, iar pe domnul Rochester un om cu trăsături aspre şi privire melancolică. I-am văzut zîmbind, i-am văzut rîzînd; în flăcările luminărilor exista tot atîta suflet ca şi în zîmbetul lor; clinchetul clopoţelului spunea tot atîtea lucruri cît şi rîsul lor. L-am văzut şi pe domnul Rochester zîmbind: trăsăturile aspre i se îmblînziră, ochii îi deveniră strălucitori şi binevoitori, cercetători şi duioşi, totodată. În clipa aceea vorbea cu Louise şi cu Amy Eshton. M-am mirat cînd le-am văzut rămînînd liniştite în faţa acelei priviri ce-mi păruse atît de pătrunzătoare; crezusem că vor pleca ochii şi obrajii li se vor îmbujora, dar am fost totuşi fericită cînd mi-am dat seama că nu erau de loc emoţionate. „Pentru ele nu-i ceea ce este pentru mine, îmi zisei. Nu-i deopotrivă cu ele, cred că se aseamănă cu mine — sînt sigură că-i aşa, căci simt ca şi el; îi înţeleg graiul gesturilor şi al expresiei chipului. Deşi rangul şi bogăţia pun între noi o distanţă enormă, am în mintea, în inima, în sîngele şi în nervii mei ceva ce ne uneşte sufletele. Am spus oare acum cîteva zile că n-am nimic comun cu el, în afara faptului că-mi primesc salariul din mîna lui? Hotărîtu-m-am cumva să nu mă gîndesc la el decît ca la un

stăpîn care mă plătește? Atunci am făcut cel mai greu păcat împotriva firii! Tot ce-i în minte bun, puternic, sincer se-ndreaptă năvalnic către el. Știu că trebuie să-mi ascund sentimentele și să înăbuș orice speranță, amintindu-mi mereu că el nu-mi poate acorda multă atenție. Cînd afirm că mă asemăn cu el, nu vreau să spun că am prestanța sau farmecul lui, ci doar că am anumite gusturi și unele simțăminte la fel cu ale sale. Prin urmare trebuie să-mi repet neîncetat că sîntem despărțiți pentru totdeauna — și totuși, atîta vreme cît trăiesc și gîndesc, trebuie să-l iubesc."

Se servi cafeaua. De cînd sosiseră și bărbații, doamnele deveniseră vioaie ca niște ciocîrlii. Conversația prinsese viață și era din ce în ce mai veselă. Colonelul Dent și domnul Eshton discutau politică; soțiile lor ascultau. Cele două doamne mai în vîrstă, *lady* Lynn și *lady* Ingram, păreau cufundate într-o foarte captivantă convorbire. *Sir* George — pe care văd c-am uitat să-l descriu — un foarte voinic și vioi gentilom de țară, sta în picioare în fața canapelei lor, cu ceașca de cafea în mînă și din cînd în cînd mai arunca și el cîte o vorbă. Domnul Frederick Lynn sta lîngă Mary Ingram și-i arăta gravurile unei cărți frumoase; ea privea, zîmbea din cînd în cînd, dar după cîte se părea vorbea foarte puțin. Lordul Ingram, înalt și flegmatic, sta cu brațele încrucișate și aplecat deasupra spetezei scaunului vioaiei și micuței Amy Eshton care îl privea din cînd în cînd cu coada ochiului și ciripea ca un spiriduș; se vedea bine că-i place mai mult lordul Ingram decît domnul Rochester. Henry Lynn e așezat pe o canapea la picioarele Louisei; Adèle șade lîngă el. Dînsul rîde de greșelile pe care le face mereu. Cu cine o fi Blanche Ingram? Stă singură în fața unei mese, aplecată grațios asupra unui album. Pare că așteaptă să vină cineva s-o ia, dar fiindcă așteptarea o obosește, s-a hotărît să-și aleagă singură partenerul.

Domnul Rochester, după ce le-a părăsit pe domnișoarele Eshton, s-a așezat în fața focului, tot atît de singuratic ca și Blanche în fața mesei; dar domnișoara Ingram vine și se așază în fața lui, de partea cealaltă a căminului.

— Domnule Rochester, spuse ea, aveam impresia că nu-ţi plac copiii ?
— Nu, nu-mi plac.
— Atunci ce te-a făcut s-o creşti pe păpuşica asta ? reluă ea, arătînd-o pe Adèle. De unde ai cules-o ?
— N-am cules-o. Mi-a fost lăsată în seamă.
— Trebuia s-o trimiţi la pension.
— Nu puteam : pensioanele sînt atît de scumpe !
— Dar mi se pare că i-ai pus o guvernantă. Chiar acum am văzut-o însoţită de cineva. A plecat ? Oh, nu, tot acolo-i după perdea. O plăteşti, bineînţeles. Cred că te costă tot atît de scump ca şi pensionul, ba chiar mai mult, fiindcă trebuie să le şi întreţii pe amîndouă.
Mă temeam — sau mai bine zis speram — că această aluzie la prezenţa mea îl va sili pe domnul Rochester să mă privească şi, fără să vreau, mă trăsei şi mai în umbră ; el însă nici nu întoarse ochii.
— La asta nu m-am gîndit, zise el cu nepăsare şi privind drept înainte.
— Nu, voi bărbaţii nu vă gîndiţi niciodată la economii ; n-aveţi spirit practic. S-o auzi pe mama vorbind despre guvernante ! Mary şi cu mine am avut cel puţin o duzină ; jumătate din ele erau caraghioase, celelalte rele, şi toate nesuferite ; nu-i aşa, mamă ?
— Ai spus ceva, scumpa mea ?
Fata repetă întrebarea, adăugînd o lămurire.
— Odorul meu, te rog să nu-mi mai povesteşti de guvernante ; cum aud cuvîntul ăsta îmi şi vine rău. Am suferit ca o mucenică din pricina nepriceperii şi a capriciilor lor. Mulţumesc lui Dumnezeu că am isprăvit cu ele !
Doamna Dent se aplecă spre *lady* Ingram şi-i spuse ceva la ureche. Mi-am dat seama, după răspuns, că doamna Dent îi atrăsese atenţia că în sală se află unul din membrii tagmei împotriva căreia aruncase anatema.
— *Tant pis !*[1] urmă nobila doamnă. Sper că asta îi va fi de folos ! Pe urmă adăugă mai încet, dar destul de tare ca vorbele să ajungă pînă la mine : Am observat-o ; mă pricep să-i cunosc pe oameni după fizionomie şi pe

---

[1] Cu atît mai rău ! (Fr.)

chipul ei am citit toate cusururile celor de-o seamă cu ea.

— Şi care sînt astea, doamnă? întrebă cu glas tare domnul Rochester.

— O să vi le spun între patru ochi, răspunse ea, clătinîndu-şi de trei ori turbanul în chip semnificativ.

— Dar pînă atunci o să-mi dispară orice curiozitate, şi tare aş vrea să aflu acum.

— Întreab-o pe Blanche. E mai aproape de dumneata.

— Oh, nu mă pune pe mine, mamă! Nu pot să spun decît un singur lucru despre toate: sînt o pacoste. Nu c-aş fi avut prea multe de îndurat de pe urma lor, fiindcă, dimpotrivă, am avut eu grijă să le dau întotdeauna de furcă! Ce de pozne le-am m-ai făcut, Theodore şi cu mine, domnişoarei Wilson, doamnei Grey şi bietei *madame* Joubert! Mary era prea somnoroasă ca să ia parte la şotiile noastre hazoase. Cel mai bine ne distram cu *madame* Joubert, fiindcă domnişoara Wilson era o biată fiinţă nenorocită şi bolnavă, plîngăreaţă şi deprimată, pe care nici nu merita să te osteneşti s-o învingi, iar doamna Grey era aspră şi nesimţitoare; nimic pe lume nu putea s-o impresioneze. Pe cînd biata domnişoară Joubert! Îmi mai aduc şi-acum aminte cum se înfuria cînd ajungeam s-o scoatem din sărite, după ce vărsam ceaiul, fărîmiţam pîinea, împrăştiam untul, zvîrleam cărţile în tavan şi făceam un tărăboi îngrozitor cu pupitrele, cu riglele, cu grătarul sobei şi cu vătraiul. Theodore, îţi aminteşti ce bine petreceam?

— Daa, sigur că da, răspunse încet lordul Ingram; şi băbuţa numai ce începea să bocească: „O! copii răi!“ Atunci îi ţineam adevărate predici şi-i dovedeam că-i o îngîmfare din partea unei ignorante ca ea să încerce să ne înveţe pe noi, nişte tineri aşa de deştepţi...

— Îmi mai aduc aminte, Tedo, cum te-ajutam să-i faci zile fripte preceptorului tău, acelui domn Vining, cu obrajii de culoarea zerului. Îl poreclisem „Popa Ţîfnă“. El şi cu domnişoara Wilson îşi îngăduiseră să se îndrăgostească unul de altul, sau cel puţin aşa ne închipuiam, Theodore şi cu mine. Surprinsesem priviri drăgăstoase, suspine pe care noi le-am interpretat ca semne ale unei

belle passion[1] şi vă rog să mă credeţi că n-a trecut mult şi toată lumea a aflat de descoperirea noastră. A fost un mijloc de a ne debarasa de ghiuleaua care ne atîrna de picioare. Cum a auzit mama, a şi hotărît că e vorba de o pornire imorală. Nu-i aşa, mamă ?

— Da, scumpa mea, şi pe bună dreptate. Sînt o mie de motive care-ţi impun să nu tolerezi ca într-o casă onorabilă să se nască o dragoste între guvernantă şi preceptor. Mai întîi...

— Oh ! mămico dragă ! Cruţă-ne ! *Au reste*[2] ştim cu toţii : nevinovăţia copiilor e în primejdie în faţa unei asemenea pilde rele ; îndatoririle de guvernantă şi de preceptor sînt nesocotite ; alianţă şi încredere reciprocă ; spovedaniile ce rezultă în mod fatal de aci ; apoi obrăznicia faţă de stăpîni, răzvrătire generală. Am dreptate, baroneasă Ingram de Ingram-Park ?

— Da, podoaba mea, ai dreptate şi-acum, ca totdeauna.

— Atunci gata cu asta. Hai să schimbăm vorba.

Amy Eshton nu auzi această frază, sau nu voi să-i dea atenţie, căci exclamă cu glasul ei blînd şi copilăresc :

— Şi noi, Louise şi cu mine, aveam obiceiul s-o necăjim pe guvernantă, dar era o fiinţă aşa de cumsecade, că răbda toate. Nimic n-o putea scoate din sărite şi niciodată nu se supăra pe noi. Aşa-i, Louise ?

— Oh ! da. Puteam face tot ce ne trăsnea prin cap. Dar degeaba îi răsturnam pupitrul şi coşuleţul de lucru, degeaba-i scotoceam prin sertare. Era aşa de bună, că ne îngăduia orice.

— Sper că nu vom fi silite, spuse domnişoara Ingram rotunjindu-şi ironic buzele, să ascultăm un rezumat al tuturor însuşirilor guvernantelor pe care le-am avut ? Ca să scăpăm de-o asemenea plictiseală, propun din nou să vorbim despre altceva. Susţineţi şi dumneavoastră propunerea mea, domnule Rochester ?

— Da, domnişoară. Sînt de aceeaşi părere cu dumneavoastră ; ca totdeauna de altfel.

---

[1] Mari pasiuni (fr.).
[2] De altfel (fr.).

— Atunci daţi-mi voie să continui. *Signor* Eduardo, azi eşti în voce ?

— *Donna* Bianca, dacă porunciţi, o să fiu.

— Atunci, *signor*, alteţa mea îţi porunceşte să-ţi oţeleşti plămînii şi alte organe vocale, căci vei avea nevoie de ele pentru a îndeplini regeştile-mi porunci.

— Cine n-ar vrea să fie Rizzio[1] unei Marii atît de divine ?

— Puţin îmi pasă mie de Rizzio ! exclamă ea, scuturîndu-şi buclele bogate şi îndreptîndu-se spre pian. După părerea mea era un netot ! Îmi place mai mult blestematul Bothwell[2], căci, după cîte cred eu, un bărbat nu înseamnă nimic dacă nu are ceva diavolesc în el ; orice ar spune istoria despre James Hepburn, vestitul tîlhar trebuie să fi fost unul dintre acei eroi, mîndri şi sălbatici, cărora tare mi-ar fi plăcut să-i dăruiesc mîna mea.

— Domnilor, aţi auzit ce-a spus ! Ei bine ! care dintre noi seamănă mai mult cu Bothwell ? strigă domnul Rochester.

— Trebuie să recunosc că dumneata te bucuri de avantajul ăsta, răspunse colonelul Dent.

— Pe onoarea mea, vă sînt îndatorat, sună răspunsul.

Domnişoara Ingram se aşezase în faţa pianului cu o graţie trufaşă şi după ce-şi împrăştiase regeşte cutele rochiei albe ca neaua, execută un preludiu minunat, continuînd în acelaşi timp să vorbească. În seara aceea se arăta excepţional de bine dispusă. Atît cuvintele cît şi atitudinea ei părea că vor să trezească nu numai admiraţia, dar şi uimirea celor de faţă ; era vădit că se străduia să-i uluiască prin strălucirea şi atitudinea ei foarte îndrăzneaţă.

— Oh ! spuse ea, continuînd să alerge cu degetele pe clape, sînt aşa de sătulă de tinerii din ziua de azi. Nu-s decît nişte biete fiinţe fără vlagă, care se tem să păşească dincolo de zidul împrejmuitor al parcului părintesc şi nu s-ar angaja niciodată într-o asemenea aventură fără

---

[1] *David Rizzio*, cîntăreţ italian, favorit al reginei Maria Stuart a Scoţiei, ucis în 1566.

[2] *James Hepburn*, conte de Bothwell (1536—1578), nobil scoţian. A avut o viaţă extrem de aventuroasă şi a jucat un rol important în evenimentele din timpul domniei reginei Maria Stuart.

învoirea și ocrotirea mămicăi. Nu se gîndesc decît la fețele lor drăgălașe, la mîinile lor albe și la picioarele lor mici, ca și cum la bărbați frumusețea ar avea vreo importanță! Ca și cum farmecul exterior n-ar fi un privilegiu al femeii — calitatea și moștenirea ei firească! Sînt și eu de părere că o *femeie* urîtă este o pată pe obrazul luminos al creațiunii; *bărbații* însă nu trebuie să rîvnească decît forța și curajul; idealurile lor trebuie să fie vînătoarea și lupta; tot restul nu face doi bani. Iată care mi-ar fi deviza, dacă aș fi bărbat! Cînd am să mă mărit, urmă ea după o pauză pe care nimeni n-o întrerupse, nu vreau să găsesc în soțul meu un rival, ci un supus desăvîrșit. Nu voi îngădui nici un concurent în preajma tronului meu. Voi pretinde adorație desăvîrșită și nu voi permite ca ea să fie împărțită între mine și trăsăturile pe care o să și le vadă în oglindă. Acum cîntă, domnule Rochester; te acompaniez.

— Mă supun întru totul, răspunse el.

— E un cîntec de corsar. Știi cît de mult îmi plac corsarii, așa că te rog să cînți *con spirito*[1].

— O poruncă pornită de pe buzele domnișoarei Ingram ar mișca și pietrele din loc.

— Atunci ia seama, căci dacă n-o să-mi placă felul cum vei cînta, am să te fac de rușine, arătîndu-ți eu cum trebuie interpretată romanța asta.

— Înseamnă deci că oferi un premiu nepriceperii; acum mă voi sili să greșesc.

— *Gardez-vous en bien.*[2] Dacă greșești dinadins, pedeapsa va fi pe măsura greșelii.

— Domnișoara Ingram ar trebui să fie îngăduitoare, căci stă în puterea ei să dea o pedeapsă mai grea decît poate îndura un biet muritor.

— O, explică-te! porunci tînăra *lady*.

— Iartă-mă, domnișoară, dar orice lămurire e de prisos. Instinctul dumitale fin ar trebui să-ți arate că o privire încruntată pornită din frumoșii-ți ochi ține loc de pedeapsă capitală.

---

[1] Cu pasiune (it.).
[2] Ferește-te (fr.).

— Cîntă ! zise ea şi atingînd din nou clapele începu un acompaniament înflăcărat.

„E timpul s-o şterg", îmi zisei ; dar acordurile care străbăteau aerul mă siliră să rămîn. Doamna Fairfax îmi spusese că domnul Rochester avea glas frumos : era într-adevăr un bas melodios, puternic, plin de simţire şi de forţă, care-ţi pătrundea în suflet trezind simţăminte stranii. Am aşteptat pînă ce s-a stins ultima vibraţie a acelor note pline şi sonore, pînă cînd zgomotul conversaţiei, întrerupt o clipă, şi-a reluat cursul. Atunci am părăsit colţul meu ferit şi am ieşit pe o uşă lăturalnică şi care, din fericire, era aproape de mine. De-aici, un antreu îngust ducea în sala cea mare. Trecînd pe acolo, am băgat de seamă că mi se desfăcuse şiretul. Îngenuncheai pe covorul de iută al scării ca să-l leg. Am auzit deodată uşa sufrageriei deschizîndu-se şi paşi bărbăteşti venind către mine. M-am ridicat repede şi m-am pomenit faţă în faţă cu domnul Rochester.

— Ce mai faci ? mă întrebă el.

— Foarte bine, domnule.

— De ce n-ai venit să-mi vorbeşti, în salon ?

Mă gîndii că aş fi putut să-i întorc întrebarea, dar n-am îndrăznit să-mi iau această libertate. I-am răspuns :

— Păreaţi ocupat şi n-aş fi îndrăznit să vă stingheresc.

— Ce-ai făcut în timpul lipsei mele ?

— Nimic deosebit ; am continuat să dau lecţii Adèlei, ca de obicei.

— Eşti mult mai palidă. Am băgat numaidecît de seamă. Spune-mi : ce ai ?

— N-am nimic, domnule.

— Nu cumva ai răcit în noaptea aceea, cînd m-ai înecat pe jumătate ?

— Nu, domnule, nici vorbă...

— Întoarce-te în salon ; ai plecat prea repede.

— Sînt obosită, domnule.

M-a privit o clipă.

— Şi cam tristă, adăugă el. Ce ai ? Spune-mi.

— Nimic... nimic, domnule. Nu sînt tristă.

— Ba îţi spun eu că eşti. Eşti atît de tristă, încît dacă ai mai rosti cîteva cuvinte, ţi-ar da lacrimile. Uite,

ţi s-au şi umezit ochii : strălucesc şi înoată în lacrimi. Dacă aş avea timp şi nu m-aş teme ca nu cumva să treacă pe-aici vreo servitoare flecară şi curioasă, aş şti ce înseamnă toate astea. Ei, astă-seară te iert ; dar să ştii că atîta timp cît or să fie oaspeţi aici, aştept să vii în fiecare seară în salon. E dorinţa mea şi te-aş ruga să n-o nesocoteşti. Acum pleacă şi trimite pe Sophie s-o ia pe Adèle. Bună seara, dra...

Se opri brusc, îşi muşcă buzele şi plecă imediat.

CAPITOLUL XVIII

VESELE ERAU ZILELE ACELEA LA Thornfield Hall; aveam atîtea şi atîtea de făcut. Cîtă deosebire între zilele de-acum şi cele trei luni de linişte, de monotonie şi singurătate pe care le petrecusem înainte sub acelaşi acoperămînt! Toate gîndurile întunecate păreau acum alungate din casă, toate amintirile triste păreau uitate. Pretutindeni, cît era ziua de lungă, numai viaţă şi mişcare. Nu puteai trece prin coridorul atît de tăcut altădată, nici să intri în odăile din faţă, pe-atunci nelocuite, fără să întîlneşti vreun fecior spilcuit sau camerista vreunei doamne cochete.

Bucătăria, cămara, sala servitorilor, sala cea mare a castelului erau la fel de însufleţite, iar saloanele nu rămîneau tăcute şi pustii decît atunci cînd cerul albastru şi soarele strălucitor de primăvară adevărată îi îmbia la plimbare pe musafirii castelului. Nici chiar cînd vremea

se strică şi plouă zile de-a rîndul, veselia ce domnea la Thornfield nu conteni: singura urmare fu că nemaiputînd găsi petreceri în afară, cele din castel deveniră mai însufleţite şi mai variate.

În prima seară, cînd oaspeţii domnului Rochester propuseră să se treacă la noi distracţii, mă întrebai ce-ar mai putea născoci. Pomeniră de teatru în şarade, dar în neştiinţa mea nu înţelegeam ce voiau să spună. Fură chemaţi servitorii să scoată mesele din sufragerie; aşezară altfel sfeşnicele şi rînduiră scaunele în semicerc dinaintea bolţii care despărţea sufrageria de salon. Pe cînd domnul Rochester şi oaspeţii săi supravegheau pregătirile, doamnele urcau şi coborau scările, chemîndu-şi într-una cameristele. Doamna Fairfax fu şi ea chemată să spună dacă există în castel şaluri, rochii şi draperii de tot felul. Toate fustele de brocart, rochiile de atlaz, şalurile, dantelăriile şi perucile, închise în cîteva dulapuri de la catul al treilea, fură aduse cu grămada de către cameriste, iar cele care puteau fi de folos au fost alese şi duse în budoarul de lîngă salon.

În vremea asta, domnul Rochester chemă doamnele în jurul său, spre a le alege pe acelea care urmau să facă parte din grupa lui.

— Domnişoara Ingram joacă, fireşte, alături de mine, spuse el. După asta numi pe cele două domnişoare Eshton şi pe doamna Dent.

Se întoarse spre mine. Mă aflam atunci aproape de el şi ajutam doamnei Dent să-şi prindă la loc brăţara care se desfăcuse.

— Vrei să joci ? mă întrebă el.

Clătinai din cap. Mă temeam să nu stăruie, dar el nu mai adăugă nimic şi mă lăsă să mă întorc liniştită la locul meu obişnuit.

El şi cei din grupa lui se retraseră apoi după draperie ; cealaltă echipă, condusă de colonelul Dent, se aşeză pe scaunele rînduite în semicerc. Domnul Eshton, observîndu-mă, păru că propune să fiu invitată să joc în grupa lor, dar *lady* Ingram se grăbi să respingă asemenea propunere :

— Nu ! Pare prea proastă ca să poată lua parte la un astfel de joc, o auzii eu spunînd.

După puțin timp, sună un clopoțel și draperia fu trasă la o parte. Sub boltă apăru făptura masivă a lui *sir* George Lynn (pe care probabil domnul Rochester îl alesese în grupa sa), învăluită într-un cearșaf alb. În fața lui, pe o masă, sta deschisă o carte mare : alături de el, înfășurată într-o mantie a domnului Rochester, se afla Amy Eshton, ținînd în mînă o carte. Cineva care nu putea fi văzut făcu să sune vesel clopoțelul și Adèle (ceruse și ea să facă parte din echipa tutorelui său) se năpusti înspre cei așezați pe scaune și împrăștie în jurul ei florile dintr-un coș, pe care-l purta în brațe. Atunci apăru și minunata siluetă a domnișoarei Ingram, îmbrăcată toată în alb, cu un văl lung pe cap și fruntea împodobită cu o cunună de trandafiri. Alături de ea mergea domnul Rochester și amîndoi se apropiară de masă. Îngenunchează. Doamna Dent și Louise Eshton, și ele îmbrăcate în alb, se așezară în spatele lor. Începu astfel o ceremonie mută în care era ușor de recunoscut pantomima unei căsătorii. Cînd totul se sfîrși, colonelul Dent, după ce se sfătui puțin cu vecinii săi, strigă :

— Mireasă !

Domnul Rochester făcu o plecăciune și draperia căzu la loc.

Trecu destul de mult timp pînă se ridică iarăși cortina. De data asta scena fusese rînduită cu mai multă grijă decît înainte. Salonul, după cum am spus, era cu două trepte mai sus decît sufrageria. Pe ultima treaptă, cam la doi metri în interiorul camerei, se așezase un mare bazin de marmură, care stătea în mod obișnuit în seră înconjurat de plante rare și plin de pești aurii ; probabil că fusese adus acolo cu destulă anevoință, fiindcă era mare și greu.

Domnul Rochester, înfășurat în șaluri și cu un turban pe cap, sta pe covor, lîngă bazin. Ochii săi negri și pielița smeadă se potriveau de minune cu costumul : ai fi jurat că-i un emir oriental, mînuitor sau victimă a „lațului de mătase". Apăru după aceea domnișoara Ingram. Și ea purta un veșmînt oriental : o eșarfă stacojie era înnodată în jurul taliei și o batistă brodată îi înconjura tîmplele ;

frumoasele ei brațe erau goale și unul sprijinea un urcior purtat pe cap cu cea mai desăvîrșită grație. Atitudinea, tenul, trăsăturile, în sfîrșit totul amintea o frumoasă principesă israelită din vremuri străvechi ; fără îndoială că chiar aceasta și voia să înfățișeze.

Se apleacă deasupra bazinului ca pentru a-și umple urciorul ; și-l puse apoi din nou pe cap. Bărbatul de lîngă fîntînă se ridică și se apropie de ea părînd a-i cere ceva. Ea se grăbi să-i ofere urciorul să bea. Atunci, străinul scoase un sipet ascuns sub veșmînt, îl deschise și înfățișă fetei brățări și cercei minunați. Fata își arăta mirarea și admirația. Străinul îngenunche și puse lădița la picioarele ei ; chipul și gesturile frumoasei evreice arătau neîncrederea și încîntarea ; totuși necunoscutul, înaintînd spre ea, îi prinse brățările pe brațe și cerceii în urechi. Erau Eliazar și Rebecca ; numai cămilele lipseau acestui tablou.

Cei așezați pe scaune și care trebuiau să ghicească își apropiară din nou capetele pentru a se sfătui ; se părea însă că nu se pot înțelege asupra cuvîntului ce urma să caracterizeze tabloul, căci colonelul — purtătorul lor de cuvînt — ceru să vadă „în întregime tabloul". Cortina căzu iarăși.

Cînd se ridică pentru a treia oară, nu se mai vedea decît o parte a salonului, restul fiind ascuns de un paravan alcătuit din draperii grosolane de culoare închisă. Bazinul de marmură fusese scos și în locul lui stăteau acum o masă și un scaun de bucătărie. Totul era învăluit în lumina slabă a unui felinar, căci lumînările de ceară fuseseră stinse.

În mijlocul acelui jalnic decor sta un om. Mîinile-i împreunate se sprijineau pe genunchi și ochii priveau în pămînt. Recunoscui pe domnul Rochester, cu toate că fața sulemenită, hainele în neorînduială (una din mîneci îi atîrna, aproape desprinsă, ca și cum ar fi fost ruptă într-o luptă), înfățișarea desperată și amenințătoare, părul aspru și zbîrlit alcătuiau o mască desăvîrșită. Cînd se mișcă, se auzi un zgomot de fiare, căci mîinile-i erau în lanțuri.

— Bridewell ![1] exclamă îndată colonelul Dent, dezlegînd în felul acesta șarada.

După ce actorii își îmbrăcară din nou costumele obișnuite, intrară în sufragerie. Domnul Rochester o conducea pe domnișoara Ingram care îl lăuda pentru felul cum jucase.

— Știi, spuse ea, că din cele trei roluri, cel mai mult mi-ai plăcut în ultimul. Dacă te-ai fi născut cu cîțiva ani mai înainte, ce brav bandit gentilom ai fi fost !

— Mi-am șters bine funinginea de pe față ? întrebă el, întorcîndu-se spre dînsa.

— Da. Dar vai, ce mare păcat ! Nimic nu ți-ar putea sta mai bine decît fardul acela de tîlhar.

— Ți-ar plăcea chiar atît de mult un tîlhar de drumul mare ?

— Un asemenea tîlhar englez mi-ar plăcea aproape tot atît cît un bandit italian, iar acesta din urmă n-ar putea fi întrecut decît de un pirat levantin.

— Ei bine, oricine aș fi, adu-ți aminte că mi-ești soție. Am fost căsătoriți acum un ceas în fața tuturor acestor martori.

Ea chicoti și obrajii i se-mpurpurară o clipă.

— Acum, domnule colonel, e rîndul dumitale, îi spuse domnul Rochester colonelului Dent.

Cînd acesta se retrase împreună cu grupul lui, domnul Rochester și tovarășii săi ocupară scaunele goale ; domnișoara Ingram se așeză în dreapta sa, iar ceilalți împrejurul lor. Dar acum nu-i mai urmăream pe actori ; nu mai așteptam cu nerăbdare să se ridice cortina ; acum mă interesau spectatorii ; ochii mei, pironiți pînă atunci asupra bolții, erau de data asta atrași în mod irezistibil către scaunele rînduite în semicerc. Nu-mi mai amintesc ce anume șaradă a jucat grupul colonelului Dent sau ce cuvînt a fost ales și nici cum au făcut actorii față rolurilor ; dar mai am încă înaintea ochilor tot ce-a urmat după fiecare tablou. Îl văd încă pe domnul Rochester întorcîndu-se spre domnișoara Ingram și pe domnișoara Ingram întorcîndu-se spre dînsul ; o văd aplecîndu-și

[1] Casă de corecție. Cele două părți ale șaradei sînt : *bride* (mireasă) și *well* (fîntînă).

capul către el și lăsînd buclele-i negre să-i atingă aproape umărul și să-i mîngîie obrazul; le aud șoaptele, îmi amintesc privirile pe care le schimbau și — în această clipă — retrăiesc chiar și ceva din simțămintele stîrnite în sufletul meu atunci.

Ți-am spus, cititorule, că învățasem să-l iubesc pe domnul Rochester. Nu puteam să-mi înăbuș acest sentiment numai pentru că el nu-mi mai dădea nici o atenție, pentru că putea petrece ceasuri întregi în preajma mea, fără să întoarcă măcar o dată ochii spre mine, pentru că vedeam cum pe gîndurile sale pusese stăpînire o fată din lumea mare, căreia nu i-ar fi plăcut nici măcar să mă atingă în trecere cu poala rochiei ei și care, atunci cînd ochii negrii și poruncitori îi cădeau din întîmplare asupra mea, își întorcea repede privirea ca de la un lucru prea de rînd pentru a fi luat în seamă. Nu puteam să nu-l mai iubesc doar pentru că eram sigură că se va căsători în curînd cu fata aceea, pentru că citeam în fiecare zi în purtarea domnișoarei Ingram o încredere mîndră în ce privește intențiile lui față de dînsa; pentru că în fiecare ceas descopeream la domnul Rochester un fel de curtenie care, deși foarte degajată și dînd impresia că mai mult se lasă așteptată decît așteaptă, era totuși fermecătoare prin însăși nepăsarea ei și irezistibilă prin chiar mîndria ei.

Toate aceste lucruri nu puteau nici izgoni, nici răci dragostea, deși multe ar fi putut aduce deznădejdea și — după cîte socotești tu, cititorule — cu atît mai mult naște gelozia, dacă o femeie ca mine ar putea totuși avea îndrăzneala să fie geloasă pe una ca domnișoara Ingram. Nu, nu eram geloasă, sau cel puțin nu eram decît foarte rar; suferința mea nu putea fi tălmăcită prin acest cuvînt. Domnișoara Ingram era mai prejos de gelozia mea; era prea inferioară spre a mi-o trezi. Iertați-mi acest aparent paradox, dar exact asta vreau să spun. Era foarte arătoasă, dar nu era naturală; avea o înfățișare frumoasă, multe talente strălucite, dar sufletul îi era sărac și inima stearpă: nici o floare nu crescuse de la sine pe acest pămînt; nici un rod liber, natural, nu-l desfăta prin frăgezimea lui. Nu era nici bună, nici originală; repeta fraze frumoase, învățate din cărți, dar nu exprima

niciodată, şi nici nu avea, o părere a ei proprie. Se prefăcea că are simţăminte profunde, dar nu cunoştea nici simpatia, nici mila; nu ştia să fie nici gingaşă, nici sinceră. Firea ei se trăda prea adesea prin felul cum îşi manifesta antipatia dispreţuitoare faţă de mica Adèle: cînd copila se apropia, ea o împingea la o parte cu un cuvînt de ocară, cîteodată îi poruncea chiar să plece din odaie şi totdeauna se purta cu ea rece şi aspru. Nu eram singura care lua aminte la aceste manifestări ale firii ei: domnul Rochester însuşi, viitorul ei soţ, o supraveghea neîncetat. Conştiinţa desăvîrşită, limpede, a defectelor femeii pe care o iubea, vădita lipsă de pasiune în sentimentele sale faţă de ea erau pentru mine un chin neîncetat.

Vedeam că o va lua în căsătorie pentru raţiuni familiale sau, poate, politice, pentru că rangul şi relaţiile familiei ei îi conveneau. Simţeam că nu-i dăruise dragostea sa şi că însuşirile ei nu erau în stare să cîştige această preţioasă comoară. Asta-mi era suferinţa, asta mă zgîndărea, asta-mi mărea înfrigurarea: *era cu neputinţă ca ea să-i placă.*

Dacă ea ar fi biruit pe dată şi dacă domnul Rochester ar fi cedat şi şi-ar fi depus sincer inima la picioarele ei, mi-aş fi acoperit faţa, m-aş fi întors spre perete şi (ca să folosim o figură de stil) aş fi fost moartă pentru ei. Dacă domnişoara Ingram ar fi fost bună şi nobilă, înzestrată cu forţă, devotament, bunătate şi pasiune, aş fi avut de înfruntat o luptă pe viaţă şi pe moarte împotriva a doi tigri: gelozia şi disperarea; apoi, cu inima sfîşiată şi mistuită aş fi admirat-o, i-aş fi recunoscut desăvîrşirea şi aş fi rămas liniştită tot restul vieţii. Cu cît superioritatea ei ar fi fost mai absolută, cu atît admiraţia mea ar fi fost mai adîncă, iar resemnarea şi liniştea mai sincere. Dar aşa cum stăteau de fapt lucrurile, însemna să fiu mereu întărîtată, să fac într-una eforturi să mă stăpînesc, fiindcă vedeam cum se străduia domnişoara Ingram să-l robească pe domnul Rochester, vedeam că nu izbuteşte, dar crede, totuşi, cu tărie, că fiecare lovitură a ei merge la ţintă; fiindcă băgam de seamă că se împăunează cu presupusa ei izbîndă, dar că această trufie o cobora şi mai jos în ochii celui pe care voia să-l cucerească.

Fiindcă de cîte ori nu izbutea, eu îmi dădeam bine seama prin ce mijloc ar fi reuşit! Ştiam că fiecare din săgeţile aruncate domnului Rochester şi care cădeau nevătămătoare la picioarele lui, dacă ar fi fost îndreptate de o mînă mai sigură, ar fi putut pătrunde pînă în adîncul acelei inimi mîndre, ar fi adus dragostea în acei ochi întunecaţi şi ar fi îmblînzit acea faţă dispreţuitoare. Ba chiar fără arme s-ar fi putut cîştiga o izbîndă tăcută.

„De ce oare nu-l influenţează în nici un fel femeia asta care are privilegiul de a putea fi atît de aproape de el? mă întrebam. Nu, nu ţine cu adevărat la dînsul, nu are pentru el o afecţiune sinceră. Altfel, n-ar simţi nevoia să-şi confecţioneze zîmbetele acelea languroase, să-i arunce neîncetat priviri seducătoare, n-ar avea nevoie de gesturi studiate, de toate acele nenumărate cochetării. Cred că pentru a ajunge mai aproape de inima lui ar fi fost de ajuns să stea liniştită lîngă el, să vorbească puţin şi să privească şi mai puţin. Am văzut pe faţa domnului Rochester o expresie cu totul deosebită de aceea pe care i-o provoacă acum avansurile domnişoarei Ingram, dar atunci acea înfăţişare era firească, iar nu provocată de vicleşuguri de curtezană şi de manevre calculate. Era de ajuns să-i răspunzi simplu la întrebări, să-i vorbeşti fără strîmbături, pentru ca el să devină mai bun, mai binevoitor şi să te încălzească asemenea razelor soarelui. Oare ce-o să poată face pentru a-i fi pe plac, după ce se vor căsători? Nu cred că va reuşi să facă ceva, deşi n-ar fi de loc greu. Soţia lui ar putea fi cea mai fericită femeie sub soare."

Încă n-am spus nimic rău despre intenţia domnului Rochester de-a se însura din interes. Cînd i-am descoperit prima oară această intenţie am fost nespus de mirată. Îl socotisem un om care nu s-ar fi putut lăsa influenţat de asemenea consideraţii meschine în alegerea tovarăşei de viaţă. Dar cu cît mă gîndeam mai mult la educaţia şi poziţia viitorilor soţi, cu atît mă vedeam mai puţin îndreptăţit să-i hulesc pentru nişte idei şi principii ce le fuseseră desigur insuflate încă din copilărie. Cei din clasa lor aveau toţi aceleaşi principii şi presupuneam că au motive să le respecte, motive pe care eu nu le puteam înţelege. Eu socoteam că în locul lui n-aş fi luat alături

de mine decît o soție pe care s-o pot iubi. Dar — îmi ziceam eu — avantajele pe care le-ar avea soțul dintr-o asemenea căsătorie sînt atît de evidente, încît ar fi cu neputință ca vreun om să le nesocotească; dacă deci nu toată lumea vede la fel cu mine, înseamnă că există și alte principii de care eu habar n-am.

Dar și în alte privințe deveneam foarte îngăduitoare față de stăpînul meu: îi treceam cu vederea toate lipsurile, pe care odinioară le scrutasem cu atîta pătrundere. Pentru ca judecata mea să fie dreaptă, mai înainte mă străduisem să studiez toate laturile caracterului său, să cîntăresc ce era bun și rău în firea lui. Acum nu mai observam nimic rău. Tonul de batjocură care la început mi se păruse respingător, asprimea ce mă înfuriase îmi apăreau acum ca niște condimente picante într-o mîncare fină: prezența lor era înțepătoare, însă lipsa lor ar fi făcut mîncarea fadă. Cît despre expresia înfiorătoare, dureroasă, șireată sau descurajată, pe care un observator atent ar fi putut-o vedea lucind din cînd în cînd în ochii domnului Rochester, pierind însă înainte de a-i putea măsura ciudata adîncime, cît despre acea expresie nelămurită ce mă speria și mă înfiora, ca și cînd m-aș fi rătăcit prin niște munți vulcanici și aș fi simțit pămîntul cutremurîndu-se și prăpăstii deschizîndu-se sub pașii mei, în ce privește deci acea expresie pe care o contemplam uneori tăcută și cu inima palpitînd, dar fără să-mi simt vreodată nervii paralizați, în loc să doresc a fugi din fața ei, doream numai să dau ochii cu ea, s-o înfrunt. O socoteam pe domnișoara Ingram fericită, deoarece îmi spuneam că într-o zi va putea privi în voie în prăpastie, va putea să-i cerceteze tainele, să le analizeze.

În vremea aceea, pe cînd eu nu mă gîndeam decît la stăpînul meu și la viitoarea lui soție, nu-i vedeam decît pe ei, nu auzeam decît discuțiile și nu dădeam atenție decît mișcărilor lor — ceilalți musafiri ai domnului Rochester își vedeau de interesele și plăcerile proprii. Doamnele Lynn și doamna Ingram își urmau consfătuirile solemne, aplecîndu-și una spre alta turbanele și mișcîndu-și mîinile a mirare, a taină sau groază, după subiectul flecărelilor, ca o pereche de păpuși uriașe; blînda doamnă Dent vorbea cu buna doamnă Eshton și amîndouă îmi

zîmbeau, din cînd în cînd, sau îmi aruncau cîte un cuvînt binevoitor. *Sir* George Lynn, colonelul Dent și doamna Eshton discutau politică sau vorbeau despre justiție ori despre afacerile comitatului ; lordul Ingram o curta pe Amy Eshton ; Louise cînta împreună cu unul dintre domnii Lynn, iar Mary Ingram asculta cu nepăsare cuvintele galante ale celuilalt. Cîteodată toți, ca printr-o înțelegere, încetau convorbirile spre a privi și asculta pe principalii actori, căci, la urma urmelor, domnul Rochester și domnișoara Ingram — ca una ce era foarte apropiată de dînsul — alcătuiau viața și sufletul întregii societăți. Dacă domnul Rochester lipsea numai un ceas, toropeala îi cuprindea pe toți ; cînd se înapoia, conversația căpăta un nou avînt și-și recîștiga vioiciunea.

Cît de mare era rolul însuflețitor al prezenței sale s-a văzut mai ales în ziua cînd a fost chemat de niște afaceri la Millcote și urma să se întoarcă de acolo de-abia seara tîrziu. Era o după-amiază ploioasă. Oaspeții își propuseseră să se ducă să viziteze o șatră de țigani, sosiți de curînd într-o comună dincolo de Hay, dar ploaia îi sili să renunțe la acest proiect. Cîțiva bărbați se duseră să vadă grajdurile, cei mai tineri jucară biliard cu unele dintre doamne. *Lady* Ingram și *lady* Lynn căutară ușurare într-o partidă liniștită de cărți ; Blanche Ingram, după ce respinsese cu tăcerea ei disprețuitoare unele încercări ale doamnelor Dent și Eshton de a o atrage în discuțiile lor, începu să fredoneze o romanță sentimentală, acompaniindu-se la pian ; pe urmă se duse să ia din bibliotecă un roman, se trînti cu nepăsare trufașă pe canapea și se pregăti să-și înșele plictiseala cu vraja lecturii. Toată casa era tăcută ; doar din cînd în cînd răzbăteau hohote vesele de rîs din sala de biliard.

Se lăsase seara și clopotul bătuse, vestind că a sosit timpul ca toată lumea să se îmbrace pentru cină, cînd mica Adèle, îngenuncheată la picioarele mele, în fața ferestrei salonului, exclamă :

— *Voilà monsieur Rochester qui revient !* [1]

Mă întorsei : domnișoara Ingram sări de pe sofa și toată lumea privi pe fereastră, părăsindu-și diversele în-

[1] Uite că se întoarce domnul Rochester ! (Fr.)

deletniciri ; în aceeaşi clipă se auzi tropot de cal şi un zgomot de roţi pe aleea umedă a castelului. Era o diligenţă.

— Ce i-o fi venit să se întoarcă cu diligenţa ? spuse domnişoara Ingram. Cînd a plecat, călărea pe Mesrour (calul său negru), nu-i aşa ? Şi Pilot îl însoţea. Ce-o fi făcut cu animalele ?

Spunînd aceste cuvinte veni, cu statura-i înaltă şi veşmintele-i bogate, atît de aproape de fereastră, încît fui silită să mă trag repede înapoi. În graba ei nu mă observase, dar cînd mă văzu, strîmbă dispreţuitoare din nas şi se duse la altă fereastră. Diligenţa se opri. Surugiul sună şi un domn în costum de călătorie urcă treptele de la intrare. Dar nu era domnul Rochester, ci un străin înalt şi elegant.

— Ah, ce porcărie ! exclamă domnişoara Ingram. Cine te-a cocoţat la fereastră, maimuţă nesuferită — îi spuse ea Adelei — ca să dai veşti mincinoase ? Spre mine aruncă o privire supărată, ca şi cum eu aş fi fost vinovată de greşeala fetiţei.

În sala cea mare se auziră glasuri şi fu introdus noul-venit. Se înclină înaintea doamnei Ingram, pentru că-i păru cea mai în vîrstă dintre doamnele prezente.

— Am impresia că am sosit într-un moment nepotrivit, doamnă, spuse el. Prietenul meu, domnul Rochester, lipseşte. Sosesc însă dintr-o călătorie foarte lungă şi cred că îmi pot îngădui, în temeiul vechii şi strînsei noastre prietenii, să rămîn aici pînă la întoarcerea sa.

Manierele lui erau distinse ; accentul însă avea ceva cu totul deosebit. Nu-mi părea tocmai străin, dar nici curat englezesc nu era. Părea să fie de aceeaşi vîrstă cu domnul Rochester, adică între treizeci şi patruzeci de ani. Dacă chipul nu i-ar fi fost atît de palid, noul-venit ar fi putut trece drept frumos, mai ales la prima vedere. Privit însă mai de aproape, avea ceva neplăcut, sau mai curînd îi lipsea ceva ce l-ar fi făcut plăcut. Avea trăsături regulate, dar obosite ; ochii mari şi bine conturaţi, dar lipsiţi de viaţă. Asta fu cel puţin impresia pe care o făcu asupra mea.

Sunetul clopotului îi împrăştie pe oaspeţi şi nu revăzui pe străin decît după cină. Nu mai era stingherit, dar fizionomia lui îmi plăcu şi mai puţin. Îmi atrase atenţia fiindcă

părea totodată dezechilibrată și lipsită de viață; ochii rătăceau fără nici un rost; privirea îi era ciudată, așa cum nu mai văzusem eu niciodată. Deși era un bărbat frumos și destul de plăcut ca înfățișare, mi se păru respingător la culme. Obrazul oval, cu piele netedă, era lipsit de forță; nasul acvilin, gura-i rumenă și mică trădau lipsă de energie, fruntea joasă și otova nu ascundea nici un gînd. Ochii căprui și tulburi nu exprimau nimic.

Stînd în ungherul meu obișnuit, l-am putut vedea bine, căci era luminat în plină față de candelabrele de pe cămin. Se așezase într-un jilț, lîngă cămin și se trăgea mereu spre foc, ca și cum i-ar fi fost frig. Îl comparai cu domnul Rochester. Cred că deosebirea nu era mai mare între un gîscan bleg și un șoim sălbatic, între o oaie blîndă și paznicul ei, dulăul cu blană aspră și privirea ageră.

Vorbise de domnul Rochester ca de un vechi prieten. Curioasă prietenie! Dovadă vădită a vechiului dicton: „extremele se atrag".

Doi sau trei bărbați îl înconjuraseră și auzeam din cînd în cînd crîmpeie din discuția lor. La început n-am priceput mai nimic. Louise Eshton și Mary Ingram, care stăteau aproape de mine, mă împiedicau să aud. Și ele vorbeau de străin, amîndouă găsindu-l „bărbat frumos". Louise spunea că e „o făptură încîntătoare" și „că-l adoră"; Mary vorbea despre „nasul lui drăguț și gura mică", ce i se păreau de un farmec fără cusur.

— Ce frunte fină! exclamă Louise; o față drăgălașă, fără nici una din încruntările și neregularitățile pe care nu le pot suferi. Cîtă liniște în ochii și în zîmbetul lui!

Atunci, spre marea mea mulțumire, domnul Henry Lynn le chemă în celălalt capăt al odăii pentru a pune la punct amănuntele cu privire la excursia înspre Hay, pe care o amînaseră.

Îmi putui deci concentra atenția asupra grupului de lîngă foc. Am aflat că noul-venit se numea Mason, că debarcase de curînd în Anglia, și că venea dintr-o țară caldă. Înțelesei atunci culoarea feței lui și graba de a se apropia de foc; înțelesei de ce purta o jachetă, chiar și în casă. Cuvintele Jamaica, Kingston, Spanish Town îmi indicară că locuise în Indiile Occidentale. Mare mi-a fost mirarea cînd am aflat că acolo îl întîlnise prima dată

pe domnul Rochester. Spuse că prietenului său nu-i plăceau căldurile dogoritoare, uraganele şi anotimpurile ploioase din acele ţări. Ştiam de la doamna Fairfax că domnul Rochester călătorise, dar credeam că se mărginise să cutreiere Europa. Pînă acum nimic nu m-ar fi putut face să bănuiesc că rătăcise prin ţări atît de depărtate.

La asemenea lucruri cugetam, cînd ceva neaşteptat rupse firul visării mele. Domnul Mason, care tremura de cîte ori se întîmpla să se deschidă o uşă, ceru să se pună alţi cărbuni pe focul ce într-adevăr nu mai ardea cu vîlvătăi, dar lăsase un morman de jar ce-şi răspîndea încă dogoarea în încăpere. Servitorul, după ce aduse cărbuni, se opri lîngă domnul Eshton şi-i şopti ceva. N-am auzit decît aceste cuvinte : „O bătrînă... foarte sîcîitoare".

— Spune-i c-o să-nfunde puşcăria, dacă nu o şterge imediat, răspunse magistratul.

— Nu, stai ! interveni colonelul Dent. N-o goni, Eshton. Poate-o să ne fie de folos. Să cerem mai bine părerea doamnelor. Şi urmă cu glas tare : Doamnelor, voiaţi să mergeţi să vizitaţi şatra ţigănească de la Hay ; Sam spune că una din bătrînele vrăjitoare se află în sala servitorilor şi cere să fie prezentată înaltei societăţi ca să ghicească. Doriţi s-o vedeţi ?

— Colonele, cred că n-o să încurajezi o asemenea înşelătorie ordinară ! exclamă *lady* Ingram. Alung-o cum ştii, însă imediat !

— Dar n-o putem face să plece, doamnă, nici eu, nici ceilalţi servitori, spuse Sam. Şi doamna Fairfax e lîngă ea şi o roagă să plece, numai că ţiganca s-a instalat într-un jilţ lîngă foc şi spune că nimeni n-o s-o facă să plece, pînă nu i se dă voie să vină aici.

— Şi ce vrea ? întrebă doamna Eshton.

— Să le ghicească înaltelor doamne şi domni. A jurat că trebuie să facă asta şi-o să izbutească.

— Dar cum arată ? întrebară doamnele Eshton, într-un glas.

— Oh ! E grozav de urîtă ; neagră ca un corb.

— Atunci e o adevărată vrăjitoare ! exclamă Frederick Lynn. Lăsaţi-o să intre !

— Fireşte, răspunse frate-său ; ar fi păcat să pierdem asemenea prilej.

— Dragii mei copii, ce vă trece prin cap? exclamă doamna Lynn.
— Nu pot îngădui o purtare atît de nesocotită, adăugă doamna Ingram.
— Adevărat, mămico? Şi totuşi trebuie să îngădui lucrul ăsta! strigă Blanche cu glas poruncitor, întorcîndu-se cu scăunelul pianului, pe care stătuse pînă atunci tăcută, părînd că răsfoieşte nişte note. Sînt curioasă să-mi aflu norocul. Sam, spune te rog femeii să intre.
— Draga mea Blanche! vino-ţi în fire!
— Ştiu tot ce-ai putea să-mi spui, dar trebuie să-mi împlinesc dorinţa. Hai, grăbeşte-te, Sam!
— Da, da, da! izbucniră tinerii şi fetele; lăsaţi-o să intre. Ne mai distrăm!
Servitorul şovăi încă o clipă.
— Pare o femeie aşa de necioplită! îngînă el.
— Pleacă! îi strigă domnişoara Ingram şi Sam ieşi.
Salonul se însufleţi numaidecît; glumele şi ironiile erau în toi cînd Sam intră din nou.
— Acum nu mai vrea să vină, zise el. Spune că rostul ei nu-i să se arate în faţa unei „turme neştiutoare" (aşa spune ea). Zice că s-o duc numai pe ea într-o odaie unde cei care vor să-şi afle viitorul să intre unul cîte unul.
— Vezi, Blanche, domniţa mea, începu *lady* Ingram, mai face şi nazuri. Fii înţelegătoare, îngeraşul meu scump.
— Du-o în bibliotecă! i-o reteză scurt îngeraşul. Nici eu nu sînt obligată s-o ascult în faţa unei turme neştiutoare. Vreau să fiu singură cu ea. E foc în bibliotecă?
— Da, domnişoară... dar e aşa de gălăgioasă...
— Ţine-ţi gura, idiotule, şi fă ce-ţi poruncesc!
Sam ieşi, după care atmosfera de taină, însufleţirea, aşteptarea înfrigurată cuprinse din nou pe cei de faţă.
— E gata, anunţă servitorul cînd intră din nou. Vrea să ştie cu cine o să stea mai întîi de vorbă.
— Cred c-ar fi mai bine să arunc eu o privire pe acolo, înainte de-a le lăsa pe doamne să intre, opină colonelul Dent.
— Spune-i, Sam, că va veni un domn.
Sam ieşi, dar reveni repede.
— Nu vrea să primească domni; să nu se ostenească nici unul degeaba. Apoi adăugă, de-abia stăpînindu-şi un

zîmbet : Nu vrea să vorbească decît cu tinerele nemăritate.

— Să ştii că are gust, pe cinstea mea ! exclamă Henry Lynn.

Domnişoara Ingram se ridică atunci, solemnă.

— Mă duc eu întîi, spuse ea cu tonul firesc unui general înfrînt care face o ultimă tentativă desperată de a-şi strînge ostaşii spre a încerca să iasă din încercuire.

— Dar, draga mea ! scumpa mea ! stai puţin ! gîndeşte-te bine ! exclamă doamna Ingram.

Blanche trecu însă, liniştită, prin faţa *lady*-ei Ingram, ieşi într-o tăcere solemnă pe uşa deschisă de colonelul Dent şi o auzirăm intrînd în bibliotecă.

Urmă o oarecare tăcere. *Lady* Ingram crezu că e cazul să-şi frîngă mîinile, ceea ce şi făcu ; Amy spuse că ea n-ar îndrăzni niciodată aşa ceva ; Amy şi Louise rîdeau pe ascuns, dar păreau cam speriate.

Clipele treceau foarte încet. Se scurse un sfert de ceas, fără să se mai audă uşa bibliotecii deschizîndu-se ; în sfîrşit, domnişoara Ingram se întoarse, trecînd pe sub arcada sufrageriei.

Va rîde ? Va lua totul în glumă ? Toţi ochii se aţintiră curioşi asupra ei. Şi ea răspunse tuturor printr-o privire tăioasă, rece. Nu era nici veselă, nici emoţionată. Păşi ţeapănă spre locul ei şi se aşeză în tăcere.

— Ei, Blanche, ce-ai să ne spui ? întrebă lordul Ingram.

— Ce ţi-a spus, surioară ? întrebă şi Mary.

— Ce crezi despre ea ? Cum te simţi ? Ghiceşte într-adevăr norocul ? se minunară domnişoarele Eshton.

— Ei, ei, oameni buni, răspunse domnişoara Ingram, nu mă luaţi aşa repede. E drept că-i foarte simplu să vă trezească cineva curiozitatea şi chiar şi mai simplu să tragă foloase din credulitatea dumneavoastră. După importanţa pe care-o daţi toţi, chiar şi buna mea mamă, acestor lucruri, se vede limpede că sînteţi absolut convinşi c-avem în casă o vrăjitoare veritabilă, o prietenă intimă a diavolului. Eu n-am văzut însă decît o ţigancă vagaboandă, care a studiat chiromancia pe-apucate şi care mi-a spus ce spun totdeauna oamenii din breasla asta. Acum mi-am împlinit un capriciu şi cred că domnul

Eshton ar face bine s-o ia pe cotoroanță și s-o arunce mîine la închisoare, așa după cum a amenințat-o.

Domnișoara Ingram luă o carte, se rezemă de speteaza fotoliului ei și puse astfel capăt oricărei discuții. O cercetai aproape o jumătate de ceas: în tot timpul acesta nu întoarse nici o singură pagină; fața i se întuneca, devenea din ce în ce mai încruntată și trăda tot mai mult o amară dezamăgire. Se vede că nu fusese încîntată de cele ce i se spuseseră; tăcerea și proasta dispoziție prelungită îmi dovedeau, în ciuda nepăsării ei prefăcute, că dădea mare importanță spuselor ghicitoarei.

Între timp, Mary Ingram, Amy și Louise Eshton spuseră că n-ar îndrăzni să meargă singure, dar că voiau totuși s-o vadă pe ghicitoare; începură negocieri prin intermediul ambasadorului Sam, care se duse și se întoarse de atîtea ori, încît cu siguranță că-l dureau picioarele. În cele din urmă, după multe nazuri, neînduplecata sibilă le dădu voie celor trei fete să se prezinte împreună în fața ei.

Vizita lor nu fu la fel de liniștită ca aceea a domnișoarei Ingram. Se auzeau din cînd în cînd chicotiri nervoase și țipete scurte. După vreo douăzeci de minute, deschiseră repede ușa și trecură în fugă prin sala cea mare, ca și cum și-ar fi ieșit din fire de spaimă.

— Nu e lucru curat cu dînsa! exclamară toate împreună. Ne-a spus atîtea lucruri! Știe tot despre noi!

Cu aceste cuvinte, căzură gîfîind pe scaunele aduse în grabă de domnii cei tineri.

Li se ceru să vorbească mai lămurit. Atunci spuseră că vrăjitoarea le-a adus aminte ce-au făcut și ce-au spus cînd erau copii, că le vorbise despre cărțile și bibelourile ce se aflau în budoarele lor și despre darurile primite de la diferite rude; spuseră de asemenea că vrăjitoarea le cunoștea pînă și gîndurile și că șoptise la urechea fiecăruia ce lucru dorea mai mult pe lume și numele ființei pe care o iubea înainte de orice.

Tinerii domni cerură bineînțeles lămuriri mai ales asupra ultimelor două puncte; drept răspuns la indiscreția lor, fetele nu putură însă decît să roșească, să strige, să se înfioare și să chicotească. În vremea asta mamele le ofereau săruri, le făceau vînt cu evantaiele

și-și exprimau într-una regretul că ele, ca mame și mai bătrîne, nu fuseseră ascultate; cei mai în vîrstă rîdeau, iar tinerii căutau să fie cît mai curtenitori cu frumoasele căzute în asemenea tulburare.

În mijlocul acestui tumult, pe cînd eram absorbită de cele ce se petreceau în jurul meu, cineva tuși ușor în apropiere. Mă întorsei și-l văzui pe Sam.

— Vrăjitoarea spune că în odaie mai e o fată căreia nu i-a vorbit încă și a jurat că nu pleacă înainte de-a o vedea. Eu cred că de dumneata trebuie să fie vorba, căci altcineva nu mai e. Ce să-i spun?

— O, mă duc la ea! răspunsei.

Eram foarte mulțumită că mi se oferea pe neașteptate prilejul de a-mi potoli curiozitatea atît de ațîțată. Am ieșit din odaie, fără să mă vadă nimeni, fiindcă toată lumea se ocupa de cele trei fete încă foarte emoționate, și-am închis încet ușa în urma mea.

— Dacă dorești, domnișoară, îmi spuse Sam, am să te aștept în sală; dacă ți-e cumva frică, mă chemi și vin îndată.

— Nu, Sam, întoarce-te la bucătărie; nu mi-e frică de loc.

Și nici nu-mi era; mă aflam însă tulburată și împinsă de curiozitate.

CAPITOLUL XIX

CÎND AM INTRAT, BIBLIOTECA părea destul de liniştită şi ghicitoarea — dacă era cumva ghicitoare — stătea aşezată confortabil într-un jilţ, lîngă cămin. Purta o mantie roşie şi o bonetă neagră, sau mai degrabă o pălărie cu borurile mari, cum au ţiganii, legată pe sub bărbie cu o batistă vărgată. Pe masă se vedea o lumînare stinsă. Ţiganca stătea aplecată spre foc şi părea că citeşte la lumina flăcărilor un mic volum negru, ca o carte de rugăciuni. Mormăia în timp ce citea, cum fac mai toate bătrînele. La intrarea mea n-a întrerupt imediat cititul, ca şi cum ar fi vrut să termine paragraful.

Înaintai spre foc şi-mi încălzii mîinile care-mi îngheţaseră în salon, unde nu îndrăznisem să mă apropii de cămin. Niciodată nu fusesem mai liniştită ; de altfel nici nu exista în înfăţişarea ţigăncii ceva care să te tulbure. Închise cartea şi-şi ridică încet privirile spre mine. Borul

pălăriei îi umbrea în parte faţa, dar totuşi, cînd şi-a înălţat capul, am putut observa că avea o faţă ciudată, brună-neagră. De sub basmaua albă petrecută pe sub bărbie răsăreau cîteva şuviţe de păr ce-i mîngîiau obrajii, sau mai curînd fălcile. Pironi deodată asupra mea o privire deschisă şi îndrăzneaţă.

— Care va să zică vrei să-ţi ghicesc norocul? spuse cu un glas la fel de hotărît ca privirea şi tot atît de aspru ca şi trăsăturile.

— Nu ţin prea mult, mătuşico. Poţi să-mi spui dacă-ţi face plăcere; dar vreau să ştii că nu cred în vorbele dumitale.

— Iată o cutezanţă care nu mă miră din partea unei fete ca dumneata. Mă aşteptam la asta. Mi-au vestit-o paşii dumitale, cînd ai trecut pragul.

— Într-adevăr? Ai un auz ager.

— Da, şi privire ageră, şi minte ageră.

— Sînt lucruri de mare trebuinţă în meseria dumitale.

— Mai ales cînd am de-a face cu muşterii ca dumneata. De ce nu tremuri?

— Nu mi-e frig.

— De ce nu păleşti?

— Nu sînt bolnavă.

— De ce nu te-ncrezi în meşteşugul meu?

— Nu sînt neghioabă.

Bătrîna îşi ascunse un zîmbet; apoi scoase o pipă scurtă şi neagră, o aprinse şi începu să fumeze. După ce trase cîteva fumuri, îşi îndreptă trupul încovoiat, luă pipa din gură şi, privind ţintă spre foc, glăsui rar şi răspicat:

— Ţi-e frig, eşti bolnavă şi eşti neghioabă.

— Dovedeşte-o! i-am răspuns.

— O voi face foarte pe scurt: ţi-e frig pentru că eşti singură; nimeni n-a făcut să ţîşnească flacăra care mocneşte în dumneata. Eşti bolnavă pentru că cel mai bun, cel mai nobil şi cel mai gingaş simţămînt omenesc ţi-a rămas necunoscut. Eşti neghioabă pentru că oricît de mult suferi, nu-i faci acelui simţămînt semn să se apropie de dumneata şi nici nu te urneşti măcar un pas pentru a-l întîlni acolo unde te aşteaptă.

Îşi puse din nou în gură pipa neagră şi trase cu putere din ea.

— Asta ai putea s-o spui aproape tuturor celor despre care ştii că depind de alţii şi trăiesc singuratici într-o casă mare.

— Da, aş putea ; dar ar fi oare adevărat pentru toţi ?

— Pentru toţi cîţi se află în situaţia mea.

— Da, în *situaţia* dumitale ; dar găseşte-mi o singură altă fiinţă în exact aceeaşi situaţie cu dumneata.

— Ar fi uşor de găsit cu miile.

— Cu greu ai putea găsi chiar una singură. Dacă ai şti în ce situaţie te afli : eşti foarte aproape de fericire ; da, aproape de tot. Toate elementele sînt pregătite ; nu trebuie decît o singură mişcare spre a le contopi. Întîmplarea le-a îndepărtat unele de altele ; apropie-le numai şi din ele va ieşi fericirea.

— Nu înţeleg enigmele. Nu m-am priceput niciodată să le dezleg.

— Vrei să vorbesc mai limpede ? Arată-mi palma.

— Cred că trebuie să-i fac cruce cu un ban.

— Bineînţeles.

Îi dădui un şiling. Îl puse într-un ciorap vechi, pe care-l scoase din buzunar şi, după ce-l legă şi-l băgă la loc, îmi spuse să întind palma. M-am supus. Îşi apropie faţa de ea şi o privi fără s-o atingă.

— E prea gingaşă, spuse ea. Nu pot face nimic cu o mînă ca asta : aproape că n-are linii. Şi ce poţi vedea în palmă ? Soarta nu-i scrisă acolo.

— Cred şi eu.

— Nu, urmă ea. E scrisă pe chip : pe frunte, în jurul ochilor şi chiar în ochi, în liniile gurii ; îngenunchează şi ridică-ţi capul.

— A ! te apropii de adevăr, răspunsei eu supunîndu-mă ; o să-ncep să te cred.

Îngenuncheai aproape de ea. Bătrîna se aplecă şi scormoni jarul care aruncă pe dată o lumină vie. Aşa cum sta ea, strălucirea focului nu făcea decît să-i umbrească şi mai mult chipul, căci mi se revărsa toată în faţă.

— Mă întreb cu ce simţăminte ai venit la mine, îmi spuse ea după ce mă cercetă puţin. Aş vrea să ştiu la

ce te gîndeşti în ceasurile pe care le petreci în odaia aceea, alături de oamenii eleganţi care se mişcă în faţa dumitale ca umbrele unei lanterne magice, căci legăturile de înţelegere şi simţire care există între dumneata şi ei sînt atît de firave, de parcă într-adevăr acei oameni n-ar fi decît niște biete umbre şi nu fiinţe din carne şi sînge.

— Sînt adeseori obosită, uneori plictisită, dar rareori tristă.

— Atunci o nădejde tainică te susţine şi-ţi şopteşte la ureche frumoase făgăduieli pentru viitor ?

— Nu. Cea mai îndrăzneaţă speranţă a mea e să pun deoparte destui bani ca să pot înfiinţa într-o zi o şcoală într-o căsuţă închiriată de mine.

— Slabă hrană pentru suflet. Şi cînd stai în colţ lîngă fereastră (vezi că-ţi cunosc obiceiurile)...

— Le-ai aflat de la servitori.

— A ! Te crezi tare iscusită. Ei bine, ca să fiu sinceră, cunosc pe una dintre femei, pe doamna Poole...

Tresării la auzul acestui nume.

„Da ? o cunoaşte ? îmi zisei eu. Atunci cu adevărat există ceva drăcesc în toate astea !"

— Nu-ţi fie teamă, urmă ciudata ţigancă. Doamna Poole e o femeie sigură, discretă şi liniştită ; poţi avea toată încrederea în ea. Dar cum spuneam, cînd stai acolo lîngă fereastră, nu te gîndeşti decît la viitoarea dumitale şcoală ? Nu te interesează nici una dintre persoanele care stau pe scaunele şi divanele din salon ? Nu cercetezi vreuna mai îndeaproape, nu-i nici una ale cărei mişcări să le urmăreşti, cel puţin din curiozitate ?

— Îmi place să observ toate chipurile şi toate persoanele.

— Şi nu observi pe nimeni în mod deosebit ?

— Ba da, foarte des ! Cînd privirile sau mişcările a două persoane par a povesti o istorioară, mă amuză să le privesc.

— Şi ce fel de poveşti îţi plac mai mult ?

— Oh ! nu prea am de ales. Au toate aceeaşi temă : dragostea şi prevestesc aceeaşi catastrofă finală : căsătoria.

— Şi-ţi place tema asta monotonă ?

— Sincer vorbind, mă interesează prea puţin ; îmi e chiar cu totul indiferentă.

— Ţi-e indiferentă ? Cînd o tînără plină de viaţă şi sănătate, încîntătoare, frumoasă şi înzestrată cu toate darurile rangului şi averii, zîmbeşte unui bărbat, dumneata...

— Ei bine, eu...

— Dumneata ştii — şi poate socoteşti că-i bine aşa !

— Nu-i cunosc pe bărbaţii de aici. De-abia dacă am schimbat un cuvînt cu cîte unul. Cît despre buna părere pe care aş avea-o despre ei, socotesc că cei între două vîrste sînt respectabili şi impunători, iar cei tineri strălucitori, frumoşi şi plini de viaţă ; fireşte că toţi sînt liberi să primească zîmbete de la cine le place, fără ca pentru asta să doresc a fi o singură clipă în locul fetelor curtate.

— Nu-i cunoşti pe domnii care locuiesc la castel ? N-ai schimbat nici un cuvînt cu ei ? Îndrăzneşti să spui că n-ai vorbit niciodată cu stăpînul casei ?

— El nu-i aici.

— Adîncă observaţie ! Ingenioasă întorsătură. A plecat la Millcote azi dimineaţă şi se va întoarce deseară sau mîine. Oare împrejurarea asta îl exclude din lista cunoştinţelor dumitale, ca şi cum l-ai şterge de pe faţa pămîntului ?

— Nu ; dar nu prea văd ce legătură ar putea fi între domnul Rochester şi cele ce discutăm acum.

— Ţi-am vorbit despre doamnele care zîmbesc bărbaţilor şi în ultimul timp atîtea zîmbete i-au fost dăruite domnului Rochester, încît el nici nu mai e în stare să le dea atenţie. N-ai băgat de seamă niciodată acest lucru ?

— Domnul Rochester are dreptul să se bucure de societatea oaspeţilor săi.

— Nu de drepturile lui e vorba ; dar n-ai observat că dintre toate poveştile care s-au spus aici despre căsătorie, aceea a domnului Rochester era cea mai viu şi, mai ales, des pomenită ?

— Atenţia ascultătorului îmboldeşte limba celui care vorbeşte.

Cu aceste cuvinte mă adresam mai mult mie decît ţigăncii. Glasul ei ciudat, purtarea, cuvintele sale mă

cufundaseră într-un fel de vis. Îmi azvirlise una după alta fraze neaşteptate, pînă ce mă zăpăcise cu totul. Mă întrebam ce duh nevăzut stătuse lîngă inima mea săptămîni de-a rîndul priveghindu-i agitaţia şi luînd aminte la fiecare bătaie.

— Atenţia ascultătorului ? repetă ea. Da, ceasuri întregi domnul Rochester şi-a plecat urechea la şoaptele acelor buze fermecătoare, ce se arătau atît de încîntate de cele ce spuneau ; părea atît de mulţumit pentru cinstea ce i se făcea şi atît de recunoscător pentru desfătarea ce i se oferea. Ai observat asta ?

— Recunoscător ? Nu-mi amintesc să fi citit vreodată recunoştinţă pe faţa lui.

— L-ai cercetat deci ? Şi ce-ai descoperit, dacă nu recunoştinţă ?

Am tăcut.

— Dragostea, nu-i aşa ? Şi privind în viitor, l-ai văzut pe domnul Rochester căsătorit şi pe mireasa lui fericită.

— Hm ! Nu tocmai. Meşteşugul dumitale dă greş cîteodată.

— Atunci ce dracu ai văzut ?

— Nu interesează ; am venit să te întreb şi nu să mă destăinuiesc. Se ştie că domnul Rochester se va însura ?

— Da, cu frumoasa domnişoară Ingram.

— În curînd ?

— S-ar spune că toate aparenţele îndreptăţesc această încheiere şi fără îndoială că vor fi o pereche pe deplin fericită (deşi se pare că te îndoieşti, dînd astfel dovadă de o îndrăzneală demnă de pedeapsă). E dator să iubească o fată atît de nobilă, frumoasă şi spirituală — într-un cuvînt desăvîrşită. În ce o priveşte, cred că-l iubeşte, sau, dacă nu pe dînsul, cel puţin punga lui. Ştiu că, după părerea ei, moşiile domnului Rochester ar fi o partidă dintre cele mai strălucite, deşi (Dumnezeu să mă ierte) i-am spus mai acum un ceas anumite lucruri în această privinţă. A devenit dintr-o dată foarte gravă : colţurile gurii i s-au lăsat în jos cu o jumătate de deget. L-aş sfătui pe sărmanul ei adorator să bage de seamă : dacă apare cumva altul cu o avere mai mare şi cu treburile mai puţin încurcate, s-a sfîrşit cu el.

— Dar, măicuță, eu n-am venit să aflu soarta domnului Rochester. Am venit să-mi ghicești mie și pînă acum nu mi-ai spus nimic.

— Soarta dumitale este încă îndoielnică. Dacă-ți privesc mai îndelung obrazul bag de seamă că o trăsătură o contrazice pe cealaltă. Destinul ți-a păstrat totuși partea dumitale de fericire. O știu, și-am știut-o chiar înainte de-a veni aici în seara asta. Am văzut eu mîna destinului măsurîndu-ți partea și punîndu-ți-o cu grijă deoparte. N-ai decît să întinzi mîna și s-o iei. Acum îți cercetez chipul să aflu dacă ai s-o faci. Mai îngenunchează o dată pe covor.

— Nu mă ține mult așa ; mă dogorește focul prea tare.

Îngenuncheai. Nu se mai plecă spre mine, ci se mulțumi să mă privească, sprijinindu-se de speteaza jilțului. Începu să murmure :

— Flăcările pîlpîie în ochii ei ; ochii scînteiază ca roua dimineții, sînt plini de bunătate și căldură ; vorba mea îi face să zîmbească ; sînt, deci, foarte simțitori. Impresiile se perindă una după alta prin globul lor limpede. Dacă nu mai zîmbesc, se întristează, o oboseală ciudată și aproape de neînțeles le îngreuiază pleoapele și asta vădește melancolie izvorîtă din singurătate. Se ascund de mine și nu se lasă mai îndelung cercetați ; prin privirea lor batjocoritoare parcă tăgăduiesc adevărul descoperirilor mele de pînă acum, parcă resping învinuirea de sensibilitate și melancolie ; dar mîndria și rezerva lor nu fac decît să-mi întărească părerea.

Sînt bune prevestirile ochilor.

Cît despre gură ea cunoaște uneori desfătarea rîsului. E dornică să împărtășească tot ce a plăsmuit mintea, deși aș îndrăzni să spun că rămîne tăcută cînd e vorba despre ce a simțit inima. Mobilă și expresivă, n-a fost sortită veșnicei tăceri a singurătății ; e o gură făcută să vorbească mult, să zîmbească des și să spună vorbe dragi celui cu care vorbește.

Și ea îți prevestește binele.

Doar fruntea mi-arată un dușman al destinului fericit pe care l-am prezis. Fruntea aceea pare să spună : „Dacă demnitatea și împrejurările mi-o cer, pot trăi și singură. N-am nevoie să-mi vînd sufletul ca să-mi cumpăr feri-

circa. Am în făptura mea lăuntrică o comoară ce-a venit pe lume o dată cu mine și ea va ști să mă țină în viață chiar dacă toate celelalte bucurii mi-ar fi tăgăduite sau mi s-ar oferi la un preț pe care nu l-aș putea plăti.“ Și spune fruntea asta: „Rațiunea este statornică și ea ține frînele; nu va îngădui ca sentimentele să se dezlănțuie și s-o zvîrle în străfunduri de prăpăstii întunecate. În zadar vor striga patimile cu furie, ca niște adevărate păgîne ce sînt; în zadar dorințele vor născoci o mulțime de deșertăciuni, căci judecata va avea totdeauna ultimul cuvînt și ea va da votul decisiv în orice hotărîre. Vijelia, cutremurele și focul vor putea trece pe lîngă mine, dar eu voi asculta numai glasul suav ce exprimă poruncile conștiinței.“

Frunte, ai dreptate — urmă țiganca — și voia ta va fi împlinită; da, mi-am făcut planurile și le socot bune; căci, alcătuindu-le, am ascultat și poruncile conștiinței și sfaturile minții. Îmi dau seama cît de repede se va vesteji tinerețea și ce iute i se va scutura floarea, dacă în ciuda bucuriei se va găsi vreo urmă din drojdia rușinii sau un singur strop de remușcare. Nu vreau jertfă, mîhnire, moarte — astea nu sînt pe gustul meu. Doresc să înalț, nu să nimicesc; să cîștig recunoștință și să nu storc sînge și lacrimi. Răsplata mea vor fi zîmbetele, mîngîierile și dulcile... Destul! Mi se pare că m-am pierdut într-un delir încîntător. Aș vrea să prelungesc *ad infinitum* clipa de față, dar nu îndrăznesc. Pînă acum am izbutit pe deplin să mă stăpînesc. Mi-am jucat rolul așa cum îmi jurasem că-l voi juca, dar dacă încercarea se prelungește, s-ar putea să-ntreacă puterile mele. Scoală-te, domnișoară Eyre, și pleacă. Comedia s-a sfîrșit!

Unde mă aflam? Eram trează ori dormeam? Visasem? Continuam să visez? Glasul bătrînei se schimbase; accentul, mișcările, totul îmi erau atît de cunoscute, de parcă ar fi fost propriul meu chip văzut într-o oglindă. Cunoșteam glasul acela ca pe al meu. Mă ridicai dar nu plecai. O privii pe bătrînă. Ațîțai focul s-o văd mai bine, dar își trase basmaua mai pe ochi și îmi făcu semn să plec. Flacăra îi lumina mîna întinsă către mine; cum eram foarte intrigată și m-așteptam să descopăr cine știe ce, am observat numaidecît mîna aceea. Semăna tot atît de

puţin cu mîna zbîrcită a unei bătrîne ca şi propria-mi mînă ; era rotundă, mlădioasă, cu degete simetrice şi catifelate. Un inel lat scînteia în degetul cel mic. Mă aplecai spre a mă uita mai bine şi observai o piatră pe care o mai văzusem de sute de ori pînă atunci. Privii din nou faţa care nu se mai ascundea vederii mele, ci dimpotrivă, liberată de orice acoperămînt, era îndreptată spre mine.

— Ei bine, Jane, mă recunoşti ? întrebă glasul cel atît de cunoscut.

— Scoateţi-vă mantia, domnule, şi pe urmă...

— E înnodat şnurul, ajută-mă.

— Rupeţi-l, domnule.

— Bun, atunci la naiba cu voi, straie de împrumut ! şi domnul Rochester se descotorosi de hainele în care se deghizase.

— O, domnule, ce gînd ciudat aţi avut !

— Dar mi-am jucat bine rolul ? Ce zici ?

— Cred că v-aţi achitat mai bine faţă de doamne.

— Şi faţă de dumneata nu ?

— Cu mine n-aţi jucat rolul unei ţigănci.

— Dar ce rol am jucat ? Pe-al meu propriu ?

— Nu, aţi jucat un rol ciudat. Pe scurt, cred că aţi căutat să mă zăpăciţi : aţi spus lucruri fără sens, pentru a mă sili să vorbesc şi eu la fel. N-a fost prea frumos din partea dumneavoastră.

— Mă ierţi, Jane ?

— Nu pot spune înainte de-a mă gîndi. Dacă, după ce voi chibzui, am să văd că n-am spus cine ştie ce nerozie, voi încerca să vă iert ; dar n-ar fi trebuit s-o faceţi.

— Oh, ai fost foarte cuminte... foarte prevăzătoare şi foarte simţitoare.

M-am gîndit la tot ce se petrecuse şi m-am liniştit, căci chiar de la începutul întrevederii mă ferisem să scap vreo vorbă nelalocul ei. Bănuisem că se ascunde ceva în mascarada aceea. Ştiam că ţigăncile ghicitoare nu se puteau exprima în felul în care vorbise pretinsa bătrînă ; afară de asta observasem că glasul ei era prefăcut, şi că se străduia să-şi ascundă trăsăturile ; mă gîndisem îndată la Grace Poole, acea enigmă vie, acea taină

a tainelor, cum o socoteam eu, dar nici prin gînd nu-mi trecuse că ar putea fi domnul Rochester.

— Ei, îmi zise el, la ce visezi ? Ce înseamnă zîmbetul ăsta grav ?

— Mă mir de cele ce s-au întîmplat și mă felicit pentru purtarea pe care am avut-o. Cred că acum îmi veți îngădui să plec.

— Nu, stai o clipă și spune-mi ce se petrece în salon.

— Cred că se vorbește despre țigancă.

— Stai jos. Povestește-mi ce au spus despre mine !

— Aș prefera să nu mai rămîn multă vreme, domnule ; trebuie să fie aproape unsprezece. A, dumneavoastră știți că azi dimineață, după ce-ați plecat, a sosit aici un străin ?

— Un străin ? Cine o fi ? Nu așteptam pe nimeni. A plecat ?

— Nu. Spune că vă cunoaște de foarte multă vreme și că-și poate îngădui să se instaleze aici chiar și înainte de întoarcerea dumneavoastră.

— Pe dracu ! A spus cum îl cheamă ?

— Mason, domnule, și vine din Indiile Occidentale, cred că de la Spanish Town, din Jamaica.

Domnul Rochester sta în picioare lîngă mine. Îmi luase mîna părînd că vrea să mă conducă spre un scaun. În timp ce eu vorbeam, îmi strînse deodată cu putere încheietura mîinii, zîmbetul îi înghețǎ pe buze și avui impresia că i s-a tăiat respirația.

— Mason ! Indiile Occidentale ! spuse domnul Rochester cu tonul unui automat care nu poate rosti decît aceste singure cuvinte. Mason ! Indiile Occidentale ! repetă el de trei ori. Devenea din ce în ce mai cenușiu la față și părea că nici nu mai știe ce face.

— Sînteți bolnav, domnule ? îl întrebai.

— Ce lovitură, Jane... Ce lovitură ! răspunse domnul Rochester clătinîndu-se pe picioare.

— Sprijiniți-vă de mine, domnule.

— Jane, mi-ai mai oferit odată umărul dumitale ; lasă-mă să mă sprijin acum de el.

— Da, da, domnule ; vă rog.

Se așeză și mă pofti să stau lîngă dînsul. Îmi luă mîna într-ale lui și o mîngîie uitîndu-se la mine cu o privire nespus de mîhnită și tulburată.

— Mica mea prietenă ! zise el. Aș vrea să fiu singur cu dumneata într-o insulă liniștită, departe de orice tulburări, primejdii și amintiri groaznice.

— Pot să vă ajut cu ceva, domnule ? Mi-aș da viața ca să fiu de folos.

— Jane, dacă voi avea nevoie de ajutor, numai în dumneata îl voi căuta. Îți făgăduiesc.

— Vă mulțumesc, domnule. Spuneți-mi ce e de făcut, ca să pot încerca cel puțin.

— Jane, adu-mi un pahar de vin din sufragerie. Probabil sînt cu toții la masă ; să-mi spui dacă Mason e cu ei și ce face.

M-am dus și i-am găsit pe toți strînși în sufragerie pentru cină, așa cum spusese domnul Rochester. Dar nimeni nu se așezase la masă. Mîncarea fusese așezată pe bufet și oaspeții luaseră ce voiau și se adunaseră în grup, ținînd farfuriile și paharele în mînă. Toți păreau foarte veseli, discutau și rîdeau cu însuflețire. Domnul Mason, lîngă foc, vorbea cu colonelul și cu doamna Dent. Părea tot atît de vesel ca și ceilalți. Umplui un pahar de vin (doamna Ingram mă privi încruntată ; socotea pesemne că eram prea îndrăzneață), apoi mă întorsei în bibliotecă.

Paloarea cadaverică a domnului Rochester dispăruse. Arăta iarăși hotărît și încruntat. Luă paharul din mîinile mele și exclamă :

— În sănătatea dumitale, duh binefăcător !

După ce bău vinul, îmi dădu paharul și-mi zise :

— Ia spune, Jane, ce se întîmplă acolo ?

— Rîd și vorbesc, domnule.

— Nu par gravi și misterioși, ca și cum ar fi auzit ceva ciudat ?

— De loc ; dimpotrivă, sînt foarte veseli.

— Dar Mason ?

— Rîde ca și ceilalți.

— Și dacă, atunci cînd aș intra în salon, toți s-ar năpusti asupra mea și m-ar scuipa, ce ai face, Jane ?

— I-aș alunga din odaie, dacă aș avea putere, domnule.

Pe buzele lui apăru umbra unui zîmbet :

— Dar, urmă el, dacă atunci cînd aş ajunge printre comeseni, ei m-ar privi cu răceală şi ar începe să vorbească între dînşii încet şi pe un ton batjocoritor, apoi m-ar părăsi toţi, unul după altul ? I-ai urma, Jane ?

— Nu cred, domnule ; mi-ar plăcea și mai mult să rămîn alături de dumneavoastră.

— Ca să-mi uşurezi suferinţa ?

— Da, domnule. Ca să alin suferinţa pe cît mi-ar sta în putinţă.

— Şi dacă te-ar trata ca pe o proscrisă, pentru că mi-ai rămas credincioasă ?

— Probabil că nici nu mi-aş da seama ; și chiar dac-aş afla, nu mi-ar păsa.

— Atunci, ai îndrăzni să-i înfrunţi pe toţi, pentru mine ?

— Aş îndrăzni pentru orice prieten pe care l-aș socoti vrednic de sprijinul meu, cum sînt sigură că sînteţi dumneavoastră.

— Atunci, întoarce-te în salon : du-te la Mason și spune-i încet că domnul Rochester a sosit și dorește să-l vadă ; apoi îl vei conduce aici și ne vei lăsa singuri.

— Da, domnule.

Am făcut ceea ce mi se ceruse. Cînd am trecut prin mijlocul lor m-au privit lung cu toţii. L-am găsit pe domnul Mason, i-am transmis mesajul și după ce l-am condus în bibliotecă am urcat în odaia mea.

Era tîrziu și mă aflam de multă vreme în pat, cînd îi auzii pe oaspeţi retrăgîndu-se în odăile lor ; deslușii glasul domnului Rochester, care spunea :

— Pe aici, Mason, asta-i odaia ta.

Părea vesel, și asta mă liniști pe deplin, așa încît adormii curînd.

CAPITOLUL XX

UITASEM SĂ LAS PERDEAUA ȘI SĂ trag jaluzelele cum aveam obiceiul. Așa se făcu deci că, atunci cînd luna maiestuoasă şi strălucitoare (era o noapte splendidă) ajunse în dreptul camerei mele şi se uită la mine pe fereastră, privirile ei de lumină mă treziră. Am deschis ochii și am privit globul alb-argintiu, limpede ca și cristalul. Noaptea era minunată, dar prea solemnă. Mă ridicai pe jumătate și întinsei braţul să trag perdeaua.

Dar, Dumnezeule mare ! Ce ţipăt !

Un sunet ascuţit, sălbatic, pătrunzător, ce răsună dintr-un capăt la altul al castelului Thornfield, sfîşie tăcerea și liniștea nopţii. Inima mi se opri ; braţul întins îmi înţepeni. Strigătul se stinse și nu se mai repetă. De altfel nici o vietate n-ar fi putut repeta curînd un asemenea strigăt. Nici uriașul condor al Anzilor n-ar fi

putut trimite de două ori în văzduh un asemenea strigăt ; ar fi trebuit să se odihnească înainte de a-l repeta.

Ţipătul venea de la catul al treilea, din odaia de deasupra mea. Da, acolo se desfăşura lupta pe viaţă şi pe moarte, o luptă îngrozitoare, după cîte arăta zgomotul. Un glas, pe jumătate înăbuşit, strigă de trei ori la rînd :

— Ajutor ! Ajutor ! Ajutor ! Apoi : Nu vine nimeni ?

În vreme ce zgomotul încăierării continua la fel de sălbatic, au pătruns pînă la urechile mele — străbătînd tavanul — aceste cuvinte :

— Rochester, Rochester ! Vino odată, pentru numele lui Dumnezeu.

O uşă se deschise. Cineva alergă, sau mai bine zis se năpusti pe coridor. Auzii paşii unei alte persoane pătrunzînd în odaia unde se da lupta şi ceva căzu jos. Apoi totul se linişti.

Mă îmbrăcasem în grabă, deşi îmi tremurau de spaimă toate mădularele. Am ieşit din odaie. Toată lumea se sculase ; prin odăi se auzeau exclamaţii şi şoapte de spaimă ; uşile se deschiseră una după alta şi coridorul se umplu repede de lume. Întrebări pline de nedumerire se-ncrucişau cu iuţeală ; „Oh ! ce este ? ?“ „Cine a fost rănit ?“ „Ce s-a întîmplat ?“ „Aduceţi o lumînare !“ „E foc ?“ „Ne-au călcat hoţii ?“ „Ce-i de făcut ?“

Dacă n-ar fi fost lumina lunii ar fi orbecăit cu toţii într-o beznă adîncă. Alergau de colo pînă colo, se-nghesuiau unii într-alţii, cîteva doamne plîngeau, într-un cuvînt era o harababură cumplită.

— Unde dracu-i Rochester ? strigă colonelul Dent. Nu l-am găsit în odaia lui.

— Aici ! Aici ! răspunse un glas. Liniştiţi-vă, vin.

Uşa coridorului se deschise şi domnul Rochester, care tocmai coborîse de la etaj, pătrunse înăuntru cu o lumînare în mînă. Una dintre doamne alergă imediat spre dînsul şi-l apucă de braţ : era domnişoara Ingram.

— Ce lucru groaznic s-a întîmplat ? întrebă ea. Vorbeşte şi nu ne ascunde nimic !

— Vedeţi că mă daţi jos ! Mă sufocaţi ! sună glasul domnului Rochester, căci domnişoarele Eshton se-nghesuiau în jurul lui şi cele două respectabile doamne, cu

veşmintele lor largi şi albe, se-apropiau de el ca nişte corăbii cu toată pînzele întinse.

— Nu-i nimic! Nu-i nimic! exclamă el. O simplă repetiţie a acelei piese atît de bine cunoscută dumneavoastră, *Mult zgomot pentru nimic*. Doamnelor, rămîneţi deoparte, căci altminteri voi deveni primejdios.

Şi într-adevăr, părea primejdios: ochii săi negri aruncau fulgere. Făcînd un efort să se stăpînească, adăugă:

— O servitoare a avut un coşmar, asta-i totul. E o femeie foarte nervoasă; i s-a părut de bună seamă că vede o nălucă, sau cine ştie ce altfel de arătare, şi a avut un acces de spaimă. Acum însă vă rog stăruitor să vă-ntoarceţi în camere. Nu mă pot duce să văd ce-i cu ea, pînă nu se linişteşte totul în casă. Domnilor, fiţi atît de buni şi daţi pildă doamnelor. Domnişoară Ingram, sînt deplin încredinţat că veţi reuşi să vă biruiţi teama deşartă. Amy şi Louise, întoarceţi-vă în cuiburile dumneavoastră, ca două mici turturele ce sînteţi. *Mesdames*, se adresă el celor două doamne, sînt sigur că dacă veţi mai rămîne mult în coridorul acesta rece, o să căpătaţi guturai.

Şi astfel, cînd măgulind, cînd poruncind, izbuti să trimită pe fiecare în camera sa. Eu n-am aşteptat porunca lui ca să mă retrag. Ieşisem fără ca nimeni să mă observe; tot aşa m-am şi întors în odaie.

Dar nu ca să mă culc; dimpotrivă: am pornit să mă îmbrac în toată legea. Zgomotele ce urmaseră ţipătului şi cuvintele ce se rostiseră fuseseră probabil auzite numai de mine, căci veneau din odaia de deasupra mea. Ele îmi arătau însă în chipul cel mai convingător că nu visul unei servitoare băgase în sperieţi toată casa, şi că explicaţia dată de domnul Rochester nu era decît o născocire menită să liniştească pe oaspeţi. De aceea mă îmbrăcasem, ca să fiu pregătită pentru orice împrejurare. După ce am fost gata, am rămas mult timp lîngă fereastră, privind cîmpiile liniştite, scăldate în lumina de argint a lunii şi aşteptînd, fără să ştiu anume ce. Mi se părea însă că după ţipătul acela ciudat şi după luptă trebuia să urmeze ceva.

Dar nu se întîmplă nimic şi liniştea nu mai fu tulburată; şoaptele şi forfota se stinseră încetul cu încetul,

iar după un ceas castelul Thornfield era din nou tăcut ca un deşert. Părea că noaptea şi somnul au devenit iarăşi stăpînii castelului. Luna coborî, gata s-apună. Cum mă săturasem să stau în frig şi în întuneric, m-am gîndit să mă-ntind în pat, aşa îmbrăcată cum eram. Am părăsit atunci fereastra şi-am păşit fără zgomot pe covor. Cînd mă pregăteam să-mi scot pantofii, cineva bătu încet la uşă.

— E nevoie de mine ? întrebai.

— Te-ai sculat ? îmi răspunse chiar glasul pe care-l aşteptam : cel al domnului Rochester.

— Da, domnule.

— Şi te-ai îmbrăcat ?

— Da.

— Atunci, vino după mine.

M-am supus. Domnul Rochester era în coridor, cu o lumînare în mînă.

— Am nevoie de dumneata, spuse el. Vino cu mine, mergi încet şi nu face zgomot.

Aveam papuci subţiri şi pe covor puteam păşi uşor ca o pisică. Domnul Rochester străbătu coridorul, urcă scara şi se opri pe palierul întunecat şi scund al catului al treilea, care mi se părea atît de lugubru. Îl urmasem şi mă aflam acum lîngă el.

— Ai cumva un burete la dumneata în odaie ? mă întrebă el foarte încet.

— Da, domnule.

— Şi săruri volatile ?

— Da.

— Du-te şi le adă.

Mă întorsei în odaia mea. Căutai buretele pe lavoar şi sărurile în sertar şi urcai din nou scara. Mă aştepta şi în mînă ţinea o cheie. Apropiindu-se de una din uşi, băgă cheia în broască, apoi se opri şi îmi spuse :

— N-o să ţi se facă rău dacă ai să vezi sînge ?

— Cred că nu ; încă n-am fost pusă la încercare. La vorbele acestea am simţit un fior ; dar frică nu şi nici slăbiciune.

— Dă-mi mîna, zise el ; nu vreau să risc să te văd leşinînd.

Am pus degetele mele într-ale lui.

— Sînt calde și puternice, spuse el. Pe urmă întoarse cheia în broască și deschise ușa.

Am văzut o odaie pe care mi-am adus aminte c-o mai văzusem atunci cînd doamna Fairfax îmi arătase casa. Era tapetată; dar acum tapetul fusese tras la o parte într-un loc și lăsa să se vadă o ușă altădată ascunsă. Ușa aceea era deschisă și dădea într-o altă odaie luminată, de unde se auzeau sunete ce semănau cu mîrîitul cîinilor cînd sînt gata să se încaiere. Domnul Rochester puse sfeșnicul pe o măsuță, îmi spuse: „Așteaptă un minut" și pătrunse în odaie. Intrarea sa fu întîmpinată de un rîs zgomotos, ce se sfîrși prin acel ciudat „ah! ah!" pe care-l mai auzisem la Grace Poole. Deci, *ea* era acolo. Domnul Rochester roboti un timp prin odaie fără să scoată nici o vorbă, deși auzeam un glas care-i vorbea. După cîtva timp ieși și închise ușa în urma sa.

— Aici, Jane! îmi spuse el.

Am trecut atunci de cealaltă parte a unui pat imens, ale cărui perdele ascundeau o mare porțiune din odaie. La capătul patului se afla un jilț, iar în jilț era întins un bărbat îmbrăcat complet, dar fără haină. Stătea nemișcat, ținea capul rezemat pe speteaza jilțului și ochii îi erau închiși. Domnul Rochester ridică lumînarea și, în acea față galbenă și parcă lipsită de viață, recunoscui pe domnul Mason. Văzui de asemenea că rufăria ce-i acoperea o parte a pieptului și unul din brațe erau îmbibate de sînge.

— Ține sfeșnicul, îmi spuse domnul Rochester.

L-am ascultat. Aduse un lighean cu apă și mă rugă să-l țin. M-am supus. Atunci luă buretele, îl muie în apă și șterse fața cadaverică a celui leșinat. Îmi ceru sărurile și le puse sub nasul domnului Mason, care deschise după puțin timp ochii și gemu. Domnul Rochester descheie cămașa rănitului, ale cărui braț și umăr erau bandajate, și șterse sîngele ce continua să picure.

— E primejdios? murmură domnul Mason.

— Aiurea! O simplă zgîrietură! Ce te pierzi așa, domnule; fii bărbat! Mă duc chiar eu să-ți aduc un chirurg și cred că ai să poți pleca mîine dimineață, Jane... urmă el.

— Da, domnule!

— Va trebui să te las aici cu acest domn un ceas sau două. Dacă mai curge sînge, ai să ştergi aşa cum ai văzut că am făcut eu, iar dacă îi vine iarăşi rău, îi dai paharul ăsta cu apă şi-i pui sărurile sub nas. Nu-i vorbi sub nici un cuvînt, iar dumneata, Richard, dacă rosteşti o singură silabă măcar, îţi primejduieşti viaţa. Deschide numai buzele, sau mişcă-te puţin, şi eu nu mai răspund de nimic.

Nenorocitul gemu iar; nu îndrăznea să se mişte. Părea aproape paralizat de frica morţii, sau poate de frica altor lucruri. Domnul Rochester îmi puse în mînă buretele însîngerat, iar eu începui să-l folosesc aşa cum făcuse şi el.

Mă privi puţin şi-mi zise :

— Nu uita ce ţi-am spus : să nu scoţi nici un cuvînt!

Părăsi apoi odaia. Am încercat o senzaţie ciudată cînd cheia s-a întors în broască şi n-am mai auzit zgomotul paşilor săi.

Mă aflam la catul al treilea, închisă, noaptea, într-o chilie misterioasă, şi aveam în faţa ochilor un om palid şi însîngerat. Ucigaşa era despărţită de mine doar printr-o uşă, şi asta mi se păru lucrul cel mai îngrozitor. Toate celelalte le mai puteam îndura, dar mă treceau fiori la gîndul că aş putea-o vedea pe Grace Poole năpustindu-se asupra mea.

Şi totuşi, trebuia să rămîn la postul meu. Trebuia să privesc acea înfăţişare fantomatică, buzele acelea vinete şi tăcute, cărora le fusese interzis să se deschidă — ochii aceia, cînd închişi, cînd deschişi, cînd cercetînd rătăciţi odaia, cînd fixîndu-mă, dar mereu întunecaţi şi sticloşi, înnebuniţi de spaimă. Trebuia să-mi moi mereu mîna în acea apă amestecată cu sînge şi să spăl o rană din care într-una picura sîngele. Trebuia să văd cum flacăra luminării, căreia nimeni nu-i tăia mucul, păleşte treptat. Umbrele se întunecau pe tapetul vechi, păreau bălţi de smoală sub perdelele imensului pat străvechi şi vibrau ciudat deasupra uşilor masivului dulap ce se găsea dinaintea mea. Partea din faţă a acelui dulap era împărţită în douăsprezece carouri şi în fiecare din ele se găsea capul unui apostol închis în marginile caroului ca într-o ramă ; deasupra celor douăsprezece capete se zărea un

crucifix de abanos şi se distingea în umbră chipul lui Crist cel răstignit.

După jocul de umbre şi lumini stîrnit de pîlpîirile luminării, ba tămăduitorul Luca îşi apleca fruntea şi barba-i lungă, ba părul sfîntului Ion fîlfîia în vînt; cîteodată faţa drăcească a lui Iuda părea că se desprinde din cadră şi se însufleţeşte, luînd forma trădătorului celui mai mare : Satan însuşi.

Şi, în mijlocul tuturor acestora, trebuia şi să veghez şi să trag cu urechea, să iau aminte dacă nu se aud cumva mişcările fiarei sau demonului încuiat în vizuina de alături. Ai fi zis însă că vizita domnului Rochester o vrăjise. În tot timpul nopţii n-am mai auzit decît trei sunete la răstimpuri lungi : un trosnet ascuţit, un mîrîit ca de cîine şi un geamăt adînc, omenesc.

De la o vreme începură să mă tulbure propriile mele gînduri. Ce nelegiuire trăia oare sub înfăţişare omenească în acest castel singuratic şi cum era cu putinţă ca stăpînul casei să nu izbutească nici s-o alunge, nici s-o ţină sub ascultarea sa? Ce taină era aceea care izbucnea cînd prin foc, cînd prin sînge, în ceasurile cele mai tîrzii ale nopţii? Cine era acea făptură care, travestită sub chip şi înfăţişare de femeie, lua glas de diavol batjocoritor, sau de pasăre de pradă ce se-aruncă asupra leşului?

Apoi bărbatul acesta asupra căruia stam aplecată — acest om cu aspect atît de comun, atît de liniştit — cum de-a fost el cuprins într-o asemenea ţesătură de grozăvii? De ce se năpustise asupra lui fiara dezlănţuită? Ce anume îl adusese în acea aripă a casei la o vreme atît de nepotrivită, cînd ar fi trebuit să se afle în pat? Îl auzisem doar pe domnul Rochester cînd îi dăduse o odaie de jos; atunci ce căutase aici? Şi acum de ce îndura cu atîta resemnare o asemenea sălbăticie? De ce accepta cu atîta uşurinţă tăcerea pe care i-o impusese domnul Rochester? Şi de ce-i impunea domnul Rochester această tăcere? Oaspetele său fusese grav rănit, cu cîtva timp mai înainte cineva încercase să-l ucidă chiar pe el, iar el încerca să ascundă aceste două fapte groaznice în taină şi să le cufunde în uitare. Văzusem pe domnul Mason supunîndu-se domnului Rochester. Puţinele cuvinte care

se schimbaseră între ei îmi dovediseră că voința aprigă a acelui din urmă ținea cu totul în stăpînirea ei ființa fără vlagă a celuilalt și era vădit că în relațiile lor de mai înainte lucrurile se petrecuseră tot la fel. Atunci de unde putea proveni tulburarea pe care-o vădise domnul Rochester în clipa cînd aflase de sosirea lui Mason? De ce oare numele acestui individ lipsit de personalitate, pe care un singur cuvînt îl făcea să se supună ca un copil — de ce acest nume produsese asupra domnului Rochester, cu cîteva ceasuri mai înainte, efectul loviturii de trăsnet asupra unui stejar?

Ah! nu puteam uita privirea și paloarea lui din clipa cînd șoptise: „Ce lovitură, Jane... Ce lovitură!“ Nu puteam uita cum îi tremurase brațul cînd se sprijinise de umărul meu și fără îndoială că numai ceva de mare însemnătate putea să înfioare astfel inima hotărîtă și să încovoaie trupul viguros al unui Fairfax Rochester.

„Cînd o să se întoarcă oare? Cînd o să se întoarcă?“ mă întrebam eu; căci timpul parcă abia se tîra și bolnavul pierdea mereu sînge, gemea și slăbea din ce în ce mai mult. Nici un ajutor nu venea și zorile nu se arătau. De multe ori dusesem paharul la buzele ca hîrtia ale lui Mason, îi dădusem să respire aroma sărurilor întăritoare, dar străduințele mele păreau zadarnice: suferința fizică, suferința morală, pierderea sîngelui, sau toate trei laolaltă îi măcinau puterile clipă de clipă. Gemea atît de rău, părea atît de slab și sfîrșit, încît mă temeam să nu-și dea sufletul; iar eu nu puteam nici măcar să-i vorbesc.

Lumînarea se sfîrși și flacăra se stinse. Atunci pătrunseră pe fereastră fîșii de lumină cenușie: se iveau zorile. În aceeași clipă l-am auzit pe Pilot lătrînd departe în curte, acolo unde se afla cușca lui. Asta făcu să-mi renască speranțele. Și n-am fost dezamăgită: peste cinci minute zgomotul cheii introduse în broască mă vesti că voi fi scutită de a mai sta de veghe. Totul nu durase mai mult de două ceasuri, dar mie mi se păruse că fuseseră săptămîni și săptămîni în șir.

Domnul Rochester intră cu chirurgul pe care se dusese să-l aducă.

— Acum, Carter, grăbește-te, zise el doctorului. Nu-ți pot da decît o jumătate de ceas să pansezi rana, să pui bandajele și să cobori bolnavul.

— Dar e-n stare să plece, domnule ?

— Sigur că da ; nu-i nimic serios. E nervos ; va trebui să-i dai curaj. Hai, apucă-te de lucru.

Domnul Rochester trase perdeaua și ridică jaluzelele să fie cît mai multă lumină. Fui mirată și încîntată văzînd că se revărsase bine de ziuă. Raze trandafirii începeau să coloreze răsăritul. Domnul Rochester se apropie de Mason, care se și afla în mîinile chirurgului.

— Cum te simți acum, amice ? întrebă el.

— Mă tem că m-a răpus, răspunse el cu glas stins.

— Nici gînd ! Haide, curaj ! Peste cincisprezece zile n-ai să mai simți nimic. Ai pierdut puțin sînge, asta-i tot ! Carter, asigură-l că nu-i nici o primejdie.

— Oh ! pot s-o fac cu cugetul deplin împăcat, spuse Carter care dezlegase bandajele. Dac-aș fi fost mai curînd aici, n-ar fi pierdut atîta sînge. Dar ce-i asta ? Carnea de pe umăr e sfîșiată, nu numai tăiată. Rana asta nu-i de cuțit, ci a fost făcută cu dinții !

— Da, m-a mușcat, murmură rănitul. Îmi rupea carnea ca o tigroaică, chiar înainte să-i fi smuls Rochester cuțitul din mînă.

— Nu trebuia să te lași, zise domnul Rochester ; trebuia să te lupți de la început cu ea.

— Dar ce puteam face în asemenea împrejurări ? răspunse Mason. Oh ! era îngrozitor ! adăugă el, înfiorîndu-se. Și-apoi nici nu mă așteptam ; la început părea atît de liniștită.

— Eu te vestisem, îi răspunse prietenul său. Îți spusesem să te păzești cînd vei fi împreună cu ea. De altfel, puteai să aștepți foarte bine pînă mîine și atunci aș fi fost alături de tine ; a fost o nebunie să încerci s-o vezi noaptea și încă singur.

— Credeam că fac bine.

— Credeai, credeai ! Mă scoți din sărite cînd te aud vorbind așa. Totuși, fiindcă nu mi-ai urmat sfatul, ai suferit destul și probabil ai să mai suferi, așa că nu mai spun nimic. Carter, dă-i zor. În curînd va răsări soarele și trebuie să plece.

— Îndată, domnule. La umăr am terminat, dar trebuie să văd și rana de la braț ; și acolo văd urme de dinți.

— Mi-a supt sîngele, răspunse Mason. Spunea că vrea să-mi stoarcă tot sîngele din inimă.

Văzui pe domnul Rochester înfiorîndu-se ; o expresie clară de dezgust, oroare și ură i se revărsară pe figură, schimonosindu-i-o aproape, dar se mulțumi să spună :

— Hai, taci, Richard. Uită de trăncăneala ei și nu mai pomeni niciodată de asta.

— Aș fi bucuros să pot uita, răspunse el.

— O să uiți cînd o să părăsești țara, cînd o să fii iar la Spanish Town. N-ai decît să-ți închipui că a murit și a fost îngropată ; sau ai face mult mai bine să nu te mai gîndești de loc la ea.

— E cu neputință să uit vreodată noaptea asta.

— Ba-i cu putință. Fii bărbat, omule. Acum două ceasuri te credeai mort și iată-te viu și discutînd. Carter și-a sfîrșit treaba, sau e gata s-o sfîrșească, și într-o clipă ai să cobori. Jane — îmi spuse el întorcîndu-se spre mine pentru întîia oară de cînd intrase din nou în odaie — uite cheia asta, du-te în odaia mea, deschide sertarul de sus al dulapului, ia de-acolo o cămașă curată și o cravată și adu-le încoace. Te rog, numai, grăbește-te.

Am plecat. Am căutat dulapul ; am găsit tot ce mi se ceruse și i le-am adus.

— Acum, treci de partea cealaltă a patului pînă ce-l îmbrăcăm, îmi spuse domnul Rochester. Dar nu părăsi odaia, fiindcă s-ar putea să mai avem nevoie de dumneata.

Am făcut precum mi se spusese.

— Ai auzit vreun zgomot cînd ai coborît, Jane ? întrebă domnul Rochester.

— Nu, domnule, era liniște peste tot.

— În curînd va trebui să pleci, Dick. O să fie mai bine, atît pentru dumneata, cît și pentru sărmana ființă închisă acolo. Am luptat mult timp ca să nu se afle nimic și n-aș vrea ca toată truda să-mi fie zadarnică. Carter, ajută-i să-și pună haina. Unde ți-ai lăsat blana ? Știu că nu poți face nici măcar o milă fără ea în clima asta rece. În odaia dumitale ? Jane, coboară repede în odaia

domnului Mason, e lîngă a mea, şi adu paltonul pe care o să-l găseşti acolo.

Am alergat din nou şi m-am întors iute, aducînd un palton foarte mare, căptuşit şi tivit cu blană.

— Acum mai am o treabă pentru dumneata, îmi spuse neobositul meu stăpîn. Trebuie să te duci la mine în odaie. Ce noroc, Jane, că ai pantofi de pîslă ! Un sol cu pas mai puţin tiptil n-ar sluji la nimic în împrejurările astea. Aşadar, du-te în odaia mea, deschide sertarul din mijloc de la toaletă, şi o să găseşti o sticluţă mică şi un pahar. Adu-mi-le, te rog.

Zburai aproape pe scări şi adusei ce mi se ceruse.

— Bine ! Acum, doctore, îmi voi îngădui să dau bolnavului o doctorie pentru care iau asupra mea toată răspunderea. Am leacul ăsta de la Roma, de la un şarlatan italian pe care desigur că dumneata l-ai fi snopit în bătăi. E ceva ce trebuie luat cu socoteală, dar foarte nimerit în împrejurări cum este cea de faţă. Jane, puţină apă.

Ridică paharul cel mic şi eu îl umplui pe jumătate cu apă din sticla de pe lavoar.

— Ajunge ; acum desfă sticluţa.

Făcui ce mi se ceruse şi domnul Rochester turnă douăsprezece picături din licoarea roşie în paharul pe care îl întinse lui Mason.

— Bea, Richard, zise el. Asta o să-ţi dea curaj, cel puţin un ceas, două.

— Dar n-o să-mi facă rău, nu-i o băutură iritantă ?

— Bea ! bea ! bea !

Domnul Mason ascultă, întrucît se vedea bine că ar fi fost zadarnic să se împotrivească. Îmbrăcat cum era, acum mi se păru şi mai galben încă, dar nu mai era mînjit de sînge. Domnul Rochester îl mai lăsă cîteva minute după ce înghiţise întăritorul, pe urmă îl luă de braţ.

— Acum, zise el, sînt încredinţat că vei putea sta în picioare. Încearcă !

Bolnavul se ridică în picioare.

— Carter, sprijină-l de cealaltă subsuoară. Hai, Richard, curaj. Încearcă să umbli. Aşa !

— Mă simt chiar mai bine, spuse Mason.

— Eram sigur. Acum, Jane, coboară înaintea noastră pe scara din dos şi deschide uşa lăturalnică. Spune vizitiului pe care-l vei găsi în curte sau afară, la poartă — fiindcă i-am dat poruncă să nu intre cu roţile care fac atîta zgomot pe caldarîm — spune-i să fie gata, că sosim. Dacă e cineva în drum, vino jos la scară şi tuşeşte puţin.

Era cinci jumătate şi răsărea soarele; totuşi, bucătăria rămînea încă tăcută şi cufundată în întuneric. Uşa lăturalnică era zăvorîtă; o deschisei cît putui mai încet şi ieşii în curte, pe care o aflai, de asemeni, liniştită; porţile stăteau larg deschise şi văzui afară o diligenţă cu caii gata înhămaţi şi vizitul pe capră. Mă apropiai de el şi-i spusei că domnii vor veni îndată; el dădu doar din cap. Pe urmă privii şi ascultai cu atenţie. Liniştea zorilor stăpînea toate împrejurimile; în odaia servitorilor perdelele nu erau încă ridicate; păsărelele începeau să ciripească în pomii încărcaţi de flori ai livezii şi ramurile lor se rînduiau în cununi albe pe zidurile curţii; din cînd în cînd caii sforăiau sau băteau din picior în grajd; restul era liniştit.

Îi văzui atunci pe cei trei bărbaţi venind. Mason, sprijinit de domnul Rochester şi de medic, părea că merge cu destulă uşurinţă. Îl ajutară să se urce în diligenţă, unde se sui şi Carter.

— Ai grijă de el, spuse domnul Rochester chirurgului; ţine-l la dumneata pînă se întremează deplin. Peste o zi, două, am să vin să văd ce face. Cum te simţi acum, Richard?

— Aerul proaspăt îmi dă viaţă, Fairfax.

— Carter, lasă fereastra deschisă în partea lui, că nu bate vîntul. Adio, Dick.

— Fairfax!...

— Da, ce-i?

— Ai grijă de ea; poartă-te cu ea cît poţi mai bine; fă-o...

Se opri şi izbucni în lacrimi.

— Fac tot ce-mi stă în putinţă; aşa am făcut pînă acum şi-aşa voi face de-acum încolo. Apoi închise uşa şi trăsura porni.

— Numai de-ar da Dumnezeu să se sfîrşească odată, adăugă domnul Rochester, în timp ce închidea şi zăvora porţile.

Pe urmă păşi încet, cufundat în gînduri, spre o poartă din zidul împrejmuitor al livezii. Închipuindu-mi că nu mai are nevoie de mine, eram gata să plec, cînd îl auzii strigîndu-mă. Deschisese poarta şi mă aştepta.

— Vino să respiri puţin aer curat, spuse el. Castelul ăsta e adevărată temniţă ; nu ţi se pare ?

— Mi se pare un castel încîntător, domnule.

— Vraja neştiinţei îţi acoperă ochii, răspunse el. Vezi totul ca într-o oglindă fermecată ; nu observi că poleiala este noroi şi draperiile de mătase sînt pînze de păianjen ; marmura e ardezie ordinară, lemnăriile lustruite sînt făcute din aşchii murdare şi scoarţă putredă de copac. Doar *aici* — spuse el arătînd colţul umbros de care ne apropiam — doar aici totul e adevărat, gingaş şi pur.

Călca agale pe o alee mărginită de merişori. De o parte se vedeau peri, meri şi cireşi, de cealaltă o mulţime de flori, aşa cum creşteau în grădinile de altădată : garoafe, măceşi, primule, pansele amestecate cu peliniţe, păducel şi felurite ierburi aromate. Erau frumoase, aşa cum le putea face doar o clară dimineaţă de primăvară, după lungile zile fără soare şi după nesfîrşitele ploi de aprilie. Soarele se-nălţase la răsărit făcînd să strălucească roua pe arborii livezii şi năpădind cu razele sale aleea singuratică pe care ne plimbam.

— Jane, vrei o floare ? mă întrebă domnul Rochester. Culese un trandafir, cel dintîi din tufiş care îmbobocise pe jumătate, şi mi-l dădu.

— Mulţumesc.

— Îţi place răsăritul soarelui, Jane ? Îţi place acest cer acoperit cu nori înalţi şi uşori care vor pieri înainte de-a ajunge să-nfrunte căldura zilei ? Îţi place văzduhul acesta calm şi înmiresmat ?

— Da, foarte mult.

— Ai petrecut o noapte ciudată, Jane.

— Da, domnule.

— Din pricina asta eşti atît de palidă. Ţi-a fost teamă, cînd te-am lăsat singură cu Mason ?

— Da. Mi-era frică să nu iasă cineva din odaia din fund.

— Doar încuiasem uşa şi aveam cheia în buzunar. Aş fi fost un păstor foarte nesocotit dacă mi-aş fi lăsat mielul, mielul favorit, fără ocrotire, atît de aproape de vizuina lupului. Erai în siguranţă.

— Grace Poole va rămîne mai departe aici, domnule?

— O, da! Dar nu-ţi bate capul cu ea. Alungă-ţi-o din minte.

— Totuşi mi se pare că viaţa dumneavoastră nu prea-i în siguranţă, atîta vreme cît se află ea aici.

— Nu te teme. O să mă păzesc.

— Şi primejdia de care vă temeaţi astă-noapte a trecut, domnule?

— Nu pot garanta atîta timp cît Mason mai e încă în Anglia, nici chiar după ce va pleca. Viaţa înseamnă pentru mine a sta pe craterul unui vulcan ce poate oricînd izbucni şi arunca foc.

— Dar domnul Mason pare un om uşor de condus. E evident că aveţi mare influenţă asupra lui; niciodată n-o să vă înfrunte sau n-o să vă facă vreun rău, cu voia lui.

— Oh! nu! Mason n-o să mă înfrunte şi n-o să-mi facă rău din propria lui voinţă. Dar fără să vrea, printr-un cuvînt spus cu prea mare uşurinţă, îmi poate răpi, dacă nu viaţa, cel puţin fericirea.

— Recomandaţi-i să fie atent, domnule; spuneţi-i de ce vă temeţi şi arătaţi-i cum să înlăture primejdia.

Rîse cu o ironie amară. Îmi luă grăbit mîna, apoi la fel de grăbit o îndepărtă.

— Dacă s-ar putea, prostuţo, unde ar mai fi primejdia? Ar dispărea într-o clipă. De cînd îl cunosc pe Mason, a fost de ajuns să-i spun: „Fă asta" şi el a făcut-o. Dar în cazul de faţă nu-i pot porunci: „Fereşte-te să-mi faci rău, Richard!", fiindcă el nici nu trebuie să ştie că-mi poate face rău. Te miră? Ai să te miri şi mai mult. Eşti mica mea prietenă, nu-i aşa?

— Doresc să vă fiu de folos, domnule, şi să vă ascult în tot ce-i drept.

— Mi-am dat seama de asta. Am zărit o expresie de sinceră bucurie pe faţa, în ochii şi în toată făptura dumitale cînd puteai să mă ajuţi, să îndeplineşti pentru mine un lucru care credeai că face parte din ceea ce atît de

caracteristic ai numit: *„tot ce-i drept“*. Dacă ți-aș cere să faci ceva ce dumneata ai socoti că-i rău și nedrept, nu m-aș mai putea bizui pe sprinteneala picioarelor și pe mîinile dumitale îndemînatice, nu ți-aș mai vedea ochii strălucindu-ți și fața însuflețindu-se. Prietena s-ar întoarce atunci spre mine, liniștită și palidă, și mi-ar spune: „Nu, domnule, asta nu se poate; n-o pot face, pentru că nu este drept“, și ai rămîne tot atît de neînduplecată ca și stelele neclintite de pe cer. Și dumneata ai puterea de a-mi face rău, dar nu îndrăznesc să-ți arăt locul vulnerabil, de teamă să nu mă rănești numaidecît, cu tot sufletul dumitale credincios și prietenos.

— Dacă n-aveți a vă teme de domnul Mason mai mult ca de mine, atunci sînteți în foarte mare siguranță, domnule.

— Să dea Dumnezeu, Jane! Iată un umbrar; hai să ne așezăm.

Umbrarul era o boltă săpată în zid, îmbrăcată cu iederă; se afla acolo și o bancă rustică. Domnul Rochester se așeză, lăsîndu-mi destul loc, dar eu rămăsei în fața lui, în picioare.

— Stai jos, îmi spuse el. Banca-i destul de încăpătoare să putem sta amîndoi. Sper că nu eziți să te așezi lîngă mine. E ceva rău în asta, Jane?

I-am răspuns, așezîndu-mă; simțeam că n-ar fi înțelept să refuz.

— Acum, mica mea prietenă, în timp ce soarele se-adapă cu rouă, florile din bătrîna grădină se trezesc și înfloresc, păsările caută hrană pentru pui în lanurile de grîu, iar harnicele albine își culeg întîia recoltă, o să-ți expun o anumită situație, rugîndu-te să-ți închipui că e vorba de situația dumitale. Mai întîi, însă, uită-te la mine și spune-mi dacă te simți bine, dacă nu fac o greșeală reținîndu-te și dacă nu ți-e teamă că greșești stînd cu mine.

— Nu, domnule, mă simt bine.

— Atunci, Jane, cheamă-ți în ajutor imaginația; închipuie-ți că nu ești o fată ordonată și binecrescută, ci un drac de băiat răsfățat încă din fragedă copilărie; închipuie-ți că te afli într-o țară depărtată și acolo cazi într-o greșeală capitală, nu interesează care anume și de

ce, o greşeală ale cărei urmări îţi apasă pînă la capăt viaţa şi-ţi întunecă toată existenţa. Bagă de seamă, n-am spus o *crimă*; nu vorbesc de sînge vărsat sau de lucruri ce aduc pe vinovat în faţa tribunalului: cuvîntul propriu e *greşeală*. Urmările faptei săvîrşite demult devin cu timpul de-a dreptul insuportabile. Ca să te mai linişteşti recurgi la anumite măsuri neobişnuite, dar nu vinovate şi nici nelegale. Şi totuşi, continui să fii nefericit, pentru că speranţa te-a părăsit chiar din pragul vieţii. La amiază soarele ţi-e întunecat de o eclipsă ce se prelungeşte pînă la vremea apusului. Memoria nu se poate hrăni decît cu amintiri triste şi amare, rătăceşti de ici-colo, căutînd liniştea în exil şi fericirea în plăcere, vorbesc de plăceri senzuale şi vulgare, de plăceri ce întunecă mintea şi pîngăresc simţirea. Cu inima grea, cu sufletul veştejit, te întorci iar în patrie după ani de exil voluntar şi cunoşti pe cineva... cum şi unde nu interesează; găseşti la acea persoană cele mai frumoase şi alese însuşiri pe care douăzeci de ani le-ai căutat şi niciodată nu le-ai găsit, o fire sănătoasă şi proaspătă pe care nimeni n-a umbrit-o şi nimic n-a pătat-o. Alături de ea revii la viaţă şi te simţi regenerat. Îţi dai seama că se întorc zilele cele bune, că te-nsufleţesc dorinţe mai nobile, sentimente mai curate, doreşti să reîncepi viaţa şi să-ţi petreci restul zilelor într-un mod mai vrednic de-o fiinţă nemuritoare. Ca să ajungi la această ţintă, ai oare dreptul să treci peste piedicile ce ţi le ridică în cale obiceiurile, peste acele piedici convenţionale pe care nici conştiinţa ta nu le respectă, nici judecata nu le încuviinţează?

Domnul Rochester se opri, aşteptînd un răspuns. Ce trebuia oare să-i spun? Oh, dacă vreun duh bun mi-ar fi arătat un răspuns drept şi mulţumitor! Dorinţă zadarnică! Vîntul de apus şoptea în iedera din jurul meu, dar Ariel cel blînd nu-i împrumuta suflarea ca să-mi vorbească; păsările cîntau în copaci, dar cîntecele lor nu-mi spuneau nimic.

Domnul Rochester întrebă din nou:

— Este oare rătăcitul şi păcătosul acum pocăit, care-şi caută liniştea, îndreptăţit să înfrunte părerea lumii, ca să se unească pentru totdeauna cu acea fiinţă bună, blîndă

și grațioasă și să-și asigure astfel liniștea cugetului și refacerea vieții ?

— Domnule, răspunsei eu, odihna rătăcitului și îndreptarea păcătosului nu trebuie să depindă niciodată de semenii săi. Bărbații și femeile mor, filozofii sînt lipsiți de înțelepciune și creștinii de bunătate. Dacă cineva pe care îl cunoști a suferit și a greșit, să caute tăria și mîngîierea mai presus de semenii săi.

— Dar unealta — unealta ! Dumnezeu, care face lucrarea, a ales și unealta. Eu însumi — și nu o spun în chip de parabolă — am fost un om legat de cele lumești, risipitor și fără de odihnă și cred că am găsit unealta tămăduirii mele în...

Tăcu. Păsările ciripeau într-una și frunzele foșneau lin. Mă miram aproape că nu-și curmă cîntecul și șopotul ca să poată prinde destăinuirea întreruptă ; dar ar fi trebuit să aștepte mult și bine, atît de lungă a fost tăcerea domnului Rochester. În cele din urmă ridicai ochii către vorbitorul care întîrzia să vorbească. Mă privea înfrigurat.

— Mica mea prietenă, îmi spuse el pe un ton cu totul schimbat, în vreme ce chipul i se transfigura, pierzîndu-și întreaga blîndețe și gravitate, devenind aspru și batjocoritor. Ai observat sentimentele gingașe pe care le nutresc pentru domnișoara Ingram. Nu crezi că dacă aș lua-o în căsătorie aș putea reveni la viață printr-un fel de răscumpărare ?

S-a ridicat în aceeași clipă și s-a dus pînă la celălalt capăt al aleii, iar cînd s-a întors fredona o melodie.

— Jane, Jane, zise el oprindu-se în fața mea, vegherile acestea ți-au accentuat paloarea ; nu mă blestemi că ți-am tulburat odihna ?

— Să vă blestem ? Nu, domnule.

— Strînge-mi prietenește mîna, ca să mi-o dovedești. Ce reci îți sînt degetele ! Erau mai calde noaptea trecută cînd le-am atins la ușa odăii misterioase. Jane, cînd ai să mai veghezi împreună cu mine ?

— Oricînd vă voi putea fi de folos, domnule.

— De pildă în noaptea dinaintea nunții mele, sînt sigur că nu voi putea dormi. Vrei să-mi făgăduiești c-ai să stai cu mine și-ai să-mi ții tovărășie ? Dumitale îți

voi putea vorbi despre aceea pe care o iubesc, căci acum ai văzut-o şi o cunoşti.

— Da, domnule.

— Nu sînt multe care să-i semene, nu-i aşa, Jane?

— Aşa-i, domnule.

— Înaltă, oacheşă şi frumoasă. Cartaginezele trebuie să fi avut păr ca al ei. Dar, Doamne, iată-i pe Dent şi pe Lynn la grajduri! Iute, ia-o pe portiţa aceea.

Plecai într-o parte şi el într-alta şi îl auzii vorbind vesel în curte.

— Mason — spunea — s-a sculat mai devreme decît dumneavoastră toţi. A plecat înainte de răsăritul soarelui. Sînt în picioare încă de la patru, căci a trebuit să-mi iau rămas bun de la el.

CAPITOLUL XXI

PRESIMȚIRILE SÎNT LUCRURI CIUDATE! La fel și simpatiile, la fel și prevestirile, iar acestea trei laolaltă alcătuiesc o taină a cărei cheie omenirea n-a găsit-o încă. N-am rîs niciodată de presimțiri, pentru că eu însămi am avut cîteva presimțiri stranii. Simpatii cred că există (de pildă între rude locuind la mare depărtare unele de altele, despărțite de multă vreme sau complet înstrăinate, dovedind astfel — în pofida înstrăinării — unitatea obîrșiei), iar efectele lor depășesc înțelegerea oricărui muritor. Cît despre semnele prevestitoare, după cît ne putem da seama, ele ar putea fi simpatia pe care natura o arată omului.

Cînd eram copil de vreo șase ani, am auzit-o pe Bessie Leaven povestind într-o noapte Marthei Abbot că a visat un copilaș și că ăsta-i un semn sigur de nenorocire pentru ea sau pentru neamurile ei. Poate că aceste cuvinte

mi s-ar fi șters pentru totdeauna din minte dacă ceea ce a urmat nu mi le-ar fi țintuit pe veci acolo : în ziua următoare, Bessie a fost chemată la căpătîiul surioarei ei, care trăgea să moară.

De cîtva timp mă gîndeam adeseori la acele cuvinte și la acea întîmplare, pentru că de o săptămînă încoace mai în fiecare seară visasem un copil ; uneori îl adormeam în brațele mele, alteori îl legănam pe genunchi și îl priveam jucîndu-se cu margaretele de pe pajiște sau muindu-și mînuțele într-un pîrîiaș. Într-una din nopți copilul a plîns ; în noaptea următoare, dimpotrivă, rîdea ; cîteodată se ținea lipit de poala mea, alteori fugea de mine ; dar sub felurite forme, vedenia aceasta m-a urmărit șapte nopți în șir, întîmpinîndu-mă chiar din clipa cînd pășeam pe tărîmul somnului.

Nu-mi plăcea de loc repetarea aceleiași idei și revenirea aceleiași imagini ; cînd se apropia ceasul culcării, ceasul vedeniei, deveneam nervoasă. În noaptea cînd am auzit țipătul acela înfiorător, mă aflam încă în tovărășia vedeniei, și a doua zi, după-amiază, am fost înștiințată că m-așteaptă cineva în odaia doamnei Fairfax. M-am dus și am găsit acolo un om, care mi se păru o slugă de casă bună ; era în mare doliu, și ținea în mînă o pălărie înconjurată de zăbranic.

— Cred că nu vă mai aduceți aminte de mine, domnișoară, spuse el, sculîndu-se. Mă numesc Leaven. Cînd locuiați dumneavoastră la Gateshead, eu eram vizitiu la doamna Reed și am rămas și acum la castel.

— Oh, Robert ! Ce mai faci ? Nu te-am uitat de loc : îmi amintesc că m-ai suit de cîteva ori călare pe poneiul domnișoarei Georgiana. Ce mai face Bessie ? După cîte știu, te-ai însurat cu ea.

— Da, domnișoară. Vă mulțumesc ; soția mea e foarte bine. Sînt aproape două luni de cînd mi-a născut încă un copil — avem acum trei — și toți sînt voinici și sănătoși.

— Și ce mai e pe la castel, Robert ?

— Îmi pare rău, domnișoară, că nu vă pot da vești prea plăcute ; lucrurile merg prost și acum a căzut o mare pacoste pe capul familiei.

— Sper că n-a murit nimeni! spusei eu, aruncînd o privire asupra hainelor lui.

Privi şi el zăbranicul legat în jurul pălăriei şi răspunse:

— Ieri s-au împlinit opt zile de cînd domnul John a murit în apartamentul său de la Londra.

— Domnul John?

— Da.

— Şi cum a primit mamă-sa lovitura asta?

— Păi de! vedeţi, domnişoară Eyre, e o nenorocire destul de mare: a dus o viaţă destrăbălată, iar în ultimii trei ani a avut purtări ciudate şi a murit aşa cum n-ar fi trebuit să moară un om ca dînsul.

— Bessie îmi spunea că nu se purta cum trebuie.

— Cum trebuie! Nici că se putea purta mai prost: şi-a ruinat sănătatea şi şi-a risipit averea cu bărbaţii cei mai ticăloşi şi cu femeile cele mai josnice. A făcut datorii, a fost întemniţat. Maică-sa i-a venit de două ori în ajutor, dar cum se vedea liber, se întorcea iar la vechii lui tovarăşi. Nu prea era zdravăn la cap; ticăloşii aceia în mijlocul cărora a trăit l-au tras groaznic pe sfoară. Acum vreo trei săptămîni, a venit la Gateshead şi a cerut să i se dea averea întregii familii. Doamna Reed nici n-a vrut s-audă de una ca asta, căci şi aşa averea îi fusese în bună parte risipită de năzdrăvăniile fiului. Atunci el a plecat şi n-a trecut multă vreme pînă am aflat că a murit. Cum a murit, Dumnezeu ştie! Se spune că şi-ar fi pus capăt zilelor.

Rămăsei fără grai, atît de grozavă era vestea aceasta. Robert urmă:

— Doamna a fost şi dînsa rău bolnavă; n-a avut puterea să îndure o astfel de lovitură: pierderea averii şi teama de sărăcie au zdrobit-o. Vestea morţii domnului John şi a felului cum a murit a sosit pe neaşteptate; a avut un atac de paralizie. Vreme de trei zile n-a putut să vorbească. Marţea trecută i-a fost puţin mai bine, părea că vrea să spună ceva şi-i făcea mereu semne soţiei mele, însă abia ieri dimineaţă Bessie a auzit-o îngăimînd numele dumneavoastră şi cu mare greutate a putut rosti cuvintele astea: „Aduceţi-o pe Jane... Duceţi-vă de-o căutaţi pe Jane Eyre... Vreau să-i vorbesc“. Bessie nu-i sigură

dacă mai e în toate minţile şi dacă chiar doreşte să vă vadă ; dar a povestit cele întîmplate domnişoarei Eliza şi domnișoarei Georgiana și le-a sfătuit să trimită după dumneavoastră. La început domnișoarele n-au vrut, dar fiindcă mama lor se zbătea din ce în ce mai aprig și într-una spunea : „Jane, Jane", au primit în cele din urmă. Am plecat ieri de la Gateshead şi dacă aţi putea fi gata, domnișoară, aş vrea să pornim într-acolo mîine dis-de-dimineaţă.

— Da, Robert, am să fiu gata. Cred că trebuie să merg.

— Şi eu tot aşa socotesc, domnișoară. Bessie spunea că-i sigură că n-o să refuzaţi. Dar poate că înainte de-a pleca trebuie să cereţi învoire.

— Da, fac și asta îndată !

După ce l-am dus în sala servitorilor și l-am rugat pe John și pe soţia lui să aibă grijă de el, am plecat să-l caut pe domnul Rochester.

Nu era nici în încăperile de jos, nici în curte, nici în grajd, nici pe ţarină. O întrebai pe doamna Fairfax dacă nu-l văzuse și ea îmi răspunse că da : joacă probabil biliard cu domnișoara Ingram. M-am zorit spre sala de biliard, de unde auzeam venind zgomotul bilelor și sunetul glasurilor. Domnul Rochester, domnișoara Ingram, cele două domnișoare Eshton și admiratorii lor erau foarte atenţi la joc. Mi-a trebuit puţin curaj ca să-l întrerup, dar nu mai puteam întîrzia, așa încît mă apropiai de stăpînul meu. Se afla lîngă domnișoara Ingram, care se întoarse şi mă privi de sus ; ochii ei păreau că se întreabă : „Ce-o mai fi vrînd şi fiinţa asta de nimic ?" iar cînd șoptii : „Domnul Rochester", ea făcu o mișcare, ca şi cum ar fi fost ispitită să-mi poruncească să plec. Mi-o amintesc bine : în clipa aceea era plină de farmec şi izbitor de frumoasă ; purta o rochie albastră ca azurul, iar o eşarfă de tul, de asemenea albăstruie, îi lega părul. Jocul o stîrnise şi mîndria-i aţîţată făcea și mai frumos chipul ei cu trăsături trufaşe.

— Persoana asta te caută pe dumneata ? întrebă domnișoara Ingram.

Domnul Rochester se întoarse să vadă despre ce persoană e vorba, și făcu o strîmbătură curioasă, ciudată și echivocă, azvîrli tacul și ieși cu mine din încăpere.

— Ce-i, Jane, ce s-a întîmplat ? zise el, rezemîndu-se cu spatele de ușa camerei de studiu, pe care tocmai o închisese.

— Am să vă rog, domnule, să fiți așa de bun și să-mi dați o săptămînă sau două de concediu.

— Dar ce vrei să faci ? Unde vrei să te duci ?

— La o doamnă bolnavă, care a trimis după mine.

— Ce doamnă bolnavă ? Unde locuiește ?

— La Gateshead, în comitatul...

— În comitatul... ? Dar e la o sută de mile de aici ! Ce fel de femeie e asta care trimite s-aducă oameni de la asemenea distanță, numai ca să-i vadă ?

— O cheamă Reed, domnule — doamna Reed.

— Reed din Gateshead ? A existat pe vremuri un Reed la Gateshead : era magistrat.

— E văduva lui, domnule.

— Și ce treabă ai cu ea ? De unde o cunoști ?

— Domnul Reed mi-a fost unchi : era fratele mamei.

— Ce vorbești ! Asta nu mi-ai spus-o niciodată. Spuneai totdeauna că n-ai rude.

— Într-adevăr, domnule, nici n-am avut rude dispuse să mă recunoască. Domnul Reed a murit, iar soția lui m-a alungat.

— De ce ?

— Pentru că eram săracă și deci o povară ; de asta mă și ura.

— Dar domnul Reed a avut niște copii ; trebuie să ai niște veri. Sir George Lynn îmi vorbea ieri de un Reed din Gateshead, după cîte spunea el, unul dintre cei mai mari ticăloși din oraș, iar Ingram pomenea de asemenea despre o Georgiana Reed, care astă iarnă sau iarna trecută a fost foarte admirată la Londra pentru frumusețea ei.

— John Reed a murit și el, domnule ; s-a ruinat, nu numai el, ci și-a sărăcit în bună parte și familia. Se crede că s-a sinucis. Vestea asta a îndurerat-o atît de mult pe maică-sa, încît a avut un atac de apoplexie.

— Şi cu ce i-ai putea ajuta dumneata? Astea-s fleacuri. Jane! N-o să-mi spui acum că vrei să străbaţi o sută de mile ca să vezi o bătrînă, care poate foarte bine să moară înainte de sosirea dumitale. De altfel ziceai că te-a alungat.

— Da, domnule, dar e mult de atunci şi pe vremea aceea dînsa avea altă situaţie. Mi-ar veni foarte greu să nu-i împlinesc dorinţa.

— Cît timp ai să lipseşti?

— Cît voi putea mai puţin, domnule.

— Făgăduieşte-mi că n-ai să stai mai mult de o săptămînă.

— E mai bine să nu făgăduiesc, pentru că s-ar putea să nu izbutesc să mă ţin de cuvînt.

— Dar în orice caz ai să te întorci? Cu nici un preţ n-o să rămîi pentru totdeauna la mătuşa dumitale?

— Oh, nu! Mă voi înapoia negreşit, de-ndată ce totul o să meargă bine.

— Şi cu cine te duci? Doar n-o să faci singură o călătorie atît de lungă?

— Nu, domnule, mi-a trimis vizitiul.

— E un om de încredere?

— Da; slujeşte în familie de zece ani.

Domnul Rochester chibzui.

— Cînd vrei să pleci? întrebă el.

— Mîine dis-de-dimineaţă.

— O să ai nevoie de bani; nu poţi călători fără bani şi socotesc că n-ai mare lucru. Nu ţi-am plătit încă nimic de cînd eşti aici. Cîţi bani ai cu totul, Jane? mă întrebă el zîmbind.

Îmi scosei punga; nu era grea de loc.

— Cinci şilingi, răspunsei eu.

El îmi luă punga, o goli, îi cîntări conţinutul în palmă şi rîse uşor, ca şi cînd puţinătatea cuprinsului ei l-ar fi amuzat. Îşi scoase apoi portofelul.

— Uite! zise el, întinzîndu-mi o bancnotă. Era de cincizeci de lire şi nu-mi datora decît cincisprezece.

Îi spusei că n-am să-i dau restul.

Nu vrui să primesc mai mult decît îmi datora. La început se îmbufnă, apoi deodată, ca şi cînd şi-ar fi amintit ceva, îmi spuse:

— Ai dreptate! E mai bine să nu-ţi dau tot acuma. Dacă ai avea cincizeci de lire, s-ar putea să rămîi acolo trei luni. Uite zece. E de ajuns?

— Da, domnule, dar îmi mai datoraţi cinci.

— Atunci, înapoiază-te să le iei; consideră-mă bancherul dumitale pentru patruzeci de lire.

— Domnule Rochester, pentru că s-a ivit prilejul, aş vrea să vă mai vorbesc şi despre o altă problemă.

— Despre ce anume? Aş fi curios să aflu.

— Mi-aţi spus, domnule, că în curînd vă veţi căsători.

— Da. Ei, şi ce-i cu asta?

— Atunci Adèle va trebui dusă la pension, domnule. Sînt încredinţată că şi dumneavoastră vă daţi seama de asta.

— Ca s-o înlătur din calea soţiei mele care, altfel, ar putea călca cu trufie peste ea! Ai dreptate, da, trebuie s-o dau pe Adèle la pension. Iar dumneata, fireşte, dumneata trebuie să te duci de-a dreptul la... la dracu!

— Sper că nu, domnule, dar va trebui să-mi caut un alt post.

— Da! exclamă el cu un ton şi cu o expresie a figurii ciudată şi comică în acelaşi timp. M-a privit apoi lung cîteva clipe. Şi bănuiesc că o să rogi pe doamna Reed sau pe stimabilele ei fiice să-ţi caute un loc?

— Nu, domnule; relaţiile mele cu mătuşa şi verişoarele nu mă îndreptăţesc să le cer vreun serviciu. O să dau un anunţ la ziar.

— Da, da, o să te cocoţi pe vîrful piramidelor din Egipt! mormăi el. De altminteri ai s-o faci pe riscul dumitale. Îmi pare foarte rău că nu ţi-am dat o singură liră şi nu zece. Dă-mi înapoi nouă lire, Jane; am nevoie de ele.

— Şi eu am nevoie, domnule, am răspuns ascunzîndu-mi la spate mîinile şi punga. Nu m-aş putea lipsi de banii ăştia pentru nimic în lume.

— Zgîrcito! zise el. Îmi refuzi un mic ajutor bănesc. Dă-mi cinci lire, Jane.

— Nici cinci şilingi, domnule, nici cinci pence măcar.

— Făgăduieşte-mi ceva.

— Vă voi făgădui orice lucru pe care voi socoti că-l pot face.

— Atunci făgăduiește-mi că n-ai să dai nici un anunț și ai să lași în seama mea căutarea unui alt post. Îți voi găsi eu unul, cu timpul.

— Am s-o fac cu plăcere, domnule, dacă la rîndul dumneavoastră îmi veți făgădui că înainte ca viitoarea *lady* Rochester să devină stăpîna acestei case, Adèle și cu mine n-o să mai fim aici.

— Bine, îți făgăduiesc. Pleci mîine, nu-i așa ?

— Da, domnule ; mîine dimineață.

— Deseară după cină vii în salon ?

— Nu, domnule ; trebuie să mă pregătesc de drum.

— Atunci trebuie să ne luăm rămas bun.

— Cred că da, domnule.

— Și care-i această ceremonie de despărțire, Jane ? Învață-mă, că eu n-o prea cunosc.

— Se spune adio, sau, dacă vreți, alt cuvînt de acest fel.

— Ei bine, spune.

— Deocamdată, rămas bun, domnule Rochester.

— Dar eu ce trebuie să spun ?

— Dacă vreți, spuneți același lucru.

— Deocamdată, rămas bun, domnișoară Eyre. Asta-i tot ?

— Da.

— Mi se pare meschin, rece și neprietenos ; aș fi preferat altceva, ceva mai mult decît ritualul obișnuit. De pildă, o strîngere de mînă. Dar nu, nici asta nu mi-ar fi de ajuns. Atunci așa ai să faci : ai să spui „rămas bun", și-atîta tot, Jane ?

— E de ajuns, domnule. Un singur cuvînt spus din inimă poate cuprinde tot atîta bunăvoință cît o mie altele.

— E foarte cu putință ; dar e atît de șters și rece : „rămas bun !"

„Cît timp o să mai stea așa, cu spatele proptit în ușă ?" mă întrebai eu, căci sosise vremea să încep a-mi face bagajele. Atunci sună clopotul pentru cină și el plecă brusc, fără să mai rostească nici o vorbă. Nu l-am mai văzut în ziua aceea, iar a doua zi am plecat, înainte ca domnul Rochester să se fi trezit.

Sosii la Gateshead aproape de cinci seara, în după-amiaza zilei de întîi mai. Înainte de-a mă duce la castel

am intrat în odaia portarului. Mi se păru foarte curată şi bine îngrijită : ferestrele împodobite cu perdeluţe albe, duşumeaua bine ceruită, grătarul, lopăţica şi cleştele străluceau de curăţenie, iar focul pîlpîia liniştit. În faţa căminului sta Bessie şi-şi alăpta pruncul, pe cînd micul Robert şi surioara lui se jucau liniştiţi într-un colţ.

— Dumnezeu să te binecuvînteze, ştiam eu bine că o să vii ! exclamă ea cînd mă văzu intrînd.

— Da, Bessie, răspunsei după ce o sărutai. Şi trag nădejde că n-am sosit prea tîrziu. Ce face doamna Reed ? Sper că-i încă în viaţă.

— Da, trăieşte şi îşi dă seama de ce se petrece în jurul ei, chiar mai bine decît pînă acum. Doctorul spune c-ar putea s-o mai ducă vreo săptămînă, două, dar nu crede să se mai vindece.

— A pomenit de mine în ultimul timp ?

— Chiar azi dimineaţă ; şi dorea să te vadă, dar în clipa asta doarme, sau cel puţin dormea acum zece minute cînd am fost în cameră. De obicei e cufundată toată după-amiaza într-un fel de toropeală şi nu se trezeşte decît pe la şase sau şapte. Vrei să te odihneşti aici, un ceas, domnişoară ? Pe urmă o să mergem împreună la dînsa.

În clipa aceea intră Robert. Bessie îşi puse în leagăn pruncul adormit, ca să-şi întîmpine bărbatul ; apoi mă rugă să-mi scot pălăria şi să beau puţin ceai, căci, spunea ea, eram palidă şi păream obosită. Am fost încîntată să primesc găzduirea ei şi o lăsai să-mi scoată hainele de călătorie, tot atît de supusă ca pe vremea cînd eram copilă.

Imagini din trecut îmi reveniră în minte, cînd o văzui că se învîrteşte în jurul meu, aducînd tava pentru ceai şi cele mai frumoase ceşti de porţelan, tăind pîinea şi ungînd-o cu unt, punînd să se coacă un cozonăcel şi dojenind din cînd în cînd pe micuţul Robert sau pe Jane, întocmai cum făcea altădată cu mine. Bessie păstra aceeaşi iuţeală în mişcări, pasul îi era la fel de uşor şi privirea la fel de deschisă.

Cînd ceaiul a fost gata, am vrut să mă apropii de masă, dar ea îmi spuse să stau liniştită, cu acel ton poruncitor pe care-l cunoşteam atît de bine. Voia să stau lîngă foc ; puse în faţa mea o măsuţă pe care se aflau o

ceaşcă şi o farfurie cu pîine prăjită ; apoi mă aşeză întocmai ca altădată, pe un scaun, şi-mi dădu dulciuri exact aşa cum făcea pe vremuri cu cele pe care le şterpelea pentru mine. Zîmbii şi, la fel ca odinioară, mă supusei.

Mă întrebă dacă mă simţeam bine la Thornfield Hall şi ce fel de femeie era stăpîna mea. Cînd îi spusei că n-aveam stăpînă, ci numai un stăpîn, mă întrebă dacă-i frumos şi dacă eram mulţumită de el. Îi răspunsei că-i mai degrabă urît, dar că e un adevărat gentilom, că se purta bine cu mine şi eram mulţumită ; apoi i-am descris societatea veselă care se afla în ultima vreme la castel. Bessie ascultă cu interes toate aceste amănunte, căci era tocmai ceea ce-i plăcea ei.

Şi aşa a trecut un ceas. Bessie îmi dădu pălăria şi celelalte veşminte şi ieşii cu ea din odaie, să mă duc la castel. Cu aproape nouă ani în urmă, tot ea mă însoţise de-a lungul aleii pe care o urcam acum. Într-o întunecată, ceţoasă şi urîtă dimineaţă de ianuarie părăsisem casa aceea duşmănoasă, cu amărăciune şi deznădejde în suflet, simţindu-mă alungată şi proscrisă, ca să-mi aflu un adăpost la îngheţatul Lowood, locul acela atît de îndepărtat şi atît de puţin cunoscut mie. Clădirea cea duşmănoasă mi-apărea iar înaintea ochilor ; viitorul meu rămînea încă nesigur şi inima mi-era încă îndurerată. Mă simţeam tot un drumeţ rătăcitor, dar acum aveam mai multă încredere în mine şi în puterile mele, mai puţină teamă de asuprire. Vechile răni pricinuite de nedreptăţile îndurate erau deplin lecuite şi jarul resentimentelor se stinsese.

— O să mergi mai întîi în sufragerie, îmi spuse Bessie în hol, luînd-o înaintea mea. Probabil că şi domnişoarele sînt acolo.

Peste o clipă am intrat în sufragerie. Nimic nu se schimbase acolo din dimineaţa cînd îl văzusem pentru prima oară pe domnul Brocklehurst. În faţa căminului se afla acelaşi covor pe care stătuse el atunci. Aruncai o privire spre bibliotecă şi mi se păru că zăresc cele două volume ale lui Bewick : *Păsările Angliei*, la locul lor obişnuit, pe raftul al treilea, iar deasupra *Călătoriile lui Gulliver* şi *Poveşti arabe*. Lucrurile neînsufleţite nu se schimbaseră, dar era greu să recunoşti fiinţele vii.

În fața mea văzui două tinere doamne. Una era aproape tot atît de înaltă ca și domnișoara Ingram — foarte slabă, cu fața galbenă și aspră, avea în înfățișarea ei ceva ascetic, impresie subliniată și mai mult de simplicitatea rochiei strîmte de lînă neagră, de gulerul scrobit, de părul tras de pe tîmple și aspectul atît de călugăresc al mătăniilor de abanos cu cruciuliță în capăt, pe care le purta la gît. Am fost sigură că era Eliza, cu toate că fața ei prelungă și searbădă amintea prea puțin de cea pe care o cunoscusem pe vremuri.

Cealaltă era de bună seamă Georgiana, dar nu mica zînă de unsprezece ani, pe care în amintire o vedeam mlădioasă și slabă, ci o domnișoară în toată puterea cuvîntului, durdulie și blondă ca o păpușă de ceară, cu trăsături frumoase și regulate, cu ochi albaștri și languroși, cu bucle aurii. Purta o rochie neagră ca și cea a soră-sii, dar de o croială foarte diferită : bogată și după ultima modă ; pe cît de puritană era una, pe atît de modernă și elegantă apărea cealaltă.

Amîndouă surorile aveau cîte ceva din trăsăturile mamei, dar fiecare cîte una singură : cea mare, slabă și palidă, avea ochii doamnei Reed ; cea mai tînără, planturoasă și înfloritoare, moștenise de la mamă-sa conturul obrajilor și al bărbiei, poate ceva mai îmblînzite, dar dînd totuși o expresie de asprime de nedescris întregii ei înfățișări de altminteri atît de zglobie și voluptuoasă.

Cînd am intrat, cele două domnișoare s-au sculat să mă salute, amîndouă adresîndu-mi-se cu „domnișoară Eyre". Salutul Elizei fu rostit cu glas repezit și aspru, fără urmă de zîmbet. Imediat s-a așezat și, ațintindu-și ochii în foc, păru că m-a și uitat. Georgiana, după ce mi-a dat bună ziua, mi-a mai pus cîteva întrebări banale asupra călătoriei mele, asupra timpului și a altor fleacuri de același fel. Vorbea cu glas tărăgănat. Îmi arunca din cînd în cînd priviri piezișe, cercetîndu-mă din creștet pînă-n tălpi, de la cutele paltonului de merinos pînă la pălăria cît se poate de simplă. Tinerele au un deosebit talent să-ți arate că le pari „un nimic", fără să spună asta în vorbe. Un anumit fel de a privi de sus, purtarea rece, glasul nepăsător le exprimă îndeajuns sentimentele în

asemenea ocazii, fără a fi nevoie să se compromită printr-o neobrăzare fățișă în fapte sau în vorbe.

Dar un zîmbet de dispreț, fie el fățiș, ori ascuns, nu mai avea asupră-mi puterea de odinioară. Pe cînd stam astfel între cele două verișoare ale mele, fui uimită să văd cît de ușor înduram desăvîrșita nepăsare a uneia și atenția pe jumătate batjocoritoare a celeilalte. Eliza nu-mi mai putea răni inima și Georgiana nu mă mai putea jigni. Realitatea era că alte lucruri mă preocupau. În ultimele cîteva luni încercasem dureri și bucurii cu mult mai vii și mai puternice decît acelea pe care le-ar fi putut provoca sau dărui domnișoarele Reed, așa încît rămăsei cu totul nepăsătoare la ifosele lor.

— Cum se mai simte doamna Reed ? întrebai eu după scurt timp, privind-o cu toată liniștea pe Georgiana, care socotea că se cade să ridice capul arătînd mirarea, ca și cînd mi-aș fi îngăduit un lucru cu totul neașteptat.

— Doamna Reed ! Ah ! vorbești de mama. I-e rău ; mă îndoiesc că ai s-o poți vedea astă-seară.

— M-ați îndatora foarte mult dacă ați avea doar bunătatea să urcați și să-i spuneți c-am sosit.

Georgiana tresări și holbă la mine ochii ei mari, albaștri.

— Știu că dorește foarte mult să mă vadă, adăugai, și n-aș vrea s-o fac să aștepte mai mult decît e neapărat nevoie.

— Mamei nu-i place să fie tulburată seara, răspunse Eliza.

După cîteva minute mă ridicai, îmi scosei liniștită pălăria și mănușile fără să aștept invitație, apoi spusei celor două domnișoare că mă duc să o caut pe Bessie, care trebuie să fie la bucătărie și s-o rog să afle dacă doamna Reed mă poate primi. M-am dus și, după ce am găsit-o pe Bessie și am trimis-o să-mi împlinească dorința, m-am apucat să-mi despachetez lucrurile. Pînă atunci mă ferisem totdeauna de aroganță ; cu un an înainte, dacă aș fi fost primită în același fel, aș fi plecat din Gateshead chiar a doua zi ; acum însă, îmi dădeam seama că ar fi fost o purtare nechibzuită. Făcusem o călătorie de o sută de mile ca să-mi văd mătușa și trebuia să stau cu ea pînă ce avea să se însănătoșească ori să moară. N-avea

nici un rost să-mi fac sînge rău pentru trufia și nebunia fetelor ei și singurul lucru cuminte era să nu le iau în seamă. Vorbii deci cu îngrijitoarea, îi cerui să-mi pregătească o odaie și-i spusei că am să rămîn o săptămînă sau două. Pe cînd mă-ndreptam spre camera mea, după ce pusesem să mi se ducă acolo cufărul, m-am întîlnit cu Bessie pe scară.

— Doamna s-a trezit, îmi spuse ea, am înștiințat-o că ați sosit. Haideți cu mine să vedem dacă o să vă recunoască.

N-aveam nevoie să mi se arate drumul către încăperea bine cunoscută, unde fusesem altădată chemată atît de des și numai ca să fiu pedepsită sau mustrată. M-am grăbit s-o iau înaintea credincioasei Bessie și am deschis încetișor ușa. Se înserase și pe masă fusese pusă o lampă cu abajur. Ca și odinioară, văzui patul mare cu patru stîlpi, perdelele de culoarea chihlimbarului, masa de toaletă, jilțul, scăunașul pentru picioare pe care fusesem de atîtea ori silită să îngenunchez ca să cer iertare pentru greșeli nu de mine făptuite. Îmi aruncai ochii într-un anumit colț, așteptîndu-mă aproape să văd desenîndu-se conturul vag al unei vergi de care mi-era teamă odată, și care, spînzurată pe perete, părea că așteaptă clipa cînd ar putea sări ca un drăcușor să mă lovească peste mîinile tremurătoare sau peste gîtul chircit. Trăsei draperiile patului și mă aplecai peste grămada de perne.

Îmi aminteam prea bine figura doamnei Reed și — încordată — căutam să regăsesc chipul pe care îl cunoscusem. Cît de minunat lucru e că timpul domolește dorințele de răzbunare și potolește mînia și ura. Mă despărțisem de femeia asta cu inima plină de ură și amărăciune, iar acum mă înapoiam la ea doar cu un simțămînt de milă pentru cumplitele-i suferințe și cu dorința arzătoare de-a uita și de-a ierta toate ocările, de-a ne împăca și de-a ne strînge prietenește mîinile.

Chipul cel atît de bine cunoscut mi se înfățișă sever și necruțător ca totdeauna : aceiași ochi, pe care nimic nu-i putea îmblînzi, aceleași sprîncene ce păreau mereu ridicate, poruncitoare și despotice. De cîte ori au aruncat asupra mea amenințare și ură ! Cît de viu îmi renasc în suflet spaimele și chinurile copilăriei mele, acum cînd le

urmăresc iarăşi linia aspră şi totuşi m-aplec asupra ei şi o sărut.

Bolnava mă privi.

— E Jane Eyre ? întrebă ea.

— Da, mătuşă. Cum te simţi, dragă mătuşă ?

Pe vremuri jurasem să nu-i mai spun niciodată mătuşă, dar acum socoteam că nu-i nici un păcat să uit şi să calc acel jurămînt. Îi prinsei mîna ce-i sta întinsă peste cearşaf, şi, dacă în clipa aceea ea ar fi strîns-o cu bunătate pe-a mea, aş fi simţit o adevărată plăcere. Dar firile reci nu sînt aşa de uşor îmblînzite şi nici antipatiile profunde nu se sting atît de iute. Doamna Reed îşi retrase mîna şi, întorcîndu-şi faţa de la mine, spuse ceva despre noaptea care era caldă. Îmi aruncă iar o privire la fel de îngheţată şi în clipa aceea am înţeles că părerea ei despre mine, sentimentele ei faţă de mine nu se schimbaseră şi nici nu se puteau schimba vreodată. Văzui în ochii săi de piatră, prin care nu putea răzbate lumina dragostei şi din care nu puteau izvorî lacrimi, că era hotărîtă să mă socotească pînă în ultima clipă drept tot ce poate fi mai rău, fiindcă de m-ar fi socotit bună ar fi simţit nu o bucurie mărinimoasă, ci o durere aprigă, o durere de rană adîncă.

Mai întîi m-a durut, apoi m-a înfuriat ; în cele din urmă am simţit cum creşte-n mine hotărîrea de-a o supune, de-a o stăpîni în ciuda firii şi voinţei ei. Îmi dăduseră lacrimile, la fel ca în copilărie. Le-am oprit. Mi-am apropiat un scaun de pat, m-am aşezat lîngă căpătîiul ei şi m-am aplecat asupră-i.

— Ai trimis să mă cheme, zisei. Am venit şi am de gînd să rămîn aici pînă ţi-o fi mai bine.

— Oh, sigur ! Mi-ai văzut fetele ?

— Da.

— Bine. Te-aş ruga să le spui că vreau să rămîi aici pînă ce-ţi voi putea spune ceva care-mi stă pe inimă. Azi e prea tîrziu şi nici nu-mi mai amintesc prea bine despre ce-i vorba... Dar voiam să-ţi spun ceva, stai să văd...

Privirea rătăcită şi glasul schimbat arătau ce prăbuşire se petrecuse în fiinţa aceea atît de voinică odinioară. Se răsuci agitată şi vru să-şi tragă plapuma, dar nu izbuti

din pricina cotului meu care se sprijinea pe un capăt al învelitoarei. De-ndată se supără :

— Scoală-te ! zise ea. De ce mă enervezi şi-mi ţii plapuma ? Tu eşti Jane Eyre ?

— Da, eu...

— E de necrezut cîte necazuri am avut cu fata asta ! Să-mi lase aşa o belea pe cap ! Cîte necazuri nu mi-a făcut în fiece zi şi-n fiece ceas cu firea ei de neînţeles, cu supărările ei stupide, cu felul ei nesuferit de a-ţi cerceta veşnic orice mişcare ! Într-o zi mi-a vorbit ca o nebună, sau mai degrabă ca un diavol... Nici un copil n-a vorbit vreodată şi n-a privit pe cineva aşa cum mi-a vorbit şi m-a privit ea atunci ! Ce fericită am fost cînd a plecat de aici ! Ce s-a întîmplat cu ea la Lowood ? Ştiu că a fost o epidemie de tifos şi mulţi copii au murit, dar ea nu ; şi totuşi am spus că a murit. Ah ! Cît aş vrea să fi murit !

— Ciudată dorinţă, doamnă Reed ! De ce o urăşti atîta ?

— N-am putut-o suferi niciodată pe maică-sa : era unica soră a bărbatului meu... Şi o iubea foarte mult. Cînd familia a vrut să o dezmoştenească, din pricina căsătoriei ei nepotrivite, el s-a opus, iar cînd a aflat că a murit, a plîns ca un nerod. El a trimis după copilă, deşi l-am sfătuit s-o dea mai degrabă la doică şi să-i plătească întreţinerea. Am urît din tot sufletul făptura aceea bolnăvicioasă, plăpîndă şi plîngăreaţă, din chiar clipa cînd am zărit-o. Toată noaptea miorlăia în leagăn ; în loc să ţipe zdravăn ca alţi copii, n-o auzeai decît scîncind şi gemînd. Lui Reed îi era milă de ea ; o îngrijea şi o legăna ca pe copiii lui, ba aş putea spune chiar că de-ai lui, cînd erau mici, nu se-ngrijise niciodată aşa de mult. Încerca să-i facă pe copiii mei s-o iubească pe cerşetoarea aceea mică, dar bieţii micuţi nu o puteau suferi. Şi cum se mai supăra pe ei cînd vedea cît de puţin o iubesc. Cînd a fost bolnav ultima dată, a vrut să aibă într-una copila lîngă el şi, c-un ceas înainte de a muri, m-a pus să jur că o s-o păstrez lîngă mine. Mult mai mare plăcere mi-ar fi făcut să am grija vreunui ţînc sărac de la orfelinat. Dar era un om slab, foarte slab. John nu-i seamănă de loc şi-s foarte fericită că-i aşa. Seamănă cu

mine și cu frații mei: e un Gibson adevărat. Oh! Oh! Tare aş vrea să nu mă mai chinuie cu scrisorile lui în care cere mereu bani. Nu mai am bani să-i dau, am început să sărăcim. Va trebui să dau drumul la jumătate din servitori şi să închidem o aripă a casei, sau să părăsim definitiv castelul. Mă tem totuşi că nu voi izbuti niciodată să iau o hotărîre: dar cum o să ne descurcăm? Două treimi din venit de-abia acoperă dobînzile ipotecilor. John joacă înfiorător de mult şi pierde totdeauna. Bietul băiat! E înconjurat de pungași; e abătut, înjosit, privirea lui e îngrozitoare. Cînd îl văd așa, mi-e rușine...

Doamna Reed se agita din ce în ce mai mult.

— Cred că ar fi mai bine s-o lăsăm singură, îi șoptii lui Bessie care stătea de cealaltă parte a patului.

— Poate ai dreptate, domnişoară. Spre seară vorbește deseori aşa; dimineața e mai liniștită.

Mă ridicai.

— Stai! exclamă doamna Reed. Voiam să-ți mai spun ceva. John mă amenință necontenit că mă ucide sau se omoară; uneori, în visurile mele îl văd întins, cu o rană mare la gît sau cu obrazul umflat şi înnegrit. La grea strîmtoare sînt; am necazuri mari. Ce să fac? Cum să fac rost de bani?

Bessie se strădui mult şi cu greu izbuti să-i dea un calmant. Curînd după aceea, doamna Reed se mai liniști și căzu într-un fel de amorțeală, aşa că am părăsit camera.

Trecură mai mult de zece zile, fără să mai am vreo convorbire cu dînsa: sau aiura, sau cădea într-un somn letargic, și doctorul interzicea cu strictețe orice lucru care i-ar fi putut pricinui emoții. În acest răstimp, am căutat să mă împac cît mai bine cu Eliza și Georgiana. La început, se arătară foarte reci. Eliza petrecea jumătate din zi citind, scriind, cosînd. Abia dacă ne adresa cîte o vorbă mie sau surori-sii. Georgiana șoptea ceasuri întregi vorbe fără rost canarului şi nu mă băga în seamă, dar eu eram hotărîtă să fac ceva ca să-mi omor timpul și să mă amuz. Adusesem ce era de trebuință, aşa c-am izbutit și una și alta.

Înarmată cu creion şi hîrtie, mă aşezam lîngă fereastră și începeam să schițez scene ce treceau prin caleidoscopul — desigur schimbător — al imaginației mele: un

braţ de mare între două stînci, răsăritul lunii şi o corabie care se proiecta pe discul ei strălucitor, trestii şi crini de mare dintre care răsărea capul unei naiade încununate cu flori de lotus sau, în sfîrşit, un spiriduş stînd în cuibul unei vrăbii, sub o ramură de păducel înflorit.

Într-o zi îmi veni poftă să pictez un portret. Al cui, puţin îmi păsa. Luai un creion negru foarte moale, îl ascuţii bine şi începui să desenez. În curînd apăru pe hîrtie o frunte mare şi bombată, un chip pătrat. Mă grăbii să definesc trăsăturile. Fruntea aceea mă îndemna să desenez nişte sprîncene bine arcuite. Apoi creionul schiţă linia unui nas drept cu nări largi, o gură mlădioasă, cu trăsături energice, bărbia hotărîtă şi tăiată la mijloc de o linie groasă; mai lipseau favoriţii negri şi cîteva smocuri de păr fluturînd pe tîmple şi pe frunte. Acum ochii. Îi lăsasem la sfîrşit, pentru că cereau cea mai mare grijă. Îi făcui frumoşi şi mari, cu gene lungi şi întunecate, cu pupilele mari şi luminoase. „E bine, îmi zisei privind desenul, dar nu-i chiar aşa; ar trebui mai multă tărie şi căldură în priviri". Accentuai umbrele aşa fel încît privirea să strălucească şi mai puternic; cîteva trăsături fericite de creion desăvîrşiră isprava. Aveam sub privirea mea chipul unui prieten. Acum cu adevărat mă sinchiseam prea puţin dacă fetele îmi întorceau spatele: priveam portretul şi zîmbeam acelei uluitoare asemănări; eram preocupată şi fericită.

— E portretul cuiva pe care-l cunoşti? întrebă Eliza care se apropiase fără să bag de seamă.

Răspunsei că-i doar un cap zămislit de închipuirea mea şi mă grăbii să-l pun sub celelalte desene. Fireşte, minţeam, fiindcă era portretul domnului Rochester, dar întrucît ar fi putut-o interesa asta pe ea sau pe altcineva? În clipa aceea, Georgiana se apropie şi ea să privească. Celelalte desene ale mele îi plăcură mult; despre portret, însă, spuse că e al unui om urît. Amîndouă păreau mirate de iscusinţa mea la desen. Le-am întrebat dacă vor să le fac portretele şi fiecare îmi poză pentru o schiţă în creion. Georgiana mi-aduse apoi albumul ei, în care i-am făgăduit să-i fac o mică acuarelă. Văzui cum îi revine numaidecît buna dispoziţie; îmi propuse chiar o plimbare.

Nici două ceasuri nu trecură şi eram adîncite într-o discuţie confidenţială. Îmi făcu cinstea să-mi vorbească despre iarna strălucită petrecută de ea cu doi ani înainte la Londra şi despre marea admiraţie pe care o stîrnise acolo. Făcu chiar unele aluzii la aleasa ei cucerire. După amiază şi seara aflai mai multe : îmi reproduse cîteva convorbiri amoroase şi-mi prezentă cîteva scene sentimentale ; într-un cuvînt, îmi povesti în ziua aceea un întreg roman despre viaţa mondenă. Flecăreala părea să nu mai contenească niciodată şi avea totdeauna acelaşi subiect : persoana ei, iubirile şi necazurile ei. Era ciudat că nu pomenea nimic nici de boala maică-sii, nici de moartea fratelui şi nici de perspectivele atît de întunecate ce se deschideau acum înaintea familiei sale. Părea că mintea îi e stăpînită numai şi numai de amintirile trecutelor petreceri, de dorinţele unor noi plăceri. Stătea în fiecare zi cam cinci minute în odaia mamei bolnave ; niciodată mai mult.

Eliza vorbea însă puţin ; era vădit că n-avea vreme de vorbit. N-am văzut niciodată pe cineva atît de ocupat ca ea, deşi era greu să spui ce făcea, sau cel puţin să descoperi roadele hărniciei sale. Avea un ceas deşteptător care o trezea foarte devreme. Nu ştiu cum îşi întrebuinţa timpul înainte de micul dejun ; dar după aceea îl împărţea astfel încît fiecare ceas era hărăzit altei îndeletniciri. De trei ori pe zi citea cu mare atenţie dintr-o cărţulie şi cercetînd am aflat că-i o carte obişnuită de rugăciuni. Într-o zi am întrebat-o ce găsea atît de interesant în acea carte şi mi-a răspuns : „regulile serviciului divin". Petrecea trei ceasuri pe zi brodînd cu fir de aur o bucată de postav roşu, aproape cît un covor de mare. La întrebarea mea despre rostul acelui postav, mi-a răspuns că s-a hotărît să acopere altarul unei biserici de curînd ridicate lîngă Gateshead. Alte două ceasuri pe zi le dedica jurnalului ei personal ; alte două ceasuri lucra singură în grădina de zarzavaturi ; un ceas făcea socoteli. Părea că nu simte nevoie nici de discuţie, nici de tovărăşia cuiva. Cred că în felul ei era fericită. Viaţa asta monotonă îi ajungea şi nimic n-ar fi putut-o supăra mai cumplit decît o întîmplare care ar fi silit-o să iasă din această regularitate de ceasornic.

Într-o seară, fiind mai vorbăreaţă decît de obicei, îmi spuse că purtarea lui John şi ruina care ameninţa familia lor îi provocase negre şi nesfîrşite amărăciuni, dar adăugă îndată că chibzuise acum şi ajunsese la o hotărîre. Luase măsuri să-şi pună averea la adăpost, iar după moartea mamei ei (îmi spuse cu cea mai netulburată linişte că era foarte puţin probabil ca bolnava să se însănătoşească sau să mai reziste mult) avea să ducă la îndeplinire un plan la care visa de multă vreme. Voia să caute un adăpost unde nimic să nu-i tulbure regularitatea neclintită a obiceiurilor şi care să fie o stavilă între ea şi lumea cea uşuratică. O întrebai dacă Georgiana avea s-o întovărăşească.

Bineînţeles că nu. Georgiana şi cu ea n-aveau nimic comun şi nici n-avuseseră vreodată. Pentru nimic în lume nu şi-ar fi luat o asemenea povară cum ar fi fost tovărăşia ei. Georgiana trebuia să-şi urmeze calea, după cum ea, Eliza, avea să şi-o urmeze pe a ei.

Cît timp nu mi se spovedea, Georgiana sta întinsă pe divan, văietîndu-se de plictiseala ce domnea în casă şi dorind necontenit ca mătuşa Gibson s-o poftească la oraş. „Ar fi mult mai bine pentru mine, spunea ea, să petrec o lună sau două în altă parte, pînă ce se va sfîrşi totul." N-am întrebat-o ce vrea să spună cu aceste cuvinte, dar cred că se gîndea la moartea apropiată şi la înmormîntarea maică-sii. Eliza nu se sinchisea de jeluirile şi indolenţa soră-sii, ca şi cînd fiinţa aceea care zăcea şi se văieta acolo nici n-ar fi existat. Într-o zi, totuşi, după ce-şi pusese deoparte registrul de socoteli şi-şi luase broderia, îi spuse deodată Georgianei :

— Georgiana, sînt sigură că niciodată nu s-a îngăduit unui animal mai nesăbuit şi mai înfumurat decît tine să facă umbră pămîntului. N-ai avut nici un drept să te naşti, căci viaţa nu-ţi foloseşte la nimic. În loc să trăieşti pentru tine, în tine şi cu tine, cum ar face orice făptură cu judecată, nu încerci decît să-ţi rezemi slăbiciunea pe puterea altuia. Dacă nu se găseşte nimeni să ia asupră-şi povara unei făpturi grase, umflate, neputincioase şi nefolositoare, strigi că ne purtăm rău cu tine, te nesocotim şi eşti nenorocită. În afară de asta, pentru tine viaţa trebuie să fie o scenă care să-şi schimbe în-

tr-una decorurile, o scenă plină de desfătări, căci altfel ţi s-ar părea că lumea e o închisoare; trebuie să fii admirată, curtată, măgulită, ai nevoie de muzică, dans, de lume, căci altfel tînjeşti şi pieri. Nu eşti în stare să născoceşti un sistem în stare să te facă independentă de toate faptele, de toate voinţele, în afară de a ta proprie? Ia o zi, împarte-o în mai multe părţi, fă un lucru oarecare în fiecare din acele părţi, şi nu lăsa nici un sfert de ceas, nici zece minute, nici un minut neîntrebuinţat; fiecare lucru să fie făcut la rîndul său, cu metodă şi cu strictă regularitate. Te vei pomeni că ziua s-a sfîrşit înainte de a-ţi da seama cum a început; nu vei fi îndatorată nimănui fiindcă te-a ajutat să-ţi petreci vremea; nu vei cerşi tovărăşia, îngăduinţa sau simpatia nimănui, într-un cuvînt vei trăi aşa cum se cuvine să trăiască o făptură independentă! Ascultă acest sfat, primul şi ultimul pe care o să-l capeţi vreodată de la mine; de altfel, dacă-l vei urma, n-o să mai ai nevoie nici de mine, nici de altcineva. Dacă nu-l vei lua în seamă, atunci fă ca şi pînă acuma şi vei continua să te plîngi, să te văicăreşti, să-ţi tîrăşti pretutindeni trîndăvia şi să înduri urmările prostiei tale, oricît de jalnice şi de neîndurate vor fi. Vreau să-ţi vorbesc deschis, ascultă-mă. Ce-o să-ţi spun acum, n-am să mai repet niciodată, dar am să mă ţin cu străşnicie de hotărîrea mea. După moartea mamei, n-am să mă mai sinchisesc de tine. Din ziua cînd coşciugul ei o să fie depus în cavoul Gatesheadului, noi două o să fim despărţite, ca şi cînd nu ne-am fi cunoscut niciodată. Să nu crezi că dacă, din întîmplare, ne-am născut din aceiaşi părinţi, îţi voi îngădui să mă încătuşezi, chiar şi prin cea mai slabă pretenţie. Asta-i tot ce-am avut să-ţi spun; dacă, afară de noi, toată omenirea ar pieri de pe faţa globului şi am rămîne singure pe pămînt, te-aş părăsi în lumea ta veche şi m-aş duce spre o alta nouă.

Eliza tăcu.

— Ţi-ai fi putut cruţa osteneala de a-mi înşira această tiradă, răspunse Georgiana. Toată lumea ştie că eşti făptura cea mai egoistă, cea mai lipsită de inimă de pe lumea asta. Ştiu bine cît de înveninată ţi-e ura împotriva mea. Dovada am avut-o în pozna pe care mi-ai făcut-o în legătură cu lordul Edwin Vere. Nu te puteai obişnui

cu gîndul că o să mă ridic deasupra ta, o să am un titlu, o să fiu primită în cercuri unde tu n-ai îndrăzni nici măcar să te arăţi. De aceea şi numai de aceea te-ai purtat ca o spioană şi o trădătoare şi mi-ai spulberat pentru totdeauna nădejdile.

Georgiana luă batista şi se smiorcăi vreme de un ceas. Eliza rămase rece şi nepăsătoare continuînd să lucreze de zor.

Sînt oameni care nu dau prea mare însemnătate sentimentelor nobile şi mărinimoase. Dar aici, înaintea mea, se aflau două fiinţe care nu cunoşteau asemenea simţăminte : una era insuportabil de acră, cealaltă n-avea nici un fel de sare. Duioşia fără judecată e o băutură leşietică, dar judecata fără duioşie, o licoare prea amară şi prea tare ca să poată fi sorbită de oameni.

Era o după-amiază umedă şi bătea vîntul. Georgiana adormise pe divan, citind un roman ; Eliza se duse să asculte o slujbă la biserica nouă, căci era foarte cucernică. Pe orice vreme se ducea să-şi îndeplinească plină de stricteţe şi punctualitate ceea ce socotea că sînt îndatoririle ei religioase ; pe ploaie sau timp însorit, se ducea la biserică de trei ori în fiecare duminică, iar în timpul săptămînii de cîte ori se făceau rugăciuni.

Atunci mă gîndii c-ar fi timpul să urc şi să văd cum se mai simte biata muribundă, care era foarte prost îngrijită. Slugile se sinchiseau prea puţin de ea, iar infirmiera, nefiind supravegheată, o ştergea din odaie de cîte ori putea. Bessie era devotată, dar trebuia să vadă şi de familia ei şi nu venea decît din cînd în cînd pe la castel.

N-am găsit pe nimeni în camera bolnavei, după cum mă şi aşteptam ; infirmiera nu era acolo. Bolnava stătea culcată şi părea cufundată în obişnuita-i stare letargică ; chipul ei pămîntiu rămînea înfundat în perne. Focul aproape se stinsese ; îl aţîţai, mai aranjai patul şi privii o clipă pe aceea care acum nu mă putea vedea, apoi mă îndreptai spre fereastră.

Ploaia bătea cu putere în geamuri şi vîntul sufla furtunos. „Iată, zace aici — mă gîndeam eu — un om care în curînd o să treacă dincolo de lupta ce se poartă pe pămînt. Unde se va duce acest spirit ce luptă acum cu lăcaşul său material, cînd îşi va afla în sfîrşit izbăvirea ?"

Cugetînd la această mare taină, îmi amintii de Helen Burns şi de ultimele ei cuvinte, de credinţa ei în egalitatea sufletelor eliberate din trup. Ascultam în gînd glasul acela pe care mi-l aminteam atît de bine ; aveam încă în faţa ochilor înfăţişarea palidă şi spiritualizată, chipul răvăşit de boală şi privirea sublimă cu care îmbrăţişa lumea, în vreme ce, culcată pe patul de moarte, mărturisea în şoaptă arzătoarea-i dorinţă de a ajunge la sînul tatălui ceresc.

Atunci auzii din pat un glas slab :

— Cine-i acolo ?

Ştiam că doamna Reed nu vorbise de cîteva zile. Îşi revenea, oare, în puteri ? Mă apropiai de dînsa.

— Eu sînt, mătuşă Reed.

— Care eu ? răspunse dînsa. Cine eşti ? Apoi mă ţintui cu o privire uimită, neliniştită, dar nu cu totul rătăcită. Nu te cunosc. Unde-i Bessie ?

— E în odaia portarului, mătuşă.

— Mătuşă ! repetă ea. Cine-mi spune mătuşă ? Nu eşti o Gibson şi, totuşi, te cunosc ; chipul ăsta, ochii ăştia, fruntea asta îmi sînt cunoscute ; semeni... dar semeni cu Jane Eyre !

Nu răspunsei nimic ; mi-era teamă să nu-i provoc vreun şoc spunîndu-i cine sînt.

— Totuşi, zise dînsa, mă tem să nu fie vreo greşeală. Doream s-o văd pe Jane Eyre şi de aceea mi se pare acum c-o văd. De altfel, în opt ani, trebuie să se fi schimbat.

Atunci îi spusei cu blîndeţe că eu eram aceea pe care crezuse c-o recunoaşte şi pe care dorea s-o vadă. Dîndu-mi seama că mă înţelege şi că-şi revenise cu totul în simţiri, o lămurii că bărbatul lui Bessie venise să mă ia de la Thornfield.

— Da, ştiu că sînt greu bolnavă, reluă dînsa după o vreme. Acum cîteva clipe, am vrut să mă întorc şi nu m-am putut mişca. Mai bine să-mi descarc sufletul înainte de a muri ; există lucruri la care ne gîndim prea puţin cînd sîntem sănătoşi, dar care ne apasă greu într-un ceas ca acesta. Infirmiera e aici, sau eşti numai tu în odaie ?

I-am răspuns că sîntem singure.

— Ei bine ! zise dînsa, de două ori ţi-am făcut rău şi acum regret. Prima oară, cînd n-am îndeplinit făgăduiala

făcută bărbatului meu, c-o să te cresc ca şi pe copiii noştri. A doua oară...

Tăcu.

— La urma urmei, şopti ea ca pentru sine, poate n-are prea mare importanţă şi poate c-o să mă fac bine. Mi-e aşa de greu să mă umilesc înaintea ei !

Se strădui să-şi schimbe poziţia, dar nu izbuti ; chipul i se schimonosi şi păru a trăda o durere lăuntrică, poate o prevestire a fiorului cel de pe urmă.

— Nu, trebuie s-o fac. Înaintea mea se deschide veşnicia. E mai bine să-i spun. Caută în sertarul de la toaletă şi adu-mi scrisoarea pe care ai s-o găseşti acolo.

O ascultai.

— Citeşte-mi ! îmi porunci.

Era scurtă. Iată-i cuprinsul :

„Doamnă,

Aveţi vă rog bunătatea de a-mi trimite adresa nepoatei mele Jane Eyre şi de a-mi spune cum o duce. Vreau să-i scriu foarte curînd şi s-o rog să vină la Madera. Pronia cerească mi-a binecuvîntat strădaniile şi-am izbutit să agonisesc ceva avere. Cum nu sînt căsătorit şi n-am nici un copil, vreau s-o înfiez cîtă vreme sînt în viaţă şi după moartea mea să moştenească tot ce am.

Doamnă,
sînt al dumneavoastră etc. etc.
John Eyre. Madera“

Scrisoarea era datată cu trei ani în urmă.

— De ce n-am auzit niciodată de asta ? întrebai eu.

— Pentru că te uram prea mult ca să te ajut să ajungi la o situaţie înfloritoare. Nu puteam uita purtarea ta, Jane, furia cu care mi te-ai împotrivit odată, tonul cu care mi-ai spus că mă urăşti mai mult decît orice pe lume, privirea ta, care n-avea nimic de copil, glasul tău, cînd mi-ai spus că însuşi gîndul la mine te îmbolnăveşte şi că m-am purtat faţă de tine cu o cruzime ticăloasă. Nu puteam uita ce-am simţit cînd te-ai ridicat şi m-ai împroşcat cu veninul tău ; am fost atît de speriată atunci, de parcă un animal lovit de mine m-ar fi privit cu ochii unui om şi m-ar

fi blestemat cu glas omenesc. Adu-mi apă. Oh! grăbește-te!

— Dragă doamnă Reed, îi zisei, dîndu-i apă să bea, nu te mai gîndi la toate astea, alungă-le din amintire, iartă cuvintele mele pătimașe; eram un copil. Au trecut opt ani de atunci.

Nu dădu nici o atenție vorbelor mele și după ce-și umezi buzele și-și trase sufletul, urmă astfel:

— Nu puteam uita și m-am răzbunat. Nu puteam admite să fii înfiată de unchiul tău și să ajungi la o stare bună. I-am scris arătîndu-mi regretul că planurile lui nu se pot împlini, căci Jane Eyre a murit de tifos la Lowood. Acum fă ce crezi, scrie-i și dezminte vorbele mele, arată-i minciuna, spune-i ce vrei. Cred că te-ai născut pentru a mă chinui pe mine. Ceasul meu de pe urmă e otrăvit de amintirea unei fapte pe care, de n-ai fi existat tu, n-aș fi fost niciodată ispitită s-o săvîrșesc.

— Ce bine ar fi, mătușă, dacă ai putea să nu te mai gîndești la toate astea și să mă privești cu dragoste și îngăduință!

— Ai o fire rea, zise dînsa, o fire pe care nici pînă azi n-am reușit s-o înțeleg. Cum de-ai putut răbda nouă ani să ne purtăm cu tine cum ne-am purtat și de ce, în cel de al zecelea, ai izbucnit cu atîta furie? Iată ce n-am priceput niciodată.

— Nu cred că am o fire chiar atît de rea. Sînt pătimașă, dar nu sînt răzbunătoare; în copilărie de multe ori aș fi fost fericită să te iubesc, dacă ai fi vrut, iar acum doresc din toată inima să mă împac cu dumneata. Sărută-mă, mătușă.

Îmi apropiai obrazul de buzele ei, dar ea nu-l atinse. Îmi spuse c-o apăsam aplecîndu-mă peste pat și-mi ceru din nou apă. Cînd o culcai la loc, căci o ridicasem și o sprijinisem cu brațul meu în vreme ce bea, îi luai mîinile reci într-ale mele, dar degetele ei slabe încercară să se desfacă și ochii sticloși îmi ocoliră privirea.

— Bine! zisei eu în sfîrșit, iubește-mă sau urăște-mă... cum vrei. Oricum ar fi, eu îți dau deplină iertare. Cere iertare și lui Dumnezeu și fii împăcată!

Biata femeie ! Acum era prea tîrziu să-și mai schimbe felul de a fi ; cît fusese în viață mă urîse fără încetare, murind trebuia tot să mă urască.

Infirmiera intră, urmată de Bessie... Mai stătui o jumătate de ceas nădăjduind că doamna Reed să-mi facă vreun semn de prietenie, dar așa ceva nu se întîmplă. Căzuse iarăşi în apatia ei şi nu şi-a mai revenit în simţiri. În noaptea aceea, chiar la miezul nopţii a murit. Eu nu eram de faţă ca să-i închid ochii şi nici vreuna dintre fete n-a fost acolo. A doua zi mi s-a spus că totul se sfîrşise. Răposata fusese gătită pentru ultima oară. Eliza şi cu mine ne-am dus s-o vedem. Cînd a auzit vestea, Georgiana a început să plîngă tare și ne-a spus că nu îndrăzneşte să meargă cu noi. Sarah Reed, altădată voinică şi veşnic în mişcare, era acum întinsă pe catafalc, ţeapănă şi nemişcată. Peste ochii de cremene se lăsaseră pleoapele reci ; fruntea şi trăsăturile viguroase purtau încă urma sufletului ei neîndurător. Cadavrul acela era pentru mine ceva străin şi solemn ; aruncai asupra lui o privire întunecată şi plină de durere ; nu-mi insufla nici un sentiment duios, de nădejde, de milă sau resemnare. Am simţit durere doar gîndindu-mă la suferinţele ei, nu din pricina pierderii îndurate de mine, şi o groază întunecată, fără lacrimi, înaintea înfricoşătoarei înfăţişări a morţii.

Eliza îşi privi liniştită mama. Apoi zise, după o tăcere de cîteva clipe :

— Cu constituţia ei, trebuia să trăiască pînă la adînci bătrîneţi. Necazurile i-au scurtat viaţa.

Gura i se zgîrci o clipă, apoi Eliza se întoarse și părăsi odaia. O urmai.

Nu vărsase nimeni nici o lacrimă.

CAPITOLUL XXII

DOMNUL ROCHESTER NU-MI DĂduse voie să lipsesc decît o săptămînă şi totuşi n-am părăsit Gatesheadul decît peste o lună. Am vrut să plec imediat după înmormîntare, dar Georgiana mă rugă să rămîn pînă cînd va putea să plece la Londra, unde fusese în sfîrşit poftită de către unchiul ei, domnul Gibson, care venise să se ocupe de înmormîntarea doamnei Reed şi să pună ordine în afacerile familiei.

Georgiana spunea că-i e groază să rămînă singură cu soră-sa, la care nu putea găsi nici compătimire în jalea ei, nici sprijin în spaimele ei şi nici măcar ajutor la pregătirile de drum. I-am îndurat deci tînguirile cu toată răbdarea de care am fost în stare şi mi-am dat toată silinţa să-i cos şi să-i împachetez cît mai grijuliu toaletele. E adevărat că ea trîndăvea pe cînd eu lucram şi îmi ziceam în sinea mea : „Dacă ar trebui să trăim împreună,

verişoaro, cu totul altfel s-ar petrece lucrurile. Nu m-aş resemna de loc să duc eu toate poverile! Ţi-aş lăsa partea ta de muncă şi te-aş sili s-o faci, căci nimeni altul nu s-ar atinge de ea. Ţi-aş cere, de asemenea, să păstrezi pentru tine unele tînguiri numai pe jumătate sincere; cum însă ştiu că legăturile noastre vor fi de foarte scurtă durată şi lucrurile de acum se petrec în momente deosebit de triste, accept să am răbdare şi să fiu îngăduitoare."

În sfîrşit, o văzui pe Georgiana plecată. Acum însă veni rîndul Elizei să mă roage să mai rămîn o săptămînă. Spunea că planurile ei îi răpeau tot timpul şi toată atenţia. Făcea pregătiri de plecare spre o ţară necunoscută; se închidea în odaia ei şi sta zăvorîtă toată ziua umplînd cufere, golind sertare, arzîndu-şi hîrtiile, fără să schimbe o vorbă cu cineva. Îmi ceru să am grijă de casă, să primesc vizitele şi să răspund la scrisorile de condoleanţe.

Într-o dimineaţă îmi spuse că puteam pleca şi adăugă:

— Îţi mulţumesc pentru serviciile preţioase şi purtarea ta discretă! E o mare deosebire între a sta cu cineva ca dumneata şi cu o fiinţă ca Georgiana; îţi vezi de treburi şi nu eşti pentru nimeni o povară. Mîine — urmă dînsa — plec pe continent, la un aşezămînt religios de lîngă Lille, o mănăstire cum spuneţi voi, unde am să fiu liniştită şi nestînjenită de nimeni. Cîtăva vreme mă voi consacra studiului dogmelor romano-catolice şi voi cerceta cu grijă această religie; dacă, după cum mi se pare acum, mă voi convinge că e cea mai prielnică pentru îndeplinirea cuviincioasă şi ordonată a tuturor lucrurilor, voi îmbrăţişa dogmele Romei şi probabil mă voi călugări.

Nu arătai nici o uimire cînd îmi comunică hotărîrea ei şi nu încercai de loc s-o abat de la ea. „Iată ceva care ţi se potriveşte de minune, gîndii eu. Deie Domnul să-ţi afli mulţumire!"

La despărţire, îmi zise:

— La revedere, verişoară Jane Eyre; îţi urez noroc, căci nu eşti lipsită de înţelepciune.

— Nici ţie nu-ţi lipseşte, verişoară Eliza, îi răspunsei, dar mă gîndesc că, în mai puţin de un an, mintea o să-ţi fie zidită de vie între pereţii unei mănăstiri franceze... Oricum, asta nu mă priveşte şi dacă aşa-ţi place, prea puţin mă interesează.

— Ai dreptate, spuse ea.

Şi cu aceste cuvinte o pornirăm fiecare pe alt drum. Cum n-o să mai am prilej să vorbesc nici de ea, nici de sora ei, înştiinţez numaidecît pe cititor că Georgiana s-a măritat cu un nobil bogat şi foarte bătrîn, iar Eliza s-a călugărit şi e acum stareţa mînăstirii unde şi-a făcut noviciatul şi căreia i-a donat toată averea ei.

Pînă atunci nu ştiam ce simţi cînd te întorci acasă după o lipsă, fie ea îndelungată sau scurtă. Nu încercasem niciodată acest simţămînt. Aflasem doar, în copilărie, ce însemna să mă întorc la Gateshead după o plimbare lungă : eram dojenită din pricina chipului meu rece şi trist ; mai tîrziu, la Lowood, ştiam ce însemna să mă întorc de la biserică : tînjeam după o mîncare hrănitoare şi un foc bun, dar nu puteam avea nici una, nici alta. Nici una din aceste întoarceri nu era foarte plăcută sau foarte de dorit ; nu eram atrasă ca de un magnet, a cărui putere creşte pe măsură ce te apropii. Cît despre întoarcerea la Thornfield, aceea urma să fie trăită de-abia de-acum încolo.

Călătoria mi se păru plicticoasă, grozav de plicticoasă : cincizeci de mile străbătute în prima zi, o noapte petrecută la han şi iarăşi cincizeci de mile în ziua a doua. În cele dintîi douăsprezece ceasuri m-am gîndit la ultimele clipe ale doamnei Reed, îi vedeam faţa galbenă şi-i auzeam glasul straniu de schimbat. Îmi veneau în minte ziua înmormîntării, coşciugul, dricul, şirul negru de fermieri şi servitori — fuseseră puţine rude — mormîntul proaspăt deschis, biserica tăcută, slujba solemnă. Apoi m-am gîndit la Eliza şi Georgiana ; o vedeam pe una în chip de regină necontestată a unui bal fastuos, pe cealaltă închisă în chilia unei mînăstiri şi cugetam la însuşirile şi firile lor deosebite. Sosirea la vreme de seară în marele oraş... îmi risipi aceste gînduri şi noaptea ele luară cu totul altă cale : întinsă pe un pat de han, am uitat trecutul şi m-am întors către viitor.

Reveneam deci la Thornfield ; dar cîtă vreme aveam să mai rămîn ? Eram încredinţată că nu mult. Primisem o scrisoare de la doamna Fairfax şi buna doamnă mă vestea că în timpul lipsei mele oaspeţii domnului Rochester părăsiseră castelul, iar dînsul se afla de trei săptămîni la

Londra, fiind aşteptat să se întoarcă peste cincisprezece zile. Presupunea că se dusese pentru pregătirile de nuntă, deoarece pomenise de cumpărarea unei trăsuri noi. Îmi mai spunea că ideea căsătoriei lui cu domnişoara Ingram i se părea încă ciudată, dar că, după cîte vorbea toată lumea şi după cele văzute de ea însăşi, nu mai încape îndoială că nunta urma să aibă loc foarte curînd.

„Te-ai dovedi ciudat de neîncrezătoare dacă te-ai mai îndoi, îmi zisei în gînd. Eu una nu mai am nici un fel de dubiu."

Şi atunci veni de la sine întrebarea: „Unde o să mă duc?" Toată noaptea o visai pe domnişoara Ingram. Într-unul din aceste vise, spre dimineaţă, o văzui închizîndu-mi porţile Thornfieldului şi arătîndu-mi drumul, în vreme ce domnul Rochester sta cu braţele încrucişate şi se făcea că ne priveşte pe amîndouă, zîmbind ironic.

Nu scrisesem doamnei Fairfax cînd sosesc, pentru că nu voiam să-mi trimită trăsura sau căruţa la Millcote. Aveam de gînd să fac singură drumul acela, pe jos: şi într-adevăr, cu toată liniştea, după ce mi-am lăsat geamantanul în grija rîndaşului, părăsii Hanul lui George într-o seară de iunie pe la orele şase şi apucai pe vechiul drum ce duce spre Thornfield. Urma să merg aproape tot timpul prin mijlocul cîmpului pe-o cale foarte puţin bătută la vremea aceea.

Era o seară de vară, blîndă şi frumoasă, dar fără strălucire şi măreţie. De-a lungul drumului vedeam mereu secerătorii pe lanuri şi, cu toate că pe cer stăruiau încă nori, amurgul făgăduia vreme frumoasă. Albastrul cerului — pe-acolo pe unde putea fi văzut — era blînd şi statornic, iar norii pluteau în straturi străvezii şi înalte. Apusul se mistuia în flăcări; nici o pată vaporoasă nu-i răcorea văpaia; ai fi zis că se afla acolo un rug uriaş, pe un altar înconjurat cu perdele de aburi marmoreeni, prin deschizăturile cărora se-arăta strălucirea unei roşeţi aurii.

Pe măsură ce m-apropiam de capătul drumului, mă cuprindea bucuria; eram atît de bucuroasă, încît m-am oprit deodată să mă întreb ce însemna asta, să-mi adun minţile şi să-mi repet că nu către casa mea mergeam, nici spre un statornic loc de odihnă, sau spre o aşezare de

unde prieteni iubitori priveau în lungul drumului aşteptîndu-mi sosirea. „Doamna Fairfax, îmi zisei, o să-ţi ureze liniştită bun venit, micuţa Adèle o să bată din palme şi o să ţopăie de bucurie cînd te-o vedea, însă, după cum ştii foarte bine, gîndurile-ţi spre altul se-ndreaptă, iar aceluia nici nu-i pasă de tine."

Dar ce-i mai încăpăţînat decît tinereţea? Ce poate fi mai orb ca lipsa de experienţă? Amîndouă susţineau că a avea putinţa să-l priveşti iarăşi pe domnul Rochester — fie că el te ia sau nu în seamă — e o cinste îndeajuns de mare; apoi tot ele adăugau: „Grăbeşte-te! Grăbeşte-te! Caută să fii prin preajma lui, cît îţi mai e îngăduit: cîteva zile, sau cel puţin cîteva săptămîni, iar pe urmă te vei despărţi pentru totdeauna de dînsul!" Atunci am înăbuşit o durere nou-născută — o făptură sluţită, pe care nu mă puteam hotărî s-o înfiez şi s-o cresc — şi am luat-o la fugă.

Şi prin păşunile de la Thornfield se strîngea fînul, sau mai bine zis în ceasul cînd soseam eu, lucrătorii tocmai se întorceau acasă cu greblele pe umeri. Ca să ajung la porţile castelului nu-mi mai rămînea decît să trec peste un ogor sau două şi să traversez şoseaua. Cît de încărcate de trandafiri sînt tufişurile! Dar nu am timp să culeg nici unul: vreau să ajung cît mai repede. Trecui pe lîngă un măceş înalt ce-şi întindea ramurile pline de frunze şi flori de-a curmezişul potecii; văzui pîrleazul îngust şi treptele de piatră. Îl văzui pe domnul Rochester stînd acolo cu o carte şi un creion în mînă. Scria.

Fireşte, nu-i o nălucă; totuşi, toate corzile nervilor mi se destind şi pentru o clipă nu mai ştiu ce-i cu mine. Oare ce înseamnă asta? Nu-mi închipuiam că o să tremur în asemenea hal cînd o să-l văd; nu credeam că prezenţa lui mă va face să-mi pierd glasul şi putinţa de-a mă mişca. „Mă voi întoarce din drum de-ndată ce-o să mă pot urni, îmi zisei. Nu vreau să mă fac de rîs de-a binelea. Ştiu un alt drum ce duce la castel." Dar douăzeci de drumuri de-aş fi ştiut, tot nu mi-ar fi slujit la nimic, căci mă văzuse.

— Hei! exclamă el, punînd deoparte cartea şi creionul. Va să zică ai sosit! Vino încoa, te rog.

Am impresia că înaintez spre dînsul, cu toate că nu ştiu nici eu cum. Abia îmi dau seama că mă mişc, iar tot ce

doresc este să par liniştită şi, mai ales, să-mi stăpînesc muşchii feţei, pe care-i simt că se răzvrătesc cu insolenţă în faţa voinţei mele şi se silesc să arate ceea ce eu hotărîsem să ascund. Dar am un văl; mi-l las pe faţă. Mai pot încerca să arăt o cuviincioasă stăpînire de sine.

— Uite-o pe Jane Eyre! reluă domnul Rochester. Ai venit pe jos de la Millcote? Da, asta e ceva care ţi se potriveşte. Să nu trimiţi după o trăsură la castel şi să te tîrăşti pe drum, ca orice muritor de rînd, numai să te furişezi singură, pe înserate, în locuinţa dumitale, ca o umbră sau un vis. Ce dracu ai făcut luna asta?

— Am fost să-mi văd mătuşa care a murit, domnule.

— Un răspuns cu adevărat vrednic de Jane! Îngeri buni, veniţi-mi în ajutor! Se-ntoarce de pe celălalt tărîm, din lăcaşurile morţilor şi mi-o spune, deşi mă întîlneşte singur în întuneric! Dacă m-aş încumeta, te-aş atinge, ca să mă încredinţez de eşti trup sau umbră, micuţă zînă! Ar fi însă ca şi cînd aş încerca să prind o luminiţă albastră de pe mlaştină. Hoinaro! Hoinaro! adăugă el, după ce se opri o clipă, o lună întreagă ai stat departe de mine şi-aş putea să jur că m-ai uitat cu desăvîrşire.

Ştiam că o să mă bucur revăzîndu-mi stăpînul, deşi bucuria îmi era strivită de teama că în curînd n-avea să mai fie stăpînul meu şi de siguranţa că eu nu însemnam nimic pentru el; totuşi, domnul Rochester avea (cel puţin aşa credeam eu) atîta putere de a crea fericirea altora, încît chiar numai înfruptîndu-te din firimiturile ce le arunca păsărilor rătăcitoare şi străine ca mine şi încă însemna să iei parte la un ospăţ minunat. Ultimele lui cuvinte fuseseră un adevărat balsam; păreau a voi să arate că nu-i era totuna dacă l-aş fi uitat sau nu, şi spusese că Thornfieldul e locuinţa mea. Vai, cît aş fi dorit să fie aşa!

Nu părea că are de gînd să se urnească de pe scară şi nu prea îndrăzneam să-l rog să-mi facă loc. După puţin timp, îl întrebai dacă n-a fost la Londra.

— Da, îmi răspunse el; presupun că ai aflat printr-un fel de dar al ghicitului.

— Mi-a scris doamna Fairfax.

— Şi te-a informat pentru ce m-am dus acolo?

— Oh, da, domnule! Toată lumea ştie ce treburi aveţi.

— Ei bine, Jane, trebuie să-ţi arăt trăsura şi să-mi spui dacă o găseşti cu adevărat demnă de soţia domnului Rochester, şi dacă, tolănită pe pernele ei roşii, o să pară că-i regina Boadiccea[1]. Ştii, Jane, aş vrea ca înfăţişarea mea să se potrivească ceva mai bine cu a ei. Ia spune-mi, micuţă zînă, n-ai putea să-mi dai un farmec, o băutură vrăjită, sau aşa ceva care să mă facă bărbat frumos ?

— Asta depăşeşte puterile vrăjitoriei, domnule. Şi adăugai în sinea mea : „Un ochi iubitor e singura vrajă de care ai nevoie. Pentru el eşti de ajuns de frumos, sau mai curînd înfăţişarea aspră a chipului tău e mai presus de frumuseţe."

Adeseori îmi citise domnul Rochester gîndurile nerostite, dovedind o forţă de pătrundere pe care n-o puteam înţelege. Acum nici nu luă în seamă răspunsul meu laconic, ci îmi zîmbi cu unul din acele zîmbete pe care numai el le avea şi pe care rar de tot le arăta. Părea că-l socoteşte prea ales, pentru a-l folosi în prilejuri obişnuite. Era strălucirea adevărată a simţămintelor — şi el aruncă asupra mea acea lumină.

— Treci, Janet, îmi zise el, făcîndu-mi loc pe scară ; întoarce-te în castel şi pune-ţi piciorul hoinar şi obosit pe pragul casei unui prieten.

Nu-mi rămînea altceva mai bun de făcut decît să mă supun în tăcere, căci nu simţeam nevoie să mai vorbesc. Urcai treptele fără să spun o vorbă, hotărîtă să mă despart liniştită de el. Dar o putere de neînvins mă reţinea acolo şi un imbold mă silea să mă întorc. Atunci am rostit, sau mai curînd o forţă dinăuntrul meu rosti pentru mine şi împotriva voinţei mele :

— Vă mulţumesc, domnule Rochester, vă mulţumesc pentru bunătatea dumneavoastră. E foarte ciudată fericirea pe care mi-o dă întoarcerea în preajma dumneavoastră şi oriunde vă aflaţi acolo e şi locuinţa mea... unica mea locuinţă.

Am fugit atît de repede, încît chiar lui i-ar fi fost greu să mă ajungă dacă ar fi încercat. Micuţa Adèle se arătă

---

[1] Regină a icenienilor, popor din Anglia veche, conducătoare a unei răscoale împotriva stăpînirii romane. Învinsă de *Suetonius Paulinus*, se sinucide (61).

aproape nebună de bucurie cînd mă revăzu. Doamna Fairfax mă primi cu bunătatea ei obişnuită. Leah îmi zîmbi şi chiar Sophie îmi ură veselă *„bonsoir“*. Toate astea îmi făceau mare plăcere, căci nu există fericire mai mare decît aceea de a fi iubit de semenii tăi şi de-a simţi că prezenţa ta le sporeşte voia bună.

Luai hotărîrea ca în seara aceea să închid ochii dinaintea oricăror imagini ale viitorului şi să-mi astup urechile ca să nu aud glasul ce-mi vestea într-una o apropiată despărţire şi mîhniri viitoare. Cînd se sfîrşi ceaiul şi doamna Fairfax îşi luă lucrul, cînd eu mă aşezai pe un scăunaş lîngă dînsa, iar Adèle îngenunche pe covor cuibărindu-se lîngă mine, un simţămînt de dragoste reciprocă păru a ne împresura ca o aureolă de pace şi atunci înălţai în gînd o rugă către Dumnezeu cerîndu-i să aibă grijă să nu ne despartă prea curînd ; dar, cînd stam noi aşa şi în încăpere intră domnul Rochester, fără să se fi anunţat mai dinainte, părînd că-ncearcă o adevărată bucurie la vederea grupului nostru atît de prietenos — cînd îşi exprimă credinţa că bătrîna doamnă e fericită acum, deoarece i s-a reîntors fiica adoptivă şi adăugă că, după cîte vede, Adèle e *prête à croquer sa petite maman anglaise*[1], atunci cutezai să nădăjduiesc că, chiar şi după căsătorie, el se va îngriji să rămînem toate împreună, sub alinătoarea lui ocrotire şi nu cu totul lipsite de lumina prezenţei sale.

După întoarcerea mea, Thornfield rămase vreo cincisprezece zile într-o linişte nesigură. Nu se mai spunea nimic despre însurătoarea domnului Rochester şi nu vedeam să se facă vreo pregătire pentru un asemenea eveniment. Aproape în fiecare zi o întrebam pe doamna Fairfax dacă aflase de vreo hotărîre în privinţa asta şi ea îmi răspundea totdeauna că nu. O dată mi-a spus că l-a întrebat pe domnul Rochester cînd o să-şi aducă mireasa acasă, dar el nu i-a răspuns decît printr-o glumă şi o privire ciudată, aşa încît nu ştia cam ce încheiere ar putea trage.

Un lucru mă uimea cu osebire şi anume faptul că nimeni din familia Ingram nu venea la castel, iar domnul

---

[1] Gata s-o mănînce din ochi pe micuţa ei mamă englezoaică (fr.).

Rochester nu se ducea niciodată la Ingram Park; e-adevărat că Ingram Park se afla în alt comitat, la peste douăzeci de mile depărtare, dar ce înseamnă douăzeci de mile pentru un îndrăgostit? Pentru un călăreț atît de obișnuit cu drumurile lungi, atît de neobosit ca domnul Rochester, n-ar fi însemnat decît o plimbare de dimineață. Începui să nutresc speranțe la care n-aveam dreptul: că se renunțase la căsătoria plănuită; că zvonurile n-avuseseră nici un temei; că unul sau poate amîndoi logodnicii se răzgîndiseră.

Obișnuiam să cercetez chipul stăpînului meu ca să văd dacă e trist sau îndîrjit, dar nu-mi aminteam să-l fi văzut vreodată atît de senin și străin de orice gînduri negre, ca atunci. Dacă în clipele pe care eu și eleva mea le petreceam împreună cu el eram abătută și mă cufundam într-o tristețe neagră, devenea chiar vesel. Niciodată nu mă chemase atît de des lîngă dînsul, niciodată nu fusese atît de bun cu mine, vai! niciodată nu-l iubisem atît de mult.

CAPITOLUL XXIII

ÎN ANUL ACELA, O VARĂ MINUNATĂ strălucea deasupra Angliei. Rareori un cer atît de limpede şi un soare atît de luminos răsfaţă, chiar şi în scurte răstimpuri, ţara noastră împrejmuită de valuri. S-ar fi zis că frumoasele zile ale Italiei porniseră din sud ca un stol de falnice păsări călătoare şi se opriseră să poposească o vreme pe stîncile Albionului. Se strînsese tot fînul; cîmpurile care înconjurau Thornfieldul erau acoperite de vălul verde proaspăt al otavei; drumurile albe se scăldau în soare; copacii îşi îmbrăcaseră veşmintele cele mai bogate; gardurile vii şi pădurile dese contrastau cu nuanţele deschise ale pajiştilor de curînd cosite.

Într-o seară, Adèle, obosită de alergătura de-o după-amiază întreagă după căpşuni în Hay Lane, se culcase o dată cu soarele. După ce-am văzut-o adormită, am părăsit-o şi m-am dus în grădină.

Era cel mai minunat ceas al zilei : „Ziua-şi risipise focurile-ncinse“ şi roua cădea, proaspătă, pe pajiştile însetate şi pe culmile uscate de arşiţă. Acolo unde soarele coborîse ca o fiinţă de rînd — lipsit de alaiul norilor — se-ntindea o purpură măreaţă ce-ardea într-un singur punct, pe un pin de munte cu scînteieri de nestemate roşii şi vîlvătăi de cuptoare, răspîndindu-se în înalt şi-n lături, din ce în ce mai stins, pe-o jumătate de cer. Şi răsăritul şi-arăta farmecul lui de-un albastru-închis, împodobit doar de bijuteria modestă a unei stele singuratice... În curînd avea să se arate luna ce se păstra încă ascunsă sub zare.

Mă plimbai un timp şi deodată se strecură pînă la mine, de la vreo fereastră, aroma subtilă şi bine cunoscută a unei havane. M-am uitat şi-am observat că fereastra bibliotecii era întredeschisă. Ştiam că de acolo toate mişcările mele puteau fi urmărite şi de aceea am pornit spre livadă. Nu exista pe lume colţ mai ferit şi mai încîntător. Într-o parte, un zid foarte înalt o despărţea de curte, iar în cealaltă era străjuită de o alee de fagi. În fund, doar un gard dărîmat o despărţea de cîmpurile singuratice ; o alee întortocheată, mărginită de dafini, ducea la pîrleaz, şi la capătul ei se-nălţa un uriaş castan de India, sub coroana căruia se afla o bancă. Aci puteai rătăci fără să fii văzut. De pe copaci cădea roua, tăcerea domnea peste întinsuri, întunericul creştea şi mi se părea că aş fi putut rămîne acolo pentru vecie. Pe cînd păşeam prin mijlocul florilor şi pomilor roditori într-un colţ mai depărtat al livezii, luminat acum de razele lunii mai mult decît toate locurile dimprejur, mă oprii deodată ; nu pentru că aş fi auzit sau zărit ceva, dar pentru că din nou îmi pătrunsese în nări acea aromă cunoscută.

Păduceii, lemnul-Domnului, iasomia, garoafele şi trandafirii îşi închinaseră de mult jertfele de smirnă şi tămîie ; mireasma aceasta nouă nu era nici a copacilor, nici a florilor. Ştiam bine că vine de la havana domnului Rochester. Iscodii cu ochii în jurul meu şi trăsei cu urechea. Văzui pomii încărcaţi de roade date-n pîrg. Auzii trilurile privighetorii în pădurea ce se-ntindea la vreo jumătate de milă, dar nu zării nici o umbră omenească şi nu deslușii nici un zgomot de paşi. Dar aroma devenea mereu mai puternică : trebuia să fug. Pornii spre portiţă şi-n clipa

aceea îl văzui pe domnul Rochester intrînd. Mă trăsei în umbra iederii. „N-o să stea mult — îmi zisei — o să se întoarcă iute la castel şi dacă stau liniştită n-o să mă vadă."

Dar nu — noaptea i se părea tot atît de frumoasă şi străvechea grădină, tot atît de atrăgătoare ca şi mie. Se plimba ridicînd crăcile agrişilor, ca să privească fructele mari cît prunele, culegea cîte o cireaşă coaptă, sau se apleca deasupra unei tufe înflorite, fie ca să-i soarbă mireasma, fie ca să admire mărgelele de rouă de pe petale. Un cărăbuş trecu bîzîind pe lîngă mine şi se aşeză pe iarbă la picioarele domnului Rochester. El îl văzu şi se aplecă să-l privească.

„Acum — gîndii — stă cu spatele la mine şi e ocupat: umblînd încet poate c-aş reuşi să mă strecor fără să mă bage de seamă."

Mergeam pe o margine de pajişte ferindu-mă să calc pe pietrişul aleii care m-ar fi putut trăda cu scîrţîitul lui. Domnul Rochester se afla la un yard sau doi de locul pe unde trebuia să trec şi părea cu totul preocupat de cercetarea gîzei. „Am să izbutesc", gîndii eu. În clipa cînd trecui peste umbra lui lungă, proiectată asupra grădinii de luna care nu se înălţase încă pe boltă, îmi zise liniştit, fără să se întoarcă:

— Jane, vino puţin încoace, să vezi individul ăsta.

Nu făcusem nici un zgomot; el n-avea ochi la spate, oare putea umbra lui să mă simtă? Mai întîi am tresărit, apoi m-am apropiat.

— Ia uită-te ce aripi are, îmi zise el. Îmi aduc aminte de insectele din Indiile Occidentale. Rareori vezi în Anglia un hoinar de noapte atît de mare şi de vesel. Na! Uite că a zburat!

Insecta bîzîi scurt şi dispăru. Voiam să mă depărtez şi eu, cam încurcată, dar domnul Rochester veni după mine şi, cînd ajunserăm lîngă portiţă, îmi zise:

— Întoarce-te. Pe o noapte atît de frumoasă, ar fi păcat să te închizi în odaie şi nimeni nu-i bucuros să se culce cînd apusul soarelui se întîlneşte în felul ăsta cu răsăritul lunii.

Unul din defectele mele e că, uneori, deşi limba mea e gata să răspundă, mă poticnesc totuşi în chip jalnic cînd

vreau să formulez o scuză. Poticneala asta mi se-ntîmplă aproape totdeauna în momente critice, cînd un cuvînt potrivit sau o scuză plauzibilă ar fi de ajuns să mă scoată din încurcătură. N-aş fi vrut să mă plimb la ceasul acela singură cu domnul Rochester, în livada plină de umbre, dar nu găseam nici un pretext ca să mă despart de el. Îl urmai cu paşi tîrşiţi, în vreme ce gîndurile îmi zumzăiau în cap căutînd un prilej de scăpare ; el era însă atît de stăpînit şi de serios, că-mi fu ruşine de toată neliniştea mea. Răul — dacă exista vreunul — părea a fi numai în mine ; cugetul domnului Rochester n-avea ştiinţă de aşa ceva şi era netulburat.

— Jane, îmi zise el, după ce trecuserăm de aleea de dafini, îndreptîndu-ne spre pîrleaz şi spre castanul de India, nu-i aşa că e plăcut vara la Thornfield ?

— Da, domnule.

— Probabil că te simţi oarecum ataşată de casa asta, dumneata, care ştii să vezi frumuseţile firii şi îndrăgeşti lucrurile.

— Da, e adevărat, mă simt legată de Thornfield.

— Şi cu toate că nu înţeleg cum, am băgat de seamă că ai o oarecare dragoste de nebunatica aia mică de Adèle şi chiar pentru buna doamnă Fairfax.

— Da, domnule, le iubesc pe amîndouă, deşi pe fiecare în alt chip.

— Şi ţi-ar părea rău să te desparţi de ele ?

— Da.

— Păcat ! zise dînsul. Apoi oftă şi tăcu.

— Aşa-i totdeauna în viaţă, urmă el după o vreme : nici nu te-ai aşezat bine într-un loc plăcut şi un glas îţi porunceşte să te ridici şi să pleci, căci s-a sfîrşit ceasul de odihnă.

— Trebuie să plec, domnule ? întrebai eu. Trebuie să părăsesc Thornfieldul ?

— Cred că da, Jane. Îmi pare rău, Janet, dar cred că într-adevăr va trebui.

Era o lovitură grea, dar nu mă lăsai doborîtă.

— Bine, domnule ; în clipa cînd va sosi porunca, voi fi gata de plecare.

— A sosit ; sînt silit să ţi-o dau chiar deseară.

— Aşadar vă căsătoriţi, domnule ?

— Exact ! În-toc-mai ! Cu iscusința dumitale obișnuită ai și priceput.

— Și... în curînd ?

— Foarte curînd, dra... adică domnișoară Eyre. Îți amintești, Jane, cînd prima oară, datorită mie sau zvonului, ai înțeles limpede că am de gînd să-mi vîr gîtul de holtei bătrîn în lațul blagoslovit, să intru în sfînta stare a căsătoriei — într-un cuvînt să strîng pe domnișoara Ingram la piept (cele două brațe ale mele abia mi-ar ajunge ; dar la urma urmei, pentru o făptură atît de neasemuită cum e frumoasa mea Blanche, niciodată n-ai prea multă putere). Ei bine ! Cum spuneam... Dar, Jane, nu cumva întorci capul, uitîndu-te după cărăbuși ? Acela pe care l-ai văzut, fetițo, era un gîndăcel cuminte care s-a întors repede acasă. Voiam numai să-ți amintesc că ai fost prima care mi-ai spus, cu acea cumpătare pe care o admir la dumneata, cu acea prevedere, acea băgare de seamă și umilință care se potrivesc cu situația dumitale, că dacă m-aș însura cu domnișoara Ingram ar fi mai bine ca dumneata și micuța Adèle să plecați de aici. Trec peste jignirea pe care ai adus-o firii iubitei mele prin această sugestie și chiar am să încerc s-o uit cînd vei fi departe de aici, Janet. N-o să-mi amintesc decît de cumințenia unui sfat pe care voiam să-l transform într-un principiu călăuzitor. Adèle trebuie să se ducă la pension, iar dumneata, domnișoară Eyre, trebuie să-ți cauți alt post.

— Da, domnule, am să dau numaidecît un anunț în ziare. Pînă atunci cred... Aveam de gînd să adaug : „Cred că pot rămîne aici pînă îmi găsesc un nou adăpost“. Dar m-am oprit, simțind că nu trebuia să risc a rosti o frază lungă, căci nu mai eram stăpînă pe glasul meu.

— Într-o lună, nădăjduiesc să fiu mire, urmă domnul Rochester, și între timp să-ți caut chiar eu o slujbă și un adăpost.

— Vă mulțumesc, domnule. Îmi pare rău că vă dau...

— Oh, nu-i nevoie să te scuzi. Socot că cine-și îndeplinește atît de bine datoriile, cum faci dumneata, are dreptul să ceară mici servicii celui în slujba căruia a fost. De altfel, eu am și auzit pe viitoarea mea soacră vorbind despre un loc care cred că ți-ar conveni ; e vorba de educația celor cinci fete ale doamnei Dionysius O'Gall din Bitter-

nutt-Lodge, Connaught în Irlanda. Cred c-o să-ţi placă Irlanda: se zice că locuitorii de-acolo sînt foarte inimoşi.

— E tare departe, domnule.

— Ce-ţi pasă! O fată deşteaptă ca dumneata nu se sinchiseşte de-o călătorie lungă.

— Nu călătoria mă nelinişteşte, ci depărtarea; şi pe urmă marea o să mă despartă de...

— De ce, Jane?

— De Anglia, de Thornfield şi...

— Şi...

— De dumneavoastră, domnule.

Am spus asta aproape fără să vreau şi la fel de fără voie mă podidiră lacrimile. Totuşi, nu plîngeam destul de tare ca să fiu auzită. Îmi stăpîneam hohotele. Gîndul la doamna O'Gall din Bitternutt-Lodge îmi îngheţa sufletul, dar mai puţin decît gîndul la valurile ce-aveau să tălăzuiască veşnic între mine şi cel alături de care păşeam acum; dar cu mult mai dureroasă decît sufletul meu era imaginea acelui ocean şi mai întins — bogăţia, starea socială, obiceiurile — ce se-aşezase între mine şi cel pe care-l iubeam în chip atît de sincer şi puternic.

— E foarte departe, reluai eu.

— Fireşte. Şi după ce ai să ajungi la Bitternutt-Lodge, Connaught, în Irlanda, n-am să te mai văd niciodată, Jane, asta-i sigur. N-o să mă duc niciodată în Irlanda, fiindcă nu-mi prea place ţara aceea. Noi am fost prieteni buni, nu-i aşa, Jane?

— Da, domnule.

— Şi cînd prietenii au ajuns în ajunul despărţirii, le place să-şi petreacă împreună puţina vreme ce le mai rămîne. Hai să vorbim liniştiţi vreo jumătate de ceas despre această călătorie şi despre despărţirea noastră, în vreme ce stelele îşi încep scînteietoarea lor viaţă. Uite castanul sălbatic de India, iată banca de la rădăcina lui bătrînă. Astă-seară o să stăm aici, cu toate că nu vom mai sta niciodată aşa unul lîngă altul.

M-a ajutat să mă aşez, apoi s-a aşezat şi el.

— Irlanda e departe, Janet, şi îmi pare rău că micuţa mea prietenă trebuie să facă o călătorie atît de obositoare. Dar n-am încotro. Ce pot face?... Jane, ţii la mine? Ce crezi?

Nu puteam îndrăzni să dau nici un răspuns : mi se oprise inima.

— Eu, zise el, simt uneori ceva ciudat pentru dumneata. Mai ales cînd stai aşa lîngă mine, ca acum, mi se pare că am undeva sub coastele din stînga o coardă nevăzută, strîns legată şi straşnic înnodată de una asemănătoare aşezată în aceeaşi parte a delicatei dumitale făpturi. Iar dacă un braţ de mare răscolit de furtuni şi două sute de mile de pămînt vor ajunge să ne despartă, mă tem că această coardă comună să nu se rupă şi am un fel de presimţire că atunci aş sîngera înăuntrul meu. Cît despre dumneata, ai să mă uiţi.

— Niciodată, domnule ; ştiţi...

Îmi fu cu neputinţă să continui.

— Jane, auzi cum cîntă privighetoarea aceea în pădure ? Ascultă !

Ascultam şi plîngeam cu sughiţuri, căci nu-mi mai puteam stăpîni durerea şi eram nevoită să plec capul sub povara cumplită a unei suferinţi de neîndurat. Cînd vorbii iarăşi, n-o făcui decît pentru a-mi arăta dorinţa arzătoare de a nu mă fi născut şi de a nu fi venit niciodată la Thornfield.

— Fiindcă-ţi pare rău că-l părăseşti ? mă întrebă domnul Rochester.

Suferinţa şi dragostea îmi stîrniseră o puternică tulburare ce se străduia să pună pe de-a-ntregul stăpînire pe mine, sugerîndu-mi că am dreptul de a trăi, de a învinge obstacolele, de a mă înălţa şi de a izbîndi în cele din urmă ; da — şi de a vorbi.

— Mă doare că părăsesc Thornfieldul ! Iubesc Thornfieldul ! Îl iubesc pentru că aici am trăit o viaţă plină şi încîntătoare — cîteodată cel puţin. Aici n-am fost înjosită. Sufletul nu mi s-a împietrit. N-am fost îngropată alături de cugetele inferioare, n-am fost îndepărtată de la ceea ce-i luminos, înalt şi plin de energie. Am vorbit faţă în faţă cu ceea ce cinstesc, cu ceea ce mă încîntă — cu o minte originală, puternică şi cuprinzătoare. V-am cunoscut, domnule Rochester, şi mă cuprinde groaza şi neliniştea cînd mă gîndesc că trebuie neapărat să mă despart pentru totdeauna de dumneavoastră. Îmi dau seama

că trebuie să plec şi e ca şi cînd mi-aş da seama că trebuie să mor.

— De unde vezi dumneata că trebuie? întrebă brusc dînsul.

— De unde? Mi-aţi arătat chiar dumneavoastră, domnule.

— Cum anume?

— Vorbindu-mi de domnişoara Ingram, nobila şi frumoasa dumneavoastră logodnică.

— Logodnica mea! Care logodnică? N-am nici o logodnică!

— Dar veţi avea.

— Da. Voi avea! Voi avea! zise dînsul strîngînd din dinţi.

— Atunci, trebuie să plec; aţi spus-o chiar dumneavoastră.

— Nu! Trebuie să rămîi! Îţi jur şi-mi voi ţine jurămîntul.

— Vă spun că trebuie să plec! răspunsei, aţîţată peste măsură. Credeţi că aş putea rămîne aici ca să ajung să nu mai însemn nimic pentru dumneavoastră? Credeţi că sînt un automat, o maşină care nu simte nimic şi pot îndura să mi se smulgă bucăţica de pîine de la gură şi să mi se verse picătura de apă vie din pahar? Credeţi că dacă sînt săracă, neînsemnată, urîtă şi mică, n-am suflet, şi n-am inimă? Vă înşelaţi! Am tot atîta suflet cît şi dumneavoastră şi tot atîta inimă. Şi dacă Dumnezeu mi-ar fi dăruit puţină frumuseţe, şi multă bogăţie, aş fi făcut ca despărţirea să fie pentru dumneavoastră tot atît de dureroasă pe cît este pentru mine acum! Ceea ce vă spun n-are nici o legătură cu obiceiurile şi convenţiunile, nici chiar cu trupul muritor; spiritul meu se adresează în această etapă spiritului dumneavoastră; e ca şi cînd amîndoi am fi păşit dincolo de moarte şi am sta la picioarele tronului ceresc, egali — aşa cum sîntem!

— Aşa cum sîntem acum! repetă domnul Rochester; aşa, adăugă el prinzîndu-mă în braţe, îngrămădindu-mă la pieptul lui şi apăsîndu-şi buzele pe ale mele. Aşa, Jane.

— Da, domnule, răspunsei. Şi totuşi nu; nu sîntem egali, fiindcă dumneavoastră sînteţi însurat, sau ca şi însurat, şi încă cu o femeie care vă e inferioară, pentru care

n-aveţi nici un fel de simpatie, pe care nu cred c-o iubiţi cu adevărat, căci v-am văzut şi v-am auzit rîzînd de ea! Eu aş dispreţui o astfel de legătură şi de aceea sînt mai bună decît dumneavoastră. Lăsaţi-mă să plec!

— Unde, Jane? În Irlanda?

— Da, în Irlanda. Acum am spus ce-aveam pe suflet şi mă pot duce oriunde.

— Jane, fii liniştită; nu te zbate ca o pasăre sălbatică prinsă în laţ, care de deznădejde îşi smulge penele.

— Nu sînt pasăre şi nu-s prinsă în nici un laţ; sînt un om liber, am voinţă şi mă slujesc de ea, ca să vă părăsesc.

Printr-un nou efort, îi scăpai din braţe şi rămăsei în picioare în faţa lui.

— Acea voinţă a dumitale îţi va hotărî destinul, spuse el. Îţi ofer mîna mea, inima şi partea cuvenită din tot ce am.

— Jucaţi o farsă de care nu pot decît să rîd.

— Îţi cer să-ţi petreci restul vieţii alături de mine, să fii al doilea eu al meu şi cea mai bună tovarăşă a mea pe pămînt.

— În privinţa asta, aţi şi făcut alegerea şi trebuie să vă ţineţi de ea.

— Jane, linişteşte-te cîteva clipe; eşti prea aprinsă. Am să stau şi eu liniştit.

O pală de vînd se-abătu de-a lungul aleii de dafini şi fremătă în crengile castanului, apoi se pierdu în depărtare. Cîntul privighetorii era singurul glas ce se mai auzea la acel ceas, şi ascultîndu-l începui să plîng din nou. Domnul Rochester şedea liniştit şi mă privea serios şi blînd; rămase mut cîtăva vreme, dar în cele din urmă îmi zise:

— Vino lîngă mine, Jane, să încercăm să ne lămurim şi să ne înţelegem.

— Nu voi mai veni niciodată lîngă dumneavoastră; m-am smuls de acolo şi nu mai e cu putinţă să revin.

— Dar, Jane, te chem ca pe o soţie, căci numai cu tine vreau să mă însor.

Tăcui. Credeam că-şi bate joc de mine.

— Hai, Jane, vino-ncoace!

— Logodnica dumneavoastră e între noi și ne desparte.

El se ridică și dintr-un pas fu lîngă mine.

— Logodnica mea e aici, zise el, strîngîndu-mă din nou la piept; logodnica mea e aici, pentru că e egalul și semenul meu. Jane, vrei să te măriți cu mine?

Nu răspunsei și iarăși mă străduii să mă smulg din strînsoare, căci încă eram neîncrezătoare.

— Te îndoiești de mine, Jane?

— Cu desăvîrșire.

— N-ai încredere în mine?

— De fel.

— Mă socoți deci un mincinos? întrebă el cu patimă. Micuță neîncrezătoare, o să te conving. O iubesc eu pe domnișoara Ingram? Nu. Și tu știi că-i așa. Mă iubește ea pe mine? Nu. M-am străduit și-am dovedit-o. Am răspîndit zvonul că averea mea nu-i nici măcar o treime din ce se credea și am făcut așa ca zvonul să ajungă pînă la dînsa. După aceea m-am dus să văd urmarea: și ea și maică-sa m-au primit cît se poate de rece. Nu vreau, nu pot să mă însor cu domnișoara Ingram. Pe tine, făptură ciudată și parcă nepămînteană, pe tine te iubesc cum îmi iubesc propria-mi ființă. Pe tine, săracă, neînsemnată, mică și urîtă cum ești, te rog fierbinte să fii soția mea.

— Cum, eu? izbucnii deodată, căci văzîndu-i seriozitatea și mai ales lipsa de politețe, începeam să-l cred sincer. Pe mine, care n-am prieteni, afară de dumneavoastră — dacă-mi sînteți într-adevăr prieten — pe mine care n-am nici un ban decît ceea ce mi-ați dat dumneavoastră?

— Pe tine, Jane; trebuie să fii a mea, cu totul a mea. Vrei? Spune-mi da, repede.

— Domnule Rochester, întorceți-vă cu fața spre lună și lăsați-mă să vă privesc.

— De ce?

— Pentru că vreau să vă citesc gîndurile. Întorceți-vă!

— Bine! Nu vei putea citi pe chipul meu mai mult decît pe o pagină mototolită și sfîșiată. Citește, dar grăbește-te, căci sufăr.

Chipul îi era foarte tulburat și aprins, trăsăturile-i erau contractate și în ochi îi jucau luciri ciudate.

— Oh, Janet, exclamă el, mă chinuieşti ! Privirea asta cercetătoare — deşi-i mărinimoasă şi sinceră — mă chinuieşte cumplit.

— Cum se poate ? Dacă sînteţi sincer şi dacă ceea ce îmi oferiţi e adevărat, nu pot simţi pentru dumneavoastră decît recunoştinţă şi devotament, iar astea nu chinuiesc.

— Recunoştinţă ! exclamă el. Apoi adăugă cu înfocare : Jane, nu sta mult pe gînduri. Spune-mi : Edward — zi-mi pe nume — primesc să-ţi fiu soţie.

— Vorbiţi serios ? Mă iubiţi într-adevăr şi vreţi să vă căsătoriţi cu mine ?

— Da, şi dacă e nevoie de jurămînt ca să te mulţumesc, jur !

— Atunci, domnule, mă voi căsători cu dumneavoastră.

— Spune-mi Edward, micuţa mea soţie.

— Dragă Edward !

— Vino lîngă mine, vino aproape de tot, zise el. Apoi adăugă încet, vorbindu-mi la ureche, pe cînd obrazul lui se lipea de al meu : Fă-mă fericit şi am să te fac şi eu fericită. Dumnezeu să mă ierte, adăugă el după un răstimp, dar nimeni să nu se amestece ; o am şi o s-o păstrez.

— N-are cine să se amestece, domnule. Eu n-am rude care ar putea interveni.

— E cum nu se poate mai bine, zise el.

Dacă l-aş fi iubit mai puţin, aş fi observat în privirea şi glasul lui o înflăcărare sălbatică. Dar, stînd lîngă el, trezită din acel vis rău al despărţirii, chemată în raiul unei uniri fericite, nu mă puteam gîndi decît la bucuria ce-mi era dat s-o sorb din plin.

Mă întreba într-una : „Eşti fericită, Jane ?“ şi eu îi răspundeam mereu : „Da.“ Apoi şoptea încet : „Da, da... O să ispăşesc... O să ispăşesc... N-am găsit-o fără prieteni, fără bucurii şi cu inima îngheţată ? O s-o ţin lîngă mine, s-o îndrăgesc şi s-o mîngîi. Nu-i dragoste în sufletul meu ? Nu-i statornicie în hotărîrile mele ? O să-mi ispăşesc greşelile înaintea judecăţii lui Dumnezeu. Ştiu că ziditorul binecuvîntează fapta mea. Puţin îmi pasă ce crede lumea. Sfidez părerea oamenilor.“

Dar cînd se pogorî întunericul ? Luna încă nu apusese de-a binelea şi eram amîndoi în beznă ; mă aflam atît de aproape de stăpînul meu şi totuşi cu greu îi desluşeam

trăsăturile. Şi cine chinuia acum castanul făcîndu-l să freamăte? Se zbătea şi gemea în timp ce vîntul vîjîia prin tufele de dafini şi năvălea asupra noastră.

— Trebuie să intrăm în casă, zise domnul Rochester. Se schimbă vremea; aş fi stat cu tine aici pînă dimineaţă, Jane.

„Şi eu", mă gîndii. Aş fi spus-o poate, dacă un fulger galben n-ar fi ţîşnit dintr-un nor către care priveam şi un bubuit puternic însoţit de o trosnitură cumplită nu i-ar fi urmat. Nu mă gîndii decît să-mi ascund ochii uluiţi la pieptul domnului Rochester.

Începu o ploaie cu găleata. Străbăturăm în fugă aleea şi cîmpul, dar încă înainte de a ajunge la prag eram uzi pînă la piele. În hol, domnul Rochester îmi scoase şalul şi-mi scutură apa din părul desfăcut; tocmai atunci doamna Fairfax ieşi din odaie. La început nici eu, nici domnul Rochester n-am zărit-o. Lampa era aprinsă; ceasul arăta aproape miezul nopţii.

— Grăbeşte-te să-ţi schimbi veşmintele, îmi zise dînsul, şi acum bună seara, bună seara, iubita mea.

Mă sărută de cîteva ori. Cînd mă despărţii de el, privii în sus, o văzui pe văduvă, palidă, gravă şi uimită. I-am zîmbit numai şi-am alergat sus pe scări. „O să se lămurească în curînd", mă gîndii. Totuşi, cînd ajunsei în odaia mea, gîndul că ea ar fi putut da, fie şi numai pentru o clipă, un tîlc vinovat celor văzute mă duru; dar după puţină vreme, bucuria şterse orice alt sentiment; şi oricît de puternic ar fi şuierat vîntul, oricît de apropiat şi asurzitor ar fi fost tunetul, oricît de dese şi orbitoare fulgerele, oricît de cumplit potopul care se revărsă în cele două ceasuri de furtună, n-am simţit nici un fel de teamă, ci numai o slabă emoţie. Domnul Rochester veni de trei ori să-mi bată la uşă ca să mă întrebe dacă sînt trează şi liniştită. Asta era o mîngîiere care-mi dădea putere împotriva oricărei vrăjmăşii.

A doua zi dimineaţă, înainte de a mă coborî din pat, micuţa Adèle veni în goană în odaia mea şi-mi spuse că marele castan din fundul livezii fusese trăsnit astă-noapte şi năruit pe jumătate.

CAPITOLUL XXIV

M-AM SCULAT ŞI, ÎN VREME CE mă-mbrăcam, chibzuiam la întîmplările din ajun, întrebîndu-mă dacă nu era cumva un vis. N-am putut fi deplin încredinţată de adevărul lor decît după ce l-am văzut din nou pe domnul Rochester şi l-am auzit repetîndu-mi făgăduielile, spunîndu-mi din nou cuvinte de dragoste.

Pe cînd mă pieptănam, mă privii în oglindă şi băgai de seamă că nu mai eram urîtă : în trăsăturile chipului meu se arăta nădejdea şi în culorile obrazului dragostea de viaţă ; ochii păreau a fi privit într-o fîntînă a bucuriei şi a fi împrumutat strălucirea undelor ei străvezii. De multe ori mă ferisem să-mi privesc stăpînul, temîndu-mă că privirile mele nu-i vor fi pe plac ; astăzi puteam ridica privirea spre el fără să mă tem că înfăţişarea mea i-ar putea răci simţămintele. Pusei o rochie de vară simplă, de culoare deschisă ; mi se păru că niciodată un veşmînt

nu-mi venise mai bine, pentru că niciodată nu fusesem atît de fericită.

Cînd am coborît în sala cea mare, n-am fost de loc uimită văzînd că furtunii din ajun îi urmase o frumoasă dimineață de iunie și că, prin ușa deschisă, pătrundea o adiere proaspătă și parfumată. Cînd eu eram atît de fericită, natura trebuia să fie și ea plină de voioșie. O biată cerșetoare însoțită de un copil, amîndoi palizi și zdrențuiți, veneau pe alee înspre castel; am fugit în întîmpinarea lor și le-am dat toți banii pe care-i aveam la mine, trei sau patru șilingi; buni sau răi, toți trebuiau să ia parte la fericirea mea. Ciorile cîrîiau și păsări vesele cîntau, dar nimic nu era atît de vesel, nici atît de mlădios ca sufletul meu copleșit de bucurie.

Doamna Fairfax își arătă la fereastră chipul mîhnit, și-mi zise cu gravitate :

— Domnișoară Eyre, vrei să vii să mănînci ?

Cît ținu micul dejun, purtarea ei fu rezervată și rece; dar nu puteam să-i risipesc atunci amăgirea. Trebuia să aștept ca toate să fie lămurite de stăpînul meu și trebuia deci ca și dînsa să aștepte. Mîncai ce putui, apoi mă grăbii să mă urc în odaia mea. O întîlnii pe Adèle, care ieșea din sala de studii.

— Unde te duci ? o întrebai eu. E ora lecției.

— Domnul Rochester mi-a spus să mă duc în odaia copiilor.

— Și unde-i dînsul acum ?

— Acolo, îmi răspunse ea, arătîndu-mi odaia din care ieșise.

Intrai și-l găsii într-adevăr acolo.

— Vino să-mi spui bună dimineața ! îmi strigă el.

Înaintai veselă. De data asta nu mă aștepta un simplu cuvînt rece sau chiar o strîngere de mînă, ci o îmbrățișare și o sărutare. Mi se păru firesc; mi se păru încîntător să fiu iubită și mîngîiată de el.

— Jane, în dimineața asta ești plină de prospețime, zîmbitoare și drăguță, zise domnul Rochester, da, într-adevăr drăguță. Aceasta să fie micuța zînă palidă pe care o cunoșteam ? Grăuntele meu de muștar ? Fetița asta cu chip însorit, cu gropițe în obraji, cu păr castaniu catifelat și ochi căprui, strălucitori ?

Ochii mei sînt verzi, cititorule, dar trebuie iertată această greşeală ; se pare că — pentru dînsul — îşi schimbaseră culoarea.

— Da, domnule, e Jane Eyre.

— Care o să fie în curînd Jane Rochester, adăugă dînsul ; peste patru săptămîni, Janet, nici o zi mai mult. Ai auzit ?

Auzeam, dar nu puteam încă înţelege bine : eram ameţită. Simţămîntul pe care mi-l trezise vestea aceasta era ceva mult mai puternic decît bucuria — ceva care uluia şi fermeca totodată, cred că ceva vecin cu spaima.

— Ai roşit şi acum eşti albă la faţă, Jane. De ce ?

— Pentru că mi-aţi dat un nume nou : Jane Rochester, şi mi s-a părut atît de ciudat...

— Da, doamna Rochester, spuse el, tînăra doamnă Rochester, mireasa lui Fairfax Rochester.

— Nu se poate, domnule ; pare cu neputinţă. Fericirea deplină nu-i hărăzită oamenilor pe lumea asta şi soarta mea nu poate fi diferită de a celorlalţi semeni ai mei. A-mi închipui că asupra mea se poate pogorî atîta fericire înseamnă să cred într-o poveste cu zîne, să visez cu ochii deschişi.

— Iar eu pot şi voi împlini acel vis. Voi începe chiar astăzi. Azi dimineaţă am scris bancherului meu din Londra să-mi trimită nişte bijuterii pe care le are în păstrare şi care au aparţinut totdeauna stăpînilor Thornfieldului. Peste o zi sau două nădăjduiesc să ţi le răstorn în poală, căci vreau să te bucuri de toate favorurile şi de toate atenţiile pe care le-aş acorda fiicei unui mare senior, dacă m-aş căsători cu ea.

— Oh, domnule ! Nu vă gîndiţi la giuvaericale ! Nu-mi place să aud vorbindu-se de asta. Bijuterii pentru Jane Eyre ! Mi se pare ciudat şi nefiresc : aş prefera să nu le am.

— Voi pune eu însumi în jurul gîtului tău şiragul de diamante şi-ţi voi aşeza diadema pe frunte, unde va sta de minune, căci firea şi-a pus pecetea nobleţei pe fruntea asta, Jane. Vreau să împodobesc cu brăţări aceste încheieturi plăpînde şi să pun inele în aceste degete de zînă.

— Nu, nu, domnule ! Gîndiţi-vă la altceva ; nu-mi mai vorbiţi de asta şi, mai ales, nu-mi mai vorbiţi aşa. Nu-mi

vorbiţi ca unei adevărate frumuseţi ; sînt o guvernantă urîtă, guvernanta dumneavoastră urîtă ca o quakeră.

— Pentru mine eşti frumoasă, eşti tocmai frumuseţea pe care-o doreşte inima mea, gingaşă şi aeriană.

— Vreţi să spuneţi firavă şi ştearsă... Visaţi, domnule, sau vă bateţi joc. Pentru numele lui Dumnezeu, nu fiţi ironic !

— Am să silesc întreaga lume să te recunoască drept o frumuseţe, adăugă el.

Stînjeneala mea creştea auzindu-l vorbind astfel : mi se părea că vrea să se înşele singur, sau să mă amăgească pe mine.

— O voi îmbrăca pe Jane a mea în atlazuri şi dantelă, urmă el, îi voi pune trandafiri în păr şi voi acoperi capul iubitei mele cu un voal fără de preţ.

— Atunci n-o să mă mai recunoaşteţi, domnule ; n-am să mai fiu Jane Eyre a dumneavoastră, ci o maimuţă travestită în straie de arlechin, o gaiţă acoperită cu pene de împrumut. Aş fi mai puţin mirată să vă văd pe dumneavoastră, domnule Rochester, îmbrăcat în straie de actor, decît pe mine într-o rochie de curte ; şi totuşi nu vă spun că sînteţi frumos, deşi vă iubesc mult de tot, prea mult ca să vă linguşesc. Nu căutaţi nici dumneavoastră să-mi adresaţi laude deşarte.

Urmă să vorbească pe acelaşi ton, fără să-mi ia în seamă rugămintea.

— Chiar azi am să te duc cu trăsura la Millcote, să-ţi alegi cîteva rochii. Ţi-am spus că peste patru săptămîni vom fi căsătoriţi. Cununia o să se facă în linişte, în biserica de acolo din vale şi apoi numaidecît am să te duc pe sus la oraş. După o scurtă şedere, o să-mi duc comoara în ţinuturile mai apropiate de soare, în viile franceze şi pe cîmpiile Italiei ; o să vadă tot ce-a rămas vestit din istoria veche şi vremurile moderne ; o să guste viaţa oraşelor ; o să se preţuiască printr-o comparaţie dreaptă cu ceilalţi.

— O să călătoresc ?... şi cu dumneavoastră, domnule ?

— Ai să petreci cîtăva vreme la Paris, Roma şi Neapole, la Florenţa, Veneţia, Viena ; toate ţările pe care le-am colindat eu vor fi străbătute şi de tine ; unde a lovit copita mea, va păşi piciorul tău de silfidă. Acum

zece ani am colindat Europa. Eram pe jumătate nebun de scîrbă, de ură, de furie, ca și cei care mă însoțeau; de data asta, lecuit și purificat, o voi cutreiera împreună cu îngerul și bucuria mea.

Am rîs, auzindu-l vorbind astfel.

— Nu sînt un înger și n-o să fiu cît voi trăi; n-o să fiu decît eu însămi. Domnule Rochester, nu trebuie să pretindeți și nu trebuie să vă așteptați a afla ceva ceresc în mine, căci nu veți afla, tot așa cum nici eu nu voi afla în dumneavoastră; de altminteri nici nu mă aștept la una ca asta.

— Dar ce te aștepți să găsești la mine?

— Poate că o vreme veți fi ca acum, dar asta n-o să țină mult; pe urmă vă veți domoli; apoi veți fi un om cu toane; după care veți deveni morocănos și-mi va fi tare greu să vă fiu pe plac; dar vă veți deprinde cu mine, o să vă plac poate din nou — *să vă plac*, nu spun *să mă iubiți*. Cred că dragostea dumneavoastră se va stinge peste șase luni, sau poate și mai puțin. Am citit în cărțile scrise de bărbați că ăsta-i cel mai lung timp căruia-i poate rezista ardoarea unui soț. Dar la urma urmei, nădăjduiesc că nu voi fi niciodată nesuferită dragului meu stăpîn, ca tovarășă și prietenă.

— Nesuferito! Să-mi placi din nou! Eu știu că te voi iubi totdeauna și te voi face să mărturisești nu numai că-mi *placi*, ci că te *iubesc* — cu fidelitate, cu căldură și cu statornicie.

— Dar dumneavoastră nu aveți toane, domnule?

— Cu femeile la care-mi place numai chipul sînt mai rău decît diavolul, cînd descopăr că n-au nici suflet, nici inimă, cînd se arată josnice, serbede, poate chiar proaste, grosolane și rele; dar față de o privire curată, o vorbire sinceră, un suflet de văpaie, o fire ce se încovoaie dar nu se frînge, mlădioasă și statornică, flexibilă și dîrză totodată, rămîn de-a pururi credincios și iubitor.

— Ați întîlnit vreodată o astfel de fire, domnule? Ați iubit vreodată o astfel de femeie?

— O iubesc acum.

— Dar înaintea mea, dacă într-adevăr eu corespund în vreun fel pretențiilor dumneavoastră atît de înalte...

— N-am întîlnit niciodată femei care să-ți semene, Jane. Îmi placi și mă stăpînești; pari că ești supusă și admir iscusința cu care faci asta. Cînd răsucesc pe degete o jurubiță de mătase, simt în brațe un fior ce merge pînă la inimă. Ei bine, tot astfel mă simt cucerit de tine și înrîurirea ta e mai alinătoare decît ți-o pot spune, starea asta cuprinde mai multă vrajă decît oricare izbîndă. De ce zîmbești, Jane? Ce înseamnă înfățișarea asta schimbată pe care n-o pricep?

— Mă gîndeam, domnule (iertați-mă, e un gînd ce s-a născut fără voia mea) mă gîndeam la Hercule și Samson, și la cele care i-au fermecat...

— Și tu, zînă mică...

— Tăceți, domnule! Nu-i mai multă înțelepciune în cuvintele dumneavoastră decît în faptele acelor domni de care-am pomenit adineauri. Totuși, cred că dacă ar fi fost căsătoriți, asprimea bărbatului ar fi întrecut fără îndoială duioșia adoratorului și mă tem ca nu cumva tot așa să se petreacă lucrurile și cu dumneavoastră. Aș vrea să știu ce o să-mi răspundeți peste un an, dacă o să vă cer un hatîr pe care nu v-ar conveni sau nu v-ar face plăcere să mi-l îndepliniți.

— Cere-mi acum ceva, Janet, cel mai mic lucru; doresc să fiu rugat.

— Chiar vreau, domnule; cererea e gata.

— Vorbește! Dar dacă mă privești și dacă zîmbești așa, voi fi silit să-ți făgăduiesc dinainte, ceea ce ar fi o nebunie din partea mea.

— Nicidecum, domnule! Cer doar atît: nu trimiteți după giuvaere și nu mă încununați cu trandafiri; ar fi ca și cum ați împodobi cu o broderie de aur batista aceea obișnuită pe care o aveți în mînă.

— Ba ar însemna să încerc să împodobesc aurul cel mai curat, știu; de aceea cererea îți va fi împlinită: deocamdată am să contramandez ordinul trimis bancherului meu. Însă nu mi-ai cerut încă nimic: ai rugat numai să ți se ia înapoi un dar. Mai încearcă o dată.

— Atunci vă rog să-mi satisfaceți curiozitatea foarte ațîțată de un anumit lucru.

Păru că se tulbură.

— Cum, cum? zise el repede. Curiozitatea e un lucru primejdios; din fericire, n-am jurat să-ţi satisfac oricare cerere...

— Nu poate fi nici o primejdie dacă-mi răspundeţi, domnule.

— Vorbeşte, Jane; dar aş prefera să-mi dau jumătate din avere decît să răspund întrebării ăsteia simple, de care e legată, poate, o taină.

— Cum, rege Ahasverus? Ce nevoie am eu de jumătate din averea dumneavoastră? Credeţi că sînt un cămătar care vrea să-şi investească banii în moşii? Aş fi de o mie de ori mai fericită dacă m-aş bucura de întreaga dumneavoastră încredere. Nu-mi veţi refuza încrederea, de vreme ce îmi daţi şi dragostea, nu-i aşa?

— Jane, eşti cea mai în măsură să-mi cunoşti toate tainele ce merită să fie cunoscute; dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu-ţi dori o povară inutilă. Nu rîvni otrava şi nu deveni dintr-o dată o Evă.

— De ce nu, domnule? Adineauri mi-aţi spus cît de mult vă place să fiţi înfrînt şi cît de drag vă e să vă lăsaţi convins. Nu credeţi că aş face bine să profit de această mărturisire, şi să încep să vă linguşesc, să vă rog fierbinte, să plîng şi să fiu urîcioasă chiar, dacă e nevoie, numai ca să-mi încerc puterea?

— Te desfid să faci o astfel de încercare. Prefă-te, încearcă să minţi şi jocul o să înceteze numaidecît.

— Aşa? Atunci, domnule, renunţaţi cu uşurinţă. Dar ce întunecată vă e acum privirea! Sprîncenele vi-s groase de un deget şi fruntea aminteşte de o imagine dintr-o uimitoare poezie: „Un trăsnet îngrămădit într-o coloană albastră“. Bănuiesc că asta e înfăţişarea dumneavoastră de om însurat, domnule.

— Iar dacă asta va fi înfăţişarea *ta* de femeie măritată, atunci eu, ca un bun credincios creştin ce mă aflu, va trebui s-o rup degrabă cu un spiriduş sau o salamandră. Dar ce ai să-mi ceri tu, făptură mititică? Dă-i drumul!

— Vedeţi, nu mai sînteţi nici măcar politicos! dar preţuiesc mai mult sinceritatea, chiar dacă e brutală, decît măgulirile. De altfel, prefer să fiu o făptură mititică decît un înger. Iată ce am să vă întreb: De ce v-aţi dat

atîta osteneală să mă faceţi să cred că vă veţi însura cu domnişoara Ingram ?...

— Asta-i tot ? Slavă Domnului că nu-i mai rău ! Fruntea i se descreţi ; mă privi zîmbind şi-mi mîngîie părul, părînd fericit, ca şi cînd ar fi scăpat dintr-o primejdie.

— Cred că-ţi pot mărturisi, Jane, zise el, cu toate că ai să te cam înfurii şi ştiu cum te aprinzi cînd te afli în starea asta. Străluceai în lumina rece a lunii, aseară, cînd te-ai răzvrătit împotriva soartei şi ai spus că eşti egală cu mine, căci, fiindcă veni vorba, Janet, ai susţinut cu tărie lucrul ăsta.

— Fără îndoială. Dar răspundeţi-mi, vă rog, domnule, la întrebarea despre domnişoara Ingram...

— Ei bine, m-am prefăcut că o curtez pe domnişoara Ingram, fiindcă doream să te fac să mă iubeşti tot atît de nebuneşte cît te iubeam şi eu pe tine şi ştiam că gelozia era cel mai sigur aliat pe care-l puteam chema în ajutor pentru a-mi atinge ţinta.

— Perfect ! Acum îmi păreţi mic, mic cît vîrful unui deget de-al meu. E ruşinos şi scandalos să te porţi astfel. La ce-ar fi putut simţi domnişoara Ingram, nu v-aţi gîndit nici o clipă.

— Toate simţămintele ei se reduc de fapt la unul singur : mîndria ; şi asta cere umilire. Erai geloasă, Jane ?

— Ce-are a face, domnule Rochester ? Asta nu vă poate interesa în nici un fel pe dumneavoastră. Răspundeţi-mi încă o dată şi sincer : credeţi că domnişoara Ingram n-o să sufere din cauza cochetăriei dumneavoastră necinstite ? N-o să se simtă jignită şi părăsită ?

— E cu neputinţă ! Ţi-am spus doar că dimpotrivă, ea e aceea care m-a părăsit. Vestea că nu sînt bogat i-a răcit, sau, mai bine zis, i-a stins într-o clipă focul...

— Făuriţi planuri curioase, domnule Rochester. Mă tem că principiile dumneavoastră sînt uneori cam excentrice.

— N-a fost nimeni să le dea o îndrumare bună, Jane, şi uneori au putut rătăci.

— Vă întreb încă o dată, serios : pot oare primi marea fericire pe care mi-o oferiţi, fără teama de a vedea pe alta suferind durerile cumplite ce le-am îndurat eu acum cîtăva vreme ?

— Da, poți, draga și buna mea fetiță ; nimeni pe lume n-are pentru mine o dragoste atît de curată ca a ta ; credința în dragostea ta, Jane, e un balsam neprețuit pentru sufletul meu.

Îmi apăsai buzele pe mîna pe care el mi-o pusese pe umăr. Îl iubeam foarte mult, mai mult decît voiam să-mi mărturisesc, mai mult decît pot spune cuvintele.

— Mai cere-mi ceva, îmi zise el. E o plăcere nespusă pentru mine să fiu rugat și să mă supun.

Cererea mea era și de astă dată pregătită.

— Spuneți-i vă rog doamnei Fairfax care vă sînt intențiile. M-a văzut noaptea trecută cu dumneavoastră în sala cea mare și a fost revoltată. Dați-i cîteva lămuriri, înainte de a o vedea eu. Mă doare cumplit să fiu judecată greșit de o femeie atît de bună cum e dînsa.

— Du-te la tine în odaie și pune-ți pălăria, îmi răspunse el. Vreau să mergi cu mine la Millcote azi dimineață. În vreme ce te îmbraci, eu o să stau de vorbă cu bătrîna și o s-o fac să înțeleagă. Te crede pierdută, Janet, pentru că mi-ai dăruit dragostea ta ?

— Crede că am uitat care e diferența între situația dumneavoastră și a mea.

— Situația ! Situația ! Locul tău e în inima mea și vai de acela care te-ar jigni acum, sau mai tîrziu ! Du-te de te îmbracă.

Am fost repede gata și cînd l-am auzit pe domnul Rochester ieșind din odaia doamnei Fairfax, m-am grăbit să cobor. Bătrîna terminase obișnuita-i lectură de dimineață din *Scriptură*. Cartea rămăsese deschisă înaintea ei și ochelarii erau așezați deasupra. Părea că vestea primită din partea domnului Rochester o făcuse să uite cu totul treaba în care fusese cufundată mai înainte. Ochii ei ațintiți asupra peretelui gol trădau uimirea unui suflet liniștit, tulburat de cine știe ce faptă nemaipomenită. Cînd mă văzu, se ridică, se sili să-mi zîmbească și îngînă cîteva cuvinte de felicitare, dar zîmbetul îi pieri repede de pe buze și fraza rămase neterminată. Își puse ochelarii, închise *Biblia* și-și depărtă scaunul de masă.

— Sînt atît de uimită, începu ea, că nu știu ce să-ți spun, domnișoară Eyre. Nici n-ai visat așa ceva, nu ? Uneori, cînd sînt singură, adorm și parcă văd aievea lu-

cruri ce nu s-au întîmplat niciodată. Adeseori mi s-a părut, cînd ațipeam, că-mi văd bărbatul care a murit acum cincisprezece ani, așezîndu-se lîngă mine și l-am auzit chiar spunîndu-mi pe nume, Alice, cum avea obiceiul. Îmi poți spune dacă-i adevărat că domnul Rochester te-a cerut de nevastă? Nu-ți bate joc de mine. Dar mi se pare, totuși, că a intrat acum cinci minute aici, să-mi spună că peste o lună o să fii nevasta lui.

— Și mie mi-a spus același lucru, răspunsei.

— Într-adevăr! Și crezi ce ți-a spus? Ai primit?

— Da.

Mă privi uluită.

— N-aș fi crezut-o niciodată. E un om trufaș. Toți Rochesterii au fost așa. Tatălui său îi plăceau banii și el însuși a trecut totdeauna drept mînă strînsă. Are de gînd să te ia de nevastă?

— Așa mi-a spus.

Mă privi din cap pînă în picioare și-i citii în ochi că nu găsea în mine nici un farmec în stare să dezlege enigma.

— Nu pot să înțeleg, urmă ea, dar fără îndoială că e adevărat, dacă spui dumneata. Ce o să iasă din toate astea? N-aș putea spune; zău că nu știu. De multe ori e bine ca soții să aibă aceeași avere și stare socială; apoi sînt douăzeci de ani diferență între dumneavoastră. Aproape că ți-ar putea fi tată.

— Ba de fel, doamnă Fairfax! exclamai eu, înțepată. Nu pare de loc că mi-ar putea fi tată, iar cei care ne vor vedea împreună nu-și vor închipui nici măcar o clipă una ca asta. Domnul Rochester pare, și e, tot atît de tînăr ca alți bărbați la douăzeci și cinci de ani.

— Și te ia, într-adevăr, din dragoste? mă întrebă doamna Fairfax.

Răceala și scepticismul ei mă loviră atît de crunt, încît mă podidiră lacrimile.

— Îmi pare rău că te supăr, urmă bătrîna, dar ești atît de tînără și cunoști atît de puțin bărbații, încît aș fi vrut să te fac atentă. Există o veche zicală care spune că nu tot ce strălucește e aur și mă tem să nu descoperi și aici ceva la care nici eu, nici dumneata, nu ne așteptăm.

— Cum adică ? Sînt chiar un monstru ? exclamai eu. Nu-i cu putință ca domnul Rochester să mă iubească în mod sincer ?

— Nu ; ești foarte drăguță și în ultimul timp te-ai schimbat foarte mult în bine, așa încît pot afirma că domnul Rochester te iubește. Am observat totdeauna că are o slăbiciune deosebită pentru dumneata. Uneori am fost chiar îngrijorată de soarta dumitale, din pricina acestei preferințe atît de vădite și aș fi dorit să te vestesc că-i bine să te ferești, dar aveam oroare să-ți spun chiar și numai că răul e cu putință. Știam că un asemenea gînd te-ar revolta, te-ar jigni poate ; erai doar atît de discretă, atît de modestă și simțitoare. Credeam că pot avea încredere că o să te aperi singură. Nu pot să-ți spun cît am suferit noaptea trecută cînd, după ce am căutat prin toată casa și nu te-am găsit nici pe dumneata, nici pe domnul Rochester, v-am văzut întorcîndu-vă împreună, la miezul nopții...

— Bine, acum nu te mai gîndi la asta ! o întrerupsei eu cu nerăbdare. E de ajuns că n-a fost nimic rău.

— Nădăjduiesc că totul va fi bine pînă la urmă, continuă dînsa. Dar ascultă-mă și fii cît se poate de prevăzătoare. Încearcă să-l ții la distanță pe domnul Rochester ; nu te încrede prea mult în dumneata, nici în el. Gentilomii cu situația lui n-au obiceiul să se însoare cu guvernantele lor.

Începusem să mă enervez de-a binelea ; din fericire tocmai atunci intră Adèle în odaie, ca o vijelie.

— Ia-mă și pe mine, ia-mă și pe mine la Millcote ! exclamă ea. Domnul Rochester nu vrea, cu toate că-i atîta loc în trăsura cea nouă. Roagă-l să mă ia, *mademoiselle.*

— O să-i spun, Adèle.

M-am grăbit să ies, fericită că scap de o sfătuitoare atît de mohorîtă. Trăsura era gata și o trăgeau acuma la scară ; stăpînul se plimba prin fața casei și Pilot se ținea după dînsul.

— Poate să vie și Adèle cu noi, nu-i așa, domnule ? întrebai.

— I-am spus că nu. Nu iau plozii după mine ! Vreau să fiu numai cu dumneata.

— Lăsaţi-o să vină, domnule Rochester. Vă rog eu; e mai bine.

— Nu; ar fi o piedică.

Hotărîrea nestrămutată se vedea în privirea şi glasul său; poveţele şi îndoielile doamnei Fairfax îmi năvăliră în minte, făcînd să mă treacă fiori; ceva impalpabil şi vag îmi umbrise nădejdile. Aproape pierdusem impresia că am vreo putere asupra domnului Rochester. Eram gata să mă supun orbeşte, fără să mai spun un cuvînt, dar cînd mă ajută să urc în trăsură, mă privi în faţă.

— Ce s-a întîmplat? mă întrebă el. Ţi-a pierit lumina de pe obraz. Vrei într-adevăr să vie şi micuţa şi ai fi necăjită dacă aş lăsa-o aici?

— Aş ţine mult să vină, domnule.

— Atunci fugi de-ţi ia pălăria şi într-o clipă să-mi fii îndărăt! strigă el Adèlei.

Fetiţa îl ascultă, alergînd cît o ţineau picioarele.

— La urma urmelor, ce interesează că vom fi stingheriţi o dimineaţă? zise el. În curînd o să am pentru totdeauna vorbele, gîndurile şi tovărăşia ta.

După ce se văzu în trăsură, Adèle începu să mă sărute ca să-şi arate recunoştinţa, dar fu îndată aşezată în colţ, lîngă domnul Rochester. Se uită imediat la mine: un tovarăş atît de ursuz o amuţea; nu îndrăznea nici să-i împărtăşească în şoaptă vreo observaţie de-a ei, nici să-l întrebe ceva.

— Lăsaţi-o lîngă mine zisei eu. Vă poate stînjeni şi în partea asta e destul loc.

O trecu lîngă mine ca pe un căţeluş.

— Am s-o trimit curînd la pension, spuse dînsul zîmbind însă.

Adèle îl auzi şi-l întrebă dacă o să meargă la pension *sans mademoiselle* [1].

— Da, răspunse el, fără domnişoara, fiindcă pe domnişoara o iau cu mine în lună. Acolo am să caut o peşteră într-o vale albă, înconjurată de culmi vulcanice, şi o să stea cu mine, numai cu mine.

— Dar n-o să aibă nimic de mîncare; ai s-o laşi să moară de foame, remarcă Adèle.

[1] Fără domnişoara (fr.).

— Zi și noapte o să culeg mană pentru ea; în lună, cîmpiile şi dealurile sînt pline de mană, Adele.

— Şi cînd o să-i fie frig, cum o să facă foc?

— În lună, focul țîșnește din munți; dacă o să-i fie frig, am s-o iau în brațe și am s-o duc pe vîrful unui vulcan și am s-o așez pe marginea craterului.

— *Oh! qu'elle y sera mal — peu confortable.*[1] O să i se strice rochiile. De unde ai să-i dai altele?

Domnul Rochester mărturisi că e încurcat.

— Hm! zise el, tu ce-ai face, Adèle? Pune-ți mintea la-ncercare şi află un mijloc. Ce-ai zice de un nor alb sau trandafiriu pentru o rochiță; şi nu crezi că dintr-un curcubeu s-ar putea face o eșarfă drăguță?

— E mult mai frumoasă așa cum e, zise Adèle, după ce se gîndi puțin. De altfel s-ar și plictisi să trăiască numai cu dumneata acolo în lună. În locul domnișoarei, n-aș primi niciodată să plec cu dumneata.

— A primit; și-a dat cuvîntul.

— Dar n-o s-o poți duce acolo sus; nu-i nici un drum înspre lună; nu-i decît aer, și nici ea, nici dumneata nu ştiţi să zburați.

— Adèle, uită-te la cîmpul ăsta.

Ieșiserăm pe porțile Thornfieldului și trăsura mergea alene de-a lungul șoselei netede ce ducea spre Millcote. Praful fusese măturat de furtună; gardurile vii și copacii falnici. împrospătați de ploaie, sclipeau verzi, de-o parte şi de alta a drumului.

— Acum vreo cincisprezece zile, Adèle, spuse domnul Rochester, mă plimbam seara tîrziu pe aici — era chiar în ziua cînd m-ai ajutat să strîng fînul din livadă. Eram obosit și m-am așezat pe treptele de colo; am luat un creion și un caiețel și am început să scriu despre o nenorocire ce mi s-a întîmplat de mult și despre dorința mea de zile mai fericite. Scriam repede, în ciuda întunericului ce creștea, cînd cineva veni pe alee și se opri la doi pași de mine. Ridicai ochii și văzui o mică făptură, cu un văl ca de pînză de păianjen pe cap. Îi făcui semn să se apropie şi peste puțin s-a aflat la genunchii mei. Nu i-am vorbit în cuvinte și nici ea mie, dar am citit în ochii

[1] Ce prost o să se simtă — nu e de loc confortabil (fr.).

ei şi ea într-ai mei. Şi iată ce am vorbit noi, numai prin graiul ochilor. Era o zînă venită din ţara spiriduşilor — spunea dînsa — şi venise într-adins ca să mă facă fericit; trebuia să părăsesc lumea noastră şi să mă duc cu ea într-un loc singuratic, în lună de pildă, şi zicînd asta făcu un semn cu capul spre cornul lunii argintii, ce se înălţase peste Hayhill. Mi-a spus că acolo sus sînt peşteri de alabastru şi văi de argint, unde vom putea locui. I-am răspuns că mi-ar plăcea să merg acolo, dar i-am amintit — ca şi tine — că n-am aripi să zbor. „Oh! mi-a răspuns zîna, nu-i nimic! Iată un talisman care va învinge toate greutăţile; şi-mi arătă un frumos inel de aur. Pune-l, zise ea, pe al patrulea deget al mîinii mele stîngi şi o să fim unul al altuia, o să părăsim pămîntul şi o să ne facem cerul nostru, acolo sus." Şi iar arătă spre lună. Adèle, inelul se află în buzunarul meu şi are forma unei monezi de aur, dar în curînd o să-şi capete adevărata lui înfăţişare.

— Dar ce legătură are *mademoiselle* cu povestea asta? Nu-mi pasă mie de zînă, dar mi-ai spus că pe *mademoiselle* vrei s-o duci în lună!...

— *Mademoiselle* e o zînă, adăugă dînsul şoptind tainic.

Atunci îi spusei Adèlei să nu ia în seamă aceste glume. La rîndul ei, fetiţa dădu dovadă de un autentic scepticism francez, spunînd că domnul Rochester e un *vrai menteur* [1] asigurîndu-l că ea nu ia în seamă poveştile lui cu zîne şi că *du reste il n'y avait de fées et quand même il y en avait* [2] nu i s-ar arăta lui, nu i-ar da inele şi nici nu i-ar propune să stea cu dînsul în lună.

Ceasul petrecut la Millcote mă cam sîcîi. Domnul Rochester mă sili să merg într-o prăvălie de mătăsuri şi vru să aleg o jumătate de duzină de rochii. N-aveam de loc chef şi-l rugai să amîne pentru mai tîrziu, dar n-a fost chip şi a trebuit să-l ascult. Recurgînd la rugăminţi şoptite energic, am izbutit să-l înduplec ca în loc de şase rochii, cîte voia să-mi dăruiască, să nu-mi iau decît două. În schimb, jură că acele două vor fi alese de dînsul. Îl văzui cu îngrijorare plimbîndu-şi ochii pe mătăsuri deschise; în cele din urmă se hotărî pentru o mătase bogată,

[1] Adevărat mincinos (fr.).
[2] De altfel nu existau zîne şi chiar dacă ar fi existat (fr.).

de culoarea ametistului, şi un superb atlaz trandafiriu. Îi spusei în şoaptă că asta era ca şi cînd mi-ar fi ales o rochie de aur şi o pălărie de argint; că fără doar şi poate n-o să cutez niciodată să port rochiile pe care mi le alesese. După multe greutăţi, căci era cumplit de încăpăţînat, l-am convins să ia în locul lor o rochie sobră de atlaz negru şi alta de mătase cenuşie ca perla.

— Deocamdată fie şi aşa, zise el, adăugînd însă că într-o zi „vrea să mă vadă strălucind ca un rond de flori".

Îmi simţii inima uşoară cînd ieşirăm din prăvălia de mătăsuri şi apoi din aceea a bijutierului. Cu cît îmi dăruia domnul Rochester mai multe, cu atît obrajii mei se înroşeau mai tare şi eram cuprinsă de un simţămînt de neplăcere şi umilinţă. Cînd, în sfîrşit, înfrigurată şi obosită, mă suii din nou în trăsură, îmi amintii ceea ce ultimele întîmplări triste şi vesele mă făcuseră să uit cu desăvîrşire: scrisoarea unchiului meu John Eyre către doamna Reed şi intenţia lui de a mă înfia şi a mă face moştenitoarea averii sale.

„Ar fi într-adevăr o uşurare să am o cît de mică independenţă, îmi zisei. Nu pot suferi să fiu un fel de păpuşă îmbrăcată de domnul Rochester sau să stau ca o a doua Danae şi să văd căzînd în jurul meu, în fiecare zi, o ploaie de aur. Cum ajung acasă, îi scriu unchiului John la Madera şi-i comunic că mă mărit şi cu cine. Dacă aş şti că am măcar o şansă ca într-o zi să sporesc averea domnului Rochester, aş îndura mai uşor cheltuielile făcute acum pentru mine." Cu sufletul ceva mai împăcat de gîndul acesta (pe care n-am întîrziat să-l pun în practică chiar în ziua aceea), îndrăznii iarăşi să înfrunt privirea stăpînului şi iubitului meu, care mi-o căuta totdeauna cu stăruinţă, deşi eu îmi feream mereu ochii şi obrazul. Îmi zîmbi; m-am gîndit atunci că zîmbetul lui e aidoma celui pe care un sultan îl acordă într-o clipă de dragoste şi fericire unei roabe pe care aurul şi giuvaericalele lui au îmbogăţit-o. I-am strîns mîna care o căuta cu înfrigurare pe a mea şi am respins-o, roşie de puterea strînsoarei.

— Nu e nevoie să mă priviţi aşa, zisei eu, şi dacă o să continuaţi pînă la urmă n-o să port decît rochiile mele

vechi de la Lowood şi la cununie o să îmbrac rochia liliachie de bumbac. Vă puteţi face un halat din mătasea cenuşie şi un număr nesfîrşit de veste din atlazul cel negru.

Rîse înfundat şi-şi frecă mîinile.

— Oh, ce fericire e s-o vezi şi s-o auzi ! exclamă el. Cît e de originală şi de picantă ! N-aş schimba această micuţă englezoaică pe tot seraiul marelui vizir. Ochi de gazelă, trup de hurie şi cîte încă !

Aluzia cu iz oriental mă stîrni din nou.

— Nu sînt de loc dispusă să ţin locul unui harem pentru dumneavoastră, deci să nu vă închipuiţi că l-aţi putea avea prin mine, îi zisei. Dacă acele lucruri vă plac, domnule, nu staţi pe gînduri. Duceţi-vă îndată la bîlciurile din Stambul şi cumpăraţi-vă sclave, risipindu-vă banii pe care, după cît se pare, aici nu ştiţi să-i cheltuiţi cum trebuie.

— Şi tu ce-ai să faci, Janet, cîtă vreme eu o să mă tocmesc pentru acele tone de carne cu garnitură de ochi negri ?

— Mă voi pregăti să plec ca misionară pentru a propovădui libertatea roabelor, deci şi a celor din haremul dumneavoastră. Voi intra acolo şi voi stîrni răscoala, iar dumneavoastră, paşă cu trei tuiuri, veţi fi într-o clipă în mîinile noastre şi nu vă vom da drumul decît după ce veţi semna legea cea mai liberală care a fost impusă vreodată unui tiran.

— Voi consimţi bucuros să depind de voia ta, Jane.

— Voi fi neîndurătoare, domnule Rochester, mai ales dacă veţi cere îndurare cu o privire cum este cea de acum. Văzînd această privire, aş fi sigură că semnaţi legea doar pentru că sînteţi silit şi o veţi călca îndată ce s-ar ivi prilejul.

— Dar, Jane, ce vrei tu, de fapt ? Mă tem că afară de cununia înaintea altarului mă vei sili să mă supun şi întregului tipic al unei căsătorii aparte. Văd că vrei să stabileşti condiţii speciale — care anume ?

— Nu vreau decît să am sufletul liber de povara oricăror obligaţii prea grele. Vă aduceţi aminte ce mi-aţi spus despre Céline Varens, despre diamantele şi caşmirurile pe care i le-aţi dăruit ? Nu vreau să fiu o Céline Varens

engleză. Voi căuta să rămîn guvernanta Adèlei, o să-mi cîștig astfel hrana, locuința și treizeci de lire pe an; pe deasupra, din acești bani voi putea să-mi întrețin și garderoba, iar dumneavoastră o să-mi dați doar...

— Doar ce?

— Doar stima dumneavoastră. Și dacă vă voi da-o în schimb pe a mea, datoria va fi plătită.

— Să știi, zise el, că în ceea ce privește insolența asta rece și mîndria înnăscută nu-ți găsești pereche pe lume.

În acel moment eram foarte aproape de Thornfield.

— Vrei să iei masa cu mine? mă întrebă el cînd ajunserăm la porțile parcului.

— Nu, domnule, vă mulțumesc.

— Și pot cunoaște pricina pentru care refuzi?

— N-am luat niciodată masa numai cu dumneavoastră, domnule, și nu văd de ce aș face-o înainte de...

— Înainte de ce? Îți plac frazele spuse numai pe jumătate.

— Înainte de-a nu mai avea încotro.

— Crezi că mănînc ca un căpcăun sau ca un vampir, de ți-e teamă să mă ai tovarăș de masă?

— Nu m-am gîndit niciodată la asta, domnule, dar vreau să-mi mai păstrez încă o lună vechile obiceiuri.

— Ba ai să părăsești de îndată atitudinea de guvernantă supusă.

— Iertați-mă, domnule, dar asta n-o voi face. Voi urma să trăiesc ca și altădată. Voi sta, ca și pînă acum, toată ziua departe de dumneavoastră; veți putea trimite să mă cheme seara, cînd veți dori să mă vedeți, și atunci o să viu, dar altfel nu.

— Aș vrea să fumez, Jane, sau să prizez tabac, ca să pot îndura toate astea — *pour me donner une contenance*[1] cum ar spune Adèle: din nenorocire, n-am cutia de țigări, nici tabachera. Dar ascultă-mă, tu, micuță tirană; a fost rîndul tău pînă acum, însă curînd o să fie al meu; și cînd o să pun mîna pe tine, o să te leg — ca să zicem așa — de un lanț ca ăsta (arătînd lanțul cea-

---

[1] Ca să-mi păstrez cumpătul (fr.).

sului). Da, micuța mea dragă, te voi ține lîngă inima mea, de teamă să nu-mi pierd prețiosul odor.

Rostea aceste cuvinte în timp ce mă ajuta să cobor din trăsură ; pe cînd o lua în brațe pe Adèle, eu intrai în casă și mă grăbii să mă retrag la etaj.

Seara mă chemă la el. Îi pregătisem o îndeletnicire, căci eram hotărîtă să nu-mi petrec tot timpul într-o lungă conversație în *tête à tête*. Mi-am adus aminte de glasul lui frumos și știam că-i place să cînte, ca mai tuturor bunilor cîntăreți. Eu nu cîntam bine și, după cum mă judecase chiar el, nu puteam fi socotită o muzicantă pricepută, dar eram încîntată să ascult o muzică bună. Amurgul, acest ceas al romanțelor, abia umbrise cerul și-și desfășurase stindardul albastru și înstelat, cînd eu deschisei pianul și-l rugai stăruitor, pe toți sfinții din cer, să-mi cînte ceva. Îmi răspunse că sînt o vrăjitoare cu toane și mai bine ar fi să cînte altă dată ; îi răspunsei însă că nici-o clipă n-o să fie mai potrivită.

— Îți place glasul meu ? mă întrebă el.

— Foarte mult, îi răspunsei.

Nu țineam să-i măgulesc vanitatea susceptibilă, dar de data asta doream să-l cîștig și să-l îmboldesc, ca să ajung mai repede la țintă.

— Atunci, Jane, trebuie să mă acompaniezi.

— Foarte bine, domnule ; am să încerc.

Încercai, într-adevăr, dar curînd fui gonită de pe taburet, după ce-mi spusese că sînt „o mică neîndemînatică". Mă împinse fără jenă la o parte — tocmai asta doream și eu — îmi luă locul și se acompanie singur, căci cînta la pian tot așa de bine ca și din gură. M-am cuibărit în firida ferestrei și, pe cînd priveam în zare copacii nemișcați și pajiștea, el cîntă pe o melodie suavă :

„De-a fost o dragoste să-i spun,
Aprinsă și curată,
De-această dragoste acum
Mi-e inima furată.

Te văd și dorul mi-l alin,
Dar vine despărțirea ;
De-ntîrzii mă muncește-un chin,
Îmi sîngeră iubirea.

Credeam cîndva şi aşteptam
Să vină fără nume
O fericire ; mă visam
Iubit pe-această lume ;

De ființa scumpă să mă leg
Orbit, o viață-ntreagă,
Să-mi spună cît i-aş fi de drag,
Să-i spun cît mi-e de dragă.

Dar între noi s-a aşezat
Pustiu, întinderi goale.
Precum oceanul înspumat,
Verzui şi plin de jale.

Iubirea noastră o urăsc
Dreptatea şi puterea.
Ca nişte lotri ne lovesc
Mînia şi durerea.

Primejdii înfruntai, loviri.
Şi piedici de tot felul ;
Dar peste rele presimțiri
Trecui, urmîndu-mi țelul.

În zbor spre visul drag purtat,
Viața mi-era plină
De curcubeu-naripat
Al ploii de lumină.

Cînd stelele se-aprind, de jar,
Pe boltă sus, plăpîndă
Iubirea-n gînd mi-apare iar
Solemnă, dar şi blîndă.

Că nu mai ştiu să mă-nspăimînt
De grelele ursite
Sau de durerile muşcînd
Din mine învrăjbite.

Mînia iarăşi m-a-ncercat,
Dreptatea-mi frînge drumul,

Pe cînd puterea a jurat
Să-mi dea din luptă scrumul.

Nu pot uita că mîna ei
Ușoară ca o floare
A poposit în mîna mea
Atît de-ncrezătoare!

Căsătoriți, pornind voioși
Prin vraja ce ne-ngînă,
Să-i fiu tovarăș credincios,
Să fie-a mea stăpînă;

Căci strînsă toată-ntr-un sărut,
Mi-a dat viața-ntreagă
Și focul de-a mă fi știut
Iubit de fata dragă!"

Se ridică și veni spre mine. Fața-i era îmbujorată, ochii de erete îi străluceau și toate trăsăturile lui trădau tandrețe și patimă. O clipă mă fîstîcii, dar îmi revenii repede. Nu doream scene sentimentale, nici declarații îndrăznețe; acum însă eram amenințată și de una și de alta; trebuia să-mi pregătesc o armă de apărare. Mi-am ascuțit limba. Cînd se apropie de mine, îl întrebai cu asprime: cu cine voia să se căsătorească?

— E o întrebare ciudată în gura dragei mele Jane, zise el.

— Nicidecum! O socotesc foarte firească și chiar foarte necesară. Ați spus că viitoarea soție își va da viața pentru dumneavoastră. Ce înseamnă o asemenea idee păgînă? Eu n-am de loc de gînd să mor împreună cu dumneavoastră — puteți fi sigur de asta!

— Oh, tot ce doresc, tot ce pretind e să poți trăi alături de mine! Moartea nu-i pentru o făptură ca tine!

— Ba da. Ca și dumneavoastră, am dreptul să mor cînd îmi va veni rîndul, dar voi aștepta clipa hotărîtă și nu i-o voi lua înainte.

— Nu-mi vei ierta oare gîndul egoist și nu vei pecetlui iertarea cu un sărut de împăcare?

— Nu; vă rog să mă iertați.

Atunci spuse că sînt o făptură foarte aspră și adăugă că „pe oricare altă femeie ar fi podidit-o lacrimile, auzind astfel de strofe cîntate spre lauda ei“.

Îi spusei că de felul meu eram aspră și neînduplecată, că o să aibă numeroase prilejuri să-și dea seama de acest lucru și că, de altfel, eram hotărîtă să-i arăt, în cele patru săptămîni ce vor urma, multe laturi colțuroase ale firii mele, ca să știe de cine voia să-și lege viața, încă în vremea cînd mai putea da înapoi.

— Vrei să stai liniștită și să vorbești ca o fată cu judecată ?

— Voi sta liniștită, dacă doriți asta, dar de vorbit îmi place să cred că vorbesc așa cum trebuie.

Se frămînta pe scaun, pufnind și mormăind. „Foarte bine, îmi zisei, poți să te zbuciumi și să te înfurii, dacă vrei, dar sînt încredințată că e cea mai bună purtare pe care o pot avea față de dumneata. Te iubesc mai mult decît aș putea spune, dar nu vreau să mă las prea mult stăpînită de patimă. Prin răspunsurile mele înțepătoare vreau să te îndepărtez de prăpastie și să păstrez între dumneata și mine o distanță ce ne va fi într-adevăr de folos amîndurora.“

Încetul cu încetul, l-am întărîtat strașnic. Cînd se retrase într-un colț întunecat, la celălalt capăt al odăii, mă ridicai și zisei cu glasul meu obișnuit și cu respectul de totdeauna :

— Noapte bună, domnule !

Apoi mă îndreptai spre ușă și ieșii.

Urmai același sistem în tot cursul celor patru săptămîni de încercare și obținui o victorie desăvîrșită. Firește, era cam supărat și îmbufnat, dar vedeam că în general purtarea asta îi convenea totuși. O supunere de mielușea, o sensibilitate de turturică, i-ar fi încurajat tendințele spre despotism, dar i-ar fi plăcut, l-ar fi mulțumit și i-ar fi satisfăcut gusturile într-o măsură mult mai mică.

Față de străini eram ca și altădată, liniștită și respectuoasă ; altă purtare nici n-ar fi fost potrivită. Numai în convorbirile de seară îl contrariam și-l supăram. Cînd bătea ceasul șapte, trimitea să mă cheme, dar cînd apăream, cuvintele : „dragostea mea“ sau „iubita mea“ i se

stingeau pe buze. Cele mai alintătoare cuvinte pentru mine erau : „păpuşă sfidătoare“, „zînă răutăcioasă“, „drăcuşor“, „nestatornico“ şi altele. Strîmbăturile luaseră locul dezmierdărilor. În loc să-mi strîngă mîna, mă ciupea de braţ ; în loc să mă sărute, mă trăgea de ureche. Deocamdată eram mai mulţumită de aceste hatîruri sălbatice decît de orice avansuri prea drăgăstoase. Socoteam că doamna Fairfax îmi dă dreptate ; neliniştea ei în ceea ce mă privea dispărea treptat ; eram deci încredinţată că purtarea mea e cea bună. Domnul Rochester spunea că îl chinui atît, încît în curînd va ajunge numai piele şi oase, dar că nu mai are mult pînă să se răzbune. Rîdeam încet de ameninţările lui : „Acum te pot sili să fii cu scaun la cap, mă gîndeam eu, şi nu mă îndoiesc că o să pot şi mai tîrziu ; dacă un mijloc îşi pierde puterea, pot născoci altul“.

Totuşi, nu-mi venea de loc uşor ; adeseori aş fi vrut mai curînd să-i plac, decît să-l întărît. Viitorul meu soţ ajunsese să însemne pentru mine lumea întreagă, mai mult chiar : Dumnezeul meu. Venise să se aşeze între mine şi orice gînd religios, ca o eclipsă între om şi soarele uriaş. În zilele acelea nu-l mai zăream pe Dumnezeu din pricina făpturii sale, din care-mi făcusem un idol.

CAPITOLUL XXV

CEASURILE DIN URMĂ ALE LUNII acordate domnului Rochester pentru a-mi face curte erau numărate. Nu se mai putea amîna ziua, care se apropia — ziua nunţii ; toate pregătirile erau gata. Eu, cel puţin, nu mai aveam nimic de făcut ; cuferele fuseseră închise, legate şi înşirate de-a lungul peretelui odăiţei mele. Mîine pe vremea asta vor fi departe pe drumul Londrei şi tot acolo voi fi şi eu (D.V.) [1]... sau mai curînd nu eu, ci o anume Jane Rochester, pe care n-o cunoşteam încă. Nu mai rămînea decît să lipesc adresele pe bagaje, şi cele patru pătrăţele de carton aşteptau în sertar. Domnul Rochester scrisese el el însuşi pe fiecare dintre ele „Doamna Rochester, hotel ***, Londra", dar nu mă putusem hotărî să le lipesc pe cufere, nici să chem pe cineva să facă treaba asta. Doamna Rochester ! Nu exista şi nu se putea

[1] Iniţiale pentru *Deo volente*, cu voia Domnului (lat).

naşte pînă a doua zi, la cîtăva vreme după ora opt dimineaţa. Luasem hotărîrea să aştept şi să mă conving de venirea ei pe lume, înainte de a-i trece în stăpînire toate aceste bunuri. Era de ajuns că în dulapul din faţa măsuţei mele de toaletă rochiile despre care se spunea că sînt ale ei înlocuiseră rochia mea din Lowood, neagră, de postav ieftin, şi pălăria de paie, căci nu puteam socoti ale mele rochia de mireasă de culoarea perlei şi vălul vaporos, agăţate în cuierul pe care se făcuseră stăpîne. Închisei dulapul să nu mai văd veşmintele care la ceasul acela al serii — era ora nouă — răspîndeau un fel de lumină fantastică în întunericul odăii mele. „Visuri albe, rămîneţi singure", zisei. Sînt neliniştită. Aud vîntul bătînd şi vreau să ies afară să-i simt mîngîierea. Nu numai zorul pregătirilor şi nu numai gîndul la marile schimbări, la viaţa care avea să înceapă chiar de-a doua zi pentru mine, mă făcuseră atît de neliniştită. Amîndouă îşi aveau, desigur, partea lor în tulburarea ce mă îmboldea să rătăcesc la o oră atît de tîrzie pe cîmpiile întunecate ; exista însă o a treia pricină, mult mai puternică decît celelalte.

Un gînd ciudat şi neliniştitor îmi stăruia în cuget. Ceva ce nu puteam înţelege şi de care nimeni afară de mine nu avea ştiinţă se petrecuse cu o noapte înainte. Domnul Rochester lipsise de acasă în noaptea aceea şi încă nu se întorsese. Fusese silit să se ducă într-o localitate la vreo treizeci de mile depărtare, unde avea un mic domeniu de vreo două-trei ferme, fiindcă treburi importante îl chemau acolo, treburi pe care numai el le putea şi trebuia să le rezolve înaintea plănuitei plecări din ţară. Îi aşteptam întoarcerea ca să lepăd această povară de pe suflet şi să-i cer dezlegarea tainei ce mă nelinişte a. Aşteaptă pînă ce va veni, cititorule, şi în clipa cînd îi voi împărtăşi secretul, vei lua şi tu parte la acea destăinuire.

Mă îndreptai spre livadă, mînată într-acolo de vîntul care bătuse toată ziua tare şi neîntrerupt dinspre sud, fără să aducă, totuşi, vreo picătură de ploaie. În loc să se domolească la căderea nopţii, părea că se-nteţeşte şi urlă din ce în ce mai tare ; copacii se aplecau mereu în aceeaşi parte, şi-abia o dată la un ceas dacă-şi mai îndreptau crăcile, atît de puternic şi nedomolit era vîntul ce le apleca înspre nord capetele rămuroase. Nori grei

se-alungau fără contenire de la o margine la alta a zării și nici un petic de cer albastru nu se-arătase în ziua aceea de iulie.

Simțeam o plăcere sălbatică să alerg prin vînt și să-mi arunc parcă tulburarea din cuget în iureșul acelui șuvoi de aer ce urla prin văzduh. Coborînd aleea de dafini, dădui cu ochii de ciotul înnegrit al castanului lovit de trăsnet. Străjuia acolo întunecat și frînt; trunchiul spintecat prin mijloc părea silueta vagă a unei năluci, cele două părți ale copacului nu erau complet despărțite, căci baza trainică și rădăcinile viguroase le mai uneau încă, dar viața comună era nimicită; seva secase. Atîrnau de o parte și de alta, veștejite și moarte și desigur că una sau amîndouă aveau să fie doborîte de furtunile iernii, cu toate că deocamdată păreau a alcătui un singur copac — una și aceeași ruină.

„Bine faceți că vă țineți strîns unul de altul, zisei eu, ca și cînd cioturile monstruoase ar fi fost ființe vii și m-ar fi putut auzi. Cred că așa rupte, uscate și arse cum sînteți, mai aveți încă puțină viață în voi, fiindcă rădăcinile cinstite și credincioase rămîn încă unite. Nu veți mai purta niciodată verdeața frunzelor, niciodată nu veți mai vedea păsări clădindu-și cuiburile și înălțîndu-și trilurile prin ramurile voastre; pentru voi a trecut vremea dragostei și a bucuriei; dar cu toate acestea nu v-a copleșit deznădejdea, căci fiecare din voi are un tovarăș care să-l sprijine în nenorocire." Pe cînd le priveam, luna apăru pentru o clipă pe colțul de cer ce se vedea printre cioturi. Discul ei roșu ca sîngele și pe jumătate acoperit de nori păru că-mi aruncă o privire speriată și lugubră, îngropîndu-se apoi repede în masa nesfîrșită a norilor. În jurul Thornfieldului, vîntul încetă o clipă, dar peste pădurea și pîrîiașele îndepărtate stăruia necontenit un vaiet sălbatic și melancolic. Era atît de trist să-l asculți, încît mă îndepărtai în goană.

Rătăcii cîtăva vreme prin livadă, adunînd din iarbă merele căzute cu grămada în jurul copacilor. Mi-am găsit de lucru, alegînd pe cele care erau coapte, le-am dus în casă și le-am pus în cămară. Apoi mă urcai în bibliotecă, să mă încredințez dacă focul e aprins, căci, deși era vară, știam că într-o seară mohorîtă ca aceea

domnului Rochester i-ar fi plăcut să găsească la întoarcere un foc vesel. Focul fusese aprins şi ardea cu nădejde; trăsei jilţul domnului Rochester la gura sobei şi masa alături; lăsai perdelele şi pregătii luminările, să poată fi oricînd aprinse.

Cînd sfîrşii cu toate acestea, eram mai tulburată decît oricînd. Nu puteam sta liniştită; nu puteam nici să rămîn în casă. Pendula din odaie şi bătrînul ceas din sala cea mare bătură în acelaşi timp ora zece.

„Ce tîrziu e! îmi zisei. O s-alerg pînă la porţile parcului; din cînd în cînd luna mai răzbate printre nori şi se poate zări destul de departe pe drum. Poate că soseşte chiar acum şi dacă i-aş ieşi în întîmpinare aş mai şterge cîteva clipe de aşteptare."

Vîntul vuia în copacii mari ce străjuiau poarta. Atît cît puteam vedea în depărtare pe şosea, în dreapta şi-n stînga, totul era liniştit şi pustiu; în afară de umbrele norilor care treceau din vreme-n vreme drumul, cînd se-arăta luna, nu se vedea decît o lungă linie palidă, lipsită de orice urmă de viaţă.

O lacrimă copilărească, lacrimă de dezamăgire şi nerăbdare îmi aburi ochii. Ruşinată, mi-o ştersei repede. Mai zăbovii cîtva timp; luna se ascunsese în întregime îndărătul norilor, iar noaptea devenea din ce în ce mai întunecoasă şi părea că s-apropie furtuna.

„Ce mult aş vrea să vină acum! Ce mult aş vrea să vină!" strigai eu cuprinsă de presimţiri bolnăvicioase. Nădăjduisem că avea să sosească înainte de ceai. Era noapte neagră! „Ce-l poate face să întîrzie? I s-o fi întîmplat ceva?"

Întîmplarea din noaptea trecută îmi reveni în minte; văzui atunci în ea prevestirea unei nenorociri. Mă temeam că nădejdile mele erau prea frumoase ca să se îndeplinească; fusesem atît de fericită în ultima vreme, încît mi-era teamă ca norocul meu să nu fi păşit pe culme şi acum să fie deci nevoit să coboare.

„Nu mă pot întoarce în casă, îmi zisei eu. Nu pot sta la gura sobei, în timp ce-l ştiu afară pe o vreme atît de urîtă. Mai bine cu trupul obosit, decît cu inima strînsă. Alerg în întîmpinarea lui."

Pornii. Am mers repede, dar n-am ajuns departe. Nu făcusem nici un sfert de milă, cînd auzii tropot de cal: un călăreţ venea în goana mare şi un cîine alerga alături. La o parte cu presimţirile triste! El era! Era el, călare pe Mesrour şi urmat de Pilot. Mă văzu, fiindcă luna deschisese o poartă albastră printre nori şi strălucea acum în văzduh. Îşi scoase pălăria şi o flutură deasupra capului. Fugii în întîmpinarea lui.

— Aha! exclamă el, întinzîndu-mi mîna, şi plecîndu-se spre mine, va să zică nu poţi sta fără mine, e limpede! Pune piciorul pe vîrful cizmei mele, dă-mi amîndouă mîinile şi urcă-te!

Îl ascultai. Bucuria mă făcea sprintenă: urcai în faţa lui, pe oblîncul şeii. Căpătai drept bun venit o sărutare aprinsă şi cîteva manifestări de biruinţă lăudăroase pe care le-am primit, neavînd încotro. Îşi domoli înflăcărarea, ca să întrebe:

— S-a întîmplat ceva, Janet, că ai venit la o oră ca asta în întîmpinarea mea? Vreo veste proastă?

— Nu, dar mi se părea că nu vă mai întoarceţi şi nu puteam aştepta liniştită acasă, mai ales pe ploaia şi vîntul ăsta.

— E adevărat, e vînt şi ploaie! Eşti udă ca o sirenă. Înveleşte-te cu mantaua mea. Mi se pare că ai friguri, Jane; îţi ard obrajii şi mîinile. Te întreb încă o dată: s-a întîmplat ceva?

— Acum nimic; nu mai sînt nici speriată, nici nenorocită.

— Atunci, ai fost?

— Puţin. O să vă povestesc mai tîrziu, domnule, dar sînt convinsă că o să rîdeţi de suferinţele mele.

— Am să rîd din toată inima, după ce o să treacă şi ziua de mîine; pînă atunci nu îndrăznesc, fiindcă nu sînt încă sigur de izbîndă. Oare tu eşti aceea care în ultima lună ai fost tot atît de greu de prins ca un ţipar şi tot atît de spinoasă ca un tufiş de trandafiri? Oriunde puneam degetul, un ghimpe ascuţit îmi pătrundea în carne, iar acum pare că ţin în braţe o mieluşea rătăcită. Te-ai depărtat de turmă să-ţi cauţi păstorul, nu-i aşa, Jane?

— Aveam nevoie de dumneavoastră ; dar nu vă lăudaţi prea tare. Am ajuns la Thornfield. Lăsaţi-mă să cobor.

M-a luat în braţe şi m-a lăsat jos. După ce veni John să ia calul, domnul Rochester mă urmă în sala cea mare, şi-mi spuse să-mi schimb iute veşmintele şi să mă întorc la el în bibliotecă. Pe cînd urcam scara, mă opri şi mă puse să-i făgăduiesc că n-o să zăbovesc mult. Nici n-am zăbovit : după cinci minute am şi venit. Se aşezase la masă.

— Ia un scaun şi ţine-mi tovărăşie, Jane. Cu voia lui Dumnezeu, multă vreme de-aici în colo n-ai să mai iei decît o singură masă la Thornfield, în afară de cea de-acum.

Mă aşezai lîngă el, dar îi spusei că nu pot mînca.

— Din pricina călătoriei de mîine, Jane ? Gîndul că o să vezi Londra îţi taie pofta de mîncare ?

— Viitorul nu mi se arată prea limpede în seara asta, domnule, şi nu-mi prea dau bine seama ce-i în mintea mea. Mi se pare că totul în viaţă nu-i decît închipuire.

— Afară de mine ; eu sînt carne şi oase ; pune mîna pe mine.

— Ba, dimpotrivă, tocmai dumneavoastră, domnule, îmi păreţi o nălucă, mai mult decît ceilalţi, sînteţi un simplu vis.

Întinse mîna, rîzînd.

— Şi ăsta-i vis ? întrebă dînsul, punînd-o sub ochii mei.

Avea o mînă rotundă, robustă, vînjoasă, şi un braţ lung şi puternic.

— Da, deşi o ating, e un vis, răspunsei, depărtînd-o de obrazul meu. Aţi terminat cina, domnule ?

— Da, Jane.

Sunai şi pusei să se strîngă masa. Cînd furăm din nou singuri, aţîţai focul şi mă aşezai pe un scaun lîngă picioarele stăpînului meu.

— E aproape de miezul nopţii, zisei.

— Da ; însă aminteşte-ţi, Jane, că mi-ai făgăduit să veghezi cu mine în noaptea dinaintea nunţii mele.

— Îmi amintesc şi o să-mi ţin făgăduiala, cel puţin un ceas, două. N-am de loc chef să mă culc.

— Ți-ai făcut toate pregătirile ?
— Toate, domnule.
— Și eu am rînduit totul. O să părăsim Thornfieldul mîine dimineață, o jumătate de ceas după ce ne întoarcem de la biserică.
— Foarte bine, domnule.
— Cu ce zîmbet extraordinar ai rostit aceste cuvinte, Jane. Cît de roșii îți sînt obrajii și ce ciudat îți mai sclipesc ochii ! Ești sănătoasă ?
— Cred că da.
— Crezi numai ! Dar ce ai ? Spune-mi : ce simți ?
— Nu pot, domnule ; nici un cuvînt nu poate arăta ce simt. Aș vrea să nu se mai sfîrșească niciodată ceasul acesta. Cine știe ce poate aduce cel care vine...
— Asta e curată ipohondrie, Jane. Ai fost prea tulburată, sau prea obosită.
— Dumneavoastră, domnule, sînteți liniștit și fericit ?
— Liniștit ? nu, dar fericit sînt pînă în adîncul sufletului.
Îl privii și-ncercai să-i citesc bucuria pe față ; era îmbujorată și arăta înflăcărare.
— Deschide-ți inima, Jane, îmi zise el ; ușurează-ți cugetul de orice povară, împărtășindu-mi-o. Ce te sperie ? Crezi că n-am să fiu un bărbat bun ?
— Nici un gînd nu mi-e mai străin decît ăsta.
— Te temi de lumea nouă în care ai să intri ? De viața nouă ce-o să înceapă pentru tine ?
— Nu.
— Jane, mă uluiești. Privirea și glasul tău trădează o îndrăzneală plină de tristețe, care mă încurcă și mă chinuie. Am nevoie de o lămurire.
— Atunci ascultați-mă, domnule. Noaptea trecută ați fost plecat de acasă ?
— Da, și acum cîteva clipe ai pomenit de ceva ce s-a petrecut în lipsa mea. Probabil că nu-i nimic important, dar, oricum, te-a tulburat. Ia s-auzim. Poate ți-a spus doamna Fairfax ceva ? Sau ai auzit pe servitori flecărind ? Amorul tău propriu atît de susceptibil a fost cumva jignit ?
— Nu, domnule.

Bătu miezul nopții. Așteptai pînă se stinseră vibrațiile argintii ale pendulei și glasul grav și răgușit al ceasului mare din hol, apoi urmai :

— Ieri, toată ziua, am fost foarte ocupată și foarte fericită de trebăluiala mea, căci nu mă tulbură nici o teamă cu privire la viața nouă și celelalte pe care le-ați pomenit. Dimpotrivă, găsesc că nădejdea de a-mi petrece viața cu dumneavoastră e cel mai minunat lucru, pentru că vă iubesc. Nu, domnule, nu mă mîngîiați acum, lăsați-mă să vorbesc, nu mă întrerupeți. Ieri aveam încredere deplină în pronia cerească și credeam că totul lucrează spre binele dumneavoastră și al meu. Era o zi foarte frumoasă, dacă vă amintiți, iar liniștea văzduhului și seninul cerului alungau orice teamă cu privire la felul în care veți călători. Seara m-am plimbat puțin prin curte, gîndindu-mă la dumneavoastră. În închipuirea mea, vă simțeam atît de aproape, încît nici nu-mi mai dădeam seama că nu erați de față. Mă gîndeam la viața ce stătea înaintea mea, la viața dumneavoastră, domnule, mai largă și mai zbuciumată decît a mea, așa cum e adîncul mării față de pîrîul care aleargă să se verse în ea, strîns între malurile-i înguste. Mă întrebam pentru ce numeau filozofii lumea aceasta un jalnic pustiu, cînd pentru mine ea înflorea ca un trandafir. Tocmai cînd apuse soarele, se lăsă frigul și cerul se acoperi de nori. Am intrat în casă. Sophie mă chemă să văd rochia de mireasă, care tocmai fusese adusă, și în fundul cutiei am găsit darul dumneavoastră : vălul, pe care, cu o risipă princiară, l-ați comandat la Londra. Am bănuit că deoarece n-am primit giuvaerele, ați vrut să mă faceți pe căi ocolite să primesc ceva tot atît de prețios. Am zîmbit cînd l-am desfăcut, gîndindu-mă cum o să vă necăjesc pentru gustul dumneavoastră boieresc și străduințele de a vă travesti logodnica plebeiană în veșmintele unei înalte doamne. Mă gîndeam cum să fac să vă arăt vălul nebrodat pe care-l pregătisem spre a-mi acoperi capul meu de ființă de rînd și să vă întreb dacă nu era de ajuns pentru o femeie, care nu putea aduce soțului ei nici avere, nici frumusețe, nici relații sociale. Parcă vă vedeam privirea, vă auzeam aprigul răspuns ; vă auzeam spunînd cu dispreț că nu doriți să vă măriți averea, nici să ob-

ţineţi un rang mai înalt, căsătorindu-vă cu o pungă de aur sau cu o coroană nobiliară.

— Cît de bine îmi citeşti în suflet, micuţă vrăjitoare! interveni domnul Rochester. Dar ce altceva decît broderii ai găsit în văl? Ascundea cumva un pumnal, sau otravă, de arăţi azi atît de posomorîtă?

— Nu, nu, domnule, gingăşia şi fineţea vălului nu acopereau decît orgoliul lui Fairfax Rochester, dar asta nu mă mai speria, fiindcă sînt obişnuită chiar şi cu imaginea Satanei. Dar, domnule, pe măsură ce se întuneca, se-nteţea vîntul. Aseară nu bătea ca azi — şuierător şi turbat — însă scotea un geamăt trist şi mult mai jalnic. Aş fi vrut să fiţi acasă. Am intrat aici, dar cînd am văzut scaunul gol şi căminul fără foc, m-au trecut fiorii. După puţin timp, m-am dus să mă culc, dar n-am putut adormi; eram chinuită de o frămîntare de nestăpînit. Vîntul, care bătea din ce în ce mai tare, părea că încearcă să înăbuşe un strigăt dureros. Întîi nu mi-m putut da seama dacă acele sunete veneau din casă sau de afară; răzbăteau la fiecare pală de vînt totdeauna la fel de dureroase şi de nedesluşite. În cele din urmă, mă gîndii că trebuie să fie un cîine care urlă în depărtare. Am fost fericită cînd zgomotul a încetat, dar noaptea bîntuită de vînt şi copleşită de întuneric mă urmări şi în vis; dormind, doream să fiu acasă cu dumneavoastră, şi mă-ncerca simţămîntul ciudat şi neplăcut că între noi se află o stavilă. În prima parte a somnului, credeam că umblu pe cotiturile unui drum necunoscut. Mă împresura bezna deplină şi ploaia îmi uda rochia. Duceam în braţe un copilaş, prea mic şi prea plăpînd ca să poată umbla; tremura în braţele mele îngheţate şi plîngea amarnic. Parcă se făcea că dumneavoastră vă aflaţi cu mult înaintea mea pe şosea şi mă străduiam să v-ajung; mă sforţam să vă rostesc numele şi să vă opresc, dar picioarele îmi erau încătuşate, cuvintele mi se stingeau pe buze şi simţeam că în vremea asta vă depărtaţi din ce în ce mai mult.

— Dar aceste vise te mai apasă şi acum, Jane, acum cînd sînt lîngă tine? Fetiţa mea simţitoare! Uită, copila mea, aceste nenorociri închipuite şi nu te mai gîndi decît la fericirea pe care-o avem aievea. Spui că mă iubeşti, Janet. Da — n-am să uit asta şi nici tu nu poţi s-o tăgă-

duiești. *Cuvintele acelea nu ți s-au stins pe buze.* Le-am auzit bine; erau deslușite și duioase; prea solemne poate dar dulci și mîngîietoare ca o muzică. Mi-ai spus: „E minunat să am nădejdea că-mi voi petrece viața cu tine, Edward, pentru că te iubesc". Mă iubești, Jane? Mai spune-mi o dată!

— Da, domnule, vă iubesc din tot sufletul.

— Uite, zise el după cîteva clipe de tăcere, e ciudat, dar cuvintele astea mi-au pătruns în inimă ca un junghi. De ce? Probabil din pricină că ai spus-o cu o energie atît de tare și de evlavioasă, din pricină că în privirea pe care ai ațintit-o asupra mea erau o credință, o sinceritate și un devotament atît de sublime, încît mi s-a părut că văd lîngă mine un duh și am fost uluit. Uită-te urît la mine, Jane, așa cum știi tu să te uiți; aruncă-mi un zîmbet răutăcios, sfios și ațîțător, spune-mi că mă urăști, necăjește-mă, sîcîie-mă, fă ce vrei, numai dă-mi emoții; prefer de o mie de ori să fiu furios decît să fiu trist.

— Vă voi necăji și vă voi sîcîi cît v-o plăcea, dar numai după ce-o să-mi termin povestirea; ascultați-mă pînă la capăt.

— Credeam, Jane, că mi-ai spus tot și că un vis a fost izvorul mîhnirii tale.

Clătinai din cap.

— Cum! exclamă dînsul, mai e ceva? Nu cred că-i ceva însemnat. Te înștiințez dinainte că sînt cam neîncrezător. Spune mai departe.

Neliniștea și nerăbdarea temătoare pe care le observai la el mă uimiră. Totuși, continuai:

— Am mai avut un vis, domnule. Se făcea că Thornfieldul nu-i decît o grămadă de dărîmături pustii în care se adăpostesc liliecii și bufnițele. Din toată frumoasa fațadă nu rămăsese decît un singur zid foarte înalt, dar subțire și șubred. Mă plimbam la lumina lunii prin bălăriile crescute pe locul castelului ruinat; mă izbeam cînd de marmura unui cămin, cînd de resturi de zid. Înfășurată într-un șal, purtam mereu la piept copilul necunoscut și nu-l puteam așeza nicăieri, cu toate că brațele îmi erau frînte de oboseală; era greu și mă împiedica la mers, dar trebuia totuși să-l țin. Se-auzea pe șosea, în

depărtare, galopul unui cal. Eram încredințată că sînteți dumneavoastră și că plecați pentru multă vreme într-un ținut îndepărtat. Mă urcai pe zidul șubred cu o grabă agitată și neprevăzătoare, dornică să vă mai zăresc o ultimă dată de pe culmea lui. Pietrele se rostogoliră sub picioarele mele, tulpinile de iederă de care mă agățam se rupseră, copilul speriat mă cuprinse de gît, și fu cît pe aci să mă sugrume. În sfîrșit, ajunsei sus, pe culmea zidului ; vă vedeam ca pe-o pată întunecată pe o dîră albă ; în fiecare clipă păreați mai mic și vîntul bătea atît de tare, că nu mă mai puteam ține. Mă așezai pe marginea îngustă a zidului și pusei copilul în poală. Vă mai zării la un colț al drumului și mă aplecai să vă mai văd o dată ; zidul se prăbuși, copilul îmi alunecă de pe genunchi, îmi pierdui echilibrul, căzui și mă trezii.

— Asta-i tot, Jane ?

— Asta-i numai prefața, domnule ; povestea de-abia acum începe. Cînd m-am trezit, o rază de lumină îmi izbi ochii. Oh, se luminează de ziuă ! îmi zisei. Mă înșelasem însă : nu era lumina zilei, ci doar a unei lumînări. Am crezut că intrase Sophie. Pe masă era o lumînare și ușa garderobului unde atîrnasem, înainte de a mă culca, rochia și vălul de mireasă, era deschisă. Am auzit pe cineva cotrobăind și numaidecît am întrebat : „Sophie, ce faci acolo ?“ Nu mi-a răspuns nimeni, dar o umbră s-a desprins de lîngă dulap, a luat lumînarea, a ridicat-o și a cercetat veșmintele atîrnate de cuier. „Sophie ! Sophie !“ strigai din nou, dar nu primii nici un răspuns. Mă ridicasem în capul oaselor și m-am aplecat înainte să privesc. La început am fost mirată, apoi cu totul uluită. Sîngele îmi îngheță în vine. Domnule Rochester, nu era nici Sophie, nici Leah, nici doamna Fairfax, nu, sînt și acum sigură de asta, nu era nici măcar Grace Poole, femeia aceea ciudată.

— Trebuie să fi fost una dintre ele, mă întrerupse stăpînul meu.

— Nu, domnule, vă încredințez solemn că nu. Niciodată nu văzusem la Thornfield Hall silueta care sta înaintea mea. Talia, conturul, toate erau noi pentru mine.

— Descrie-mi-o, Jane.

— Părea să fie o femeie înaltă şi voinică, iar părul negru şi des i se revărsa bogat pe spate. Nu ştiu ce rochie purta : părea albă şi cu tăietura dreaptă, dar n-aş putea spune dacă era rochie, cearşaf sau giulgiu.

— I-ai văzut faţa ?

— La început nu, dar peste puţin timp a luat vălul meu din cuier, l-a privit mult timp, apoi şi l-a pus pe cap şi s-a întors spre oglindă ; atunci îi văzui foarte desluşit chipul şi trăsăturile.

— Şi cum arăta ?

— Mi s-a părut înspăimîntătoare, un adevărat strigoi. Oh, domnule, în viaţa mea n-am văzut un chip ca acela. Obrazul era sălbatic şi fără culoare. Aş vrea să pot uita ochii plini de sînge care se rostogoleau în orbite şi trăsăturile ei înfricoşătoare, negre şi umflate.

— Stafiile sînt galbene, Jane.

— Aceea, domnule, era de o culoare purpurie, avea buzele negre şi umflate, fruntea zbîrcită, sprîncenele întunecate şi înălţate mult deasupra ochilor roşii ca sîngele. Vreţi să vă spun de ce-mi aminteşte acea nălucă ?

— Da.

— Îmi aminteşte scîrboasa stafie germană care se numeşte vampir.

— Ah ! Şi ce a făcut ?

— Şi-a scos vălul de pe capul ei descărnat şi l-a rupt în două, l-a aruncat pe jos şi l-a călcat în picioare.

— După aceea ?

— A ridicat perdeaua şi s-a uitat afară ; poate a văzut că se luminează de ziuă, fiindcă a luat lumînarea şi s-a retras spre uşă. Cînd a ajuns lîngă patul meu s-a oprit şi ochii ei de flacără se aţintiră asupra mea. Mi-a apropiat lumînarea de chip şi a stins-o în faţa ochilor mei. Am simţit în plină faţă dogoarea obrazului ei îngrozitor şi mi-am pierdut cunoştinţa. E a doua oară în viaţă cînd am leşinat de spaimă.

— Cine era lîngă tine cînd ţi-ai revenit ?

— Nimeni, domnule. Era ziua-n amiaza mare. M-am sculat, mi-am cufundat capul în apă rece şi-am sorbit cu nesaţ. Mă simţeam slăbită, dar mi-am dat seama că nu sînt bolnavă şi m-am hotărît să nu povestesc păţania

mea altcuiva decît dumneavoastră. Acum, spuneţi-mi, domnule, cine era femeia aceea ?

— De bună seamă că nu era decît o plăsmuire a minţii tale aprinse. Va fi nevoie să am grijă de tine, comoara mea : cine are nervi ca ai tăi trebuie să şi-i cruţe.

— Domnule, vă rog să fiţi sigur că nervii mei n-au nici o vină. Am văzut bine ; tot ce v-am povestit s-a întîmplat aievea.

— Şi visele de mai înainte au fost şi ele adevărate ? Castelul Thornfield s-a prăbuşit ? Sînt despărţit de tine prin piedici de netrecut ? Te părăsesc fără o lacrimă, fără un sărut, fără să spun măcar un cuvînt ?

— Încă nu.

— Sînt pe cale s-o fac ? Ziua care trebuie să ne lege pe veci a şi început. Te încredinţez că atunci cînd vom fi uniţi n-ai să mai treci prin spaime de astea închipuite.

— Spaime închipuite, domnule ! Mult aş vrea să cred că-i numai atît şi de vreme ce nici dumneavoastră nu-mi puteţi lămuri taina acestui groaznic vizitator, doresc asta mai mult ca oricînd.

— Şi dacă eu nu pot, Jane, înseamnă că n-a fost decît o vedenie.

— Cînd m-am trezit dimineaţa, mi-am spus la fel, domnule. Ca să mai prind curaj, m-am uitat la toate lucrurile bine cunoscute şi care la lumina zilei aveau o înfăţişare atît de veselă. Am văzut însă acolo, pe covor, dovada neîndoielnică a celor întîmplate : vălul zăcea pe jos, rupt în două !

Îmi dădui seama că domnul Rochester tresare şi tremură. Mă cuprinse repede în braţe.

— Slavă domnului, exclamă el, că numai vălul a fost vătămat, dacă un duh rău a venit lîngă tine în noaptea trecută ! Oh, cînd mă gîndesc la ce s-ar fi putut întîmpla !

Respira agitat şi mă strîngea atît de tare, că abia puteam răsufla. După cîteva clipe de tăcere urmă vesel :

— Acum, Janet, vreau să-ţi lămuresc toate acestea. Acea nălucă e jumătate vis, jumătate realitate. Nu mă îndoiesc că a intrat o femeie în odaia ta şi acea femeie era — trebuie să fi fost — Grace Poole. Chiar tu spuneai că e o făptură ciudată şi după cîte ştii despre ea, ai tot

dreptul s-o socoteşti aşa. Ce mi-a făcut mie ? Ce i-a făcut lui Mason ? Pe jumătate adormită, ai văzut-o intrînd şi ai văzut ce făcea, dar înspăimîntată şi aproape în delir, ţi s-a părut altfel decît era. Chipul negru umflat, părul despletit, statura prea înaltă, toate astea nu-s decît plăsmuiri ale închipuirii tale, o urmare a coşmarurilor pe care le-ai avut ; ruperea furioasă a vălului, iată ce-i adevărat şi vrednic de ea. Văd că o să mă întrebi de ce-o ţin în casă pe această femeie. Cînd se va împlini un an şi o zi de la căsătoria noastră, o să-ţi spun, dar acum nu. Eşti mulţumită, Jane ? Primeşti explicaţia asta a tainei ?

Mă gîndii puţin şi mi se păru că era într-adevăr singura explicaţie posibilă. Nu eram mulţumită, dar ca să-i fac pe plac domnului Rochester, mă silii să par ; în orice caz mă simţeam uşurată, aşa că îi răspunsei printr-un zîmbet vesel şi, fiindcă bătuse de mult ora unu, mă pregătii să-l părăsesc.

— Sophie nu doarme cu Adèle în odaia copiilor ? mă întrebă dînsul, aprinzîndu-şi luminarea.

— Ba da, domnule, răspunsei.

— E destul loc şi pentru tine în pătuţul Adèlei. Trebuie să dormi cu ea în noaptea asta, Jane. N-ar fi de mirare ca întîmplarea pe care mi-ai povestit-o să-ţi fi tulburat nervii. Mai bine să nu dormi singură. Făgăduieşte-mi că te duci în odaia Adèlei.

— Voi fi chiar foarte mulţumită, domnule.

— Şi încuie bine uşa pe dinăuntru. Deşteapt-o pe Sophie cînd ajungi sus şi spune-i să te trezească devreme fiindcă trebuie să fii îmbrăcată şi să mîncăm înainte de opt. Acum alungă gîndurile întunecate, lasă la o parte grijile, Janet. N-auzi că vîntul s-a domolit ? Nu mai e decît o şoaptă plăcută şi ploaia nu mai bate în geamuri. Priveşte, zise dînsul ridicînd perdeaua : uite ce noapte frumoasă !

Era adevărat. Jumătate de cer era senin, fără pic de nor. Vîntul bătea de la apus şi norii se fugăreau înspre răsărit, în lungi şiruri argintii, iar luna strălucea liniştit şi paşnic.

— Ei, zise domnul Rochester, privindu-mă cercetător în ochi, cum se simte acum mica mea Janet ?

— Noaptea e senină, domnule, şi senină-s şi eu.

— Şi-n noaptea asta n-o să mai visezi despărţire şi supărări, ci dragoste fericită şi o unire voioasă.

Prezicerea nu se îndeplini decît pe jumătate: n-am avut vise urîte, dar nici vise vesele, fiindcă n-am dormit de loc. Cu micuţa Adèle în braţe, am privegheat somnul ei de copil — atît de liniştit, de senin şi de nevinovat — şi am aşteptat să se facă ziuă. Şi ultima fărîmă de viaţă era trează şi se zbuciuma în mine. Cum răsări soarele, m-am şi sculat. Îmi amintesc că Adèle se lipea cît putea mai strîns de mine, în clipa cînd am părăsit-o; mi-aduc aminte cum am sărutat-o şi cum mi-am desprins uşor gîtul dintre braţele ei. Izbucnii în plîns, tulburată de o emoţie ciudată şi o părăsii pe Adèle, de teamă ca plînsul meu să nu-i tulbure odihna calmă şi adîncă. Ea părea simbolul vieţii mele trecute; iar el, cel spre care trebuia să mă îndrept acum, era întruchiparea temută, dar adorată, a necunoscutei mele vieţi viitoare.

CAPITOLUL XXVI

LA ȘAPTE, VENI SOPHIE SĂ MĂ îmbrace. Găteala mea ținu mult, atît de mult, încît domnul Rochester, nerăbdător, pare-se, din pricina întîrzierii mele, trimise să întrebe de ce nu cobor. Sophie tocmai îmi prindea, cu o broșă, vălul (pînă la urmă tot simplul văl de mătase). Cum am izbutit să scap din mîinile ei, am și fugit.

— Oprește-te ! îmi strigă ea în franțuzește. Uită-te în oglindă, nu te-ai privit de loc.

Mă întorsei spre oglindă și zării o femeie gătită și voalată care-mi semăna atît de puțin, încît crezui aproape că am în fața ochilor imaginea unei străine.

— Jane ! se auzi un glas și mă grăbii să cobor.

Fui întîmpinată în capul scării de domnul Rochester.

— Zăbavnico, îmi zise el, inima mi se pîrjolește pe jeratic de nerăbdare, și tu întîrzii atîta !

Mă conduse în sufragerie și mă cercetă cu băgare de seamă, îmi spuse că „sînt frumoasă ca un crin, și că nu-s numai mîndria vieții, ci și femeia sufletului său" după care mă vesti că nu-mi dă decît zece minute răgaz să mănînc ceva. Sună și veni un servitor, de curînd angajat ca fecior.

— Ce face John ? Pregătește trăsura ? întrebă domnul Rochester.

— Da, domnule.

— S-au adus jos bagajele ?

— Se aduc acum, domnule.

— Du-te la biserică și vezi dacă au venit domnul Wood (era numele pastorului) și dascălul. Te-ntorci imediat și-mi comunici.

După cum știe cititorul, biserica era la numai cîțiva pași de porțile castelului, așa că servitorul se întoarse numaidecît.

— Domnul Wood a venit, anunță el. Își pune odăjdiile.

— Ce-i cu trăsura ?

— E gata.

— N-o să avem nevoie de ea ca să mergem la biserică, dar cînd ne-om întoarce, trebuie să fie gata ; geamantanele și toate bagajele să fie aranjate, iar vizitiul pe capră.

— Da, domnule.

— Ești gata, Jane ?

Mă ridicai. N-aveam nici cavaleri, nici domnișoare de onoare, nici rude care să formeze cortegiul nupțial ; într-un cuvînt, nu era nimeni afară de domnul Rochester și de mine. Cînd trecurăm prin hol, doamna Fairfax se afla acolo. I-aș fi vorbit cu plăcere, dar mîna mea părea prinsă într-o cătușă de fier și eram tîrîtă cu atîta grabă, încît abia mă puteam ține de cel ce mă conducea. Era destul să-i privesc chipul, ca să-mi dau seama că nici o clipă de întîrziere nu va fi îngăduită. Mă întrebam dacă mai arătase vreodată un mire așa cum arăta acum domnul Rochester — atît de dornic să ajungă la țintă și vădind o hotărîre atît de neînduplecată — sau dacă ochii unui alt muritor fuseseră cîndva atît de aprinși și de scînteietori sub o frunte la fel de masivă.

Nu ştiu dacă ziua o fi fost frumoasă sau nu. Coborînd aleea spre biserică, nu priveam nici cerul nici pămîntul. Toată ființa mi se concentrase în ochi, şi ei nu-l priveau decît pe domnul Rochester. Mergînd astfel, aş fi vrut să zăresc şi eu lucrul acela nevăzut pe care el părea că-l scrutează cu o privire neîndurată şi crudă, aş fi vrut să-i cunosc gîndurile împotriva cărora părea că luptă cu tărie.

Se opri înaintea porții cimitirului şi băgă de seamă că mi se taie răsuflarea.

— Ți se pare că dragostea mă face crud? îmi zise el. Odihneşte-te puţin; sprijină-te de mine, Jane.

Îmi mai aduc aminte de casa Domnului, care se înălța veche şi cenuşie înaintea noastră. O cioară se rotea deasupra clopotniţei trasînd cercuri largi pe un cer roşiatic de dimineață. Îmi amintesc mormintele acoperite cu verdeață şi n-am să uit nici pe cei doi străini care se plimbau printre moviliţele scunde şi citeau inscripțiile săpate pe cele cîteva plăci năpădite de muşchi. I-am observat pentru că, de cum ne zăriră, trecură în spatele bisericii. Mă gîndeam că vor intra pe uşa lăturalnică şi or să fie de față la cununie. Domnul Rochester nu-i observase. El nu mă privea decît pe mine, căci sîngele îmi pierise din obraz; îmi simțeam fruntea umedă, iar obrajii şi buzele reci. După puţină vreme mi-am revenit şi el înaintă încet cu mine spre uşa bisericii.

Intrarăm în biserica tihnită şi umilă. Preotul, înveşmîntat în stiharul său alb, ne aştepta înaintea altarului scund; dascălul sta lîngă dînsul. Totul era liniştit. Numai două umbre se mişcau într-un colț mai depărtat. Nu mă înşelasem: străinii se strecuraseră înăuntru înaintea noastră şi se aflau lîngă cavoul Rochesterilor. Stăteau cu spatele la noi şi priveau printre gratii marmura înnegrită de vreme a mormîntului, deasupra căruia un înger îngenuncheat păzea rămăşiţele lui Damer de Rochester, ucis în mlaştinile Marstonului în timpul războaielor civile, şi ale soției sale, Elizabeth.

Ne aşezarăm înaintea barei unde se adunau, de obicei, cei care primeau împărtăşania. Auzii un pas tiptil în urma mea şi privii peste umăr: unul dintre străini, se vedea bine că-i un gentilom, venea spre noi. Slujba începu.

Se citi actul de căsătorie. Pastorul făcu un pas inainte şi, plecîndu-se uşor inaintea domnului Rochester, urmă :

— Vă cer amîndurora să mărturisiţi (aşa cum aţi mărturisi în înfricoşata zi a judecăţii de apoi, cînd tainele tuturor inimilor vor fi scoase la lumină) dacă vreunul din voi are ştiinţă de vreo piedică la unirea voastră prin căsătorie. Fiţi încredinţaţi că toţi cei care nu sînt uniţi după voia Domnului nu sînt uniţi în faţa sa, şi căsătoria lor nu e nici legală.

Tăcu, după obicei. Oare de cîte ori tăcerea aceasta e curmată de un răspuns ? Poate o dată într-un veac. Pastorul, care nici nu-şi ridicase ochii de pe carte şi nu-şi ţinuse decît o clipă răsuflarea, voia să urmeze. Mîna lui se şi întinsese spre domnul Rochester şi buzele lui se deschideau să întrebe : „Vrei să iei de soţie pe această femeie ?" cînd o voce clară răsună în apropiere :

— Căsătoria nu se poate face ; declar că există o piedică.

Pastorul privi pe acel care vorbise — şi amuţi ; dascălul la fel. Domnul Rochester tresări uşor, ca şi cînd un cutremur ar fi zguduit pămîntul sub picioarele sale, dar revenindu-şi numaidecît zise, fără să-şi întoarcă măcar capul :

— Continuă !

Acest cuvînt rostit cu glas adînc dar încet fu urmat de o mare tăcere. Domnul Wood reluă :

— Nu pot continua, înainte de a cerceta cele spuse şi de-a vedea limpede dacă-i adevăr sau minciună.

— Slujba nu poate continua, adăugă vocea din spatele nostru, căci sînt în măsură să dovedesc ceea ce spun. Există o piedică de netrecut în calea acestei căsătorii.

Domnul Rochester auzi, dar păru a nu ţine seamă. Stătea în picioare ţeapăn şi neînduplecat. Nu făcu decît o singură mişcare, ca să-mi ia mîna într-a sa. Oh, cît de tare şi fierbinte era strîngerea lui ! Fruntea-i puternică, palidă, masivă, părea de marmură. Ochii-i străluceau cercetători şi sălbatici.

Domnul Wood părea că nu ştie ce să facă.

— Şi care e acea piedică ? întrebă el. Poate că nu e de netrecut, lămureşte-ne.

— Am spus că e de netrecut şi vorbesc în cunoştinţă de cauză, fu răspunsul.

Acel care vorbise înaintă şi se sprijini de bară. Urmă să vorbească netulburat, liniştit, clar şi desluşit, dar fără să ridice glasul.

— Piedica pomenită constă pur şi simplu în existenţa unei căsătorii anterioare. Soţia domnului Rochester se află încă în viaţă.

Aceste cuvinte, rostite cu voce înceată, îmi zguduiră nervii mai cumplit decît o lovitură de trăsnet ; fiinţa mea simţi o muşcătură mai usturătoare decît fusese vreodată cea a focului sau a gerului ; dar eram stăpînă pe mine şi nu mă temeam c-o să leşin. L-am privit pe domnul Rochester şi l-am silit să mă privească şi el. Chipul îi părea dăltuit în stîncă, ochii lui străluceau şi scăpărau. Nu tăgădui nimic : părea că sfidează totul. Fără să vorbească, fără să zîmbească şi fără să pară că recunoaşte în mine o făptură omenească, îmi strîngea talia cu braţul lui puternic şi mă ţintuia lîngă sine.

— Cine eşti ? întrebă el pe străin.

— Mă numesc Briggs şi sînt avocat. Biroul meu e la Londra, strada... răspunse el.

— Şi afirmi că aş fi căsătorit ?

— Da, domnule. Am venit să-ţi amintesc că există o femeie care-i soţia dumitale şi că dacă dumneata n-o recunoşti, legea o recunoaşte.

— Spune-mi te rog numele ei, al părinţilor ei şi unde locuieşte.

— Îndată...

Domnul Briggs scoase binişor o hîrtie din buzunar şi citi pe un ton oficial şi cu o voce nazală cele ce urmează :

„Afirm şi pot dovedi că-n ziua de 20 octombrie... (era cu cincisprezece ani în urmă), Edward Fairfax Rochester, de la Thornfield Hall... din comitatul... şi cu locuinţa la Ferndean Manor, în comitatul... Anglia, s-a însurat cu sora mea, Bertha Antoinetta Mason, fiica lui Jonas Mason, negustor, şi al Antoinettei Mason, soţia lui, creolă, la biserica... din Spanish Town, Jamaica.

Actul de căsătorie poate fi găsit în registrele bisericii. O copie se află acum în posesia mea.

Semnat, Richard Mason.“

— Actul acesta, dacă e autentic, poate dovedi că am fost însurat, dar nu şi că femeia de care se pomeneşte în el mai e încă în viaţă.

— Trăia acum trei luni, răspunse omul legii.

— De unde ştii ?

— Am un martor, pe care cu greu l-ai putea contrazice chiar dumneata însuţi.

— Adu-l de faţă... sau du-te dracului !

— Mai întîi am să-l aduc — e aici. Domnule Mason, fii bun şi te apropie.

La auzul acestui nume, domnul Rochester încleştă dinţii şi fu cuprins de un tremur puternic. Fiind lîngă dînsul, simţeam cum e scuturat de furie sau de deznădejde. Al doilea străin, care pînă atunci stătuse ascuns în colţul întunecat, înaintă. Un chip palid se ivi deasupra umărului avocatului ; da, era într-adevăr Mason. Domnul Rochester se întoarse şi-l privi. După cum am mai spus de cîteva ori, ochii lui erau negri ; acum străluceau de o lumină sălbatică şi sîngeroasă. Chipul i se însufleţi. S-ar fi zis că focul ce-i ardea în inimă se răspîndise pînă pe obrazul măsliniu şi pe fruntea-i mai înainte palidă. Ridică braţul puternic şi poate că l-ar fi lovit pe Mason, l-ar fi aruncat pe lespezile bisericii şi cu o izbitură necruţătoare ar fi gonit sufletul din acel trup firav, dacă el, speriat de moarte, nu s-ar fi tras îndărăt scîncind jalnic : „Doamne sfinte !“ Atunci scîrba îl cuprinse pe domnul Rochester. Ura i se schimbă într-un dispreţ rece, patima îi pieri ca şi cînd ar fi luat-o un vînt.

— *Tu* ce ai de spus ?

Un răspuns nedesluşit ieşi de pe buzele albe ale lui Mason.

— Ai să-l vezi pe dracu, dacă nu poţi răspunde desluşit ! Te întreb din nou : *Tu* ce ai de spus ?

— Domnule, domnule, întrerupse preotul, nu uita că te afli într-un lăcaş sfînt.

Apoi, adresîndu-se lui Mason, îl întrebă încet :

— Poţi să-mi spui, domnule, dacă soţia domnului Rochester mai este încă în viaţă?

— Curaj! făcu avocatul, vorbeşte tare.

— Trăieşte şi locuieşte la castelul Thornfield, zise Mason cu glas ceva mai desluşit. Am văzut-o în aprilie trecut. Sînt fratele ei.

— La castel! exclamă preotul. Nu se poate. Locuiesc de multă vreme aici, domnule, şi n-am auzit niciodată pomenindu-se la Thornfield de vreo doamnă Rochester.

Un zîmbet amar strîmbă buzele domnului Rochester, care şopti:

— Nu, slavă Domnului! Am avut grijă ca nimeni să n-audă de ea, cel puţin sub numele ăsta.

Căzu pe gînduri şi vreo zece minute păru că chibzuieşte, apoi reluă:

— M-am săturat! Adevărul o să ţîşnească acum ca glonţul din ţeavă. Wood, închide-ţi cartea şi scoate-ţi odăjdiile. John Green (acesta era numele dascălului), părăseşte biserica. Cununia n-o să se facă azi.

Dascălul plecă.

Domnul Rochester urmă, nepăsător şi cu îndrăzneală:

— Cuvîntul bigam sună urît în urechile voastre. Şi totuşi, aveam de gînd să fiu bigam, dar soarta nu mi-a fost prielnică, sau poate mai curînd pronia cerească s-a împotrivit planurilor mele. În aceste clipe nu sînt mai bun decît diavolul, şi, cum ar spune fără îndoială pastorul meu, merit cea mai aspră osîndă a Domnului, merit să fiu aruncat în flăcările veşnice ale gheenei, ori să fiu dat pradă viermilor celor neadormiţi. Domnilor, planul meu s-a prăbuşit! Acest avocat şi clientul lui au spus adevărul; am fost însurat şi nevastă-mea trăieşte încă. Wood, zici că n-ai auzit niciodată vorbindu-se la castel de doamna Rochester, dar fără îndoială că ţi-au ajuns la urechi zvonurile despre misterioasa nebună, păzită cu grijă. Mulţi ţi-or fi şoptit că e o soră a mea nelegitimă, alţii că e o amantă părăsită. Îţi spun acum că-i soţia mea, cu care m-am însurat cu cincisprezece ani în urmă; se numeşte Bertha Mason şi e sora acestei persoane atît de dîrze pe care-o vedeţi aici, cu obrajii palizi, tremurînd din tot trupul şi arătîndu-ne ce inimă tare pot avea bărbaţii. Bucură-te, Dick! Nu te teme de mine! N-o să te

lovesc — mai curînd aş lovi o femeie. Bertha Mason e nebună. Se trage dintr-o familie în care, de două sau trei generaţii, aproape toţi sînt nebuni ori idioţi ! Mama ei, creola, era alcoolică şi nebună ! Asta am aflat-o de-abia după căsătorie, fiindcă nimeni nu suflase nici un cuvînt, tăinuindu-mi tarele familiei. Bertha, ca fată ascultătoare, urmă în totul pe maică-sa. Aveam o tovarăşă fermecătoare — nevinovată, cuminte şi modestă ; vă puteţi deci lesne închipui că eram fericit. Am avut înaintea ochilor priveliști minunate ! Oh, fireşte, treceam prin clipe divine ! Dacă aţi şti însă totul... Dar nu vă datorez lămuriri mai amănunţite. Briggs, Wood, Mason, vă poftesc pe toţi să veniţi acasă s-o vedeţi pe pacienta doamnei Poole, *pe soţia mea !* O să vedeţi ce fel de fiinţă am fost amăgit să iau de nevastă şi o să vă daţi seama dacă am dreptul să rup această legătură şi să caut să-mi leg viaţa de o fiinţă omenească. Fata asta, adăugă el, uitîndu-se la mine, nu ştia despre groaznica taină mai multe decît voi ; credea că totul e frumos şi curat ; nu s-a gîndit niciodată c-o să fie prinsă în capcana unei căsătorii false de un nenorocit legat deja de o fiinţă rea, nebună şi îndobitocită ! Veniţi, urmaţi-mă !

Părăsi biserica, strîngîndu-mi mereu mîna cu putere. Cei trei bărbaţi veneau după noi. Trăsura aştepta înaintea intrării celei mari a castelului.

— Deshamă şi du trăsura la loc, John, zise cu răceală domnul Rochester. Azi nu mai avem nevoie de ea.

Cînd intrarăm, doamna Fairfax, Adèle, Sophie şi Leah ieşiră în întîmpinarea noastră să ne salute şi să ne facă urări.

— Daţi-vă la o parte cu toţii ! strigă stăpînul. Nu ne fac trebuinţă felicitările voastre. Cine are nevoie de ele ? Eu unul, nu ! Vin cu cincisprezece ani prea tîrziu !

Trecu, ţinîndu-mă mereu de mînă şi făcînd semn bărbaţilor să-l urmeze. Urcarăm scara, străbăturăm coridorul şi ajunserăm în sfîrşit la catul al treilea. Domnul Rochester deschise o uşă mică şi pătrunserăm în odaia tapisată, unde recunoscui patul cel mare şi dulapul pictat.

— Mason, tu cunoşti odaia asta, zise călăuza noastră, aici te-a înjunghiat şi te-a muşcat.

Ridică draperiile, descoperind a doua uşă şi deschizînd-o şi pe aceasta. Intrarăm într-o odaie fără ferestre. În cămin, în dosul unei apărători masive, ardea focul şi o lampă atîrnată cu un lanţ de tavan lumina încăperea. Grace Poole, aplecată asupra focului, părea că prăjeşte ceva într-o tigaie. În umbra deasă dintr-un colţ al odăii, se mişca o fiinţă al cărei chip şi trup nu puteau fi bine desluşite. La prima vedere, nu se putea spune dacă era o făptură omenească sau un animal : părea că merge în patru labe şi mîrîia ca o fiară sălbatică, dar era îmbrăcată, şi o claie de păr negru, încărunţit, îi cădea ca o coamă deasă pe cap şi pe chip, ascunzîndu-i-le.

— Bună ziua, doamnă Poole ! zise domnul Rochester. Ce mai faci ? ! Ce face azi bolnava ?

— O ducem destul de bine, vă mulţumesc, zise Grace ridicînd cu grijă tigaia care sfîrîia. E cam smintită, dar nu furioasă.

Un ţipăt sălbatic veni să contrazică vorbele liniştitoare. Hiena îmbrăcată se ridică în două picioare.

— Ah ! domnule, v-a văzut, strigă Grace. Aţi face mai bine să plecaţi.

— O clipă, Grace ; trebuie să ne îngădui să stăm puţin aici.

— Atunci, domnule, luaţi seama. Pentru numele lui Dumnezeu, luaţi seama !

Nebuna urla. Îşi dădu la o parte şuviţele zbîrlite de pe obraz şi privi sălbatic spre oaspeţi. Recunoscui prea bine chipul acela vînăt şi trăsăturile umflate. Doamna Poole se apropie.

— Fugi de-aici, zise domnul Rochester, împingînd-o deoparte. Sper că n-are cuţit. Cît despre mine, ştiu să mă păzesc.

— Nu poţi şti niciodată ce armă are, domnule ; e atît de vicleană ; nici un om nu-i poate pătrunde şiretlicurile.

— Mai bine am pleca, şopti Mason.

— Du-te dracului ! răspunse cumnatu-său.

— Păziţi-vă ! strigă Grace.

Cei trei bărbaţi se retraseră în acelaşi timp. Domnul Rochester mă îmbrînci în spatele lui ; nebuna sări asupră-i, îl apucă cu iuţeală de gît şi vru să-i muşte obrajii. Porni o luptă în lege. Era o femeie voinică, aproape tot

atît de înaltă ca soţul ei şi, în afară de asta, trupeşă ; dovedea o putere de bărbat şi de multe ori fu cît pe-aci să-l sugrume, în ciuda forţei lui atletice. Ar fi putut s-o doboare cu o lovitură zdravănă, dar nu voia s-o lovească, ci doar s-o domolească. În sfîrşit, prinse braţele nebunei şi i le legă la spate cu o frînghie pe care i-o dădu Grace, iar cu alta o legă de un scaun. Toate acestea fură întovărăşite de ţipetele cele mai sălbatice şi de zvîrcolirile cele mai îngrozitoare. Atunci domnul Rochester se întoarse spre cei de faţă şi-i privi cu un zîmbet amar şi deznădăjduit.

— Asta-i *soţia mea !* zise el. Astea-s singurele îmbrăţişări conjugale pe care mi-e dat să le cunosc. Şi *asta* e ceea ce doream să am (îmi puse mîna pe umăr), această fată, care stă atît de serioasă şi liniştită înaintea porţilor iadului şi priveşte îngîndurată la ţopăielile unui demon. O iubeam din pricina contrastului nemăsurat dintre ea şi aceea pe care o urăsc. Wood şi Briggs, priviţi deosebirea ! Comparaţi ochii aceştia luminoşi cu cei roşii pe care îi vedeţi rotindu-se nebuneşte ; comparaţi acest chip cu masca aceea ; această talie cu acea matahală şi judecaţi, dumneata, propovăduitor al Evangheliei, şi dumneata, om al legii. Amintiţi-vă numai că aşa cum veţi judeca, aşa veţi fi judecaţi ! Acum ieşiţi de-aici. Trebuie să-mi încui comoara.

Plecarăm cu toţii. Domnul Rochester rămase puţin în urma noastră, să stea de vorbă cu Grace Poole şi să-i dea cîteva porunci. Pe cînd coboram scara, avocatul îmi spuse :

— Dumneata, domnişoară, eşti nevinovată şi unchiul dumitale, dacă o mai fi trăind, va fi foarte fericit s-o afle de la domnul Mason, cînd s-o întoarce dînsul la Madera.

— Unchiul meu ! Ce ştii despre el ? Îl cunoşti ?

— Domnul Mason îl cunoaşte. A fost cîţiva ani reprezentant al firmei lui, la Funchal. Cînd unchiul dumitale a primit scrisoarea în care-i pomeneai de proiectata dumitale căsătorie cu domnul Rochester, domnul Mason se afla la Madera, unde se oprise să se mai întremeze puţin înainte de-a se întoarce în Jamaica. Domnul Eyre i-a pomenit de scrisoarea dumitale, întrucît ştia că clientul

meu cunoaște pe un gentilom cu acest nume. Domnul Mason, uimit și îndurerat, după cum cred că-ți închipui, îi dezvălui tot adevărul. Unchiul dumitale, îmi pare rău că trebuie să ți-o spun, e acum bolnav la pat; ținînd seama de boală — e tuberculos — și de stadiul în care a ajuns, nu-i probabil să se mai înzdrăvenească vreodată. Așa că n-a putut veni în Anglia să te scape din urzeala în care ai căzut, însă l-a implorat pe domnul Mason să nu piardă nici o clipă și să ia măsuri pentru a împiedica această falsă căsătorie. Chiar domnul Eyre l-a îndrumat spre mine, iar eu am făcut tot ce am putut, și, slavă Domnului! n-am sosit prea tîrziu. Trebuie să-i mulțumești lui Dumnezeu. Dacă n-aș fi convins că unchiul dumitale se va prăpădi înainte de vremea cînd ai putea sosi la Madera, te-aș sfătui să pleci o dată cu domnul Mason. Așa cum stau lucrurile, însă, cred că ai face mai bine să rămîi în Anglia pînă vei primi vești de la domnul Eyre, sau vei auzi de dînsul. Mai avem vreun motiv să rămînem aici? întrebă el pe Mason.

— Nu, nu, să plecăm, răspunse acesta cu înfrigurare.

Plecară fără să-și ia rămas bun de la domnul Rochester. Pastorul rămase să adreseze cîteva sfaturi sau cuvinte de mustrare trufașului său enoriaș. După ce-și împlini datoria, plecă și dînsul.

L-am auzit depărtîndu-se pe cînd stam în ușa întredeschisă a odăii mele, unde mă retrăsesem. După ce casa se goli, mă închisei în odaie, trăsei zăvorul ca nimeni să nu poată intra și începui — nu să plîng sau să jelesc, căci eram încă prea liniștită pentru asta — ci să-mi scot cu gesturi de automat rochia de mireasă și să îmbrac iar rochia mea de stofă, pe care în ajun crezusem că o port pentru ultima dată. După aceea m-am așezat. Mă simțeam obosită și slabă; încrucișai brațele pe masă și-mi rezemai capul pe ele. Căzui pe gînduri. Pînă atunci nu făcusem decît să ascult, să văd, să merg de colo-colo pe unde eram condusă ori tîrîtă, să asist la succesiunea amețitoare a întîmplărilor și a destăinuirilor. *Dar acum sosise ceasul cugetării.*

Afară de scena cu nebuna, dimineața fusese destul de calmă. La biserică totul se petrecuse în liniște, nu fuseseră nici izbucniri de patimi, nici certuri zgomotoase,

nici insulte sau provocări, nici lacrimi, nici hohote de plîns. Se rostiseră doar cîteva cuvinte : un bărbat venise să spună, cu sînge rece, că există o piedică la încheierea căsătoriei. Domnul Rochester pusese mai multe întrebări tăioase și scurte. Se dăduseră răspunsuri și lămuriri, se aduseseră dovezi ; stăpînul meu se hotărîse să mărturisească întregul adevăr și ne arătase proba vie a crimei sale ; străinii plecaseră și totul se sfîrșise.

Stăteam, ca de obicei, în odaia mea. Eram tot eu ; după cît se vedea, nu suferisem nici o schimbare ; nu fusesem nici rănită, nici lovită, nici schilodită și totuși, unde era Jane Eyre de ieri ? Unde-i era viața ? Unde îi erau nădejdile ?

Jane Eyre care fusese o atît de fericită logodnică, și aproape că fusese mireasă, era din nou o fată abătută și singură : viața ei era searbădă, speranțele-i erau jalnice. Gerul Bobotezei sosise în toiul verii ; la mijlocul lui iunie se stîrnise o furtună de decembrie. Zăpada înghețase merele coapte și viforele veștejiseră trandafirii îmbobociți ; promoroaca acoperise ca un giulgiu pășunile și lanurile ; pe poienile unde ieri se răsfățau în soare florile, se-așternuseră astăzi uriașe troiene de zăpadă, neatinse încă de picior omenesc ; pădurile, care doar acum douăsprezece ceasuri se legănau în adierile molcome, înfrunzite și înmiresmate ca boschetele înflorite de la tropice, se întindeau acum pustiite, sălbatice și albe ca și codrii de pini din înghețata Norvegie. Nădejdile îmi erau moarte, lovite de o soartă perfidă, asemenea celei ce se-abătuse într-o noapte asupra tuturor întîilor născuți din țara Egiptului. Mă gîndeam la visele mele dragi, ieri încă atît de înfloritoare și luminoase ; azi erau hoituri țepene, reci și învinețite, pe care nimic nu le mai putea readuce la viață. Mă gîndeam la dragostea mea, la acel sentiment ce aparținea stăpînului meu fiindcă el îl făcuse să se nască, și care zăcea acum ca un copil bolnav într-un leagăn de gheață ; boala și neliniștea îl cuprinseseră și nu se putea duce să caute alinare în brațele domnului Rochester, nu putea afla căldură la pieptul lui. Oh, niciodată nu se va mai putea întoarce către el ; căci credința într-însul fusese spulberată, încrederea nimicită ! Domnul Rochester nu mai era în ochii mei ceea

ce fusese, căci nu se dovedise a fi ceea ce crezusem. Nu-l puteam socoti desfrînat, nu puteam spune că mă înşelase, dar nu mai era pentru mine imaginea adevărului neprihănit şi trebuia să fug din preajma lui... de *asta* îmi dădeam foarte bine seama. Dar cînd ? Cum ? Şi unde să mă duc ? Nu ştiam încă, şi totuşi eram sigură că el însuşi o să mă alunge de la Thornfield. Mi se părea că nu mă poate iubi cu adevărat ; fusese doar o patimă trecătoare şi acum, dacă nu şi-o putea satisface, nu mai avea nevoie de mine ; mi-ar fi teamă chiar să-i mai ies în cale ; vederea mea trebuie că-i e nesuferită. Oh, cît de orbi îmi fuseră ochii şi cît de naivă purtarea !

Ţineam ochii închişi — părea că întunericul mă învăluise în păienjenişul lui — gîndurile-mi curgeau ca un val negru şi tulbure. Mi se părea că, neputincioasă, părăsită şi fără vlagă, mă culcasem în albia secată a unui rîu uriaş. Auzeam zgomotul apei dezlănţuite din munţii îndepărtaţi, simţeam cum înaintează şuvoiul, dar n-aveam destulă voinţă să mă ridic şi nici putere să fug. Zăceam vlăguită şi tînjeam după moarte. Un singur gînd mai palpita înăuntrul meu, ca o urmă de viaţă : gîndul la Dumnezeu. Acel gînd mă făcuse să plăsmuiesc o rugăciune nerostită ; cuvintele rătăceau care încotro prin mintea-mi întunecată, cerîndu-se rostite, dar neaflînd energia care le-ar fi putut face să se desprindă de pe buze :

„Dumnezeule, să nu mă părăseşti, căci primejdia e aproape şi nimeni nu mă poate sprijini !"

Într-adevăr, primejdia era aproape, şi cum nu cerusem cerului s-o îndepărteze, nu îngenuncheasem, nu împreunasem mîinile şi nici nu mişcasem buzele, ea veni. Cu valuri mari şi furioase, puhoiul se năpusti asupră-mi. Conştiinţa deplină a vieţii mele distruse, a dragostei pierdute, a nădejdilor sfărîmate şi a credinţei nimicite — toate se revărsară asupră-mi ca o singură masă mohorîtă. Ceasul acela amar nu poate fi descris : sufletul îmi era înecat ; mă scufundam din ce în ce în apa mocirloasă ; nu găseam nici un sprijin ; talazurile mă copleşeau.

CAPITOLUL XXVII

LA UN OARECARE CEAS AL DUPĂ-amiezii înălțai capul, și, privind în jurul meu și văzînd pe zid răsfrîngerea razelor soarelui ce cobora înspre apus, mă întrebai : „Ce îmi rămîne de făcut ?"

Dar răspunsul pe care mi-l dădea mintea mea : „Trebuie să părăsești numaidecît Thornfieldul" fu atît de prompt, atît de groaznic, că-mi astupai urechile. Mi-am spus că nu pot îndura acum asemenea cuvinte. „Să nu fiu nevasta lui Edward Rochester, zisei, eu, iată lucrul cel mai puțin dureros. Să mă trezesc din visele mele cele mai încîntătoare și să-mi dau seama că totul n-a fost decît iluzie și deșertăciune, e o grozăvie pe care o pot suporta și o pot stăpîni. Dar să-l părăsesc numaidecît și pentru totdeauna, asta-i de neîndurat. E peste puterile mele."

Atunci însă un glas lăuntric mă încredință că o puteam face și-mi prezise că aveam s-o fac. Luptai împotriva propriei mele hotărîri ; aș fi vrut să fiu slabă, ca să mă pot feri din calea noilor suferinți pe care le prevedeam. Conștiința-mi deveni tiranică : apucă de gît Pasiunea și-i spuse, cu asprime disprețuitoare, că abia piciorul gingaș și l-a muiat în mocirlă, dar îi jură că în curînd o va rostogoli cu brațul ei de fier, în genuni de chin.

„Atunci, strigai eu, să fiu sfîșiată în bucăți ! Dar să-mi ajute cineva !"

„Nu, tu însăți o să te sfîșii și nimeni n-o să te ajute ; tu însăți ai să-ți smulgi ochiul drept ; tu însăți ai să-ți retezi mîna dreaptă ; inima ta va fi jertfa și tu preotul care-o va jertfi."

Mă ridicai dintr-o dată, cuprinsă de groază în fața singurătății pe care o prezicea un judecător atît de neînduplecat, în fața tăcerii pe care o alunga un glas atît de îngrozitor. Cînd m-am ridicat, nu-mi mai puteam ține capul sus. Îmi dădui seama că eram gata să leșin de foame și surescitare, nu mîncasem și nu băusem nimic toată ziua, fiindcă nici dimineața nu luasem nimic. Cu un fior dureros îmi dădui seama că atîta vreme trecuse din clipa cînd mă încuiasem în odaie și nimeni nu venise să mă întrebe ce fac, ori să mă poftească să cobor ; nici măcar micuța Adèle nu-mi bătuse la ușă, nici doamna Fairfax nu mă căutase. „Pe cel părăsit de noroc repede-l uită prietenii", șoptii eu, trăgînd zăvorul și ieșind din odaie. Dădui peste-un obstacol ; eram încă amețită, vederea mi-era tulbure și mădularele slabe. Nu mi-am putut reveni numaidecît ; am căzut, dar nu pe dușumea ; un braț întins mă prinse ; am privit în sus și l-am văzut pe domnul Rochester, care sta pe un scaun în fața ușii mele.

— În sfîrșit, te-ai hotărît să ieși ! îmi zise el. Te-am așteptat multă vreme și-am tot tras cu urechea, dar n-am auzit nici o mișcare, nici măcar un suspin ; cinci minute de-ar mai fi ținut tăcerea asta de moarte și aș fi spart ușa, ca un tîlhar. Așadar, fugi de mine, te încui în odaie și jelești singură ! Aș fi preferat să vii și să mă certi cu toată furia. Ești o fire pasională și mă așteptam la o scenă ; mă pregăteam să văd lacrimi fierbinți

şi doream numai ca ele să fie vărsate la pieptul meu; le-ai vărsat însă pe podeaua nesimţitoare, sau în batista-ţi udă leoarcă. Dar greşesc: n-ai plîns de loc! Obrajii îţi sînt galbeni, ochii obosiţi, însă nu văd nici urmă de lacrimi. Atunci inima ta a plîns cu lacrimi de sînge? Cum, Jane, nici un cuvînt de mustrare? Nimic amar... nimic dureros? Nimic care să rănească inima sau să aţîţe patima? Stai liniştită acolo unde te-am pus şi mă priveşti cu ochii ăştia obosiţi şi resemnaţi. Jane, n-am avut de gînd să te rănesc atît de cumplit. Nici acela care ar avea o singură mieluţă şi ar iubi-o ca pe copilul lui, ar hrăni-o din pîinea lui, ar adăpa-o din cana lui şi-ar culca-o la pieptul lui, dar apoi ar duce-o din greşeală la tăiere şi-ar ucide-o, n-ar regreta sîngeroasa-i greşeală mai mult decît regret eu ceea ce am făcut. Oare o să mă ierţi vreodată?

Cititorule, l-am iertat în clipa şi pe locul acela. În ochii lui se arăta o căinţă atît de adîncă, în glasul lui o jale atît de sfîşietoare, în purtarea lui o tărie atît de bărbătească; şi în afară de toate astea era în privirea şi expresia chipului său o dragoste atît de statornică, încît îi iertai totul; dar nu cu glas tare, nu arătînd în vreun fel, ci numai în adîncul sufletului meu.

— Ştii că sînt un nemernic, Jane? continuă el, privindu-mă cu multă atenţie, mirîndu-se probabil de tăcerea şi blîndeţea mea, urmare mai degrabă a slăbiciunii, decît a voinţei mele.

— Da, domnule.

— Atunci, spune-mi-o fără ocoluri şi răspicat, nu mă cruţa.

— Nu pot! sînt obosită şi bolnavă. Aş vrea puţină apă.

Se înfioră şi scoase un oftat adînc, apoi mă ridică în braţe şi mă duse jos. La început nu mi-am dat seama în ce odaie m-a dus; privirea mi-era înceţoşată, sticloasă, şi nu puteam distinge nimic. În curînd simţii căldura înviorătoare a focului, căci deşi era vară, cît stătusem în odaia mea ajunsesem rece ca gheaţa. Domnul Rochester îmi puse la buze o cupă cu vin; gustai şi mă simţii mai întărită, apoi mîncai ce-mi dădu dînsul şi după un scurt timp îmi revenii de-a binelea. Eram în bibliotecă, aşe-

zată în jilţul stăpînului meu, care se afla foarte aproape de mine. „Dacă aş putea muri acum, mă gîndeam eu, fără să sufăr prea mult, aş fi foarte fericită. Atunci, nu m-aş mai vedea silită să fac dureroșul efort de a-mi zdrobi corzile inimii, pentru a le despărţi de ale lui. Se pare că trebuie să-l părăsesc. Nu vreau să-l părăsesc, nu pot să-l părăsesc."

— Cum te simţi acum, Jane ?

— Mult mai bine, domnule ; în curînd o să-mi revin de-a binelea.

— Mai bea puţin vin, Jane.

Îl ascultai. El puse paharul pe masă, se așeză în faţa mea şi mă privi cu luare-aminte. Deodată se depărtă, scoţînd o exclamaţie plină de tulburare pătimaşă. Începu să umble repede prin odaie şi reveni lîngă mine ; se aplecă asupră-mi, să mă îmbrăţişeze, dar amintindu-mi că acum nu-i puteam primi dezmierdările, întorsei obrazul şi-l îndepărtai pe al lui.

— Cum ? Ce înseamnă asta ? exclamă el repede. Oh, înţeleg ! Nu vrei să săruţi pe bărbatul Berthei Mason ? Socoţi că braţele mele sînt mai de mult ocupate şi că îmbrăţişările mele aparţin alteia ?

— În orice caz, domnule, eu nu mai am nici loc în braţele dumneavoastră, nici drept la îmbrăţişările dumneavoastră.

— De ce, Jane ? Vreau să te scutesc de obоseala de a vorbi şi am să răspund eu pentru tine : „Pentru că ai o nevastă", vrei să spui. Am ghicit ?

— Da.

— Dacă judeci aşa, înseamnă că ai o ciudată părere despre mine. Mă socoteşti probabil un uneltitor desfrînat, un nelegiuit josnic şi mîrşav, care a simulat o dragoste dezinteresată, ca să te-mpingă într-o capcană întinsă cu sînge rece, spre a-ţi terfeli demnitatea şi a-ţi distruge stima pentru tine însăţi. Ce-mi poţi răspunde ? Văd că nimic. Mai întîi fiindcă eşti încă slabă şi ţi-e greu chiar să-ţi mai tragi sufletul ; pe urmă, nu te poţi obişnui cu gîndul că trebuie să mă acuzi şi să mă înjoseşti ; în fine, stăvilarele lacrimilor tale sînt deschise, iar dacă ai vorbi prea mult, ele s-ar revărsa din belşug şi nu vrei să te cuprindă mînia, să-mi faci reproşuri, ori scene. Te gîn-

deşti ce *să faci, a vorbi* ţi se pare fără sens. Te cunosc şi mă feresc.

— Domnule, zisei eu, nu doresc să vă fac nici un rău.

Glasul meu tremurător mă înştiinţă că nu trebuia să vorbesc prea mult.

— Încerci să mă nimiceşti, nu în înţelesul pe care-l dai *tu* cuvîntului, ci în acela pe care i-l dau *eu*. Mi-ai spus de fapt că sînt om însurat şi ca atare o să mă ocoleşti şi o să te depărtezi de mine: chiar adineauri, n-ai vrut să mă săruţi. Ai de gînd să rămîi o străină pentru mine, să trăieşti în casa asta doar ca preceptoare a Adèlei. Dacă am să-ţi spun vreodată un cuvînt binevoitor, dacă vreodată un sentiment mai cald te va îndemna să te apropii de mine, îţi vei spune :

„Acest om a fost gata să facă din mine amanta lui ; pentru el trebuie să rămîn o stană de piatră". Şi ai să fii cu adevărat o stană de piatră.

Mi-am dres şi mi-am întărit glasul pentru a-i răspunde :

— În jurul meu totul s-a schimbat, domnule ; trebuie deci să mă schimb şi eu, în privinţa asta nu mai încape nici o îndoială. Trebuie să evităm emoţiile mari şi să ne ferim de lupta fără sfîrşit a amintirilor, iar către asta nu-i decît o singură cale : Adèle să aibă altă profesoară, domnule.

— Oh, pe Adèle o trimit la pension — asta am şi hotărît ! În afară de asta, nu vreau să te văd chinuită de hîdele amintiri pe care ţi le-ar trezi Thornfieldul, acest loc blestemat, acest cort al lui Achan [1], acest mormînt neruşinat ce arată luminii cerului năluca unei moarte care trăieşte, acest iad îngust de piatră, locuit de un singur diavol, mai temut decît toate legiunile Satanei. Jane, n-o să rămîi aci, nu, nici eu nu vreau. Am făcut o greşeală cînd te-am adus la Thornfield, ştiind că e un loc blestemat. Înainte de a te vedea, poruncisem să ţi se ascundă tot ce se povestea despre casa asta ticăloasă, căci mă temeam că nici o guvernantă nu va voi să stea cu Adèle, dacă ar şti alături de cine locuieşte, iar planurile mele nu-mi îngăduiau să-mi duc în altă

[1] Numele unui nelegiuit din legendele biblice.

parte nebuna, deși aveam o casă veche, Ferndean Manor, mai retrasă și mai ascunsă chiar decît asta, unde aș fi putut s-o închid în deplină siguranță, dacă nu m-aș fi gîndit că e așezată într-un loc nesănătos, în inima unei păduri, și conștiința mea nu-mi îngăduia așa ceva. S-ar fi putut prea bine întîmpla ca zidurile acelea umede să mă fi descotorosit curînd de dînsa. Fiecare ticălos cu năravul lui, dar eu nu-l am pe acela de a asasina, fie și indirect, nici chiar pe acei pe care-i urăsc mai mult. Totuși, ascunzîndu-ți prezența nebunei, mă purtam ca și cînd aș fi acoperit un copil cu o mantie și l-aș fi lăsat lîngă un copac cu fructe veninoase; aerul din preajma acestui diavol e otrăvit și totdeauna a fost așa. Dar am să închid castelul Thornfield, am să bat în cuie poarta cea mare, am să închid cu obloane de lemn ferestrele de la parter. Am să dau doamnei Poole 200 de lire pe an să stea aici cu *nevastă-mea,* cum îi spui acestei iazme îngrozitoare. Ce nu face Grace pentru bani! O să aduc și pe băiatul ei, paznicul de la Grimsby Retreat, să-i țină tovărășie și să-i fie la îndemînă s-o ajute în timpul acceselor *nevestei mele,* de cîte ori, tulburată de duhurile ei, îi va trăsni prin cap să ardă pe oameni noaptea în patul lor, să-i înjunghie, să le sfîșie carnea de pe oase și altele de soiul ăsta...

— Domnule, îl întrerupsei eu, n-aveți nici o milă pentru femeia asta nenorocită; vorbiți de ea cu ură, cu o antipatie răzbunătoare. E o cruzime din partea dumneavoastră. Ea nu-i răspunzătoare de nebunia ei...

— Jane, micuța mea dragă (lasă-mă să-ți spun astfel căci așa simt eu), nu știi despre cine vorbești și iar mă judeci rău. N-o urăsc fiindcă e nebună. Crezi că dacă ai fi nebună, te-aș urî?

— Sînt încredințată, domnule.

— Atunci te înșeli; nu mă cunoști, nu știi nimic despre mine și nici dragostea nu mi-o cunoști. Fiecare părticică din trupul tău mi-e tot atît de scumpă ca propriul meu trup; suferința și boala tot nu m-ar împiedica să-l iubesc. Mintea ta e comoara mea și chiar de-ar fi zdruncinată, tot comoara mea ar rămîne. Dacă ai fi nebună, pentru a-ți potoli furia ai avea brațele mele și nu cămașa de forță. Chiar dacă m-ai prinde în brațe, într-un acces

de furie, pentru mine ar fi aceeaşi încîntare. Dacă te-ai năpusti asupra mea cum a făcut ieri femeia aceea, încercînd să te stăpînesc, te-aş prinde într-o îmbrăţişare plină de dragoste. Nu m-aş feri de tine cu scîrbă, cum mă feresc de ea. Cînd ai fi liniştită, n-ai avea alt îngrijitor, alt paznic în afară de mine; aş şti să te veghez cu duioşie neobosită, cu toate că nu m-ai putea răsplăti nici măcar cu un zîmbet; nu m-aş mai sătura cătîndu-ţi în ochi, chiar dacă ei nu m-ar cunoaşte. Dar de ce să ne mai gîndim la asta? Spuneam că vreau să te iau de la Thornfield. Ştii că totu-i pregătit de plecare; mîine ai să pleci. Nu-ţi cer decît să mai petreci o noapte sub acest acoperămînt, Jane, şi după aceea îţi vei lua de-a pururi rămas bun de la toate ticăloşiile şi spaimele Thornfieldului! Am un loc retras care va fi un adăpost sigur împotriva amintirilor dureroase, împotriva intruşilor nedoriţi şi chiar a minciunii şi defăimării.

— Luaţi-o pe Adèle cu dumneavoastră, domnule, îl întrerupsei eu. O să vă ţină tovărăşie.

— Ce vrei să spui, Jane? Nu ţi-am arătat că Adèle o să se ducă la pension? Şi ce nevoie am de tovărăşia unui copil care nici nu-i al meu, ci e copilul din flori al unei dansatoare franceze? De ce să mă zbat pentru ea? De ce, te întreb, vrei să-mi dai pe Adèle de tovarăşă?

— Vorbeaţi de un adăpost retras, domnule. Izolarea şi singurătatea sînt triste, prea triste pentru dumneavoastră.

— Singurătatea! Singurătatea! repetă el iritat. Văd că trebuie să dau explicaţii. Nu pot înţelege ce înseamnă înfăţişarea de sfinx pe care o ia chipul tău. *Tu* vei împărţi cu mine acea singurătate. Înţelegi?

Clătinai din cap. Domnul Rochester era atît de aţîţat, încît aveam nevoie de curaj chiar şi pentru această tăgadă mută. Se plimba agitat prin odaie şi văzîndu-mi gestul se opri, ca şi cînd ar fi prins deodată rădăcini. Mă privi lung şi aspru. Întorsei ochii; îi aţintii asupra focului şi mă silii să par liniştită şi stăpînă pe mine.

— Trebuie să ţinem seamă de Jane şi de firea ei aprinsă, zise el în sfîrşit, cu mai multă linişte decît mă aşteptam judecînd după privirea lui. Ghemuleţul de mătase s-a depănat destul de lin pînă acum; dar îmi dădeam

bine seama că se va ivi un nod şi că mătasea o să se încîlcească. Iată nodul! Acum va trebui să mă aştept la tot felul de jigniri, necazuri şi plictiseli fără sfîrşit! Doamne-Dumnezeule! Cum aş vrea să am ceva din puterea lui Samson, ca să sfărîm această piedică, aşa cum aş destrăma un ghemotoc de cîlţi!

Începu să se plimbe iar, însă după puţin timp se opri din nou, de astă dată în faţa mea.

— Jane! îmi zise el, vrei să înţelegi de vorbă?

Apoi se aplecă şi, apropiindu-şi buzele de urechea mea, adăugă:

— Pentru că, dacă nu vrei, am să încerc cu sila.

Glasul îi era răguşit, privirea ca a unui om ce se pregăteşte să scuture lanţuri de nesuferit şi e gata să se arunce orbeşte într-o acţiune nesăbuită. Îmi dădui seama deodată că ar fi fost de ajuns o clipă, o nouă pornire de furie, ca să nu-i mai pot sta împotrivă. Spre a-l stăpîni, n-aveam decît scurta clipă de faţă; un gest de dispreţ, fuga sau teama, mi-ar fi pecetluit soarta — şi pe a lui totodată. Dar nu eram de fel înfricoşată; simţeam în mine o mare putere lăuntrică; înţelegeam că am înrîurire asupra lui şi acest gînd mă întărea. Criza era primejdioasă, dar nu lipsită de farmec: trăiam o senzaţie ca aceea ce cuprinde probabil inima unui indian, cînd lunecă în barca lui uşoară, pe un curent cumplit de repede. Apucai mîinile crispate ale domnului Rochester, îi desfăcui degetele încleştate, şi-i spusei blajin:

— Staţi jos. Vă voi vorbi atît cît o să-mi îngăduiţi şi voi asculta tot ce-o să-mi spuneţi, fie că e sau nu e un lucru la locul său.

Se aşeză, dar rămase tăcut. De cîtăva vreme luptam cu lacrimile: mă silisem să le opresc, ştiind că nu i-ar plăcea să mă vadă plîngînd. Acum însă mă gîndeam că le pot lăsa să curgă în voie, cît pofteam. Dacă asta îl supăra, cu atît mai bine. Aşa că dădui frîu liber lacrimilor şi începui să plîng zdravăn.

După puţin timp, mă rugă fierbinte să mă liniştesc. Îi răspunsei că nu pot, cît timp îl văd stăpînit de o asemenea patimă.

— Nu sînt supărat, Jane, îmi zise el. Dar te iubesc prea mult, iar tu ţi-ai împietrit chipul mic şi palid şi aveai

o privire atît de rece şi neîndurătoare, încît n-am putut s-o îndur. Acum taci şi şterge-ţi lacrimile.

Glasul lui blînd îmi dovedi că se liniştise, aşa că mă liniştii şi eu. Încerca să-şi sprijine capul de umărul meu, dar nu i-am îngăduit. Se strădui să mă atragă spre el şi nu l-am lăsat.

— Jane ! Jane ! îmi zise domnul Rochester cu un accent de mîhnire atît de amară, încît am tresărit fără voie. Iată deci că nu mă iubeşti. N-ai preţuit decît rangul meu şi situaţia de soţie, iar acum, cînd crezi că nu-ţi mai pot fi bărbat, fugi de mine ca de o broască rîioasă sau de-o maimuţă.

M-au durut aceste cuvinte : dar ce era să spun ? Ce trebuia să fac ? De bună seamă ar fi trebuit să nu spun nimic. Regretam însă atît de mult că-l mîhnisem în aşa hal, încît nu-mi putui înfrîna dorinţa de a turna cîteva picături de balsam pe rana ce i-o făcusem.

— Vă iubesc, exclamai eu, mai mult decît oricînd : dar nu se cade nici să arăt, nici să nutresc acest sentiment şi rostesc asemenea vorbe pentru ultima oară.

— Ultima oară, Jane ? Cum ? Crezi că vei putea trăi alături de mine, vei putea să mă vezi în fiecare zi şi, continuînd a mă iubi, să rămîi rece şi nepăsătoare faţă de mine ?

— Nu, domnule, sînt sigură că n-aş putea. De aceea nu văd decît o singură ieşire ; dar sînt sigură c-o să vă înfuriaţi dacă v-o spun.

— Oh, spune totuşi ! Dacă am să tun şi am să fulger, îţi rămîne totuşi meşteşugul plînsului.

— Domnule Rochester, trebuie să vă părăsesc.

— Pentru cîtă vreme, Jane ? Pentru cîteva clipe ? Ca să-ţi netezeşti părul ciufulit, ca să-ţi speli obrazul aprins ?

— Trebuie să părăsesc pe Adèle şi Thornfieldul, să mă despart pentru totdeauna de dumneavoastră ; trebuie să încep o viaţă nouă în mijlocul unor oameni străini şi-n nişte locuri necunoscute.

— Negreşit ; ţi-am spus-o doar. Trec sub tăcere nebunescul gînd de a te despărţi de mine. Vrei să spui, dimpotrivă, că ai să devii o parte din mine însumi. Cît despre noua viaţă despre care vorbeşti, ai dreptate : da, o să fii totuşi nevasta mea ; nu sînt însurat. Ai să fii

doamna Rochester — și cu numele și de fapt. O să-ți fiu credincios cît voi trăi ; o să te duc la una din proprietățile mele din sudul Franței ; o vilă cu ziduri albe, pe malurile Mediteranei. Acolo vei trăi fericită, ocrotită și nevinovată. Să nu te temi că te voi tîrî în păcat și că o să fac din tine amanta mea. De ce dai din cap ? Jane, fii înțelegătoare, iar mă faci să înnebunesc.

Glasul și mîinile îi tremurau ; nările largi îi fremătau, ochii-i ardeau, dar totuși am îndrăznit să-i vorbesc.

— Domnule, zisei eu, soția dumneavoastră trăiește : chiar dumneavoastră ați recunoscut-o azi dimineață. Dacă aș trăi așa cum doriți, v-aș fi amantă. A tăgădui, înseamnă a face un sofism, a spune o minciună.

— Jane, uiți că nu sînt un om calm ; nu sînt nici răbdător, nici rece, nici lipsit de patimă ; ai milă de mine și de tine, pune degetul pe pulsul meu, ascultă-i bătăile și ia bine seama !

Îmi întinse mîna ; obrazul și buzele, din care pierise sîngele, deveniseră livide. Eram foarte abătută. Mi se părea că ar fi crud să-l tulbur și mai mult printr-o împotrivire pe care n-o putea suferi. Să-i fac pe plac nu se putea. Făcui ceea ce instinctiv fac toate făpturile omenești cînd se află în primejdie ; cerui ajutorul unei ființe mai mari decît omul ; cuvintele : „Doamne, ajută-mă !“ îmi scăpară fără voie de pe buze.

— Sînt nebun ! exclamă deodată domnul Rochester. Să-i spun că nu sînt însurat, fără să-i lămuresc de ce ! Uit că nu știe nimic despre firea acelei femei și despre împrejurările în care s-a încheiat legătura asta drăcească ! Da, sînt sigur că Jane va fi de părerea mea cînd va afla tot ce știu eu. Dă-mi mîna, Janet, pentru ca ochii și urechile să mă încredințeze că ești lîngă mine ; vreau să-ți înfățișez situația mea reală, în cîteva cuvinte ! Mă poți asculta ?

— Da, domnule : ceasuri întregi, dacă vreți.

— Îți cer doar cîteva minute. Jane, ai auzit vreodată că n-am fost cel mai mare dintre frați, că am avut un frate mai în vîrstă ?

— Da, domnule. Mi-aduc aminte că mi-a spus odată doamna Fairfax.

— Ai auzit că tatăl meu era zgîrcit ?

— Da, domnule, am auzit.

— Ei bine, Jane, tata voia ca averea lui să rămînă laolaltă; nu se putea obişnui cu gîndul s-o împartă şi să-mi dea partea cuvenită. Hotărîse ca totul să fie al fratelui meu Rowland. Totuşi, nu se putea împăca nici cu gîndul că cel mai mic dintre copii o să fie un om sărac; voia să mă îmbogăţească printr-o căsătorie şi începu să-mi caute o tovarăşă. Domnul Mason, plantator şi negustor în Indiile Occidentale, era un vechi cunoscut al său. Tata ştia că acel domn Mason se bucura într-adevăr de-o avere mare; se interesă şi află că vechiul lui prieten avea un băiat şi o fată şi că-i dădea fiică-sii o zestre de treizeci de mii de lire sterline. Era de ajuns. Cînd am terminat colegiul, am fost trimis la Jamaica, să mă însor cu mireasa aceea peţită în numele meu. Tata nu mi-a pomenit de avere, dar mi-a spus că Spanish Town se mîndrea cu frumuseţea domnişoarei Mason. Şi rostea adevărul. Era frumoasă, aşa cum e Blanche Ingram, înaltă, oacheşă şi maiestuoasă. Familia ei ar fi vrut să pună mîna pe mine fiindcă eram de neam mare şi acelaşi lucru îl dorea şi fata; mi-am văzut logodnica, minunat îmbrăcată, la mai multe baluri. Rareori am putut fi singur cu ea şi-am avut puţine discuţii mai intime. Se străduia să mă măgulească şi căuta să-şi pună în valoare, spre desfătarea mea, farmecele şi talentele. Toţi bărbaţii din cercul ei păreau că o admiră pe ea şi mă pizmuiau pe mine. Eram uluit, aţîţat, şi simţurile îmi fură tulburate; eram tînăr, nepriceput, fără experienţă şi crezui c-o iubesc. Stupidele convenienţe sociale, dorinţele arzătoare, pripeala şi orbirea tinereţii, împing pe un bărbat către cele mai cumplite prostii. Rudele ei mă îmboldeau, curtezanii ei îmi aţîţau deşertăciunea, ea însăşi mă îndemna şi astfel, înainte de a-mi putea da seama ce-i cu mine, căsătoria s-a încheiat. Oh, îmi dispare orice respect pentru mine cînd mă gîndesc la fapta aceea! Mă îneacă dispreţul. N-am iubit-o, n-am stimat-o şi nici măcar n-am cunoscut-o vreodată. Nu eram sigur că are vreo calitate, nu remarcasem nici modestie, nici blîndeţe, nici nevinovăţie, nici rafinament în gîndurile şi purtările ei. M-am însurat cu ea, ca un nătărău, idiot şi orb ce eram! Mai

mic mi-ar fi fost păcatul dacă.. dar să nu uit cu cine vorbesc.

N-o văzusem niciodată pe mama logodnicei mele ; presupuneam că murise. După ce-a trecut luna de miere, mi-am dat seama că presupunerea mea fusese greşită ; era doar nebună şi închisă într-o casă de sănătate. Avea şi un frate mai tînăr, idiot. Cel mai în vîrstă, pe care l-ai văzut (şi pe care nu-l pot urî — deşi urăsc toată familia asta — fiindcă prin necontenitul interes pe care-l poartă surorii lui nenorocite şi prin ataşamentul de cîine ce mi-l arăta pe vremuri dovedeşte că păstrează încă, în mintea lui slabă, oarecare urme de afecţiune), va avea probabil aceeaşi soartă ca şi ceilalţi. Tata şi fratele meu Rowland ştiau totul, dar nu se gîndiseră decît la cele treizeci de mii de lire şi se-nţeleseseră de minune în uneltirea asta urzită împotriva mea.

Toate lucrurile descoperite acum erau odioase ; dar afară de faptul că fusesem înşelat şi că mi se ascunseseră atîtea taine, nu m-aş fi gîndit niciodată să-i fac vreun reproş soţiei mele, nici chiar atunci cînd îmi dădui seama că firea ei era cu totul diferită de a mea, că gusturile ei erau vătămătoare pentru mine, că avea o minte de rînd, josnică, strîmtă şi nu se dovedea în stare să nutrească nici un gînd nobil şi înălţător ; cînd am văzut că alături de ea nu pot petrece nici măcar o seară, nici măcar un ceas plăcut, că nu puteam sta niciodată de vorbă pentru că, despre orice am fi discutat, primeam numaidecît un răspuns aspru, bădăran, pervers sau tîmpit, cînd îmi dădui seama că nu pot avea nici măcar un cămin liniştit şi bine gospodărit, pentru că nici un servitor nu putea îndura izbucnirile ei sălbatice şi necugetate, sîcîiala poruncilor ei idioate şi tiranice care se băteau cap în cap — da, chiar şi atunci m-am stăpînit, m-am ferit să-i fac vreun reproş şi am încercat să-mi macin în taină dezamăgirea, scîrba şi antipatia adîncă.

Jane, nu vreau să te tulbur cu amănunte înfiorătoare. Pentru ce vreau să-ţi spun sînt de ajuns doar cîteva cuvinte. Am trăit patru ani cu femeia pe care ai văzut-o acolo, sus, şi te rog să mă crezi că m-a pus la grea încercare. Răul din ea se dezvolta cu o iuţeală înfricoşătoare şi creştea clipă de clipă. Era atît de cumplită, încît nu-

mai cruzimea ar fi putut-o stăpîni şi nu voiam să fiu crud. Ce inteligenţă de pigmeu şi în acelaşi timp ce uriaşă pornire către rele avea! Cît de chinuitoare au fost pentru mine toate astea! Bertha Mason, demnă fiică a unei mame ticăloase, m-a făcut să cunosc toate chinurile înjositoare şi scîrboase ce-l aşteaptă pe un bărbat legat de o femeie necumpătată şi necinstită.

Între timp a murit frate-meu şi către sfîrşitul celor patru ani a murit şi tata. Acum eram bogat, dar totuşi înfricoşător de sărac. Eram legat de fiinţa cea mai grosolană, necinstită şi depravată pe care o cunoscusem vreodată, iar legea şi societatea spuneau că e o parte din mine. Nu mă puteam despărţi de ea prin nici un mijloc legal, fiindcă doctorii descoperiră atunci că *nevastă-mea* era nebună — căci într-adevăr excesele dezvoltaseră de timpuriu germenii bolii. Jane, nu-ţi place povestea mea. Pari bolnavă. Vrei să amîn pe altădată restul?

— Nu, domnule, terminaţi; acum vă plîng din toată inima.

— Jane, mila unora vatămă şi jigneşte atît de tare, că îţi vine să le-o azvîrli îndărăt în obraz — dar asta e mila inimilor înăsprite, josnice. De fapt, e o durere hibridă şi egoistă să asculţi pe cineva povestindu-şi pătimirile; e un sentiment împletit cu dispreţul care nesocoteşte pe cel ce-a suferit. Dar nu asta-i mila ta, nu-i aşa, Jane? Nu sentimentul ăsta ţi-l citesc în clipa de faţă pe obraz şi nu el ţi se revarsă în ochi, îţi înalţă sufletul şi face să-ţi tremure mîna într-a mea. Mila asta, draga mea, e mama suferindă a dragostei; neliniştile ei sînt durerile fireşti ale patimii cereşti. O primesc, Jane; dă fiicei libertatea să se ducă acolo unde vrea — braţele mele sînt deschise şi o aşteaptă.

— Acum, domnule, continuaţi. Ce-aţi făcut cînd aţi aflat că-i nebună?

— Am fost în culmea deznădejdii, Jane; între mine şi abis nu mai era decît o rămăşiţă de demnitate omenească. În ochii lumii eram dezonorat în chip ruşinos, dar m-am hotărît să rămîn curat în ochii mei, pînă în ultima clipă. M-am îndepărtat de ea, ca să nu mă molipsesc de crimele sale. M-am ferit de orice legătură cu sminteala ei şi totuşi societatea urma să lege laolaltă

numele și persoanele noastre; o auzeam și o vedeam în toate zilele; ceva din răsuflarea ei (puah!) se afla și în aerul pe care-l respiram. Și, pe lîngă toate astea, îmi mai aminteam și că-i fusesem soț. Atunci, ca și acum, această amintire îmi era nespus de odioasă. Mai mult încă, știam că atîta vreme cît va trăi ea n-o să mă pot însura cu altă femeie. Deși era cu cinci ani mai mare (familia ei și tata mă înșelaseră chiar și asupra vîrstei), putea trăi mai mult decît mine, căci trupul ei era pe-atît de voinic, pe cît îi era sufletul de beteag. Deci, la vîrsta de douăzeci și șase de ani, toate nădejdile mi-erau zdrobite.

Într-o noapte, am fost trezit de țipetele ei. (De cînd spuseseră doctorii că-i nebună, bineînțeles că odaia ei stătea încuiată.) Era una din acele nopți arzătoare ale Indiilor Occidentale, care de cele mai multe ori vestesc un uragan. Cum nu puteam să dorm, m-am sculat și am deschis fereastra. Aerul părea un val de pucioasă și nicăieri nu puteam afla o adiere răcoritoare. Țînțarii năvăleau pe fereastră și bîzîiau prin odaie. Marea era aproape și mugetul valurilor amintea de huietul unui cutremur; nori negri acoperiseră cerul; luna mare și roșie, ca o ghiulea fierbinte, se cufunda în valuri, aruncînd o ultimă privire sîngeroasă asupra acestui pămînt ce tremura la apropierea furtunii. Atmosfera și decorul acela mă tulburau. Blestemele nebunei îmi răsunau mereu în urechi. În urletele ei, îmi pomenea adeseori numele cu o ură vrednică de un diavol, și într-un limbaj!... Niciodată o femeie de stradă n-a folosit vorbe mai murdare. Cu toate că ne despărțeau două odăi, îi auzeam fiecare cuvînt căci în Indiile Occidentale casele au pereții foarte subțiri, așa că urletele ei de lup turbat răzbăteau ușor pînă la mine.

„Viața asta, exclamai eu în cele din urmă, e un iad! În cotloanele cele mai de fund ale Gheenei e de bună seamă același aer și răsună aceleași urlete. Am dreptul, dacă pot, să mă eliberez din infern. Chinurile acestei stări ucigătoare nu par să mai aibă sfîrșit. Nu mi-e teamă de focul cel veșnic care-l înspăimîntă pe fanatic, nu poate exista un viitor mai rău decît zilele mele

de-acum. Să pun capăt acestei vieţi şi să mă întorc acasă, la Dumnezeu !"

Spunînd aceste cuvinte, îngenuncheai să deschid lada în care aveam două pistoale încărcate. Voiam să-mi pun capăt zilelor, dar gîndul ăsta nu ţinu decît o clipă, căci nu eram nebun şi criza de neţărmurită deznădejde ce stîrnise în mine dorinţa şi planul de a mă nimici dispăru pe dată.

Un vînt răcoros, venit din Europa, suflă peste ocean şi intră pe fereastra deschisă ; vijelia izbucni ; şuvoaiele se dezlănţuiră, tunetele bubuiră, fulgerele spintecară cerul şi aerul se răcori. Atunci am luat o hotărîre. Plimbîndu-mă prin grădina umedă, pe sub portocalii, rodii şi ananaşii care picurau udaţi de furtună, în timp ce zorile strălucitoare ale tropicelor mijeau în jurul meu, am chibzuit îndelung. Am chibzuit astfel, Jane — şi ascultă acum, căci Înţelepciunea cea adevărată m-a mîngîiat în ceasul de-atunci şi mi-a arătat calea cea dreaptă.

Vîntul blînd venit din Europa şopotea încă prin frunzele înviorate şi Atlanticul îşi rostogolea cu vuiet talazurile dezlănţuite. Inima mea de multă vreme uscată şi arsă se-nsufleţi în clipa aceea şi sînge viu năvăli iarăşi către ea — fiinţa mea rîvnea reînnoire, sufletul mi-era însetat de-o sorbitură curată. Am simţit cum îmi reînvie speranţa şi mi-am dat seama că regenerarea mea e cu putinţă. De sub o arcadă înflorită din capătul grădinii, am privit peste întinsul de apă mai albastru decît cerul : lumea veche se afla dincolo ; planuri limpezi mi s-au înfăţişat astfel :

„Întoarce-te în Europa, zise Speranţa. Acolo nu se ştie că ai un nume pătat şi că tîrăşti după tine o povară spurcată ; poţi să duci nebuna în Anglia şi s-o închizi la Thornfield ; ai să iei toate măsurile ca să nu se afle nimic şi-ai să-i dai toate îngrijirile trebuincioase ; apoi o să călătoreşti cît vei vrea şi o să ai orice legături îţi vor place. Femeia aceasta şi-a bătut joc de îndelungata-ţi suferinţă, ţi-a mînjit numele, ţi-a pîngărit onoarea, ţi-a pustiit tinereţea, nu-i soţia ta şi nici tu nu eşti soţul ei. Ai grijă să fie tratată cum cere starea ei şi ai făcut tot ce-ţi pot cere Dumnezeu şi oamenii. Identitatea ei, legătura ei cu tine, îngroapă-le în uitare ; eşti sortit să

nu le împărtăşeşti nimănui. Pune-o în siguranţă, dă-i tot ce are nevoie, acoperă-i cu un văl de taină degradarea şi părăseşte-o."

Făcui întocmai. Tata şi frate-meu nu suflaseră nici un cuvînt despre căsătoria mea, fiindcă chiar din scrisoarea în care le anunţam că mă însurasem — întrucît începusem să fiu scîrbit şi după cîte aflasem despre starea şi caracterul familiei Berthei Mason, vedeam înaintea mea un viitor ce mă îngrozea — îi rugasem să păstreze taina. Foarte curînd, cea pe care tata mi-o alesese ca tovarăşă de viaţă ajunsese să se poarte cu atîta ticăloşie, încît el ar fi roşit dacă ar fi trebuit s-o recunoască drept nora lui. Departe de a dori deci să facă cunoscută această căsătorie, a pus aceeaşi grijă ca şi mine în a o ascunde.

Am dus-o deci în Anglia; a fost o călătorie înfiorătoare cu un asemenea monstru pe vas. Am simţit o mare uşurare cînd am ajuns la Thornfield şi am instalat-o în odaia de la catul al treilea, devenită de atunci vizuina unei adevărate fiare sălbatice — celula unui demon. Cu oarecare greutate am izbutit să-i găsesc o îngrijitoare, fiindcă era nevoie de cineva în care să pot avea absolută încredere, căci altminteri furiile nebunei ar fi făcut ca taina să fie descoperită; bolnava avea zile şi chiar săptămîni de luciditate pe care le folosea să mă batjocorească. În cele din urmă am găsit, la Grimsby Retreat, pe Grace Poole. Ea şi doctorul Carter (cel care l-a pansat pe Mason în noaptea cînd nebuna s-a năpustit asupra lui şi l-a înjunghiat) sînt singurii care-mi cunosc taina. Doamna Fairfax a bănuit poate ceva, dar n-a putut afla nimic precis. Grace s-a dovedit în general un bun paznic, dar, din nefericire, de cîteva ori paza ei a dat greş, în bună parte din pricina unui nărav de care nu se poate lecui şi care se datoreşte probabil meseriei ei obositoare. Nebuna e răutăcioasă şi vicleană în acelaşi timp; niciodată n-a scăpat prilejul de-a trage foloase de pe urma greşelilor paznicei, o dată ca să ascundă cuţitul cu care şi-a înjunghiat fratele şi de două ori ca să pună mîna pe cheia odăii ei şi să iasă în timpul nopţii. Prima oară a încercat să mă ardă de viu în patul meu, a doua oară a venit la tine, ca un strigoi. Mulţumesc providenţei că a vegheat asupra ta şi a îngăduit ca furia Berthei să se

reverse numai asupra vălului tău, care poate-i aducea în chip nedesluşit aminte de zilele cînd ea însăşi se pregătise să fie mireasă. Mă cutremur cînd mă gîndesc la ce s-ar fi putut întîmpla. Îmi îngheaţă sîngele în vine cînd îmi aduc aminte de făptura care s-a năpustit asupra mea azi dimineaţă şi care şi-a plecat chipul vînăt şi roşu deasupra cuibului porumbiţei mele.

— Şi ce aţi făcut, domnule, întrebai eu în pauza care urmă. Ce-aţi făcut, după ce v-aţi adus soţia aici ? Unde aţi plecat ?

— Ce-am făcut, Jane ? M-am transformat într-un fel de argint viu. Unde m-am dus ? Am călătorit la fel ca jidovul rătăcitor. Am colindat tot continentul şi-am rătăcit prin toate ţările. Dorinţa şi ţinta mea era să găsesc o femeie bună, deşteaptă, vrednică de a fi iubită şi care să fie exact opusul turbatei lăsate la Thornfield.

— Dar nu vă puteaţi însura, domnule.

— Eram hotărît s-o fac şi încredinţat că pot şi am dreptul. Nu mă gîndeam s-o înşel, aşa cum te-am înşelat pe tine. Voiam să-mi spun fără ocolişuri povestea vieţii mele şi să-mi fac propunerea în mod deschis. Mi se părea atît de firesc ca toată lumea să mă socotească liber să iubesc şi să fiu iubit, încît nu m-am îndoit o clipă că voi găsi femeia care să mă înţeleagă şi să mă accepte, cu tot blestemul ce apasă asupră-mi.

— Şi atunci, domnule ?

— De cîte ori pui întrebări, Jane, mă faci să zîmbesc. Deschizi ochii ca o pasăre speriată şi din cînd în cînd te frămînţi ca şi cum răspunsurile n-ar veni destul de repede şi ai vrea să citeşti de-a dreptul în inimă. Dar înainte de a urma, explică-mi ce vrei să spui prin acest : „Şi atunci, domnule ?" Deseori repeţi vorbele astea şi de fiecare dată, nu ştiu din ce pricină, mă simt îndemnat să vorbesc fără sfîrşit.

— Vreau să spun : Şi după aceea ? Ce-aţi făcut ? Ce-a urmat ?

— Spune-mi precis : ce anume vrei să ştii ?

— Dacă aţi găsit femeia care să vă placă, dacă i-aţi cerut să vă ia de bărbat şi ce a răspuns.

— Îţi pot spune numai dacă am găsit pe cea care să-mi placă şi dacă i-am cerut să mă ia de bărbat ; ce

mi-a răspuns, rămîne însă scris în cartea destinului. Zece ani în şir am rătăcit prin lumea largă, locuind cînd într-o capitală, cînd într-alta, uneori la Petersburg, cel mai adesea la Paris, din cînd în cînd la Roma, Neapole şi Florenţa. Soarta îmi dăduse bani din belşug şi un nume cu faimă. Puteam să-mi aleg societatea : mi-erau deschise toate uşile. Am căutat femeia visurilor mele printre *lady*-ele engleze, contesele franceze, senioritele italiene şi baronesele germane. N-am găsit-o. Erau clipe cînd credeam că prind o privire, disting un glas sau zăresc o siluetă menită să întruchipeze visul meu, dar eram repede dezamăgit. Să nu-ţi închipui că eu căutam o fiinţă fără cusur. Căutam numai lucrul după care jinduiam — antipodul creolei. Am căutat zadarnic. Nu găseam nici o singură fiinţă pe care să fi fost ispitit s-o cer în căsătorie eu — cel ce cunoşteam primejdiile, ororile şi suferinţele legate de o căsnicie nepotrivită. Dezamăgirea mă făcu să-mi pierd liniştea — încercai să mi-o regăsesc în petreceri, dar nu în desfrîu. Desfrîul l-am urît şi-l urăsc. Acesta era cusurul de căpetenie al Mesalinei mele indiene. Scîrba mea adîncă faţă de orgii şi de ea îmi stînjenea adesea plăcerile. Toate petrecerile care începeau să semene a orgii, păreau că mă apropie de ea şi de metehnele ei. Şi atunci fugeam.

Totuşi, nu puteam trăi singur ; am încercat atunci tovărăşia amantelor. Cea dintîi pe care am ales-o a fost Céline Varens — încă una din greşelile care fac pe un bărbat să-i fie silă de el însuşi, cînd şi le aminteşte. Ştii cine era femeia asta şi cum s-a sfîrşit legătura noastră. A avut două urmaşe : o italiancă, Giacinta, şi o nemţoaică, Clara. Amîndouă treceau drept femei deosebit de frumoase. Dar după cîteva săptămîni, ce preţ mai avea frumuseţea lor pentru mine ? Giacinta era destrăbălată şi violentă ; după trei luni m-am săturat de ea. Clara era cinstită şi blîndă, dar greoaie, rece, proastă. Era tare departe de gustul meu. Mi-a părut foarte bine că pot scăpa de ea în mod cuviincios, dîndu-i o sumă cu care să-şi asigure un trai liniştit. Dar, Jane, citesc în clipa asta pe chipul tău că n-ai de loc o părere bună despre mine. Mă crezi un ticălos lipsit de orice principii şi simţăminte, nu-i aşa ?

— Într-adevăr, domnule, nu vă mai admir atît de mult ca altădată. Nu v-aţi gîndit că-i urît să trăiţi aşa, cînd cu o amantă, cînd cu alta? Vă aud vorbind despre asta ca despre ceva foarte firesc.

— Aşa am trăit, dar nu mi-a plăcut. Era o viaţă abjectă şi niciodată n-aş mai putea-o reîncepe. A întreţine o amantă e la fel de ruşinos cu a-ţi cumpăra o sclavă; amîndouă îţi sînt inferioare, adesea prin naştere, totdeauna prin situaţie şi e degradant să trăieşti în strînsă intimitate cu inferiorii. Acum nu mai pot îndura amintirea clipelor petrecute cu Céline, Giacinta şi Clara.

Simţii cît de mult adevăr cuprindeau aceste cuvinte; îmi dădui seama că dacă aş ajunge să uit de mine şi de toate principiile înrădăcinate cîndva în fiinţa mea, dacă, sub un pretext oarecare, îmboldită de vreo ispită, aş deveni urmaşa acelor femei nenorocite, într-o zi el m-ar privi cu acelaşi dispreţ cu care le acoperea acum memoria. N-am pomenit nimic despre această convingere a mea: era de ajuns c-o aveam; mi-am ferecat-o în inimă, ca să-mi poată fi de ajutor în clipa marii încercări.

— Ei, Jane, de ce nu-mi spui: „Şi atunci, domnule?“, fiindcă n-am sfîrşit încă. Ai o figură gravă. Văd că iar ai ceva împotriva mea. Dar să ne întoarcem la subiectul nostru. În ianuarie trecut, după ce-am scăpat de toate iubitele mele, cu sufletul înăcrit şi înăsprit de o viaţă rătăcitoare, singuratică şi fără sens, ros de dezamăgire, cu păreri proaste despre bărbaţi, dar mai ales despre *femei* (căci începeam să cred că femeile deştepte, credincioase şi iubitoare nu există decît în basme), m-am întors în Anglia, chemat de treburi.

Într-o seară geroasă de iarnă, eram călare prin apropierea Thornfieldului. Loc blestemat! Nu mă aşteptam să găsesc aici nici linişte, nici mulţumire. Deodată am zărit o făptură mică stînd singură şi liniştită pe o moviliţă. Trecui pe lîngă ea cu tot atîta nepăsare ca şi pe dinaintea salciei retezate de pe partea cealaltă a drumului; nici o clipă n-am prevăzut ce-avea să însemne făptura aceea pentru mine; nimic dinăuntrul meu nu mă înştiinţase că stăpînul vieţii mele, geniul meu bun şi geniul meu rău, aştepta acolo într-o modestă deghizare. Nu mi-am dat seama de asta nici chiar atunci cînd, după

căderea lui Mesrour, ea a venit la mine și mi-a oferit cu gravitate ajutor. Făptură copilărească și firavă! Mi se părea că un cînepar s-a lăsat la picioarele mele și mi-a propus să mă poarte pe aripioarele lui plăpînde. Am fost morocănos, dar nu s-a depărtat; a rămas lîngă mine cu o stăruință ciudată, m-a privit și mi-a vorbit cu un fel de autoritate. Trebuia să fiu ajutat, ajutat de mîna ei; și ajutat am fost.

Cînd mă sprijinii pe acel umăr firav, ceva nou, o sevă proaspătă păru că mi se răspîndește în trup. Fu o fericire pentru mine să știu că acea micuță zînă a vîntului făcea parte din casa mea. Dacă n-ar fi fost așa, n-aș fi putut, fără o adîncă părere de rău, s-o las să plece și să piară îndărătul tufișurilor. În seara aceea te-am auzit cînd te-ai înapoiat acasă, Jane; de bună seamă, nu-ți închipuiai că mă gîndesc la tine și că pîndeam clipa cînd să te pot zări. A doua zi te-am observat vreme de o jumătate de ceas — stînd tot așa, ascuns — pe cînd te jucai cu Adèle pe coridor. Îmi amintesc că în ziua aceea ningea și nu puteai ieși; eram în odaia mea și lăsasem ușa întredeschisă: puteam vedea și auzi tot. S-ar fi putut spune că toată atenția ta era concentrată asupra Adèlei, dar vedeam bine că gîndurile-ți sînt aiurea! Totuși, micuță Jane, erai răbdătoare cu ea; multă vreme i-ai vorbit și te-ai ocupat de bietul copil. Cînd, în sfîrșit, Adèle s-a despărțit de tine, ai căzut într-o adîncă reverie și ai început să te plimbi cu pași rari de-a lungul coridorului. Treceai din cînd în cînd pe dinaintea unei ferestre, priveai zăpada care se cernea deasă, ascultai suspinele vîntului și continuai să pășești agale și să visezi. Îmi închipui că vedeniile tale nu erau întunecate, căci în ziua aceea lumina blîndă a ochilor tăi arăta că gîndurile nu-ți sînt negre, nici amare; privirea ta trăda nu meditație tristă și melancolie, ci mai degrabă acele frumoase vise ale tinereții ce se nasc atunci cînd elanul ei urmează, pe aripi hotărîte, zborul nădejdii în cele mai de sus tării ale cerului. Glasul doamnei Fairfax, care vorbea cu o slujnică pe sală, te-a trezit; ai zîmbit atît de ciudat, Janet! Era mult bun-simț și finețe în zîmbetul tău. Părea că spune: „Vedeniile mele sînt frumoase, dar nu trebuie să uit că sînt cu totul ireale; minte mea a născocit un

cer trandafiriu, un rai verde şi înflorit, dar ştiu că trebuie să-mi croiesc drumul pe o potecă grea şi să înfrunt furtunile negre ce se adună în juru-mi". Atunci ai coborît şi ai cerut doamnei Fairfax să-ţi dea să faci nu mai ştiu ce; cred că erau socotelile săptămînale ale casei, sau cam aşa ceva. Eram supărat pe tine, fiindcă plecaseşi din raza vederii mele.

Am aşteptat cu nerăbdare seara, pentru că atunci te puteam chema lîngă mine. Bănuiam că ai o fire neobişnuită, nouă pentru mine, şi doream s-o cercetez mai adînc şi s-o cunosc mai bine. Ai intrat în odaie cu o înfăţişare sfioasă şi independentă în acelaşi timp, erai îmbrăcată simplu, aşa ca astăzi. Te-am făcut să vorbeşti, şi după puţină vreme mi-ai părut plină de contraste ciudate. Felul cum te îmbrăcai, manierele, erau încorsetate de o disciplină aspră, înfăţişarea ta era rezervată şi arăta un suflet delicat, dar totodată neobişnuit cu societatea şi totdeauna înfricoşat să nu facă o greşeală sau să spună o prostie. Dar cînd îţi vorbea cineva, te uitai la el cu ochi pătrunzători, îndrăzneţi şi plini de căldură. În fiecare privire a ta era forţă şi iscusinţă. Cînd încercam să te pun în încurcătură cu vreo întrebare, găseai totdeauna un răspuns ager.

S-ar părea că în curînd te-ai obişnuit cu mine; după cîte cred eu, Jane, simţeai că între tine şi tristul şi mohorîtul tău stăpîn există o simpatie, căci am fost uimit văzînd cu cîtă iuţeală o siguranţă calmă ţi-a domolit firea. Oricît de mohorît aş fi fost, tu nu arătai nici uimire, nici teamă, nici plictiseală, nici neplăcere faţă de firea mea morocănoasă; te mulţumeai să mă cercetezi şi, din cînd în cînd, te vedeam zîmbind cu un farmec atît de simplu şi cuminte că nici nu-l pot descrie. Ceea ce observam mă făcea fericit şi-mi stîrnea curiozitatea. Îmi plăcea tot ce vedeam şi doream să văd şi mai mult. Totuşi, te-am ţinut multă vreme la distanţă şi nu ţi-am căutat decît rareori tovărăşia. Eram un epicurean intelectual şi doream să prelungesc plăcerea acestei cunoştinţi noi şi aţîţătoare! Apoi m-am temut că, umblînd prea slobod cu floarea mea, o să-i văd strălucirea veştejindu-se şi farmecul dulce al prospeţimii risipindu-se. Pe atunci nu ştiam că nu-i o înflorire trecătoare şi că-şi

păstrează fără încetare strălucirea, ca și cînd ar fi fost șlefuită într-un diamant ce nu se sfarmă. Doream de asemenea să știu dacă m-ai căuta, în ziua cînd te-aș ocoli ; n-ai făcut-o și ai stat în sala de studii tot atît de liniștită, ca pupitrul și șevaletul. Dacă te întîlneam din întîmplare, treceai pe lîngă mine salutîndu-mă ușor, atît cît impunea respectul cuvenit mie.

În tot acest timp erai de obicei gînditoare ; nu păreai tristă, căci nu sufereai, dar inima nu-ți era ușoară, fiindcă prezentul nu-ți oferea nici o bucurie, iar viitorul doar slabe nădejdi. Mă întrebam ce gîndești despre mine, și chiar dacă măcar te gîndești vreodată la mine. Ca s-o aflu, am început iar să te observ. Cînd stam de vorbă. era ceva fericit în privirea ta, iar în purtările tale, ceva ce arăta mulțumire. Am văzut că ești o fată prietenoasă. Tăcerea camerei de studiu și monotonia vieții te făcuseră tristă. M-am lăsat purtat de încîntarea de a fi bun cu tine : bunătatea ți-a trezit emoția, chipul ți s-a îmblînzit și glasul a devenit mîngîietor. Îmi plăcea să-mi aud numele rostit cu recunoștință și bucurie de buzele tale și cînd ne întîlneam întîmplător, cînd mă priveai, în gesturile tale se arăta o șovăială ciudată, ochii trădau puțină îndoială și o ușoară tulburare. Nu știam încotro mă vor împinge toanele mele și mă întrebam dacă voi juca rolul stăpînului aspru ori al prietenului binevoitor și blînd. Țineam prea mult la tine, Jane, și nu mai puteam face pe stăpînul. Cînd îți întindeam prietenește mîna, pe chipul tău tineresc înflorea atîta lumină și fericire, încît deseori îmi venea foarte greu să nu mă reped și să te strîng la piept.

— Nu-mi vorbiți de zilele acelea, domnule, îl întrerupsei eu, ștergîndu-mi pe furiș o lacrimă.

Cuvintele lui mă torturau. Știam ce am de făcut și încă foarte curînd. Toate amintirile și destăinuirile sentimentelor domnului Rochester nu făceau decît să-mi îngreuneze și mai mult îndeplinirea datoriei.

— Nu, Jane, reluă el. De ce să zăbovim asupra trecutului, cînd prezentul e mult mai sigur și viitorul mai frumos ?

Tresării, auzind asemenea cuvinte trufașe.

— Acum înțelegi cum stau lucrurile, nu-i așa? urmă el. După ce jumătate din adolescență și din tinerețe s-a scurs într-o suferință de nedescris, iar restul într-o dureroasă singurătate, am găsit, în sfîrșit, pe aceea pe care o pot iubi din tot sufletul. Te-am găsit. Te iubesc, ești tot ce-i mai bun în mine, îngerul meu ocrotitor. Sînt legat de tine printr-o dragoste uriașă. Te socotesc bună, iubitoare, înzestrată cu multe însușiri; în inima mea s-a născut o patimă trainică pentru tine. Ea mă mînă spre tine, te atrage spre mine, ne înlănțuie viețile; flacăra ei curată și puternică ne topește pe amîndoi într-o singură făptură. Simțeam și știam tot ce-ți spun acum și de aceea m-am hotărît să mă căsătoresc cu tine. Cine-mi spune că am o soție, mă batjocorește zadarnic. Acum știi că n-am decît un diavol hîd. Am greșit încercînd să te înșel; dar mă temeam de încăpățînarea ta și de prejudecățile pe care le ai încă din copilărie. Voiam să fii a mea înainte de a risca această mărturisire. Era o lașitate din partea mea; ar fi trebuit să mă adresez de la început nobleței și mărinimiei tale, așa cum fac acum; ar fi trebuit să-ți povestesc viața mea de supliciu, să-ți spun că mi-e foame și mi-e sete de un trai mai nobil, mai înălțător, să-ți arăt nu *hotărîrea* mea — cuvîntul acesta e prea slab — ci patima mea neînfrîntă de a iubi sincer și de-a fi credincios, cînd sînt iubit sincer și cu credință. Atunci ți-aș fi cerut să primești credința mea și să mi-o dai pe a ta. Fă-o acum, Jane.

Urmă o clipă de tăcere.

— De ce taci, Jane?

Eram pusă la o cumplită încercare: o mînă de fier înroșit îmi răscolea măruntaiele. Clipă cumplită, plină de zbucium, de negură, de clocot! Nici o făptură omenească nu putea dori să fie iubită mai frumos decît eram eu. Îl adoram pe cel care mă iubea astfel și totuși trebuia să renunț și la dragostea și la idolul meu. Un singur cuvînt înfricoșător închidea în el toată datoria mea neîndurată: „Despărțire!"

— Jane, înțelegi ce-ți cer; spune-mi doar: „O să fiu a dumitale, domnule Rochester".

— *Nu* voi fi a dumneavoastră, domnule Rochester.

Urmă o nouă tăcere lungă.

— Jane ! — reluă el cu o blîndețe ce-mi sfîșia inima și îmi strecura în sînge o groază care mă făcea rece ca gheața, fiindcă sub acel glas liniștit simțeam zvîcnirile leului — Jane, vrei să mă lași s-apuc pe o cale, iar tu să alegi alta ?

— Da.

— Jane, reluă iar (aplecîndu-se spre mine și sărutîndu-mă) tot mai vrei să faci așa ?

— Da.

— Și acum ? urmă el, sărutîndu-mi cu duioșie fruntea și obrajii.

— Da, exclamai eu, desfăcîndu-mă repede din îmbrățișarea lui.

— Oh, Jane, ești crudă ! Ești — ești rea ! Doar n-ar fi un păcat să mă iubești.

— Ar fi un păcat să vă ascult.

O expresie sălbatică făcu să i se ridice sprîncenele și să i se crispeze obrazul. Se sculă, dar mai izbuti să se stăpînească. Îmi sprijinii mîna de spătarul scaunului Mi-era teamă, tremuram, dar hotărîrea mea era luată

— O clipă, Jane. După ce vei fi plecat, aruncă o privire asupra oribilei mele vieți. Toată fericirea mea va dispărea o dată cu tine. Ce-mi rămîne de făcut ? N-am tovarășă decît pe nebuna de sus : e ca și cînd mi-ai arăta un leș din cimitir. Ce să fac, Jane ? Încotro să mă îndrept, ca să-mi găsesc o tovarășă ? Unde să aflu nădejdea ?

— Faceți ca mine : păstrați încrederea în Dumnezeu și în voi înșivă : în viața de apoi. Nu pierdeți speranța că ne vom întîlni acolo.

— Așadar, nu vrei să te înduplеci ?

— Nu.

— Atunci mă osîndești să trăiesc ca un nenorocit, să mor ca un blestemat ?

Ridicase glasul.

— Vă sfătuiesc să trăiți fără păcat și vă doresc o moarte liniștită.

— Îmi smulgi dragostea și nevinovăția ? Mă zvîrli îndărăt în ghearele destrăbălării și îmi propui desfrîul drept orice îndeletnicire ?

— Nu, domnule Rochester, nu vă osîndesc la soarta asta, după cum nu mă osîndesc nici pe mine. Și eu, și dumneavoastră sîntem născuţi să îndurăm şi să luptăm ; supuneţi-vă, fără să cîrtiţi. Mă veţi uita cu mult înainte de-a vă uita eu.

— Dacă-mi vorbești astfel, înseamnă că mă socotești un mincinos : îmi pătezi onoarea. Ţi-am afirmat că nu mă voi schimba niciodată, și tu-mi spui de la obraz că o să mă schimb curînd. Purtarea ta arată cît de greşit judeci şi ce păreri eronate ai ! E mai bine să arunci deznădejdea asupra unuia dintre semenii tăi, decît să calci o biată lege omenească, atunci cînd nimeni n-ar suferi din pricina asta ? Tu n-ai nici rude, nici prieteni pe care să-ţi fie teamă c-ai să jigneşti, rămînînd cu mine.

Era adevărat. Și pe cînd vorbea, Judecata şi Conştiinţa mă trădară şi se întoarseră împotriva mea strigîndu-mi că sînt o criminală, dacă-l resping. Vorbeau aproape tot atît de tare ca şi Simţirea, și toate împreună strigau sălbatic : „Oh ! înduplecă-te, înduplecă-te ! Gîndeşte-te la suferinţa lui, gîndeşte-te la primejdia ce-l pîndeşte ! Uită-te în ce stare îl părăseşti ! Aminteşte-ţi de firea lui aprigă, gîndeşte-te la urmările deznădejdii lui ; mîngîie-l, scapă-l, iubeşte-l ! Spune-i că-l iubeşti și că vei fi a lui. Cui îi pasă de *tine* ? Cine să fie jignit sau mîhnit de ce faci tu ?"

Și totuși răspunsul a fost neînduplecat : „Mie îmi pasă de mine. Cu cît sînt mai singură, mai lipsită de prieteni și de sprijin, cu atît trebuie să mă respect mai mult. Voi păstra legile date de Dumnezeu şi sfinţite de om ; voi rămîne credincioasă învăţăturilor pe care le-am căpătat cînd eram cu mintea întreagă, nu nebună ca acum. Legile și învăţăturile nu ne-au fost date pentru zilele senine. Au fost făurite pentru clipe cum este cea de faţă, cînd inima și sufletul se răzvrătesc împotriva străşniciei lor. Sînt aspre. dar vor rămîne neînfrînte. Dacă le-aş putea călca după bunul meu plac, ce preţ ar mai avea ? Totdeauna am crezut că sînt de mare preţ ; iar dacă n-o mai pot crede acum, asta-i pentru că sînt smintită — smintită de-a binelea, pentru că prin vine îmi curge foc, pentru că inima îmi bate prea repede ca să-i mai pot număra bătăile. În acest ceas de încercare trebuie să mă

țin de părerile mai vechi, de hotărîrile luate dinainte și pe acest tărîm trainic o să-mi apăs cu nădejde piciorul !"

Așa și făcui. Domnul Rochester mă privi și-mi ghici numaidecît gîndul. Se înfurie grozav și, fără să-i pese de urmări, se lăsă tîrît de mînia lui. Străbătu odaia, îmi luă brațul și mă cuprinse de mijloc. Părea că mă înghite cu privirea lui înflăcărată : fizicește mă simțeam neputincioasă ca un pui, pradă căldurii unui cuptor încins, dar mai eram stăpînă pe sufletul meu și încercam sentimentul unei mari seninătăți. Din fericire, sufletul are un tălmaci, care adesea nu-și dă seama de ce face, dar care e totdeauna credincios : ochii. Ai mei se îndreptară spre obrazul sălbăticit al domnului Rochester și oftai fără să vreau ; strînsoarea lui era dureroasă, iar puterile mele aproape sleite.

— Niciodată, zise el scrîșnind din dinți, niciodată n-am văzut o ființă atît de slabă și atît de greu de îmblînzit. E în mîinile mele ca o trestie plăpîndă ! urmă el, scuturîndu-mă cu putere. Aș putea-o îndoi cu un singur deget ; dar ce-aș folosi dacă aș face-o, dacă aș smulge-o din rădăcini, dacă aș călca-o în picioare ? Priviți ochii aceștia, priviți făptura asta hotărîtă, sălbatică și liberă, a cărei privire parcă mă sfidează nu numai cu îndrăzneală, ci cu siguranța unui sobru triumf ! Chiar dacă aș avea în stăpînire colivia, tot n-aș putea fi stăpîn pe gingașa pasăre sălbatică ! Dacă aș sfărîma șubreda închisoare n-aș face decît să dau libertate captivei. Aș putea cuceri cuibul ; dar cea care-l locuiește ar zbura spre înalt, înainte ca eu să pun stăpînire pe locuința ei de tină ! Dar eu pe tine te vreau, suflet plin de voință și tărie, de virtute și curățenie, pe tine și nu doar învelișul tău fragil. Dacă ai vrea, ai putea să zbori în voie către mine și să te adăpostești la inima mea ; dar dacă ai fi înșfăcată cu silnicie, asemeni unui duh neprihănit, ai scăpa îmbrățișărilor mele, și-ai pieri înainte de a-ți fi putut respira parfumul. Oh ! vino, Jane, vino !

Rostind aceste cuvinte, îmi dădu drumul din strînsoare și se mulțumi să mă privească. Era mult mai greu să țin piept acelei priviri decît pasionatei îmbrățișări ; dar acum numai o neroadă s-ar fi dat bătută. Il sfida-

sem și-i înfrînsesem mînia; acum trebuia să-i suport durerea. Mă îndreptai spre ușă.

— Pleci, Jane?

— Da, domnule, plec.

— Mă părăsești?

— Da.

— Și n-o să te mai întorci? Nu vrei să fii sprijinitorul și mîntuitorul meu? Dragostea mea adîncă, sfîșietoarea mea suferință, rugămințile mele fierbinți, toate astea nu înseamnă nimic pentru tine?

Ce nesfîrșită durere era în glasul lui! Cît de greu mi-a fost să repet cu tărie:

— Plec.

— Jane!

— Domnule Rochester!

— Pleacă, atunci — mă învoiesc. Dar nu uita că mă lași aici pradă durerii. Urcă-te în odaia ta; cîntărește tot ce ți-am spus, Jane; aruncă o privire asupra suferințelor mele și gîndește-te la mine.

Făcu doi pași și se trînti cu fața-n jos pe sofa.

— Oh! Jane! exclamă el, într-o izbucnire dureroasă. Oh! Jane! nădejdea mea, dragostea mea, viața mea!

Auzii atunci un hohot de plîns puternic și zguduitor.

Ajunsesem la ușă, dar m-am întors; eram tot atît de hotărîtă să rămîn, precît fusesem de hotărîtă să plec. Îngenuncheai lîngă el; îi ridicai obrazul de pe pernă și-l întorsei spre mine; îl sărutai, îi mîngîiai părul.

— Dumnezeu să te binecuvînteze, stăpînul meu drag! exclamai eu. Dumnezeu să te păzească de suferinți și de rele, să te călăuzească, să te mîngîie și să te răsplătească pentru bunătatea ta față de mine.

— Dragostea micuței mele Jane ar fi fost cea mai împărătească răsplată, răspunse el. Fără ea, inima mi-e pe veci sfărîmată. Dar Jane îmi va dărui dragostea ei; da, mi-o va dărui cu generozitate și noblețe.

Sîngele îi năvăli în obraz și ochii îi străluceau; se ridică și întinse brațele; dar scăpai din strînsoarea lui și părăsii numaidecît odaia.

„Rămas bun !“ strigă Inima mea. „Adio pentru totdeauna !“ adăugă Deznădejdea.

. . . .

În noaptea aceea nici nu m-am gîndit să dorm, dar îndată ce mă culcai, căzui într-un somn greu. Şi în vis îmi revenіră anii copilăriei : se făcea că mă aflam în odaia roşie de la Gateshead, că noaptea era întunecoasă şi mintea mea pradă unei spaime ciudate. Mi se părea că luminiţa care cu mulţi ani în urmă mă făcuse să leşin de frică se prelinsese în sus pe perete şi tremura în mijlocul tavanului întunecat. Înălţai capul să privesc : tavanul se prefăcu în nori deşi şi înalţi, străbătuţi de-o lumină asemenea celei pe care-o dă luna cînd răzbate din ceaţă. Aşteptam răsăritul lunii cu cea mai ciudată nelinişte, ca şi cum pe discul ei roşu ar fi urmat să fie scrisă vreo hotărîre a soartei. Iar luna ţîşni brusc dintre nori, aşa cum nu mai făcuse niciodată, de cînd e lumea. La început am zărit o mînă care ieşea din cutele negre ale cerului şi le da deoparte ; apoi am văzut în locul lunii un chip omenesc ce se desluşea, alb, pe un fond de azur şi-şi pleca nobila frunte spre pămînt. Mă privi cu nesaţ şi în sfîrşit îmi vorbi. Deşi glasul venea de la mari depărtări, îl auzii limpede vorbind inimii mele :

— „Fugi de ispită, fata mea.“

— Da, mamă, aşa voi face.“

La fel am răspuns cînd m-am trezit din acest vis ce semăna a transă. Era încă întuneric ; dar nopţile de iulie sînt scurte şi zorii se arată repede după miezul nopţii. „Trebuie să încep cît mai devreme, ca să duc la bun sfîrşit sarcina pe care-o am de îndeplinit“, mă gîndii eu.

Mă sculai. Eram îmbrăcată, căci nu-mi scosesem decît pantofii. Luai dintr-unul din sertare puţine albituri, o brăţară şi un inel. Căutîndu-le, degetele mele dădură de mărgăritarele unui colan pe care cu cîteva zile mai înainte domnul Rochester mă silise să-l primesc. Îl lăsai ; nu era al meu : era al unei logodnice închipuite, care se destrămase în văzduh.

Din celelalte lucruri, am făcut o legătură, am pus în buzunar portofelul meu cu cei douăzeci de şilingi (era tot ce aveam), mi-am legat şalul la spate şi pălăria de

paie pe sub bărbie, mi-am luat legătura și pantofii, pe care nu voiam încă să-i încalț, și am ieșit din odaie.

„Adio, bună doamnă Fairfax!“ șoptii eu, strecurîndu-mă pe lîngă ușa ei. „Adio, mica și scumpa mea Adèle!“ spusei, aruncînd o privire spre odaia copilei. Nu puteam intra s-o sărut, căci trebuia să scap de supravegherea unei foarte agere urechi care poate asculta.

Aș fi vrut să trec pe dinaintea odăii domnului Rochester fără să mă opresc, dar cînd fui în fața ușii sale, simții că bătăile inimii încetaseră și fui silită să aștept puțin. Nici el nu dormea: umbla zbuciumat de la un capăt la celălalt al odăii și ofta mereu. Dacă aș fi vrut, în odaia aceea ar fi existat un rai pentru mine, cel puțin un rai trecător; n-aveam decît să intru și să spun: „Domnule Rochester, vă voi iubi și voi rămîne cu dumneavoastră pînă la moarte“, și atunci spre buzele mele ar fi țîșnit un izvor plin de desfătări. Chibzuii o clipă.

Acest stăpîn plin de bunătate, care nu poate dormi, așteaptă cu nerăbdare să se lumineze de ziuă. Mîine dimineață va trimite după mine, dar eu voi fi plecată. Mă va căuta, dar mă va căuta zadarnic; se va simți părăsit, va vedea că nu i-am primit dragostea, va suferi și va fi, poate, cuprins de deznădejde.

Mă gîndii la toate astea și era cît pe aci să pun mîna pe clanță, dar mă dădui repede înapoi și mă strecurai mai departe. Coborîi mîhnită scara. Știam ce am de făcut și o făceam fără să mă mai gîndesc. Căutai în bucătărie cheia ușii de alături, puțin untdelemn și o pană ca să ung cheia și broasca; luai pîine și apă, căci poate aveam de făcut un drum lung și nu voiam să-mi pierd puterile, și așa împuținate în ultima vreme. Făcui totul fără cel mai mic zgomot. Deschisei ușa, ieșii și o închisei încet în urma mea. Începuse să mijească de ziuă. Porțile cele mari erau încuiate; din fericire, portița dintr-una din ele nu era închisă decît cu zăvorul; ieșii pe-acolo și trăsei zăvorul. Acum eram afară din Thornfield.

La o milă depărtare, dincolo de ogoare, se întindea drumul ce ducea în direcția contrarie Millcote-ului; nu-l străbătusem niciodată, dar îl văzusem adesea și mă întrebasem încotro duce; într-acolo îmi îndreptai pașii. Nu mai trebuia să stau pe gînduri, nu trebuia să mai privesc

nici înapoi, nici înainte. Nu trebuia să mă mai gîndesc nici la trecut, nici la viitor. Primul era o pagină plină de o dulceață cerească și de o tristețe ucigătoare totodată ; un singur rînd dacă aș citi, ar fi de ajuns ca să-mi frîngă curajul și să-mi topească energia. Cel din urmă era un pustiu îngrozitor, ca lumea după potop.

Pînă la răsăritul soarelui mersei de-a lungul țarinelor, gardurilor vii și potecilor. Cred că era o dimineață frumoasă de vară. Pantofii pe care-i încălțasem după ce părăsisem casa se umeziră curînd de rouă. Dar eu nu priveam nici soarele ce se-nălța, nici cerul zîmbitor, nici natura care se trezea. Cine străbate un peisaj frumos în drum spre eșafod nu se gîndește la florile ce-i zîmbesc pe drum, ci la butuc și la tăișul securei, la tăierea oaselor și a vinelor sale, la mormîntul ce se cască la capătul drumului ; iar eu mă gîndeam la fuga mea tristă, la pribegia mea de om fără cămin. Nu mă puteam opri să mă gîndesc, cu inima sfîșiată, la tot ce lăsasem în urmă, la acela care pîndea din odaia lui răsăritul soarelui, nădăjduind să mă vadă venind să-i spun că vreau să fiu a lui și să rămîn lîngă el. Doream să fiu a lui, rîvneam să mă întorc și încă nu era prea tîrziu. Îl mai puteam cruța de fiorul amar al disperării ; eram sigură că fuga nu-mi fusese încă descoperită. Puteam să mă întorc, să fiu mîngîierea și mîndria lui, să-l smulg din ghearele suferinței, să-l opresc poate de la pieire. Oh, cum mă mai chinuia teama de singurătatea lui — mult mai mult decît de-a mea ! Părea o săgeată ce-mi pătrunsese în piept : mă sfîșia cînd încercam s-o smulg, mă durea cînd amintirea o înfigea mai adînc. În crînguri și tufișuri, păsările începuseră să cînte : se arătau credincioase tovarășelor lor, ele, simbolurile dragostei. Dar cine eram eu ? În toiul suferințelor inimii și-a străduințelor încordate de a-mi îndeplini datoria, mi-era silă de mine însămi. Nu simțeam nici o mîngîiere în a-mi da mie însămi dreptate, nu simțeam nici o bucurie la gîndul că am fost în stare să mă respect : mi-am jignit, mi-am rănit, mi-am părăsit stăpînul. Mi se părea că-s cu adevărat vrednică de ură. Totuși de întors nu mă mai puteam întoarce înapoi, nu mai puteam da nici un singur pas înapoi. Desigur că Dumnezeu însuși mă călăuzea, căci durerea îmi călcase în picioare voința

și-mi înăbușise conștiința. Am plîns amar, urmîndu-mi drumul singuratic; mergeam repede, repede, ca un om în delir. Deodată mă cuprinse o slăbiciune, ce pornea dinăuntrul trupului, și mi se strecura în mădulare: căzui. Stătui pe jos cîtăva vreme apăsîndu-mi obrazul pe iarba umedă. Mă temeam, sau, mai bine zis, nădăjduiam să mor acolo, dar în curînd am izbutit să mă mișc; m-am tîrît în genunchi și pe mîini și, în sfîrșit, m-am sculat mai hotărîtă ca oricînd să răzbat pînă la șosea.

Cînd ajunsei acolo, fui silită să mă așez într-un tufiș ca să mă odihnesc; auzii zgomot de roți și văzui o trăsură venind. Mă ridicai și făcui semn cu mîna. Omul opri. Întrebai pe vizitiu unde merge; îmi pomeni un loc îndepărtat, unde eram sigură că domnul Rochester nu avea cunoștințe. Îl întrebai cît mi-ar cere să mă ia și pe mine; voia treizeci de șilingi. Îi spusei că n-am decît douăzeci. Se mulțumi și cu atît. Cum trăsura era goală, îmi spuse că-mi dă voie să intru înăuntru. Portiera fu închisă și pornirăm.

Iubite cititorule, deie Domnul să nu simți niciodată ce am simțit eu! Iar ochii tăi să nu verse niciodată un potop de lacrimi atît de fierbinți și sfîșietoare ca ale mele! Fie ca rugăciunile tale să nu se înalțe niciodată spre cer atît de dureroase și atît de deznădăjduite cum au fost cele pe care le șopteau buzele mele în ceasul acela; niciodată să n-ai a te teme, ca mine, că ești unealtă a răului, împotriva celui pe care-l iubești din tot sufletul.

CAPITOLUL XXVIII

AU TRECUT DOUĂ ZILE. ERA O seară de vară. Vizitiul m-a dus într-un loc numit Whitcross, unde am coborît. Pentru banii pe care-i dădusem nu mă putea duce mai departe, iar eu nu mai aveam nici un singur şiling. Trăsura plecase şi în clipa asta se afla la o milă departe de mine. Rămăsesem singură. Atunci mi-am dat seama că am uitat legătura în lada trăsurii, unde o pusesem pentru mai multă siguranţă. Acolo rămăsese şi acolo avea să rămînă : nu mai aveam nimic !

Whitcross nu e un oraş şi nici măcar un cătun : nu-i decît un stîlp de piatră la răscrucea a patru drumuri. E văruit în alb, de bună seamă ca să poată fi văzut de departe şi chiar pe întuneric. În vîrful acelui stîlp sînt patru braţe care arată la ce distanţă se află diferite oraşe. După cîte scrie acolo, oraşul cel mai apropiat e la zece

mile şi cel mai depărtat la peste douăzeci. Numele bine cunoscute ale oraşelor îmi arătau unde mă aflu : eram într-unul din ţinuturile de centru şi de nord ale Angliei, plin de mlaştini şi înconjurat de munţi. În urmă, la dreapta, la stînga, erau bălţi mari ; un lanţ de munţi se zărea foarte departe, dincolo de valea adîncă ce mi se întindea la picioare. Populaţia e probabil rară. Nu se vedea nici picior de călător pe şoselele ce se întindeau spre cele patru puncte cardinale — largi, albe şi singuratice ; fuseseră toate tăiate chiar prin mijlocul bălţilor şi hăţişurile creşteau dese şi sălbatice, pînă la marginea lor. Totuşi, întîmplarea ar fi putut să mîne paşii unui drumeţ pe acolo, iar eu doream să nu fiu văzută. Străinii s-ar fi întrebat, fireşte, ce caut acolo şi de ce stau în faţa stîlpului plimbîndu-mă fără rost, ca şi cînd m-aş fi rătăcit. Aş fi fost poate întrebată şi n-aş fi putut da decît răspunsuri care-ar fi părut de necrezut şi-ar fi stîrnit bănuieli.

Nimic nu mă mai leagă de lume în clipa asta ; nici un farmec, nici o nădejde nu mă atrage spre semenii mei ; nici unul dintre cei care m-ar vedea n-ar avea un gînd bun sau o urare pentru mine. N-am pe nimeni altcineva decît natura, mama noastră a tuturor ; de aceea, la sînul ei îmi voi căuta odihna.

Am pornit drept prin hăţiş şi m-am îndreptat spre o scobitură pe care o zărisem la marginea bălţilor. M-am afundat pînă la genunchi în bălăriile întunecate, dese. În sfîrşit, într-un colţ ascuns am găsit o stîncă de granit acoperită de muşchi. M-am aşezat sub un colţ al ei ; capul mi-era ocrotit de stîncă şi deasupra se-ntindea numai cerul.

Chiar în ascunzătoarea aceea, mi-a trebuit cîtăva vreme ca să nu mai simt nici un fel de nelinişte ; aveam o teamă nedesluşită ca vreo turmă de sălbăticiuni să nu se repeadă asupra mea, sau să nu mă descopere vreun vînător. Dacă vîntul bătea mai tare, priveam în jurul meu şi-mi era frică să nu mă pomenesc deodată cu un taur sălbatic ; dacă auzeam şuieratul vreunei păsări, credeam că e un om. În cele din urmă, mi-am dat seama că spaimele mele n-au nici un temei ; adînca tăcere care domnea în jur mă linişti, aşa încît începui să-mi recapăt

încrederea. Pînă atunci nu mă gîndisem; nu făcusem decît să ascult, să privesc și să mă tem; acum puteam din nou gîndi.

Ce trebuia să fac? Unde trebuia să mă duc? Oh, ce întrebări nesuferite pentru mine, care nu puteam face nimic și nu mă puteam duce nicăieri! Picioarele mele zdrobite ar fi trebuit să străbată un drum lung pînă să dau de o așezare omenească; doar milei oamenilor mă puteam adresa, ca să capăt un adăpost. Ar fi trebuit să stîrnesc simpatia silnică și nemulțumită a necunoscuților, să îndur deseori refuzul, pînă ce povestea mea să fie ascultată, pînă ce vreuna dintre nevoile mele să fie împlinită!

Atinsei tufișurile; erau uscate și încă mai păstrau căldura primită de la arșița zilei de vară. Privii cerul; era senin și o stea licărea chiar deasupra locului unde stam culcată. Roua cădea încet; nu se simțea nici o adiere. Natura părea blîndă și bună cu mine. Îmi închipuii că mă iubea, așa surghiunită cum eram; și atunci eu, care de la oameni puteam aștepta doar neîncredere, hulă și insultă, mă alipeam de ea cu o dragoste de fiică. Cel puțin în noaptea aceea aveam să-i fiu oaspete, așa cum îi eram copil: mama o să mă găzduiască fără bani și fără să-mi ceară răsplată. Îmi rămăsese o singură bucățică de pîine, cumpărată cu ultimul meu gologan într-un oraș prin care trecusem la amiază. Văzui, ici și colo, afine coapte, strălucind prin tufișuri, ca niște boabe de antracit: culesei un pumn și le mîncai cu pîine. Dacă nu mi-am potolit pe de-a-ntregul foamea, cel puțin mi-am înșelat-o cu masa aceea de pustnic. Cînd am terminat, mi-am făcut rugăciunea de seară și mi-am ales un loc de dormit.

Lîngă stîncă, hățișul era foarte des: cînd stam întinsă, picioarele mi se-afundau în el. Se înălța în amîndouă părțile și lăsa doar un loc strîmt prin care pătrundea aerul răcoros al nopții. Mi-am împăturit în două șalul și l-am întins deasupra mea drept cuvertură; o mînă de mușchi îmi sluji de pernă. Astfel cuibărită, nu mi-a fost frig, cel puțin la căderea nopții.

Dacă n-ar fi fost mihnirea ce mă copleșea, m-aș fi putut odihni în tihnă. Inima tristă, cu corzile rupte, sîngerînd din răni ascunse, nu mă lăsa să mă odihnesc. Tremuram pentru domnul Rochester și pentru soarta lui și mă cuprinse o nesfîrșită milă pentru el. Neputincioasă, ca o pasăre cu aripile frînte, mă străduiam zadarnic să zbor către stăpînul meu.

Chinuită de gînduri, m-am ridicat în genunchi. Noaptea se lăsase, cu stelele ei strălucitoare: era o noapte liniștită, tăcută, prea senină ca să nu alunge orice teamă. Știam că Dumnezeu e peste tot, dar firește că-i simțim mai deplin prezența cînd zidirile lui se înfățișează înaintea noastră în întreaga lor măreție; și nicăieri nu citim mai desăvîrșit nemărginirea, atotputernicia și omniprezența celui prea înalt decît pe cerul senin al nopții unde luminile sale își împlinesc tăcute calea fără sfîrșit.

Îngenuncheasem să mă rog pentru domnul Rochester. Mi-am ridicat spre cer ochii încețoșați de lacrimi și-am zărit Calea Laptelui. Cu gîndul la acele lumi nenumărate care străjuiesc pe firmament nelăsîndu-ne să zărim decît o blîndă dîră de lumină, am simțit puterea și măreția lui Dumnezeu. Eram sigură că-și va mîntui lucrarea mîinilor sale și căpătam convingerea că așa după cum lumea nu va pieri, nici vreunul dintre sufletele ce sînt podoaba ei nu va fi nimicit. Ruga mea fu deci un imn de mulțumire. Izvorul vieții e și mîntuirea sufletelor. Domnul Rochester era așadar în siguranță: el era al lui Dumnezeu și Dumnezeu îl va ocroti. M-am ghemuit iar în culcușul de la picioarele stîncii și după puțină vreme somnul mă făcu să-mi uit durerea.

Dar în ziua următoare, Nevoia îmi apăru neiertătoare. Păsărelele își părăsiseră de mult cuiburile; de mult albinele, folosind ceasurile dulci ale dimineții, înainte ca roua să se usuce, culegeau nectarul florilor — și cînd umbrele lungi ale zorilor se scurtară, cînd soarele își revărsă strălucirea asupra cerului și a pămîntului, mă ridicai și privii în jurul meu.

Ce zi liniștită, frumoasă și caldă! Ce pustietate aurită era bărăganul acela întins! Totul strălucea în lumina soarelui. Aș fi vrut să pot trăi acolo. Văzui o șopîrlă alergînd pe stîncă; o albină zumzăind printre dulcile

afine. Aş fi vrut să mă prefac pe dată într-o albină sau într-o şopîrlă, ca să-mi găsesc hrana potrivită şi adăpost statornic în locul acela. Dar eram făptură omenească şi aveam cerinţele făpturii omeneşti : nu trebuia să zăbovesc într-un loc unde nimic nu le-ar fi putut împlini. Mă ridicai, privii culcuşul pe care-l părăsisem. Lipsită de orice nădejde în viitor, n-aveam decît o singură dorinţă : aş fi vrut ca ziditorul meu să fi găsit cu cale ca în noaptea aceea, pe cînd dormeam, să-mi cheme la sine sufletul, pentru ca trupului meu obosit, izbăvit prin moarte de orice noi înfruntări cu soarta, să nu-i mai rămînă decît să putrezească şi să se amestece în pace cu ţărîna acestei pustietăţi. Dar viaţa era încă a mea, cu toate suferinţele, nevoile şi răspunderile ei. Trebuia să duc povara, să îndur suferinţele, să primesc răspunderile. Am pornit la drum.

Odată ajunsă la Whitcross, am luat-o pe drumul cel mai ferit de soarele nemilos care-şi arunca văpăile din înaltul cerului. Am umblat mult timp şi cînd am socotit că mersesem destul şi că puteam, fără nici un fel de remuşcare, să cedez oboselii ce aproape mă doborîse, că-mi puteam îngădui să pun capăt sforţărilor aşezîndu-mă pe o piatră din preajmă şi să mă las în voia toropelii ce-mi cuprinsese inima şi mădularele — auzii deodată dangătul unui clopot de biserică.

M-am îndreptat spre locul de unde venea sunetul şi, în mijlocul unor coline romantice pe care cu un ceas în urmă nu le luasem în seamă, zării un cătun şi o clopotniţă. Valea din dreapta mea era acoperită de păşuni, de păduri şi lanuri de grîne ; un pîrîiaş şerpuia în mijlocul frunzişurilor, sclipind în felurite nuanţe de verde, printre grînele ce se coceau, prin pădurile umbroase şi pajiştile însorite. Fui trezită din visarea mea de un zgomot de roţi. Era o căruţă încărcată din greu, ce urca anevoie dealul ; puţin mai încolo zării două vaci şi pe paznicul lor. Mă simţeam aproape de munca şi viaţa omenească ; trebuia să mai lupt, să mă silesc să trăiesc şi să mă supun şi eu, ca atîţia alţii, trudei vieţii.

Am pătruns în sat pe la ceasurile două. La capătul singurei uliţe a cătunului, se afla o prăvălioară în fereastra căreia se vedeau cîteva pîini. Tare aş mai fi vrut una! „Asta m-ar mai întări, îmi zisei; altfel, îmi va fi greu să merg mai departe." De cum m-am aflat din nou în mijlocul semenilor mei, dorinţa de a-mi recăpăta puterea se ivi iarăşi în inima mea. Mi-am dat seama că ar fi înjositor să leşin de foame pe uliţa unui cătun. N-aveam nimic de dat în schimbul pîinii? Mă gîndii. Purtam la gît o mică eşarfă de mătase; aveam mănuşile. Nu ştiam ce trebuie să faci cînd ai ajuns la aşa mare strîmtoare; nu ştiam dacă vreunul din cele două lucruri avea să fie primit; probabil că nu; oricum trebuia să încerc.

Intrai în prăvălie; înăuntru era o femeie. Văzînd o persoană care i se părea îmbrăcată ca o doamnă, înaintă curtenitoare spre mine şi mă întrebă ce doresc. M-a cuprins ruşinea. Limba nu putu rosti fraza pregătită; nu îndrăzneam să-i dau mănuşile aproape stricate, nici eşarfa mototolită; de altfel, simţeam că e caraghios. O rugai numai să mă lase să stau puţin pe scaun, căci eram obosită Înşelată în aşteptările ei, îmi îngădui cu răceală, arătîndu-mi un scaun pe care mă prăbuşii numaidecît. Îmi venea să plîng; dar înţelegînd că nu era clipa prielnică pentru a mă lăsa cuprinsă de emoţie, mă stăpînii. Peste puţin o întrebai dacă existau în sat croitorese sau lenjerese.

— Da, îmi răspunse dînsa, trei sau patru. Tocmai bine pentru cît e de lucru.

Mă gîndii. Eram într-o situaţie cumplită. Stăteam faţă în faţă cu nevoia. N-aveam de nici unele, n-aveam prieteni, n-aveam bani. Trebuia să fac ceva. Dar ce anume? Trebuia să mă adresez cuiva? Dar cui?

Nu ştie, prin împrejurimi, pe cineva care-ar avea nevoie de-o servitoare?

Nu; nu ştia.

Care-i îndeletnicirea cea mai de seamă prin partea locului? Cu ce se ocupau oamenii?

— Unii sînt fermieri; mulţi lucrează la fabrica de ace a domnului Oliver şi la turnătorie.

— Domnul Oliver angajează şi femei?

— Nu. Acolo-i treabă pentru bărbaţi.

— Dar femeile ce fac ?

— Nu ştiu, îmi răspunse. Ba o treabă, ba alta. Oamenii săraci se descurcă şi ei cum pot.

Întrebările mele păreau s-o obosească. Și într-adevăr : ce drept aveam s-o sîcîi ? Veniră unul sau doi vecini : fără îndoială că era nevoie de scaunul meu. Mi-am luat rămas bun şi am plecat.

O pornii pe uliţă, uitîndu-mă în dreapta și în stînga la toate casele, dar nu găsii nici un pretext să intru în vreuna din ele. Am rătăcit mai bine de un ceas în jurul cătunului, cînd depărtîndu-mă, cînd apropiindu-mă iarăşi Eram complet istovită și suferеam îngrozitor de foame ; apucai pe-o potecuţă și mă așezai sub un gard viu, dar în curînd am pornit iar la drum, nădăjduind să găsesc ceva de mîncare sau să capăt măcar vreo deslușire. La capătul potecii, văzui o casă drăguţă, în faţa căreia era o grădiniţă de flori ce părea foarte bine îngrijită. Mă oprii. Cu ce rost m-aș putea apropia și de ce aș atinge ciocanul sclipitor care atîrna lîngă ușă ? De ce ar dori stăpînii acestei case să-mi fie de folos ? Și totuși m-am apropiat și am bătut. O tînără bine îmbrăcată și cu privirea blîndă veni să-mi deschidă. Întrebai cu glas încet și liniștit — căci în inimă nu mai aveam nici o nădejde, iar trupul mi-era sleit — dacă aveau nevoie de o servitoare.

— Nu, îmi răspunse dînsa, nu ţinem servitoare.

— N-ai vrea să-mi spui, urmai eu, unde-aș putea găsi de lucru ? Sînt străină și nu cunosc pe nimeni aici. Aș face orice.

Dar nu era treaba acestei tinere să se gîndească la mine sau să-mi găsească un loc. De altfel, cîte îndoieli nu puteau trezi în ochii ei starea şi povestea mea ! Clătină din cap și-mi spuse că-i pare rău, dar nu-mi poate da nici o lămurire. Și uşa albă fu închisă — încetișor și politicos — dar fu închisă, lăsîndu-mă afară.

Dacă ar fi lăsat-o ceva mai mult deschisă, cred că i-aş fi cerșit o bucată de pîine. Decăzusem groaznic.

Nu mă puteam hotărî să mă întorc în satul acela sărac, unde, de altfel, nu aveam de ce nădăjdui să aflu vreun ajutor. Mă simţeam mai curînd atrasă spre pădurea

ce se zărea în depărtare şi al cărei frunziş des părea să te îmbie la odihnă ; dar eram atît de sfîrşită, de slabă, de sleită de foame, încît instinctul mă îndemna să rătăcesc în jurul locuinţelor, pentru că acolo aveam mai mulţi sorţi să găsesc ceva de mîncare. Singurătatea n-ar mai fi fost singurătate, iar odihna n-ar mai fi fost odihnă, atîta vreme cît foamea îşi înfigea — ca un vultur — pliscul şi ghearele în coastele mele.

Mă apropiam de case, plecam, mă întorceam, apoi mă îndepărtam din nou, alungată neîncetat de gîndul că nu pot cere nimic, deoarece n-am dreptul să cred că suferinţele mele ar putea interesa în vreun fel pe cineva. Ziua trecea şi eu rătăceam ca un cîine de pripas turbat de foame ; străbătînd un lan, am zărit înaintea mea clopotniţa bisericii şi într-acolo m-am îndreptat. Lîngă cimitir, în mijlocul unei grădini, văzui o căsuţă arătoasă şi mă gîndii că trebuie să fie casa parohială. Mi-am adus aminte că străinii care vin într-un loc unde nu cunosc pe nimeni şi caută de muncă, se îndreaptă uneori către preot să afle sfaturi şi ajutor. Menirea preotului e să ajute — cel puţin cu sfaturile — pe toţi acei ce vor să se ajute singuri. Mi se părea că aveam dreptul să caut un sfat. Prinzînd curaj, mi-am adunat puţinele puteri ce-mi mai rămăseseră şi-am ajuns la casa aceea : bătui la uşa bucătăriei. O bătrînă veni să-mi deschidă : o întrebai dacă acolo e casa parohială.

— Da.

— Părintele e acasă ?

— Nu.

— Se întoarce curînd ?

— Nu, nu-i în sat.

— A plecat departe ?

— Nu prea departe, să fie vreo trei mile. Tatăl său a murit pe neaşteptate. E la Marsh-End şi de bună seamă n-o să se întoarcă decît peste vreo cincisprezece zile.

— Părintele nu-i cumva căsătorit ? Stăpîna casei nu-i aici ?

Nu, în afară de ea, care era îngrijitoarea, nu se mai afla nimeni. Ei nu-i puteam cere ajutor : nu puteam încă să cerşesc ; şi mă tîrîi din nou mai departe. Îmi scosei eşarfa de mătase şi pîinea din prăvălioară îmi

veni în minte. O, dacă aş fi avut numai o coajă de pîine, o bucăţică doar, să-mi potolesc chinurile foamei ! Instinctiv, mă întorsei în sat. Revăzui prăvălia și intrai. Cu toate că femeia nu era singură, îndrăznii s-o rog :

„Vrea să-mi dea o pîinișoară în schimbul eșarfei de mătase ?"

Mă privi bănuitoare :

„Nu, n-a făcut niciodată un astfel de tîrg."

Aproape deznădăjduită, îi cerui jumătate de pîinișoară. Și-acum mă refuză, zicînd că :

„Cum poate ea să știe de unde am eșarfa ?"

„N-ar vrea să ia mănușile ?"

„Nu ! ce să facă ea cu ele ?"

Dar nu-i plăcut să vorbești de astfel de amănunte, cititorule. Unii spun că e o desfătare să te gîndești la dureri trecute : în ce mă privește, mă doare cumplit cînd îmi amintesc aceste zile de restriște : degradarea morală îmbinată cu suferința fizică alcătuiesc o amintire prea apăsătoare ca să revii cu inima ușoară asupra ei. Nu osîndeam pe nici unul dintre acei care mă alungau ; simțeam că trebuia să mă aștept la asta și că n-o puteam înlătura. Un cerșetor obișnuit e deseori privit cu suspiciune : unul bine îmbrăcat e suspectat fără doar și poate. E adevărat că ceream de lucru ; dar cine era dator să-mi găsească ? Firește că nu cei care mă vedeau pentru prima oară și nu știau nimic despre mine. În ce-o privește pe femeia care nu voise să ia eșarfa mea în schimbul unei pîini, avea toată dreptatea, dacă propunerea i se părea dubioasă, ori schimbul neavantajos. Dar să mă opresc aci ; mi-e silă să mai vorbesc despre asta.

Puțin înainte de a se înnopta, trecui pe lîngă o casă de țăran. Gospodarul ședea în pragul ușii și-și lua cina lui alcătuită din pîine şi brînză. M-am oprit și am spus :

— Ești bun să-mi dai și mie o bucată de pîine ? sînt lihnită de foame.

M-a privit cu uimire şi fără să-mi răspundă nimic a tăiat o felie mare și mi-a dat-o. Cred că nu mă luase drept o cerșetoare, ci mă socotise o doamnă foarte originală care poftea la pîinea lui neagră. Cum am ieșit din raza vederii lui, m-am așezat pe iarbă şi am mîncat-o.

Neavînd nădejde să găsesc adăpost sub vreun acoperămînt, m-am dus să caut unul în pădurea de care am pomenit: dar am avut o noapte rea: încercările mele de-a mă odihni au fost zadarnice. Pămîntul era umed şi aerul rece; în mai multe rînduri m-au trezit zgomote de paşi şi-am fost silită să-mi schimb locul; nu eram nici liniştită, nici nu mă simţeam în siguranţă. Înspre dimineaţă dădu o ploaie şi toată ziua fu umedă. Nu-mi cereţi, cititorilor, să vă spun în mod amănunţit cum mi-am petrecut ziua; ca şi în ajun, cerui de lucru şi fui alungată; ca şi în ajun, răbdai de foame. Toată ziua n-am mîncat decît o singură dată. Trecînd prin faţa unei case, am văzut o fetiţă care voia să arunce resturi de *porridge* rece în troaca porcului.

— Vrei să mi le dai mie? am rugat-o eu.

Fetiţa m-a privit mirată.

— Mamă, strigă ea, uite o femeie care îmi cere *porridge*-ul ăsta.

— Dă-i-l, fetiţo, dacă e o cerşetoare, răspunse un glas din casă. Porcului nu-i trebuie aşa ceva.

Copilul îmi goli în căuşul mîinilor aluatul rece şi vîrtos. Îl mîncai cu lăcomie.

Cînd înserarea jilavă se lăsase de-a binelea, ajunsei pe o cărare singuratică şi mă plimbai pe ea mai bine de un ceas.

„Puterile mă părăsesc, îmi zisei: simt că în curînd n-am să mai pot merge. Voi petrece şi noaptea asta ca o surghiunită? Ce mă fac dacă plouă prea tare şi va trebui să-mi pun capul pe pămîntul rece şi ud? Mă tem că n-o să am încotro, fiindcă nimeni nu va voi să mă primească. Dar voi trece prin chinuri de-a dreptul îngrozitoare, aşa torturată de foame, de frig, mîhnită şi cuprinsă de deznădejde cum sînt! Se prea poate să mor pînă mîine dimineaţă. Şi de ce oare nu mă pot împăca eu cu gîndul morţii? De ce mă zbat să păstrez o viaţă fără nici un preţ? Fiindcă ştiu că domnul Rochester mai trăieşte încă, sau cel puţin aşa cred; apoi, pentru că fiinţa mea se răzvrăteşte la gîndul de a muri de frig şi de foame. Oh! Pronie cerească, mai dă-mi încă puţină putere! Ajută-mă, călăuzeşte-mă!“

Privirile-mi împăienjenite rătăciră asupra împrejurimilor întunecate și cețoase. Îmi dădui seama că rătăcind de colo pînă colo mă depărtasem de sat. Nu-l mai vedeam. Chiar lanurile care-l înconjurau pieriseră. Pe cărări ocolite și singuratice mă apropiasem iar de întinderea mlaștinilor, iar între mine și colina umbrită nu mai erau decît fîșii de pămînt aproape tot atît de sălbatice și neroditoare ca și hățișurile pe care le cunoșteam.

„Prea bine, mai bine să mor aici, decît pe o uliță sau pe un drum umblat, cugetai eu. Și-i mult mai bine să-mi smulgă corbii carnea de pe oase — dacă sînt corbi pe aici — decît să fiu cetluită într-un sicriu de danie și să putrezesc într-un mormînt de sărac."

Mă îndreptai deci spre coline. Ajunsei repede acolo. Nu mă gîndeam decît să găsesc un loc mai ferit unde să fiu, dacă nu în siguranță, cel puțin ascunsă. Dar toată întinderea, cît vedeai cu ochii, era netedă ca-n palmă. Numai culorile se schimbau, din loc în loc : verde — acolo unde creșteau mușchiul și trestia, negru — prin părțile unde pe pămîntul uscat sălășluia numai moartea. Cum întunericul creștea treptat, de-abia mai puteam distinge alternarea petelor întunecoase și luminoase, căci culorile dispărură o dată cu lumina zilei.

Privirile îmi mai rătăceau încă pe colinele mohorîte și pe marginile mlaștinii, pierzîndu-se în necuprinsul celei mai sălbatice priveliști, cînd deodată răsări o lumină, departe, între stînci și smîrcuri. „E un *ignis fatuus*[1]", fu primul meu gînd și așteptai să se stingă îndată. Dar lumina strălucea mereu, fără să se îndepărteze și fără să se apropie. „O fi aprins cineva un foc de buruieni ?" m-am întrebat atunci, așteptîndu-mă să-l văd cum se-ntețește. Observînd însă că nici nu se întinde, nici nu se micșorează, am înțeles că acolo trebuie să fie fereastra luminată a unei case. „Dar chiar dacă-i așa, tot n-am să pot ajunge vreodată acolo, îmi zisei. E mult prea departe, și, la un pas de mine dacă ar fi, la ce mi-ar folosi ? N-aș putea decît să bat din nou la o ușă, ca să văd cum mi se închide în nas."

---

[1] Metanul, care emană din bălți ca produs al putrezirii unor substanțe organice, arde cîteodată cu flacără vie, al cărei nume latinesc e *ignis fatuus*.

M-am culcat pe locul unde mă găseam și mi-am lipit obrazul de pămînt. Am stat liniștită cîtva timp; vîntul sufla pe deasupra colinei și pe deasupra mea, apoi murea gemînd în depărtare; ploaia se porni deasă și mă udă pînă la piele. Dacă m-ar fi-nțepenit cu totul, ajungînd repede la amorțirea prietenoasă a morții, n-ar fi avut decît să toarne într-una: n-aș fi simțit frigul. Dar carnea mea încă vie se înfiora de răceala stropilor. După puțină vreme, mă ridicai.

Lumina era tot acolo: licărea slab prin ploaie, dar continua să străpungă întunericul. Mă străduii să umblu din nou: încet-încet îmi tîram într-acolo picioarele istovite. Trecui de colină, străbătînd o mlaștină, peste care iarna nu s-ar fi putut trece și care chiar atunci, în miezul verii, era moale și vîscoasă. Căzui de două ori, dar mă ridicai și-mi adunai puterile. Toată nădejdea mea era lumina aceea: cu orice preț trebuia să ajung la ea.

După ce trecui de mlaștină, zării în mijlocul cîmpului o dîră albă. Mă apropiai: era un drum sau o potecă ce ducea de-a dreptul spre lumina ce licărea pe o înălțime, înconjurată cu un pîlc de copaci. Atît cît îmi îngăduia întunericul să le deslușesc forma și frunzișul, mi se părură a fi niște brazi. Cînd mă apropiai mai mult, steaua mea dispăru. Între ea și mine se pusese o stavilă Întinsei mîna să-mi dau seama ce-i masa aceea întunecoasă din fața mea și dădui de pietrele zgrunțuroase ale unui zid scund, pe deasupra căruia exista ceva ca un grilaj, iar înăuntru un gard viu cam tot atît de înalt. Mergeam bîjbîind. Deodată ceva alb, mare, îmi izbi iar ochii: era poarta. I-am atins clanța și poarta lunecă ușor în țîțîni. De fiecare parte străjuia cîte un tufiș fumuriu, probabil ilică sau tisă.

Pătrunsei înăuntru și, strecurîndu-mă printre boschete, zării o căsuță neagră, scundă și destul de lungă; dar nu mai văzui lumina călăuzitoare; totul se cufundase în întuneric. Cei din casă se culcaseră oare? Tare mi-era teamă că da.

Căutînd ușa, dădui de un colț al zidului; mă întorsei și atunci raza blîndă se ivi din nou prin ochiurile rombice ale unei ferestruici cu zăbrele; ferestruica asta era cam la un metru de pămînt și părea și mai mică din pri-

cina unei iedere sau vreo altă plantă agăţătoare ale cărei frunze dese acopereau toată latura asta a casei. Deschizătura era atît de îngustă şi de ferită, încît cei din casă socotiseră de prisos să mai pună obloane sau perdele. Mă oprii. Dînd la o parte frunzişul, putui să văd tot ce se petrecea înăuntru. Zării desluşit o odaie cu pămînt pe jos, strălucind de curăţenie; pe o poliţă de nuc erau aşezate cîteva tacîmuri de cositor în care se răsfrîngea strălucirea roşiatică a unui foc de turbă; un ceas, o masă mare albă şi cîteva scaune se mai aflau înăuntru. Raza care mă călăuzise pornea de la o lumînare ce ardea pe masă; la lumina ei, o femeie în vîrstă, cu chipul cam aspru, dar de o curăţenie desăvîrşită, ca de altfel toate lucrurile ce o înconjurau, împletea un ciorap.

Observai toate aceste amănunte în grabă, căci n-aveau nimic deosebit. Lîngă cămin, zării stînd la căldură, în pacea aceea trandafirie, un grup mai interesant. Două tinere gingaşe — adevărate domnişoare din lumea mare — şedeau, una într-un balansoar şi alta pe un scăunel. Amîndouă erau în doliu mare şi croiala rochiilor lor negre de crep le scotea în relief albeaţa gîtului şi a obrazului. Un bătrîn cîine de vînătoare, culcat la picioarele lor, îşi odihnea capul lui mare pe genunchii uneia dintre fete; o pisică neagră era cuibărită în poala celeilalte.

Mi se părea ciudat să văd asemenea tinere într-o bucătărie atît de modestă! Cine erau? Nu puteau fi copiii femeii care lucra la masă, fiindcă ea avea înfăţişarea unei ţărănci, iar fetele, dimpotrivă, păreau delicate şi distinse. Niciodată nu văzusem chipuri ca ale lor, şi totuşi, privindu-le, trăsăturile amîndurora mi se păreau cunoscute. N-aş fi putut spune că erau frumoase: erau prea palide şi prea serioase ca să li se potrivească acest cuvînt. Cînd fiecare se apleca asupra cărţii ce-o avea în mînă, înfăţişarea lor gînditoare părea aproape aspră. Pe o măsuţă aşezată între ele, am zărit încă o lumînare şi două volume mari, pe care le răsfoiau din cînd în cînd părînd a le compara cu cărţile mai mici pe care le citeau, asemeni cuiva care s-ar sluji de dicţionar. Scena era complet mută şi te făcea să crezi că toate personajele sînt umbre, iar odaia în care ardea focul un simplu

tablou. Liniştea era atît de mare, că auzeam tăciunii căzînd sub grătar şi tictacul ceasului din colţul întunecat ; mi se părea că aud chiar clinchetul igliţelor bătrînei. De aceea, cînd un glas rupse tăcerea, cuvintele ajunseră la mine destul de limpezi :

— Ascultă, Diana, exclamă deodată una dintre harnicele şcolăriţe. Franz şi bătrînul Daniel stau noaptea împreună şi Franz povesteşte un vis din care s-a deşteptat îngrozit. Ascultă !

Şi cu glas scăzut începu să citească ceva din care nu pricepui nici un singur cuvînt. Era o limbă străină, dar nu era nici franceză, nici latină. N-aş putea spune dacă era greacă sau germană.

— E o scenă puternică, zise ea, cînd sfîrşi. Îmi place.

Cealaltă tînără, care înălţase capul să-şi asculte sora, repetă, privind focul, o frază din ceea ce se citise. Mai tîrziu am învăţat limba aceea şi am avut şi cartea în mînă. Am să citez deci acum fraza, deşi cînd am auzit-o prima dată mi s-a părut un sunet de alămuri, lipsit de orice înţeles :

„Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternennacht.“ [1]

— Da, e foarte frumos ! exclamă fata şi ochii ei negri şi adînci scînteiară. Acum ia aminte la un arhanghel aspru şi înfricoşat. Rîndurile astea preţuiesc cît o sută de pagini de vorbărie : *„Ich wäge die Gedanken in der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimmas“*. [2] Îmi place !

Amîndouă tăcură din nou.

— E vreo ţară unde se vorbeşte aşa ? întrebă bătrîna, ridicînd ochii de pe împletitură.

— Da, Hannah. Există o ţară mult mai întinsă decît Anglia, unde toţi vorbesc aşa.

— Tare mă mir cum s-or fi înţelegînd oamenii p-acolo. Dar dacă v-aţi duce una din voi în ţara aceea, aţi pricepe ce vorbesc ?

---

[1] Atunci, păşi înainte unul dintre ei, care părea o stea a nopţii (germ.).

[2] Cîntăresc gîndurile în balanţa furiei şi faptele cu greutatea mîniei mele (germ.)

— S-ar putea să înțelegem ceva, dar nu tot, fiindcă nu sîntem așa de învățate cum ne crezi, Hannah. Nu vorbim germana și nici nu putem citi decît slujindu-ne de dicționar.

— Și ce folos aveți din asta ?

— Vrem să dăm mai tîrziu lecții de germană sau, cum se spune, să predăm primele noțiuni. Atunci o să cîștigăm mai mulți bani decît acum.

— S-ar putea. Da' acu nu mai învățați : pentru astă-seară e destul.

— Așa cred și eu ; sînt obosită ; și tu, Mary ?

— Teribil ; la urma urmei e o muncă grea să înveți o limbă fără alt profesor decît lexiconul.

— Oh, da ; mai ales o limbă așa de grea ca germana asta încîlcită, dar frumoasă totuși. Oare cînd o să se întoarcă St. John ?

— Fără îndoială că n-o să mai zăbovească mult. E tocmai zece, zise fata, scoțînd un mic ceas de aur de la centură. Plouă tare. Hannah, vrei să fii bună să vezi dacă nu s-a stins focul din salon ?

Femeia se ridică și deschise ușa prin care se zărea nedesluşit un coridor ; o auzii ințețind focul într-o odaie alăturată și se întoarse numaidecît.

— Vai, copii ! exclamă ea. Îmi face rău cînd mă duc acum în odaia asta ; e atît de tristă, cu jilțul cel mare gol, împins într-un colț.

Își șterse ochii cu șorțul și fetele, pînă atunci grave, deveniră triste de-a binelea.

— Pentru el e mai bine acolo unde e, urmă Hannah. N-ar trebui să-i dorim să fie din nou aici. Și apoi, nici nu poți avea o moarte mai ușoară decît a avut dînsul.

— Zici că n-a pomenit niciodată de noi ? întrebă una dintre fete.

— N-a avut vreme, odorul meu. Sărmanul vostru tată s-a stins într-o clipă. Cu o zi înainte i-a fost cam rău, dar nu era nimic grav, și cînd domnul St. John l-a întrebat dacă vrea să trimită după voi, a început să rîdă. A doua zi — acum două săptămîni — spunea că parcă simte o greutate la cap ; s-a dus să se culce, și nici că s-a mai sculat. Cînd a intrat fratele vostru în odaie, l-a găsit aproape țeapăn. Oh, copii ! E cel de pe urmă dintre

oamenii care au fost odată, căci dumneavoastră şi domnul St. John sînteţi altfel, semănaţi cu mama dumneavoastră, care era aproape tot atît de învăţată. La chip era aidoma cu Mary ; Diana seamănă mai mult cu tatăl.

Mie mi se părea că cele două surori semănau atît de mult, încît nu înţelegeam deosebirea pe care servitoarea (căci îmi dădusem seama că era servitoare) o făcea între ele. Amîndouă erau blînde şi mlădioase ; feţele amîndurora erau pline de distincţie şi inteligenţă. E adevărat că părul uneia părea ceva mai închis decît al celeilalte şi că nu se pieptănau la fel : buclele castaniu deschis ale lui Mary erau despărţite printr-o cărare în creştet şi pieptănate lins ; şuviţele mai întunecate ale Dianei îi acopereau gîtul cu bucle dese. Bătu ceasul zece.

— Sînt sigură că vreţi să mîncaţi, zise Hannah. Domnul St. John o să mănînce cînd s-o întoarce.

Începu să pună masa. Fetele se ridicară şi părură că vor să treacă în salon. Pînă atunci le privisem cu atîta încordare, purtarea şi distincţia lor îmi treziseră într-atît interesul, încît aproape uitasem starea jalnică în care mă aflam : dar acum îmi amintii de ea şi, prin contrast, o văzui şi mai dureroasă, şi mai deznădăjduită. Mi se părea cu totul peste putinţă să înduioşez pe locuitorii acestei case, să-i conving că nevoile şi suferinţele mele nu erau o minciună şi să-i îndemn să-mi pună capăt rătăcirilor ! Cînd înaintai spre uşă şi bătui şovăielnic, înţelesei că acest ultim gînd era o adevărată nălucire. Hannah veni să-mi deschidă.

— Ce vrei ? mă întrebă ea uimită, cercetîndu-mă la lumina lumînării.

— Pot vorbi cu stăpînele dumitale ? întrebai eu.

— Mai bine spune-mi mie ce vrei. De unde vii ?

— Sînt străină.

— Ce cauţi aici la ora asta ?

— Aş vrea un adăpost pentru noapte într-un şopron sau în altă parte şi o bucată de pîine să-mi potolesc foamea.

Se întîmplă lucrul de care mă temeam : chipul ei exprima numai neîncredere.

— O să-ţi dau o bucată de pîine, zise ea după o pauză, dar nu putem găzdui o hoinară. Aşa ceva nu se cade.

— Lasă-mă să vorbesc cu stăpînele dumitale.
— Nu. Ce să facă ele pentru dumneata ? Nu trebuie să cutreieri drumurile la ceasul ăsta ; nu-i bine.
— Dar unde să mă duc dacă mă izgonești ? Ce să fac ?
— Oh, sînt sigură că știi unde să te duci și ce să faci. Tot ce te sfătuiesc e să nu faci nimica rău. Uite un penny ; acum pleacă...
— Un penny nu mă poate hrăni și n-am putere să merg mai departe. Nu-mi închide ușa, te rog din suflet, pentru numele lui Dumnezeu !
— Trebuie ; plouă în casă...
— Spune-le domnișoarelor că aș vrea să le vorbesc, lasă-mă să le văd...
— Nu, nici să nu te gîndești. Nu ești femeie de treabă, altfel n-ai face atîta tărăboi. Pleacă !
— Dar am să mor, dacă mă gonești !
— Lasă că nu mori. Mă tem că ai vreun gînd rău, de dai tîrcoale noaptea pe la casele oamenilor. Dacă după tine vor să vină niște hoți sau alți oameni de soiul ăsta, spune-le că nu sîntem singure acasă ; avem cu noi un bărbat, cîini și puști.
Cu aceste cuvinte, servitoarea cinstită, dar neînduplecată, trînti ușa și trase zăvorul pe dinăuntru.
Eram în culmea suferințelor mele. Un fior de durere nespusă îmi sfîșie și-mi zdrobi inima. Mă cuprinse o adîncă deznădejde. Eram cu adevărat sfîrșită ; nu mai puteam face un pas. Mă prăbușii pe treptele ude. Gemeam, îmi frîngeam mîinile, plîngeam, pradă unui chin năprasnic. Oh, vedenia aceea a morții ! Ceasul de pe urmă se apropia într-o asemenea spaimă ! Vai, cît de singură eram și cît de prigonită de semenii mei ! Nu-mi pierdusem numai nădejdea, ci mă părăsise și curajul — pentru o clipă cel puțin ; dar curînd m-am străduit să fiu din nou tare.
„Nu pot decît să mor, dar cred în Dumnezeu și încerc să aștept în tăcere împlinirea voii sale.“
Aceste cuvinte nu le gîndisem numai, ci le și rostisem cu glas tare. Înăbușindu-mi întreaga suferință în adîncul sufletului, mă sforțai — o silii să rămînă acolo, liniștită și mută.

— Toţi oamenii trebuie să moară, zise un glas foarte aproape de mine ; dar nu toţi sînt osîndiţi la o moarte timpurie şi dureroasă ca a dumitale dacă ar trebui să mori înaintea uşii acesteia.

— Cine sau ce a vorbit ? întrebai eu speriată de glasul neaşteptat şi nemaifiind în stare să nutresc vreo speranţă. Zării o siluetă lîngă mine, dar bezna nopţii şi slăbiciunea ochilor mă împiedicau să văd cine era. Noul-venit bătu tare şi prelung în uşă.

— Dumneata eşti, domnule St. John ? strigă Hannah.

— Da, da ; deschide repede.

— Trebuie să fii ud pînă la piele şi ţi-o fi tare frig pe o noapte ca asta ! Intră ! Surorile dumitale sînt neliniştite. Cred că sînt oameni răi care ne dau tîrcoale. Adineauri a fost aici o cerşetoare. Ia te uită : mai e culcată aici ! Hai ! Ridică-te ! Mai mare ruşinea ! Pleacă !

— Taci, Hannah ! Trebuie să vorbesc cu femeia asta. Dumneata ţi-ai făcut datoria gonind-o ; lasă-mă să mi-o fac şi eu pe a mea, aducînd-o înăuntru. Eram foarte aproape. Am auzit ce-ai vorbit cu ea. Cred că-i un caz cu totul special, care cere să fie cercetat cu luare-aminte. Domnişoară, ridică-te şi intră înaintea mea în casă.

M-am supus cu greutate. Peste puţin şedeam în faţa focului din bucătăria strălucitoare de curăţenie. Eram sfîrşită, tremuram şi îmi dădeam seama că înfăţişarea mea, după ce fusesem bătută de vînt şi de ploaie, nu putea fi decît înfricoşătoare şi dezordonată. Cele două tinere, domnul St. John, fratele lor şi bătrîna servitoare, toţi aveau ochii aţintiţi asupra mea.

Auzii pe cineva întrebînd :

— Cine-i, St. John ?

— Nu ştiu ; am găsit-o în faţa uşii, răspunse el.

— E palidă, zise Hannah.

— Palidă ca moartea sau ca lutul, spuse cineva. Aşezaţi-o pe un scaun, altfel se prăbuşeşte.

Într-adevăr, eram ameţită. M-am clătinat ; dar mi s-a dat un scaun. Ştiam ce se petrece în jurul meu, numai că nu puteam vorbi.

— Poate că puţină apă i-ar face bine. Hannah, du-te de adu apă. Uite ce slabă e. I-a pierit tot sîngele din obraji!

— Parcă-i o stafie!

— E bolnavă, sau e doar lihnită de foame?

— Cred că-i e foame. Hannah, e lapte acolo! Dă-mi şi o bucată de pîine.

Diana (o recunoscui după buclele lungi ce le văzui proiectate de lumina focului în clipa cînd se aplecă spre mine) rupse o bucată de pîine, o muie în lapte şi mi-o apropie de buze. Obrazul îi era foarte aproape de al meu; trăsăturile ei trădau milă, iar respiraţia ei precipitată, simpatie. Cînd îmi spuse: „Încearcă să mănînci", am simţit în acele cuvinte simple o emoţie ce fu pentru mine ca un balsam.

— Da, încearcă, repetă Mary cu blîndeţe, scoţîndu-mi pălăria leoarcă şi ridicîndu-mi puţin capul.

Gustai din ce-mi ofereau, întîi fără putere, apoi cu nesaţ.

— Nu prea mult deodată, opriţi-o, zise fratele. E destul, şi dădu deoparte pîinea şi ceaşca cu lapte.

— Încă puţin, St. John, uite cu ce poftă se uită!

— Nu acuma, surioară. Vezi dacă poate vorbi: întreab-o cum o cheamă?

Simţii că pot vorbi şi răspunsei:

— Mă numesc Jane Elliott.

Temîndu-mă mai mult ca oricînd să nu fiu descoperită, mă hotărîsem dinainte să iau acest nume fals.

— Şi unde stai? Unde-ţi sînt prietenii?

Tăcui.

— Putem trimite după cineva pe care-l cunoşti?

Clătinai din cap.

— Ce ne poţi spune despre dumneata?

Acum cînd trecusem pragul acestei case şi mă aflam înaintea celor ce-o locuiau, nu mă mai simţeam alungată, hoinară şi proscrisă. De aceea, îndrăznii să mă descotorosesc de aspectul meu de cerşetoare şi să-mi reiau, în acelaşi timp, înfăţişarea şi purtările fireşti. Îmi mai revenisem, şi, cînd domnul St. John îmi ceru amănunte

pe care eram prea slabă să le dau, îi răspunsei, după o scurtă pauză :

— Domnule, astă-seară nu-ţi pot da nici un fel de amănunte.

— Dar atunci, reluă dînsul, ce-ai vrea să fac pentru dumneata ?

— Nimic, am răspuns.

Puterile nu-mi îngăduiau să dau decît răspunsuri scurte. Diana fu cea care vorbi :

— Vrei să spui, zise ea, că ţi-am dat tot ce aveai nevoie şi că te putem lăsa să pleci pe o noapte ca asta ?

O privii. Înfăţişarea ei era deosebită şi arăta în acelaşi timp putere şi bunătate. Prinsei deodată curaj. Răspunzînd printr-un zîmbet privirii ei pline de milă, le-am răspuns :

— Am încredere în dumneavoastră. Ştiu că chiar dacă aş fi un cîine vagabond şi fără stăpîn, tot nu m-aţi alunga în noaptea asta de lîngă vatra voastră, aşa că nu mi-e teamă. Faceţi ce vreţi cu mine, dar iertaţi-mă dacă azi nu vă pot vorbi mai mult ; răsuflarea mi se taie şi, de cîte ori vorbesc, un spasm îmi strînge beregata.

Cîteşitrei mă priviră şi rămaseră tăcuţi.

— Hannah, zise în sfîrşit domnul St. John, las-o aici şi n-o mai întreba nimic. Peste zece minute dă-i restul de lapte şi pîine. Mary şi Diana, veniţi cu mine în salon. O să stăm de vorbă.

Ieşiră. În curînd una din fete, n-aş putea spune care, se întoarse.

Stînd în preajma focului înviorător din cămin, mă cuprinse o amorţeală plăcută. Tînăra vorbi încet cu Hannah, dîndu-i cîteva porunci ; după puţină vreme, izbutii, cu ajutorul servitoarei, să urc scara. Îmi scoaseră veşmintele ude şi peste puţină vreme trupul meu amorţit se odihnea într-un pat cald, uscat. Mulţumii lui Dumnezeu simţind, cu toată oboseala nesfîrşită, văpaia unei bucurii plină de recunoştinţă — şi adormii.

CAPITOLUL XXIX

ÎMI ADUC AMINTE FOARTE NEdeslușit de cele vreo trei zile și trei nopți ce urmară. Mai păstrez amintirea cîtorva simțăminte încercate atunci, dar puține gînduri și fapte mi-au mai rămas în minte. Știam că mă aflu într-o odăiță mică și într-un pat îngust. Mi se părea că prinsesem rădăcini în acel pat, căci stăteam nemișcată ca o piatră și dacă cineva m-ar fi smuls de acolo, ar fi însemnat aproape să mă ucidă. Nu-mi dădeam seama de scurgerea vremii, nu știam cînd e dimineață, cînd vine amiaza sau se lasă noaptea. Vedeam cînd intră sau iese cineva din odaie și puteam chiar spune cine anume e. Înțelegeam ce se spunea cînd cel care vorbea se afla lîngă mine; dar nu puteam răspunde: mi-era cu neputință să deschid gura sau să fac vreo mișcare. Hannah mă vizita cel mai des. Nu-mi făcea plăcere s-o văd. Simțeam că ar fi vrut să scape de mine,

că nu înţelegea nici starea mea, nici împrejurările prin care ajunsesem aici şi că nu prea mă avea la inimă. Diana şi Mary intrau în odaie o dată sau de două ori pe zi şi le auzeam şoptind lîngă mine fraze ca acestea :

— Ce bine-i că am lăsat-o să intre !

— Da. Altfel, dacă ar fi stat toată noaptea afară, cu siguranţă a doua zi am fi găsit-o moartă. Cine ştie prin cîte o fi trecut !

— Cred că prin încercări ciudate. Sărmana pribeagă ! E atît de palidă şi de istovită !

— După cum vorbea, cred că-i o fată bine crescută şi cu educaţie. Veşmintele pe care le-a dezbrăcat, deşi pătate şi ude, erau fine şi aproape noi.

— Are o figură ciudată ; aşa slabă şi cu privirea rătăcită cum e, îmi place totuşi. Îmi închipui că trebuie să aibă o fizionomie plăcută.

N-am auzit niciodată un cuvînt de regret pentru găzduirea ce mi-o oferiseră ; niciodată n-au arătat faţă de mine neîncredere sau duşmănie. Asta îmi făcea foarte bine.

Domnul St. John nu veni să mă vadă decît o singură dată : mă privi şi spuse că starea mea de letargie era o reacţie firească după o oboseală prea mare şi prelungită. După părerea lui, nu ar fi fost nevoie să se trimită după doctori, întrucît era neîndoielnic că organismul singur o să lucreze mai bine. Adăugă că nervii îmi fuseseră grav zdruncinaţi şi aveau nevoie de odihnă îndelungată ; că nu sufeream de nici o boală şi că întremarea mea, o dată începută, va fi grabnică. Spuse aceste lucruri în puţine cuvinte şi cu glas domol. După o pauză, adăugă cu tonul unui om puţin obişnuit să-şi împărtăşească sentimentele :

— O fizionomie neobişnuită, şi care, fără îndoială, nu arată nici vulgaritate, nici josnicie.

— Dimpotrivă, răspunse Diana. La drept vorbind, St. John, mă simt ataşată de această biată fiinţă ; aş vrea să poată rămîne pentru totdeauna aici.

— De bună seamă că n-o să se poată, răspunse domnul St. John. O să vedeţi că trebuie să fie vreo tînără *lady* care, avînd cine ştie ce neînţelegeri cu ai săi, i-a părăsit fără să se gîndească mult. Dacă n-o fi prea încăpăţînată,

o să izbutim s-o redăm alor ei : citesc însă pe chipu-i o voinţă atît de dîrză, încît mă îndoiesc de izbîndă.

Mă privi cîteva clipe, apoi adăugă :

— Chipul ei trădează o fire foarte simţitoare, dar nu-i de loc frumoasă.

— E atît de bolnavă, St. John !

— Bolnavă sau nu, nu poate fi drăguţă. Are trăsături lipsite cu totul de farmec şi de armonie.

A treia zi mă simţii mai bine ; a patra zi, putui să vorbesc, să mă mişc, să mă ridic în pat şi să mă întorc de pe o parte pe alta. Hannah îmi dăduse puţin arpacaş şi pîine prăjită. Cred că era aproape de ora mesei. Mîncasem cu plăcere. Hrana asta mi se părea bună, lipsită de gustul sălciu cu care febra îmi otrăvise pînă atunci tot ce înghiţisem. Cînd Hannah plecă, mă simţii relativ mai în putere şi mai vioaie. Peste cîtăva vreme, mă săturai de odihnă şi simţii nevoia să fac ceva. Voiam să mă scol ; dar cu ce să mă îmbrac ? N-aveam decît veşmintele mele umede şi pline de noroi, cu care căzusem în baltă şi mă culcasem pe jos. Îmi era ruşine să mă arăt aşa înaintea binefăcătorilor mei, dar am fost cruţată de această umilinţă.

Pe un scaun, la piciorul patului, zării toate veşmintele mele, curate şi uscate. Rochia de mătase neagră atîrna pe perete. Toate urmele de noroi fuseseră şterse şi nu mai era de fel mototolită ; într-un cuvînt, o puteam îmbrăca fără nici o jenă. Pînă şi ciorapii şi pantofii mei, bine curăţaţi, deveniseră iarăşi prezentabili. Aveam în odaie tot ce-mi trebuia ca să mă spăl şi un pieptene să-mi aranjez părul. Cu multă trudă, fiindcă eram silită să mă odihnesc după fiecare cinci minute, am izbutit să mă îmbrac. Rochia atîrna pe mine, pentru că slăbisem mult, dar m-am înfăşurat într-un şal ca să-mi ascund starea în care mă aflam. În sfîrşit, eram iarăşi curată şi cu o înfăţişare cuviincioasă ; pe veşmintele mele nu se mai vedea nici urmă de necurăţenie, nici urmă de neorînduială, două lucruri pe care nu le puteam suferi şi care mă înjoseau în propriii mei ochi. Coborîi scara de piatră, sprijinindu-mă de balustradă ; ajunsei într-un coridor scund şi îngust ce ducea spre bucătărie.

Intrînd acolo, simţii miros de pîine proaspătă ; căldura unui foc binefăcător ajunse pînă la mine. Hannah supraveghea cuptorul în care punea ceva la copt. Se ştie cît e de greu să scoţi prejudecăţile din mintea unui om lipsit de educaţie, căci ele sînt puternic înrădăcinate acolo, ca buruienile printre pietre. Hannah fusese întîi cît se poate de rece şi aspră faţă de mine, după aceea se mai îmblînzise puţin, şi acum, cînd mă văzu curată şi bine îmbrăcată, îmi zîmbi chiar.

— Cum, te-ai sculat ? întrebă dînsa. Atunci ţi-e mai bine. Dacă vrei, aşază-te lîngă sobă, pe scaunul meu.

Îmi arătă balansoarul ; mă aşezai. Ea îşi văzu mai departe de trebăluială, privindu-mă din cînd în cînd cu coada ochiului ; apoi, după ce scoase cîteva pîini din cuptor, se întoarse spre mine şi-mi zise fără ocol :

— Ai mai cerşit vreodată, înainte de a veni aici ?

Pentru o clipă, mă cuprinse mînia ; dar dîndu-mi seama că supărarea n-ar fi avut nici un rost şi că pentru ea cel puţin mă înfăţişasem într-adevăr ca o cerşetoare, îi răspunsei liniştită, dar nu fără oarecare fermitate :

— Te înşeli dacă mă crezi o cerşetoare ; nu sînt cerşetoare, cum nu eşti dumneata sau vreuna dintre tinerele dumitale stăpîne.

După o tăcere, spuse :

— Nu-nţeleg : s-ar zice că n-ai nici casă, nici gologani.

— Poţi să n-ai nici casă, nici bani şi totuşi să nu fii cerşetoare.

— Ştii carte ? mă întrebă ea, după cîtăva vreme.

— Da ; şi încă multă.

— Dar n-ai fost niciodată la pension.

— Ba da, opt ani.

Bătrîna holbă ochii.

— Şi cum de n-o poţi scoate la capăt ?

— Pînă acum m-am descurcat şi nădăjduiesc să mă descurc şi de-acum încolo. Ce faci cu coacăzele astea ? întrebai eu, văzînd că aduce un coş cu fructe.

— Le pun în plăcinte.

— Dă-mi-le să le curăţ eu.

— Nu, nu-ţi dau să faci nimic : odihneşte-te !

— Dar trebuie să fac ceva. Dă-mi-le.

Se învoi și-mi aduse chiar un prosop curat să-l pun peste rochie, ca să n-o pătez.

— Nu ești obișnuită cu munci grele ; văd după mîinile dumitale, remarcă ea. Pesemne că ai fost croitoreasă.

— Nu, te înșeli. Nu te mai îngriji de ce-am fost eu. Nu-ți mai bate capul ; mai bine spune-mi cum se cheamă casa asta.

— Unii îi spun Marsh-End [1], alții Moor-House [2].

— Și stăpînul casei e domnul St. John ?

— Nu stă aici ; e numai pentru cîtăva vreme la noi Stă la el în parohie, la Morton.

— Satul care e la cîteva mile de aici ?

— Da.

— Dar ce-i el ?

— E pastor.

Mi-am amintit răspunsul pe care mi-l dase bătrîna servitoare cînd încercasem să-l văd pe pastor.

— Atunci, urmai eu, aci era casa tatălui său ?

— Chiar așa. Bătrînul Rivers stătea aici, unde stătuseră și taică-său și bunicul și străbunicul său.

— Atunci domnul pe care l-am văzut aici se numește domnul St. John Rivers ?

— Da. St. John e numele lui de botez.

— Și pe surorile sale le cheamă Diana și Mary Rivers ?

— Da.

— Tatăl lor a murit ?

— Acum trei săptămîni, pe neașteptate.

— N-au mamă ?

— Stăpîna a murit ; uite, luna asta se-mplinește anul.

— Ești de mult la dînșii ?

— De treizeci de ani. I-am crescut pe cîteșitrei.

— Asta dovedește că ești o femeie cinstită și credincioasă. Ți-o spun pe față, cu toate că ai avut nepolitețea să spui că sînt cerșetoare...

Bătrîna mă privi din nou cu uimire :

— Cred c-am greșit cînd am crezut ce-am crezut despre dumneata. Dar foiesc atîția pungași pe-aici, că trebuie să mă ierți.

---

[1] Capătul mlaștinii.
[2] Casa mlaștinilor.

— ...şi cu toate că ai vrut să mă goneşti, urmai eu cu oarecare asprime, pe o noapte cînd nu s-ar fi cuvenit să dai un cîine afară.

— Da, am fost aspră. Dar ce să fac ? Nu mă gîndeam atît la mine cît la copii, sărmanii de ei. Dacă n-aş fi eu, nu s-ar mai afla nimeni să le poarte de grijă, aşa că uneori sînt silită să am o inimă de piatră.

Cîteva minute păstrai o tăcere gravă.

— Nu trebuie să mă judeci cu prea multă asprime, reluă ea.

— Ba te judec aspru, răspunsei eu, şi o să-ţi spun de ce : Nu atît pentru că nu mi-ai dat adăpost şi m-ai socotit o şarlatancă, ci fiindcă ai găsit cu cale să mă certi că n-am casă şi n-am bani. Unii dintre cei mai cinstiţi oameni de pe lume au fost tot atît de sărmani ca şi mine ; şi dacă eşti creştină, nu s-ar cădea să socoteşti că sărăcia e o crimă.

— E adevărat, răspunse dînsa, şi domnul St. John îmi spunea asta. Văd că m-am înşelat ; acum însă am altă părere despre dumneata. Pari o fată foarte cumsecade şi de treabă.

— Ajunge ; acum te iert. Hai să dăm mîna.

Femeia puse în mîna mea palma ei bătucită şi plină de făină. Un zîmbet binevoitor îi lumină faţa plină de zbîrcituri şi din clipa aceea furăm prietene.

Fără îndoială, îi plăcea să pălăvrăgească. Pe cînd eu curăţam fructele şi ea frămînta coca pentru plăcintă, începu să-mi dea nenumărate amănunte despre fostul ei stăpîn, despre stăpînă şi despre „copii", cum le spunea ea celor tineri.

Bătrînul domn Rivers, aflai de la dînsa, fusese un om destul de simplu, dar un adevărat gentilom, şi nici o familie nu era mai veche ca a lui. Marsh-Endul aparţinuse totdeauna familiei Rivers şi după afirmaţiile ei „casa era clădită de cel puţin două sute de ani, deşi părea foarte umilă şi tristă, mai ales dacă o comparai cu marele castel al domnului Oliver din Morton Vale". Ea îl ştia însă pe tatăl lui Bill Oliver, de cînd fusese lucrător cu ziua şi muncise în fabrica de ace ; pe cîtă vreme familia domnului Rivers e nobilă şi de viţă veche. După cum se poate

vedea din condicele bisericii, e de pe vremea regelui Henry. Dar totuşi, recunoştea dînsa, stăpînul era ca mai toată lumea, nu se deosebea prea mult de ceilalţi, fiind nebun după vînătoare, după plugărit şi alte treburi de astea. Stăpîna fusese cu totul altfel. Îi plăcea grozav să citească şi să înveţe, iar copiii îi urmaseră pilda. N-au existat niciodată şi nici nu există alţii ca ei în tot ţinutul. Toţi trei au iubit cartea, încă din clipa cînd au ştiut să vorbească ; au fost plămădiţi „ din alt aluat". Cînd domnul St. John s-a făcut mare, a fost trimis la seminar, să se facă pastor. Fetele, de cum au părăsit pensionul, au căutat loc de guvernante (ele însele îi spuseseră bătrînei că tatăl lor pierduse în urmă cu cîţiva ani mulţi bani de pe urma unui faliment dat de omul lui de încredere) şi cum tatăl nu mai era destul de bogat să le lase avere, de-acum încolo trebuiau s-o scoată ele singure la capăt. Multă vreme nu stătuseră decît foarte puţin pe acasă. Acum, după moartea tatălui lor, veniseră să stea cîteva săptămîni. Dar le place atît de mult Marsh-End, Morton şi toate cîmpiile astea mlăştinoase şi colinele din împrejurimi... Cu toate că fuseseră la Londra şi în alte oraşe mari, ele spuneau totdeauna că nu există nimic mai frumos decît ţinutul în care te-ai născut. Şi apoi, se simţeau atît de bine împreună ! Nu se certau niciodată. Nici nu ştia dac-o mai fi existînd pe lume o familie atît de unită.

Cînd sfîrşii de curăţat coacăzele, întrebai unde erau cele două fete şi fratele lor.

— S-au dus să facă o plimbare pînă la Morton, îmi răspunse dînsa, dar au să se întoarcă peste o jumătate de ceas să bea ceaiul.

Într-adevăr, se întoarseră la ora la care îmi spusese Hannah şi intrară prin bucătărie. Cînd mă văzură, domnul St. John mă salută şi-şi urmă drumul, iar cele două fete se opriră. În cîteva cuvinte calme şi pline de bunătate, Mary îşi exprimă plăcerea pe care o simţea văzînd că fusesem în stare să cobor ; Diana îmi luă mîna şi clătină din cap, dojenitoare.

— Ar fi trebuit să-mi ceri mai întîi voie să te dai jos din pat, îmi zise ea ; eşti foarte palidă şi foarte slabă Biata copilă ! biata fată !

Glasul Dianei îmi amintea uguitul turturelelor. Avea niște ochi ale căror priviri îmi plăcea să le întîlnesc. Întregul ei chip îmi părea plin de farmec. Figura surorii ei era tot atît de inteligentă, trăsăturile tot atît de drăguțe, dar avea o înfățișare mai serioasă ; purtarea ei, deși blîndă, era mai rece, mai distantă. Exista și oarecare autoritate în privirea și cuvintele Dianei ; fără îndoială, avea voință. Firea mea era așa fel alcătuită, încît simțea o adevărată plăcere să se supună unei personalități ca a ei, iar cînd principiile și demnitatea mi-o îngăduiau, îmi plăcea să mă plec în fața unei voințe active.

— Și ce faci aici ? urmă dînsa. Locul dumitale nu-i aici. Mary și cu mine stăm uneori în bucătărie, fiindcă aici, acasă, ne place să facem ce vrem ; dar dumneata ești oaspetele nostru. Intră în salon.

— Dar mă simt foarte bine în bucătărie.

— De loc. Hannah are treabă și, uite, te umple de făină.

— Și-apoi, aici e prea cald pentru dumneata, adăugă Mary.

— Firește, spuse și soră-sa. Hai, trebuie să asculți. Continuînd să-mi țină mîna într-a ei, mă făcu să mă ridic și-mi conduse pașii spre o odaie.

— Stai aici, pînă ce ne dezbrăcăm și facem ceaiul, îmi zise dînsa, împingîndu-mă pe divan ; una din plăcerile noastre e să ne pregătim singure mîncarea, cînd avem chef de așa ceva, sau cînd Hannah are alte treburi, coace pîinea, spală ori calcă.

Închise ușa, lăsîndu-mă singură cu domnul St. John, care ședea în fața mea cu o carte sau un ziar în mînă. Cercetai cu privirea mai întîi întreg salonul, apoi pe cel care se afla acolo.

Vedeam o odaie destul de mică, foarte modest mobilată, dar plăcută, fiindcă era curată și liniștită. Scaunele de modă veche străluceau de curățenie, iar masa de nuc ar fi putut sluji drept oglindă. Cîteva portrete de bărbați și femei din vremuri trecute împodobeau pereții acoperiți cu un tapet decolorat ; într-un dulăpaș cu geamuri se aflau cîteva cărți și un serviciu vechi de porțelan. În odaie nu se vedea nici o podoabă inutilă, nici o mobilă modernă, afară de un pupitru din lemn de trandafir și

două cutii de lucru, puse pe o masă, deoparte. Totul, în sfîrşit, şi covoarele şi perdelele, erau vechi, dar bine păstrate.

Domnul St. John, la fel de imobil ca şi tablourile atîrnate pe pereţi, cu ochii ţintă pe cartea lui şi cu gura închisă, ca şi cum i-ar fi fost pecetluită, era uşor de cercetat; n-ar fi fost întru nimic mai uşor dacă, în loc să fie un om, ar fi fost statuie. Era tînăr; să tot fi avut douăzeci şi opt, treizeci de ani; era înalt şi subţire; chipul lui îţi atrăgea privirea. Avea o figură de grec, cu linii foarte pure, nas drept şi clasic, gură şi bărbie ateniene. Rareori se poate vedea un cap englezesc apropiindu-se atît de mult de modelele antice. Pe bună dreptate îşi arătase nemulţumirea faţă de trăsăturile mele neregulate, cînd ale lui erau atît de armonioase. Ochii lui mari, albaştri, erau umbriţi de gene castanii, cîteva şuviţe de păr blond îi cădeau în dezordine pe fruntea înaltă şi albă ca fildeşul.

„Ce figură plăcută!" o să spuneţi. Totuşi, privindu-l pe domnul St. John, nu-mi trecu nici o clipă prin cap că poate fi o fiinţă blîndă, supusă şi simţitoare, ba nici măcar domoală. Cu toate că în clipa aceea stătea nemişcat, gura, nasul şi fruntea lui aveau ceva ce trăda neliniştea, asprimea sau patima. Nu-mi spuse nici un cuvînt şi nu-mi aruncă nici o privire pînă nu se întoarseră surorile lui. Diana, care tot trebăluia pregătind ceaiul, îmi aduse o prăjitură de-abia scoasă din cuptor.

— Mănînc-o, îmi zise dînsa, trebuie să-ţi fie foame. Hannah mi-a spus că de la dejun n-ai mîncat decît puţin arpacaş.

O primii, fiindcă mi-era într-adevăr foame. Domnul Rivers închise atunci cartea, se apropie de masă, şi, cînd se aşeză, aţinti asupra mea privirea ochilor lui albaştri, pictaţi parcă. Privirea aceea era atît de pătrunzătoare şi arăta atîta hotărîre, încît îmi dădui seama că dacă domnul Rivers nu mă privise pînă atunci, o făcuse într-adins şi nu din sfială.

— Ţi-e tare foame? zise el.

— Da, domnule, am răspuns

Era în firea mea să răspund scurt la o întrebare scurtă şi simplu la o întrebare directă.

— Noroc că frigurile nu te-au lăsat să mănînci în ultimele trei zile, reluă dînsul ; ar fi fost primejdios la început să mănînci după pofta dumitale. Acum poţi mînca, dar totuşi cu socoteală.

Răspunsul meu fu necuviincios și stîngaci în același timp :

— Nădăjduiesc, domnule să nu mănînc multă vreme pe socoteala dumitale.

— Nu, răspunse el cu răceală. Cînd o să ne dai adresa prietenilor dumitale, o să le scriem și o să te redăm lor.

— Trebuie să vă spun deschis că așa ceva nu-mi stă în putinţă ; n-am nici casă, nici prieteni.

Toţi trei mă priviră, dar fără neîncredere. Privirile lor nu arătau suspiciune, ci mai degrabă curiozitate. Vorbesc numai de cele două fete, căci deși ochii lui St. John erau limpezi în sensul literal al cuvîntului, în sens figurat era greu să le măsori adîncimea. Se părea că el folosește ochii mai degrabă pentru a cerceta gîndurile altora, decît pentru a şi le dezvălui pe ale sale. În căutătura lui era un amestec de prudenţă și asprime care avea mai curînd darul să stînjenească, decît să îmbărbăteze.

— Vrei să spui, mă întrebă dînsul, că n-ai nici o rudă ?

— Da, domnule. N-am nici o legătură cu vreo fiinţă omenească ; n-am drept la adăpost în nici o casă din Anglia.

— E o situaţie foarte ciudată pentru o persoană de vîrsta dumitale.

Îi văzui privirea îndreptîndu-se spre mîinile mele, care se odihneau pe masă. Mă întrebam ce caută ; înțelesei numaidecît, după întrebarea pe care mi-o puse

— N-ai fost niciodată măritată ?

Diana începu să rîdă.

— Cum, St. John ! exclamă ea ; are cel mult șaptesprezece sau optsprezece ani.

— Am aproape nouăsprezece, zisei, dar nu sînt măritată. Nu.

Simţii că roșesc, căci cuvîntul trezea în mine amintiri amarnice și usturătoare. Toţi îmi observară stînjeneala și emoţia. Diana și Mary, ca să mi le ușureze, își

îndreptară ochii în altă parte, dar fratele, mai întunecat şi mai rece, continuă să mă privească pînă ce lacrimile îmi umeziră ochii şi obrazul mi se îmbujoră.

— Unde ai stat în ultimul timp? întrebă el din nou.

— Eşti prea curios, St. John, şopti Mary încet.

El însă se sprijinea mai departe de masă şi, cu privirea lui puternică şi pătrunzătoare, cerea un răspuns.

— Numele locului şi persoanei pe lîngă care am trăit sînt taina mea, răspunsei eu scurt.

— O taină pe care eu sînt de părere că ai dreptul, dacă vrei, s-o păstrezi atît faţă de St. John cît şi faţă de oricine te-ar întreba, observă Diana.

— Totuşi, dacă nu ştiu nimic despre dumneata şi despre viaţa dumitale, nu-ţi pot veni în ajutor, zise el. Iar dumneata ai nevoie de ajutor, nu?

— Am nevoie, şi-l caut. Doresc ca un adevărat binefăcător să-mi găsească de lucru şi să am o leafă, care să-mi ajungă măcar pentru satisfacerea celor mai umile trebuinţe ale vieţii.

— Nu ştiu dacă sînt un adevărat binefăcător, dar doresc să-ţi dau tot sprijinul de care sînt în stare, pentru a te ajuta să-ţi îndeplineşti o năzuinţă atît de cinstită. Mai întîi spune-mi ce-ai fost obişnuită să faci şi ce *poţi* face?

Îmi băusem ceaiul. Băutura asta mă întărise, aşa cum vinul ar da putere unui uriaş. Nervii mei istoviţi căpătaseră iarăşi tărie, aşa că putui răspunde fără şovăire acestui judecător tînăr şi pătrunzător.

— Domnule Rivers — îi zisei eu întorcîndu-mă spre el şi privindu-l aşa cum mă privea, adică deschis şi fără sfială — dumneata şi surorile dumitale mi-aţi făcut un mare bine, cel mai mare bine pe care un om îl poate face semenului său; m-aţi smuls din ghearele morţii prin fapta dumneavoastră mărinimoasă. Această binefacere îţi dă un drept nemărginit la recunoştinţa mea şi oarecare drept la încrederea mea. Despre pribeaga pe care ai primit-o o să-ţi spun tot ce-ţi pot spune fără să primejduiesc pacea minţii mele, mîntuirea mea morală şi fizică şi pe aceea a altora. Sînt orfană, fiică de preot. Părinţii mei au murit înainte ca eu să-i pot cunoaşte. Am fost crescută de altcineva şi dată la o şcoală a asistenţei

publice. Îţi voi spune şi numele locului unde am petrecut întîi şase ani ca elevă, apoi doi ani ca profesoară : Institutul orfanilor de la Lowood, comitatul... Poate că ai auzit vorbindu-se de el, domnule Rivers. Pastorul Robert Brocklehurst era administratorul institutului.

— Am auzit vorbindu-se de domnul Brocklehurst şi am văzut şcoala.

— Am plecat de la Lowood acum aproape un an, ca să devin preceptoare într-o casă. Aveam un loc bun şi eram fericită. Acel loc am fost silită să-l părăsesc cu patru zile înainte de a sosi aici. Nu pot şi nu trebuie să spun din ce pricină am plecat de acolo ; ar fi inutil, primejdios şi de altfel nici n-ar putea fi crezută. Nu mi se aduce nici o învinuire : sînt tot atît de nevinovată ca oricare dintre dumneavoastră. Sînt nefericită şi o să mai fiu cîtăva vreme, căci pricina care m-a făcut să fug din casa aceea, unde găsisem un adevărat paradis, e în acelaşi timp ciudată şi înfricoşătoare. Cînd am plecat, două lucruri mi se păreau însemnate : graba şi taina De aceea am fost nevoită să las în urma mea tot ce aveam, afară de o legătură, dar, în graba şi zăpăceala mea, am uitat-o şi pe asta într-o trăsură care m-a adus la Whitcross. Am rămas aşadar fără nimic. Am dormit două nopţi sub cerul liber, am umblat două zile fără să trec pragul unei case şi-n acest timp n-am mîncat decît de două ori ; sleită de foame, sfîrşită de oboseală şi deznădejde, vedeam cum mi se apropie sfîrşitul ; dar dumneata, domnule Rivers, n-ai vrut să mă laşi să mor de foame înaintea uşii dumitale şi m-ai găzduit sub acoperămîntul casei voastre. Ştiu tot ce au făcut de atunci surorile dumitale pentru mine, căci în timpul letargiei mele aparente, vedeam ce se petrece în jurul meu şi mi-am dat seama ce datorez milostivirii lor mărinimoase şi pornite din inimă, ca şi milei dumitale apostolice.

— N-o mai sili să vorbească acum, St. John, zise Diana, văzînd că mă opresc. E doar de la sine înţeles că nu trebuie aţîţată. Aşază-te pe sofa, domnişoară Elliott

Tresării fără să vreau : uitasem de noul meu nume.

Domnul Rivers, căruia părea că nu-i scăpa nimic, observă numaidecît gestul meu.

— Spui că numele dumitale e Jane Elliott ? mă întrebă el.

— Am spus-o, într-adevăr, pentru că deocamdată doresc să mi se spună așa ; dar nu-i numele meu adevărat și, cînd îl aud, îmi sună ciudat în urechi.

— Nu vrei să spui adevăratul dumitale nume ?

— Nu. Mai mult ca de orice mă tem să nu se descopere unde sînt și mă feresc de tot ce mi-ar putea dezvălui taina.

— Ai toată dreptatea, zise Diana. Acum, frate, las-o în pace puțin.

Dar după ce se gîndi cîtva timp, St. John vorbi iar pe același ton calm și cu aceeași agerime.

— Nu ți-ar plăcea să stai mult timp la noi ; îmi dau seama că ai dori să te descotorosești cît mai repede cu putință de compătimirea surorilor mele și mai ales de *caritatea* mea (căci am observat că faci o deosebire între ele ; nu mă supăr, ai dreptate) ; dorești să nu mai depinzi de noi ?

— Da, am mai spus-o. Arată-mi ce trebuie să fac și cum să-mi găsesc de lucru, e tot ce-ți cer. Trimite-mă, dacă trebuie, la ferma cea mai săracă ; dar pînă atunci îngăduie-mi să stau aici, căci mi-e teamă să iau iar de la capăt lupta împotriva spaimelor unei vieți de vagabond.

— Firește că *ai să rămîi* aici, zise Diana, punîndu-mi pe cap mîna ei albă.

— Ai *să rămîi,* repetă Mary, cu tonul firesc al unei sincerități calde.

— Vezi, îmi zise St. John, surorile mele sînt încîntate să rămîi, așa cum ar fi încîntate să păstreze și să îngrijească o pasăre pe jumătate înghețată, pe care vîntul iernii ar fi aruncat-o pe fereastra lor. În ce mă privește, eu aș fi mai bucuros să te pot face să-ți cîștigi singură pîinea. O să-mi dau toată osteneala ; dar puterile mele sînt limitate ; nu-s decît pastor într-o parohie săracă de țară ; ajutorul meu o să fie deci foarte modest și, dacă disprețuiești lucrurile neînsemnate, caută un ocrotitor mai puternic decît mine.

— Ți-a spus o dată că vrea să facă orice, numai să fie un lucru cinstit și să stea în puterea ei, răspunse

Diana pentru mine. Ştii doar, St. John, că nu-şi poate alege ocrotitorul ; e silită să te accepte, deşi eşti cicălitor.

— O să fiu croitoreasă, lenjereasă, servitoare, dădacă la copii chiar, dacă nu voi putea găsi ceva mai bun, răspunsei eu.

— Bine, zise St. John cît se poate de liniştit. Dacă spui aşa, îţi făgăduiesc să te ajut cît pot.

După asta luă iar cartea pe care o citise înainte de ceai. M-am retras curînd, căci stătusem şi vorbisem atît cît îmi îngăduiseră puterile.

CAPITOLUL XXX

CU CÎT ÎI CUNOŞTEAM MAI BINE pe cei de la Moor-House, cu atît îmi plăceau mai mult. Nu după lung timp m-am simţit destul de în putere ca să pot sta în picioare toată ziua şi, uneori, chiar să mă plimb; puteam lua şi eu parte la îndeletnicirile celor două surori, puteam să vorbesc cu ele cît doream şi să le ajut, cînd îmi îngăduiau s-o fac. În aceste relaţii găseam o mare bucurie pe care o gustam pentru prima oară — bucuria ce provine dintr-o asemănare desăvîrşită de gusturi, sentimente şi năzuinţi.

Îmi plăcea să citesc aceleaşi lucruri care le plăceau şi lor; ce le bucura pe ele mă încînta şi pe mine; admiram ceea ce ele găseau cu cale să admire. Îşi iubeau casa lor singuratică şi găseam şi eu un farmec minunat în acea locuinţă micuţă, cenuşie şi veche, cu acoperişul ei jos, cu ferestrele zăbrelite; îmi plăceau şi mie pereţii aco-

periţi de muşchi, aleea de brazi bătrîni, încovoiaţi de vînturile munţilor, grădina umbroasă de tisă şi ilice, în care creşteau doar florile cele mai rezistente. Iubeau mlaştinile roşiatice care le înconjurau casa, valea spre care ducea o potecă de piatră ce pornea de la poarta grădinii, şerpuind mai întîi printre tufărişurile de ferigă şi apoi printre cele mai sălbatice pajişti ce-au mărginit vreodată un întins de hăţişuri şi unde păşteau acum turme de oi cenuşii, cu mieluşeii lor zburdalnici. Iubeau aceste locuri, cu un entuziasm nestăpînit. Înţelegeam simţămîntul lor şi îl împărtăşeam, cu tărie şi sinceritate. Eram şi eu vrăjită de împrejurimi. Simţeam sfinţenia singurătăţii: ochiul meu se desfăta privind unduirile colinelor ce se pierdeau în zare, culorile vii cu care muşchiul, bălăriile, iarba plină de flori, strălucitoarele ferigi şi stîncile pleşuve de granit înveşmîntau priveliştea. Amănuntele acestea însemnau pentru mine, ca şi pentru ele, tot atîtea pure şi dulci izvoare de plăcere. Vîntul puternic şi adierea lină, zilele aprige şi cele senine, ceasurile răsăritului şi ale apusului, noaptea cu clar de lună sau cu cer ameninţător aveau pentru mine aceeaşi atracţie ca şi pentru ele — mă învăluiau în aceeaşi vrajă.

Şi în casă ne înţelegeam la fel de bine. Amîndouă fetele ştiau mai multe lucruri şi erau mai citite decît mine, dar mă sileam şi eu să înaintez pe drumul învăţăturii, pe care ele păşiseră mai departe decît păşisem eu. Devoram cărţile pe care mi le dădeau şi era o mare bucurie pentru mine să discut seara cu ele despre lucrurile citite în cursul zilei. Gîndurile şi părerile noastre se potriveau de minune; într-un cuvînt, înţelegere desăvîrşită.

Dacă vreuna dintre noi trei se dovedea o fiinţă deosebită şi conducea pe celelalte, apoi aceea era de bună seamă Diana. Fiziceşte mi-era mult superioară, fiind frumoasă şi voinică. Avea o putere de viaţă şi o siguranţă ce-mi stîrneau uimirea şi pe care nu le puteam înţelege. Chiar dacă vorbeam puţin la începutul serii, de îndată ce trecea cel dintîi val de vioiciune, îmi plăcea să mă aşez la picioarele Dianei, să-mi odihnesc capul pe genunchii ei şi s-o ascult pe ea sau pe Mary cum dez-

băteau cu mare pricepere subiectul pe care cu abia-l atinsesem. Diana se oferi să-mi dea lecţii de germană. Îmi plăcea să învăţ cu ea. Văzui că îndeletnicirea de profesoară îi e pe plac şi i se potriveşte, iar mie îmi plăcea nu mai puţin aceea de şcolăriţă ; firile noastre se îmbinau. ceea ce avu drept rezultat o caldă dragoste reciprocă. Fetele aflară că ştiu să desenez ; numaidecît îmi puseră la dispoziţie creioanele şi cutiile lor de culori. Îndemînarea mea, în privinţa asta mai mare ca a lor, le uimi şi le încîntă. Mary se aşeza lîngă mine şi mă privea ceasuri întregi. După cîtva timp am început să-i dau lecţii ; era o elevă ascultătoare, deşteaptă şi sîrguincioasă. Astfel ocupate şi distrîndu-ne reciproc, zilele treceau ca ceasurile, iar săptămînile ca zilele.

Intimitatea ce se stabilise atît de repede între mine şi domnişoarele Rivers nu se întinsese pînă la domnul St. John. Una din pricinile depărtării ce ne separa încă era şi faptul că stătea rareori acasă ; părea că-şi petrece o mare parte din vreme vizitînd săracii şi bolnavii împrăştiaţi pe tot întinsul parohiei.

Nici un fel de vreme nu-l putea opri de la aceste drumuri. După ce lucra cîteva ceasuri dimineaţa, îşi lua pălăria şi, pe ploaie sau soare, urmat de Carlo, un bătrîn prepelicar pe care-l moştenise de la tatăl său, pleca să-şi îndeplinească misiunea ; n-aş putea spune dacă era mînat de dragoste sau numai de simţămîntul datoriei. Cînd vremea era foarte rea, surorile lui încercau să-l ţină acasă. În asemenea prilejuri răspundea cu un zîmbet deosebit, mai mult solemn decît vesel :

— Dacă o pală de vînt sau cîţiva stropi de ploaie ar fi în stare să mă abată de la o sarcină atît de uşoară, ce fel de pregătire ar fi o asemenea moliciune pentru viitorul pe care mi-l plănuiesc ?

Diana şi Mary răspundeau de obicei printr-un oftat şi apoi rămîneau cîteva minute adîncite în gînduri triste.

Dar afară de absenţele lui dese, mai era o stavilă în calea prieteniei noastre : mi se părea că are o fire rece, distantă, ascunsă chiar. Sîrguincios în îndeplinirea datoriilor de pastor, cu o viaţă lipsită de orice prihană, nu părea totuşi să se bucure de acea seninătate şi mulţumire

lăuntrică ce trebuie să fie răsplata oricărui adevărat creştin şi a oricărui binefăcător. Adesea, seara, cînd şedea lîngă fereastră, înaintea pupitrului şi a hîrtiilor lui, se oprea din citit sau din scris, îşi proptea bărbia în mîini şi rămînea pe gînduri; era însă uşor să vezi, după scînteierile pupilei, că acele gînduri îl măcinau.

Pe lîngă asta, mai cred că natura nu ascundea pentru el aceleaşi comori de desfătare ca şi pentru surorile sale. O dată, o singură dată a vorbit, fiind şi eu de faţă, despre farmecul aspru al colinelor şi despre dragostea lui arzătoare pentru acoperişul înnegrit şi zidurile pline de muşchi, pe care le numea căminul lui; în tonul şi cuvintele sale stăruia însă mai multă mîhnire decît bucurie. Niciodată nu părea să colinde cîmpiile mlăştinoase de dragul tăcerii lor alinătoare — niciodată nu căuta şi nu zăbovea asupra miilor de paşnice încîntări pe care le puteau dărui.

Fiind aşa de puţin comunicativ, mi-a trebuit cîtăva vreme pînă să-mi pot da seama de inteligenţa lui şi am început să fac lucrul acesta în clipa cînd l-am auzit ţinînd o predică la biserica din Morton. Aş vrea să vă redau predica aceea, dar e peste puterile mele. Nici n-aş putea descrie cu fidelitate impresia pe care mi-a făcut-o.

A început liniştit şi, într-adevăr, în ceea ce priveşte tonul şi înălţimea vocii, liniştit a rămas pînă la capăt. O pasiune sinceră, deşi reţinută, se simţea în accentele răspicate şi în limbajul adeseori nervos. Pasiunea aceea crescu, deveni forţă — o forţă stăpînită, densă, controlată. Inima era înfiorată şi mintea uimită de puterea predicatorului — nici una însă nu devenea mai bună. Peste vorbele lui plutea o ciudată amărăciune; se simţea lipsa unei blîndeţi mîngîietoare; aluziile severe la dogmele calvine — alegere, predestinare, pedeapsă — erau dese şi fiecare pomenire a lor suna ca o sentinţă de condamnare. Cînd a isprăvit, în loc ca după predica lui să fiu mai uşurată, mai liniştită, mai luminată, am simţit o mîhnire nespusă, căci mi se părea — nu ştiu dacă toţi au încercat acelaşi simţămînt — că vorbirea aceea măiastră ţîşnea dintr-un izvor de dezamăgiri amare, în care se frămîntau dorinţi neîmplinite şi năzuinţi ce stîrnesc

nelinişte sufletească. Eram sigură că St. John Rivers, cu toată viaţa lui neprihănită şi rîvna lui conştiincioasă, nu-şi găsise încă acea dumnezeiască pace mai presus de orice înţelegere, fiind în aceasta asemeni mie, cea cu sufletul sfîşiat de regretele ascunse după idolul prăbuşit şi raiul pierdut; de ele m-am ferit să pomenesc în ultima vreme, dar mă stăpîneau şi mă tiranizau încă fără milă.

Astfel a mai trecut o lună. Diana şi Mary trebuiau să părăsească în curînd Moor-House şi să se întoarcă în cadrul acela cu totul diferit şi la viaţa cu totul schimbată pe care aveau s-o ducă în calitatea lor de guvernante într-un oraş mare din sudul Angliei. Fiecare avea să se întoarcă în cîte o familie unde nişte oameni bogaţi şi trufaşi le priveau ca pe nişte fiinţe umile, ce depindeau întru totul de ei, sinchisindu-se prea puţin de alesele lor însuşiri sufleteşti şi preţuind numai un anumit soi de pricepere, aşa cum preţuiau îndemînarea bucătăresei, sau iscusinţa cameristei. Domnul St. John nu-mi vorbise încă nimic de locul pe care făgăduise să mi-l găsească; totuşi, nevoia de a-mi afla un rost devenise foarte acută. Într-o dimineaţă, rămînînd pentru cîteva clipe numai cu el în salon, am cutezat să mă apropii de colţul de lîngă fereastră, pe care măsuţa, fotoliul şi pupitrul său îl transformaseră într-un fel de odaie de lucru; voiam tocmai să-i vorbesc — deşi nu prea ştiam cum, căci e îndeobşte greu să străpungi pojghiţa de gheaţă cu care totdeauna se acoperă oamenii de felul său — cînd el mă scoase din încurcătură, deschizînd vorba. Văzînd că mă apropii, ridică ochii şi în aceeaşi clipă mă întrebă:

— Vrei să-mi spui ceva?

— Da, domnule, aş vrea să ştiu dacă ai auzit cumva de vreun loc pentru mine.

— Acum vreo trei săptămîni am găsit, sau aproape găsisem ceva pentru dumneata; dar cum se pare că aici eşti folositoare şi fericită totodată, şi cum surorile mele te-au îndrăgit iar tovărăşia dumitale le face deosebită plăcere, m-am gîndit că n-are nici un rost să destram această fericire, pînă ce plecarea lor de la Marsh-End nu te va sili şi pe dumneata să pleci.

— Şi ele vor pleca peste trei zile?

— Da ; iar după ce pleacă ele, eu o să mă întorc la parohia mea din Morton. Hannah mă va însoţi şi casa asta veche o s-o închidem.

Aşteptai puţin, crezînd că o să continue ceea ce începuse, dar gîndurile lui păreau a fi luat alt curs. Văzui, cercetîndu-i privirea, că nu se mai gîndeşte la mine şi la necazurile mele. Am fost deci silită să-l readuc la o problemă foarte importantă şi foarte îngrijorătoare pentru mine.

— La ce anume slujbă te gîndiseşi, domnule Rivers ? îl întrebai. Nădăjduiesc că întîrzierea nu va face şi mai dificilă obţinerea acelui post.

— Oh ! nu, fiindcă depinde numai de mine să ţi-l ofer şi de dumneata ca să-l primeşti.

Se opri iar şi păru că nu-i dispus să continue. Începui să-mi pierd răbdarea. Cîteva mişcări nervoase, o privire alarmată şi întrebătoare ce-i cerceta chipul îl făcură să înţeleagă starea mea, tot atît de limpede ca şi cuvintele, dar cu mai puţină osteneală.

— Nu-i nevoie să te grăbeşti atît ca să afli despre ce-i vorba. Fiindcă, drept să-ţi spun, n-am găsit nimic plăcut sau potrivit pentru dumneata. Înainte de a te lămuri, te-aş ruga să-ţi aminteşti ce ţi-am spus mai demult : te ajut, cum ajută orbul pe şchiop. Sînt sărac, căci după ce voi fi plătit toate datoriile tatii, nu-mi va mai rămîne decît hambarul ăsta dărăpănat, cu aleea de brazi din spatele lui şi sfoara de pămînt pietros, cu tisă şi cu ilice în faţă. Sînt un necunoscut. Numele de Rivers e vechi, dar doi din cei trei ultimi reprezentanţi ai neamului îşi cîştigă pîinea slujind prin străini, iar al treilea se socoteşte străin în ţinutul lui de baştină — atît în viaţă cît şi în moarte. Da, şi se socoteşte, ba chiar trebuie să se socotească onorat de soarta hărăzită, năzuind doar către ziua cînd crucea ce-l va despărţi de legăturile trupeşti îi va fi pusă pe umeri şi cînd cel ce e capul bisericii luptătoare — în rîndurile căreia el e unul dintre cei mai umili ostaşi — va da poruncă : „Ridică-te şi urmează-mă !"

St. John rosti aceste cuvinte aşa cum îşi rostea predicile : cu glas liniştit şi grav. Obrajii nu i se îmbujorară, dar în privirea lui strălucea o lumină vie. Urmă :

— Şi fiind eu însumi sărac şi puţin cunoscut, nu-ţi pot găsi decît o muncă de om sărac şi de nimeni ştiut. Poate că o să ţi se pară umilitoare, căci acum văd că ai ceea ce lumea numeşte gusturi alese ; gusturile dumitale tind spre ideal şi se pare că ai trăit printre persoane mai mult decît bine crescute. Cît despre mine, socotesc că nici una dintre muncile care-i fac pe oameni mai buni nu pot fi umilitoare. După cîte cred eu, cu cît e mai neroditoare şi înţelenită ţarina dată pe seama plugarului creştin, cu cît dă mai puţină răsplată trudei sale, cu atît mai înaltă e cinstea acelui ce se osteneşte. Soarta lui e atunci aceea a pionierului şi primii pionieri ai *Scripturii* au fost apostolii, iar căpetenia lor însuşi Isus, mîntuitorul.

— Continuă ! zisei eu, văzîndu-l că se opreşte iar.

Mă privi o clipă înainte de a urma ; părea că-mi citeşte pe faţă cu atîta uşurinţă, de parcă trăsăturile mele ar fi fost o carte deschisă. Acum veni concluzia :

— Cred că o să primeşti postul pe care vreau să ţi-l ofer, zise el. O să-l păstrezi cîtăva vreme, dar nu pentru totdeauna — nici eu nu m-aş mulţumi pe vecie cu sarcina mea îngustă şi obscură de preot de ţară — căci firea dumitale e tot atît de potrivnică odihnei ca şi a mea, deşi în feluri deosebite.

— Lămureşte-mă, stăruii eu, văzînd că se opreşte din nou.

— Bine, o să auzi cît de sărăcăcioasă e oferta — cît de neînsemnată şi de meschină. Acum, dacă tata a murit şi sînt stăpîn pe faptele mele, n-am să mai stau mult la Morton. O să-l părăsesc probabil în cursul anului ce vine, dar, atît cît voi mai sta aici, mă voi sili din răsputeri să-l înalţ la o stare mai bună. Acum doi ani, cînd am venit eu, la Morton nu era şcoală ; copiii săraci lor nu puteau avea nici o nădejde de propăşire. Am înfiinţat o şcoală pentru băieţi : aş vrea să înfiinţez alta pentru fete. De aceea am închiriat o casă mai mărişoară pentru şcoală şi alături de ea o căsuţă cu două odăi, pentru învăţătoarea care va avea un salariu de treizeci de lire pe an. Casa a şi fost mobilată, simplu dar cu tot ce-i trebuie, datorită bunăvoinţei domnişoarei Oliver, unica

fiică a singurului bogătaș din parohie — domnul Oliver, proprietarul turnătoriei și al fabricii de ace din vale. Tot domnișoara Oliver va da banii trebuincioși pentru creșterea și întreținerea unei orfane de la azil, care va trebui să-i ajute învățătoarei în casă și la școală. Vrei să fii dumneata învățătoarea ?

Îmi puse întrebarea aceasta cu oarecare grabă, pe jumătate sigur că i-o voi respinge, plină de indignare, sau cel puțin cu dispreț. Deși îmi ghicea uneori gîndurile și sentimentele, nu le putea afla pe toate și deci nu știa cum aveam să primesc o asemenea propunere. Era modestă, într-adevăr, dar îmi oferea un adăpost și eu aveam într-adevăr nevoie de unul. Cerea o muncă obositoare, dar în comparație cu cea a unei preceptoare dintr-o familie bogată, avea avantajul imens de a-mi asigura independența, iar gîndul supunerii față de cine știe ce oameni îmi străpungea inima ca un pumnal. Lucrul ce mi se propunea nu era nici josnic, nici nedemn — nici nu te degrada. M-am hotărît repede.

— Îți mulțumesc pentru propunerea dumitale, domnule Rivers, zisei, și o primesc cu dragă inimă.

— Să fim însă bine înțeleși, reluă dînsul. E o școală de țară. N-o să ai ca eleve decît fete sărace, fiice de pălmași, sau în cel mai bun caz de țărani cu ceva pămînt. Nu trebuie să le înveți decît să împletească, să coasă, să citească, să scrie, să socotească. Ce o să faci cu talentele dumitale ? Ce o să faci cu însușirile cele mai bune ale minții dumitale, cu simțămintele, cu gusturile dumitale ?

— O să le păstrez ascunse, pînă voi avea iarăși nevoie de ele. Vor fi bine păstrate.

— Atunci, știi la ce te înhami ?

— Da.

El zîmbi. Zîmbetul acela nu era nici trist, nici amar, ci mai degrabă fericit și foarte mulțumit.

— Și cînd vrei să-ți iei slujba în primire ?

— Dacă îmi îngădui, mîine mă duc să văd casa și săptămîna viitoare deschid școala.

— Foarte bine ; sînt de acord.

Se ridică și se plimbă puțin prin odaie, apoi, oprindu-se, mă privi și clătină din cap.

— E ceva care nu vă convine, domnule ? întrebai.

— Nu vei rămîne mult la Morton. Nu, nu !

— De ce ? Cine-ți spune asta ?

— Citesc în ochii dumitale. Arată o fire care nu se poate împăca multă vreme cu viața asta searbădă.

— Nu sînt ambițioasă.

La vorba asta a tresărit.

— Ambițioasă, repetă el, nu. Ce te face să te gîndești la ambiție ? Cine e ambițios ? Știu că eu sînt, dar cum de ai ghicit-o ?

— Eu vorbeam despre mine.

— Ei bine ! dacă nu ești ambițioasă, ești...

Tăcu.

— Ce ?

— Voiam să spun pătimașă ; dar poate că, neînțelegînd prea bine cuvîntul, nu ți-ar fi plăcut. Vreau să spun că dragostea și simpatiile oamenilor au mare putere asupra dumitale. Sînt încredințat că n-o să te poți mulțumi multă vreme să-ți petreci zilele în singurătate și să îndeplinești o muncă searbădă, fără nici un stimulent. Ca și mine, adăugă el, care nu m-aș putea resemna să mă îngrop în mlaștinile astea încercuite de munți, să-mi știu sfîrșită puterea pe care mi-a dat-o Dumnezeu, și darurile hărăzite de cer, spulberate și lipsite de roadă. Vezi cum mă contrazic ? Eu, cel ce am propovăduit că oamenii trebuie să fie mulțumiți în stările cele mai smerite și am spus că e frumoasă pînă și menirea acelora care, fiind în slujba lui Dumnezeu, taie lemne sau scot apă din puț, eu, slujitor al Domnului, sînt împins pînă aproape de nebunie de aceste porniri ale mele. Va trebui totuși să găsesc un mijloc pentru a împăca principiile cu propriile-mi înclinații.

Părăsii odaia. Într-un ceas aflasem despre el mai mult decît în toată luna care trecuse și totuși eram încă nedumerită.

Mary și Diana erau din ce în ce mai triste și mai tăcute, pe măsură ce se apropia ziua cînd trebuiau să-și părăsească fratele și casa. Amîndouă se sileau să pară așa ca de obicei, dar mîhnirea împotriva căreia aveau de luptat era dintr-acelea ce nu se pot învinge sau ascunde cu

totul. Diana spunea că avea să fie o despărțire deosebită de cele de pînă acum și că urmau să se despartă de St. John pentru ani de zile, poate chiar pentru toată viața.

— O să jertfească totul pentru planul pe care de-atîta vreme și-l făurește, zicea ea. Își va jertfi toate darurile cu care l-au înzestrat firea și sentimentele atît de puternice. St. John pare un om calm, Jane, dar e mistuit de o înfrigurare cumplită. L-ai crede blînd, dar în anumite privințe e neînduplecat ca moartea însăși și, ce-i mai dureros, e că nu-mi îngăduie conștiința să-l abat de la aspra lui hotărîre. Desigur nu-l pot dojeni nici o clipă pentru asta ; e un lucru frumos, nobil, creștinesc, dar îmi sfîșie inima.

Lacrimile curgeau șiroaie din ochii ei frumoși. Mary se plecă mai mult asupra lucrului.

— Nu mai avem tată și curînd nu vom mai avea nici casă, nici frate, șopti dînsa.

În clipa aceea se petrecu un fapt ce părea dinadins rînduit să dovedească adevărul zicalei că o nenorocire nu vine niciodată singură. St. John trecu pe dinaintea ferestrei, citind o scrisoare. Intră în casă.

— A murit unchiul John, zise el.

Cele două surori rămaseră încremenite — nu se arătau nici uimite, nici îngrozite, păreau a fi auzit o veste mai mult însemnată decît tristă.

— A murit ? repetă Diana.

— Da.

Privi cercetător pe frate-său.

— Și atunci ? șopti dînsa.

— Atunci, Di ? reluă el, păstrînd aceeași nemișcare de statuie. Ce să fie ? Nimic. Citește.

Îi întinse scrisoarea pe care ea își aruncă ochii și o dădu apoi lui Mary. Mary o citi în tăcere și o înapoie fratelui. Tustrei se priviră și zîmbiră trist, duși pe gînduri.

— Amin, zise Diana în cele din urmă. O să trăim totuși.

— Oricum, starea noastră nu-i mai proastă decît înainte, observă Mary.

— Numai că, zise domnul Rivers, ceea ce ar fi putut să fie contrastează puternic cu ceea ce e.

Împături scrisoarea, o puse în pupitru şi ieşi.

Cîteva minute nu vorbi nimeni; în sfîrşit, Diana se întoarse spre mine.

— Jane, zise ea, te miră probabil tainele noastre şi de bună seamă ne socoteşti nişte fiinţe fără simţire, văzîndu-ne atît de puţin îndurerate de moartea unei rude aşa de apropiate cum e un unchi, dar nu l-am cunoscut şi nu l-am văzut niciodată. Era fratele mamei; tata se certase de mult cu el. După sfatul lui a pus tata tot ce avea într-o afacere care l-a dus de rîpă. Au urmat reproşuri de amîndouă părţile; s-au despărţit furioşi şi nu s-au mai împăcat niciodată. Mai tîrziu, unchiul a făcut afaceri bune. Se pare că a strîns o avere de vreo douăzeci de mii de lire. Nu s-a însurat niciodată şi n-avea pe altcineva pe lume, decît pe noi şi o altă rudă tot atît de apropiată. Tata a nădăjduit totdeauna că unchiul o să-şi răscumpere greşeala, lăsîndu-ne nouă averea. Scrisoarea ne vesteşte că a lăsat totul celeilalte rude, afară de treizeci de guinee, care trebuie împărţite între St. John, Diana şi Mary Rivers, pentru cumpărarea a trei inele de doliu. Fireşte, avea dreptul să facă cum voia şi, totuşi, această veste ne-a mîhnit puţin. Mary şi cu mine ne-am fi socotit bogate dacă am fi avut cîte o mie de lire fiecare, iar pentru St. John o astfel de sumă ar fi fost foarte preţioasă, fiindcă i-ar fi îngăduit să facă mult bine.

După ce am primit această lămurire, nimeni n-a mai vorbit de asta şi nici domnul Rivers, nici surorile sale nu mai pomeniră nimic.

A doua zi am plecat de la Marsh-End, ca să mă duc la Morton. O zi după aceea, Diana şi Mary au pornit spre îndepărtatul oraş B. Săptămîna următoare domnul Rivers şi Hannah se întoarseră la casa parohială şi ferma cea veche fu părăsită.

CAPITOLUL XXXI

GĂSISEM, ÎN SFÎRŞIT, O LOCUINŢĂ şi acea locuinţă era o modestă căsuţă. O odăiţă cu pereţii spoiţi cu var, cu pămînt pe jos, cu mobilierul alcătuit din patru scaune de lemn vopsit, o masă, un ceas, un bufet cu două sau trei tacîmuri, cîteva farfurii şi un serviciu de ceai. Deasupra se afla o altă odaie, la fel de mare ca şi bucătăria, şi în care se găseau un pat de brad şi un dulap micuţ, prea mare totuşi pentru sărăcăcioasa mea garderobă, chiar îmbogăţită cum era cu lucrurile neapărat trebuincioase oferite de mărinimoasele mele prietene.

E seară. Pe mica orfană care-mi slujeşte am trimis-o acasă. după ce i-am dăruit o portocală. Stau singură la gura sobei. Azi dimineaţă, s-a inaugurat şcoala satului. Am avut douăzeci de eleve : trei dintre ele ştiu să citească, nici una nu ştie să scrie, nici să socotească ; cîteva împletesc, iar unele ştiu puţin să şi coasă. Au cel mai

aspru accent din tot ținutul. Pînă acum ne-a fost greu să ne înțelegem. Unele au purtări proaste și sînt tot atît de necioplite, de neînțelegătoare, pe cît sînt de neștiutoare ; altele, dimpotrivă, sînt supuse, vor să învețe și au înclinații care-mi plac. Nu trebuie să uit că aceste țărăncuțe grosolan îmbrăcate sînt făcute din sînge și din carne, ca și vlăstarele celor mai nobile familii, iar sămînța desăvîrșirii, rafinamentului, deșteptăciunii, a sentimentelor alese este înăscută în sufletele lor ca și în cele de obîrșie foarte aleasă. Datoria mea e să dezvolt această sămînță. Negreșit că aceasta îmi va da un oarecare simțămînt de fericire. Nu aștept mari bucurii de la viața ce mi se deschide înainte ; totuși, forțîndu-mi mintea și întrebuințîndu-mi puterile cum se cuvine, o s-o pot scoate la capăt.

Fusesem oare, într-adevăr, veselă, mulțumită, liniștită, în timpul acelei dimineți și a după-amiezii petrecute în școala umilă, cu pereții goi ? Ca să nu mă înșel pe mine însămi, sînt silită să răspund că nu. Eram aproape deznădăjduită. Mă simțeam — da, neroadă ce sînt — mă simțeam înjosită. Mă întrebam dacă primind acest loc, nu mă coborîsem pe scara vieții sociale, în loc să mă înalț. Eram grozav de scîrbită de neștiința, sărăcia și bădărănia tuturor celor pe care îi auzeam și îi vedeam în jurul meu. De fapt nici n-ar trebui să mă urăsc și să mă disprețuiesc prea mult pentru aceste sentimente. Știu că n-am avut dreptate — și asta e un pas însemnat. O să mă străduiesc să le înving. Nădăjduiesc ca mîine să izbutesc, în parte. Peste cîteva săptămîni poate că aceste sentimente vor fi înfrînte cu totul și peste cîteva luni e cu putință ca fericirea de a-mi vedea elevele propășind repede să-mi prefacă în bucurie scîrba de acum.

De altfel, îmi zisei, ar fi fost oare mai bine să mă fi lăsat biruită de ispită, să fi ascultat de patimă, să nu fi făcut nici o sforțare dureroasă, să nu fi luptat de loc, ci să mă fi lăsat prinsă într-o rețea de mătase, să mă fi întins pe florile ce acopereau capcana ca să mă trezesc într-o țară din sud, în mijlocul unei vile elegante, să fi trăit acum în Franța, ca amantă a domnului Rochester, îmbătată de dragostea lui ? M-ar fi iubit, o, da, m-ar fi iubit cu înflăcărare cîtva timp ! Oh, da, mă iubea !

Nimeni nu mă va mai iubi așa cum m-a iubit el ; niciodată n-o să mai aud plăcutele omagii aduse frumuseții, tinereții și grației mele, căci niciodată, în ochii nimănui, n-o să mai par a avea aceste farmece. Mă iubea, era mîndru de mine, așa cum niciodată nu va mai putea fi un alt bărbat. Dar ce spun eu ? De ce las ca mintea să-mi rătăcească astfel ? De ce, mai ales, simt așa cum simt ?

Ce-i mai bine, mă întrebam : să fii sclavă într-un paradis blestemat în Marsilia — chinuită de o fericire amăgitoare, arsă de cele mai amare lacrimi de remușcare într-un ceas și de rușine în celălalt, sau să fii învățătoare la țară, liberă și cinstită, într-un colțișor pierdut între munți, în adierea brizei, în inima sănătoasă a Angliei ?

Da, simt acum că am făcut bine ținînd la principii și legi, disprețuind și strivind îndemnurile nesănătoase ale unei nebunii de o clipă. Dumnezeu m-a călăuzit în alegerea mea și mulțumesc proniei cerești care m-a îndrumat !

După ce am ajuns la această încheiere, m-am ridicat și m-am dus spre ușă să privesc apusul soarelui și cîmpiile liniștite dinaintea căsuței mele care, ca și școala, era la o jumătate de milă departe de sat. Se auzeau ultimele triluri ale păsărilor.

„Văzduhul era dulce și roua, un balsam."

Admiram priveliștea și mă socoteam fericită, de aceea fui uimită cînd după scurt timp îmi dădui seama că plîng. De ce ? Din pricina soartei care mă smulsese de lîngă stăpînul meu, pentru că n-aveam să-l mai văd niciodată și pentru că mi-era teamă să nu-l fi cuprins o mare deznădejde și o furie nebună din cauza plecării mele ; pentru că mă temeam să nu se abată prea mult de la drumul drept, așa fel încît să nu-i rămînă nici o speranță de îndreptare. La acest gînd, îmi întorsei fața de la cerul minunat pe care-l priveam și de la valea singuratică a Mortonului. Am spus *singuratică*, deoarece în partea pe care o puteam vedea nu era nici o casă, ci numai biserica și casa parohială, pe jumătate ascunse de copaci, și, în depărtare, acoperișul de la Vale Hall, unde locuiau bogatul domn Oliver și fiică-sa. Îmi ascunsei ochii în palme și-mi sprijinii capul de rama de piatră a ușii,

dar în curînd un zgomot uşor, ce venea de la poarta dintre livadă şi micuţa mea grădină, mă făcu să ridic capul. Un cîine, pe care-l recunoscui a fi bătrînul Carlo al domnului Rivers, împingea poarta cu botul şi numaidecît îi zării şi stăpînul, sprijinit de poartă, cu braţele încrucişate. Fruntea-i era încreţită şi ochii lui aţinteau asupra mea o privire severă, supărată aproape. Îl poftii să intre.

— Nu, nu pot să stau, îmi zise el. Am adus numai un pacheţel pe care l-au lăsat surorile mele pentru dumneata. Cred că e o cutie de culori, creioane şi hîrtie.

Mă apropiai să-l iau. Era un dar binevenit. Mi se păru că, pe cînd înaintam, St. John mă privea cu asprime ; de bună seamă mi se vedeau încă foarte desluşit urmele lacrimilor pe obraz.

— Munca din prima zi ţi s-a părut mai grea decît ai crezut ? mă întrebă el.

— Ba nu, dimpotrivă ! Cu vremea cred c-o să mă înţeleg de minune cu şcolăriţele mele.

— Ai fost poate dezamăgită de casă şi de mobilă. E adevărat, totul e cam sărăcăcios, dar...

Îl întrerupsei.

— Căsuţa mea, zisei, e curată şi solidă ; mobilele sînt îndestulătoare şi potrivite nevoilor mele ; tot ce văd, mă face să fiu recunoscătoare, nu tristă. Nu sînt chiar atît de proastă, nici atît de roabă plăcerilor, ca să-mi pară rău că lipseşte un covor, un divan, sau vesela de argint. De altfel, acum cinci săptămîni n-aveam nimic. Eram o surghiunită, o cerşetoare, o hoinară alungată de toţi ; acum cunosc pe cineva, am un cămin, o îndeletnicire ; mă minunez de bunătatea lui Dumnezeu, de dărnicia prietenilor, de norocul pe care l-am avut şi nu mă plîng.

— Dar nu te simţi apăsată de singurătate ? Căsuţa e tare întunecoasă şi goală.

— Pînă acum abia am avut vremea să mă bucur de linişte, deci nici vorbă să mă simt apăsată de singurătate.

— Foarte bine. Nădăjduiesc că eşti într-adevăr mulţumită, aşa precum spui. Oricum ar fi, bunul dumitale simţ o să-ţi arate că e prea devreme să te laşi cuprinsă de temeri şi de şovăială, ca nevasta lui Lot. Nu

ştiu ce-ai lăsat în urma dumitale, înainte de a te fi cunoscut, dar te sfătuiesc să rezişti oricărei ispite care te-ar îndemna să priveşti în urmă ; urmează-ţi drumul cu bărbăţie, cel puţin încă vreo cîteva luni.

— Aşa şi am de gînd, răspunsei.

St. John urmă :

— E greu să lupţi împotriva pornirilor firii şi împotriva cerinţelor omeneşti, dar ştiu din experienţă că se poate. Dumnezeu ne-a dat, într-o oarecare măsură, puterea de a ne făuri propriul nostru destin şi, cînd puterile noastre par a avea nevoie de un sprijin pe care nu-l putem căpăta, cînd voinţa noastră alege un drum pe care nu-l putem urma, nu trebuie nici să murim de foame, nici să ne lăsăm copleşiţi de deznădejde ; n-avem decît să căutăm altă hrană pentru sufletul nostru, tot atît de bună ca fructul oprit la care rîvneam şi, poate, mai curată ; n-avem decît să croim, pentru paşii noştri pîndiţi de primejdii, un drum care, dacă e mai greu, e tot atît de direct şi tot atît de larg ca drumul pe care soarta ni l-a închis.

Acum un an eram şi eu foarte nenorocit, deoarece credeam că am greşit cînd m-am făcut preot şi monotonele îndatoriri ecleziastice mă apăsau de moarte. Ardeam de dorinţa unei vieţi mai pline, a unei munci mai ispititoare, a unei cariere literare de pildă ; aş fi vrut să am soarta unui artist, a unui scriitor, a unui orator ; oricare, afară de cea de preot. Da, sub veşmintele mele de preot bătea inima unui ostaş, a unui om politic, a unui îndrăgostit de glorie, de faimă, a unuia care rîvneşte puterea. Viaţa mi se părea atît de nenorocită încît voiam s-o schimb sau să mor. După cîtăva vreme de întunecime şi de luptă, lumina străluci şi strălucirea ei mi-aduse uşurarea. Existenţa mea, strîmtorată pînă atunci, se desfăşură deodată într-o întindere fără hotare. Un glas din cer îmi poruncea să-mi adun puterile, să-mi întind aripile şi să zbor mai departe decît puteau cuprinde ochii. Dumnezeu avea să-mi dea o misiune şi, ca s-o îndeplinesc, îmi trebuia pricepere şi putere, bărbăţie şi elocinţă, toate însuşirile omului de stat, ale ostaşului, ale oratorului ; căci toate acestea se îmbină într-un bun misionar.

M-am hotărît, deci, să devin un misionar. De atunci felul meu de a gîndi s-a schimbat ; cătuşele s-au sfărîmat şi au căzut, nemailăsînd din vechea înrobire decît o durere amară, pe care doar timpul o poate tămădui. Tata s-a împotrivit hotărîrii mele, e drept, dar după moartea lui nici o piedică nu mi-a mai stat în cale. După ce voi pune ordine în treburile mele băneşti, după ce voi fi găsit un înlocuitor, voi mai rezolva şi cîteva complicaţii sentimentale — o ultimă luptă cu slăbiciunea omenească, în care sînt sigur că voi birui, fiindcă am jurat să birui toate obstacolele — şi atunci voi părăsi Europa ca să plec în Orient.

Spuse aceste cuvinte cu glasul lui ciudat, liniştit şi totuşi emfatic. Cînd sfîrşi, nu se uită la mine, ci la soarele care apunea şi pe care şi eu îl priveam. Amîndoi stăteam cu spatele la drumul ce venea din cîmp pînă la portiţa grădinii. N-auzisem nici un zgomot ; susurul pîrîului din vale era singurul sunet care însufleţea priveliştea în ceasul acela ; iată pricina pentru care am tresărit cînd un glas vesel şi dulce, ca un clopoţel de argint, exclamă :

— Bună seara, domnule Rivers, bună seara, bătrîne Carlo. Cîinele dumitale îşi cunoaşte mai repede prietenii decît dumneata, domnule. El a ciulit urechile şi a dat din coadă încă de cînd mă aflam la marginea ţarinilor, iar dumneata încă îmi întorci spatele.

Era adevărat. Cu toate că de la cele dintîi accente armonioase domnul Rivers tresărise puternic, ca şi cînd un trăsnet neaşteptat ar fi detunat deasupra capului său, noua sosită sfîrşise de vorbit înainte ca el să fi arătat că se gîndeşte să-şi schimbe poziţia. Stătea cu braţele sprijinite de poartă şi cu faţa spre apus. În sfîrşit, se întoarse încet ; părea că lîngă el apăruse o nălucă. La trei paşi se afla o fiinţă îmbrăcată în alb ; era o tînără drăguţă şi graţioasă, cu forme pline dar delicate, şi după ce se aplecă spre Carlo să-l mîngîie şi-şi înălţă capul, dînd la o parte un văl lung, am zărit un chip de o frumuseţe desăvîrşită.

„Frumuseţe desăvîrşită" e o expresie pretenţioasă, totuşi n-o retrag şi nu o schimb de loc ; în cazul de faţă era îndreptăţită de trăsăturile cele mai dulci pe care le poate făuri clima Albionului, de înseşi culorile trandafi-

rilor și crinilor pe care adierile umede și cerurile lui înnourate le zămislesc și le ocrotesc. N-avea nici un cusur și nu-i lipsea nici un farmec. Tînăra fată avea trăsături regulate și delicate, ochi mari întunecați și languroși, ca în cele mai frumoase picturi; genele lungi și umbroase îi încadrau ochii frumoși, dîndu-i un farmec dulce, sprîncenele bine arcuite îi accentuau seninătatea chipului, iar fruntea albă și netedă sublinia seninătatea și scotea în relief strălucirea feței. Obrajii erau fragezi, catifelați și ovali; buzele roșii, delicate și pline de sănătate; dinții frumoși și stălucitori; bărbia mică și cu gropițe; părul bogat, pieptănat în cozi groase — totul părea alcătuit pentru întruchiparea frumuseții ideale. Făptura aceea desăvîrșită mă uluise: o admiram din toată inima. Desigur că natura o părtinise și, uitîndu-și purtarea ei obișnuită de mamă vitregă, dovedind dărnicia unei mari doamne, își înzestrase odorul cu toate darurile.

Ce credea domnul St. John despre acel înger pămîntesc? Îmi pusei, firește, această întrebare, cînd văzui că se întoarce spre ea, că o privește și căutai răspunsul în atitudinea lui. Dar privirile sale se și îndepărtaseră de zînă, întorcîndu-se spre o biată tufă de mărgărite, ce creștea lîngă portiță.

— E o seară frumoasă, dar ora-i cam tîrzie ca să te plimbi singură! zise el, strivind sub talpă capetele de nea ale cîtorva flori.

— Oh! răspunse ea, abia venisem de la S... (și spuse numele unui mare oraș, aflat cam la douăzeci de mile depărtare) azi după-amiază. Tata mi-a spus că ai deschis școala și că a venit și noua învățătoare. Atunci, după ceai, mi-am pus bonețica și am alergat în vale, s-o văd. Dînsa e? întrebă ea, arătînd spre mine.

— Da, răspunse St. John.

— Crezi că o să-ți placă la Morton? mă întrebă ea, cu un ton simplu, naiv, care, deși copilăros, îmi plăcea.

— Nădăjduiesc că da, răspunsei; am temeiuri solide s-o cred.

— Școlărițele te ascultă cu atenția pe care o așteptai de la ele?

— Da.

— Locuința îți place?
— Foarte mult.
— Am mobilat-o drăguț?
— Foarte drăguț.
— Am făcut o bună alegere punînd pe Alice Wood să te ajute?
— Da. Învață iute și-i îndemînatică.

Mi-am dat seama că tînăra aceea trebuie să fie domnișoara Oliver, ființa pe care și natura și soarta o copleșiseră cu daruri. Mă întrebam în ce zodie fericită s-o fi născut.

— Am să vin cîteodată să te ajut, adăugă ea; o să fie o distracție pentru mine să te vizitez din cînd în cînd. Domnule Rivers, de-ai ști ce bine am petrecut cît am stat la S...! Astă-noapte, sau mai degrabă azi dimineață, am dansat pînă la două. Regimentul... a rămas la S..., de cînd cu răscoalele. Ofițerii sînt bărbații cei mai simpatici din lume. I-au făcut de rușine pe tinerii noștri tocilari și negustori de foarfeci.

Mi se păru că-l văd pe domnul Rivers mușcîndu-și buza de jos, în vreme ce și-o arcuia pe cea de sus. E sigur că gura lui se crispă și partea de jos a obrazului luă o înfățișare mai întunecată și mai aprigă ca niciodată, cînd fata îi vorbi de bal. Nu mai privi mărgăritele și ridică asupra ei o privire aspră, cercetătoare și plină de înțeles. Ea răspunse printr-un hohot de rîs, ce se potrivea de minune tinereții, prospețimii, gropițelor și ochilor ei strălucitori.

Văzînd pe St. John că devine mut și rece, domnișoara începu să-l mîngîie pe Carlo.

— Bietul Carlo mă iubește, zise ea. Nu fuge de prietenii lui, nu stă ursuz lîngă ei și, dacă ar putea vorbi, n-ar tăcea.

Pe cînd mîngîia capul cîinelui, aplecîndu-se cu grație desăvîrșită înaintea tînărului și austerului stăpîn, văzui chipul domnului Rivers îmbujorîndu-se, ochii lui gravi îmblînzindu-se o clipă și strălucind, ca năpădiți de-o emoție de nestăpînit. Așa cum arăta acum, era aproape tot atît de frumos ca bărbat pe cît era dînsa ca femeie. Piep-

tul i se umflă, ca și cum inima, sătulă de o constrîngere despotică, s-ar fi destins fără voie și ar fi încercat să se avînte cu putere ca să-și capete libertatea, dar St. John o stăpîni, așa cum un călăreț îndrăzneț domolește un cal nărăvaș. Nu răspunse nici prin grai, nici prin gesturi, prietenoaselor încercări de apropiere.

— Tata spune că nu mai vii de loc să ne vezi, zise domnișoara Oliver, ridicînd ochii. Te porți ca și cînd ai fi un străin la Vale Hall. E singur astă-seară ; nu se simte bine. Vrei să vii cu mine să-l vezi ?

— Nu-i un ceas la care l-aș putea deranja pe domnul Oliver, răspunse St. John.

— Nu-i adevărat ! Eu îți spun că e un ceas foarte potrivit. E tocmai ceasul cînd tata are nevoie de tovărășie ; și-a terminat treaba și n-are nimic de făcut. Hai, vino, domnule Rivers. De ce ești atît de sfios și de încruntat ?

Văzînd că St. John stăruie în tăcerea lui, urmă :

— Am uitat ! zise ea, scuturîndu-și frumosul cap încîrlionțat și părînd supărată pe ea însăși. Sînt atît de zăpăcită și ușuratică ! Iartă-mă. Am uitat cu totul că ai o pricină ca să nu răspunzi pălăvrăgelilor mele. Diana și Mary te-au părăsit azi. Ai părăsit Moor-House și ai rămas atît de singur. Crede-mă, te rog, că-mi pare rău. Hai să-l vezi pe tata.

— Astă-seară nu, domnișoară Rosamond, astă-seară nu.

Vorbea aproape ca un automat. Numai el știa cît de greu îi venea să refuze.

— Atunci, dacă ești atît de încăpățînat, plec, fiindcă nu îndrăznesc să mai rămîn ; începe să cadă roua. Bună seara.

Îi întinse mîna și el abia o atinse.

— Bună seara, repetă el, cu glas încet și înăbușit, ca un ecou.

Domnișoara Rosamond plecă, dar se întoarse peste o clipă.

— Nu ți-e bine ? întrebă dînsa.

Cu drept cuvînt putea pune această întrebare, căci chipul lui St. John era tot atît de alb ca și rochia ei.

— N-am nimic, răspunse el, şi se depărtă după ce salută mai întîi.

Fata o luă pe un drum ; el pe altul. Se întoarse de două ori să-l privească, în timp ce, uşoară ca o zînă, îşi urma drumul printre lanuri. Cît despre el, mergea hotărît şi nu întoarse capul nici o singură dată.

Vederea suferinţei şi jertfei altuia îmi smulse gîndurile de la propriile mele dureri. Diana Rivers spusese că fratele său e „neînduplecat ca moartea însăşi". Nu exagerase de loc.

CAPITOLUL XXXII

CONTINUAM SĂ MĂ OCUP DE școală cu toată hărnicia și devotamentul de care eram în stare. La început a fost cu adevărat greu. În ciuda strădaniilor mele, mi-a trebuit cîtăva vreme pînă să pot pătrunde firea școlărițelor. Văzîndu-le atît de neștiutoare și amorțite, credeam că nu mai era nici o nădejde și că toate vor rămîne la fel de neajutorate, dar, după scurt timp, îmi dădui seama că mă înșelasem ; existau și între ele diferențe, ca și între copiii cu educație, și, cînd am ajuns să ne cunoaștem, acele diferențe se măriră repede. Cînd încetă uimirea pe care le-o pricinuia felul meu de a vorbi și purtările mele, băgai de seamă că unele dintre aceste fete de la țară, necioplite și cu înfățișare greoaie, erau înzestrate cu o minte într-adevăr ageră. Unele se arătau îndatoritoare și drăguțe și am găsit printre ele destul de multe pilde de curățenie sufletească, de demni-

tate înnăscută şi însuşiri minunate care-mi cîştigară bunăvoința şi admirația. În curînd simțiră plăcerea de a-şi face bine temele, de a fi curate, de a-şi învăța regulat lecțiile şi a avea purtări liniştite şi ordonate. Iuțeala progreselor lor fu în unele privinți uimitoare şi curînd am simțit o mîndrie justificată şi am fost fericită; de altfel, începusem să le îndrăgesc pe elevele mai bune, după cum şi ele mă iubeau pe mine. Printre şcolărițe, aveam cîteva fiice de fermieri, care erau mai mari, aproape femei în toată firea. Ştiau să citească, să scrie, să coasă. Le învățai gramatica, geografia, istoria şi lucrături mai fine de mînă; găsii printre ele firi bune, dornice să învețe şi să se ridice. Adesecori, seara, petreceam cîteva ceasuri plăcute la ele acasă. Părinții lor (fermierul şi nevasta) mă copleşeau cu atenții. Mă bucuram de ospitalitatea lor simplă şi o răsplăteam printr-o considerație şi un respect scrupulos față de sentimentele lor, respect cu care poate nu fuseseră obişnuiți şi care-i încînta şi le făcea bine, pentru că, fiind astfel ridicați în ochii lor, voiau să fie vrednici de considerația ce li se arăta.

Îmi dădeam seama că sînt iubită. De cîte ori mă plimbam, auzeam de peste tot salutări rostite cu căldură şi eram întîmpinată cu zîmbete prieteneşti. A trăi înconjurată de respectul tuturor, chiar numai de cel al oamenilor care muncesc, înseamnă să trăieşti liniştit şi fericit sub lumina soarelui. Simțămintele senine înmuguresc şi înfloresc la razele sale. În acea epocă a vieții mele, sufletul îmi era mai adesea plin de recunoştință decît doborît de mîhnire: dar, totuşi, ca să-ți spun totul, cititorule, în mijlocul acelei vieți liniştite şi rodnice, după ce-mi petreceam ziua printre elevele mele într-o muncă cinstită, iar seara desenam şi citeam, cu mulțumire, singură, vise ciudate mă urmăreau în timpul nopții: vise diferite, zbuciumate, furtunoase. În mijlocul acelor scene neobişnuite din vis, a aventurilor grozave şi romantice, întîlneam totdeauna pe domnul Rochester în clipa de supremă încercare. Atunci mi se părea că sînt în brațele lui, că-i aud glasul, că-i întîlnesc privirea, că-i ating mîinile şi obrazul, credeam că-l iubesc şi că sînt iubită de el; nădejdea de a-mi petrece zilele lîngă el se aprindea

iar, cu toată puterea de altădată. Apoi mă sculam și-mi aminteam unde eram și ce făceam ; tremurînd, tulburată, mă așezam pe patul meu simplu de brad ; noaptea liniștită și neagră era martora chinurilor și deznădejdii mele ; ea asculta izbucnirile patimii mele. A doua zi, la ora nouă, deschideam cu punctualitate școala și, liniștită, împăcată, mă pregăteam pentru datoriile zilei.

Rosamond Oliver își ținu făgăduiala de a mă vizita. De obicei venea cînd își făcea călare plimbarea de dimineață. Venea în galop mic pînă la ușă, pe poneiul ei, urmată de un servitor în livrea. Nu se poate închipui nimic mai încîntător decît acea tînără amazoană, în costumul ei purpuriu, cu toca ei de catifea neagră, pusă cu multă grație pe buclele lungi ce-i mîngîiau obrajii și-i fluturau pe umeri. Așa intra în școală și trecea prin mijlocul țărăncuțelor uimite. Venea de obicei la ceasul cînd domnul Rivers citea catehismul. Mă tem că privirea fetei pătrundea adînc în sufletul tînărului pastor. Un fel de instinct îl vestea cînd intra ea, chiar dacă n-o vedea, chiar cînd nu se uita spre ușă. Cum apărea, el roșea, trăsăturile-i marmoreene se schimbau aproape pe nesimțite, cu toate sforțările ce voiau să le păstreze neclintite. Chiar liniștea lor arăta o înflăcărare mai aprigă decît ar fi putut-o vădi mușchii zguduiți sau privirile săgetătoare.

Cu siguranță că ea își cunoștea puterea și domnul Rivers nu i-o ascundea, fiindcă nu putea. Cu tot stoicismul lui creștinesc, cînd ea îi vorbea și îi zîmbea vesel, încurajator și chiar drăgăstos, mîinile îi tremurau și ochii îi ardeau. Dacă buzele îi rămîneau mute, privirea-i mîhnită și tare părea totuși să spună : „Te iubesc și știu că-ți plac. Tac, nu pentru că mă îndoiesc de izbîndă ; dacă ți-aș dărui inima, cred că ai primi-o. Dar inima aceasta a și fost depusă pe un altar sfînt ; flăcările o înconjoară și în curînd nu va mai rămîne decît cenușa jertfei."

Atunci ea se îmbufna ca un copil dezamăgit ; vioiciunea-i radioasă îi era adesea potolită, ca și cum un nor greu ar fi trecut peste ea ; își trăgea repede mîna dintr-a lui și se depărta în grabă din fața aceluia ce era totodată erou și mucenic. Fără îndoială că St. John ar fi dat lumea întreagă ca s-o urmeze, s-o rețină, s-o păstreze acolo

în clipa cînd ea pleca, dar nu voia să piardă nici o şansă de a cuceri cerul, nici să abandoneze, pentru dragostea ei, nădejdea raiului adevărat şi veşnic. De altfel, o singură patimă nu putea îndestula firea lui de corsar, de poet şi de preot. Nu putea şi nu voia să renunţe la vastul cîmp de luptă al misionarului pentru saloanele şi pacea din Vale Hall. Toate cele arătate le aflai într-o discuţie cînd, în ciuda rezervei lui, avui îndrăzneala să-i smulg această mărturisire.

Domnişoara Oliver îmi făcuse de mai multe ori cinstea să mă viziteze acasă. În curînd o cunoscui bine, căci nu era prefăcută şi nu tăinuia nimic; era cochetă, dar bună; pretenţioasă, dar nu egoistă. Lumea fusese totdeauna îndatoritoare faţă de dînsa, dar nu făcuse din ea o fiinţă cu totul răsfăţată. Era pripită, dar avea suflet bun. Era mîndră de chipul ei (nici n-ar fi putut să nu fie înfumurată cînd orice privire aruncată în oglindă îi arăta o asemenea revărsare de frumuseţe), dar nu afectată. Nu făcea de loc caz de bogăţie, fiind darnică, simplă, destul de deşteaptă, veselă, vioaie şi uşuratică. Într-un cuvînt, o fiinţă pe de-a-ntregul fermecătoare, chiar pentru o observatoare rece ca mine, dar fără să fie cu adevărat interesantă şi fără să lase o impresie puternică. Era departe de a semăna, de pildă, cu surorile lui St. John. Totuşi, o iubeam aproape ca şi pe Adèle, numai că faţă de o copilă pe care o îngrijeşti şi o înveţi capeţi o afecţiune mai puternică decît cea pe care o poţi avea pentru o prietenă adultă, la fel de atrăgătoare.

Avea pentru mine o simpatie uneori capricioasă. Spunea că semăn cu domnul Rivers: „Numai că nu eşti nici pe departe atît de drăguţă, afirma ea, deşi eşti plăcută şi gingaşă; dar el e un înger“. Totuşi, eram „bună, învăţată, liniştită şi dîrză ca el“ şi a face din mine o învăţătoare de sat era un *lusus naturae*[1], spunea dînsa. Era sigură că din istoria vieţii mele s-ar putea face un roman minunat.

Într-o seară, cînd cu zburdălnicia ei copilărească şi curiozitatea ei necugetată, dar nicidecum jignitoare, scotocea în bufetul şi masa bucătărioarei mele, a găsit întîi

---

[1] Un joc al naturii (lat.).

două cărţi franceze, un volum de Schiller, o gramatică germană şi un dicţionar, apoi tot ce-mi era trebuincios pentru desen, cîteva schiţe, între altele un mic portret în creion al uneia dintre elevele mele cu un adevărat chip de înger, cîteva privelişti după natură, luate în valea Morton şi prin împrejurimi. La început a fost mirată, apoi încîntată.

— Dumneata ai făcut desenele astea? mă întrebă ea. Ştii franţuzeşte şi nemţeşte? Ce comoară de fată, ce minune eşti! Desenezi mai bine decît profesorul meu de la pensionul din S... Vrei să-mi faci portretul ca să i-l arăt tatii?

— Cu plăcere, i-am răspuns.

Încercam fiorul unei adevărate plăceri de artist, la gîndul că o să am un model atît de desăvîrşit şi de încîntător. Purta o rochie de mătase albastru-închis, care-i lăsa gîtul şi braţele goale, iar drept orice altă podoabă n-avea decît frumosul păr castaniu, ce-i flutura pe gît cu tot farmecul sălbatic al buclelor ei naturale. Luai o bucată de carton fin şi desenai cu grijă contururile chipului ei fermecător. Mă gîndii să colorez desenul, dar, cum era tîrziu, o rugai să-mi pozeze şi în altă zi.

Mă lăudă atît de mult tatălui ei, încît el o întovărăşi în seara următoare. Era un bărbat înalt, între două vîrste, cu trăsături masive şi cu părul încărunţit. Stînd în picioare lîngă fiică-sa, părea un foişor năpădit de muşchi lîngă o floricică strălucitoare. Mi se păru un om taciturn, poate mîndru, dar fu foarte prietenos cu mine. Schiţa portretului fetei lui îi plăcu mult. Mă rugă să fac un portret cît voi putea de bun şi să vin în ziua următoare să petrec seara la Vale Hall.

M-am dus. Era o casă mare, frumoasă, şi care arăta bogăţia proprietarului. Tot timpul cît am stat acolo, Rosamond a fost veselă şi însufleţită. Tatăl ei se arătă foarte prietenos, şi cînd începu să vorbească, după ceai, cu mine, îşi exprimă în mod călduros admiraţia pentru ceea ce făcusem la şcoala din Morton.

— Dar, adăugă el, după toate cîte le văd şi le aud, mă tem că eşti prea învăţată pentru un astfel de post şi o să-l părăseşti în curînd pentru altul care o să-ţi placă mai mult.

— Oh ! da, firește, tată, exclamă Rosamond, e destul de învățată să fie guvernantă într-o familie din lumea mare.

„Prefer de o mie de ori să fiu aici decît în oricare familie de seamă din țară", gîndii eu.

Domnul Oliver îmi vorbi cu mult respect despre domnul Rivers și despre toți ai lui. Îmi spuse că sînt o familie veche, că strămoșii lor fuseseră bogați, că odinioară tot Mortonul le aparținuse și că, chiar acum, ultimul urmaș al familiei putea, dacă voia, să-și dovedească legăturile de rudenie cu cele mai strălucite neamuri. Socotea că-i un păcat ca un bărbat atît de tînăr și frumos, plin de talente, să plece ca misionar ; înseamnă să risipească o viață de mare preț. Era vădit deci că domnul Oliver nu vedea nici o piedică în fața căsătoriei dintre St. John și Rosamond. Socotea obîrșia tînărului preot, îndeletnicirea lui sfîntă, numele lui vechi, ca pe niște compensații îndestulătoare pentru lipsa de avere.

Era 5 noiembrie, într-o zi de sărbătoare. După ce-mi ajutase să deretic prin casă, mica mea jupîneasă plecase foarte mulțumită de onorariul de un penny pe care i-l dădusem pentru a-i răsplăti rîvna. Toată casa strălucea de curățenie : pe jos era așternut un strat proaspăt de nisip, portița sobei fusese lustruită, iar scaunele frecate cu grijă. Mă îmbrăcasem curat și puteam să-mi petrec după-amiaza după pofta inimii mele.

Un ceas am tradus cîteva pagini dintr-o carte germană, după aceea mi-am luat paleta și creioanele și m-am apucat de o muncă plăcută și ușoară. Voiam să sfîrșesc portretul domnișoarei Oliver. Capul îl isprăvisem ; nu mai aveam decît să adaug cîteva trăsături de penel fondului, să mai dau unele umbre draperiilor, o urmă de carmin pe buzele pîrguite, o mișcare mai grațioasă unor bucle, o culoare mai închisă umbrei lăsată de gene dedesubtul ochilor azurii. Desăvîrșirea acestor amănunte fermecătoare mă absorbise cu totul, cînd cineva bătu zorit în ușa ce se deschise numaidecît. St. John Rivers intră.

— Am trecut să văd cum îți petreci ziua liberă. Nădăjduiesc că nu dusă pe gînduri ? zise el. Da, văd că nu ; asta-mi place. Cînd desenezi, te simți mai puțin singură. După cum vezi, încă n-am încredere în dumneata, cu

toate că pînă acum te-ai purtat minunat. Ţi-am adus o carte, ca să-ţi treci timpul deseară.

Puse pe masă un poem apărut de curînd, una dintre acele opere de valoare atît de des hărăzite publicului norocos din vremea aceea — epoca de aur a literaturii moderne.

Vai ! cititorii din vremea noastră nu sînt atît de norocoşi. Dar curaj ! N-am să mă opresc aci ca să învinuiesc şi să mă vait. Ştiu că poezia n-a murit, nici geniul nu s-a pierdut, nici Mamon[1] n-a dobîndit puterea de a le încătuşa sau ucide ; amîndouă vor arăta iarăşi, într-o bună zi, că trăiesc şi-şi vor afirma existenţa, prezenţa şi puterea. Îngeri puternici, aflaţi la adăpost în cer, zîmbesc cînd sufletele josnice izbîndesc şi cele slabe îşi plîng restriştea. Poezia distrusă ? Geniul alungat ? Nu ! mediocritate, nu ; nu îngădui invidiei să-ţi strecoare în cuget acest gînd. Nu, ele nu numai că trăiesc, ci domnesc şi răsplătesc, iar fără înrîurirea lor divină răspîndită pretutindeni, te-ai afla în iad — în iadul propriei tale nimicnicii.

Pe cînd priveam cu nesaţ paginile sclipitoare ale lui *Marmion*[2] (căci era *Marmion*), St. John se aplecă să-mi cerceteze desenul. Tresări, dar se ridică fără să spună nimic. Înălţai ochii spre el, însă îmi ocoli privirea. Îi cunoşteam gîndurile şi puteam să citesc desluşit în inima lui. În clipa aceea eram mai liniştită şi mai calmă decît el. Aveam asupra lui, în mod trecător, superioritatea că-mi dădeam seama ce se petrece cu dînsul, fără ca el s-o ştie. Mă gîndii să-i fac puţin bine, dacă pot.

„Cu toată dîrzenia şi puterea lui de a se stăpîni, îmi zisei, îşi impune o sarcină prea grea. Fereca în el toate sentimentele şi-şi ascunde toate chinurile ; nu destăinuieşte nimic ; nu-şi deschide niciodată inima. Sînt sigură că-i va face bine să-i vorbesc puţin despre această frumoasă Rosamond, pe care socoteşte că nu se cuvine s-o ia de soţie. Am să-l fac să vorbească."

Îi spusei întîi :

— Ia loc, domnule Rivers.

---

[1] Zeul bogăţiilor în mitologia asiriană.

[2] Poem epic al scriitorului englez Walter Scott (1771—1832).

Ca de obicei, îmi răspunse că n-are vreme.

„Foarte bine, mi-am zis în gînd, stai în picioare dacă vrei, dar n-o să pleci tocmai acum. Nu te las ; în privinţa asta sînt foarte hotărîtă. Singurătatea e cel puţin tot atît de dureroasă pentru dumneata ca şi pentru mine. O să încerc întîi să descopăr izvorul tainic al tăriei tale şi să găsesc vreo spărtură în pieptul acesta de marmură, ca să-ţi torn cîteva picături din balsamul simpatiei"...

— Seamănă portretul ăsta ? întrebai eu plină de cutezanţă.

— Dacă seamănă ? Cu cine să semene ? Nu m-am uitat mai de aproape.

— Ba te-ai uitat, domnule Rivers.

Brutalitatea mea neaşteptată şi ciudată îl făcu aproape să tresară. Mă privi uimit.

„Oh ! asta nu-i încă nimic, îmi zisei. Am de gînd să nu mă las intimidată de oricare răceală din partea dumitale ; sînt hotărîtă să merg foarte departe."

Urmai :

— L-ai privit de aproape şi cu băgare de seamă ; dar n-am nimic împotrivă să te mai uiţi la el.

Mă ridicai şi i-l pusei în mînă.

— E un portret foarte reuşit, zise el ; culorile sînt dulci şi luminoase, desenul corect şi gingaş.

— Da, da, ştiu. Dar ce zici despre asemănare ? Cu cine seamănă portretul ?

Stăpînindu-şi o oarecare şovăială răspunse :

— Cred că... cu domnişoara Oliver.

— Fireşte... Şi acum, domnule, ca să te răsplătesc pentru că ai ghicit atît de bine, am să-ţi fac o copie îngrijită şi fidelă, chiar de pe această miniatură, numai să-mi făgăduieşti că o primeşti. Nu vreau să-mi pierd vremea şi să mă ostenesc făcînd un lucru pe care l-ai socoti nevrednic de dumneata.

El se uita mereu la portret. Cu cît îl privea mai mult, cu atît îl ţinea mai strîns şi părea că-l soarbe din ochi.

— Seamănă ! şopti el ; ochii sînt bine făcuţi ; culoarea, lumina, expresia, totul e desăvîrşit. Parcă zîmbeşte !

— Ţi-ar plăcea să ai unul la fel, sau te-ar supăra ? Spune-mi. Cînd o să fii în Madagascar, la Capul Bunei Speranţe, sau în India, o să-ţi pară bine să ai o astfel

de amintire ? Sau vederea ei o să-ţi trezească gînduri triste şi supărătoare ?

Ridică pe furiş ochii, mă privi nehotărît şi tulburat, apoi se uită la portret.

— Desigur că aş vrea să-l am ; dar dacă ar fi cuminte sau înţelept din partea mea, asta-i altă întrebare.

De cînd eram convinsă că Rosamond îl plăcea cu adevărat şi că tatăl ei nu s-ar împotrivi la căsătorie, şi cum aveam mintea mai puţin aprinsă decît St. John, mă hotărîsem să mă trudesc din răsputeri ca această căsătorie să se facă. Eram sigură că devenind posesorul frumoasei averi a domnului Oliver, ar fi putut face tot atît de mult bine în jurul lui ca şi în cazul cînd s-ar fi dus să-şi risipească geniul şi puterile sub soarele tropicelor. Stăpînită de acestă convingere, răspunsei :

— După cîte pot judeca eu, cred că ar fi mai înţelept şi mai cuminte dacă ţi-ai lua de îndată originalul.

Între timp el se aşezase pe un scaun ; pusese portretul în faţa lui, pe masă, şi, cu fruntea sprijinită în palmă, îl privea transportat. Văzui că nu era supărat, nici jignit de îndrăzneala mea. Mi-am dat seama chiar că, vorbindu-i atît de făţiş despre un subiect de care el socotea că nu te poţi apropia, vorbindu-i pe şleau, îl făceai să simtă o bucurie, o nesperată uşurare. Oamenii închişi la suflet au adesea mai multă nevoie decît cei expansivi să audă vorbindu-li-se în mod deschis despre sentimentele şi durerile lor. Cel mai stoic în aparenţă e la urma urmei tot om, şi „a te precipita“ cu îndrăzneală şi bunăvoinţă „în tăcuta mare“ a sufletului său, înseamnă adesea a-i face binele cel mai de seamă.

— Te place, sînt sigură, zisei, aşezîndu-mă în dosul scaunului său, iar tatăl ei te respectă. Apoi e o fată minunată ; e într-adevăr cam nechibzuită, dar dumneata ai de-ajuns de multă minte pentru amîndoi. Ar trebui s-o iei de nevastă.

— Mă place oare ? întrebă dînsul.

— Fireşte, mai mult ca pe oricine ; totdeauna vorbeşte de dumneata ; nici un subiect n-o încîntă atît de mult şi totdeauna se străduieşte să revină la el.

— E foarte plăcut să auzi acest lucru. Mai vorbeşte-mi un sfert de ceas.

Își scoase ceasul și-l puse pe masă, ca să măsoare timpul.

— Dar de ce să mai vorbesc? întrebai eu. Dacă în răstimp pregătești vreun argument zdrobitor să mi-l arunci împotrivă, sau făurești vreun nou lanț cu care să-ți încătușezi inima?

— Nu-ți închipui lucruri atît de teribile. Închipuie-ți că cedez și inima mi se moaie, cum se întîmplă de pildă acum. Dragostea omenească mă pătrunde ca un izvor proaspăt ce inundă cu valuri răcoroase ogorul pe care l-am pregătit cu atîta grijă și muncă, pe care plin de rîvnă l-am însămînțat cu gînduri bune și renunțare de sine, iar acum e înghițit sub un val de nectar, iar semințele noi sînt duse de ape, roase de o otravă îmbătătoare. Mă văd întins pe un divan din salonul de la Vale Hall, la picioarele logodnicei mele Rosamond Oliver. Ea îmi vorbește cu glasu-i blînd, mă privește cu ochii pe care mîna dumitale îndemînatică i-a redat atît de bine, îmi zîmbește cu buzele-i de mărgean. Ea e a mea, sînt al ei; această viață, această lume trecătoare îmi ajunge. Taci! Nu spune nimic! Inima mi se umple de încîntare, simțirile mele se desfată — îngăduie să se scurgă în pace vremea pe care am hotărît-o!

Îi făcui pe voie. Tictacul ceasornicului zorea neîntrerupt. St. John respira repede și înăbușit; tăcui. Sfertul de ceas trecu în mijlocul acelei liniști. Își puse ceasornicul la loc, lăsă portretul jos, se ridică de pe scaun și rămase în picioare în fața căminului.

— Acum, zise el, am vrut să dărui această clipă scurtă patimii și nălucirii; mi-am odihnit tîmplele la sînul ispitei și mi-am pus de bună voie gîtul sub jugul ei de flori; am gustat din cupa ei. Culcușul era arzător; o viperă e ascunsă în cunună; vinul e amar; făgăduielile ei sînt deșarte, iar propunerile false. Le văd și le știu.

Îl privii uimită.

— E ciudat, urmă el, că în clipa cînd iubesc mai fierbinte pe Rosamond Oliver, cînd o iubesc cu toată puterea celei dintîi pasiuni al cărei obiect e neasemuit de frumos, grațios și fermecător, capăt în același timp încredințarea tare și deplină că ea n-ar fi o nevastă bună pentru mine, că nu e tovarășa care-mi trebuie și că în mai puțin de

un an de căsătorie mi-aş da seama de asta, iar după douăsprezece luni de beţie ar urma, o ştiu prea bine, o viaţă măcinată de regrete.

Nu mă putui opri să exclam :

— E într-adevăr ciudat !

— În timp ce o parte a fiinţei mele este adînc impresionată de farmecele ei, o altă parte este tot aşa de profund izbită de cusururile sale. Ea nu mi-ar înţelege năzuinţele ; nu m-ar putea ajuta cu nimic în atingerea idealurilor mele. Rosamond să sufere, să muncească, să fie apostol ? Rosamond să fie nevasta unui misionar ? Nu, asta nu se poate !

— Dar nu trebuie să fii neapărat misionar. Poţi renunţa la planul ăsta.

— Să renunţ ? Oare nu ştii că aceasta-i chemarea mea ? Marea mea înfăptuire ? Temeliile pe care le aşez pe pămînt pentru locuinţa mea cerească ? Speranţa mea că voi fi socotit printre acei care şi-au înăbuşit orice ambiţie pentru dorinţa glorioasă de a-şi îndrepta semenii, de a aduce lumina cunoaşterii în împărăţiile întunericului, de a înlocui războiul cu pacea, sclavia cu libertatea, creziile cu credinţa, teama iadului cu nădejdea raiului ? Să renunţ la planul ăsta, care mi-e mai scump decît sîngele ce-mi curge în vine ? Niciodată ! Într-acolo trebuie să-mi îndrept privirile, pentru acest ţel trebuie să trăiesc.

După o lungă tăcere l-am întrebat :

— Şi domnişoara Oliver ? Îţi este indiferent dac-o vezi nenorocită ?

— Domnişoara Oliver este înconjurată de curtezani şi linguşitori. În mai puţin de o lună chipul meu o să i se şteargă din minte. O să mă uite şi o să se mărite probabil cu cineva care s-o facă mult mai fericită decît aş fi putut s-o fac eu.

— Vorbeşti cu răceală, dar lupta asta te chinuie. Te-ai şi schimbat.

— Nu, dacă am slăbit puţin, asta-i din cauza grijilor pe care mi le pricinuiesc planurile mele a căror îndeplinire nu este încă sigură, plecarea mea mereu amînată ; chiar azi dimineaţă am aflat că cel care trebuia să mă înlocuiască şi a cărui sosire o aştept de atîta vreme nu va putea veni decît peste trei luni sau chiar peste şase.

— Tremuri şi roşeşti de cîte ori domnişoara Oliver vine la şcoală.

Uimirea apăru din nou pe faţa lui ; nu-şi închipuise că o femeie ar putea îndrăzni să vorbească astfel unui bărbat. Eu una eram în largul meu. Nu mă pot simţi legată de fiinţe cu minţi puternice şi rafinate — fie ei bărbaţi sau femei — pînă ce nu trec de hotarele convenţionale, pînă ce nu le cuceresc încrederea şi nu dobîndesc un loc chiar lîngă vatra inimii lor.

— Eşti originală şi de loc sfioasă, îmi zise el. Firea ţi-e tot atît de curajoasă, pe cît de pătrunzătoare ţi-e privirea ; dar te încredinţez că-mi răstălmăceşti în bună parte emoţiile. Le crezi mult mai puternice şi mai adînci decît sînt, mă simpatizezi mai mult decît aş avea dreptul să-ţi cer. Cînd obrajii mi se înroşesc şi cînd tremur înaintea domnişoarei Oliver, nu mă plîng ; îmi dispreţuiesc slăbiciunea ; ştiu că e josnică ; e o simplă înfrigurare a cărnii. Dar îţi mărturisesc cu toată sinceritatea : nu-i o zvîrcolire a sufletului. Sufletul mi-e tot atît de neclintit ca o stîncă din adîncul mării zbuciumate. Cunoaşte-mă aşa cum sînt : ca om rece şi aspru.

Am zîmbit neîncrezătoare.

— Mi-ai smuls mărturisirea pe negîndite, continuă el, şi acum mult atîrnă de discreţia dumitale. Mă aflu înaintea-ţi în starea în care m-am născut : despuiat de mantia mînjită de sînge cu care creştinismul acoperă hidoşeniile omeneşti. Aşa cum sînt : un om rece, aspru, ambiţios. Dintre toate simţămintele, numai dragostea pentru Dumnezeu are o putere statornică asupra mea. Raţiunea, nu simţirea, mi-e călăuză ; ambiţia mea e nemăsurată ; dorinţa mea de a mă ridica mai sus, de a face mai mult decît alţii, e nesăturată. Cinstesc răbdarea, stăruinţa, hărnicia, talentul, fiindcă acestea sînt căile pe care oamenii ajung la ţeluri mari şi urcă pe înălţimi semeţe. Îţi privesc drumul cu interes, fiindcă te socotesc o femeie harnică, ordonată, energică, nu fiindcă te-aş compătimi în mod deosebit pentru încercările prin care ai trecut sau în gheara cărora încă te mai zbaţi.

— Te arăţi a fi un simplu filozof păgîn.

— Nu. Între mine şi filozofii deişti cred că există această deosebire : eu cred ; şi cred în *Scriptură*. Ţi-ai greşit epitetul. Nu sînt un filozof păgîn, ci creştin — un discipol al sectei lui Isus. Ca discipol al său, eu adopt doctrinele sale imaculate, milostive, binefăcătoare. Le apăr şi am jurat să le răspîndesc. Am fost crescut de mic la sînul religiei şi ea mi-a dezvoltat însuşirile. Din grăuntele mărunt, dragostea a crescut un copac care-şi dăruie umbra : filantropia. Din rădăcina sălbatică, noduroasă, a dreptăţii omeneşti a răsărit sentimentul justiţiei divine. Din ambiţia de a dobîndi putere şi faimă pentru fiinţa mea nevrednică, a zămislit ambiţia de a întinde împărăţia stăpînului meu, de a înfăptui victoria în numele crucii, de a propovădui Scriptura la toată zidirea. Atîta a făcut religia pentru mine ; a folosit cît se poate de bine aluatul meu, a plivit şi a altoit natura. Dar n-a putut s-o smulgă din rădăcini, nici nu va izbuti, pînă ce această făptură muritoare nu va trece în nemurire.

După ce spuse aceste cuvinte, îşi luă pălăria ce se afla pe masă lîngă paleta mea şi mai privi o dată portretul.

— E frumoasă, şopti el. E într-adevăr trandafirul lumii !

— Nu vrei să-ţi fac portretul ei ?

— *Cui bono ?* [1] Nu.

Acoperii portretul cu foaia de hîrtie fină pe care aveam obiceiul să-mi sprijin braţul cînd pictam, ca să nu murdăresc cartonul. Nu ştiu ce zărise deodată pe acea foaie goală ; dar ceva îi atrase privirea. O luă repede, privi marginea ; îmi aruncă o privire ciudată şi cu totul de neînţeles, o privire ce părea că-mi cercetează amănunţit chipul şi îmbrăcămintea, căci şi-o plimbă asupra mea cu iuţeala şi pătrunderea unui fulger. Buzele se întredeschiseră ca şi cînd ar fi vrut să vorbească, dar îşi sugrumă cuvintele, oricare ar fi fost.

— Ce este ? întrebai.

— Nimic, răspunse el ; şi punînd hîrtia la locul ei, rupse repede, cu dibăcie, o bucăţică de la marginea foii.

---

[1] La ce bun (lat.).

Peticul mic de hîrtie pieri în mănuşa lui apoi mă salută grăbit, îşi luă rămas bun şi dispăru.

La rîndul meu, cercetai hîrtia, dar nu văzui decît vreo cîteva pete de culoare pe care le făcusem ca să-mi încerc nuanţele de culoare. Mă gîndii la această întîmplare o clipă sau două; dar neputînd descoperi taina şi încredinţată de altfel că nu putea avea mare însemnătate, o lăsai baltă şi curînd nu mă mai gîndii de loc la ea.

CAPITOLUL XXXIII

CÎND A PLECAT DOMNUL ST. JOHN, începuse să ningă şi viscolul a ţinut toată noaptea. În ziua următoare, un vînt puternic aduse vîrtejuri reci şi orbitoare de zăpadă; către seară valea era înzăpezită şi aproape de nestrăbătut. Trăsesem obloanele şi pusesem o scoarţă la uşă, pentru a împiedica zăpada să pătrundă pe dedesubt. Am făcut focul şi, după ce am stat aproape un ceas lîngă vatră, ascultînd vuietul turbat al viscolului, am aprins lumînarea, am luat *Marmion* şi am pornit să-l citesc.

„Din dealurile Norham, cît e zarea,
Un văl de umbră pune înserarea
Pe vechile castele-nsingurate;
Iar limpedele Tweed suspină-n vale,
Din adîncimea apelor domoale,
Purtîndu-şi unda largă mai departe.

Lucirea asfinţitului, gălbuie,
Pe piatra sură-a turnurilor suie
Şi flutură pe vîrfuri de donjon.
În taină munţii Cheviot se-alină.
Cînd părăsiţi de palida lumină,
Ascultă-n noapte-al valurilor zvon."

Armonia versurilor mă făcu să uit repede viforul. Auzii un zgomot : credeam că vîntul zgîlţîie uşa. Dar nu : era St. John Rivers care răsucise clanţa şi pătrunsese înăuntru venind din uraganul îngheţat, din bezna urlătoare. Stătea în faţa mea ; mantaua ce-l acoperea era albă ca un gheţar. Rămăsei aproape năucită, căci nu mă aşteptam să am în acea seară un oaspete venit din valea troienită.

— Ai vreo veste proastă ? întrebai. S-a întîmplat ceva ?

— Nu. Aşa de repede te sperii ? îmi răspunse dînsul scoţîndu-şi mantaua şi atîrnîndu-şi-o de uşă. Întinse apoi, cu un gest indiferent, scoarţa pe care o deranjase intrînd şi îşi scutură zăpada de pe ghete.

— O să-ţi murdăresc pe jos, zise el, dar cel puţin de data asta va trebui să mă ierţi.

Apoi se apropie de foc.

— Mi-a fost greu să vin pînă aici, continuă el, încălzindu-şi mîinile la foc. La un moment dat, m-am cufundat pînă la brîu ; noroc că zăpada e încă afînată.

Nu mă putui opri să spun :

— Dar de ce ai venit ?

— E o întrebare cam neospitalieră, pusă unui musafir, dar fiindcă mă întrebi, o să-ţi răspund că am venit doar să vorbesc cu dumneata. Cărţile mele tăcute şi odaia goală m-au obosit. De altfel, de ieri încoace nu-mi mai găsesc locul, ca un om căruia i s-a spus o jumătate de poveste şi e nerăbdător să afle sfîrşitul.

Se aşeză. Îmi amintii purtarea lui ciudată din ajun şi mă cuprinse îngrijorarea ; în orice caz, dacă era nebun, nebunia lui se dovedea foarte calmă şi potolită. Niciodată trăsăturile lui frumoase nu amintiseră marmura şlefuită atît de mult ca în clipa aceea, cînd îşi dădu la o parte părul ud de zăpada topită, lăsînd razele focului din cămin

să strălucească în voie pe fruntea şi obrajii lui atît de palizi. Urmele grijii și ale mîhnirii adînc întipărite pe chipul său m-au întristat. Aşteptam cu nădejdea că va spune un cuvînt pe care să-l pot cel puţin înţelege. Dar el continua să-şi ţină mîna la bărbie şi degetul pe buze: se gîndea. M-a uimit înfăţişarea mîinii lui la fel de slăbită ca şi chipul. Fără voie mă cuprinse mila şi mă văzui îndemnată să spun :

— Aş vrea ca Diana sau Mary să vină să stea cu dumneata. Nu-i bine să trăieşti singur, prea nu te-ngrijeşti de sănătatea dumitale.

— Nici vorbă, răspunse el. Mă îngrijesc eu, cînd e nevoie. Acum mă simt foarte bine. Ce te alarmează în starea mea ?

Spuse aceste cuvinte cu nepăsare şi dus pe gînduri, ceea ce-mi dovedi că grija mea i se părea cu totul de prisos. Tăcui.

Îşi mişca domol degetul pe buza de sus şi privirea lui rătăcea visătoare pe grătarul poleit de luminile jucăuşe ale flăcărilor. Socotind că trebuie neapărat să spun ceva, îl întrebai dacă nu cumva ajungea pînă la el frigul de la uşa aflată în spatele său.

— Nu, nu, îmi răspunse scurt şi aproape supărat.

„Bine, îmi zisei, taci dacă vrei. Am să te las să te gîndeşti şi mă voi întoarce la cartea mea."

Aşa că am potrivit mucul lumînării şi am reluat lectura lui *Marmion*.

În curînd se sculă în picioare. Mişcarea mă făcu să ridic ochii. Îl văzui scoţînd din portofelul de marochin o scrisoare pe care o citi în tăcere, o împături şi o puse la loc, tot aşa de tăcut ; după asta rămase iarăşi pe gînduri. Nu izbuteam să citesc nimic pe acel chip cu neputinţă de pătruns. Dar nici nu admiteam, în nerăbdarea mea, să rămîn mută. Poate să mă repeadă, dacă vrea, dar de vorbit tot voi vorbi.

— Ai primit în ultimul timp veşti de la Mary şi de la Diana ? l-am întrebat.

— Nu, nici o veste după scrisoarea pe care ţi-am arătat-o acum o săptămînă.

— Nu s-a schimbat nimic în planurile dumitale ? Nu părăseşti Anglia mai curînd decît te-aşteptai ?

— Nu cred ; ar fi o fericire prea mare.

Respinsă astfel, schimbai vorba. Pomenii de data asta despre şcoală şi despre elevele mele.

— Mama micuţei Mary Garrett e mai bine. Mary s-a întors azi la şcoală şi săptămîna viitoare o să am patru eleve noi de la Foundey Close. Dacă n-ar fi fost zăpada, ar fi venit de azi.

— Adevărat ?

— Domnul Oliver plăteşte pentru două dintre ele.

— Da ?

— Are de gînd să ospăteze toată şcoala de Crăciun.

— Ştiu.

— Dumneata l-ai sfătuit ?

— Nu.

— Atunci cine ?

— Cred că fiică-sa.

— Probabil ; e atît de bună !

— Da.

O nouă tăcere. Ceasul bătu opt. Zgomotul îl smulse din reverie ; îşi întinse picioarele, se ridică şi se întoarse spre mine.

— Lasă-ţi o clipă cartea, zise el, şi apropie-te puţin de foc.

Eram din ce în ce mai uimită şi, negăsind explicaţia minunii, l-am ascultat.

— Acum o jumătate de ceas, zise el, ţi-am vorbit despre nerăbdarea mea de a cunoaşte urmarea unei povestiri ; dar m-am gîndit mai bine să iau eu rolul povestitorului, ca să fii dumneata cel care ascultă. Înainte de a începe, te încunoştinţez că povestirea o să ţi se pară cam banală, dar amănuntele învechite îşi recapătă uneori prospeţimea, dacă-s rostite de alte buze. De altfel, veche sau nu, e scurtă.

Acum douăzeci de ani, un biet pastor (nu interesează acum numele lui) se-ndrăgosti de o tînără bogată ; fata îl iubea şi ea şi se mărită cu el, în ciuda împotrivirii tuturor rudelor sale, care nu mai vrură să ştie de dînsa după căsătorie. Doi ani după aceea amîndoi îndrăzneţii muriseră şi se odihneau liniştiţi împreună, unul lîngă celălalt, sub aceeaşi lespede.

Le-am văzut mormîntul ce alcătuia o părticică din pardoseala de piatră a unui cimitir uriaş, care înconjoară mohorîta catedrală, neagră ca funinginea, dintr-un mare oraş manufacturier, în comitatul... De pe urma lor rămăsese o fată care fu primită încă de la naştere în braţele carităţii, la fel de reci ca troienele de zăpadă în care aproape m-am înecat astă-seară. Copila părăsită fu dusă în locuinţa unei bogate rude a mamei ei, fu crescută de o mătuşă numită (acum ajung la nume) doamna Reed din Gateshead. Tresari ? Ai auzit cumva vreun zgomot ? Pesemne-i un guzgan care umblă printre grinzile clasei de alături. Înainte de a o repara şi transforma, era un hambar şi hambarele sînt de obicei pline de guzgani. Dar să ne continuăm povestirea. Doamna Reed o ţinu pe orfană zece ani. Nu ştiu dacă a fost fericită sau nu ; nimeni nu mi-a spus-o. După aceea, copila fu trimisă într-un loc pe care îl cunoşti, întrucît e vorba de şcoala din Lowood, unde ai stat şi dumneata atîta timp. Se pare că a făcut acolo o carieră foarte onorabilă, din elevă ajungînd institutoare — ca dumneata. Sînt într-adevăr uimit de asemănarea ce există, cel puţin în unele amănunte, între povestea ei şi povestea dumitale. Fata aceea a plecat din Lowood şi s-a făcut guvernantă. Vezi, şi aici cele două destine se aseamănă. Ca guvernantă a crescut pe pupila unui oarecare domn Rochester.

— Domnule Rivers ! exclamai eu.

— Îmi dau seama ce simţi, zise el, dar stăpîneşte-te o clipă. Aproape c-am sfîrşit ; ascultă-mă pînă la capăt. Nu ştiu nimic despre domnul Rochester, decît că a propus o căsătorie onorabilă acelei fete, dar chiar în faţa altarului ea a descoperit că cel cu care venise acolo avea o soţie încă în viaţă, deşi nebună. Cum s-a purtat după aceea domnul Rochester şi ce explicaţii a dat el tinerei fete — în privinţa asta se pot face numai presupuneri. Fapt e că atunci cînd a fost nevoie de prezenţa tinerei guvernante şi au căutat-o, s-a aflat că plecase ; nimeni nu ştia cînd, unde şi cum. Părăsise noaptea castelul din Thornfield şi toate cercetările au rămas zadarnice ; întregul ţinut a fost bătut în lung şi-n lat, fără să se poată afla ceva despre ea. Totuşi, în ultima vreme, găsirea ei a devenit o problemă de extremă urgenţă ; s-au dat

anunţuri în toate ziarele; eu însumi am primit o scrisoare din partea unui oarecare domn Briggs, avocat, care mi-a dat toate aceste amănunte. Nu-i o poveste ciudată?

— Te rog să-mi spui un singur lucru, zisei eu, şi de vreme ce ştii atît de multe, fireşte că-mi poţi răspunde. Ce-i cu domnul Rochester? Unde-i? Ce face? E sănătos?

— Nu ştiu nimic despre domnul Rochester; scrisoarea nu pomeneşte decît de tentativa lui de a comite o înşelătorie şi o ilegalitate; despre asta ţi-am vorbit. Ar trebui mai curînd să întrebi de numele guvernantei şi de împrejurarea care cere cu urgenţă prezenţa ei.

— Nimeni nu s-a dus la Thornfield? Nimeni nu l-a văzut pe domnul Rochester?

— Cred că nu.

— I s-a scris?

— Bineînţeles.

— Şi ce-a răspuns? Unde-i scrisoarea lui?

— Domnul Briggs îmi spune că răspunsul n-a fost redactat de domnul Rochester, ci de o doamnă care semnează Alice Fairfax.

Mi-am simţit sufletul îngheţat de groază. Aşadar, temerile mele cele mai rele erau probabil întemeiate. După cum se vede, părăsise Anglia şi în deznădejdea lui se întorsese spre vechile-i vizuini de pe continent. Şi ce narcotice căutase pentru suferinţele-i crîncene? Cu ce voia să-şi aline teribila-i patimă? Nu îndrăzneam să răspund la această întrebare. Oh, bietul meu stăpîn! El, care-mi fusese aproape soţ. El, cel căruia atît de des îi spusesem „dragul meu Edward"!

— Omul acela trebuie să fi fost un om rău, observă domnul Rivers.

— Nu-l cunoşti; nu-l judeca aşa! strigai eu înflăcărată.

— Foarte bine, de altfel am altceva mai bun de făcut decît să mă ocup de el; trebuie să-mi sfîrşesc povestirea. Deoarece nu-mi ceri numele guvernantei, am să ţi-l spun eu. Aşteaptă! Îl am aici; e mai bine ca lucrurile de seamă să fie puse cu grijă pe hîrtie, negru pe alb.

Tacticos, îşi scoase din nou portofelul, îl deschise şi căută ceva. Dintr-o despărţitură trase o bucăţică de hîr-

ție mototolită ce părea că fusese ruptă în grabă. Recunoscui după formă și după petele de ultramarin, lac și roșu, bucata ruptă din hîrtia ce acoperea portretul domnișoarei Oliver. St. John se ridică, o ținu înaintea ochilor mei și eu citii, scrise de mine cu cerneală de China, cuvintele „Jane Eyre“. Le scrisesem de bună seamă într-o clipă în care gîndurile îmi rătăceau aiurea.

— Briggs, urmă el, îmi vorbea de o Jane Eyre ; anunțurile din ziare vorbeau de o Jane Eyre ; eu cunoșteam o Jane Elliott. Recunosc că aveam bănuieli, dar n-am căpătat certitudinea decît ieri după amiază. Îți mărturisești numele și renunți la pseudonim ?

— Da, da. Dar unde-i domnul Briggs ? Poate știe mai mult decît dumneata despre domnul Rochester.

— Briggs e la Londra. Nu cred să știe ceva relativ la domnul Rochester, nu-l interesează acest domn. Dînd atenție amănuntelor, uiți lucrul cel mai însemnat și nu mă întrebi pentru ce te caută domnul Briggs și de ce are nevoie de dumneata.

— Adevărat. De ce ?

— Ca să-ți spună că unchiul dumitale, domnul Eyre din Madera, a murit ; ți-a lăsat toată averea și acum ești bogată. Pentru asta te caută și pentru nimic altceva.

— Eu bogată ?

— Da, da ; dumneata ești o moștenitoare bogată.

Urmă o clipă de tăcere.

— Va trebui desigur să-ți dovedești identitatea, urmă St. John, dar asta n-o să fie greu și atunci o să capeți imediat averea. E în acțiuni engleze. Briggs are testamentul și toate hîrtiile trebuincioase.

Întorsesem o filă nouă din cartea vieții mele ! E frumos, cititorule, să scapi de sărăcie ca să te îmbogățești deodată ; e chiar foarte frumos ; dar nu-i ceva pe care-l înțelegi numaidecît și de care te poți bucura pe deplin din prima clipă. Și apoi sînt în viață alte bucurii mai îmbătătoare, care-ți dau mai mulți fiori. O avere e o fericire mare, dar pămîntească ; n-are nimic ideal. Tot ce se leagă de ea e solid, liniștit, iar bucuria pe care o simți nu se poate manifesta cu entuziasm ; nu sări, nu țopăi, nu strigi ura ! Cînd afli că ești bogat, începi să te gîndești la răspunderi, la încurcături. La o adică, ești

mulţumit, dar ai griji mari. Te stăpîneşti şi primeşti vestea despre norocul ce-a dat peste tine cu figura serioasă.

De altfel, cuvintele : testament, moştenire, merg mînă în mînă cu moarte şi înmormîntare. Unchiul murise şi el era unica mea rudă. De cînd auzisem că există, nutrisem nădejdea să-l văd o dată ; acum nu mai era cu putinţă. Apoi banii mi se dădeau numai mie, iar nu unei familii care s-ar fi bucurat de ei ; numai mie. Desigur era un noroc ; o să fiu atît de fericită, de independentă ! O simţeam bine şi gîndul acesta făcea să-mi bată inima cu putere.

— În sfîrşit, ridici capul, îmi zise domnul Rivers. Credeam că te-a privit Meduza şi te-ai schimbat în stană de piatră. Poate că acum ai să mă întrebi ce avere ai.

— Cît ?

— Oh, o bagatelă ! Nici nu merită osteneala să-ţi mai spun. Se zice că ar fi vorba de douăzeci de mii de lire.

— Douăzeci de mii de lire ?

Eram din nou uluită. Mă gîndisem la vreo patru sau cinci mii. Vestea îmi tăie o clipă răsuflarea. Domnul St. John, pe care pînă atunci nu-l auzisem niciodată rîzînd, începu să rîdă.

— Dacă ai fi săvîrşit un omor, zise el, şi dacă ai fi aflat că ai fost descoperită, ai avea o înfăţişare mai puţin speriată ca acum.

— E o sumă mare. Nu crezi că e o greşeală ?

— Cîtuşi de puţin.

— Poate că n-ai citit bine cifrele şi nu sînt decît două mii ?

— E scris în litere, nu în cifre : douăzeci de mii.

Mă simţeam asemeni unui om fără prea multă poftă de mîncare, dar care se pomeneşte dintr-o dată singur înaintea unei mese pregătite pentru o sută de persoane. Domnul Rivers se ridică şi-şi puse mantaua.

— Dacă noaptea n-ar fi aşa de urîtă — spuse el — aş trimite-o pe Hannah să-ţi ţină tovărăşie. Pari atît de nenorocită, că nu-i bine să te las singură. Dar biata Hannah n-ar putea răzbate prin troiene cu aceeaşi uşurinţă ca mine. Picioarele ei nu sînt aşa de lungi, încît mă văd silit să te las pradă mîhnirii dumitale. Bună seara.

Pusese mîna pe clanţă, cînd îmi veni un gînd neaşteptat.

— Stai o clipă ! strigai eu.

— Ei, ce-i ?

— Aş vrea să ştiu de ce tocmai dumitale ţi-a cerut domnul Briggs amănunte despre mine ; de unde te cunoaşte şi ce l-a făcut să creadă că dumneata, care locuieşti într-un ţinut atît de izolat cum e acesta, l-ai putea ajuta să mă descopere.

— Oh ! zise el, fiindcă sînt preot, iar preoţii sînt deseori consultaţi în asemenea cazuri ciudate.

Puse din nou mîna pe clanţă.

— Nu, nu mă mulţumesc cu atît, strigai eu.

Într-adevăr, în răspunsul său evaziv şi grăbit era ceva care, în loc să-mi aline curiozitatea, mi-o aţîţa şi mai mult.

— E ceva tare ciudat în toate astea, adăugai eu, şi vreau să ştiu totul.

— Altă dată.

— Nu ; astă-seară ! Chiar astă-seară !

Şi cum el făcu un pas în odaie, mă aşezai în dreptul uşii. Părea stînjenit.

— Poţi fi sigur că n-o să pleci înainte de a-mi spune tot.

— Aş prefera să-ţi spun altă dată.

— Nu, ai să-mi spui acum ! Trebuie !

— Aş vrea s-o afli mai degrabă de la Diana sau de la Mary.

Împotrivirea lui nu făcea decît să-mi sporească nerăbdarea. Voiam să ştiu tot — şi numaidecît. I-o spusei.

— Dar, răspunse el, ţi-am spus că sînt un om aspru şi greu de înduplecat.

— Şi eu sînt o femeie aspră, de care e cu neputinţă să scapi.

— Sînt rece, urmă el, şi pasiunea nu mă poate cuceri.

— Eu sînt înflăcărată, şi focul topeşte gheaţa. Flacăra căminului a făcut să se topească toată zăpada de pe mantaua dumitale ; apa a curs pe nisipul care pare acum o uliţă inundată... Domnule Rivers, dacă vrei să-ţi iert vreodată înalta crimă că mi-ai murdărit nisipul din bucătărie, spune-mi ceea ce vreau să ştiu...

— Bine, zise el. Cedez stăruinței, dacă nu înflăcărării dumitale, tot așa cum piatra se lasă străpunsă de picătura de apă ce cade necontenit ; de altfel, va trebui s-o afli o dată. Ce mi-e acum, ce mi-e mai tîrziu ? Te cheamă Jane Eyre ?

— Firește ; asta a fost lămurit mai dinainte.

— Știi poate că am același nume cu dumneata ? Că am fost botezat St. John Eyre Rivers ?

— Nu ! Îmi amintesc că am văzut litera E în inițialele dumitale însemnate pe cărțile ce mi le-ai împrumutat în diferite rînduri. Dar nu m-am întrebat niciodată ce nume ar putea reprezenta această literă. Dar atunci ! Firește...

Tăcui ; nu voiam să nutresc, și mai puțin încă să exprim, gîndul ce-mi trecuse prin minte — care prindea ființă, care, într-o clipă, se schimbă pentru mine într-o puternică probabilitate. Toate împrejurările se împleteau, se potriveau, într-o ordine închegată. Lanțul, pînă atunci doar niște inele separate, fără formă, începea să se întindă acum drept înaintea mea ; fiecare verigă era zdravănă, iar întregul desăvîrșit. Înainte ca St. John să deschidă gura, instinctul îmi vesti toate astea. Dar cum nu mă pot aștepta ca și cititorul să aibă aceeași înțelegere intuitivă, am să repet lămurirea pe care mi-a dat-o domnul Rivers.

— Mama mea era născută Eyre, zise el. Avea doi frați : unul preot, care s-a căsătorit cu domnișoara Jane Reed din Gateshead ; celălalt, John Eyre, era negustor și a plecat mai tîrziu la Funchal, în Madera. Domnul Briggs, avocatul domnului Eyre, ne-a scris în august trecut ca să ne vestească moartea unchiului nostru și să ne spună că-și lăsase averea fiicei fratelui său, preotul, nevrînd să știe de noi din pricina unei certe dintre tata și el, pe care n-a uitat-o niciodată. Acum cîteva săptămîni ne-a scris din nou ca să ne arate că moștenitoarea nu putea fi găsită și să ne întrebe dacă știm ceva despre dînsa. Un nume, scris din întîmplare pe o bucată de hîrtie, m-a făcut s-o descopăr. Restul îl știi.

Vru să plece iar, dar mă proptii cu spatele de ușă.

— Lasă-mă să vorbesc, zisei ; dă-mi răgaz să răsuflu și să mă gîndesc.

Mă oprii. El rămăsese în picioare înaintea mea, cu pălăria în mînă, şi părea destul de liniştit. Am urmat.

— Mama dumitale a fost sora tatei ?

— Da.

— Era, aşadar, mătuşa mea ?

El dădu din cap.

— Unchiul meu John era unchiul John al dumitale ? Dumneata, Diana şi Mary sînteţi copiii surorii, iar eu sînt fiica fratelui său.

— Sigur că da.

— Atunci voi trei îmi sînteţi veri : jumătate din sîngele nostru are acelaşi izvor.

— Da, sîntem veri.

Îl privii. Mi se părea că regăsisem un frate — un frate de care puteam fi mîndră, pe care-l puteam iubi — şi două surori pline de însuşiri alese, la care ţinusem mult şi pe care le iubisem din toată inima, chiar cînd nu văzusem în ele decît nişte străine. Aceste două fete, pe care le admirasem cu un amestec amar de simpatie şi deznădejde, cînd, îngenuncheată pe pămîntul umed, privisem pe fereastra scundă şi zăbrelită de la Moor-House, aceste fete îmi erau rude apropiate. Tînărul înalt, arătos, care mă ridicase aproape moartă de pe pragul casei lui, mi-era de asemenea rudă de sînge. Fericită descoperire pentru o biată părăsită ! Iată într-adevăr bogăţia ! O bogăţie a sufletului, un izvor de dragoste curată şi adevărată ! Era o fericire puternică, nespus de dulce şi îmbătătoare, ce nu semăna cu cea pe care o încercasem aflînd că am bani mulţi ; fiindcă, deşi ştirea era binevenită, nu simţisem decît o bucurie cumpătată. În încîntarea fericirii mele neaşteptate, împreunai mîinile ; inima îmi bătea să se rupă, vinele-mi zvîcneau cu putere.

— Oh, sînt fericită ! Sînt fericită ! strigai eu.

St. John zîmbi.

— Nu ţi-am spus că în loc să te ocupi de lucrurile însemnate, te interesezi de fleacuri ? rosti el. Ţi-ai păstrat calmul cînd ţi-am spus că eşti bogată, iar acum iată cum te-ai aprins pentru un lucru neînsemnat.

— Ce vrei să zici ? O fi poate neînsemnat pentru dumneata. Dumneata ai surori şi nu-ţi pasă de o verişoară. Dar eu, eu care n-aveam pe nimeni ? Trei rude

sau două dacă nu vrei să te numeri printre ele, s-au născut în clipa asta pentru mine. Da, repet, sînt fericită!

Mă plimbam agitată prin odaie. Apoi mă oprii, sufocată aproape de gîndurile ce mă copleşeau, prea năvalnice ca să le primesc, să le pun în ordine. Mă gîndeam la tot ce s-ar putea întîmpla şi avea să se întîmple în curînd; priveam pereţii albi şi credeam că văd un cer spuzit de stele, şi parcă fiecare mă călăuzea spre o ţintă sau spre o bucurie. În sfîrşit, eram în stare să fac ceva pentru cei care-mi scăpaseră viaţa şi pe care pînă acum îi iubisem cu o dragoste neputincioasă. Erau subjugaţi şi eu puteam să-i dezrobesc; erau răzleţiţi şi eu îi puteam strînge laolaltă; independenţa şi bogăţia care erau ale mele puteau fi şi ale lor. Nu eram patru? Douăzeci de mii de lire împărţite în mod egal însemna cinci mii de lire pentru fiecare. Era de ajuns şi prea de ajuns. Dreptatea ar fi fost înfăptuită, iar fericirea noastră asigurată. Bogăţia nu mă mai copleşea, nu mai era un simplu morman de aur, ci o bogăţie de viaţă, de nădejdi şi de bucurii.

Nu ştiu cum arătam în momentele cînd mintea mi-era năpădită de toate aceste gînduri, dar în curînd am observat că domnul Rivers aşezase un scaun la spatele meu şi încerca, plin de blîndeţe, să mă facă să şed. Mă sfătuia să fiu liniştită. Îi spusei că mintea nu-mi era nicidecum tulburată; îi dădui mîna deoparte şi reîncepui să mă plimb prin odaie.

— Mîine ai să le scrii Dianei şi lui Mary, spusei eu, şi-o să le rogi să se înapoieze numaidecît. Diana mi-a spus că ea şi sora ei s-ar socoti bogate dacă ar avea cîte o mie de lire; de aceea, cred că fiecare o să fie mulţumită cu cinci mii.

— Spune-mi de unde pot lua un pahar cu apă, răspunse St. John. Ar trebui să faci un efort ca să te potoleşti.

— Lasă prostiile! Ce efect va avea asupra dumitale această moştenire? Te va reţine în Anglia, te va hotărî să te însori cu domnişoara Oliver şi să trăieşti ca toţi muritorii de rînd?

— Bați cîmpii ; ți s-a tulburat mintea. Te-am vestit prea pe neașteptate și noutățile te-au tulburat atît de mult, că nu te mai poți stăpîni.

— Domnule Rivers, mă faci să-mi pierd răbdarea ! Dar vorbesc cu destulă judecată. Dumneata nu mă înțelegi, sau mai bine zis te prefaci că nu mă înțelegi.

— Poate că dacă o să vorbești mai lămurit, o să te înțeleg mai bine.

— Mai lămurit ! Ce poate fi mai lămurit ? E foarte ușor de înțeles că împărțind cele douăzeci de mii de lire între nepot și cele trei nepoate ale unchiului John, fiecăruia îi vor reveni cîte cinci mii de lire. Doresc să scrii surorilor dumitale, arătîndu-le ce moștenire au căpătat.

— Adică ce moștenire ai căpătat dumneata.

— Ți-am spus cum văd eu lucrurile în cazul de față și-n alt fel nu le pot vedea. Nu sînt o egoistă brutală, cîinește de nedreaptă sau o ticăloasă nerecunoscătoare. De altfel, vreau să am un cămin, vreau să am rude ; mi-e drag Moor-House și vreau să trăiesc acolo ; le iubesc pe Diana și pe Mary și vreau să fiu toată viața legată de ele. Îmi va plăcea și-mi va prinde bine să am cinci mii de lire ; dar douăzeci m-ar chinui și m-ar apăsa pe suflet. Apoi, dacă acești bani sînt ai mei în fața legii, nu sînt și în fața dreptății. Nu vă dau decît ce mi-ar fi cu totul nefolositor ; nu vreau nici ciorovăieli, nici împotriviri ; să ne înțelegem între noi și să hotărîm numaidecît.

— Te lași dusă de primul impuls, trebuie să te gîndești cîteva zile, ca să putem pune temei pe vorbele dumitale.

— Oh ! dacă te îndoiești doar de sinceritatea mea, atunci nu mă tem de nimic. Recunoști că am dreptate ?

— Într-adevăr, îmi dau seama că ai oarecare dreptate ; dar e împotriva tuturor obiceiurilor. Afară de asta, toată averea îți aparține pe drept. Unchiul a cîștigat-o prin strădaniile lui și avea dreptul s-o lase cui voia. Ți-a lăsat-o dumitale. La urma urmelor, legea îți îngăduie s-o păstrezi și poți s-o socotești a dumitale fără mustrări de cuget.

— Pentru mine, răspunsei, e o chestie de sentiment ca și de conștiință. Trebuie să mă las călăuzită de sen-

timente ; am atît de rar prilejul s-o fac. Chiar dacă ai discuta, ai ridica cine știe ce obiecții și m-ai sîcîi un an întreg, n-aș putea renunța la plăcerea fără seamăn pe care am întrezărit-o, aceea de a plăti în parte o datorie nespus de mare și de a-mi cîștiga prieteni pentru tot restul vieții.

— Vorbești așa acum, spuse St. John, pentru că nu știi ce înseamnă să ai avere și prin urmare nici ce înseamnă să te bucuri de ea. Nu știi ce-ai putea ajunge cu douăzeci de mii de lire, ce loc ai putea ocupa în lume ; nu știi ce viitor s-ar deschide înaintea dumitale ; nu știi...

— Iar dumneata, îl întrerupsei, nu-ți poți închipui cu cîtă ardoare năzuiesc spre o dragoste frățească. N-am avut niciodată un cămin, nici frați, nici surori ; trebuie și vreau să le am acum. Nu-i așa că o să mă recunoașteți ca rudă și o să mă primiți printre voi ?

— Jane, o să-ți fiu frate, iar surorile mele o să-ți fie surori, fără să-ți cerem jertfa drepturilor dumitale bine întemeiate.

— Frate-meu ? Da, la mii de leghe depărtare ! Surori ? Da ; robind la străini ! Iar eu bogată, îndopată cu aur, fără ca vreodată să-l fi cîștigat, ori să-l fi meritat ! Dumneata, fără un ban ! Strașnică egalitate și frăție ! O, legătură de suflet ! O, dragoste adîncă !

— Dar, Jane, dorința dumitale de a avea o familie și o fericire casnică poate fi împlinită prin alte mijloace decît cele de care vorbești ; te poți mărita.

— Iar vorbești prostii ! Să mă mărit ! Nu vreau să mă mărit și n-o să mă mărit niciodată.

— Nu mai vorbi așa. Cuvintele astea atît de necugetate sînt încă o dovadă că vorbești fără să cugeți.

— Nu, nu ! Știu ce spun ! Știu ce simt și cît de vajnic mi se răzvrătește întreaga ființă la simplul gînd al măritișului. Nimeni nu s-ar căsători cu mine din dragoste și nu vreau ca omul care m-ar lua să facă o simplă afacere. Nu vreau un străin care ar fi cu totul deosebit de mine și cu care nu m-aș putea înțelege. Am nevoie de rude, vreau să spun de oameni care simt ca și mine. Mai spune-mi o dată că ai să-mi fii frate. Cînd ai rostit aceste cuvinte, sufletul mi s-a topit de fericire. Dacă poți, repetă-le, rostindu-le din toată inima

— Cred că pot. Știu că mi-am iubit totdeauna surorile ; dragostea mea e întemeiată pe stima ce-o am pentru calitățile și admirația ce-o port destoiniciei lor. Și dumneata ești deșteaptă și te porți cum trebuie. Semeni în obiceiuri și gusturi cu Diana și cu Mary ; prezența dumitale mi-a fost totdeauna plăcută și de cîte ori am stat de vorbă cu dumneata, am găsit o alinare. Simt că-ți pot face cu ușurință și în chip firesc loc în inima mea, și simt că te socotesc o a treia soră, mai tînără.

— Îți mulțumesc. Pentru astă-seară mi-e de ajuns. Acum ai face bine să pleci, căci dacă mai rămîi, ai putea să mă superi iar cu îndoielile dumitale urîcioase.

— Dar școala, domnișoară Eyre ? Cred că acum va trebui s-o închidem.

— Nu. Voi rămîne pînă găsești altă învățătoare.

Zîmbi mulțumit, îmi strînse mîna și plecă.

N-am nevoie să povestesc amănunțit lupta pe care a trebuit s-o duc și să arăt argumentele la care a trebuit să recurg pînă să se împartă moștenirea așa cum doream. Am avut o sarcină foarte grea ; dar eram pe deplină hotărîtă și verii mei văzură în cele din urmă că sînt cu adevărat neclintită în gîndul de a face o împărțire dreaptă a averii ; cum, pesemne, în inimile lor simțiseră că am dreptate și, pe deasupra, trebuie să fi fost conștienți că în locul meu ar fi făcut același lucru, pînă la urmă se învoiră măcar să încredințeze rezolvarea unor arbitri. Au fost aleși ca arbitri domnul Oliver și un destoinic om de legi. Amîndoi mi-au dat dreptate și așa am izbîndit. St. John, Diana, Mary și cu mine ne primirăm moștenirea.

CAPITOLUL XXXIV

PÎNĂ CÎND TOTUL FU PUS LA punct, se apropie Crăciunul ; venea vacanţa. Am închis şcoala din Morton, străduindu-mă însă ca despărţirea să nu rămînă, cel puţin din partea mea, un lucru sterp. Norocul deschide mîna aşa cum deschide şi inima, iar a da ceva cînd ai primit mult nu înseamnă decît a uşura într-un fel clocotul nepotolit al simţămintelor. De multă vreme băgasem de seamă cu bucurie că multe dintre şcolăriţele mele mă iubeau, iar la despărţire îmi dădui şi mai limpede seama : îmi arătară dragostea lor simplu şi cu tărie. Nemăsurată mi-a fost răsplata cînd am văzut că aveam într-adevăr un loc în inima curată a copilelor ; le-am făgăduit că în fiecare săptămînă voi veni să le văd şi vom face împreună lecţii, vreme de un ceas.

Domnul Rivers sosi în clipa cînd, după ce cercetasem clasele care cuprindeau acum şaizeci de eleve, încuiasem

poarta şi, cu cheia în mînă, îmi luam cu duioşie rămas bun de la vreo şase din cele mai bune eleve ale mele : n-ai fi putut găsi în casa vreunui fermier englez fete mai cuviincioase, mai vrednice de respect, mai modeste şi mai instruite. Şi asta-i mare lucru, fiindcă, la urma urmei, ţăranii englezi sînt cei mai învăţaţi, mai cuviincioşi, şi mai demni din Europa ; de atunci am mai văzut *paysannes*[1] şi *Bäuerinnen*[2] şi cele mai bune dintre ele îmi păreau ignorante, grosolane şi stupide faţă de fetele mele din Morton.

— Socoteşti că ţi-ai primit răsplata pentru un întreg sezon de muncă ? mă întrebă domnul Rivers, după ce plecară copiii. Nu eşti fericită că ai făcut un adevărat bine semenilor dumitale ?

— Fără îndoială.

— Şi n-ai muncit decît vreo cîteva luni ! Nu socoteşti că o viaţă închinată perfecţionării oamenilor ar fi bine folosită ?

— Da ; dar în ce mă priveşte n-aş putea s-o duc aşa într-una ; vreau să mă bucur de însuşirile mele, tot atît de mult pe cît vreau să le cultiv pe cele ale altora. Acum trebuie să mă bucur de ele. Nu-mi abate gîndurile spre şcoală ; am plecat de acolo şi sînt hotărîtă să folosesc din plin vacanţa.

Chipul lui St. John deveni serios.

— Şi ? Ce-i înflăcărarea asta neaşteptată ? Ce ai de gînd să faci ?

— Să fiu activă, cît mai activă cu putinţă. Întîi vreau să te rog să dai drumul lui Hannah şi să cauţi pe altcineva să te slujească.

— Ai nevoie de ea ?

— Da. Aş vrea să meargă cu mine la Moor-House. Diana şi Mary vin peste o săptămînă şi vreau să găsească totul în ordine.

— Înţeleg. Credeam că intenţionezi să pleci în vreo excursie. E mai bine aşa ; Hannah o să meargă cu dumneata.

---

[1], [2] Ţărănci (în franceză şi germană).

— Atunci spune-i să fie gata mîine. Uite cheia de la școală; mîine dimineață o să-ți dau și pe cea de la casă.

St. John luă cheia.

— Pari foarte veselă că mi-o dai; nu-ți înțeleg chiar pe de-a-ntregul veselia, fiindcă nu știu cu ce muncă ți-ai pus în gînd s-o înlocuiești pe cea pe care ai părăsit-o Ce gînduri, ce intenții ai, care ți-e acum scopul în viață?

— Prima mea țintă e să *curăț* (înțelegi întreaga semnificație a acestui cuvînt?) să *curăț* din pod pînă-n pivniță Moor-House-ul; a doua, să frec totul cu ceară, cu ulei și cu o grămadă de cîrpe, pînă cînd fiecare lucru va străluci din nou; a treia, să aranjez scaunele și mesele, paturile și covoarele, cu o precizie matematică; după aceea am să stric atîta cărbune și turbă ca să fac cîte un foc bun în fiecare odaie; în sfîrșit, cele două zile dinaintea sosirii surorilor dumitale vor fi folosite de mine și de Hannah ca să batem ouăle, să alegem stafidele, să rîșnim mirodenii, să coacem cozonacii de Crăciun, să tocăm mărunt umplutura plăcintelor și să împlinim alte rituri culinare, pe care cuvintele nu le pot îndeajuns desluși unui profan ca dumneata. Într-un cuvînt, am de gînd ca pînă joia viitoare, cînd vor veni Diana și Mary, totul să fie gata și în stare perfectă; ambiția mea e să le arăt ce înseamnă o primire cu adevărat drăgăstoasă.

St. John zîmbi șters; părea totuși nemulțumit.

— Toate astea sînt bune deocamdată, zise el, dar, serios vorbind, nădăjduiesc că după ce-ți va trece primul val de entuziasm o să privești ceva mai sus de farmecele vieții casnice și bucuriile de familie...

— E tot ce-i mai bun pe lume! îl întrerupsei eu.

— Nu, Jane, nu; lumea asta nu-i locul desfătărilor; nu căuta să faci din ea una ca asta; nu-i loc de odihnă; nu te lenevi.

— Dimpotrivă, vreau să fiu harnică.

— Jane, deocamdată te iert. Îți las două luni să te bucuri în întregime de noua dumitale viață și de fericirea de a-ți fi găsit rudele; dar nădăjduiesc că pe urmă o să-ți arunci ochii dincolo de Moor-House și Morton, dincolo de iubirea frățească, de liniștea egoistă și de plăcerile ușuratice pe care ți le dau civilizația și belșugul.

Nădăjduiesc că o să fii din nou tulburată de puterea energiei dumitale.

Îl privii mirată.

— St. John, zisei eu, găsesc că e aproape răutăcios din partea dumitale să vorbești așa. Vreau să fiu fericită, să mă îmbăt de fericire, și dumneata mă împingi spre zbucium ! Cu ce scop ?

— Cu scopul de a te îndemna să folosești cu chibzuință darurile cu care te-a înzestrat Dumnezeu şi de care, într-o zi, îți va cere cu siguranță o socoteală foarte exactă. Jane, te voi veghea de-aproape și cu grijă. Te previn. Şi voi încerca să înăbuș această înfrigurare fără rost care te împinge spre searbedele bucurii ale căminului. Nu te încredința cu atîta tărie legăturilor trupeşti ; păstrează-ți statornicia și entuziasmul pentru o cauză vrednică de ele, nu le risipi pe lucruri mărunte și trecătoare. Înțelegi, Jane ?

— Da ; ca și cum mi-ai vorbi chinezeşte. Simt că am pricini binecuvîntate să fiu fericită, și *vreau* să fiu. La revedere !

Fericită am fost la Moor-House și din greu am muncit acolo. Din greu a muncit şi Hannah și a fost încîntată văzînd cît de veselă știam să fiu în mijlocul harababurii unei case întoarse pe dos, cu cîtă îndemînare știam să perii, să scutur, să curăț și să gătesc. Iar după o zi sau două de cumplită neorînduială, am avut bucuria să vedem cum încetul cu încetul se face ordine în talmeș-balmeşul pe care-l pricinuisem. Făcusem mai înainte o călătorie la S... să cumpăr cîteva mobile noi. Verișoarele mele îmi acordaseră o sumă de bani pentru asta și-mi dădură *carte-blanche* [1], să fac orice schimbare aş fi dorit. Odăile de culcare şi odaia unde stăteam de obicei fură lăsate aproape așa cum erau, întrucît ştiam că Diana și Mary aveau să se bucure mult mai mult regăsind mesele, scaunele şi paturile vechi, decît văzînd o mobilă nouă, oricît de elegantă ar fi fost. Totuși, unele schimbări erau trebuincioase, pentru a crea întoarcerii lor atmosfera deosebită pe care o doream. Cumpărai deci niște covoare noi și drăguțe, nişte perdele de culoare închisă, cîteva

[1] Depline puteri (fr.).

podoabe antice de porțelan și de bronz, alese cu grijă, oglinzi, cuverturi, dulapuri și cele trebuincioase gătelii ; toate astea dădeau viață întregii locuințe, fără să fie prea bătătoare la ochi. Mai rămăsese un salon și o odaie de musafiri. Acolo am pus mobile de mahon vechi, tapisate în roșu ; am întins preșuri de pînză pe coridor, și pe scări am pus covoare. Cînd totul a fost gata, mi se păru că interiorul de la Moor-House devenise un adevărat model de tihnă modestă, deși pe dinafară, mai ales în această perioadă a anului, continua să arate ca o clădire mare, rece și pustie.

În sfîrșit, sosi joia mult așteptată. Fetele trebuiau să vină seara ; cu mult înainte aprinserăm peste tot focurile. Bucătăria strălucea de curățenie. Hannah și cu mine eram îmbrăcate și totul se găsea în cea mai deplină ordine.

St. John sosi primul. Îl rugasem să nu vină pînă ce n-o fi totul rînduit și nu fusese de loc greu să-l conving, de vreme ce numai gîndul la dezordinea dezgustătoare și trivială care domnea în casă îl speria de moarte. Mă găsi în bucătărie, unde vedeam de niște prăjituri pe care le pusesem la copt pentru ceai. Apropiindu-se de cămin, mă întrebă : „Te mulțumește îndeajuns munca de jupîneasă ?“ Îi răspunsei poftindu-l să mă însoțească și să vadă rezultatul muncii mele. După cîteva nazuri, l-am convins totuși să mergem împreună să vedem cum arată casa. Se mulțumi să arunce o privire prin odăile pe care i le arătai, dar nu intră în nici una ; apoi îmi spuse că trebuie să fi avut multă bătaie de cap ca să fac o astfel de schimbare într-un timp atît de scurt. Nu rosti însă nici un cuvînt care să exprime mulțumire pentru felul cum arăta acum locuința sa.

Tăcerea asta mă îngheță. M-am gîndit că schimbările făcute au stricat poate vreo rînduială veche la care el ținea ; l-am întrebat pe un ton cam descurajat, dacă era cumva așa.

— Nici vorbă, îmi răspunse el ; dimpotrivă, am observat că ai ținut seama de vechea rînduială. Mă tem însă că te-ai îndeletnicit cu aceste treburi mai mult decît ar fi trebuit. De pildă, cîte minute ți-au trebuit ca să chibzuiești cum ar fi bine să aranjezi odaia asta ?

Apoi mă întrebă unde pusesem o carte; îi arătai volumul pe raft. El o luă și, așezîndu-se la locul lui obișnuit de lîngă fereastră, începu să citească.

Asta nu mi-a plăcut, cititorule. St. John era bun, dar începui să simt că spunea adevărul cînd zicea că e aspru și rece. Comoditatea și plăcerile vieții n-aveau farmec pentru el; nu simțea farmecul bucuriilor tihnite. E adevărat, trăia numai cu năzuința spre lucruri mari și frumoase, dar nu voia niciodată să se odihnească și nu îngăduia odihna nici celor din jurul lui. Privindu-i fruntea de marmură înaltă, liniștită și palidă, chipul lui frumos absorbit de studiu, am înțeles deodată că n-ar putea fi un soț bun și că să fii soția lui ar însemna o grea încercare. Înțelesei ca printr-o revelație felul dragostei lui pentru domnișoara Oliver și, ca și el, mă gîndeam că nu-i decît o dragoste a simțurilor. Înțelesei cît se disprețuia din cauza influenței neliniștitoare pe care această dragoste o avea asupra lui, cît dorea s-o înăbușe, s-o nimicească, și cîtă dreptate avea cînd se îndoia că i-ar putea aduce cîndva — lui sau ei — o fericire trainică.

Văzui că era făcut din materia din care Natura își dăltuiește eroii — creștini și păgîni — făuritori de legi, oameni de stat, cîrmuitori, era o temelie solidă pentru o cauză mare, dar la gura sobei, ar fi arătat mai totdeauna ca o columnă rece, stînjenitoare, mohorîtă și nelalocul ei.

„Nu se simte de fel în apele lui în salonul ăsta, îmi zisei. Munții Himalaiei, tufișurile din ținuturile cafre, chiar și mlaștinile bîntuite de ciumă ale coastei Guineei i s-ar potrivi mai bine. Nu greșește cînd vrea să fugă de tihna vieții de familie, căci nu ăsta-i elementul său; talentele lui s-ar închirci și nu s-ar putea dezvolta și distinge în mod strălucit. Lui îi trebuie o viață de luptă și de primejdii, în care e nevoie de curaj, energie și tărie sufletească; el trebuie să vorbească și să se agite, să fie căpetenie și comandant, pe cîtă vreme în fața acestui cămin, orice băiețel vesel i-ar părea superior. Acum îmi dau bine seama că n-a greșit cînd a hotărît să se facă misionar.“

— Uite că sosesc! Sosesc! strigă Hannah, deschizînd ușa salonului.

În aceeași clipă, bătrînul Carlo începu să latre vesel. Am alergat afară. Se înnoptase. Auzii un uruit de roți și Hannah aprinse numaidecît un felinar. Trăsura se oprise înaintea portiței. Vizitiul deschise ușa și două femei binecunoscute coborîră una după alta. Peste o clipă fața îmi era îngropată sub pălăriile lor, mîngîiată întîi de obrajii lui Mary, apoi de buclele răvășite ale Dianei. Rîdeau și mă sărutau; apoi veni rîndul bătrînei Hannah; în sfîrșit, Carlo, care era aproape nebun de bucurie, își primi și el partea lui. Mă întrebară dacă totul merge cum trebuie și, cînd le răspunsei afirmativ, se grăbiră să intre.

Erau amorțite de lunga ședere în trăsura care le adusese de la Whitcross și înghețate de gerul nopții, dar lumina veselă a focului le umplu de bucurie. Pe cînd vizitiul și Hannah aduceau bagajele, fetele întrebară unde e St. John. Tocmai atunci apăru și fratele lor din salon. Amîndouă se aruncară de gîtul lui, iar el le răspunse fiecăreia cu o sărutare liniștită; șopti cîteva cuvinte de bun sosit și rămase un timp ascultînd ce i se spune. Apoi, bănuind că surorile lui îl vor urma în salon, se retrase acolo ca într-un refugiu.

Le pregătisem lumînări să se urce în odăile lor, dar Diana vru mai întîi să dea cîteva porunci pentru găzduirea vizitiului. Apoi mă urmară amîndouă. Fură încîntate de schimbările pe care le făcusem; nu încetau să admire noile tapete, covoarele noi, vasele de porțelan bogat colorate; își manifestau zgomotos mulțumirea lor nețărmurită. Eram fericită, simțind că tot ce făcusem corespundea în mod desăvîrșit dorinței lor și adăuga un mare farmec voioasei întoarceri.

Seara aceea a fost foarte plăcută. Fericitele mele verișoare fură atît de vorbărețe, avură atîtea lucruri de povestit, încît tăcerea lui St. John trecu neobservată. El era într-adevăr mulțumit că-și vede surorile, dar nu putea lua parte la încîntarea și nespusa lor bucurie; evenimentul zilei — întoarcerea surorilor lui — îi făcea plăcere, dar zgomotul vesel și voioșia lor gureșă îl supărau. Îmi dădui seama că dorea ca ziua aceasta să

treacă mai repede, nădăjduind că ziua de mîine avea să aducă mai multă liniște. Pe la mijlocul serii, cam la un ceas după ceai, se auzi o bătaie în ușă. Hannah intră și spuse că un băiat venise să-l cheme pe domnul Rivers la căpătîiul mamei lui care trăgea să moară.

— Unde locuiește, Hannah ? întrebă St. John

— Sus, la Whitcross-Brow. Sînt aproape patru mile pînă acolo și drumul e numai mlaștini și bălți.

— Spune-i că vin.

— Ați face mai bine să nu vă duceți, domnule. E drumul cel mai primejdios pe care-l poate străbate cineva la vreme de noapte, iar peste mlaștini nu-i nici un drum. Și-i o noapte atît de cumplită, bate așa de tare vîntul. Mai bine ar fi să-i spuneți că vă duceți mîine dimineață.

Dar St. John ieșise deja pe coridor și-și îmbrăca mantaua. Plecă fără să facă nici o obiecție, fără să murmure. Era nouă ; nu se întoarse decît la miezul nopții, obosit și lihnit de foame, dar cu o înfățișare mai fericită decît la plecare. Își împlinise datoria ; făcuse o sforțare ; își pusese la încercare puterea de a munci și de a se învinge și era deci mai mulțumit de sine însuși.

Cred că în timpul săptămînii următoare, răbdarea lui a fost adesea pusă la încercare. Era săptămîna Crăciunului. Nimeni nu s-a mai ocupat de muncile obișnuite, ci timpul a fost petrecut în distracții familiale. Aerul landelor, libertatea de care te bucuri acasă și bunăstarea ce începea să se arate, toate aveau asupra celor două surori puterea unui elixir amețitor. Veselia lor nu se curma de dimineață pînă seara, vorbeau toată ziua și tot ce spuneau avea haz, miez, era original și plin de farmec pentru mine, căci nimic nu-mi făcea mai mare plăcere decît să le ascult și să iau parte la discuțiile lor. St. John nu încerca să ne înfrîneze veselia, dar se ferea de ea. Rareori se afla acasă ; parohia lui era mare și casele grozav de împrăștiate. Toată ziua se ducea să-și vadă săracii și bolnavii.

Într-o dimineață, la micul dejun, după ce stătuse cîtăva vreme pe gînduri, Diana îl întrebă dacă planurile lui au rămas neschimbate.

— Neschimbate, răspunse dînsul, și nimic n-o să mă facă să le schimb.

Atunci ne-a înștiințat că plecarea lui era hotărîtă în mod definitiv pentru anul următor.

— Și Rosamond Oliver ? întrebă Mary.

Se părea că aceste cuvinte îi scăpaseră fără voie, fiindcă abia le rostise și făcu un gest care arăta c-ar fi fost bucuroasă să-și poată lua vorbele înapoi.

St. John ținea o carte în mînă ; avea obiceiul puțin plăcut de a citi la masă ; își închise cartea și ne privi.

— Rosamond Oliver, zise el, se mărită cu domnul Granby, unul dintre gentilomii cei mai respectați din S... E nepotul și moștenitorul lui sir Frederic Granby ; domnul Oliver mi-a dat ieri această veste.

Surorile schimbară o privire, apoi ochii lor se ațintiră asupra mea. După aceea, cîteșitrele ne uitarăm la dînsul : era senin ca și cristalul.

— Căsătoria asta s-a pus la cale foarte repede, zise Diana. Nu cred să se cunoască de multă vreme.

— Numai de două luni. S-au întîlnit în octombrie la balul din S... Dar cînd nu există nici o piedică pentru căsătorie, cum e în cazul de față, cînd acea unire e izbutită din toate punctele de vedere, întîrzierile n-au nici un rost. Nunta o să se facă de îndată ce castelul din S... pe care li-l dăruiește sir Frederic va fi gata să-i primească.

Prima dată cînd am rămas singură cu St. John, după această veste, am fost ispitită să-l întreb dacă suferă, dar părea să aibă atît de puțină nevoie de simpatie, încît, în loc să încerc a-l mîngîia, mi-a fost rușine, cînd mi-am adus aminte de tot ce-i spusesem cîndva. De altfel, pierdusem obiceiul de a-i vorbi. Devenise iar ca de piatră și simțeam că ar face să înghețe orice încercare de apropiere sau de a-i cere să-și deschidă inima. Nu-și ținuse făgăduiala ; nu se purta cu mine așa cum se purta cu surorile lui ; făcea totdeauna între ele și mine mici deosebiri, care nu contribuiau de fel la crearea unor legături mai calde între noi doi. Cu un cuvînt, acum cînd eram recunoscută ca ruda lui și trăiam sub același acoperămînt cu el, depărtarea dintre noi mi se părea mai mare decît pe vremea cînd eram doar învățătoare la școala din sat. Amintindu-mi cît de departe mă lăsase

odinioară să pătrund în taina gîndurilor lui, cu greu puteam să-i înțeleg răceala de acum.

Așa stînd lucrurile, nu mică îmi fu mirarea cînd l-am văzut ridicînd deodată capul, pînă atunci plecat peste pupitru, și spunîndu-mi :

— Vezi, Jane ? Am luptat și am biruit.

Tresării auzindu-l vorbindu-mi astfel și nu-i răspunsei numaidecît. În sfîrșit, după o clipă de șovăială, îi spusei :

— Dar ești sigur că nu faci parte dintre acei cuceritori a căror victorie a costat prea mult ? O nouă asemenea izbîndă nu te-ar doborî cu totul ?

— Nu cred ; dar chiar dacă ar fi așa, ce importanță are ? N-o să mai lupt niciodată pentru aceeași cauză ; izbînda de acum e unică și hotărîtoare. De-aici încolo mi-e ușor să-mi urmez drumul. Mulțumesc lui Dumnezeu.

După ce rosti aceste cuvinte se cufundă iar în hîrtiile și tăcerea lui.

În curînd, fericirea noastră (a Dianei, a lui Mary și a mea) deveni mai potolită. Ne reluarăm vechile obiceiuri și reîncepurăm studiile obișnuite. Atunci St. John rămase mai îndelung acasă. Uneori stătea ceasuri întregi în aceeași încăpere cu noi. În vreme ce Mary desena, Diana citea o Enciclopedie (spre marea mea admirație și uimire), iar eu mă chinuiam cu germana, St. John studia o limbă orientală, de care credea că va avea nevoie pentru realizarea planurilor sale.

Continua să stea în colțul său, liniștit, cufundat în studiu, dar ochii lui albaștri părăseau adesea gramatica străină pe care o avea în față și, rătăcind în jurul odăii, se aținteau din vreme în vreme asupra noastră, tovarășele sale de învățătură, cu o ciudată încordare. Dacă era surprins, întorcea numaidecît privirea și totuși ochii aceia cercetători se întorceau neîncetat spre masa noastră. Mă întrebam mereu ce putea să însemne asta. Mă miram și de mulțumirea pe care o manifesta mereu într-o împrejurare care mi se părea fără nici o însemnătate, adică atunci cînd, în fiecare săptămînă, mă duceam la școala din Morton. Ce mă mira și mai mult era că de cîte ori timpul nu era prielnic, cînd ningea, ploua sau bătea vîntul, dacă surorile lui îmi spuneau să nu mă duc la Morton, el, dimpotrivă, bătîndu-și joc de grija lor, mă

îndemna să nu mă tem de vremea proastă și să-mi fac datoria.

— Jane nu-i atît de slabă cum credeți voi, zicea el. Poate să îndure vîntul de munte, ploaia sau cîțiva fulgi de zăpadă tot așa de bine ca oricare dintre noi. Constituția ei e zdravănă și poate să înfrunte capriciile climei mai bine decît mulți oameni ce ne par foarte vînjoși.

De cîte ori mă întorceam moartă de oboseală și murată de ploaie, nu îndrăzneam să mă plîng, deoarece îmi dădeam seama că văicărelile mele l-ar supăra. Curajul îi plăcea întotdeauna ; slăbiciunea îl supăra în orice împrejurare.

Într-o zi căpătai totuși îngăduința să rămîn acasă, pentru că eram într-adevăr răcită. Surorile lui s-au dus la Morton în locul meu ; eu am rămas să citesc din Schiller, iar el descifra niște pagini orientale, încîlcite. Sfîrșind traducerea, am vrut să mă apuc de o temă. Pe cînd îmi schimbam caietele, mă uitai la el și văzui că mă cercetează cu ochii săi albaștri pătrunzători. Nu știu cîtă vreme mă cercetă astfel. N-aș putea spune. Privirea lui era atît de vie și totuși atît de rece. Simții cum teama pune stăpînire pe mine, de parcă aș fi avut alături o apariție fantastică.

— Jane, îmi zise dînsul, ce faci ?

— Învăț germana.

— Aș vrea să lași germana și să înveți limba hindi.

— Vorbești serios ?

— Foarte serios și am să-ți spun de ce.

Atunci mă lămuri că și el învăța limba hindi ; că pe măsură ce înainta, uita cele învățate la început ; că i-ar fi de mare folos să aibă o elevă și să repete mereu cu ea primele noțiuni ca să și le întipărească astfel mai bine în minte. Adăugă că șovăise mult pînă să aleagă între mine și surorile lui, dar că, în cele din urmă, m-a ales pe mine, pentru că eram în stare să-mi dau cea mai multă silință ca să învăț un lucru. Îmi ceru să-i fac acest serviciu adăugînd că, de altfel, jertfa nu va fi de lungă durată, deoarece mai erau doar trei luni pînă la plecarea lui.

St. John nu era un om pe care să-l poți refuza ușor. Simțeai că la el toate impresiile — fie triste, fie vesele —

îi rămîneau adînc întipărite în minte și cu greu se ștergeau de acolo. Acceptai. Cînd se întoarseră verișoarele mele, Diana începu să rîdă văzîndu-și fratele ocupat cu eleva lui și amîndouă spuseră că St. John nu le-ar fi putut niciodată hotărî la așa ceva. El răspunse liniștit :

— Știu.

Aflai în el un dascăl răbdător, îngăduitor, foarte pretențios totuși ; îmi dădea mult de lucru și, cînd răspundeam așteptărilor, mă lăuda în felul lui ; încetul cu încetul, căpătă oarecare înrîurire asupra mea, ceea ce mă făcu să-mi pierd libertatea de gîndire. Laudele și observațiile sale erau pentru mine mai stînjenitoare decît nepăsarea. Cînd se afla acolo, nu puteam nici să vorbesc, nici să rîd în voie ; un instinct mă înștiința fără încetare că vioiciunea mea l-ar supăra. Simțeam că nu-i plac decît îndeletnicirile serioase și, cu toate silințele mele, nu puteam face altceva cînd era el de față. Mă vedeam stăpînită de un farmec ce mă îngheța. Cînd îmi spunea : „du-te", mă duceam ; „vino", veneam ; „fă asta", făceam. Dar nu-mi plăcea de loc deplina mea supunere și de multe ori aș fi preferat să-mi arate nepăsarea de altădată.

Într-o seară, cînd să ne culcăm, surorile lui și cu mine îl înconjurarăm ca să-i spunem noapte bună. După obiceiul lui, le sărută pe amîndouă, iar mie — tot potrivit obiceiului — îmi strînse mîna. Diana, care se întîmplă să fie în seara aceea mai nebunatică (voința fratelui, tiranica mea stăpînă, nu avea nici o putere asupra acestei fete, pentru că voința ei reprezenta o forță tot atît de puternică și de sens contrariu), exclamă :

— St. John ! Spui că Jane e a treia ta soră, dar văd că nu te porți cu ea așa cum te porți cu noi ; trebuie s-o săruți și pe ea.

Cu aceste cuvinte, mă împinse spre el. Gestul Dianei mi se păru cam îndrăzneț și eram stînjenită. St. John își plecă încet capul și chipul său elin ajunse la înălțimea chipului meu ; ochii lui pătrunzători scormoniră într-ai mei. Mă sărută. Nu există pe lume sărutări de marmură sau de gheață, și de aceea nu pot socoti că gestul ecleziastic al vărului meu a fost un asemenea sărut ; e însă cu putință să existe sărutări prin care vrei

să pui la încercare pe cel îmbrățișat și un astfel de sărut era al lui. După ce mă sărută, mă privi cercetător, ca să afle ce efect avusese asupra mea, dar nu era prea ușor de văzut : sînt sigură că nu roșisem ; poate să mă fi îngălbenit puțin, fiindcă simțisem sărutul lui ca pe un fel de pecetluire a lanțurilor mele. De atunci n-a mai uitat niciodată să îndeplinească acest ritual. Liniștea și seriozitatea pe care o arătam de fiecare dată păreau să aibă un anumit farmec pentru el.

În ce mă privește, cu fiecare zi doream să-i plac mai mult ; dar pe zi ce trecea, simțeam că spre a izbuti ar fi trebuit să renunț treptat-treptat la firea mea, să-mi înăbuș talentele, să dau o altă îndrumare gusturilor mele, să mă străduiesc a-mi însuși idealul spre care, în chip firesc, nu simțeam nici o chemare. El voia să mă poarte spre înălțimi la care n-aș fi putut niciodată ajunge ; ceas de ceas mă îndemna să năzuiesc spre culmea către care urca. Era imposibil să fac asemenea lucru, după cum era imposibil să-mi modelez trăsăturile neregulate după tiparul său ordonat și clasic, sau să dau ochilor mei verzi și schimbători strălucirea solemnă a ochilor săi albaștri ca marea.

Totuși, nu numai autoritatea lui mă înrobise în ultimul timp. De cîtăva vreme, cu foarte mare ușurință mă cuprindea tristețea ; un rău ascuns mă rodea și-mi seca orice izvor de bucurie, iar acel rău era nesiguranța.

S-ar putea să-ți închipui, cititorule, că datorită tuturor acestor schimbări de situație și avere îl uitasem pe domnul Rochester. Oh, nu, nici o clipă măcar. Amintirea lui mă urmărea mereu. Nu era un abur pe care să-l poată risipi razele soarelui și nici un chip desenat pe nisip, care să poată fi șters de bătaia vîntului ; era un nume săpat în marmură și sortit să dăinuie cît și ea. Dorința de a afla ce se întîmplase cu dînsul mă chinuia în permanență. Cînd eram la Morton, în fiecare seară mă întorceam în căsuța mea ca să mă pot gîndi la asta, iar acum, la Moor-House, mă închideam în fiecare noapte în odaia mea ca să visez la dînsul.

În corespondența cu privire la moștenire, pe care fusesem nevoită s-o port cu domnul Briggs, îl întrebasem dacă știe unde se află acum domnul Rochester și cum

o duce cu sănătatea, însă, așa cum bănuise St. John, nu știa nimic. Atunci îi scrisei doamnei Fairfax, cerîndu-i amănunte. Eram încredințată că astfel o să capăt vești și convinsă că răspunsul va veni repede. M-a cuprins uimirea cînd am văzut că trec cincisprezece zile fără să primesc nimic; dar cînd, după două luni de așteptare, poșta tot nu-mi aduse nici un răspuns, simții că mă cuprinde o neliniște dureroasă.

Am scris din nou, gîndindu-mă că poate scrisoarea dintîi se pierduse. Noua încercare îmi învioră speranțele, care ținură cîteva săptămîni, ca și cele dintîi; apoi, ca și acelea, se spulberară. N-am primit nici un rînd, nici un cuvînt. După o jumătate de an de așteptare zadarnică, nădejdea mea pieri cu totul și deznădejdea mă copleși.

O primăvară frumoasă strălucea în jurul meu, dar nu mă puteam bucura de ea. Vara se apropia. Diana încerca să mă înveselească. Îmi spuse că par suferindă și vru să meargă cu mine la mare. St. John se împotrivi, spunînd că n-aveam nevoie de petreceri, ci mai curînd de muncă; pentru că viața mea nu avea o țintă și trebuia să găsesc una; și, poate ca să-mi înlocuiască ceea ce socotea el că-mi lipsește, prelungi lecțiile de hindi și deveni din ce în ce mai pretențios. Iar eu, ca o ființă slabă de minte ce eram, nu încercam să mă împotrivesc. N-aveam putere.

Într-o zi, mă așezai să învăț, cuprinsă de o tristețe mai adîncă decît cea obișnuită și care-mi fusese prilejuită de o dezamăgire crîncenă. Dimineața, Hannah îmi spusese că am o scrisoare și cînd coborîi s-o iau, aproape sigură că voi găsi veștile pe care atît de mult le doream, văzui că-i doar o scrisoare de afaceri din partea domnului Briggs. O deznădejde amară mă făcu să izbucnesc în lacrimi și acum, cînd privirea mi-era aplecată pe literele încîlcite și stilul înflorit al unui scriitor indian, ochii mi se umplură din nou de lacrimi.

St. John mă chemă lîngă dînsul să-i citesc, dar nu puteam vorbi; cuvintele mi se înecară în hohote de plîns. În încăpere eram numai noi doi. Diana cînta la pian în salon, iar Mary lucra în grădină. Era o foarte frumoasă zi de mai, senină, cu soare cald și mîngîiată de o boare ușoară de vînt. St. John nu păru de loc uimit

de starea mea. Nu mă întrebă care-i pricina şi se mulţumi să-mi spună :

— Jane, să aşteptăm cîteva clipe, pînă te linişteşti.

Pe cînd mă sileam să-mi stăpînesc repede durerea, el rămase calm şi răbdător, sprijinit de pupitrul lui şi privindu-mă ca un medic care cercetează cu ochi reci o criză aşteptată şi cu totul de înţeles pentru el. După ce-mi înăbuşii hohotele de plîns, îmi ştersei lacrimile şi şoptii că nu mă simţeam bine, îmi reluai lecţia pe care reuşii s-o duc pînă la capăt. St. John strînse cărţile, ale lui şi ale mele, închise pupitrul şi-mi zise :

— Acum, Jane, ai să te plimbi cu mine.

— S-o chem pe Diana şi pe Mary.

— Nu Azi nu vreau decît o singură tovarăşă şi tovarăşa aceea eşti dumneata. Îmbracă-te, ieşi prin bucătărie şi ia-o pe drumul ce duce sus, spre Marsh-Clen. Vin şi eu peste cîteva minute.

Eu nu cunosc cale de mijloc ; niciodată în viaţa mea, de cîte ori am avut de-a face cu potrivnici neînduplecaţi, tari, n-am cunoscut cale de mijloc între deplina supunere şi revolta făţişă. Totdeauna am păstrat-o cu credinţă pe cea dintîi, pînă-n clipa cînd am izbucnit, uneori cu violenţă vulcanică. Şi întrucît în clipa aceea nici împrejurările nu mă îndreptăţeau şi nici nu eram în stare să mă revolt, ascultai supusă poruncile lui St. John şi peste zece minute ne plimbam împreună pe sălbatica potecă ce străbătea vîlceaua.

Vîntul bătea dinspre apus, aducînd de peste dealuri mirosul bălăriilor şi al stufului. Cerul era de un albastru fără pată. Rîul ce aluneca de-a lungul vîrtoapei, umflat de ploile primăverii, curgea îmbelşugat şi limpede, aruncînd scăpărări aurii furate de la soare şi safire împrumutate bolţii. Am înaintat şi am părăsit potecile, ca să păşim pe o iarbă moale, verde ca smaragdul, presărată cu flori albe şi mărunte şi cu steluţe mici, galbene. Eram înconjuraţi de stînci, căci valea înainta şerpuind în însăşi inima munţilor.

— Să stăm aici, zise St. John, cînd am ajuns la cele dintîi stînci ce străjuiau un fel de trecătoare, dincolo de care puhoiul se prăvălea în cascadă şi unde, ceva mai departe, muntele scutura veşmîntul de iarbă şi flori şi

păstra drept strai doar hăţişurile şi doar stînca drept nestemată; mai departe totul devenea nespus de sălbatic şi aerul limpede se prefăcea în negură; acolo se păstra nădejdea pierdută a singurătăţii şi ultimul refugiu al tăcerii.

Mă aşezai. St. John sta lîngă mine. Îşi înălţă privirea înspre trecătoare şi o coborî în adîncul prăpastiei. Ochii lui urmăriră puhoiul, apoi se îndreptară spre cerul fără pată. Îşi scoase pălăria şi lăsă ca vîntul să-i răvăşească părul şi să-i mîngîie fruntea. Părea că se contopeşte cu duhul acelei prăpăstii, iar ochii-i parcă-şi luau rămas bun de la ceva.

— Da, zise el tare, îi voi revedea, o să-l revăd în visurile mele, cînd voi dormi pe malurile Gangelui, şi încă o dată într-un ceas mai îndepărtat cînd un alt somn îmi va mîngîia pleoapele pe malurile unui fluviu mai întunecat!

Ciudată mărturie a unei dragoste stranii! Era pasiunea austeră a unui patriot pentru ţara lui.

El se aşeză. O jumătate de ceas nu vorbirăm de loc; nici el mie, nici eu lui; după aceea, îmi zise:

— Jane, peste şase săptămîni plec; mi-am cumpărat un bilet pentru vaporul care pleacă la 20 ale lunii iunie.

— Dumnezeu te va avea în paza lui, fiindcă pentru el te osteneşti.

— Da, murmură el, asta-i slava şi bucuria mea. Sînt slujitorul unui stăpîn care nu dă greş; nu mă aflu sub călăuzire omenească, supus legilor şubrede şi cîrmuirii rătăcitoare a viermilor, semenii mei. Regele meu, dăruitorul meu de legi, stăpînul meu e însăşi desăvîrşirea. Mi se pare ciudat că toţi cei care mă înconjoară nu ard de dorinţa de a se strînge sub acelaşi steag şi a porni spre aceeaşi ţintă.

— Nu toţi au tăria dumitale, şi ar fi o nebunie pentru cei slabi să dorească a păşi alături de cei puternici.

— Nu vorbesc de cei slabi; nici nu mă gîndesc la ei. Vorbesc de cei care sînt vrednici de această menire şi în stare s-o împlinească.

— Aceia sînt puţini şi greu de găsit.

— Adevăr grăieşti : dar cînd i-ai găsit, trebuie să-i îmboldeşti, să-i îndemni să se străduiască, să le arăţi darurile pe care le-au primit şi să le desluşeşti pricinile pentru care li s-au dat, să le vorbeşti în numele cerului şi să le oferi, de-a dreptul din partea lui Dumnezeu, un loc printre cei aleşi.

— Dacă sînt cu adevărat născuţi pentru această menire, oare nu inima lor le-o va spune cea dintîi ?

Mi se părea că o vrajă se ţesea în jurul meu şi mă temeam să aud rostindu-se vreun cuvînt fatal, care avea să-i dea fiinţă aievea şi să mi-o arate în faţa ochilor.

— Dar ce-ţi spune inima dumitale ? întrebă St. John.

— Inima mea e mută... inima mea e mută, răspunsei înfiorată.

— Atunci voi vorbi eu în locul ei, reluă acelaşi glas adînc şi neobosit. Jane, vino cu mine în Indii : vino ca soţie a mea, ca tovarăşă a muncii mele.

Valea şi cerul se învîrtiră în jurul meu, iar munţii se înălţară în văzduh ! Era ca şi cînd aş fi auzit o chemare din cer, ca şi cînd un sol nevăzut mi-ar fi strigat : „Vino, ajută-ne !" Dar eu nu eram apostol, nu puteam să întîmpin crainicul şi nu-i puteam primi porunca.

— Oh, St. John, am strigat, ai milă de mine !

Ruga se adresa însă cuiva care nu cunoştea nici mila, nici remuşcarea, atunci cînd era vorba să împlinească ceea ce el socotea că-i o datorie. Urmă :

— Dumnezeu şi firea te-au creat ca să fii soţia unui misionar. Ai darurile minţii, nu farmecele trupului ; eşti făcută pentru muncă, nu pentru dragoste. Trebuie să fii nevasta unui misionar şi ai să fii. O să fii a mea ! Te cer cu stăruinţă, nu pentru desfătarea mea, ci pentru slujba stăpînului meu.

— Nu sînt vrednică de asta, nu asta-i chemarea mea, răspunsei.

Se aşteptase la aceste prime obiecţii şi n-a fost de loc mîniat. Stătea sprijinit de stînca din spatele său, cu braţele încrucişate pe piept şi părea foarte liniştit. Mi-am dat seama că era pregătit pentru o lungă şi dureroasă luptă şi se înarmase cu răbdare ca s-o ducă pînă la capăt, hotărît să iasă biruitor.

— Jane, reluă el, umilinţa e temelia tuturor virtuţilor creştineşti. Ai dreptate să spui că nu eşti vrednică de această muncă. Dar cine e vrednic oare ? Oare cei care au fost într-adevăr chemaţi de Dumnezeu s-au socotit vreodată vrednici de acea chemare ? Eu, de pildă, nu sînt decît ţărînă şi cenuşă şi, la fel cu apostolul Pavel, recunosc în mine pe cel mai mare dintre păcătoşi ; dar nu vreau să fiu împiedicat de acest sentiment al nevredniciei mele. Îmi cunosc stăpînul. E tot atît de drept, pe cît e de puternic, şi, deoarece şi-a ales o unealtă slabă pentru îndeplinirea unei fapte mari, va înlocui lipsurile mele prin bogăţiile nesfîrşite ale proniei sale. Gîndeşte aşa cum gîndesc eu, Jane, şi ai încredere cum am şi eu. Îţi cer să te reazemi pe stînca veacurilor ; nu te îndoi că va putea susţine povara slăbiciunii tale omeneşti.

— Nu înţeleg viaţa misionarilor, spusei eu, nu le-am cercetat niciodată faptele.

— Ei bine, eu, oricît de umil aş fi, îţi pot da ajutorul de care ai nevoie. Pot să-ţi arăt ceas cu ceas menirea dumitale, să fiu totdeauna alături de dumneata, să te ajut în fiecare clipă. O să fac toate astea la început, dar îţi cunosc puterea şi ştiu că în curînd o să fii tot atît de tare ca şi mine şi n-o să mai ai nevoie de sprijinul meu.

— Dar de unde voi lua puterea de a îndeplini această menire ? N-o am în mine. Cînd îmi vorbeşti, nu mă simt nici tulburată, nici înflăcărată ; nu se aprinde nici o flacără în mine, nici un glas nu mă sfătuieşte şi nu mă îmbărbătează ; nu mă simt chemată spre o viaţă nouă. Ah, cît aş vrea să te pot face să vezi cum mai seamănă acum mintea mea cu o temniţă, lipsită de soare, în adîncurile căreia cineva zace înlănţuit, cît de teamă mi-e să nu mă convingi să încerc a face un lucru pe care nu-l pot înfăptui.

— Am să-ţi dau un răspuns, ascultă-mă. De cînd te cunosc, te-am examinat necontenit : zece luni de zile ai fost subiectul cercetărilor mele. Te-am supus la încercări ciudate ; ce-am văzut, ce încheiere am tras ? Cînd ai fost învăţătoare la şcoala din sat, ai ştiut să îndeplineşti cu exactitate şi bun simţ o sarcină ce nu se potrivea nici cu

obiceiurile, nici cu gusturile dumitale, am văzut că ai îndeplinit-o cu tact şi pricepere; ai ştiut să te înfrîngi. Văzînd liniştea de care ai dat dovadă cînd ai primit vestea averii venite pe neaşteptate, mi-am dat seama că nu eşti dornică de bogăţie, că banii n-au asupra dumitale o putere care să treacă peste marginile cuviinţei. Cînd, cu hotărîre neclintită, ţi-ai împărţit averea în patru, păstrîndu-ţi numai o parte şi renunţînd la celelalte trei, ca să înfăptuieşti o dreptate abstractă, am recunoscut un suflet care-şi află bucuria în flacăra şi chinurile sacrificiului. Cînd, ca să-mi faci pe plac, ai lăsat un studiu ce te interesa şi ai început unul ce mă interesa pe mine şi cînd ţi-am văzut siguranţa şi tăria neclintită în faţa piedicilor ce ţi se iveau în cale, am înţeles că ai toate însuşirile pe care le căutam. Jane, eşti ascultătoare, harnică, dezinteresată, credincioasă, statornică şi curajoasă, foarte blîndă şi foarte îndrăzneaţă; nu mai fi neîncrezătoare în propriile dumitale puteri. Eu am o încredere nemărginită în dumneata; ajutorul dumitale o să-mi fie nepreţuit. Vei fi directoare de şcoală în India şi o să-mi fii tovarăşă şi ajutoare nepreţuită printre femeile indiene.

Mă simţeam apăsată de o armură de fier: vedeam cum, cu paşi înceţi, dar siguri, St. John e aproape de izbîndă. Puteam închide ochii mult şi bine. Ultimele cuvinte rostite de St. John îmi luminau calea pe care socotisem la început că mi-e cu neputinţă să păşesc. Pe măsură ce vorbea el, menirea ce-mi apăruse atît de nebuloasă prindea fiinţă şi se contura tot mai desluşit sub mîna lui creatoare. Îmi aştepta răspunsul; i-am cerut un sfert de ceas de gîndire, înainte de a cuteza să i-l dau.

— Cum vrei! răspunse dînsul.

Şi ridicîndu-se se depărtă puţin, se aşeză pe iarbă şi aşteptă în tăcere.

„Sînt silită să văd şi să recunosc, îmi zisei, că pot face ceea ce-mi cere. Pot, dacă totuşi viaţa mi-e cruţată; dar simt că nu pot trăi mult sub razele soarelui din India. Ei şi ce-i cu asta? Pe el puţin îl interesează. Cînd o veni ceasul morţii, mă va încredinţa cu chip senin Dumnezeului care m-a dăruit lui. Îmi dau foarte limpede seama de asta. Părăsind Anglia, aş părăsi o ţară iubită, dar

pustie pentru mine. Domnul Rochester nu se află în ea; şi chiar dacă s-ar afla, ce însemnătate ar mai putea avea pentru mine? Trebuie să trăiesc fără el: nimic nu-i mai nesăbuit decît aşteptarea în fiecare zi a unei schimbări imposibile, care să ne unească. Aşa cum mi-a spus St. John: într-o zi tot va trebui să caut altceva în viaţă, ceva care să înlocuiască ce-am pierdut. Ceea ce-mi propune el nu-i oare opera cea mai măreaţă pe care o poate hărăzi Dumnezeu şi pe care o poate omul primi? Prin grijile ei nobile şi rezultatele ei sublime, oare nu-i cu adevărat singura menită să umple golul lăsat de afecţiunile smulse şi nădejdile spulberate?

Cred că trebuie să spun da! Şi totuşi, mă cutremur! Vai! dacă îl urmez pe St. John, mă lepăd de o jumătate din mine; dacă plec în India, merg spre o moarte timpurie. Şi cum o să-mi trec răstimpul dintre clipa cînd plec din Anglia spre India şi cea cînd voi pleca din India spre mormînt? Şi asta o văd limpede de tot; ca să-l mulţumesc pe St. John voi lupta atît de mult încît fiecare nerv al meu o să sufere, dar am să-l mulţumesc; o să îndeplinesc tot ce ar putea aştepta de la mine. Dacă plec cu el, dacă fac sacrificiul pe care mi-l cere, îl voi face pe deplin. Voi depune totul pe altar: inima, viaţa, în fine jertfa întreagă. El nu mă va iubi niciodată, dar o să mă admire. Îi voi face dovada unei tării sufleteşti cum n-a mai văzut el încă şi ale cărei izvoare nu le poate bănui. Da, pot face faţă unor împrejurări tot atît de grele ca şi cele pe care le învinge el, şi fără să mă plîng mai mult. Da, pot deci consimţi la tot ce-mi cere. Numai un lucru nu pot primi, căci mă înspăimîntă prea mult. M-a rugat să-i fiu soţie, dar n-are pentru mine mai multă inimă de soţ decît stînca aceea uriaşă şi sălbatică, la poalele căreia clocoteşte torentul. Ţine la mine aşa cum ţine un ostaş la o armă bună; asta-i tot. Dacă n-aş fi măritată cu el, nu m-ar durea; dar pot primi aşa ceva? Îl pot vedea cum îşi înfăptuieşte cu răceală planul, pot să rabd ceremonia căsătoriei, să primesc verigheta de la el, să îndur toate formele dragostei (căci nu mă îndoiesc că el le-ar respecta cu stricteţe) şi să ştiu că gîndul i-e departe de mine? Aş putea îndura ca fiecare plăcere pe care mi-ar dărui-o să fie o jertfă adusă principiilor lui?

Nu, un astfel de martiriu ar fi groaznic. Nu vreau să-l îndur. Ca soră, l-aş putea însoţi — dar nu ca soţie. O să i-o spun."

Mă uitai la el; stătea întins, liniştit ca o coloană întinsă la pămînt, cu faţa întoarsă spre mine. Ochii lui sclipitori, pătrunzători, mă cercetau cu atenţie. Se ridică repede şi se apropie de mine.

— Sînt gata să merg în India, zisei eu, dacă pot merge liberă.

— Răspunsul dumitale cere lămuriri, nu-i desluşit.

— Pînă acum, reluai, ai fost fratele meu adoptiv, eu sora dumitale adoptivă. Să trăim tot aşa, căci ar fi mai bine să nu ne căsătorim.

El clătină din cap.

— În asemenea împrejurări nu ajunge o frăţie adoptivă. Ar fi cu totul altceva, dacă mi-ai fi, într-adevăr, soră: te-aş lua cu mine şi nu mi-aş mai căuta soţie. Dar lucrurile sînt altfel, legătura noastră trebuie să fie sfinţită şi pecetluită prin căsătorie, altminteri nu se poate: se împotrivesc piedici de fapt. Nu le vezi, Jane? Gîndeşte-te puţin şi bunul dumitale simţ te va lămuri.

Mă gîndii cîtăva vreme, dar reveneam mereu la acelaşi lucru: nu ne iubeam aşa cum trebuie să se iubească un soţ şi o soţie şi, deci, nu trebuia să ne căsătorim.

— St. John, zisei, te socotesc fratele meu; dumneata mă priveşti ca pe o soră; să continuăm a trăi aşa.

— Nu putem, nu putem, îmi răspunse el cu glas tăios şi hotărît; e cu neputinţă. Ai spus că pleci cu mine în India. Adu-ţi aminte că ai spus asta.

— Cu o condiţie.

— Da, da. Dar ceea ce e însemnat e că primeşti să părăseşti Anglia, să mă ajuţi în viitoarea mea îndeletnicire. Aproape te-ai şi înhămat la plug; eşti prea consecventă ca să dai înapoi. Nu trebuie să te gîndeşti decît la un lucru: care-i calea cea mai bună către săvîrşirea faptei pe care o plănuieşti; simplifică-ţi interesele dumitale complicate, simţurile, gîndurile, dorinţele, idealurile; topeşte-le pe toate într-un singur ţel: acela de a împlini cu prisosinţă, cu tărie, misiunea încredinţată de slăvitul nostru stăpîn şi pentru asta îţi trebuie un ajutor; nu un frate — e o legătură prea slabă — ci un soţ. Nici

eu n-am nevoie de o soră, căci într-o zi mi-ar putea fi răpită. Îmi trebuie o soţie : e singura tovarăşă asupra căreia aş putea să-mi exercit influenţa în timpul vieţii şi pe care aş putea s-o păstrez pînă la moarte.

Cuvintele acestea mă îngroziră ; eram influenţată de puterea lui pînă în măduva oaselor — forţa lui mă înlănţuia.

— Atunci, St. John, caută-ţi alta, i-am spus ; alta care ţi s-ar potrivi mai bine.

— Care s-ar potrivi mai bine planului meu, chemării mele, vrei să zici ? Îţi repet : nu vreau să te căsătoreşti cu trupul bicisnic, cu omul cel muritor, cu simţurile egoiste ale omului — ci cu misionarul.

— Bine ! Atunci voi dărui misionarului puterea mea, fiindcă numai de ea are nevoie. Dar nu mă voi dărui pe mine însămi. Ar însemna să dau şi coaja, nu numai miezul. De ea nu are nevoie ; o păstrez.

— Nu poţi, nu trebuie. Crezi că Dumnezeu va fi mulţumit cu această jumătate de jertfă ? O să primească o ofrandă ciuntită ? Eu pledez cauza lui Dumnezeu şi te înrolez sub stindardul său ; în numele lui, nu pot primi o închinare împărţită ; trebuie să fie întreagă.

— Oh, zisei eu, inima mi-aş da-o lui Dumnezeu. Dar dumneata... dumneata n-ai nevoie de ea !

N-aş putea spune, cititorule, că nu era puţină batjocură stăpînită în cuvintele mele şi în sentimentul ce le însoţea. Pînă atunci mă temusem în tăcere de St. John, pentru că nu-l înţelesesem. Îmi insuflase respect, fiindcă mă ţinuse în nesiguranţă. Pînă atunci nu ştiam ce era sfînt în el şi ce era muritor. Dar în această convorbire aflai multe lucruri, începeam să-i pot analiza firea. Îi vedeam slăbiciunile, le înţelegeam. Am înţeles că aflîndu-mă acolo, la marginea hăţişului, împreună cu făptura aceea frumoasă ce stătea dinainte-mi, mă aflam la picioarele unui om supus greşelii, ca şi mine. Vălul căzu de pe asprimea şi despotismul lui. Simţindu-i calităţile, i-am simţit şi cusururile şi am căpătat curaj. Eram alături de un egal şi puteam vorbi cu el, mă puteam împotrivi lui, dacă voiam.

După ce auzise ultima mea frază, rămăsese tăcut. Încercai să-l privesc ; în ochii lui, care mă cercetau cu

amănunţime, se citea uimirea. Părea că se întreabă: „Îşi bate joc, îşi bate joc de mine? Ce să-nsemne asta?"

— Să nu uităm, zise el după puţină vreme, că e vorba de un lucru sfînt, de un lucru de care nu putem vorbi cu uşurinţă, fără să păcătuim. Nădăjduiesc, Jane, că eşti sinceră cînd spui că ţi-ai aduce inima prinos Domnului. Asta e tot ce-ţi cer; de indată ce inima ta se va desprinde de ce-i omenesc şi se va închina ziditorului, venirea împărăţiei sale pe pămînt va fi ţinta celor mai înfrigurate strădanii ale dumitale. Vei fi gata să faci tot ce trebuie pentru asta. Ai să vezi că strădaniile dumitale şi ale mele vor fi mai puternice dacă noi vom fi uniţi — cu trup şi suflet — prin căsătorie, singura legătură ce poate asigura o permanentă corespondenţă cu destinul şi idealurile făpturii omeneşti: atunci, trecînd peste toate capriciile neînsemnate, peste toate piedicile josnice, peste gingăşia sentimentelor, peste toate scrupulele cu privire la gradul, felul, tăria sau rezistenţa unei simple înclinaţii personale, te vei grăbi să primeşti această căsătorie.

— Crezi? l-am întrebat cu scurt.

Privii atunci armonia trăsăturilor lui frumoase, dar ciudat de ameninţătoare în asprimea lor liniştită: fruntea poruncitoare, dar nu senină; ochii strălucitori, adînci, cercetători dar niciodată blînzi; statura impunătoare. Încercai să-mi închipui că i-aş fi soţie. Oh! Peste putinţă! Puteam fi duhovnicul lui, tovarăşul lui. Aşa aş fi putut străbate cu el oceanul; aş fi putut munci sub soarele orientului, in pustiurile Asiei; să-i întăresc curajul, hotărîrea, evlavia; să accept liniştită stăpînirea lui; să zîmbesc netulburată în faţa ambiţiei lui de neînvins; să-l despart pe creştin de om, să admir profund pe unul şi să iert uşor pe celălalt. Legată numai astfel de el, e neîndoielnic că aş suferi adesea, trupul meu ar îndura un jug apăsător; dar inima şi gîndul mi-ar fi libere. Aş avea totdeauna un suflet liber spre care să mă întorc, şi în clipele de singurătate aş putea să mă întreţin cu sentimentele mele adevărate, pe care nimic nu le-ar încătuşa. Aş păstra în cugetul meu ascunzişuri care mi-ar aparţine cu totul şi la care el n-ar putea ajunge; acolo ar creşte simţămintele proaspete, ferite de austeritatea lui, care astfel nu le-ar putea ofili, de pasul lui războinic

care nu le-ar putea strivi. Dar era cu totul peste putință să-i fiu soție — totdeauna lîngă dînsul, neîncetat înfrîntă, îmblînzită, silită să-mi înăbuș flacăra firii mele, să nu scot nici un țipăt și să las văpaia mocnită să-mi mistuie încetul cu încetul viața. Asta ar fi fost de neîndurat.

— St. John ! exclamai eu, după ce mă gîndii la toate aceste lucruri.

— Ce-i ? întrebă el cu răceală de gheață.

— Îți repet, primesc să plec cu dumneata ca misionară, ca tovarășă, dar nu ca soție. Nu pot să mă mărit cu dumneata, căci nu pot să fiu o părticică din dumneata.

— Trebuie să devii o părticică din mine, răspunse el cu tărie. Altfel totul e zadarnic. Cum aș putea pleca eu, un bărbat care n-am încă treizeci de ani, în India, cu o tînără de nouăsprezece ani, dacă nu mi-e soție ? Dacă nu sîntem căsătoriți, cum am putea trăi împreună, uneori în singurătate, alteori în mijlocul triburilor sălbatice ?

— Se poate prea bine, răspunsei eu scurt ; e tot atît de ușor ca și cînd aș fi sora dumitale adevărată, sau tot un bărbat și preot cum ești dumneata.

— Se știe că nu-mi ești soră și nu te pot trece drept soră. Dacă am încerca, ar însemna să atragem asupră-ne bănuieli josnice. De altfel, cu toate că ai mintea sănătoasă a unui bărbat, ai și inima unei femei, așa că ar fi cu neputință.

— Ar fi foarte cu putință, zisei cu cu oarecare dispreț. Ar fi prea cu putință. E adevărat că am inima de femeie, dar nu față de dumneata. Pentru dumneata am numai statornicia unui tovarăș ; sinceritatea, credința, frăția unui frate de arme ; dacă vrei, respectul și supunerea unui neofit față de inițiatorul lui. Dar absolut nimic mai mult ; poți fi fără grijă.

— Asta doresc — spuse el vorbindu-și sie însuși — doar atîta vreau și, dacă mi se ridică piedici în cale, ele trebuie doborîte. Jane, nu te vei căi dacă te măriți cu mine ! Fii sigură ! *Trebuie* să ne căsătorim — îți repet Nu există altă cale și fără îndoială că după căsătorie va veni destulă dragoste care să facă unirea noastră dreaptă chiar în ochii dumitale.

M-am sculat sprijinindu-mă de stîncă și nu m-am putut opri să-i strig :

— Disprețuiesc ideea dumitale despre dragoste, disprețuiesc acest fals sentiment pe care mi-l dăruiești. Da, St. John, cînd mă îmbii c-un asemenea simțămînt, te disprețuiesc și pe dumneata !

El mă privi țintă, mușcîndu-și buza măiestrit desenată. Ar fi greu de spus dacă era uimit sau îndîrjit, căci a știut să se stăpînească.

— Nu mă așteptam să aud astfel de cuvinte din gura dumitale. Eu n-am făcut și n-am spus nimic vrednic de dispreț.

Blîndețea lui m-a mișcat ; am fost cucerită de stăpînirea lui nobilă și liniștită.

— Iartă-mi cuvintele, St. John, dar e vina dumitale că m-ai întărîtat, făcîndu-mă să vorbesc atît de necugetat. Ai vorbit despre un lucru asupra căruia părerile noastre sînt diferite, un lucru despre care ar trebui să nu mai vorbim niciodată. Chiar numai cuvîntul dragoste e pentru noi un măr al discordiei. Te gîndești ce ar fi dragostea însăși ? Ce ne-am face noi ? Ce-am simți ? Dragă vere, uită planul dumitale de căsătorie.

— Nu, zise el. E un plan pe care-l alcătuiesc de mult ; singurul care mă poate face să-mi ating marele țel : dar nu mai vreau să te rog acum. Mîine plec la Cambridge ; am acolo o seamă de prieteni de la care vreau să-mi iau rămas bun. Voi lipsi cincisprezece zile. Între timp o să te gîndești la propunerea mea, fără să uiți însă că dacă n-o primești, nu pe mine mă refuzi, ci pe Dumnezeu. Se slujește de mine, numai pentru a-ți deschide calea unei nobile misiuni ; dacă vrei să-mi fii soție, poți păși pe acea cale ; dacă nu, te osîndești pe viață la un trai de tihnă egoistă și întunecime stearpă. Bagă de seamă să nu fii socotită printre cei care au alungat de la ei credința cea adevărată și prin aceasta sînt mai de osîndit decît necredincioșii !

A tăcut. Întorcîndu-și încă o dată fața de la mine,

„Privi spre rîu și cătă spre coline."

Dar de astă dată își înăbuși sentimentele în adîncul sufletului, pentru că nu mai eram vrednică să le aud

rostite cu glas tare. Tăcerea pe care o păstră, în timp ce pășeam alături spre casă, mă făcu să înțeleg ce simțea pentru mine. Citii pe chipul lui dezamăgirea unei firi aspre și despotice care a dat de împotrivire tocmai acolo unde nu se aștepta decît la supunere ; dezaprobarea unui judecător rece și neclintit, care aflase la altul sentimente și idei ce lui i se păreau de neîngăduit. Într-un cuvînt, bărbatul ar fi vrut să mă silească la ascultare și numai creștinul sincer îndura răutatea mea cu atîta răbdare și lăsa atît de lungă tihnă gîndirii și remușcării mele.

În seara aceea, după ce-și sărută surorile, socoti nimerit să nu-mi dea nici mîna și părăsi odaia în tăcere. Cum însă, fără să fiu îndrăgostită, simțeam totuși multă simpatie pentru el, am fost atît de mîhnită de această voită uitare, încît m-au podidit lacrimile.

— După cîte văd, zise Diana, v-ați certat în timpul plimbării ; du-te după el ; te așteaptă și se plimbă pe sală ; îl împaci lesne.

În împrejurări de astea nu sînt de loc trufașă. Îmi place să fiu mai degrabă fericită, decît demnă. Fugii după el. Era la piciorul scării.

— Noapte bună, St. John, zisei.

— Noapte bună, Jane, îmi răspunse el liniștit.

— Dă-mi mîna.

Ce atingere ușoară și rece îmi înfioră degetele ! Ceea ce se întîmplase în timpul zilei nu-i plăcuse de loc. Prietenia nu-l putea încălzi, nici lacrimile nu-l puteau mișca. Deci cu el nu vor fi niciodată împăcări fericite, zîmbete vesele, cuvinte mărinimoase ; totuși, creștinul era răbdător și pașnic.

Cînd l-am întrebat dacă-i gata să mă ierte, mi-a răspuns că n-are obiceiul să-și aducă aminte de jigniri, că n-are nimic de iertat, deoarece nu fusese jignit.

După ce-mi spuse asta, plecă. Aș fi preferat să mă lovească.

CAPITOLUL XXXV

N-A PLECAT A DOUA ZI LA CAMbridge, aşa cum spusese ; şi-a amînat plecarea cu o săptămînă întreagă şi în vremea asta mă făcu să simt cît de grea pedeapsă poate da un om bun, dar aspru, conştiincios, dar neînduplecat, cînd se crede jignit. Fără să facă ceva duşmănos, fără un singur cuvînt de repros, se silea să-mi arate că mă dispreţuieşte.

Nu pentru că St. John ar fi nutrit în mintea lui gîndul unei răzbunări necreştineşti ; nu pentru că ar fi vrut, dacă ar fi putut, să-mi atingă măcar un fir de păr din cap ; din fire şi din principiu, dispreţuia o răzbunare meschină. Pentru vina de a-i fi arătat dispreţul meu şi de a-i fi spus că-i dispreţuiesc dragostea mă iertase ; nu uitase însă nimic şi ştiam că n-avea să uite toată viaţa. Vedeam din felul cum mă privea, că între el şi mine pluteau totdeauna vorbele acelea, ca şi cînd ar fi fost scrise în văzduh ; de cîte ori îi vorbeam, i se părea că ele răsună

în vocea mea și ecoul lor se făcea simțit în fiecare dintre răspunsurile pe care mi le da.

Nu se ferea să stea de vorbă cu mine; dimpotrivă, mă chema în fiecare dimineață la el. Cred că omul corupt dintr-însul simțea o plăcere pe care creștinul curat n-o împărtășea: aceea de a arăta cu cîtă îndemînare putea, în vreme ce vorbea și se purta ca de obicei, să lipsească fiecare frază de ținuta și interesul care, altădată, dădeau un anumit farmec aspru vorbirii și purtărilor sale. Pentru mine nu mai era un om viu, ci un om de marmură. Ochii lui semănau cu o piatră albastră, strălucitoare și rece; limba lui, nimic altceva decît o unealtă a vorbirii.

Toate acestea însemnau pentru mine un chin rafinat și lent; alimentau un foc mocnit de indignare și o înfiorată tulburare a durerii care mă chinuia și mă zdrobea. Simțeam cum, dacă aș fi soția lui, acest om bun, neprihănit ca izvorul din adîncul neatins de soare, ar fi putut să mă ucidă repede fără ca un singur strop de sînge să picure din vinele mele, fără a primi nici cea mai ușoară pată pe conștiința-i limpede ca un cristal.

Simțeam asta mai cu seamă cînd făceam vreo încercare să mă apropii. Nici o clipire nu răspundea bunăvoinței mele. El nu suferea de loc din pricina răcelii dintre noi, nu dorea împăcarea, și, cu toate că de multe ori lacrimile mele îmbelșugate udaseră pagina pe care stăteam amîndoi aplecați, ele nu-l impresionau decît așa cum pot impresiona pe un om a cărui inimă e cu adevărat de piatră sau de metal. În tot acest timp, se purta cu surorile lui mai drăgăstos decît altădată. Se temea probabil că simpla lui răceală nu-i destul de usturătoare pentru a mă convinge că eram alungată din inima sa și voia să-i adauge forța contrastului. Sînt încredințată că n-o făcea din răutate, ci pentru a-și respecta principiile.

Cu o seară înainte de plecarea lui la Cambridge, îl văzui plimbîndu-se singur prin grădină. Uitîndu-mă la el, îmi amintii că acest bărbat, oricît de depărtat sufletește ar fi fost acum de mine, îmi salvase odinioară viața, că eram rude și vrui să fac o ultimă sforțare spre a-i recîștiga prietenia. Ieșii din casă și mă apropiai de el; stătea în picioare, sprijinindu-se de portița grădinii. De la început vorbii despre lucrul care-l interesa.

— St. John, zisei eu, îmi pare foarte rău că ești supărat pe mine. Hai să fim iar prieteni.

— Nădăjduiesc că sîntem prieteni, zise el liniștit, privind mai departe răsăritul lunii, pe care îl contempla cînd m-apropiasem de el.

— Nu, St. John, reluai eu, nu mai sîntem prieteni ca altădată. Știi bine.

— Crezi ? Atunci te înșeli. Cît despre mine, nu-ți doresc nici un rău ; îți doresc numai binele.

— Te cred, St. John. Doar știu bine că nu ești în stare să dorești răul nimănui, dar dat fiind că-ți sînt rudă, doresc altă dragoste decît această iubire de aproape, pe care o arăți și străinilor.

— Desigur, zise el, dorința dumitale e dreaptă și sînt departe de a te privi ca pe o străină.

Aceste cuvinte, spuse pe ton liniștit și rece, erau jignitoare și derutante. Dacă m-aș fi lăsat mînată de furie și mîndrie, l-aș fi părăsit numaidecît, dar în mine sălășluia ceva cu mult mai puternic decîte aceste sentimente. Respectam adînc calitățile și principiile vărului meu, îi prețuiam prietenia și pentru mine pierderea ei era o foarte dureroasă încercare ; nu voiam să părăsesc atît de repede speranța de a o recîștiga.

— În felul ăsta trebuie să ne despărțim, St. John ? Cînd o să pleci în India, o să mă părăsești fără să-mi spui măcar o singură vorbă bună ?

Nu se mai uită la lună și mă privi drept în față.

— Cînd o să plec în India o să te părăsesc, Jane ? Cum, nu vii cu mine ?

— Mi-ai spus că nu pot, decît dacă mă mărit cu dumneata.

— Și nu vrei să te măriți cu mine ? Nu-ți schimbi hotărîrea ?

Cititorule, cunoști oare, așa cum cunosc eu, spaimele pe care aceste ființe reci le pot strecura prin șuvoiul de gheață al întrebărilor lor ? Știi cît de mult seamănă mînia lor cu furia unei avalanșe și supărarea lor cu sfărîmarea gheţurilor pe mare ?

— Nu, St. John, spusei. Nu mă mărit cu dumneata ; stărui în hotărîrea mea.

Avalanşa se mişcă şi înaintă puţin, dar nu se rostogoli încă.

— Te întreb din nou : de ce nu primeşti ? urmă St. John.

— Acum cîtva timp, pentru că nu mă iubeai ; astăzi, pentru că mă urăşti aproape. Dacă m-aş mărita cu dumneata, m-ai omorî ; mă omori de pe acum.

Obrajii şi buzele lui îşi pierduseră culoarea.

— *Te-aş omorî, te şi omor ?* Cuvintele astea sînt dintre cele care n-ar trebui rostite. Sînt necumpătate, nedemne de o femeie şi neadevărate. Ele trădează o nefericită stare a minţii ; ar merita mustrări mai aspre ; sînt de neiertat ; dar datoria unui om e să-şi ierte semenul de şaptezeci şi şapte de ori cîte şapte.

Acum totul era sfîrşit. Deşi dorisem din suflet să-i şterg urmele celei dintîi jigniri, îi săpasem în inimă o altă jignire şi mai adîncă. O săpasem cu fierul roşu.

— Acum, zisei, o să mă urăşti de-a binelea ; e zadarnic să încerc o împăcare : văd că mi-am făcut din dumneata un duşman neîndurat.

Aceste cuvinte provocară o nouă rană, cu atît mai gravă, cu cît se apropiau de adevăr. Buzele lui livide se strînseră o clipă. Văzui ce furie dezlănţuisem în el şi mi se strînse inima de durere.

— Îmi tălmăceşti greşit cuvintele ! strigai eu apucîndu-i mîna. Te încredinţez că n-am avut de gînd nici să te supăr, nici să te jignesc.

El zîmbi cu amărăciune şi-şi trase repede mîna dintr-a mea.

— Acuma, zise după o scurtă tăcere, de bună seamă că-ţi iei cuvîntul înapoi şi n-o să mai vrei în nici un fel să mergi în India ?

— Ba da. Vreau să merg ca o tovarăşă a dumitale.

Urmă o tăcere foarte lungă. N-aş putea spune ce luptă se dădea între timp în inima lui, între Natură şi Har ; doar în ochi îi scînteiau licăriri ciudate şi umbre stranii îi treceau peste faţă. În cele din urmă zise :

— Ţi-am mai arătat cît e de absurd ca o femeie de vîrsta dumitale să plece cu un bărbat ca mine, fără să fim căsătoriţi. Ţi-am arătat-o în aşa fel, încît nu-mi închipuiam c-ai să mai vorbeşti vreodată de acel plan şi-mi

pare rău — pentru dumneata — că te aud vorbind din nou așa.

Îl întrerupsei : tot ceea ce semăna a reproș avea darul să mă îmbărbăteze pe dată.

— St. John, fii înțelegător, căci în clipa asta bați cîmpii. Pretinzi că ești jignit de ceea ce ți-am spus. Nu ești într-adevăr jignit, fiindcă avînd o judecată atît de sănătoasă nu poți fi nici atît de neînțelegător, nici atît de vanitos, încît să nu înțelegi cum trebuie gîndurile mele. Îți spun din nou : îți voi fi, dacă vrei, duhovnic ; dar niciodată soție.

Se făcu din nou galben ca moartea, dar ca și mai înainte își stăpîni furia și-mi răspunse pe un ton afectat, dar liniștit :

— Nu pot primi ca o femeie care nu-i a mea să mă ajute a-mi duce misiunea la capăt. Se pare că nu poți pleca, împreună cu mine : dar dacă ești sinceră în propunerea pe care mi-o faci, cînd voi ajunge în oraș, am să vorbesc cu un misionar însurat, a cărui nevastă are nevoie de cineva ca s-o ajute. Averea dumitale îți va îngădui să te lipsești de ajutorul Societății Misionarilor și astfel vei mai putea scăpa de rușinea de a nu-ți fi respectat cuvîntul și de a fi dezertat din oștirea în care ai făgăduit să intri.

Dar — așa după cum știi și tu, cititorule — eu nu făcusem nici o făgăduială hotărîtă și nu mă obligasem la nimic. De aceea felul lui de a vorbi mi se păru mult prea aspru și mult prea tiranic. Răspunsei :

— Nu-i vorba nici de rușine, nici de făgăduială călcată, nici de dezertare. Nu sînt nicidecum obligată să plec în India, mai ales cu niște străini. Cu dumneata aș fi cutezat, pentru că te admir, am încredere în dumneata și te iubesc ca o soră, deși sînt încredințată că n-aș putea să trăiesc prea mult în acel climat, ori cu cine aș merge.

— Ah, te temi de soarta dumitale ! zise el, strîngînd din buze.

— E adevărat. Dumnezeu nu mi-a dăruit viața ca s-o irosesc. Încep să cred că tot ce-mi ceri seamănă cu o sinucidere. De altfel, înainte de a părăsi Anglia pentru totdeauna, vreau să mă conving dacă nu sînt mai folositoare rămînînd în țară, decît plecînd.

— Ce vrei să spui?

— Zadarnic aş încerca să te lămuresc. E un lucru asupra căruia am de multă vreme îndoieli dureroase şi nu pot pleca nicăieri înainte de-a le limpezi într-un fel.

— Ştiu încotro ţi se îndreaptă ochii şi de ce ţi-e legată inima. Ceea ce te interesează e nedrept şi nelegiuit. De multă vreme ar fi trebuit să-ţi înăbuşi acest sentiment şi să roşeşti cînd te gîndeşti la asta. Ţi-e gîndul la domnul Rochester.

Era adevărat şi o mărturisii prin tăcerea mea.

— Atunci, urmă St. John, o să porneşti în căutarea domnului Rochester?

— Trebuie să aflu ce s-a întîmplat cu el.

— În cazul acesta nu-mi rămîne decît să te pomenesc în rugăciunile mele şi să rog din adîncul sufletului pe Dumnezeu să nu te osîndească la chinul cel veşnic. Am crezut că recunosc în dumneata o aleasă. Dar Dumnezeu nu vede ca noi oamenii: facă-se voia lui!

Deschise poarta, ieşi şi coborî în vale. În curînd nu-l mai zării. Întorcîndu-mă în salon, am găsit pe Diana stînd în picioare dinaintea ferestrei; părea dusă pe gînduri. Era mai înaltă decît mine; îmi puse mîna pe umăr, se-aplecă şi-mi privi lung obrazul.

— Jane, îmi zise ea, eşti agitată şi palidă; sînt sigură că ai ceva pe suflet. Spune-mi ce se petrece între tine şi St. John. V-am privit pe fereastră o jumătate de ceas. Iartă-mi această îndeletnicire de spioană, dar de multă vreme mi-am închipuit ceva, nici eu nu ştiu bine ce! St. John e o făptură ciudată.

Se opri şi, văzînd că tac, urmă numaidecît:

— Sînt convinsă că frate-meu şi-a pus în gînd ceva deosebit în legătură cu tine. Multă vreme ţi-a arătat un interes pe care nu l-a avut niciodată faţă de nimeni. Cu ce scop? Aş vrea să te iubească. Te iubeşte, Jane? Spune-mi.

Puse mîna ei rece pe fruntea mea fierbinte.

— Nu, Di, răspunsei eu. Cîtuşi de puţin.

— Atunci de ce ochii lui te urmăresc totdeauna? De ce stă atît de des singur cu tine? De ce te ţine veşnic lîngă el? Mary şi cu mine socoteam că vrea să se însoare cu tine.

— Vrea, într-adevăr ; mi-a cerut să-i fiu soţie.

Diana bătu din palme.

— Tocmai la asta ne gîndeam şi asta nădăjduiam şi noi ! exclamă dînsa. Te măriţi cu el, Jane ? Şi o să rămînă în Anglia ?

— Nici vorbă de aşa ceva, Diana. Propunîndu-mi să mă căsătoresc cu el, unica lui dorinţă e să aibă o tovarăşă vrednică, care să-l ajute a-şi îndeplini misiunea lui în India.

— Cum ? Vrea să pleci cu el în India ?

— Da.

— Ce nebunie ! exclamă dînsa. Sînt sigură că n-ai putea trăi nici trei luni acolo. N-o să te duci. N-ai primit ; nu-i aşa, Jane ?

— N-am primit să-l iau de bărbat.

— Şi deci l-ai supărat ? întrebă ea.

— Foarte rău. Mă tem că n-o să mă ierte niciodată şi, totuşi, i-am spus că l-aş însoţi ca o soră.

— A fost o nebunie curată din partea ta, Jane. Gîndeşte-te ce sarcină zdrobitoare îţi luai, într-o ţară unde oboseala omoară chiar şi pe cei voinici, iar tu eşti slabă ! Îl cunoşti pe St. John. Ţi-ar cere lucruri cu neputinţă de făcut ; cu el nu ţi-ar fi îngăduit să te odihneşti nici în ceasurile cele mai arse de zăpuşeală şi, din nenorocire, am observat că te străduieşti să faci orice îţi cere. Sînt uimită c-ai găsit curajul să-i refuzi mîna. Aşadar, nu-l iubeşti, Jane ?

— Nu, nu ca soţ.

— E frumos totuşi.

— Iar eu, Di, vezi, sînt atît de urîtă. Nu ne-am potrivi de loc.

— Urîtă ? Tu ? Ba de loc. Eşti mult prea drăguţă şi prea bună ca să te pîrjoleşti de vie la Calcutta !

Şi ea mă rugă din nou să nu primesc propunerea de a-i întovărăşi fratele.

— Trebuie să renunţ, răspunsei eu, căci adineauri, cînd i-am repetat că sînt gata să-i slujesc de ajutor, a fost jignit de lipsa mea de cuviinţă. Părea că socoteşte ciudată propunerea mea de-a-l însoţi fără să fiu măritată cu el, ca şi cînd n-aş fi sperat de la început să gă-

sesc în el un frate, ca şi cînd n-aş fi fost obişnuită să-l socotesc astfel.

— Jane, ce te face să spui că nu te iubeşte ?

— Ar trebui să-l auzi vorbind despre asta. Mi-a spus de multe ori că nu se însoară pentru el, ci pentru îndeplinirea datoriei lui ; că sînt făcută pentru muncă, nu pentru dragoste. De bună seamă că-i adevărat, dar părerea mea e că dacă nu sînt făcută pentru dragoste, nu sînt făcută nici pentru căsătorie. Di, n-ar fi crud să fii legată pentru toată viaţa de un bărbat care n-ar vedea în tine decît o unealtă folositoare ?

— O, da ! N-ar fi omenesc şi n-ar fi de îndurat. Nici să nu mai vorbim de-aşa ceva !

— Apoi, urmai eu, deşi n-am pentru el decît o dragoste de soră, totuşi, dacă aş fi silită să-i fiu nevastă, poate că darurile cu care e înzestrat m-ar face să simt pentru el o dragoste ciudată, nemiloasă şi chinuitoare, căci uneori există în privirea, în purtările, în vorba lui, o măreţie eroică. Oh, atunci aş fi nespus de nenorocită ! Nu ar avea nevoie de dragostea mea şi, dacă i-aş arăta-o, m-ar face să simt că iubirea e un sentiment de prisos, pe care nu mi l-a cerut niciodată şi care nu mi se potriveşte. Ştiu că aşa ar fi.

— Şi totuşi St. John e bun, spuse Diana.

— Da, e un om bun, un om mare, dar urmărindu-şi ţelurile lui minunate calcă fără milă peste nevoile şi sentimentele oamenilor de rînd. Iată de ce ei ar face mai bine să nu-i iasă în cale fiindcă s-ar putea ca, văzîndu-şi de drum, să-i calce în picioare. Uite-l că vine ! Te las, Diana.

Văzînd că deschide poarta grădinii, mă urcai repede în odaia mea.

Dar fui silită să-l întîlnesc din nou la cină. În timpul mesei fu la fel de liniştit ca totdeauna. Credeam că abia o să-mi vorbească şi eram convinsă că renunţase la planul lui de căsătorie ; în curînd văzui însă că mă înşelasem în amîndouă privinţele. Îmi vorbi ca de obicei, sau cel puţin cum obişnuia să-mi vorbească de cîtăva vreme : cu cea mai riguroasă politeţe. Fără îndoială că rugase duhul sfînt să-i ajute să-şi stăpînească mînia pe care i-o stîrnisem şi credea că m-a iertat încă o dată.

Cînd sosi ora lecturii de seamă, el alese capitolul al 21-lea din *Apocalips*.

Totdeauna era plăcut să asculţi cum picurau de pe buzele lui cuvintele *Bibliei*. În nici o altă împrejurare glasul său frumos nu suna aşa de dulce şi de plin, nicicodată purtarea sa nu devenea atît de impunătoare, în nobila sa simplitate, ca în clipa cînd rostea cuvîntul Domnului.

În seara aceea, luna se vedea strălucind prin fereastra fără perdele, făcînd aproape să nu mai fie nevoie de lumina făcliei de pe masă. Tihna domnea în cercul nostru familial. Totul făcea ca vocea lui să capete mai multă solemnitate, să dea fiori şi mai puternici. St. John era plecat asupra *Bibliei* şi citea paginile în care e înfăţişată priveliştea unui nou cer şi a unui nou pămînt : cum va veni Dumnezeu să locuiască printre oameni, cum le va şterge lacrimile, cum nu vor mai fi nici moarte, nici durere, nici suferinţă, nici plînsete, fiindcă tot ceea ce va fi fost mai înainte se va fi şters.

Cînd a citit versetul din urmă, am fost înfiorată în chip ciudat, mai ales fiindcă am simţit, din schimbarea abia perceptibilă a glasului său, că ochii-i erau îndreptaţi spre mine. Iată ce cuprindea acel verset :

„Cel ce biruieşte va moşteni acestea şi-i voi fi lui Dumnezeu şi el îmi va fi mie fiu. Cît despre — şi St. John urmă cu glas încet şi limpede — fricoşi şi necredincioşi... şi tot soiul de mincinoşi — partea lor este în iezerul care arde cu foc şi cu pucioasă ; ceea ce este moartea a doua."

Din clipa aceea am ştiut ce soartă socotea St. John că mă aşteaptă. Cînd rosti ultimele cuvinte cutremurătoare ale acestui verset, glasul lui era pătruns de un simţămînt, liniştit, potolit, de izbîndă, împletit cu arzătoare dorinţă. Credea că numele său fusese scris în cartea cea mare şi rîvnea ceasul în care va fi primit în cetatea unde „împăraţii pămîntului îşi aduc toată slava şi cinstea lor într-însa, cetate ce nu are lipsă nici de soare, nici de lună ca să lumineze în ea, fiindcă slava Domnului o luminează".

Îşi înfăţişă toată dîrzenia în rugăciunea ce urmă după citirea *Bibliei*. Zelul lui sobru se arăta iarăşi. Se ruga

lui Dumnezeu, cuprins de înflăcărare și hotărît să izbîndească. Cerea putere pentru inimile slabe, lumină pentru acei care se rătăcesc de turmă, întoarcerea chiar în ceasul al unsprezecelea a acelora pe care ispitele lumii şi ale cărnii îi abătuseră de la drumul cel drept. Cerea, implora, stăruia fierbinte ca lui să i se hărăzească o parte din chinul celui osîndit focului. Ardoarea este întotdeauna de-o mare solemnitate. Întîi am fost uimită de rugăciunea lui, dar cînd îl auzii urmînd şi însufleţindu-se astfel, am fost mişcată şi, în sfîrşit, cuprinsă de respect. Simţea atît de sincer ce-i bun şi mare în ţelul lui, încît cei ce-l auzeau rugîndu-se nu puteau simţi altfel decît dînsul.

După ce sfîrşi rugăciunea, ne luarăm rămas bun de la el. Trebuia să plece a doua zi dis-de-dimineaţă. După ce-l sărutară, Diana şi Mary părăsiră odaia; mi s-a părut că le ceruse asta în șoaptă. Îi întinsei mîna și-i urai călătorie bună.

— Mulţumesc, Jane, îmi zise el. După cum am spus, o să mă întorc de la Cambridge peste cincisprezece zile; îţi las acest răgaz să te gîndeşti. Dacă m-aş supune mîndriei omenești, nu ţi-aş mai vorbi de căsătorie, dar nu ascult decît de datoria mea și nu urmăresc decît cel mai de căpetenie scop al meu: slăvirea lui Dumnezeu. Stăpînul meu a fost îndelung răbdător; voi fi şi eu. Nu te pot părăsi în ora pierzaniei ca pe-un vas al mîniei; căiește-te, hotărăște-te cît mai e vreme. Aminteşte-ţi că sîntem sortiţi să trudim cît este ziuă, ţine seama că „vine noaptea cînd nici un muritor nu va mai trudi". Amintește-ţi de soarta bogatului din parabolă, care a avut toate bucuriile în această viaţă. Deie-ţi Domnul tăria de a alege acea bogăţie de care nimeni nu te poate prăda!

Îmi pusese mîna pe cap, în timp ce rostise ultimele cuvinte. Vorbise cu sinceritate și blîndeţe. Privirea lui nu era, firește, a unui îndrăgostit care-și implora iubita, ci a unui păstor care-și rechema oaia rătăcită, sau mai curînd a unui înger păzitor care se-ngrijea de sufletul ce i-a fost încredinţat. Toţi oamenii de talent, fie că au sau nu simţire, fie că sînt propovăduitori, novici sau stăpîni — cu condiţia să fie sinceri — au momente sublime, în care subjugă și domină. Am simţit pentru

St. John o veneraţie atît de adîncă, încît m-am pomenit deodată la punctul pe care-l evitam de atît de multă vreme. Eram ispitită să încetez orice luptă, să mă las tîrîtă de puhoiul voinţei sale, să mă înec în vîltoarea vieţii lui şi s-o jertfesc pe a mea. Mă stăpînea aproape tot aşa cum mă stăpînise altădată domnul Rochester, dar cu totul în alt chip. În amîndouă cazurile, eram nebună. Să fi cedat altădată, ar fi însemnat să trec peste principii; să fi cedat acum, ar fi însemnat să nesocotesc dreapta judecată. În clipa de faţă, cînd a trecut criza dureroasă, în oglinda liniştită a vremii văd limpede toate astea. Atunci nu-mi dădeam seama de nebunia mea.

Stam nemişcată înaintea ierofantelui[1] meu. Uitam că-l refuzasem; temerile mi se risipeau; strădaniile mele erau zădărnicite. Imposibilul, adică această căsătorie cu St. John, devenea — repede — Posibilul. Totul se schimbase dintr-o dată. Credinţa mă cuprindea în vraja ei, îngerii îmi făceau semne, chemîndu-mă; Dumnezeu îmi poruncea; viaţa mi se învăluia ca un sul de pergament, porţile morţii se deschideau, lăsîndu-mă să văd, dincolo de ele, veşnicia. Mi se părea că spre a fi fericită acolo, puteam jertfi totul în viaţa asta de-o clipă. Odaia întunecoasă mi se părea plină de vedenii.

— Acum te-ai putea hotărî? mă întrebă misionarul. Glasul lui era blînd; şi mă trase prieteneşte spre el. Oh, cu cît era mai tare blîndeţea decît puterea! Mă puteam împotrivi mîniei lui St. John; bunătatea lui mă făcea, însă, să mă îndoi ca o trestie şi, totuşi, îmi dădeam tot timpul seama că dacă mă înduplec, mă voi căi într-o zi. Un ceas de rugăciune solemnă nu-i putuse schimba firea; îl înălţase doar.

— M-aş putea hotărî dacă aş fi singură, răspunsei eu. Aş putea să jur că m-aş mărita cu dumneata dacă aş fi încredinţată că asta e voinţa lui Dumnezeu; după aceea întîmple-se orice!

— Rugăciunile mele au fost ascultate! exclamă St. John.

---

[1] La început, titlul preotului care săvîrşea ritualul închinat zeiţei Demeter, în Grecia antică. Mai tîrziu nume acordat papei.

Îmi apăsă mai tare mîna pe cap, ca şi cînd ar fi vrut să mă ia deplin în stăpînire; mă strînse în braţe, *aproape* ca şi cînd m-ar fi iubit (spun *aproape*; puteam să-mi dau seama de deosebire, căci ştiam ce înseamnă să fii iubită; dar ca şi el, lăsasem deoparte dragostea şi nu mă gîndeam decît la datorie). Pe dinaintea ochilor mei pluteau nori şi luptam să-i îndepărtez. Doream din tot sufletul, cu sinceritate, cu aprindere, să fac ce era bine şi numai atît rugam cerul: „Arată-mi, arată-mi calea ce trebuie s-o urmez!" Niciodată nu fusesem atît de tulburată. Cititorul va să judece dacă ceea ce se petrecu atunci a fost urmarea smintelii mele.

Casa era pe deplin liniştită, căci, probabil, afară de St. John şi de mine, toată lumea dormea. Singura făclie ce ne lumina se stinse; luna şi-arunca în odaie razele-i strălucitoare. Inima îmi bătea repede; îi auzeam zvîcnirile. Deodată, bătăile fură oprite de o senzaţie de nedescris ce mă înfioră din creştet şi pînă-n tălpi. Nu era ceva asemănător unei descărcări electrice, dar era tot atît de ascuţită, de ciudată, de pătrunzătoare. S-ar fi spus că pînă atunci cea mai încordată activitate a simţurilor mele nu fusese decît o toropeală din care acum mi se poruncea să mă smulg. Simţurile mele se trezeau într-o aşteptare încordată; ochii şi urechile mele aşteptau, în timp ce carnea tremura pe mine.

— Ce-ai auzit? Ce-ai văzut? mă întrebă St. John.

Nu vedeam nimic, dar auzeam de undeva un glas strigîndu-mi: „Jane! Jane! Jane!" Atîta tot.

— Oh, Doamne! Ce-i asta? suspinai eu.

Aş fi putut spune: „Unde-i?" Căci acel glas nu părea a fi venit din odaie, nici din casă şi nici din grădină; nu pornea din văzduh, nici din străfundurile pămîntului, nici din cer. Îl auzisem; dar unde şi cum nu puteam spune cu nici un chip. Era glasul unei fiinţe omeneşti, un glas bine cunoscut şi tare iubit, cel al lui Edward Fairfax Rochester. Era trist, dureros, sălbatic, înfricoşător şi părea că mă roagă.

— Vin! strigai eu. Aşteaptă-mă! Oh, am să vin!

Am fugit să deschid uşa şi m-am uitat pe coridor; era întuneric. Am fugit în grădină; era pustie.

— Unde eşti? strigai eu.

Munții din spatele Marsh-Glenului repetară stins: „Unde ești ?" Ascultai. Vîntul bătea încet printre brazi; în jurul meu nu era decît singurătatea mlaștinilor și tăcerea nopții.

— La o parte cu orice superstiție! strigai eu, văzînd un spectru negru înălțîndu-se din tisele întunecate. „Asta nu-i una din fantomele tale; nu-i urmarea vrajei tale: e opera firii. A fost stîrnită și nu-i de mirare — s-a străduit din răsputeri."

Mă îndepărtai repede de St. John, care venise după mine și voia să mă oprească. De astă dată îmi venise *mie* rîndul. Puterea *mea* era în joc și mă simțeam foarte tare. Îi spusei să nu-mi pună întrebări, să nu facă observații. Îl rugai să plece: trebuia și voiam să fiu singură. Se supuse numaidecît. Cînd ai destulă tărie să poruncești, e ușor să te faci ascultat. Mă urcai și mă încuiai în odaia mea; îngenuncheai și mă rugai în felul meu, adică cu totul deosebit de cel al lui St. John, dar tot atît de fierbinte. Mi se părea că sînt aproape de tot de un duh puternic și că sufletul meu se prosterna cu recunoștință la picioarele lui. Mă sculai după această rugăciune de mulțumire, luai o hotărîre și mă culcai luminată și decisă. Așteptam cu nerăbdare ziua ce avea să vină.

CAPITOLUL XXXVI

ÎN SFÎRŞIT, SE LUMINĂ DE ZIUĂ. M-am sculat la răsăritul soarelui. Timp de un ceas ori două mi-am aşezat lucrurile din cameră, am făcut ordine în sertare şi în dulap, ca să le las în starea cerută de o scurtă absenţă. În vremea asta l-am auzit pe St. John ieşind din odaie. Se opri în faţa uşii mele. M-am temut să nu bată la uşă, dar se mulţumi să-mi strecoare o foaie de hîrtie pe sub uşă. O luai şi citii :

„Aseară m-ai părăsit prea pe neaşteptate. Dacă ai mai fi stat încă puţin, ai fi putut pune mîna pe crucea creştinului, pe cununa îngerilor. Mă întorc peste cincisprezece zile şi voi aştepta hotărîrea dumitale. Între timp, roagă-te şi veghează, ca să fii apărată de ispită. Cred că sufletul ţi-e plin de bunăvoinţă, dar trupul ţi-e slab. Mă voi ruga necontenit pentru dumneata.

Al dumitale
St. John“

„Sufletul meu vrea să facă ceea ce e drept, i-am răspuns în gînd, iar trupul meu sper că e destul de puternic ca să împlinească voinţa cerului, atunci cînd ea îmi va fi limpede cunoscută. Oricum, va fi de ajuns de puternic să cerceteze, să răscolească, să afle o ieşire din acest nor de îndoială şi să ajungă la limanul certitudinii."

Cu toate că eram în întîi iunie, dimineaţa se arăta rece şi posomorîtă, iar ploaia deasă bătea în geamuri. L-am auzit pe St. John deschizînd uşa din faţă ; m-am uitat pe fereastră, l-am văzut cum străbate grădina. Apucă pe drumul ce trecea peste mlaştinile ceţoase spre Whitcross ; de acolo trebuia să ia diligenţa.

„Peste cîteva ore, îmi zisei, voi porni pe acelaşi drum ca şi tine ; am să iau şi eu diligenţa la Whitcross. Am pe cineva în Anglia de la care vreau să primesc veşti, înainte de a pleca pentru totdeauna."

Mai rămîneau două ceasuri pînă la masa de dimineaţă. Începui să mă plimb încet prin odaie, gîndindu-mă la întîmplarea ce mă făcuse să iau această hotărîre neaşteptată. Îmi amintii senzaţia care mă zguduise, căci o retrăiam în întreaga ei ciudăţenie. Mi-aduceam aminte glasul pe care-l auzisem. Din nou mă întrebai de unde putea veni, dar tot atît de zadarnic ca şi înainte ; mi se părea că vocea era în mine, nu în lumea dinafară. Îmi spusei că s-ar putea să fie doar o impresie nervoasă, o nălucire. Şi totuşi, nu puteam crede aşa ceva. Mai degrabă semăna cu o inspiraţie. Copleşitoarea explozie sufletească, ce se dezlănţuise ca şi cutremurul de pămînt care zdruncinase temeliile închisorii lui Pavel şi Silas, deschisese uşile celulei sufletului meu şi-i trăsese zăvoarele ; îl deşteptase din somn, şi el se trezise tremurînd, ascultînd înfiorat. Apoi de trei ori un strigăt vibrase în urechea mea speriată, în inima şi în sufletul meu care nu se temeau şi nu se clătinau, căci acest strigăt n-avea nimic surprinzător, nici înspăimîntător, ci mai degrabă părea vesel de sforţarea pe care o putuse face fără sprijinul corpului stînjenitor.

„Peste cîteva zile, îmi zisei punînd capăt visării mele, voi şti ceva despre cel al cărui glas părea că mă chemase în noaptea trecută. Scrisorile au fost zadarnice : o să fac eu însămi cercetări."

La dejun le înştiinţai pe Diana şi Mary că plec şi o să lipsesc cel puţin patru zile.

— Pleci singură, Jane ? mă întrebară ele.

— Da ; plec ca să aflu ceva veşti despre un prieten, de soarta căruia sînt îngrijorată.

Mi-ar fi putut spune că ele erau singurele mele prietene, căci le-o spusesem adesea — şi eram convinsă că în clipa aceea şi-aduceau aminte de cuvintele mele — dar, cu gingăşia lor sufletească, nu făcură nici o observaţie. Numai Diana mă întrebă dacă sînt sigură că-s destul de sănătoasă ca să călătoresc, fiindcă, după cîte spunea ea, eram foarte palidă. Răspunsei că numai neliniştea mă făcea să sufăr şi că nădăjduiam să mă potolesc în curînd.

Mi-a fost uşor să-mi fac pregătirile, căci n-am fost tulburată nici de întrebări, nici de bănuieli. Cînd le spusei că nu puteam să le dau desluşiri, primiră cu bunăvoinţă şi cuminţenie tăcerea pe care eu eram cu atît mai puţin ispitită s-o rup. Mă lăsară să fac ce vreau ; la fel m-aş fi purtat şi eu cu ele în împrejurări asemănătoare.

Plecai de la Moor-House pe la trei şi, puţin după patru, mă aflam lîngă stîlpul din Whitcross, aşteptînd diligenţa ce trebuia să mă ducă la Thornfield. O auzii de departe, datorită liniştii ce domnea peste colinele singuratice şi drumurile pustii. Acum un an, coborîsem într-o seară de vară din aceeaşi trăsură în acelaşi loc, deznădăjduită, fără nici o ţintă. Făcui semn şi diligenţa se opri. M-am urcat, fără să mai fiu nevoită de astă dată să dau tot ce am pentru un loc în diligenţă. Eram din nou pe drumul Thornfieldului. Mă simţeam ca un porumbel călător care se întoarce acasă.

Călătoria a ţinut treizeci şi şase de ceasuri. Plecasem din Whitcross într-o marţi după-amiază, iar joi de dimineaţă surugiul opri să adape caii, la un han, în mijlocul unui peisaj ale cărui tufişuri verzi, ogoare întinse şi dealuri scunde mi-erau cunoscute. Cît de încîntătoare mi se părură ! Ce culori minunate avea verdeaţa în comparaţie cu mlaştinile mohorîte din Morton, în North-Midland ! Da, cunoşteam acea privelişte şi ştiam că sînt aproape de ţintă.

— Cît mai e pînă la Thornfield Hall ? întrebai pe unul din grăjdarii hanului.

— Peste cîmp, doar două mile, doamnă.

„În sfîrșit, călătoria mea s-a terminat“, îmi zisei.

Coborîi din diligență și lăsai geamantanul în grija hangiului. Îmi plătii locul, dădui un bacșiș surugiului și plecai. Soarele lumina firma hanului și citii aceste cuvinte în litere de aur : „La stema Rochesterilor“. Deci mă și aflam pe moșiile stăpînului meu ; inima îmi zvîcni în piept, dar îndată după aceea se întristă din nou. Îmi trecuse prin minte un gînd :

„Domnul Rochester a părăsit poate Anglia și chiar dacă ar fi la Thornfield Hall, spre care te zorești, cine-i acolo alături cu el ? Soția lui nebună. Nu poți face nimic aici ; nu vei îndrăzni să-i vorbești, nici să-l cauți. Te ostenești zadarnic. Ai face mai bine să te oprești. Cere vești oamenilor de la han ; îți vor spune ei ce vrei să știi, te vor lămuri pe deplin. Du-te și întreabă-l pe omul acesta, dacă domnul Rochester e la castel.“

Era un gînd înțelept și, totuși, nu-l puteam accepta. Mă temeam de un răspuns care m-ar cufunda în deznădejde. A prelungi îndoiala, însemna a prelungi nădejdea. Încălzită de razele ei mai puteam privi castelul. Înaintea mea se-ntindeau movila și cîmpiile pe care le străbătusem în dimineața cînd fugisem, surdă, oarbă, nesigură, urmărită de o furie răzbunătoare ce mă gonea fără zăbavă. Chiar înainte de a mă fi hotărît, eram în mijlocul ogoarelor. Cît de repede mergeam ! Uneori fugeam chiar. Cu ce înfrigurare priveam înainte, căutînd cu ochii pădurile bine cunoscute ! Cu cîtă căldură salutam copacii, pe care îi cunoșteam, pajiștile și colinele ce se zăreau printre dînșii !

În sfîrșit, zării pădurea plină de cuiburile negre ale ciorilor ; un croncănit puternic tulbură liniștea dimineții. Mă cuprinse o încîntare ciudată și înaintai cu mai mare grabă. Străbătui încă un lan și apucai pe o potecă ; se zăreau zidurile împrejmuitoare ale curții și dependințele. Casa era încă ascunsă în dosul arborilor.

„Vreau s-o văd mai întîi din față, îmi zisei ; cel puțin să zăresc crenelurile îndrăznețe ce izbesc privirea și să văd fereastra odăii stăpînului meu : poate stă acum în pervaz. Se scoală devreme ; poate că se plimbă prin livadă sau pe dinaintea casei. De l-aș putea cel puțin zări ! N-o să fiu doar atît de nebună să fug spre el și, totuși, nu pot ști, nu pot fi sigură. Și dacă aș face una ca asta ce s-ar putea întîmpla ? Dumnezeu să-l aibă în pază ! Dacă aș putea gusta încă o dată fericirea pe care mi-o dăruiește privirea lui, cine ar suferi ? Dar aiurez ; poate că în clipa asta el privește răsăritul soarelui de pe crestele Pirineilor sau de pe țărmurile mărilor liniștite ale Sudului."

Mergeam de-a lungul zidului scund al livezii și tocmai coteam după colț. Între doi stîlpi de piatră, cu ghiulele tot de piatră în vîrf, era o poartă ce dădea spre pajiști. Stînd în dosul unui stîlp, puteam privi pe furiș toată fațada casei ; îmi întinsei cu precauțiune capul, să mă încredințez dacă nu era trasă vreuna din jaluzelele dormitorului, să zăresc din locul acela ferit ferestrele, crenelurile, fațada — totul.

Ciorile care îmi zburau pe deasupra capului se uitau poate la mine. Ce-or fi gîndit ? La început trebuie să le fi părut foarte atentă și foarte sfioasă, apoi, încetul cu încetul, foarte cutezătoare și neliniștită. Mai întîi am aruncat o ochire scurtă, apoi am privit îndelung ; după aceea am ieșit din ascunzătoare și-am înaintat pe pajiște. Deodată mă oprii în fața intrării principale și privii cu îndrăzneală. Poate că s-or fi întrebat : „Ce să însemne sfiala prefăcută de la început și purtarea urîtă de acum ?"

Ascultă o comparație, cititorule :

Un îndrăgostit își găsește iubita adormită pe-un mal așternut cu mușchi și vrea să arunce o privire asupra chipului ei frumos, fără s-o trezească. Se furișează prin iarbă, grijuliu să nu facă vreun zgomot ; se oprește, închipuindu-și că ea s-a mișcat ; se dă înapoi — pentru nimic în lume n-ar vrea să fie zărit. Totul e liniștit ; înaintează iar, se înclină deasupră-i ; un văl ușor acoperă trăsăturile ei. Îl ridică și se apleacă spre ea ; acum ochii

săi parcă-i și văd aievea frumusețea caldă, înfloritoare și fermecătoare în tihna ei. Cît de grăbită e prima lor privire ! Dar cît de încremeniți rămîn ! Cum mai tresare ! Cuprinde brusc și cu tărie în brațe trupul pe care cu o clipă mai înainte nu îndrăznea să-l atingă nici cu un deget ! Strigă un nume și-și scapă povara și-o privește rătăcit ! o prinde apoi în brațe și strigă și privește, fiindcă acum nu se mai teme s-o trezească prin nici un zgomot — cu nici o mișcare ! Credea că iubita sa doarme tihnită ; o găsește împietrită în moarte !

Îmi îndreptasem privirile cu o bucurie temătoare spre o casă arătoasă, dar nu zării decît o ruină înnegrită de fum.

Nu era nevoie să mă ascund în dosul unui stîlp ca să pot privi jaluzelele ferestrelor, cu teama de-a nu trezi pe cei care dormeau acolo ! Nu era nevoie să pîndesc încordată scîrțîitul ușilor deschise sau zgomotul pașilor pe drumul pietruit ori de-a lungul aleilor cu prundiș ! Pajiștea, cîmpiile erau călcate în picioare și părăginite ; portalul n-avea uși ; partea din față era așa cum o văzusem într-unul din visurile mele : un zid foarte înalt și foarte șubred, găurit de ferestre fără pervaz ; nu mai era nici acoperiș, nici creneluri, se năruise totul.

De jur împrejur domnea tăcerea morții și singurătatea unui pustiu sălbatic. Nici o mirare că scrisorile mele rămăseseră fără răspuns ; era ca și cum le-aș fi trimis în cripta unui cimitir. Pietrele înnegrite arătau clar că focul mistuise castelul. Dar cine-i dăduse foc ? Cum se întîmplase nenorocirea ? Distrugerea marmurei, a ghipsului și a lemnului fusese singura pierdere pricinuită de foc ? Sau vieți omenești fuseseră nimicite, asemenea casei ? Cine căzuse victimă ? Groaznică întrebare, la care nimeni nu-mi putea răspunde. Nu era nici un semn și nici o mărturie mută.

Plimbîndu-mă în jurul pereților ruinați, străbătînd castelul pustiit, îmi dădui seama că trebuie să fi ars de mult. Zăpezile iernii se adunaseră în troiene sub bolta înnegrită și ploile pătrunseseră prin găurile acelea care

odinioară fuseseră ferestre. Primăvara își aruncase semințele în grămada de dărîmături arse; iarba și buruienile răsăreau ici și colo printre pietrele și bîrnele prăbușite. În timpul acesta, însă, unde era nefericitul stăpîn al acelor dărîmături? În ce țară? Cine avea grijă de el? Fără să vreau, ochii mi se îndreptaseră spre turnul cenușiu al vechii biserici și-mi spusei: „Să fie oare alături de Damer de Rochester, la adăpostul strîmtei case de marmură a Rochesterilor?"

Trebuia să capăt un răspuns la aceste întrebări și nu-l puteam afla decît la han. Mă întorsei numaidecît acolo. Hangiul îmi aduse chiar el dejunul. Îl rugai să închidă ușa și să stea pe un scaun, pentru că aveam să-i pun cîteva întrebări; dar cînd el îmi făcu pe voie, abia dacă știam cu ce să încep, într-atît mă temeam de răspunsul lui. Și totuși, priveliștea de paragină pe care o avusesem sub ochi mă pregătise pentru o povestire tristă. Hangiul era un om între două vîrste și cu o înfățișare respectabilă.

— Cunoști, fără îndoială, castelul din Thornfield, îndrăznii eu să-i spun în cele din urmă.

— Da, doamnă; am stat acolo pe vremuri.

— Dumneata? „Oricum, nu pe vremea mea, îmi zisei, căci chipul tău îmi e străin."

— Am fost valetul răposatului domn Rochester, adăugă dînsul.

„Răposat"! Mi s-a părut că primesc drept în inimă lovitura pe care tocmai încercasem s-o evit.

— Răposat! șoptii eu. A murit, va să zică?

— Vorbesc de tatăl domnului Edward, actualul stăpîn, explică el.

Am simțit din nou că răsuflu și sîngele îmi zvîcni iarăși cu putere în vine. Cuvintele astea mă înștiințau lămurit că domnul Edward — domnul Rochester al *meu* (Dumnezeu aibă-l în paza lui oriunde s-ar afla!) — cel puțin trăia. El era „stăpînul de acum". Dragi mi-erau aceste cuvinte! Acum mi se părea că aș putea să ascult cu relativă liniște orice mi-ar dezvălui. Dacă nu era într-un mormînt, puteam suporta gîndul că și-a aflat adăpost chiar și la celălalt capăt al pămîntului.

— Domnul Rochester locuieşte acum la castelul Thornfield? întrebai eu. Cunoşteam dinainte răspunsul, dar doream să amîn cît puteam mai mult orice întrebare directă despre locul unde se afla.

— Nu, doamnă — oh, nu! Nu stă nimeni la castel. Se vede că sînteţi străină de locurile astea, fiindcă altminteri aţi fi ştiut ce s-a întîmplat toamna trecută. Castelul Thornfield nu mai e decît o dărîmătură: a ars taman în vremea secerişului. A fost o nenorocire groaznică! Atîtea lucruri de preţ au fost nimicite; abia dacă s-au putut scăpa cîteva mobile. Focul s-a dezlănţuit în toiul nopţii şi pînă să vină pompierii de la Millcote, castelul era o pălălaie de flăcări. Era o priveliște îngrozitoare. Am fost de faţă la prăpăd.

— În toiul nopţii! şoptii eu. Da, acesta era la Thornfield ceasul nenorocirilor. Se ştie cum a izbucnit focul?

— S-a bănuit, doamnă, sau mai degrabă ar trebui să spun că am fost cu toţii siguri. Nu ştiţi, poate, zise el apropiindu-şi scaunul de masă și vorbind mai încet, că o nebună era închisă în casă.

— Am auzit vorbindu-se despre aşa ceva.

— Da, doamnă, și era păzită cu mare străşnicie. Mulţi ani de zile nu era sigur că există, fiindcă nimeni n-o văzuse, dar se zvonea doar că ar fi cineva ascuns în castel. Se spunea că domnul Edward o adusese cu el din străinătăţi pe femeia aceea, iar unii spuneau că era o fostă iubită de-a lui. Anul trecut însă s-a întîmplat un lucru ciudat — foarte ciudat.

Mă temeam că o să-l aud povestindu-mi chiar păţania mea şi mă silii să-l readuc la fapte.

— Și nebuna? am întrebat.

— Nebuna, doamnă, era nevasta domnului Rochester. Lucrul ăsta s-a descoperit într-un chip ciudat. La castel era o tînără guvernantă, de care domnul Rochester...

— Dar ce-a fost cu focul? îl întrerupsei.

— Am să ajung și acolo, doamnă... De care s-a îndrăgostit domnul Edward. Servitorii spun că n-au văzut niciodată pe cineva îndrăgostit mai nebuneşte decît dîn-

sul. Se ţinea scai de ea. Servitorii îi spionau, fiindcă, ştiţi, doamnă, aşa au ei obiceiul. O iubea cum nimeni nu-şi poate închipui, da' la drept vorbind nu era de loc drăguţă. Cică era mică, slabă ; ca o fetiţă. N-am văzut-o niciodată, dar am auzit pe Leah, fata din casă, vorbind despre ea ; şi Leah ţinea la ea foarte mult. Domnul Rochester avea patruzeci de ani şi fata n-avea nici douăzeci. Ştiţi, cînd oamenii se îndrăgostesc la vîrsta asta de femei tinere, parcă sînt fermecaţi. Ei, şi domnul Rochester voia s-o ia de nevastă.

— O să-mi povesteşti asta mai tîrziu, zisei. Aş vrea să ştiu mai curînd ce-a fost cu focul. A fost cumva bănuită nebuna ?

— Chiar aşa, doamnă, aţi nimerit-o : fără doar şi poate că ea a pus focul. Era păzită de una, Grace Poole, o femeie pricepută în meseria ei şi vrednică de toată încrederea. N-avea decît un cusur, cusur obişnuit la oameni de ăştia : *avea totdeauna lîngă ea o sticlă de rachiu* şi din cînd în cînd trăgea cîte o duşcă. Poate fi iertată : avea o viaţă aşa de grea. Numai că era cam primejdios, fiindcă, după ce bea, adormea adînc şi atunci nebuna, vicleană ca o vrăjitoare, îi lua cheile din buzunar, ieşea din odaie şi rătăcea prin casă, şi făcea toate ticăloşiile ce-i treceau prin cap. Se spune că o dată a încercat să-şi ardă soţul de viu, în patul lui, dar nu cunosc bine întîmplarea. În noaptea de-atunci, a dat întîi foc perdelelor din odaia de-alături de ea, apoi a coborît şi a dat foc odăii unde stătuse guvernanta (s-ar fi zis că ştia ceva din ce se întîmplase şi avea pică pe ea). A dat foc patului. Noroc că nu dormea nimeni în el, căci fata fugise cu două luni înainte. Domnul Rochester o căutase, de-ai fi crezut că-i lucrul cel mai de preţ pe care-l avea în lume, dar n-a mai auzit niciodată pomenindu-se de ea. A suferit atît, încît a căzut într-un fel de aiureală ; nu fusese niciodată o fire potolită, dar acum ajunsese primejdios. Voia să fie într-una singur ; a trimis-o pe doamna Fairfax, îngrijitoarea, la nişte prieteni de-ai ei, care locuiau departe, dar s-a purtat frumos cu ea şi i-a făcut

și o pensie pe viață. Merita, că era femeie cumsecade. Pe domnișoara Adèle, o domnișoară pe care o creștea dînsul, a trimis-o la un pension. Domnul Rochester a rupt legăturile cu toată lumea și s-a închis ca un pustnic în castel.

— Cum ! N-a plecat din Anglia ?

— El să plece ? Da' de unde ! Nu trecea pragul casei decît noaptea, cînd se plimba ca o nălucă pe cîmpii și prin livadă. S-ar fi zis că și-a pierdut mințile și eu cred că într-adevăr și le pierduse ; înainte de a fi dat ochii cu gîndăcelul acela de guvernantă fusese omul cel mai vioi, cel mai îndrăzneț și cel mai de treabă pe care-l văzusem vreodată. Nu-i plăcea, ca altora, băutura, cursele de cai, cărțile ; de altfel fără să fie bărbat prea frumos, era tare curajos și avea o voință de fier. L-am cunoscut de copil și, dac-ar fi fost după mine, domnișoara aceea, Eyre, mai bine și-ar fi rupt gîtul înainte de a veni la Thornfield Hall.

— Va să zică domnul Rochester era la castel cînd a izbucnit focul ?

— Da, firește, și s-a urcat în mansardă cînd totul era în flăcări, i-a trezit pe servitori și i-a ajutat să coboare, apoi s-a întors s-o scape pe nebună. Ea însă era pe acoperiș, deasupra crenelurilor, dădea din mîini și scotea niște urlete așa de groaznice că s-auzeau cale de-o poștă. Am văzut-o cu ochii mei : era o femeie voinică și avea un păr lung, negru, care flutura în lumina flăcărilor. L-am văzut și eu pe domnul Rochester urcîndu-se pe acoperiș prin luminator. L-am auzit strigînd : „Bertha !“ Pe urmă s-a apropiat de ea, dar nebuna a scos un țipăt înspăimîntător, a sărit — și într-o clipă n-a mai rămas decît o grămadă de carne pe caldarîm.

— Moartă ?

— Moartă ! Moartă ca și piatra pe care s-a prăbușit.

— Doamne, Dumnezeule !

— Da, doamnă : era îngrozitor !

Se înfioră și el.

— Și după aceea ? zisei.

— După aceea ? A ars casa pînă la temelii de-au mai rămas doar cîteva ziduri în picioare.

— A murit cineva ?

— Nu, deşi poate că ar fi fost mai bine.

— Ce vrei să spui !

— Bietul domn Edward ! exclamă el. Nu credeam că trăiesc s-o văd şi pe asta ! Unii spun că era o pedeapsă dreaptă, fiindcă a tăinuit căsătoria dintîi şi a vrut să-şi ia altă nevastă, pe cînd a lui trăia încă ; eu, însă, îl compătimesc.

— Spui că trăieşte ! exclamai eu.

— Da, da, dar mulţi cred că ar fi fost mai bine să fi murit.

— De ce ? Cum ?

Sîngele îmi îngheţă din nou.

— Unde e ? întrebai. E în Anglia ?

— Da, e în Anglia ; acum nu mai poate părăsi ţara ; a rămas aici pentru totdeauna.

Ce cumplită mi-era agonia ! Şi omul acesta părea că vrea să mi-o prelungească.

— Bietul domn Edward e orb ! zise el în sfîrşit.

Mă temeam de ceva mai rău ; îmi fusese teamă să nu fie nebun. Mi-am adunat toate puterile, să întreb care era pricina acelei nenorociri.

— Curajul şi bunătatea lui, doamnă. N-a vrut să plece din castel pînă n-a ieşit toată lumea. Cînd doamna Rochester s-a aruncat de pe acoperiş, el a coborît scara cea mare şi în clipa aceea scara s-a surpat. A fost scos viu de sub dărîmături, dar era foarte greu rănit ; un ochi i se scursese şi o mînă era atît de zdrobită, că domnul Carter, chirurgul, a fost silit să i-o taie numaidecît. Celălalt ochi i s-a umflat, aşa că şi-a pierdut cu desăvîrşire vederea şi acuma, săracul, e orb şi ciung.

— Unde-i ? Unde stă ?

— La Ferndean, o proprietate de a sa, la vreo treizeci de mile de-aici. E un loc pustiu.

— Cine stă cu el ?

— Bătrînul John și nevastă-sa ; n-a vrut pe nimeni altul. Se zice că e rău de tot.

— Ai vreo trăsură pe-aci ?

— Avem o brișcă, doamnă, o brișcă foarte arătoasă.

— Pregătește-o numaidecît și spune vizitiului că dacă ajungem la Ferndean înainte de a se înnopta, o să-i plătesc și lui și dumitale de două ori prețul pe care-l ceri de obicei.

CAPITOLUL XXXVII

CASTELUL FERNDEAN ERA O CLĂdire străveche, de mărime potrivită, fără pretenții arhitecturale și îngropată în mijlocul pădurilor. Mai auzisem vorbindu-se de el. Domnul Rochester îl pomenise adesea și se ducea uneori pe acolo. Tatăl lui cumpărase proprietatea pentru vînatul care se găsea din belşug pe-acolo. Ar fi arendat-o dacă ar fi găsit arendaş, dar nimeni nu voia s-o ia, pentru că era într-un loc depărtat şi nesănătos. Ferndean rămînea astfel nelocuit şi nemobilat, afară de două sau trei odăi pregătite pentru sezonul de vînătoare, cînd stăpînul venea pentru puţină vreme acolo.

Ajunsei acolo cu puţin înainte de-a se înnopta. Cerul era întunecat, vîntul rece şi cădea o ploaie măruntă de-ţi pătrundea pînă la oase. Făcui ultima milă pe jos, după ce dădusem drumul briștei și plătisem vizitiului suma

făgăduită. Castelul nu se zărea nici chiar cînd te aflai foarte aproape de el, atît de deasă şi întunecată era pădurea dimprejur. Porţi de fier, aşezate între stîlpi de granit, îmi arătară intrarea. După ce trecui de ele, mă găsii în semiîntunericul pricinuit de două şiruri de arbori. Printre copacii noduroşi cu trunchiul alb, pe sub bolţile ramurilor se-ntindea un drum năpădit de iarbă. O luai pe acolo, nădăjduind să ajung în curînd la castel, dar drumul nu se mai sfîrşea ci şerpuia tot mai departe, fără să se vadă nici urmă de castel sau de curte.

Credeam că o luasem greşit şi că mă rătăcisem. Întunericul serii şi bezna pădurilor mă înconjurau din toate părţile. Privii în jurul meu, să caut alt drum, dar nu zării nici unul ; trunchiurile mari erau apropiate şi frunzişurile bogate se înlănţuiau strîns : nicăieri vreun luminiş.

Înaintai. În sfîrşit, drumul se lumină, copacii se răriră puţin. Curînd zării o îngrăditură, apoi o casă. Întunericul te făcea s-o deosebeşti anevoie dintre copaci, aşa de prăpădite, umede şi verzi erau zidurile părăginite. După ce am trecut de un portal închis doar cu un zăvor, m-am pomenit în mijlocul unei curţi înconjurată de copacii pădurii ; nu erau nici flori, nici răzoare, ci numai o alee largă, aşternută cu nisip, mărginită de pajişti şi care se pierdea apoi în desişul pădurii. Casa, văzută din faţă, avea două creste ascuţite, iar ferestrele erau înguste şi zăbrelite. Uşa de la intrare se arăta la fel de îngustă şi ajungeai la ea suind o treaptă. Era, aşa cum îmi spusese hangiul, un loc singuratic, tot atît de liniştit ca o biserică în timpul săptămînii. Doar ploaia ce cădea pe frunzele pădurii mai gonea tăcerea.

„Poate fi oare viaţă pe aici ?“ mă întrebai.

Da, era cineva, căci auzii o mişcare, uşa îngustă se deschise şi o umbră păru a se arăta : cineva se pregătea să iasă.

Un om înaintă şi se opri pe treaptă : un bărbat cu capul descoperit. Întinse mîna, ca şi cum ar fi vrut să-şi dea seama dacă plouă. În ciuda întunericului, îl recu-

noscui: era chiar stăpînul meu, Edward Fairfax Rochester.

Mă oprii, îmi ţinui răsuflarea şi începui să-l examinez fără să fiu văzută, vai! fără să pot fi văzută de dînsul. Ce întîlnire neaşteptată, în care încîntarea bucuriei era înăbuşită de amarnica suferinţă! Nu-mi fu greu să mă stăpînesc, să nu ţip şi să nu mai înaintez atît de repede.

Avea aceeaşi înfăţişare vînjoasă ca şi odinioară: mergea încă tot atît de drept, părul era încă tot negru ca pana corbului, trăsăturile nu erau schimbate, nici n-arătau ca ale unui om abătut. Într-un singur an nici un fel de suferinţă nu-i putuse slei puterea atletică, nici zdruncina făptura viguroasă. Dar ceva era schimbat în înfăţişarea lui! Chipul deznădăjduit şi zbuciumat mă făcu să mă gîndesc la unele fiare sălbatice sau la acele păsări de pradă care, rănite şi înlănţuite, devin primejdioase cînd te apropii de suferinţa lor. Doar vulturul închis în cuşcă, ai cărui ochi cercănaţi cu aur au fost stinşi de cruzimea omului, poate arăta ca acest Samson fără vedere.

Crezi oare, cititorule, că mă temeam de cruzimea lui oarbă? Dacă-ţi închipui aşa ceva, înseamnă că mă cunoşti prea puţin. Îmi legănam durerea în nădejdea dulce că în curînd voi putea depune un sărut pe acea frunte de stîncă şi pe acele buze pecetluite cu atîta asprime; dar încă nu sosise clipa aceea. Şi nu voiam deocamdată să mă apropii de dînsul.

Coborî singura treaptă a scării şi înaintă încet, pe dibuite, spre pajişte. Unde era acum mersul lui îndrăzneţ? Se opri, ca şi cînd n-ar fi ştiut încotro s-o ia. Ridică mîna, deschise pleoapele, privi în gol şi, trudindu-se mult, îşi îndreptă ochii spre cer şi copaci; îmi dădui seama că pentru el totul era cufundat într-o beznă pustie. Îşi ridică mîna dreaptă (căci ţinea la piept braţul stîng care-i fusese ciuntit). Părea că vrea să-şi dea seama, pipăind, de tot ce-l înconjoară, dar nu găsi decît gol: copacii erau la o depărtare de cîţiva metri. Renunţă, încrucişă

brațele și rămase liniștit și mut în ploaia ce cădea acum deasă pe capul lui descoperit. În clipa aceea, John se apropie de el.

— Vreți să-mi luați brațul, domnule? întrebă el. A început să plouă tare. Ar fi mai bine să intrați în casă.

— Lasă-mă.

John se depărtă, fără să mă fi văzut. Domnul Rochester încercă să se plimbe, dar zadarnic; totul era prea nesigur pentru el. Se îndreptă spre casă și, după ce intră, închise ușa.

Atunci mă apropiai și bătui: îmi deschise nevasta lui John.

— Bună ziua, Mary, zisei. Ce mai faci?

Femeia tresări, ca și cînd ar fi văzut o nălucă. O liniștii. La întrebarea ei grăbită: „Ești cu adevărat dumneata, domnișoară, care vii la acest ceas tîrziu, în locul ăsta singuratic?“ îi răspunsei luîndu-i mîna și apoi urmînd-o în bucătărie, unde John ședea lîngă un foc zdravăn. Îi lămurii în puține cuvinte că aflasem tot ce s-a întîmplat după ce părăsisem Thornfieldul și venisem să-l văd pe domnul Rochester. L-am rugat pe John să se ducă pînă la stația de poștă, unde părăsisem brișca și să-mi ia geamantanul rămas acolo. În timp ce-mi scoteam șalul și pălăria, întrebai pe Mary dacă nu puteam dormi acolo peste noapte. Aflînd că lucrul acesta, deși cam greu, era totuși cu putință, îi spusei că rămîn. Chiar în clipa aceea se auzi în salon sunînd un clopoțel.

— Cînd intri în salon, spune stăpînului dumitale că vrea cineva să-i vorbească, dar nu-i spune cine, îi zisei eu bătrînei Mary.

— Nu cred c-o să te primească, spuse ea. Nu vrea să primească pe nimeni.

Cînd se întoarse, întrebai ce a spus domnul Rochester.

— Vrea să-ți știe numele și ce dorești, răspunse ea. Apoi turnă apă într-un pahar și-l puse pe o tavă pe care se mai aflau două lumînări.

— Pentru asta a sunat? întrebai eu.

— Da : deşi orb, vrea totdeauna să aibă lumină seara.

— Dă-mi tava ! I-o duc chiar eu.

I-o luai şi ea îmi arătă uşa salonului. Tava îmi tremura în mîini, o parte din apă se vărsă din pahar. Inima îmi bătea cu putere. Mary deschise uşa şi o închise apoi după mine.

Salonul avea o înfăţişare posomorîtă. Ardea un foc potolit, iar orbul stătea aplecat spre el, sprijinindu-şi capul de căminul înalt, demodat. Bătrînul Pilot stătea culcat departe de stăpînu-său. Se depărtase din calea orbului şi se ghemuise, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie călcat fără voie pe labe. Cînd intrai, Pilot ciuli urechile, se ridică lătrînd, scheunînd şi sărind în jurul meu, aproape să-mi trîntească tava din mîini. Am pus-o pe masă, m-am apropiat de cîine, mîngîindu-l şi zicîndu-i încet :

— Jos, Pilot !

Domnul Rochester se întoarse maşinal să vadă de unde venea acel zgomot, dar neputînd vedea nimic, se întoarse oftînd.

— Dă-mi apa, Mary, zise dînsul.

Mă apropiai cu paharul acum numai pe jumătate plin. Pilot mă urmă, la fel de neastîmpărat.

— Ce este ? întrebă domnul Rochester.

— Jos, Pilot ! zisei din nou.

În clipa cînd vru să ducă paharul la buze se opri şi păru că ascultă. Totuşi, bău şi puse paharul pe masă.

— Dumneata eşti, Mary, nu-i aşa ? întrebă el.

— Mary e în bucătărie, i-am răspuns.

Întinse repede mîna, dar nu mă vedea, aşa încît nu mă putu atinge.

— Cine-i ? Cine-i ? întrebă el, silindu-se să mă vadă cu ochii săi stinşi. Zadarnică şi dureroasă trudă. Răspunde-mi, vorbeşte-mi ! zise el cu glas tare şi poruncitor.

— Mai vreţi puţină apă, domnule ? Am vărsat jumătate din pahar, zisei eu.

— *Cine* e ? *Ce* e ? *Cine* vorbeşte ?

— Pilot m-a recunoscut, răspunsei eu. John şi Mary ştiu că sînt aici. Am sosit abia astă-seară.

— Dumnezeule mare ! Ce nălucire, ce nebunie dulce mă cuprinde ?

— Nu e nici o nălucire şi nici o nebunie. Aveţi mintea prea puternică, domnule, ca să vă lăsaţi înşelat de nălu-ciri, şi o sănătate prea viguroasă, ca să vă fie teamă de nebunie.

— Unde e cea care-mi vorbeşte ? Să fie oare numai un glas ? Oh ! Nu *pot* s-o văd, dar trebuie s-o simt, sau inima va înceta să-mi mai bată şi capul o să-mi plesnească. Oricine eşti, lasă-mă să te ating, căci altminteri îmi pierd minţile !

Începu să bîjbîie. Îi oprii mîna care rătăcea şi o cuprinsei într-ale mele.

— Sînt într-adevăr degetele ei ! exclamă dînsul. Degetele ei gingaşe ! Atunci chiar ea e aici !

Mîna lui puternică scăpă dintr-ale mele ; îmi apucă braţul, umărul, gîtul, talia ; mă strînse în braţe.

— E Jane ? E *într-adevăr* ea ? Da, da, ăsta-i chipul ei, talia ei.

— Şi e glasul ei, adăugai eu. E chiar ea întreagă. Şi inima ei, de asemenea ! Dumnezeu să vă binecuvînteze, domnule ! Sînt fericită că mă aflu iar atît de aproape de dumneavoastră.

— Jane Eyre ! Jane Eyre ! atîta doar putea să spună.

— Da, stăpînul meu drag, răspunsei. Sînt Jane Eyre : te-am regăsit şi mă întorc la tine.

— Eşti chiar tu în carne şi oase ? Eşti chiar tu, scumpa mea Jane ?

— Mă atingeţi doar, domnule, şi mă ţineţi strîns : nu sînt rece ca un cadavru şi nici impalpabilă ca aerul.

— Iubita mea e în viaţă ! Sînt negreşit mîinile ei, trăsăturile ei ; dar nu pot fi atît de fericit după toate chinurile mele, e doar un vis. Un vis din nopţile acelea,

cînd mi se părea că o ţineam strîns la piept ca acum şi o sărutam şi simţeam că mă iubea şi că nu mă va părăsi !

— Nu, domnule, de azi nu vă voi mai părăsi niciodată.

— N-o să mă părăsească niciodată, spunea năluca. Dar totdeauna mă trezeam şi vedeam că-i o batjocură deşartă. Mă regăseam singur şi părăsit : viaţa mi-era mereu întunecată, strivită, şi fără nădejde. Apa lipsea sufletului meu însetat şi pîine nu se afla pentru sufletul meu înfometat. Dulce vedenie, care te cuibăreşti acum în braţele mele, şi tu ai să zbori ; ai să pieri ca surorile tale. Dar, Jane, înainte de a pleca, sărută-mă, sărută-mă încă o dată.

— Aici, domnule, şi aici !

Îmi apăsai buzele pe ochii lui strălucitori altădată şi stinşi acum. Îi ridicai părul şi-i sărutai fruntea. Păru că se trezeşte deodată, pătruns de încredinţarea că nu era pradă unui vis.

— Tu eşti, Jane, nu-i aşa ? zise el. Şi te-ai întors la mine va să zică ?

— Da, domnule.

— Atunci nu zaci fără viaţă într-un şanţ sau în apele vreunui rîu ? Nu eşti o proscrisă dispreţuită, printre străini ?

— Nu, domnule. Acum sînt o femeie liberă.

— Liberă ! Ce vrei să spui, Jane ?

— Unchiul meu din Madera a murit şi mi-a lăsat cinci mii de lire.

— Ah ! exclamă el, asta-i ceva practic... e ceva real, aşa-i ? Asta n-aş fi visat-o niciodată. Şi apoi, e într-adevăr glasul ei atît de cald, atît de pătrunzător şi totuşi atît de mîngîietor. Îmi încîntă sufletul ofilit şi-i dă o nouă viaţă. Cum, Janet ?! Eşti o femeie liberă ? Eşti o femeie bogată ?

— Da, domnule. Şi dacă nu vreţi să mă lăsaţi să trăiesc aici alături de dumneavoastră, o să-mi pot ridica o casă lîngă a dumneavoastră. Seara, cînd veţi avea nevoie de tovărăşie, o să veniţi să staţi în salonul meu.

— Dar dacă acum eşti bogată, Jane, ai fără îndoială prieteni care vor avea grijă de tine şi nu-ţi vor îngădui să-ţi închini viaţa unui schilod, unui orb ?

— V-am spus, domnule, că sînt tot atît de liberă, pe cît de bogată. Sînt propria-mi stăpînă.

— Şi vrei să rămîi cu mine ?

— Negreşit, afară de cazul cînd dumneavoastră nu vreţi. Vă voi fi vecină, infirmieră şi îngrijitoare. V-am găsit singur, vă voi ţine tovărăşie, vă voi citi şi mă voi plimba cu dumneavoastră ; o să şed lîngă dumneavoastră, o să vă slujesc ; o să fiu mîinile şi ochii dumneavoastră. Nu mai fiţi trist, dragul meu stăpîn ; cît oi trăi eu, n-o să fiţi singur, n-o să fiţi părăsit.

Nu răspunse. Părea serios şi adîncit în gînduri. Oftă şi întredeschise buzele să vorbească, dar le închise din nou. Eram cam stînjenită. Poate că fusesem prea grăbită să sar peste convenţii ; poate că el, ca şi St. John, vedea o lipsă de ţinută în nechibzuinţa mea. Făcîndu-i această propunere, mă gîndeam că o dorea şi că mă va cere de nevastă. Cu toate că n-o spusese, eram convinsă că o să-mi ceară numaidecît să fiu a lui. Dar văzînd că nu face nici o aluzie şi se întunecă tot mai mult la faţă, mă gîndii deodată că poate mă înşelasem şi mă purtasem prea uşuratic. Atunci încercai să mă desprind uşor din braţele lui, dar el mă trase cu putere mai aproape.

— Nu, nu, Jane, exclamă dînsul, nu trebuie să pleci ! Te-am ţinut în braţe, te-am auzit, am simţit mîngîierea prezenţei tale, duioşia consolării tale, nu mă pot lipsi de aceste bucurii. Puţine lucruri mi-au mai rămas, pe tine cel puţin trebuie să te am. Lumea poate să rîdă. Poate să-mi spună că sînt prost şi egoist ; nu-mi pasă. Sufletul meu are nevoie de tine ; vrea să fie mulţumit, sau se va răzbuna amarnic asupra trupului ce-l înlănţuie.

— Bine, domnule, voi rămîne lîngă dumneavoastră ; v-am făgăduit-o.

— Da, dar spunînd că rămîi lîngă mine, tu ai înţeles un lucru, iar eu altul. Poate că ai avea tăria să te hotă-

răşti să rămîi totdeauna cu mine, să mă slujeşti ca o mică infirmieră plină de bunăvoinţă (pentru că ai un suflet bun, mărinimos, care te îndeamnă să te jertfeşti pentru cei pe care-i compătimeşti). Fără îndoială că asta s-ar cuveni să-mi fie de ajuns. N-ar trebui să am acum faţă de tine decît sentimente paterne. Nu-i aşa, că la asta te gîndeşti ? Hai, spune-mi !

— Gîndesc ce vreţi dumneavoastră, domnule. Mă voi mulţumi să fiu îngrijitoarea dumneavoastră, dacă socotiţi că e mai bine aşa.

— Dar nu poţi să fii veşnic îngrijitoarea mea, Janet ; eşti tînără, o dată şi o dată trebuie să te măriţi.

— Nu-mi pasă de măritiş.

— Trebuie să-ţi pese, Janet ; dacă aş fi ca altădată, m-aş sili să te fac s-o doreşti ; dar... un infirm fără vedere !

După aceste cuvinte, se cufundă iar în descurajarea lui. Eu, dimpotrivă, devenii mai veselă şi-mi recăpătai îndrăzneala ; cuvintele lui de pe urmă îmi arătară unde se afla piedica şi, cum pentru mine nu era de loc o piedică, mă simţii din nou în largul meu. Reluai convorbirea cu şi mai multă vioiciune.

— E vremea ca cineva să vă facă iar bun şi milos, i-am zis mîngîindu-i părul lung şi des, căci văd că v-aţi prefăcut într-un leu sau altă fiară de soiul ăsta. Aveţi un *faux air*[1] de Nabucodonosor al acestor meleaguri ; e adevărat, părul dumneavoastră îmi aminteşte de penele vulturului, dar n-am observat încă dacă unghiile au început să vă semene cu ghearele răpitoarelor.

— La capătul acestui braţ nu-i nici o mînă, nici unghii, zise el scoţînd de la piept braţul lui ciuntit şi arătîndu-mi-l. E doar un ciot. Spectacol oribil, nu-i aşa, Jane ?

— Da, e dureros să-l văd ; şi e dureroasă privelişte a ochilor acestora şi a cicatricei lăsate de foc pe frunte ;

[1] Aparenţă falsă (fr.).

dar ceea ce e mai rău e că sînt în primejdie să vă iubesc mai mult din pricina asta şi să vă preţuiesc mai mult decît meritaţi.

— Credeam, Jane, că văzîndu-mi braţul şi cicatricele de pe obraz, o să simţi doar silă.

— Cum, credeţi una ca asta ? Să nu-mi vorbiţi astfel, dacă nu vreţi să vă spun ceva ce nu ar fi de loc spre cinstea judecăţii dumneavoastră. Dar acum lăsaţi-mă să mă duc să aţîţ focul şi să curăţ căminul. Puteţi desluşi un foc strălucitor ?

— Da. Cu ochiul drept zăresc o licărire, o ceaţă roşiatică.

— Şi vedeţi lumînările ?

— Foarte tulbure, fiecare e pentru mine o pată luminoasă.

— Pe mine mă zăriţi ?

— Nu, iubita mea, dar sînt foarte recunoscător că te aud şi te simt.

— Cînd cinaţi ?

— Nu cinez niciodată.

— Dar o să cinaţi astă-seară. Mi-e foame ! Desigur că şi dumneavoastră, numai că nu vă gîndiţi la asta.

Chemai pe Mary şi odaia căpătă curînd o înfăţişare veselă. Am pregătit de asemenea o cină bună. Eram tulburată şi în tot timpul mesei şi multă vreme după aceea am trăit marea plăcere şi bucurie de a-i vorbi. Mă simţeam în largul meu, nu-mi înfrînam de loc voioşia şi vioiciunea faţă de dînsul, căci ştiam că-i sînt pe plac. Se vedea bine că tot ce-i spuneam îl mîngîie şi-l însufleţeşte. Încîntătoare certitudine ce dădea viaţă şi căldură întregii mele făpturi. În prezenţa lui trăiam din plin, iar el trăia cînd eram eu de faţă. Cu toate că era orb, zîmbetul îi juca pe chip, bucuria îi strălucea pe frunte şi trăsăturile lui luau o înfăţişare mai caldă şi mai blîndă.

După masă, începu să-mi pună multe întrebări, ca să ştie unde am fost, ce am făcut şi cum l-am regăsit, dar nu-i răspunsei decît pe jumătate ; era prea tîrziu să mai

intru în amănunte. De altfel, mă temeam să nu-i ating vreo coardă a unei adînci înfiorări şi nu voiam să-i deschid în inimă un nou izvor de tulburare. Deocamdată, singurul meu ţel era să-l înveselesc ; vesel era şi dînsul — cum am mai spus — dar numai cînd şi cînd. Dacă lîncezea puţin convorbirea, neliniştit, mă pipăia şi-mi spunea :

— Jane. Eşti totuşi o făptură omenească, Jane. Eşti sigură de asta, nu-i aşa ?

— Da, domnule Rochester, de asta nu mă îndoiesc.

— Dar cum se face că în această seară tristă şi întunecată te-ai găsit deodată lîngă căminul meu singuratic ? Am întins mîna să iau un pahar de apă şi tu mi l-ai dat ; ţi-am pus o întrebare, crezînd că o să-mi răspundă nevasta lui John, şi în urechi mi-a răsunat glasul tău.

— Pentru că eu v-am adus tava, şi nu Mary.

— Ceasurile pe care le petrec cu tine sînt parcă vrăjite. Cine poate să spună ce viaţă tristă, întunecată şi fără speranţă am dus în ultimele luni ? Nu făceam nimic, nu nădăjduiam nimic. Asemuiam ziua cu noaptea. Nu simţeam decît frigul, cînd lăsam focul să se stingă ; foamea, cînd uitam să mănînc şi veşnic o mîhnire necontenită ; uneori mă cuprindea o dorinţă delirantă de-a o vedea iar pe draga mea Jane. Da : cu mai multă înflăcărare doream să o simt lîngă mine decît să-mi recapăt vederea. Cum se poate ca Jane să fie lîngă mine şi să-mi spună că mă iubeşte ? N-o să plece tot aşa, pe neaşteptate, cum a venit ? Mă tem că mîine n-o s-o mai găsesc.

În starea în care se afla, un răspuns obişnuit, care să-l scoată din zbuciumul minţii lui tulburate, era cel mai bun mijloc de a-l linişti. Îmi trecui degetele peste sprîncenele lui ; îi spusei că erau arse şi că mă voi îngriji eu să le fac să crească din nou, la fel de groase şi negre ca înainte.

— De ce să-mi faci în vreun fel bine, spirit milostiv, dacă o să vie clipa fatală cînd mă vei părăsi din nou ? O să dispari ca o umbră, iar eu n-o să ştiu unde şi cum ai pierit şi n-o să te mai pot regăsi.

— Aveţi un pieptănaş la dumneavoastră, domnule ?
— De ce, Jane ?
— Ca să vă pieptăn puţin coama asta neagră şi zbîrlită. Dacă vă privesc de aproape, sînteţi îngrozitor. Spuneţi că aş fi o zînă ; dumneavoastră, dumneavoastră semănaţi şi mai mult cu un moroi.
— Sînt tare urît, Jane ?
— Da, domnule, totdeauna aţi fost urît, ştiţi prea bine.
— Cum ? Cei la care ai stat nu te-au vindecat de răutate ?
— Şi totuşi erau buni, de o sută de ori mai buni decît dumneavoastră. Se gîndesc la lucruri la care dumneavoastră nici n-aţi visat vreodată. Gîndurile lor erau mai înălţătoare decît ale dumneavoastră.
— Cu cine dracu ai stat ?
— Dacă vă tot frămîntaţi aşa, am să vă smulg tot părul şi cel puţin atunci n-o să vă mai îndoiţi că trăiesc.
— Cu cine ai stat, Jane ?
— Astă-seară nu vă spun, domnule ; trebuie să aşteptaţi pînă mîine. A-mi lăsa povestirea neisprăvită reprezintă pentru mine o chezăşie că o să fiu chemată mîine la masa dumneavoastră ca s-o sfîrşesc. Ah ! trebuie să-mi amintesc că nu se cade să vin mîine dimineaţă numai cu un pahar de apă, ci să aduc cel puţin un ou, fără să mai vorbesc de şuncă.
— Spiriduş poznaş ! Copil al zînelor, crescut de oameni ! Lîngă tine simt ceea ce n-am simţit de un an de zile. Dacă Saul te-ar fi avut în locul lui David, Satana ar fi fost alungată fără ajutorul harpei.
— Acum, domnule, iată-vă pieptănat cum trebuie şi vă las. Am călătorit trei zile şi cred că sînt obosită. Noapte bună.
— Numai o vorbă, Jane ; nu erau decît doamne în casa în care ai locuit ?

Fugii rîzînd şi mai rîdeam încă urcînd scara. „O idee bună, îmi zisei. Asta-i mijlocul cel mai nimerit ca să-l scot din mîhnirea lui, cel puţin pentru o vreme."

A doua zi, devreme de tot, îl auzii trecînd dintr-o odaie într-alta. Cum coborî Mary, el o întrebă : „Domnişoara Eyre e aici ?" Apoi : „Ce odaie i-ai dat ? Nu-i umedă ?" „Domnişoara Eyre s-a sculat ? Du-te şi întreab-o dacă are nevoie de ceva şi cînd coboară."

Coborîi cînd socotii că era ora dejunului. Intrai încet în odaia unde stătea domnul Rochester şi-l putui privi, înainte ca el să-şi dea seama că sînt acolo. Mă cuprinse mîhnirea la vederea acestui spirit puternic, robit de un trup beteag. Şedea pe un scaun. Deşi era liniştit, nu se odihnea. Fără îndoială, aştepta. Pe trăsăturile lui era sculptată durerea obişnuită. Părea o lampă stinsă, care aştepta să fie aprinsă. Dar vai ! nu el putea înteţi din nou flacăra ce-i lumina odinioară chipul ; pentru asta avea nevoie de altcineva. Voiam să fiu fericită şi veselă, dar bărbatul acela, cîndva atît de voinic şi acum lipsit de putere, mă emoţiona pînă în adîncul sufletului. Totuşi, mă apropiai de el plină de vioiciune.

— Azi e într-adevăr foarte frumos, domnule, zisei. Nu mai plouă şi soarele străluceşte minunat. În curînd o să vă plimbaţi.

Înteţisem flacăra chipului său : trăsăturile îi străluceau.

— Ah ! în sfîrşit, vesela mea ciocîrlie ! exclamă el. Vino la mine. N-ai plecat, n-ai pierit ? Acum un ceas ţi-am auzit surorile cîntînd în pădure. Dar pentru mine cîntecul lor n-avea nici un farmec, tot aşa cum soarele care răsare n-are lumină. Urechea mea e nepăsătoare la toate melodiile de pe pămînt şi nu tînjeşte decît după glasul dragii mele Jane. Din fericire, nu e tăcută. Prezenţa ei e singura rază ce mă poate încălzi.

Ochii mi se umplură de lacrimi auzind mărturisirea acestei neputinţe ; părea un vultur regal înlănţuit, care se vede silit să ceară hrană unei vrăbii. Dar nu voiam

să plîng. Îmi ştersei repede ochii şi începui să pregătesc micul dejun.

Cea mai mare parte a dimineţii o petrecurăm în aer liber. Dusei pe domnul Rochester pe cîmpii scăldate în lumină, dincolo de pădurea tristă şi umedă. Îi descrisei frunzişul de un splendid verde strălucitor, îi spusei cît de frumoase sînt florile şi gardurile vii, cît de încîntător e cerul albastru. Căutai un loc frumos, la umbră. El se aşeză pe trunchiul uscat al unui copac, iar eu pe genunchii săi. De ce n-aş fi făcut-o, dacă eram amîndoi mai fericiţi împreună decît despărţiţi ? Pilot se culcă lîngă noi ; totul era liniştit. Înlănţuindu-mă cu braţele curmă deodată tăcerea.

— Dezertoare, dezertoare nemiloasă ! Oh, Jane, nu-ţi poţi închipui ce am simţit cînd am văzut că ai fugit de la Thornfield, că nu te pot găsi nicăieri şi cînd, după ce ţi-am cercetat odaia, mi-am dat seama că n-ai luat nici bani, nici lucruri care să-ţi fie de folos. Ai lăsat în cutioara lui micuţă şiragul de perle pe care ţi l-am dăruit, iar cuferele tale mai erau încă acolo legate şi încuiate, aşa cum le pregătiseşi pentru călătorie. „Ce se face iubita mea, mă întrebam, acum cînd e părăsită şi fără nici un ban ?" Spune-mi, Jane, ce ai făcut ?

Începui să-i povestesc tot ce se petrecuse în acel an, îndulcind mult întîmplările din cele trei zile, cît rătăcisem lihnită de foame. Altminteri ar fi însemnat să-i pricinuiesc un chin zadarnic. Chiar puţinul pe care i l-am spus i-a sfîşiat inima mai adînc decît aş fi voit.

Îmi spuse că nu trebuia să-l părăsesc, fără să fi luat cu mine ceva bani pentru călătorie. Ar fi trebuit să-i spun ce am de gînd, să mă destăinuiesc lui. Nu m-ar fi silit niciodată să-i fiu amantă. Oricît de aprig o fi părut în deznădejdea lui, mă iubea prea mult şi cu prea multă duioşie ca să se poarte ca un tiran. Decît să mă vadă rătăcind lipsită de prieteni prin lumea largă, mi-ar fi dăruit jumătate din avere, fără să ceară măcar o sărutare în schimb. Era convins, adăugă el, că îndurasem mai mult decît voiam să spun.

— Ei bine, răspunsei, oricare ar fi fost suferinţele mele, n-au ţinut mult.

Atunci pornii să-i povestesc cum am fost primită la Moor-House şi cum am căpătat un post de învăţătoare ; apoi i-am vorbit de moştenire şi de felul în care mi-am descoperit rudele. Fireşte, numele lui St. John Rivers a fost pomenit adesea în povestirea mea. De aceea, cînd am sfîrşit, domnul Rochester începu imediat să vorbească despre el.

— Atunci acest St. John ţi-e văr ? mă întrebă.

— Da.

— Ai pomenit des de el. Îl iubeşti ?

— Era foarte bun, domnule ; nu se putea să nu ţin la el.

— Bun. Asta înseamnă că e un bărbat de cincizeci de ani, respectabil, un om care se poartă bine ? Ce vrei să spui ? Lămureşte-mă.

— St. John n-are decît douăzeci şi nouă de ani, domnule.

— Asta înseamnă, cum spun francezii, *jeune encore*[1]. E un bărbat scund, rece şi urît ? E unul dintre bărbaţii a căror calitate constă mai degrabă în a nu avea cusururi, decît în a avea însuşiri ?

— E foarte activ, veşnic neobosit. Ţinta vieţii lui e să îndeplinească fapte mari şi frumoase.

— Dar de bună seamă că are mintea slabă. Nu cumva vrea binele, dar nu te poţi împiedica să ridici din umeri cînd îl auzi vorbind ?

— Vorbeşte puţin, domnule, dar vorbeşte cu miez. Are judecata limpede şi firea neînduplecată, dar puternică.

— Atunci e un bărbat capabil ?

— Da, într-adevăr.

— Foarte învăţat ?

— St. John e un om care gîndeşte adînc şi e şi foarte învăţat.

---

[1] Tînăr încă (fr.).

— Nu mi-ai spus oare că purtările lui nu-ți plăceau ? Era foarte înfumurat și-i plăcea să facă morală ?

— N-am vorbit niciodată de purtările lui ; dar dacă nu mi-ar fi plăcut, ar fi însemnat că am gusturi foarte proaste ; purtările lui sînt curtenitoare, liniștite și cu adevărat vrednice de un gentilom.

— Am uitat ce mi-ai spus despre înfățișarea lui. E de bună seamă un popă necioplit, strangulat de cravata albă și înălțat pe tălpile greoaie ale botforilor. Nu-i așa ?

— St. John se îmbracă cu îngrijire. E înalt și frumos ; are ochi albaștri și un profil grecesc.

— Să-l ia dracu ! zise el în șoaptă. Apoi către mine : Îl iubeai, Jane ?

— Da, domnule Rochester, îl iubeam. Doar m-ați mai întrebat o dată.

Firește, îmi dădui seama ce simțea domnul Rochester ; îl cuprinsese gelozia și-l mușca adînc, dar mușcătura era mîntuitoare, căci îl smulgea din melancolia lui dureroasă. De aceea, n-am vrut să îndepărtez numaidecît șarpele.

— Poate că nu mai vrei să stai pe genunchii mei, domnișoară Eyre, îmi zise domnul Rochester.

— De ce nu, domnule Rochester ?

— După ce i-ai făcut portretul, de bună seamă că o să ți se pară prea izbitor contrastul. Mi-ai vorbit despre un Apollo grațios. E încă viu în închipuirea ta : înalt, frumos, cu ochii albaștri și profilul grecesc. În clipa de față privirea ta se pleacă asupra unui Vulcan, asupra unui adevărat făurar, oacheș, cu umerii lați, orb și schilod pe deasupra.

— Nu m-am gîndit niciodată la asta. Dar e adevărat că semănați cu un Vulcan, domnule.

— Atunci poți să mă părăsești ; dar înainte de a pleca (mă strînse mai tare ca oricînd), te rog să-mi răspunzi la una sau două întrebări.

După aceea tăcu.

— Ce întrebări, domnule Rochester ?

Şi atunci începu un interogatoriu neiertător.

— St. John, întrebă el, ţi-a găsit locul de învăţătoare înainte de a şti că-i eşti verişoară ?

— Da.

— Îl vedeai des ? Venea din cînd în cînd la şcoală ?

— În fiecare zi.

— Să-ţi admire isprăvile, Jane ? Căci eşti învăţată şi talentată.

— Da.

— A descoperit la dumneata lucruri pe care nu nădăjduise să le afle ? Ai însuşiri puţin obişnuite.

— Asta nu ştiu.

— Spui că aveai o locuinţă mică, lîngă şcoală. Venea vreodată să te vadă acolo ?

— Din cînd în cînd.

— Seara ?

— Numai o dată sau de două ori.

Domnul Rochester se opri puţin.

— Cît timp ai mai stat împreună cu el şi cu surorile lui, după ce aţi descoperit că sînteţi rude ?

— Cinci luni.

— Rivers petrecea multă vreme alături de tine şi de surorile lui ?

— Da. Salonul din spate ne slujea tuturor de sală de studiu. El se aşeza la fereastră, iar noi la masă.

— Învăţa mult ?

— Da, mult de tot.

— Ce anume ?

— Limba hindi.

— Dar tu ce făceai în timpul ăsta ?

— La început învăţam germana.

— El te învăţa ?

— Nu ; el n-o cunoştea.

— Nu te învăţa nimic ?

— Puţină hindi.

— Rivers te învăţa limba hindi ?

— Da, domnule.

— Şi pe surorile lui ?
— Nu.
— Numai pe tine ?
— Numai pe mine.
— Ai vrut dumneata să înveţi ?
— Nu.
— El ţi-a cerut ?
— Da.

Domnul Rochester tăcu din nou.

— De ce ? La ce-ţi putea sluji limba hindi ?
— Voia să mă ia cu el în India.
— Ah, acum ajung la sursă. Voia să te ia de nevastă.
— Mi-a cerut, într-adevăr, să-i fiu soţie.
— Nu-i adevărat : e o poveste neruşinată, pe care o născoceşti ca să mă superi.

— Iertaţi-mă, dar e adevărul curat. Mi-a cerut de mai multe ori să mă mărit cu el şi nici dumneavoastră n-aţi fi putut să mi-o cereţi cu atîta stăruinţă.

— Domnişoară Eyre, îţi repet că poţi să mă părăseşti. De cîte ori trebuie să-ţi repet acelaşi lucru ? De ce te încăpăţînezi să-mi stai cocoţată pe genunchi, cînd eu ţi-am spus să pleci ?

— Pentru că mă simt bine aici.

— Nu, Jane, nu te simţi bine aici, fiindcă inima ta nu-i aici : e lîngă vărul dumitale, St. John. Oh, pînă acum am crezut că micuţa Jane e numai a mea ! Chiar cînd m-ai părăsit, am crezut că mă iubeşti încă. Era unica mea bucurie în mijlocul tuturor amărăciunilor. Cu toate că am fost multă vreme departe unul de altul, cu toate că am vărsat multe lacrimi în urma despărţirii noastre, de cîte ori plîngeam după tine, Jane, niciodată nu mă gîndeam că ai putea iubi pe un altul ! Dar e de prisos să mă întristez. Jane, lasă-mă ; du-te şi mărită-te cu Rivers.

— Atunci, domnule, alungaţi-mă departe de dumneavoastră, îmbrînciţi-mă, căci de bună voie n-am să vă părăsesc.

— Jane, mi-e drag glasul tău. El dă încă viață nădejdilor mele, căci mi se pare sincer. Cînd îl aud, mă simt transportat cu un an în urmă și uit că între timp te-ai atașat de altcineva. Dar nu sînt nebun. Pleacă, Jane...

— Unde trebuie să mă duc, domnule ?

— Urmează-ți drumul, alături de bărbatul pe care ți l-ai ales.

— Cine-i acela ?

— Știi prea bine : acest St. John Rivers.

— Nu e bărbatul meu și n-o să fie niciodată. Nu-l iubesc și nu mă iubește. El iubește (așa cum poate iubi el, nu ca dumneavoastră) pe o tînără frumoasă pe care-o cheamă Rosamond. Voia să se însoare cu mine doar fiindcă socotea că a găsit o nevastă potrivită pentru un misionar, ceea ce nu aflase la ea. E un om mare și bun, dar aspru ; și rece ca un ghețar. Nu vă seamănă, domnule. Nu mă simt fericită nici alături de el, nici cu el. N-are pentru mine nici îngăduință, nici dragoste ; nu vede nimic atrăgător în ființa mea, nici măcar tinerețea ; doar cîteva însușiri intelectuale. Atunci, domnule, trebuie să vă părăsesc și să mă duc la el ?

Mă înfiorai fără voie și un instinct tainic mă apropie de stăpînul meu orb, pe care-l iubeam atîta. El zîmbi.

— Cum, Jane ? ! E adevărat oare ? zise el. Așa stau lucrurile cu Rivers ?

— Da, domnule ! Oh, nu trebuie să fiți gelos. Voiam să vă ațîț puțin, ca să fiți mai puțin mîhnit. Mă gîndeam că furia e mai bună decît durerea. Doreați dragostea mea. Ah, dacă ați putea vedea cît vă iubesc, ați fi mîndru și fericit. Inima mea vă aparține și așa o să fie totdeauna, chiar dacă soarta ne-ar despărți pe veci.

Mă sărută din nou și păru copleșit de gînduri triste.

— Oh, vederea mea stinsă ! Puterile mele ciuntite ! șopti el îndurerat.

Îl mîngîiai, ca să-l smulg din visare. Știam la ce se gîndește. Aș fi vrut să-i vorbesc, dar nu îndrăzneam. Se întoarse o clipă într-o parte și văzui o lacrimă strecurîn-

du-i-se pe sub pleoapele închise și de-a lungul obrajilor lui dăltuiți în stîncă. Inima mi se strînse de durere.

— Nu prețuiesc mai mult decît castanul acela bătrîn și lovit de trăsnet din livada Thornfieldului, zise el după scurt timp. Avea el oare dreptul, ars și scorojit cum era, să ceară unui caprifoi îmbobocit să-i acopere trunchiul mort cu florile lui proaspete ?

— Nu sînteți un trunchi mort, domnule. Nu sînteți un copac prăvălit de furtună ; sînteți tînăr și voinic. În jurul rădăcinilor dumneavoastră, fără s-o cereți măcar, vor crește plante tinere, fiindcă se vor bucura de umbra dumneavoastră bogată ; crescînd se vor rezema de dumneavoastră și vă vor înlănțui, pentru că puterea dumneavoastră le va fi un sprijin sigur.

El zîmbi iar. Îl alinasem puțin.

— Vorbești de prieteni, Jane ? mă întrebă dînsul.

— Da, răspunsei eu cam șovăind.

Mă gîndeam la ceva mai mult, dar nu știam ce cuvînt să întrebuințez. El îmi veni în ajutor.

— Ah ! Jane. Dar am nevoie de o soție.

— Dumneavoastră, domnule ?

— Da. E, deci, ceva nou pentru tine ?

— Firește : n-ați pomenit încă nimic de asta.

— Și această veste nu-i de loc binevenită, nu-i așa ?

— Asta atîrnă de împrejurări, domnule ; atîrnă de alegerea dumneavoastră.

— O s-o faci tu pentru mine, Jane. O să mă supun hotărîrii tale.

— Ei bine, domnule, alege-o *pe aceea care te iubește cel mai mult.*

— Am s-o aleg pe aceea *pe care* o *iubesc cel mai mult.* Jane, vrei să fii soția mea ?

— Da, domnule.

— Soția unui orb sărman pe care va trebui să-l duci de mînă ?

— Da, domnule.

— A unui schilod care e cu douăzeci de ani mai bătrîn decît tine și pe care va trebui să-l îngrijești ?

— Da, domnule.

— E adevărat, Jane ?

— Cît se poate de adevărat, domnule.

— Oh, iubita mea ! Dumnezeu să te binecuvînteze și să te răsplătească !

— Domnule Rochester, dacă am făcut vreo faptă bună, dacă am avut vreodată un gînd bun, dacă am rostit vreodată o rugăciune sinceră și curată, dacă vreodată am avut o dorință nobilă, sînt răsplătită acum. A fi soția dumneavoastră înseamnă pentru mine a avea toată fericirea la care poate năzui cineva pe pămînt.

— Fiindcă a te jertfi înseamnă pentru tine suprema fericire.

— A mă jertfi ? Ce să jertfesc ? Foamea pentru hrană, așteptarea pentru împlinire. Oare jertfă-i a avea dreptul să-l îmbrățișez pe cel pe care-l respect, să sărut buzele pe care le iubesc, să mă sprijin de cel în care am încredere ? Dacă e așa, negreșit că în jertfă stă suprema mea fericire.

— Dar, Jane, va trebui să-mi înduri beteșugurile, să treci neîncetat cu vederea peste ceea ce-mi lipsește.

— Toate astea nu înseamnă nimic pentru mine, domnule. Vă iubesc încă și mai mult decît în zilele măreției dumneavoastră trufașe, cînd nu voiați decît să dați și să ocrotiți, fiindcă acum vă pot fi folositoare.

— Pînă acum n-am putut îndura să fiu ajutat și călăuzit, dar de acum înainte nu va mai fi așa. Nu-mi plăcea să-mi pun mîna în cea a unei ființe străine, dar îmi place s-o simt strînsă de degetele micuței Jane. Preferam singurătatea deplină supravegherii neîncetate a servitorilor, dar blînda stăpînire a Janei îmi va fi o veșnică bucurie, căci Jane mi se potrivește. Dar eu mă potrivesc ei oare ?

— Da, domnule, răspundeți celor mai din adînci dorințe ale ființei mele.

— Atunci, nimic pe lume nu ne silește să așteptăm ; trebuie să ne căsătorim numaidecît.

Privirea şi vorba lui deveniseră înflăcărate : îşi găsea elanul de altădată.

— Trebuie să devenim o singură fiinţă, şi asta fără întîrziere. Îndată ce vor fi gata cele de trebuinţă, o să ne căsătorim.

— Domnule Rochester, de-abia acum bag de seamă că soarele a coborît spre asfinţit şi Pilot a plecat să-şi ia masa. Lăsaţi-mă să văd ce oră arată ceasul dumneavoastră.

— Pune-ţi-l la cingătoare, Jane, şi păstrează-l. Nu mai am nevoie de el.

— E aproape patru, domnule. Nu vă e foame ?

— Peste trei zile, Jane, trebuie să ne căsătorim. Nu-i vreme acum de bijuterii şi haine frumoase. Toate astea nu fac două parale.

— Soarele a zvîntat pămîntul, domnule. Vîntul nu mai bate şi e foarte cald.

— Ştii, Jane, că micul tău şirag de perle e acum legat sub cravata mea, în jurul gîtului meu pîrlit de soare ? Din ziua cînd mi-am pierdut singura mea comoară, îl port ca pe o amintire.

— Să ne întoarcem prin pădure, o să fim numai la umbră.

Dar el nu mă asculta şi-şi continua gîndul.

— Jane ! mă iei drept un păgîn ticălos, şi, totuşi, inima mi-e plină de recunoştinţă faţă de Dumnezeu, binefăcătorul. El nu vede aşa cum văd oamenii, ci mult mai limpede ; nu judecă precum judecă oamenii, ci cu nesfîrşit mai multă înţelepciune. Am greşit. Aş fi ofilit o floare imaculată şi i-aş fi întinat neprihănirea. Atotputernicul mi-a smuls-o din mîini. În trufaşa mea răzvrătire l-am blestemat aproape. În loc să-mi plec fruntea sub voia sa, l-am sfidat. Dreptatea dumnezeiască şi-a urmat drumul, nenorocirile m-au copleşit ; am fost silit să trec prin valea umbrită a morţii. Pedepsele atotputernicului sînt cumplite : mi-a trimis o încercare ce m-a făcut smerit pe tot restul vieţii mele. Ştii că eram mîndru de puterea

mea, dar cum mai pot fi acum, cînd trebuie să mă las călăuzit de altul, ca un copil slab? Nu-i prea multă vreme, Jane, de cînd am recunoscut mîna lui Dumnezeu în soarta mea. Atunci a început să mă mustre cugetul, am început să mă pocăiesc și să doresc împăcarea cu atotputernicul; am început să mă rog uneori; rugăciunile mele erau scurte, dar foarte sincere.

Acum cîtăva vreme, sînt patru zile, cred, de atunci, era luni seară, mă aflam într-o ciudată stare sufletească; rătăcirea făcuse loc durerii, încăpățînarea mîhnirii. De mult îmi spuneam că de vreme ce nu te pot găsi, erai probabil moartă. Tîrziu în seara aceea, să fi fost între unsprezece și douăsprezece, înainte de a mă culca, l-am rugat pe Dumnezeu — dacă-i va fi voia — să mă ia curînd din lumea asta și să mă primească în veșnicie, unde aveam nădejdea să întîlnesc pe Jane.

Eram în odaia mea, în fața ferestrei deschise. Îmi plăcea să respir aerul îmbălsămat al nopții, cu toate că nu vedeam nici o stea, iar prezența lunii n-o simțeam decît vag într-o lumină nedeslușită. Năzuiam spre tine, Janet! Tot trupul și sufletul meu te chemau! Întrebai pe Dumnezeu, cu inima chinuită și smerită, dacă nu socotea că fusesem destul de deznădăjduit, îndurerat, chinuit, și dacă voi mai putea gusta vreodată din fericire și pace. Mărturisii că tot ceea ce îndurasem fusese drept, dar spusei că o să-mi fie greu să mai îndur multă vreme acest chin. Fără voie, buzele dădură glas dorințelor inimii mele și strigai: „Jane! Jane! Jane!"

— Ați rostit tare aceste cuvinte?

— Da, Jane. Și dacă cineva m-ar fi auzit, m-ar fi crezut nebun, căci le-am strigat cu tăria omului cu mintea rătăcită.

— Spuneți că asta s-a întîmplat lunea trecută, pe la miezul nopții?

— Da. Dar ce importanță poate avea ziua? Ascultă acum ce-i mai ciudat: ai să mă crezi superstițios. E adevărat că totdeauna am avut în mine o doză de supersti-

ție. N-are a face! Ce-ți spun acum e adevărat; cel puțin e adevărat că în urechile mele au răsunat cele ce-am să-ți povestesc. Cînd am strigat: „Jane! Jane! Jane!“ un glas — de unde a venit nu știu, dar știu al cui era — mi-a răspuns: „Vin, așteaptă-mă!“ Și după o clipă auzii o șoaptă în văzduh: „Unde ești?“ Aș vrea să-ți spun, dacă aș putea, ce înrîurire au avut asupra mea cele ce ți-am spus; dar e atît de greu să exprimi toate acestea prin cîteva cuvinte searbăde. Vezi doar că Ferndean e ascuns într-o pădure deasă, care înăbușă toate zgomotele și stinge orice ecou. Acel „unde ești?“ părea a fi fost rostit pe un munte, căci cuvintele le-am auzit repetate de un ecou venit dinspre dealuri. În clipa aceea, o briză mai răcoroasă îmi atinse fruntea. Aș fi putut crede că Jane și cu mine ne-am întîlnit într-un loc sălbatic; și cred, într-adevăr, că ne-am întîlnit în gînd. Cu siguranță, Jane, că la ceasul acela dormeai neștiutoare; poate că sufletul tău își părăsise temnița terestră și venise să-l mîngîie pe al meu, căci era glasul tău, de asta sînt pe deplin încredințat...

Cititorule, tot luni, pe la miezul nopții, primisem și eu o înștiințare ciudată; îi răspunsesem cu chiar acele cuvinte. Ascultai povestirea domnului Rochester, dar fără să-i pomenesc despre ce mi se întîmplase și mie. Coincidența mi se păru prea inexplicabilă și solemnă ca să mai pomenesc de ea sau s-o discut. Dacă aș fi vorbit despre asta domnului Rochester, l-aș fi impresionat adînc și mintea lui, obosită de suferințele trecute, nu mai avea nevoie să fie chinuită de o și mai gravă problemă, care părea supranaturală. Am păstrat, așadar, acele lucruri îngropate în sufletul meu și le-am cîntărit în inima mea.

— N-o să te miri, deci, urmă stăpînul meu, că aseară, cînd te-ai ivit așa, pe neașteptate, mi-a fost greu să cred că nu ești doar o nălucă, un glas care o să se topească în tăcere și neființă, așa cum se topise cu cîteva zile înainte șoapta nopții și ecoul muntelui? Acum știu că toate sînt aievea și mulțumesc lui Dumnezeu din adîncul sufletului. Da, mulțumesc Domnului!

După ce mă dete jos de pe genunchi, se sculă, își descoperi respectuos fruntea, plecă spre pămînt ochii lui

stinşi şi rămase într-o înclinare tăcută. N-am auzit decît ultimele cuvinte ale rugii sale :

— Mulţumesc celui care m-a zidit, zise el, pentru că şi-a amintit de mila lui în ceasul judecăţii şi-l rog smerit să-mi dea puterile trebuincioase să duc o viaţă mai curată decît în trecut !

Întinse braţul şi mă rugă să-l conduc. Luai mîna lui dragă şi o ţinui o clipă lipită de buze, apoi o petrecui după umărul meu, căci fiind mult mai mică decît el, îi puteam sluji de sprijin şi călăuză. Intrarăm în pădure şi ne îndreptarăm spre casă.

CAPITOLUL XXXVIII

ÎNCHEIERE

CITITORULE, M-AM CĂSĂTORIT CU dînsul. Cununia noastră a fost simplă ; n-am fost decît el, eu, preotul și diaconul. Cînd ne-am întors de la biserică, eu am intrat în bucătărie, unde Mary pregătea masa, în vreme ce John curăța cuțitele.

— Mary, spusei eu, m-am cununat azi dimineață cu domnul Rochester.

Îngrijitoarea și bărbatul ei făceau parte dintre acei oameni discreți, cuviincioși, cărora le poți oricînd spune o veste însemnată, fără teamă că o să te trezești cu urechile sparte de țipete ascuțite, nici că va trebui să înduri apoi un puhoi de vorbe, prin care ei să-și arate uimirea. Mary ridică ochii și mă privi. Lingura de care se slujea să stropească friptura de pui ce se rumenea pe foc rămase — cîteva clipe — atîrnată în aer și tot atîta vreme cuțitele lui John scăpară de tortura frecatului. În cele din urmă, aplecîndu-se deasupra fripturii, Mary îmi zise doar :

— E adevărat, domnişoară ? Cu atît mai bine, fireşte !

După cîteva clipe adăugă :

— V-am văzut ieşind cu stăpînul, dar nu ştiam că vă duceţi la biserică să vă cununaţi. Şi-şi văzu de treabă.

Cînd mă întorsei spre John îl văzui căscînd o gură atît de mare, încît mi se păru că-i ajunge pînă la urechi.

— I-am spus cu nevesti-mii că aşa o să se întîmple, zise el. Ştiam că domnul Edward (John era un servitor vechi şi-l cunoscuse pe stăpînul său încă pe cînd era cel mai tînăr din familie, de aceea îi spunea adesea pe numele de botez) are să facă asta şi eram încredinţat că n-o să aştepte mult. Sînt sigur că a făcut bine. Vă urez multă fericire ! şi se trase politicos de favoriţi.

— Mulţumesc, John, răspunsei. Uite, domnul Rochester mi-a spus să vă dau asta, dumitale şi lui Mary, şi le pusei în mînă o hîrtie de cinci lire.

Fără să mai aştept, plecai din bucătărie. Puţin după aceea, trecînd pe dinaintea uşii, auzii următoarele cuvinte : „I se potriveşte mai bine decît oricare dintre doamnele alea măreţe". Apoi : „Sînt altele mai chipeşe, dar dînsa e bună şi nu face mofturi. Şi apoi e lesne de văzut că pentru el e tare frumoasă".

Scrisei numaidecît la Moor-House şi la Cambridge, pentru a-mi înştiinţa verii de ceea ce săvîrşisem ; în scrisoarea mea dădui toate lămuririle trebuincioase. Diana şi Mary îmi încuviinţară întru totul hotărîrea. Diana îmi scrise chiar că o să vină să mă vadă de-ndată ce se va termina luna de miere.

— Ar face mai bine să nu aştepte pînă atunci, Jane — îmi spuse domnul Rochester cînd îi citii scrisoarea — căci pentru noi luna de miere va străluci toată viaţa şi lumina ei nu se va stinge decît pe mormîntul tău sau al meu.

Nu ştiu cum a primit St. John această veste ; n-a răspuns niciodată scrisorii pe care i-am trimis-o atunci. Îmi scrise totuşi, după şase luni, dar fără să pomenească de domnul Rochester sau de căsătoria mea. Scrisoarea lui era calmă şi chiar prietenoasă, deşi foarte serioasă. De atunci corespondenţa noastră, fără să fie prea intensă, a fost foarte regulată. Nădăjduieşte, îmi scria el, că sînt

fericită și e încredințat că nu sînt dintre aceia care trăiesc fără Dumnezeu și nu iau aminte decît la lucruri pămîntești.

Nu-i așa că n-ai uitat-o încă de tot pe micuța Adèle, cititorule ? Cît despre mine, îmi aminteam mereu de ea. Domnul Rochester mi-a dat curînd voie să mă duc s-o văd la pensionul unde fusese trimisă. Am fost mișcată de bucuria nețărmurită pe care a simțit-o cînd m-a văzut. Mi s-a părut palidă și slabă și mi-a spus că nu e fericită. Regimul școlii era prea aspru, iar studiile prea grele pentru o fetiță de vîrsta ei. O luai cu mine. Voiam să-i fiu iar guvernantă, dar în curînd mi-am dat seama că nu se poate. Altcineva îmi cerea toată vremea și toate grijile : bărbatul meu avea neapărată nevoie de ele. Căutai un pension mai apropiat și cu un regim mai blînd, ca s-o pot vedea mai des și s-o aduc uneori acasă. Am avut grijă să nu-i lipsească nimic din tot ce-ar fi putut să-i aducă vreo mîngîiere. Se obișnui repede cu noua ei reședință, se simți foarte bine acolo și făcu progrese mari la învățătură. Pe măsură ce crescu, o serioasă educație englezească corijă în mare măsură defectele ei franțuzești. Cînd plecă de acolo, găsii în ea o tovarășă plăcută și binevoitoare. Era ascultătoare, avea suflet bun și se purta frumos. Prin atenția ei plină de recunoștință față de mine și de ai mei, m-a răsplătit cu prisosință pentru neînsemnatele atenții ce le avusesem vreodată față de ea.

Povestirea mea se apropie de sfîrșit. Am să mai adaug doar cîteva cuvinte despre viața mea de soție și despre cei ale căror nume au fost atît de des pomenite aici, iar apoi am să închei.

Au trecut zece ani de cînd sînt măritată și acum știu ce înseamnă să trăiești *pentru și cu ființa* pe care o iubești mai mult decît orice pe lume. Mă socotesc nespus de fericită, mai fericită decît pot arăta cuvintele, pentru că sînt viața bărbatului meu, așa precum el e a mea ; niciodată o femeie n-a fost mai legată de bărbatul ei ; niciodată vreuna n-a fost mai mult carne din carnea lui, sînge din sîngele lui.

Nu sîntem obosiţi unul de tovărăşia celuilalt, aşa cum nu sîntem obosiţi de bătăile inimilor noastre ; de aceea sîntem veşnic împreună. A fi împreună e pentru noi a fi liberi ca în singurătate şi veseli ca în compania unor tovarăşi plăcuţi. Vorbim cît e ziua de lungă şi e ca şi cînd fiecare ar medita mai limpede şi cu mai multă însufleţire. Am toată încrederea în el şi el în mine. Firile noastre se potrivesc şi de aci rezultă o înţelegere desăvîrşită.

Domnul Rochester a rămas orb în cei dintîi doi ani ai căsătoriei noastre ; poate că asta ne-a apropiat aşa de mult şi a făcut legătura dintre noi atît de strînsă ; căci eu eram vederea lui, cum sînt şi acum mîna lui dreaptă. Eram, cum spunea el adesea, lumina ochilor lui ; prin mine citea cărţile şi vedea natura. Nu eram niciodată obosită să privesc pentru el şi să-i descriu lanurile, rîurile, oraşele, copacii, norii şi razele soarelui, priveliştile ce ne înconjurau şi să înlocuiesc prin cuvintele mele ceea ce lumina nu mai putea arăta ochilor lui. Nu eram niciodată obosită să citesc pentru el şi să-l duc oriunde voia să meargă, să fac ce dorea, şi simţeam o încîntare deplină, nemărginită — deşi tristă — să-i fac aceste servicii, pentru că mi le cerea el, fără să simtă nici ruşine dureroasă, nici înjosire sfîşietoare. Mă iubea atît de sincer, că nu-i venea de loc greu să-mi ceară ajutor. Ştia că îl iubesc cu o dragoste fără hotare şi că, slujindu-l, nu făceam altceva decît să îndeplinesc dorinţa mea cea mai vie. Eram căsătorită de doi ani. Într-o dimineaţă, pe cînd scriam o scrisoare pe care el mi-o dicta, se apropie şi se apleca spre mine, spunîndu-mi :

— Jane, ai la gît ceva ce străluceşte ?

Aveam un ceas de aur cu lanţ. I-am răspuns că da.

— Şi o rochie albastru deschis ?

Aveam. Atunci el îmi spuse că de cîtăva vreme i se păruse doar că întunericul ce-i acoperă unul din ochi se luminează, dar că acum era sigur.

Am plecat la Londra. S-a dus la un oculist de seamă şi, în sfîrşit, un ochi şi-a recăpătat vederea. Nu vede prea bine ; nu poate nici să citească, nici să scrie prea mult timp, dar poate umbla singur. Pămîntul nu mai e pentru el o prăpastie întunecată, iar cînd i-a fost pus în braţe

cel dintîi copil, a putut vedea că băiatul i-a moştenit ochii, ochii lui de altădată, atît de mari, de strălucitori şi de negri. Cu acest prilej, recunoscu din nou, cu inima plină de mulţumire, că Dumnezeu a fost milostiv chiar cînd l-a pedepsit.

Edward şi cu mine sîntem fericiţi, cu atît mai mult cu cît cei pe care-i iubim sînt şi ei fericiţi. Diana şi Mary Rivers s-au măritat amîndouă. În fiecare an vin să ne vadă sau ne ducem noi să le vedem. Bărbatul Dianei e căpitan de marină; e un ofiţer brav şi un bărbat minunat. Mary s-a căsătorit cu un preot, prieten şi coleg cu fratele ei şi, prin însuşirile şi talentele lui, vrednic de această căsătorie. Căpitanul Fitzjames şi domnul Wharton îşi iubesc, într-adevăr, nevestele şi sînt iubiţi de ele.

Cît despre St. John Rivers, el a părăsit Anglia şi a plecat în India. A păşit pe calea pe care şi-a ales-o şi pe care o urmează şi acum. Niciodată un pionier mai neobosit şi mai hotărît nu s-a aventurat în mijlocul stîncilor şi pericolelor; a rămas mereu hotărît, credincios şi devotat. Lucrează pentru fraţii lui cu tărie, rîvnă şi credinţă; le arată drumul spinos al desăvîrşirii. Ca un uriaş, doboară prejudecăţile ce devin piedici în calea către Domnul. E foarte aspru, pretenţios şi chiar ambiţios, dar străşnicia lui e străşnicia războinicului. Inimă mare, care-şi apără convoiul de pelerini împotriva atacului oricărui Apollyon [1], el împlineşte zisele apostolului care vorbeşte în numele lui Crist cînd spune: „Cine vrea să mă urmeze să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze mie". Ambiţia sa e aceea a spiritului nobil al cărui ţel e să ocupe un loc în primele rînduri ale celor care sînt răscumpăraţi, care stau fără păcat în faţa tronului lui Dumnezeu, care împărtăşesc cele din urmă izbînzi măreţe ale mîntuitorului, care sînt chemaţi, aleşi şi credincioşi.

St. John nu s-a căsătorit; n-o s-o facă niciodată.

Pînă acum şi-a împlinit singur datoria şi truda se apropie de sfîrşit.

---

[1] Îngerul adîncului sau „distrugătorul", pomenit în *Apocalips*.

Slăvitul lui soare coboară spre apus. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la dînsul mi-a stors lacrimi, dar mi-a umplut sufletul de o bucurie cerească ; își presimțea răsplata sigură și-și zărea de pe acum cununa. Știu că data viitoare o să-mi scrie o mînă străină pentru a mă înștiința că bunul și credinciosul slujitor al Domnului a fost în sfîrșit chemat de stăpînul său. Și la ce bun să plîng ?

Ultimul ceas al lui St. John nu va fi umbrit de teama morții. Nici un nor nu-i va întuneca mintea, inima lui va rămîne cutezătoare, nădejdea lui neclintită, credința lui nezdruncinată ; chiar cuvintele lui o dovedesc.

„*Stăpînul meu*, scrie el, *m-a înștiințat ! În fiecare zi îmi vestește mai lămurit mîntuirea : «Venirea mea este aproape» și cu fiecare ceas ce trece, răspund cu și mai multă înflăcărare : Amin ! Vino, Doamne Isuse !*“

Lector : TEODORA POPA
Tehnoredactor : IONEL GHEORGHIU

Coli ed. 30,64. Coli tipar 35,50. A. nr. 25 032/1971. C.Z. 33—330

Tiparul executat sub comanda nr. 10 965 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1. București, Republica Socialistă România